7764

GOVERNMENT

COLLECTIONS OF MANUSCRIPTS

BHANDARKAR ORIENTAL

RESEARCH INSTITUTE

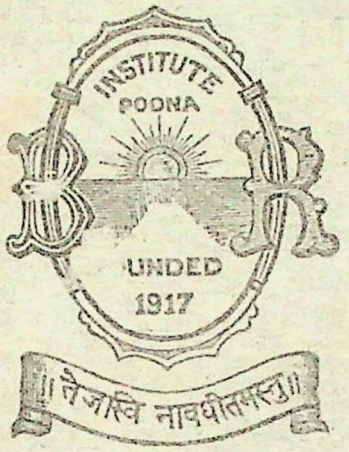

Published by

Bhandarkar Oriental Research Institute

1936

7764

DESCRIPTIVE CATALOGUE OF MANUSCRIPTS

IN THE

GOVERNMENT MANUSCRIPTS LIBRARY

PREPARED UNDER THE SUPERVISION OF
THE MANUSCRIPTS DEPARTMENT OF
THE BHANDARKAR ORIENTAL
RESEARCH INSTITUTE,
POONA

Bhandarkar Oriental Research Institute

POONA

1936

Copies can be had direct from the

Bhandarkar Oriental Research Institute, Poona 4 (India)

Price : Rs. 5 per copy, exclusive of postage

Printed and published by Dr. V. S. Sukthankar, M. A., Ph. D., at the
Bhandarkar Institute Press, Bhandarkar Oriental
Research Institute, Poona No. 4.

7764

Descriptive Catalogue of the Government Collections of Manuscripts

deposited at the

Bhandarkar Oriental Research Institute

COMPILED BY

PARASHURAM KRISHNA GODE, M. A.

Curator

Bhandarkar Oriental Research Institute

Volume XII :

ALAṀKĀRA, SAṀGĪTA AND NĀṬYA

Bhandarkar Oriental Research Institute

POONA

1936

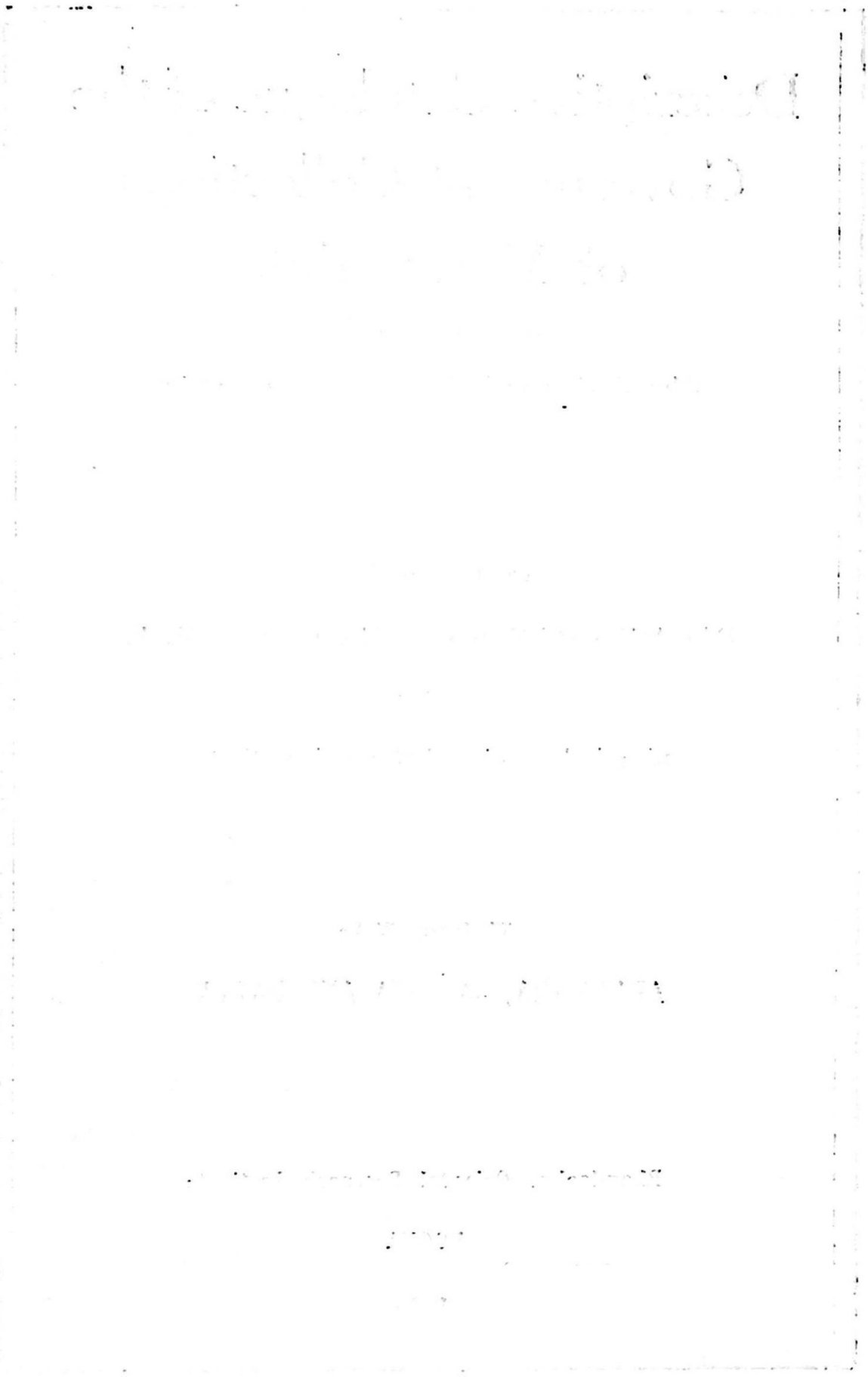

CONTENTS

		Pages
PREFACE		xi—xii
RULES FOR THE GOVT. MANUSCRIPTS LIBRARY		xiii—xv
LIST OF CATALOGUES AND REPORTS		xvi—xviii
SYSTEM OF TRANSLITERATION		xx
	A—ALAṀKĀRA.	
No.		
1-2	Abhidhāvṛttimātṛkā	1-2
3	Arthālaṁkāra	2-3
4	Alaṁkārakārikā	4
5	Alaṁkārakaustubha	4-5
6	Do with Ṭīkā	6-7
7	Alaṁkāratilaka	7-8
8-9	Alaṁkāramañjarī	8-9
10-11	Alaṁkāramañjūṣā	10-12
12-14	Alaṁkāramuktāvalī	12-14
15-17	Alaṁkāraratnākaraprākṛtagāthā-saṁskṛtīkaraṇa	17
19	Alaṁkāralakṣaṇa	18
20-22	Alaṁkāraśekhara	18-22
23	Alaṁkārasaṁgraha	22-23
24-27	Alaṁkārasarvasva	23-26
28-31	Alṁkāravimarśinī (°Sarvasvavyākhyā)	26-30
32-33	Alaṁkārasāra	30-33
34-35	Alaṁkārodāharaṇa	34-35
36	Ujvalanīlamaṇi	36
37	Ujvalanīlamaṇikiraṇaleśa	36-37
38	Ekāvali with Ṭīkā-Taralā	38-39

No.			Page
39	Aucityavicāra	....	39-40
40-41	Kavikaṇṭhābharaṇa	....	40-43
42-46	Kavikarpaṭikaracanā	....	43-47
47-49	Kavikalpalatā	....	47-50
50	Kaviśikṣāvṛtti (Kāvyakalpalatāvṛtti)	....	51-52
51	Kāvyakaustubha	....	53
52-53	Kāvyadarpaṇa	....	53-56
54	Kāvyaparīkṣā	....	56-57
55-63	Kāvyaprakāśa	....	57-64
64-74	Do with vṛtti	....	65-74
75	Ādarśa or Bhāvārthacintāmaṇi (Kāvyaprakāśaṭīkā)	....	75-76
76	Kāvyprakāśasaṁketa called Kāvyādarśa	....	77-78
77-78	Udāharaṇacandrikā (Kāvyaprakāśaṭīkā)	....	78-80
79	Kāvyakaumudī (Do)	....	80-81
80	°Dīpikā (Do)	....	81-82
81	Kāvyaprakāśa with Dīpikā	....	83-84
82	Narasiṁhamanīṣā (Kāvyaprakāśaṭīkā)	....	84-85
83-84	°Nidarśana (Do)	....	86-88
85-92	°Pardīpa (Do)	....	88-96
93-94	Kāvyapradīpa with Prabhā	....	96-99
95	Do ,, Udyota	....	99-100
96-98	Bālacittānurañjinī (Kāvyaprakāśaṭīkā)	....	100-105
99-101	°Vistārikā (Do)	....	105-108
102-103	Saṁketa (Do)	....	108-110
104	Kāvyaprakāśa with Saṁketa	....	111-112
105	Sāradīpikā (Kāvyaprakāśaṭīkā)	....	112-113
106-110	Sāradīpikā (Do)	....	113-118

No.		Page
111	Sāhityakaumudī with ṭippaṇa Kṛṣṇānandini (Kāvyaprakāśaṭīkā)	118-119
112	Sāhityadīpikā (Do)	119-120
113	Sārasamuccaya (Do)	121-122
114	Sudhāsāgara (Do)	123-124
115	Kāvyaprakāśaṭikā	125
116-117	Kāvyaprakāśa with Ṭippaṇa	125-127
118	Do „ Ṭīkā	128
119	Kāvyaprakāśaṭīkā	129-130
120-121	Kāvyavilāsa	130-132
122	Kāvyādarśa	132-134
123	Do with Ṭīkā	134-135
124	Kāvyādarśamārjana (Kāvyādarśaṭīkā)	135-137
125	Śrutānupālini (Do)	137-138
126	Kāvyādarśavyākhyā	138-139
127	Kāvyānuśāsana with Vṛtti Alaṁkāra-cūḍāmaṇi	139-141
128-130	Kāvyānuśāsanavṛtti Alaṁkāratilaka	141-144
131	Kāvyārthagumpha	145
132	Kāvyālaṁkāra	146-147
133	Do with Tīkā	147-149
134-135	Kāvyālaṁkāraṭippaṇa	149-151
136-139	Kāvyālaṁkārasūtravṛtti Kavipriyā	151-155
140	Kāvyālaṁkāraśiśuprabodha	155-157
141	Kāvyālaṁkārasārasaṁgraha with Ṭīkā	157-158
142	Kavyenduprakāśa	158-160
143-151	Kuvalayānanda	160-171
152-154	Do with Alaṁkāradīpikā	172-177
155	Do „ Ṭīkā	177-178
156	Kuvalayānandakhaṇḍana	179-180

No.		Pages
157-161	Kuvalayānandaṭīkā Alaṁkāracandrikā	181-187
162	Kuvalayānandamūlakārikāvyākhyāna	187-188
163-171	Candrāloka	188-197
172	Do with Ṭīkā Ramā	197-198
173-174	Do „ „ °Prakāśa Śaradāgama	198-201
175	Candrālokaparyāya	202
176-179	Citramīmānsā	202-205
180-181	Triveṇikā	206-207
182	Dhvanigāthāpañjikā	207-208
183	Dhvanyāloka	208-209
184-190	Do with Locana	210-218
191-194	Pratāparudrayaśobhūṣaṇa	218-221
195	Mugdhamedhākarālaṁkāra	221-222
196	Mugdhamedhālaṁkāravṛtti	222-223
197	Rasākaumudī	223-224
198-202	Rasāgaṅgādhara	224-228
203-204	Rasataraṅgiṇī	228-230
205	Do with Naukā	231-233
206-207	Rasataraṅgiṇīṭīkā Sāhityasudhā	233-237
208-209	Rasataraṅgiṇīsetu °Setubandha	237-240
210	Rasadīrghikā	240-243
211	Rasapradīpa	244-245
212	Rasabindu	245-246
213-216	Rasamañjarī	247-250
217-219	Do with Parimala	251-254
220-222	Rasamañjarīṭīkā Do	255-257
223-225	Rasamañjarīprakāśa	258-260
226-228	Rasamañjarīṭīkā Rasikarañjanī	261-264
229-230	Rasamañjarī with Do	264-267
231-233	Do „ Vyaṅgyārthakaumudī	267-271
234-235	Rasamañjarīṭīka Do	272-274
236	Rasamañjarī with Samañjasārthā	274-275

No.		Page
237	Rasamñjarīṭīkā	275-276
238	Rasamīmānsā with Chāyā	276-277
239-240	Rasaratnapradīpikā	278-280
241	Rasaratnahāra	280-281
242	Do with Lakṣmīvihāra	281-282
243-244	Rasavilāsa	283-285
245	Rasasindhu	285-286
246	Rasārṇavasudhākara	286-287
247	Rasikajīvana	287-291
248-253	Rasikapriyā	291-297
254	Do with Vivaraṇa	297-299
255	Laghukāvyaprakāśa with Vṛtti	299-300
256	Vakroktijīvita with ṭīkā	300-302
257-265	Vāgbhaṭālaṁkāra	302-312
266	Do with Ṭīkā	312-314
266-273	Vāgbhaṭālaṁkāraṭīkā	314-323
274-275	Vāgbhaṭālaṁkāravyākhyā	324-329
276	Vāgbhaṭālaṁkāra with ṭippaṇa	330-331
277	Vāgbhaṭālaṁkāra ṭikā	331-332
278	Vāgbhaṭālaṁkāravṛtti	333-335
279-285	Vṛttivārtikā	336-341
286	Lakṣaṇanirūpaṇa	341-342
287	Laghukuvalayānanda	342-343
288	Śabdavyāpāravicāra	343-344
289-290	Śṛṅgāratilaka	344-347
291-294	Śṛṅgārarasamaṇḍana	347-351
295	Śṛṅgārahāra	351-352
296-299	Sarasvatīkaṇṭhābharaṇa	352-355
300	Sarasvatikaṇṭhābharaṇaṭīkā, Ratnadarpaṇa	355-356
301-302	Sahṛdayalīlā	356-358
303-305	Sāhityadarpaṇa	358-362
306-307	Sāhityadarpaṇavivṛtti	363-366
308	Sāhityaratnākara	366-370

No.		Page
	B—SAṀGĪTA	
309	Aumāpatam	371-373
310	Gītālaṁkāra	374-375
311	Dakṣiṇīrāgamālā	375-377
312	Bharatabhāṣya called Sarasvatīhṛdayālaṁkāra	377-383
313-315	Rāgamālā	384-387
316	Rāgarāgiṇīsvarūpāṇi	388-389
317	Rāgavibodhaviveka with ṭīkā	389-392
318	Śaḍrāgacandrodaya	392-393
319	Saṁkīrṇarāgāḥ	394-395
320-323	Saṁgītadarpaṇa	395-401
324	Saṁgītapārijāta	401-403
325-326	Saṁgītaratnākara	403-406
327	Saṁgītaratnākaraṭīkā (Saṁgītasudhākara)	407-408
328	Saṁgītaratnākara (?)	408-410
329	Saṁgītaratnākarakalānidhi	410-411
330	Saṁgītarāgakalpadruma	411-413
331	Saṁgītarāja	414-415
332	Saṁgītasāroddhāra	416-418
	C—NĀṬYA	
333	Daśarūpaka	419-422
334-335	Do with Avaloka	422-428
336	Nāṭyadarpaṇasūtra	429-430
337-341	Nāṭyavedavivṛtti (Abhinavabhāratī)	445-453
344	Nāṭyasarvasvadīpikā	453-458
345	Bharataśāstragrantha	458-460
346	Bharatārṇava	460-463
347	Rasakaumudī	463-466
APPENDIX I—Index of Authors		467-472
APPENDIX II—Index of Works		473-480
APPENDIX III—Correspondence Table of Mss		481-486

PREFACE

Since the transfer of the Government MSS. Library to the Institute in 1918, the work of preparing an alphabetical card-index of all the MSS in the library was engaging the attention of the Institute during the first few years. The proposal to prepare such a card-index and its acceptance by Government (as per their Resolution No. 304, Educational Department, dated 15th October 1915) have been referred to in para 41 of the Foreward to the Descriptive Catalogue of Vedic MSS. in the Government MSS. Library, published by the Government of Bombay in 1916. This work, though adumbrated prior to 1918, was actually commenced by the Institute in 1925. The completion of this card-index and the work of classifying all the MSS in the Government MSS. Library numbering about 20,000 was entrusted by the Regulating Council to me in August 1925. This work was finished by the end of 1930. Thereafter a scheme to entrust the work of preparing the Descriptive Catalogue of the different sections of the MSS. Library to different scholars was adopted by the Institute. According to this scheme, Sec. XII (Alaṁkāra, Saṁgīta and Nāṭya MSS) was entrusted to me *ex-officio*, i. e. in my capacity as the Curator of the Institute. As I could devote only about two hours daily to this work and as I had no clerical assistance for copying colophons of MSS etc. my progress on this section, consistent with my duties in the other departments of the Institute, could not be as expeditious as I desired it to be. Besides my work on this catalogue had to be stopped on 31st March 1933 owing to the temporary 50% reduction in the Govt. grants, when I was asked to resume the direct charge of all other departments of the Institute except the Mahābhārata Department. This state of affairs was continued up to December 1934 when the Executive Board appointed a committee to consider the whole question of the work of the Descriptive Catalogue of Government MSS. As recommended by this committee and approved by the Executive Board the departmental work on the Descriptive Catalogue of MSS. was started by me on 1st January 1535 with the help of two graduate assistants viz. Mr. M. M. Patkar, B. A. and Mr. S. N. Savadi, B. A. This arrangement afforded me the necessary opportunity to complete my work on the present volume. I have

great pleasure in presenting this volume to the world of scholars and to request their indulgence for whatever blemishes might have remained in the volume owing to oversight or clerical error.

As regards the arrangement of the subject-matter in this volume I have to state that as far as possible I have followed the lines on which the 1st volume in this series was brought out by the Govt. of Bombay in 1916. I have, however, taken a more detailed survey of the Saṁgīta and Nāṭya works included in the present volume as there were no special treatises devoted to the history of these subjects.

In the preparation of this volume I have availed myself of numerous manuscript-catalogues, descriptive or otherwise. In particular my work on the Alaṁkāra MSS was materially facilitated by the two volumes of the "History of Sanskrit Poetics" by Dr. S. K. De, M. A., D. Litt., of the Dacca University.

I have now to thank the Executive Board of the Institute for the opportunities offered by them to me for the study of MSS in the Govt. MSS. Library during the last twelve years and in particular for their new scheme formulated in December 1934 for expediting the work of the Descriptive Catalogue of MSS on departmental lines. I have to thank Rao Bahadur Dr. S. K. Belvalkar, M. A., Ph. D. the former Superintendent of the MSS. Department and the Secretary of the Institute, Dr. P. L. Vaidya, M. A., D. Litt., Superintendent of the Publication Department, and Dr. V. S. Sukthankar, M. A., Ph. D., the present Honorary Secretary of the Institute and the Superintendent of the MSS. Departmet, but for whose solicitude for quick publication of the Descriptive Catalogue of MSS. the entire work would not have made the progress it has now achieved. Lastly, I have to thank Messrs M. M. Patkar and S. N. Savadi, the two cataloguing assistants, for their conscientious and efficient discharge of all work entrusted to them. I have also to thank the entire office staff of the Institute and in particular Mr. G. N. Shrigondekar, B. A., for his prompt disposal of all press-work connected with the present volume.

P. K. Gode

Regulations of the Manuscripts Department

1. "The Government Manuscripts Library" formed and maintained by the Government of Bombay, and formerly deposited at the Deccan College, Poona, is now, subject to the general control of the Department of Education, Bombay, placed under the direct charge of the Bhandarkar Oriental Research Institute, Poona.

2. The Department is administered by a Superintendent appointed by the Executive Board of the B. O. R. Institute subject to the approval of Government.

3. The Manuscripts are available at the Institute, during working hours, for purposes of *bona fide* study.

4. The Manuscripts in the Library, if, in good condition, and subject to the requirements of Department, are lent out to *bona fide* scholars on their applying for them in writing to the Superintendent of the Department or to the Secretary of the Institute. Such scholars shall, however, execute a bond for the value of the manuscripts required, this value being fixed by the officers in charge of the Library.

5. In the case of scholars from outside India, all requisitions for loans of manuscripts shall be made to the Secretary of State for India in Council, through whom also the transactions in manuscripts shall take place. Such scholars shall execute the necessary bond with the Secretary of State for India in Council, at his discretion.

6. In the case of scholars in India the execution of the bond shall be necessary before the manuscripts are lent out. When the applicant is not sufficiently known to the Superintendent of the Department, this latter officer shall have the power to call upon the applicant to produce a certificate as to his interest in the study of Sanskrit Literature, and of his being a fit person to be entrusted with Government manuscripts. Such a certificate shall have to be

signed by Orientalists of recognised position, or by Government officers of the Provincial or other highest service, not below the rank of a Deputy Collector or Extra Assistant Commissioner. The certificate should contain a reference to works or eassays published by the applicant.

N. B. — In the case of scholars residing within the jurisdiction of a Native State, the certificate may be signed either by the Chief Sahib or the Divan or the administrator of the State.

7. All applications for manuscripts shall state the reasons for which the manuscripts are required and the period for which the loan is sought.

8. If any manuscripts belonging to this Library have been used in the publication of an edition, or in any other learned disquisition, the author should present to the Manuscripts Library a copy of the work or works so published.

9. The number of manuscripts to be lent out at a time to a scholar, and the period of loan, is determined by the officer in charge of the Library. Usually, however, in the case of Indian scholars, not more than five manuscripts are allowed to remain with them at a time, and the period of loan shall not normally exceed six months.

10. Immediately on receipt of manuscripts, the scholars are requested to examine them carefully before signing and returning the receipt-form accompanying the manuscripts, as no complaints will be enteratained thereafter.

11. When the manuscripts are returned to the Library they are duly examined, and if found in their original condition, the receipt formerly signed for them is returned and the bond cancelled. The liability of the borrowers ceases only after the return of this recipt.

12. If scholars find that, owing to the work on the manuscripts not being completed within the stipulated period, they cannot return the manuscripts when due, they shall, sufficiently in advance, apply in writing to that effect to the Superintendent of the Department, ot to the Secretary of State for India in Council, as the case may be. The period of loan will be extended at discretion. In no case, however, shall any maunscripts be allowed to remain with a scholar longer than two years in India, and five years outside India.

13. The Manuscripts Department reserves to itself the right of refusing to lend out any manuscript to any scholar at any time, and in the case of manuscripts lent out, of demanding their return before the expiry of the stipulated period, if the manuscripts be required for library or other purposes.

14. All postal charges shall be borne by the applicant.

15. The Department undertakes to procure on loan, for the members of the Institute, manuscripts from other lending Libraries.

A LIST OF
PRINTED CATALOGUES AND REPORTS
ABOUT MANUSCRIPTS

The following is the list of works (Catalogues, Reports, etc.) already published embodying the results of the search and preservation of Sanskrit manuscripts in the Bombay Circle from 1868 to 1915. All lists published up to 1884 have been incorporated in our consolidated catalogue prepared by Mr. S. R. Bhandarkar, M. A., in 1888. The lists for the subsequent years are to be found embodied in the various Reports published thereafter. These Reports are of considerable value, in as much as they give in many cases the history of individual manuscripts, personal details of authors, their chronology, and such other items. All these works are therefore here put together in one place for ready reference.

Papers relating to the Collection and Preservation of the Reports of ancient Sanskrit Literature, edited by order of Government of India, Calcutta, 1878, by Mr. E. A. Gough. This is a useful work for the general history of the Search during the earlier period upto 1878 and contains, among other things, lists of manuscripts bought for Government during the years 1868–69, 1869-70, 1870-71, 1871-72, 1872-73 and 1874-75. All these lists, originally published at different times, were also inculed in our consolidated catalogue (to be mentioned below) published in 1888.

Report on the results of the Search for Sanskrit Manuscripts in Gujarat during 1871-72, by G. Bühler, Surat, 1872, 11 pages in folio.

Report on Sanskrit Manuscripts 1872-73, by G. Bühler, seven and seventeen pages. Bombay, 1874.

Report on Sanskrit Manuscripts 1874-75, by G. Bühler, 21 pages. Girgaum, 1875.

Detailed Report of a Tour in Search of Sanskrit Manuscripts made (in 1875-76), in Kashmir, Rajputana and Central India, by G. Bühler. Extra No. XXXIVA, Vol. XII of the Journal of the Bombay Branch of the Royal Asiatic Society, 1877, Bombay.

Lists of the Sanskrit Manuscripts purchased for Government during the years 1877–78, and 1869–78, and a list of the Manuscripts purchased from May to November 1881, by F. Kielhorn, Poona, 1881.

A Report on 122 Manuscripts, by R. G. Bhandarkar, Bombay, 1880, 37 pages in folio.

Report on the Search for Sanskrit Manuscripts in the Bombay Presidency during 1880-81, by F. Kielhorn, Bombay, 1881.

A Catalogue of Sanskrit Maunscripts in the Library of the Deccan College (being lists of the two Viśrāmabāg collections) Part I prepared under the superintendence of F. Kielhorn ; Part II and Index prepared under the superintendence of R. G. Bhandarkar, 1884, 61 pages in folio.

A Report on the Search of Sanskrit Manuscripts during 1881-82 by R. G. Bhandarkar, Bombay, 1882.

A Report on the Search for Sanskrit Manuscripts in the Bombay Presidency during 1882–83, by R. G. Bhandarkar, Bombay, 1884.

A Report on the Search for Sanskrit Manuscripts in the Bombay Presidency during 1883–84 by R. G. Bhandarkar, Bombay, 1887.

A Report on the Search for Sanskrit Manuscripts in the Bombay Presidency during 1884-87 by R. G. Bhandarkar, Bombay, 1894.

A Report on the Search for Sanskrit Manuscripts in the Bombay Presidency during 1887-91, by R. G. Bhandarkar, Bombay, 1897.

A Consolidated Catalogue of the Collection of Manuscripts deposited in the Deccan College (from 1868-1884) with an Index, by S. R. Bhandarkar.

A Report on the Search for Sanskrit Manuscripts in the Bombay Presidency during 1891–1895, by A. V. Kathawate, Bombay, 1901.

Detailed Report of Operations in Search of Sanskrit Manuscripts in the Bombay Circle, August 1882 to March 1883, by P. Peterson. Extra No. XLI, Vol. XVI of the Journal of the Bombay Branch of the Royal Asiatic Society, 1883, Bombay.

A Second Report of Operations in Search of Sanskrit Manuscripts in the Bombay Circle, April 1883 to March 1884, by P. Peterson. Extra No. XLIV, Vol. XVII of the Journal of the Bombay Branch of the Royal Asiatic Society, 1884, Bombay.

A Third Report of Operation in Search of Sanskrit Manuscripts in the Bombay Circle, April 1884 to March 1886, by P. Peterson. Extra No. XLV of Vol. XVII of the Journal of the Bombay Branch of the Royal Asiatic Society, 1887, Bombay.

A Fourth Report of Operations in Search of Sanskrit Manuscripts in the Bombay Circle, April 1886 to March 1892, by P. Peterson. Extra No. XLIXA of Vol. XVIII of the Journal of the Bombay Branch of the Royal Asiatic Society, 1894, Bombay.

A Fifth Report of Operations in Search of Sanskrit Manuscripts in the Bombay Circle, April 1892 to March 1895, by P. Peterson, Bombay, 1896.

A Sixth Report of Operations in Search of Sanskrit Manuscripts in the Bombay Circle, April 1895 to March 1898, by P. Peterson, Bombay, 1899. This contains also a list of manuscripts purchased by Professor Peterson from 1898-99.

Lists of Manuscripts Collected for the Government Manuscripts Library by the Professors of Sanskrit at the Deccan and Elphinstone Colleges containing the following Collections :—

(i) 1895—1902, (ii) 1899—1915, (iii) 1902—1907, (iv) 1907—1915, (v) 1916—1918, (vi) 1919—1924 and (vii) 1866—68.

SYSTEM OF TRANSLITERATION

अ a आ ā इ i ई ī उ u ऊ ū

ऋ ṛ ॠ ṝ ऌ ḷ ए e ऐ ai ओ o औ au

क् k ख् kh ग् g घ् gh ङ् ṅ

च् c छ् ch ज् j झ् jh ञ् ñ

ट ṭ ठ् ṭh ड् ḍ ढ् ḍh ण् ṇ

त् t थ् th द् d ध् dh न् n

प् p फ् ph ब् b भ् bh म् m

य् y र् r ल् l व् v श् ś

ष् ṣ स् s ह् h

visarga ḥ, *anusvāra* ṁ.

Alaṁkāra, Saṁgīta and Nāṭya Manuscripts

ALAṀKĀRA, SAṀGĪTA AND NĀṬYA

A—ALAṀKĀRA

अभिधावृत्तिमातृका Abhidhāvṛttimātṛkā

No. 1 — 63. / 1873-74.

Size.— 12 in. by 9 in.

Extent.— 29 leaves; 22 lines to a page; 20 letters to a line.

Description.— Country paper; somewhat smooth and tough; matter written on one side of the folios only; Devanāgarī Characters; handwriting very bold and legible; folios have been stitched into a book-form; yellow pigment used for correction.

Age.— Saṁvat 1930 (copy made in 1874).

Author.— Mukula.

Begins.— ॥ श्रीहरिः ॥

शब्दव्यापारतो यस्य प्रतीतिस्तस्य मुख्यता ।
अर्थावसेयस्य पुनर्लक्ष्यमाणत्वमुच्यते ॥ १ ॥
तत्र मुख्यश्चतुर्भेदा ज्ञेया जात्यादिभेदतः ।
शुद्धोपचारामिश्रत्वाल्लक्षणा द्विविधा मता ॥ २ ॥

Ends.—

भट्टकल्लटपुत्रेण मुकुलेन निरूपिता ।
सूरिप्रबोधनायेयमभिधावृत्तमातृका ॥
ग्रंथाग्रं ४१४ भट्टकल्लटात्मजमुकुलविरचिता अभिधावृत्तिमातृका समाप्तेति ॥ समस्तु ॥ सं० १९३० माघसुदि १४ ॥ ६ ॥ ६ ॥ ६ ॥ लिः नवल

References.—

(1) Mss.— Aufrecht, i, 24[b]; ii, 5[a].

(2) S. K. De:: Sanskrit Poetics, Vol. I. p. 76.

(3) Printed Edition.— By M. R. Telang, N. S. P. 1916.

अभिधावृत्तिमातृका Abhidhāvṛttimātṛkā

No. 2 224. 1875-76.

Size.— 14 in. by $6\frac{1}{8}$ in.

Extent.— 12 leaves; 12 lines to a page; 52 letters to a line.

Description.— Country paper, smooth, tough and glazed; Devanāgarī Characters; handwriting bold, uniform and legible; complete.

Age.— The Ms. is not very old.

Author.— Mukula.

Begins.—

" ॐ नमो गुरवे । इह खलु भोगापवर्गसाधनभूतानां तद्विपर्ययपरिवर्जनप्रयोजनानां च पदार्थानां निश्चयमन्तरेण व्यवहारोपारोहि नानोपपद्यते तथाहि सर्वाणि प्रमाणानि प्रमेयावगतिनिबन्धनभूतानि निश्चयपर्यवसायितया प्राधान्यं भजन्ते प्रमाणनिबन्धना च भोगापवर्गसाधनभूतानां तद्विपर्ययपरिवर्जनप्रयोजनानां च पदार्थानामवगतिः अत एव निश्चय एव तेषां पदार्थानां etc.

.....उपवर्णितुमाह—

शब्दव्यापारतो यस्य प्रतीतिस्तस्य मुख्यता ।
अर्थावसे यस्य पुनर्लक्ष्यमाणत्वमिष्यते ॥ etc.

Ends.—

" पदवाक्यप्रमाणेषु पदे तत्प्रतिबिंबितम्
यो योजयति साहित्ये तस्य वाणी प्रसीदति

पदावगतिहेतुत्वात्पदं व्याकरणं etc. ॥ अभिधावृत्तस्य सकलव्यवहारख्यापित्वमाख्यातामिति शुभम् ॥

भट्टकल्लटपुत्रेण मुकुलेन निरूपिता
सूरिप्रबोधनायेयमभिधावृत्तमातृका ॥

इति श्री कल्लटात्मजमुकुलविरचिताऽभिधावृत्तमातृका समाप्तेति भद्रम् ॥

References.— Same as in No. 1.

अर्थालंकार Arthālaṁkāra

No. 3 225. 1875-76.

Size.— $8\frac{1}{4}$ in. by $5\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 82 leaves; 20 lines to a page; 22 letters to a line.

Description.— Country paper; very old; worn out and musty; the folios are not loose but folded into different forms, each form consisting of some pages; handwriting bold and legible, but the ink has become faded on some folios; *Śarada* characters; incomplete; folio 50, missing; 48 folio twice; The folios are numbered as under :—

1 to 49 (complete)
1 to 8
1 to 8
17 to 32

Age.— The Ms. appears to be very old.

Author.— not mentioned.

Subject.— (appears to be a Comm. on some work on alaṁkāra).

Begins.—folio 1

ॐ स्वस्ति । श्रीविघ्नहंत्रे नमः ॥
ॐ अलंकृतार्थां सर्वस्य सर्वबुद्धिस्वरूपिणीम् ॥
शारदां वरदां वंदे देवदेवैरभिष्टुतां ॥
एवं शब्दालंकारानुक्त्वाऽर्थालंकारानारब्धुमेवतारयति ॥ अर्थालंकारानाह । साधर्म्यमुपमाभेदे १ ॥ भेदे स(म)ति द्वयोः साधर्म्यसमानधर्माभिसंबंधउपमाख्योलंकारः समानो धर्मस्तु गुणो वा क्रिया वा न तु जातिः। तस्याः समानधर्मत्वे सत्यपि सादृश्याख्यस्य निमित्तस्याभावान्नोपमांगत्वम् । तज्जातीयत्वे हि तत्त्वमेव स्यान्न तत्सादृश्यम् ।

Ends.—folio 82

अर्थालंकारसंसृष्टिस्तु । लिंपतीव तमोंगानि वर्षतीवांजनं नभः । असत्पुरुषसेवेव दृष्टिर्नि...लतां गता अत्र पूर्वार्धे उत्प्रेक्षाया.....पमायाः परस्परं भेदेन स्थितिः । एतदेव विवृणोति । ...परस्परनिरपेक्षो यमकानुप्रासो संसृष्टि प्रयोजयतः ॥

,, —folio 32, 82.

तथा कौतुकं विवाहहस्तसूत्रमेवानंदहेतुः सुखनिमित्त
येषां । एवं सुशोभनं मनो येषां सहृदया इत्यर्थः ॥
एवं शब्दैकनिष्ठं पुनरुक्तवदाभासं लक्षायित्वा
शब्दार्थोभय...ष्ठं लक्षयति ॥ तथा शब्दार्थयोग्यं ॥

Reference.— Mss:- Aufrecht i, 31[b]; Aufrecht mentions this Ms. only in his Catalogus Catalogorum.

अलंकारकारिका

Alaṁkārakārikā

No. 4

226.
1875–76.

Size. — $9\frac{3}{8}$ in. by 4 in.

Extent.— 15 leaves; 10 lines to a page; 28 letters to a line.

Description.— Country paper; very old and fibrous; worn out; Devanāgarī Characters; handwriting bold and legible; borders ruled with single lines.

Age— The Ms. is old.

Author.— Not mentioned.

Begins.— ॥ श्री गणेशायनमः ॥

सुकृतस्य खड्गमिव तारतीव्रत-।
द्व्रतधारमाश्रयतकृष्णयोगिनं ॥
यदि वो दिवानिश पराभवोयत।
भ्रमदंतरादि भयभंगुरं मनः ॥ १ ॥
नृपसिंहसंहतिषु सगरक्रिया।
विमुखीषु विक्रमविलासकौतुकी ॥
स कदाचिदाचित शरासनो वनं।
मृगराजराजिमृगयेच्छया ययौ ॥ २ ॥
अवनीधनः समृगमित्रलोचना।
जनलोचनप्रियतनुर्धनुर्द्धरः ॥
उचितं यदेणरिवारदारणे।
घ(?)म दारुणे जानितदारुणोरुषा ॥ ३ ॥

Ends.— "— ॥ २०० ॥ मेलनेलंकृतीनां च क्षीरनीवदस्फुटा।
भिदा तत्र तु विज्ञेयः संकरोश्वतुर्विधः ॥ २०१॥
तले छवेपंतमहीरुहाणां छायास्तदोमारुतकंपितानां ॥
शशांकसिंहेन तमो गजानां। लूना कृता नाभिवगात्तखड्गाः ॥ २०२ ॥
इत्यलंकारकारिका समाप्ता ॥ ६ ॥ श्री ॥ ६ ॥ श्री ॥ लेखकपाठकयो शुभं भवतु ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥ क ॥ ६ ॥

Reference.— Aufrecht refers to this Ms. only, i 31b.

अलंकारकौस्तुभ

Alaṁkārakaustubha

No. 5

405.
1892–95.

Size.— $10\frac{1}{5}$ in. by $4\frac{1}{5}$ in.

Extent.— 211 leaves; 8–10 lines to a page; 40 letters to a line.

Description.— Country paper; old in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing clear and legible but not uniform; red pigment used for headings; yellow pigment occasionally used for corrections; folios numbered in right and left-hand margins; folio 91[a] blank.

Age.— Saṁvat 1818.

Author.— Viśveśvara.

Begins.—folio 1[b]

॥ ॐ ॥ श्रीवाग्देवतागुरुचरणारविंदाभ्यां नमः ॥

दत्तस्तन्यरसंकराग्रिमभुवावक्रांतरेष्वादरा-
द्येर्विच्छेपनिषिद्धकुंभविचरन्मत्तद्विरेफोत्तरं ॥
अंबायाः धयनो पयोधरयुगं तिर्यग्मिथः पश्यतो-
र्धाल्यस्नेहविजृंभितं विजयते द्वैमातुरस्कंधयोः ॥ १ ॥
लोकस्वांतधनांधकारपटलध्वंसप्रदीयांकुरा
विद्याकल्पलताप्रतानजनने बीजं निजा संगिनां
मध्ये मौलिसमासनां सुविमलामालायमानाश्चिरं
श्रीलक्ष्मीधरविद्वदंघ्रिनलिनो दीताः परागाणवः ॥ २ ॥
अर्थालंकारकाराणां भूरिग्रंथस्थितं सारं
संगृह्णाति सुखेन ज्ञप्त्यै विश्वेश्वरोन्येषां ॥ ३ ॥ etc.

Ends.—folio 210

अत्र भववदालोकनेन भगवत्याः सर्वमंगलाया विस्मयश्रममतिनिर्वेदोत्कंठानां शवरुत्वं कविनिष्टगौरीविषयकभावांगमिति सर्वं शिवं ॥ श्रीः ॥

अन्यैरुदीरितमलंकरणांतरं य-
त्काव्यप्रकाशकथिते तदनुप्रवेशात् ।
संक्षेपतो बहुनिबंधविभावनेना-
लंकारजातामिह चारु मया न्यरूपि ॥
विश्वेश्वरेण मननाचलेन साहित्यसिंधुतः कृष्टः ।
पुरुषोत्तमहृदयगतः स्फुरत्वलंकारकौस्तुभः सुचिरं ॥
वैधेयैर्यदि किंचिदत्र रभसादुद्भाव्यते दूषणं
तेनाधातुरपारमार्थिकतया काचिन्न शक्याक्षतिः ।
विद्वद्भिः पुनरुच्यते यदि च तत् स्यात्तेन शोभापरा
संतापोपि विभाव्य यत्यतिशयं कार्त्तस्वरस्यानले ॥

॥ ॐ श्रीगुरवे नमः ॥ ॥ संवत् १८१८ पौषसुदि १४ शनौ लिखितं वंशधरेण ॥ ॥ ॥ शुभमस्तु पाठकलेखकयोः ॥ ॥

References :—

1 Mss. Aufrecht-- i 31[b], 772[b]; ii 6[a], 188[a].

2. S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 312.

3. Printed in Kāvyamālā 66, 1898.

अलंकारकौस्तुभ
टीकासहित
No. 6

Alaṁkārakaustubha
with ṭīkā
689.
1891–95.

Size.— $12\frac{1}{2}$ in. by $4\frac{3}{5}$ in.

Extent.— 20 leaves ; 15 lines to a page ; 52 letters to a line.

Description.— Country paper ; old in appearance ; *Bengalī* characters ; hand-writing very small but clear and legible ; text in the middle, with the com. above and below it; red pigment occasionally used ; yellow pigment used for corrections.

Age.— The Ms. appears to be old.

Author.— Karṇapūragosvāmī.

Begins.—(text) :—

ॐ नमो गणेशाय । श्रीमदनगोपालदेवो जयति ॥

ग्रन्थारम्भे अभीष्टदेवतानाम(नां)गुणकीर्तनात्मकं मंगलमंगीकुर्वन् ग्रन्थकारो ग्रन्थस्य निर्विघ्नपरिसमाप्तिमाशास्ते ॥

स्वानन्दरससतृष्णश्चैतन्यविग्रहो जयति ।
आपामरमपि कृपया सुधया स्नपयाम्बभूव भूमौ यः ॥ १ ॥
स जयति येन प्रभवति दृशि सुदृशां कुंश्चनासाक्तिः ।
अतिशायितपदपदार्थो ध्वनिरिव मुरलीध्वनिः मुरारातेः ॥

जयतिरत्राकर्मकः सर्वोत्कर्षवाचकः । तेन नमस्कारो व्यज्यते । सोपकर्ष बोधात् कुरंगपा विशेषेण नमस्कारः इति न्यायात् ॥ सर्वोत्कर्षं दर्शयति । पदं वैकुण्ठादि स्थानं । पदार्थो वस्तुभूतो प्रज्ञानन्दः । ताभ्यामप्यतिशयीभूत तत्रादुर्लभ इत्यर्थः ॥

,, —(Commentary) :— ॐ नमो गणेशाय । श्री

अद्वैतप्रकटीकृतो नरहरिप्रेम्णः स्वरूपप्रियो
नित्यानन्दसखः सनातनगतिः श्रीरूपदात् केतनः ।
लक्ष्मीप्राणपतिर्गदाधररसोल्लासी जगन्नाथभूः
सांगोपांगसपार्षदः सदसतां देवः शचीनन्दनः ॥

अथ सोऽयं कविमुकुटमणिः श्रीकर्णपूरगोस्वामी स्वकृतश्लोकानां स्वयमेव व्याख्यामाह । ग्रन्थारम्भ इति । ग्रन्थकारः स्वयमेव ग्रन्थस्य परिसमाप्तिर्निर्विघ्ना भवत्वितीच्छतीत्यर्थः । चैतन्यनामा विग्रहश्चैतन्यविग्रहः । कथम्भूतः श्रीकृष्णाभिन्नः । स जयति सर्वोत्कर्षेण वर्तते ।

Ends.—(text) :—

राधामाधवयोः क्रीडा मधुमाधवयोर्दिने । सहचारिता । कृष्णस्य मणिवर्यस्य । अन्यशत्रुसान्निध्यं । जहसौ परमेश्वरः । असौ नन्दः व्रजे राजा इत्यर्थः । मधुनाफो फेनोन्मत्तः । प्रमत्ता मधुना वधूः । सामर्थ्यमौचिती च । उत्पद्य हृदये तस्याः पीडको मकरध्वजः । लिङ्गः० ॥

„ —(com.) :—

तस्य कृष्णगुणामोदि पदार्थशो भावात् । फ[ल]मस्यादरणीयं पुरुषं प्रति केनाप्युक्तं देवो जानाति मे मन इत्यत्र प्रकरणवशात् देवशब्दो युष्मदर्थक एव न तु राजा भट्टारको देव इत्यभिधानात् राजबोधकः । पावकोऽग्निव्यक्तिरिति शब्देन नपुंसकादिलिंगमेव बोध्यं । तथा च नपुंसकलिंगत्वे भागवतं शास्त्रं । पुंलिगत्वे न भागवत्वो वैष्णव इति अर्थः ॥

References.— Aufrecht : Catalogus Catalogorum, Part I, page 31[b] ; Part II, page 188[a] ; Part III, page 7[b] ; S. K. De makes the following remarks about this work in his History of Sanskrit Poetics, Vol. I page 257. "The *Alaṁkāra-Kaustubha* is composed in ten Kiraṇas as follows : 1 Kāvyalakṣaṇa 2 Śabdārtha 3 Dhavani 4 Guṇībhūtavyaṅga 5 Rasabhāvatadbheda 6 Guṇa 7 Śabdālaṁkāra 8 Arthālaṁkāra 9 Rati and 10 Dośa. The bare text of अलंकारकौस्तुभ is described by Rajendralal Mitra in his Notices, Vol. IX. No. 1662.

अलंकारतिलक Alaṁkāratilaka

No. 7 370. 1895–98.

Size.— $9\frac{3}{4}$ in. by $4\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 30 leaves ; 8 lines to a page ; 33 letters to a line.

Description.— Country paper ; old, whitish in appearance ; Devanāgarī characters ; handwriting bold and legible ; incomplete, consisting of 3 paricchedas only ; the folios are slightly irregular in size ; folio 30 contains a portion of the 4th Pariccheda after the colophon of the 3rd Pariccheda ; colophons of Paricchedas : I Pari. on folio 9; II Pari. on folio 23; III Pari. on folio 30.

Age.— The Ms. appears to be old.

Author.— Bhānudatta.

Begins.— "॥ श्रीगणेशायनमः ॥

सोयं मे मुदमातनोतु भगवान् कोलावतारो हरिः ।
सिंधोः क्लेशमपास्य यस्य दशनप्रांतेस्थितायाभुवः ॥
ताराहारतिवारिदस्तिलकतिस्वर्वाहिनीमाल्याति
क्रीडादर्पणतिक्षपायतिरहर्देवश्वताटंकति ॥ १ ॥
उरस्फुरदलंकारचमत्कारपदुश्रियः ।
तनोति तिलक भाले भारत्या भानुसत्कविः ॥ २ ॥

अथ रसा आत्मनस्तेषां शरीरं काव्यं तस्य गति रीति वृत्तिदोषतदभाव-गुणागुणाः अर्लकाराः etc.

Ends.— fol. 30.

" इति श्रीभानुदत्तविरचिते अलंकारातिलके गुणनिरूपणं नाम तृतीयः परिच्छेदः ॥ ३ ॥

अथलंकारा निरूप्यंते.....

.....बालेनार्थेत्यादौ शाब्दो गुणः सा च पदाभंग पूर्विकापदभंगपूर्विका च पद "-- (end of folio 30).

References.— 1 Mss. Aufrecht, i 32ª ; ii, 6ᵇ ; iii, 7ᵇ.
2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, pp. 250, 254.

अलंकारमंजरी — Alaṁkāramañjarī

No. 8 — 661. 1886-92

Size.— 7 in. by 5¼ in.

Extent.— 8 leaves ; 10 lines to a page ; 24 letters to a line.

Description.— Country paper; old, thick and well preserved ; Devanāgarī characters ; handwriting, bold and legible ; borders ruled with double black lines.

The work is also called कर्णालंकारमञ्जरी ; vide. St. 2 below.

Age.— Saṁvat 1909.

Author.— Trimmala, son of Vallabhabhaṭṭa.

Begins.— ॥ श्रीगणेशायनमः ॥

कपोललंबिरोलंबबिंकोलाहलाकुलम्
अवालंबानुरागाढ्याऽऽलंबे लंबोदराननं ॥ १ ॥
ज्ञातुमिच्छत्यलंकारानल्पेन श्रवणेन ये ।
कुर्वंतु कर्णयोरुच्चैः कर्णालंकारमंजरी ॥ २ ॥

स्वभावोक्त्युपमारूपकदीपकाऽतिशयोक्तिसमासोक्तिवक्रोक्तिसहोक्तिपर्यायोक्ति-विशेषोक्तिव्यतिरेकविभावनाऽऽक्षेपोत्प्रेक्षोदात्तापह्नुति etc.

Ends.—

अर्थालंकारजातं हि मुख्यमेतावदेवहि ।
अन्ये वैकल्पिकाः सर्वे विज्ञेयाः किमुतद्भवाः ॥ ४३ ॥
काश्यां वल्लभभट्टस्यपुत्रेणनिरमाप्यसौ ।
निर्मितात्रिम्मलाख्येन रम्याऽलंकारमञ्जरी ॥ ४४ ॥

इत्यर्थालकारमंजरी समाप्ता ॥ सं० १९०९

आश्विनकृष्णः १ लि. चि. रत्नलालेन अलंकारानुक्रमे श्लोकसंख्या.

१	स्वभावोक्तिः	३	४	दीपक	६	७	वक्रोक्तिः	८
२	उपमा	४	५	अतिशयोक्तिः	७	८	पर्यायोक्तिः	१०
३	रूपक	५	६	समासोक्तिः	८	९	विशेषोक्तिः	११

etc.

References.— 1 Mss. Aufrecht i, 32[a]; ii, 6[b]; iii, 7[b].

2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. 1. p. 295. This work is described in B. B. R. A. S. Cat. Vol. I, No. 126.

अलंकारमञ्जरी — Alaṁkāramañjarī

No. 9 — 691. 1891-95.

Size.— $8\frac{2}{5}$ in. by $5\frac{2}{5}$ in.

Extent.— 3 leaves; 16 lines to a page; 30 letters to a line.

Description.— Country paper; old in appearance; Devanāgarī characters; thick paper; handwriting clear and legible; right-hand corners of folios turned blackish.

Age.— The Ms. appears to be old.

Author.— Trimmala.

Begins.—folio 1[a]

॥ श्री गणेशाय नमः ॥

अलंकारमंजरी प्रारंभः ॥ स्वभावोक्तिर्यथा ॥

लोकत्कुंतलवारिबिंदुविगलल्लीखंडबिंदुस्फुरत्
वक्रेंदुस्फुटदक्षिश्रोणिमलसच्चैलांचलांदोलिनी ॥
श्लिष्टस्निग्धनिचोलदर्शितकुचं नम्रीकृतास्यं समैः
कालिंदीजलतः प्रयाति पुलिनं शातोदरी राधिका ॥ १ ॥ etc.

Ends.---folio 3[b]

अर्थालंकारजातं हि मुच्यतेतावदेवहि ॥
अन्ये वैकल्पिकाः सर्वे विज्ञेयाः किल तद्भवाः ॥ ४० ॥
काश्यां वल्लवभट्टस्य पुत्रेण निरमाप्यसौ ॥
निर्मला त्रिमलाख्येन रम्यालंकारमंजरी ॥ ४१ ॥

इति अलंकारमंजरी समाप्ता ॥ श्री ॥

Then follows a list of Alaṁkaras.

References.— Same as in No. 8.

अलंकारमञ्जूषा Alaṁkāramañjūṣā

No. 10 518. 1884-87.

Size.— $10\frac{8}{5}$ in. by $4\frac{1}{5}$ in.

Extent.— 37 leaves; 14 lines to a page; 52 letters to a line.

Description.— Country paper; old in appearance; Devanāgarī characters; hand writing small but clear and legible; borders ruled in double black lines; red pigment as well as yellow used in many places; occasional marginal notes; fol. 35 pasted with a slip of paper and written upon; left-hand corners moth-eaten.

Age.— The Ms. appears to be old.

Author.— Devaśaṁkara.

Begins.— folio 1^b

श्रीगणेशाय नमः । श्री गुरुभ्यो नमः ॥

चंद्रविभूषितभालं गौरीबालं गलेच्छमणिमालं ॥
विघ्नविघातायालं स्मरामि हतदे(व)रिपुजालं ॥ १ ॥

रामचंद्र मुकलामृतपाने लालसं विमृतपक्ष्मसुकांति ॥
जानकीनयनरम्य चकोरद्वंद्वमादिशतु मे कमनीयं ॥ २ ॥

देवशंकरनामा योरानेरनगरस्थितिः ॥
काव्यालंकारमंजूषा क्रीयते येन कौतुकात् ॥ ३ ॥ etc.

क्व मंदा मे बुद्धिः क्व च लसदलंकारकविता
जरन्नावा तर्तुं तरलमनसोगाधजलधिं ॥
सहायो मे श्रीमद्गुरुचरणपाथोज युगलं
तथा तारांबायाः पदकमलयोर्द्धूलिपटलं ॥ ४ ॥

प्राचीनोक्तेष्वलंकारकदंबेषूपमादयः ॥
प्रसिद्धास्तेऽत्र कथ्यंते बालव्युत्पत्तिहेतवे

Then follow certain verses which supply some information regarding the Peshwas Bajirao I, Madhavrao I, and Raghunāthrao. A curious etymology of the word Peshwa is also to be found :—

पेषणं रिपुगणस्य माहाजौ मश्वकार बहुधोद्यतखड्ग
वाति पेषमिति पेशलमर्थं पेषवा पदमुपैति वदन्तं ॥ ३ ॥
पेशवा इति पदं स्पृशन्वशी बाजिराव इति कोपि महींद्रः ।
नाकनाथ इव देवसमूहैर्वंदितोऽभवदहोनरदेवैः ॥ ७ ॥

तस्य शुद्धतमवंशकरीरौ सूदयौ परविभेदसमर्थौ ।
माधवो मधुरिपोः समतेजाः राघवो रघुपतेः समकीर्तिः ॥ ८ ॥ etc.

Ends.— folio 36ᵃ

उदाहरणानि चान्यत्र द्रष्टव्यानि । बालव्युत्पत्तिहेतवे प्रसिद्धालंकारनिरूपणस्यैव प्रतिज्ञातत्वाद्विस्तरभयाद्विरम्यते इति श्रीरानेरनगरजन्मभुवा उरः पत्तनकृत निकतनेन पुरोहितोपनामकेन भट्टदेवशंकरेण पुरोहितनाहानाभायिसुतेन विरचितालंकारमंजूषा समाप्ता ॥ ॥ श्रीरस्तु ॥ स्वामि श्रीबालकृष्णानंद गुरुचरणानां प्रसादो विजयतेतरां ॥

References.— 1 Aufrecht—ii, 6ᵇ. Aufrecht refers to only two Mss of this work from this library. 2. S. K. De—Sanskrit Poetics, Vol. I. p. 297. As regards the authorship and the work he remarks:— " The author, a Guzerat Brahman, was the son of Nāhanābhai and a native of Rāner. The work deals with poetic figures alone, and the illustrations sing the glory of the Peshwa Madhavarao I and his uncle Raghunāthrao. The author, therefore, belongs to the third and fourth quarters of the 18th century. "

For further particulars cf. R. G. Bhandarkar's Report 1887-91. p. lxiii. No. 519 of 1884-87 is included in this report through mistake.

अलंकारमञ्जूषा Alaṁkāramañjūṣā

No. 11 519. 1884-87.

Size.— 10 $\frac{2}{5}$ in. by 4$\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 42 leaves; 14 lines to a page; 50 letters to a line.

Description.— Country paper; very old in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing, dirty and carelessly written; borders ruled in double black lines; yellow pigment and black ink used for correction; corners damaged; the Ms. contains 42 leaves, out of which 7 are stray leaves; folios 12, 16, 22, 27 and 32-34 are missing; two folios without numbers.

The Ms. is incomplete; it is difficult to say whether the 7 stray leaves are the same as the missing folios.

Age.— The Ms. appears to be old.

Author.— Bhaṭṭa Devaśaṁkara.

Begins.— folio 1[b]

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

चंद्रविभूषितभालं गौरीबालं गलेच्छमणिमालं ॥
विघ्नविघातायालं स्मरामि हतदेवरिपुजालं ॥ १ ॥ etc.

Ends.— folio 40[a]

प्राचीनोक्त्यनुसारेण ग्रंथोयं रचितो मया ॥
विशोध्यतां विभाव्यै च विद्वद्भिः प्रार्थितैर्मुहुः ॥ १ ॥

इति श्रीउरःपतनकृतनिवासेन रानेरनगरजन्मभुवा पुरोहितनाहांनाभायिसुतेन पुरोहितोपनामक भट्टदेवशंकरेण विरचितालंकारमंजूषा समाप्ता ॥
॥ श्री ॥ ॥ र ॥ ॥ स्तु ॥ ॥ ६ ॥

References.— Same as in No. 11.

अलंकारमुक्तावली — Alaṁkāramuktāvalī

No. 12 — 422. 1892-95.

Size.— 10¾ in. by 4 in.

Extent.— 57 leaves; 7 lines to a page; 40 letters to a line.

Description.— Country paper; old, slightly brittle; Devanāgarī characters; borders ruled with double black lines; certain portions and letters in the text marked out with red pigment; some folios are mended with paper slips; on folio 1 there are marginal notes, so also a few notes are recorded in the margin, occassionally, on other folios; the Ms. is complete.

Age.— Śaka 1680 or Saṁvat 1815.

Author.— Viśveśvara, Son of Lakṣmīdhara.

Begins.— ॥ श्रीगणेशायनमः ॥

सन्मूलप्रकृतिः प्रकाशितशतानंदोदधानः क्षमां ।
कृष्णं चापि सुमन्ननेक गुरुता शालीनयत्पूज्यताम् ॥

सहृतिं दधदात्मभूतनवतामारुंधते यस्य ता- ।
माचार्यः प्रथमो गिरां विजयते विद्वान्स लक्ष्मीधरः ॥
नानापक्षविभावनकुतुकमलंकारकौस्तुभे कृत्वा ।
सुखबोधाय शिशूनां क्रियते मुक्तावली तेषाम् ॥
तत्र प्रायेण सर्वालंकाराणां सादृशपर्यवसायित्वेन प्राधान्यात्प्रथममुपमा व्याख्यायते । etc.

Ends.— " इति सर्वं शिवं ॥

हृद्यावधानतरलामवदातवृत्तां ।
मुक्तावलीं गुणगणैर्ग्रथितामनर्घ्यैः ॥
कंठे निधाय विबुधा बहुधा वहंतु ।
शश्वत्सभाजनसभाजनभाजनत्वं ॥
॥ श्रीमन्महीमहित तत्रदसीमधीम- ।
न्मूर्द्धन्यताकलनसंगतधन्यताकः ॥
लक्ष्मीधरोयमुदसूतमुदं प्रसूतां ।
विश्वेश्वरस्य कृतिरस्य चिरस्य लोके ॥

इति मुक्तावली समाप्ता ॥ संवत् २८९५ शाके १६८० मार्गशिरमासे शुक्लपक्षे प्रतिपदि भृगुवासरान्वितायां लिखितमदः श्रीकांतेन स्वपठनार्थं ॥ श्रीः ॥ श्रीगणेशायनमः ॥ श्रीसरस्वत्यैनमः श्रीकृष्णायनमः ॥ श्रीपरमगुरवे नमः श्रीपरमात्मनेनमः ॥ श्रीरामायनमः ॥ श्रीगोविंदायनमः ॥ ॥

References.— 1 Mss. Aufrecht i, 32[a]; ii 6[b], 188[a]; III, 7[b]. Des. Cat. Madras 12792-93. 2 S. K. De: Sanskrit Poetics, Vol. I, 312.

अलंकारमुक्तावली — Alaṁkāramuktāvali

No. 13 — 600. / 1887-91.

Size.— 11$\frac{3}{5}$ in. by 5 in.

Extent.— 27 leaves; 12-14 lines to a page; 46 letters to a line.

Description.— Country paper; very old in appearance; Devanāgari characters; handwriting, clear and legible but not uniform; moth-eaten at the edges and corners of some folios; red pigment used for headings and yellow pigment for corrections; left-hand corner of fol. 27, torn.

Age.— The Ms is old.

Author.— Viśveśvara.

Begins.— folio 1[b]

॥ श्रीगणेशायनमः ॥
सन्मूलप्रकृतिः प्रकाशितशतानंदो दधानः क्षमां ।
कृष्णं चापि सुमंतुनैकगुरुता शालीनयन्पूज्यतां
सद्वृत्तिं दधदात्मभूतनयतामारुंधते यस्य ता- ।
माचार्यः प्रथमो गिरां विजयते विद्वान् स लक्ष्मीधरः ॥ १ ॥ etc.

Ends.— folio 27[a]

हृद्यावधानतर etc.....
.....up to विश्वेश्वरस्य कृ.....चिरस्य लोके ॥ as in No. 12.

Reference.— Same as in No. 12.

अलंकारमुक्तावली Alaṁkāramuktāvali

No. 14 — 586. 1887-91.

Size.— $8\frac{1}{2}$ in. by $6\frac{2}{5}$ in.

Extent.— 41 leaves; 14 lines to a page; 27 letters to a line.

Description.— Country paper; old in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing, clear, legible and correct; right-hand corner of the folios slightly moth-eaten; the Ms. is complete.

Age.— The Ms. appears to be old.

Author.— Viśveśvara.

Begins.— folio 1[b]

॥ श्री गणेशायनमः ॥
सन्मूलप्रकृतिः प्रकाशितशतानंदो दधानः क्षमां
कृष्णं चापि सुमंतुनैकगुरुता शालीनयन्पूज्यतां
सद्वृत्तिं दधदात्मभूतनयतामारुंधते यस्य ता-
माचार्यः प्रथमो गिरां विजयते विद्वांस लक्ष्मीधरः ॥ १ ॥ etc.

Ends.— folio 41[b]

हृदवधान etc.....
.....up to विश्वेश्वरस्य कृतिरस्य चिरस्य लोके as in No. 12 followed by लिपितमिदं पुस्तकं तैलंगज्ञातिऐकुलस्थवागरौद्यन्वयभट्ट-जगन्नाथेन स्वपठनार्थं परार्थमपि भूयात् ॥

References.— Same as in No. 12.

अलंकाररत्नाकर — Alaṁkāraratnākara

No. 15 — 227 (A). 1875-76.

Size.— $7\frac{1}{4}$ in. by $7\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 23 leaves; 9 lines to a page; 25 letters to a line.

Description.— Country paper; very old and worn out; *Śāradā* characters; the Ms. is bound with other works with a leather cover; hand-writing bold and legible; the Ms. comprises folios 1 to 23; the Ms. is incomplete.

Age.— The Ms. appears to be old.

Author.— Śobhākara (possibly).

Begins.— folio 1[b]

.....शयः कश्चित्प्रतीयते.....वत.....कारित्वं तु शब्दस्वरूपवैशिष्ट्य-निबंधनम् । किं.....स्यार्थस्य पौनरुक्त्यमेव । नत्ववभासनं पुनरुक्तत्वेनैव कल्पनात् । .....न्त्रिमस्यतु अवभासनमपि नास्ति । इति कस्य पौनरुक्त्य.....धर्मः । अनन्वित(न्नय)त्वाद्वाच्यत्वं । कायादेर्न प्रकल्पते । ..... कलाभावान्नशक्यता ॥ असंबद्धाभिधायित्वप्रसंग.....पिन..... अकृत्रिमस्य चार्थस्य न धर्मपुनरुक्तता । पुनरुक्तोपि.....स एव स्यादलंकृतिः । पौनरुक्त्यमलंकारस्तेन नार्थस्य कस्यचित् । इति परिकरश्लोकः ॥ तस्मात्सर्वत्र कान्यस्य वस्तुतः कवि प्रतिपादन या वा संभवी कश्चित्तत्तत्प्रतीति .....धर्मविशेष.....र्थगतोवालंकारतया वाच्यः ॥

Ends.— folio 23[b]

इत्यादौ कोपेति कांतं सुखमित्याद्यवांतरवाक्यार्थस्य स्मरणस्य विभावादि सुखेनैव प्रतीतिसिद्धौ यदि स्वशब्देनोपादानं तदाव्यर्थतयादुष्टत्वम् । न तु रसपरिपोषखंडना काचित् । सादृश्य निमित्तस्यापि स्वशब्दान्तपात्तस्य स्मरणस्य यद्यपि भाववर्गमप्यपातितया (था) भावध्वनावंतर्भावस्तथा.....पद्यसामर्थ्यलभ्यत्वेनालंकारतथा (या) भिधानमितिसर्वं सु(स्व)स्थम् ॥ १९ ॥ अन्यासंगात्कौतुकविनोदो विनोदः ॥ असन्निहितेऽनन्नभूपि वाभिलष्यमानेर्थे प्रतिच्छंदे

References.— (1) Mss. Aufrecht i, 32[a]; ii, 6[b]; (2) S. K. De: Sanskrit Poetics, Vol. I, pp. 270, 279, 318f.

अलंकाररत्नाकर — Alaṁkāraratnākara

No. 16 — 227. 1875-76.

Size.— 14 in. by 6 in.

Extent.— 94 leaves; 12 lines to a page; 52 letters to a line.

Description.— Country paper ; smooth and grey in appeaence ; not very old ; Devanāgarī characters ; hand-writing, bold, clear, uniform and legible.

Age.— The Ms is not very old.

Author.— Śobhākara.

Begins.—

ॐ नमः शिवाय । ॐ नमः सरस्वत्यै । श्रीगणेशाय नमः ।
सुरासुर शिरोरत्नमरीचिखचितांघ्रये ।
विघ्नांधकारसूर्याय गणाधिपतये नमः ।
आमुखैकार्थपदं पुनरुक्तवदाभासम् etc.

Ends.—

॥ राम ॥ समाप्तोयमलंकाररत्नाकरः । कृतिर्महोपाध्यायभट्टत्रयीश्वरमन्त्र-पुत्रस्य तत्रभवतः पण्डितभट्ट श्रीशोभाकरमित्रस्य श्री श्रीवर्मपुत्रेण प्रज्ञालव-यतामयारत्नाकराभिधः पोथेलंकारो लिखितः शुभः ॥

Reference.— Same as in No. 15.

अलंकाररत्नाकरसूत्राणि — Alaṁkāraratnākarasūtrāṇi

No. 17 — 228. / 1875–76.

Size.— $7\frac{1}{4}$ in. by $7\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 4 leaves ; 10 lines to a page ; 24 letters to a line.

Description.— Country paper; old, and soiled in appearance; *Śāradā* characters ; hand-writing, bold and legible ; the Ms. comprises folios 114 to 117^b.

Age.— The Ms. appears to be old ; Saṁvat 15 is recorded in the colophon.

Author.— Śobhākara (possibly).

Begins.— folio 113^b

अथालंकाररत्नाकरसूत्राणि ॥

114^a सुरासुर शिरोरत्नमरीचिखचिखतांघ्रये ।
विघ्नांधकारसूर्याय गणाधिपतये नमः ॥

आमुखैकार्थपदं पुनरुक्ताभासं ॥ १ ॥ तुल्यरूपसमुदायावृत्तिर्यमकम् ॥ २ ॥
द्वयोर्द्वयोः समुदाययोः साम्यं छेकानुप्रासः ॥ ३ ॥

Ends:— folio 117b

न संसृष्टिः पूर्वहानाच्चारुत्वाभावाच्च ॥ १११ ॥ अंगत्वे तु संकरः ॥ ११२ ॥
अलंकाररत्नाकरसूत्राणि समाप्तानि ॥
संवत् १५ श्रावति अष्टम्यां शनिवासरे समापितमिति ॥ शुभमस्तु ॥

References.— Same as in No. 15.

अलंकाररत्नाकर प्राकृतगाथा संस्कृतीकरण

Alaṁkāraratnākara prākṛtagāthā Saṁskṛtikāraṇa

No. 18

229.
1875-76.

Size.— $7\frac{1}{4}$ in. by $7\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 17 leaves; 10 lines to a page; 24 letters to a line.

Description.— Country paper; old and soiled in appearance; *Śārada* characters; the Ms comprises folios 118 to 134.

Age.— The Ms appears to be old (vide Saṁvat 15 recorded on folio 117b).

Author.— not mentioned.

Begins.— folio 118a

ॐ नमो गणाधिपतये ॥ ॐ नमः सरस्वत्यै ॥

अलंकाररत्नाकरे वर्तमानानां प्राकृतगाथानां संस्कृतीकरणं लिख्यते ॥ यथा ॥ ए मेअ ॥ एव मेवजनस्तस्या ददाति कपोलोपमायां शाशिबिंबम् ॥ परमार्थविचारे पुनश्चंद्रश्चंद्र एव वराकः ॥ उपमायां ॥ रक्ति ॥ (क्रिम) रक्ष्यते साशंकं प्रकटी क्रियते.

Ends.— folio 134b

एकेन कपटवलिबंधनेन.....वनेन याति गोविन्दः आश्चर्यत्रसति प्रियानुमिभमुरवी त्रिवलेबन्धेपि ॥ समाप्तमलंकाररत्नाकरप्राकृतगाथा संस्कृतीकरणम् ॥ शुभ मस्तु ॥ ॐ नमो गणाधिपतये ॥

References.— Aufrecht does not mention this work in his catalogus Catalogorum.

अलंकारलक्षण Alaṁkāralakṣaṇa

No. 19 407. 1892-95.

Size.— $8\frac{3}{4}$ in. by $6\frac{1}{5}$ in.

Extent.— 12 leaves ; 20 lines to a page ; 17 letters to a line.

Description.— Country paper ; old in appearance ; Devanāgarī characters ; hand-writing, clear, legible and uniform ; borders on three sides ruled in triple black lines.

Age.— Saṁvat 1797.

Subject. — different alaṁkāras are explained in Hindi.

Author.— Śaṁbhunātha.

Begins.— folio 1ᵃ

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥
अथ **अलंकारलक्षण** लिष्यते ॥ वाचकसाधरनधरमुउपमानरुउपमेय ॥

etc.

Ends.— folio 12ᵇ

वेदादिकके वचन अरुलौकिकवचन जे होत ।
सब्दप्रमान कहत तिन्हैं सकल कविन के गोत ॥
इति शब्दप्रमान ॥ १८२ । अर्थापत्ति अनुपलब्धिसंभवः ॥
इति **अलंकारलक्षणा**णि(नि) शंभुनाथकृत संपूर्णानि ॥ शुभमस्तु ॥
॥ संवत १७९७ वर्षे आशोजकृष्णपक्षे ५ तिथौ लिपिकृता ॥

References.— Aufrecht:— iii, 7ᵇ. Aufrecht refers to this Ms only.

अलंकारशेखर Alaṁkāraśekhara

No. 20 234. 1875-76.

Size.— 14 in. by 6 in.

Extent.— 32 leaves ; 12 lines to a page ; 44 letters to a line.

Description.— Country paper; not very old ; Devanāgarī characters; hand-writing, bold, clear, legible and uniform ; corrections made with yellow pigment ; folios 24-32 are again numbered as 1, 2, 3 etc.

Age.— The Ms is not very old.

Author.— Keśava Miśra (wrote at the request Māṇikyacandra).

Begins.— ॐ श्रीगणेशायनमः

ॐ प्राणाङ्कुशोदरणिां राधानयनान्नसर्वस्वम् ।
तेजस्तमालनीलं शरणागतवज्रपञ्जरं वन्दे ॥
स्वप्रकाशचिदानन्दमायाय परमात्मने ।
अविद्यानिद्रुरध्वान्तभास्कराय नमाम्यहम् ॥

etc.

Ends.—

अष्टौ रत्नानि दीप्तानि संत्यलंकारशेखरे ।
चत्वारस्युरलंकारे सम्प्रदाये मरीचयः ॥
सामर्थ्ये द्वौ परास्मिंस्तु पंचके स्युस्त्रयस्त्रयः ।
मामकीनां कृतीमिमां द्विषंतो दूषयंति ये ॥
काव्यवार्तां न जानंति ते नूनं पांसुलासुताः ।
अस्त्ये यद्यपि पूर्वपण्डितकृताव्याख्यैव संख्यात् वता- ॥
मानन्दाय तथापि केशवकवेर्वाचामियं गुम्फिता ।
संख्या सौष्टव शब्दलाघवमिदं सम्बद्धपूर्वापर- ।
प्रत्यर्थिप्रतिबन्धानिर्मलगुणः कुत्रान्यतो लभ्यताम् ॥
तर्क प्रौ.....वल्ली वसंतोत्सवः ।
कोशव्याकरणप्रपंचचतुरोलंकारपारंगमः ॥
.....गुणावासंनियोज्य स्वयं ।
चक्रे शक्रसमः प्रपंचममलं माणिक्यचक्रे नृपः ॥
विश्रांतरत्नमष्टमम् ॥ ८ ॥ समाप्तोयमलंकारशेखरः शुभम् ॥

References.— 1 Aufrecht's Catalogus Catalogorum; part I, page 32ᵃ; part II, page 6ᵇ; 188ᵃ part III, page 7ᵇ.

2 S. K. De; History of Sanskrit Poetics, vol. I, pp. 261ff.

3 printed Editions —(1) printed in the Kāvyamālā, 50; (2) by Gaṇeśa Śarman, Benares 1886.

अलंकारशेखर — Alaṁkāraśekhara

No. 21 — 235. 1875-76.

Size.— $6\frac{3}{8}$ in. by $9\frac{5}{8}$ in.

Extent.— 39 leaves; 23 lines to a page; 25 letters to a line.

Description.— Country paper, very old, musty and worn out; *Śaradā* characters; hand-writing, not uniform but legible; the Ms may have been written by different hands.

The Ms contains two works, viz. (1) अलंकारशेखर foll. 1-35[a] and (2) सहृदयलीला foll. 37-39.

The colophons on folios 3 to 35 (a) show that there is only one work in this Ms. viz. अलंकारशेखर.

Only the colophon on folio 39[a] refers to सहृदयलीला and its author राजानक रुय्यक.

Age.— The Ms appears to be a new copy.

Author.— Keśavamiśra (wrote at the request of Māṇikya-candra).

Begins.—

श्रीगणशाय नमः ।

ॐ प्राणः कृपोदरीणां दारा नयना आ सर्वस्वम् ।
तेजस्तमाल लीलं शरणागतवज्रपंजरं वंदे ॥
स्वप्रकाशचिदानंदमयाय परमात्मने ।
अविद्यानिष्टुरध्वांत भास्कराय नमाम्यहम् ॥

ग्रंथाः काव्यकृतामित्यादि ।

Ends.— fol. 67

सख्यं सौष्टवशब्दलाघवमिदं संबंधपूर्वापर प्रत्यार्थिप्रतिबंधनिर्मल-गुणाः कुत्रान्यतो लभ्यताम् ॥ तत्कृपो ... ... कविता वल्लीवसंतोत्सवः कोशव्याकरणप्रपंचचतुरोलंकारपा ...ङ्गमः ... ... गुणावासं नियुज्य स्वयं चक्रे शक्रसमः प्रपंचम ..... इत्यलंकारशेखरे चित्रामरत्नमष्टमम् ॥

Begins.—

श्रीगणेशाय नमः ॥

ॐ प्राणाः कृपोदरीणां दारा नयनांत सर्वस्वम् । etc. as above

Ends.—

समाप्तेयं सहृदयचमत्कारिणी सहृदयलीला कृतिः ॥ श्रीविपश्चिद्वर-राजानकतिलकात्मजश्रीमदालंकारिकसमाजाग्रगण्य श्रीराजानकरुय्यकस्य राजानक रुचकापरनाम.....स्वकृतः ॥ शिवम् ॥ शिव शिव शिव ॥ ॥

अलंकारशेखर सहृदयलीला No. $\frac{235, 265}{1875\text{-}76}$

Folios 39 in all. The colophons are as follows :—

3[b]— इत्यलंकारशेखरे उपक्रमरत्ने काव्यस्वरूपफलकारणमरीचिः ॥

9[a]— इत्यलंकारशेखरे दोषरत्ने वाक्यदोषमरीचिः ॥

10[a]— इति श्रीमहाराजामाणिक्यचंद्रकारितेलंकारशेखरे दोषरत्नं द्वितीयं ॥

11[b]— इत्यलंकारशेखरे गुणरत्नेर्थमरीचिः ॥

13[a] — इति वैशेषिकगुणमरीचिः ॥ गुणरत्नं तृतीयं ॥
15[b]— इत्यलंकारशेखरे अर्थालंकारे उपमा मरीचिः ॥
24[b]— इत्यलंकारशेखरे वर्णकरत्नं पंचमं ॥
25[b]— ,, कविसंप्रदायरत्ने नियममरीचिः ॥
28[a]— ,, ,, शुक्रादिमरीचिः ॥
30[b]— इति कवि सामर्थ्यरत्नं समाप्तं ॥
35[a]— इत्यलंकारशेखरे विश्रामरत्ने रसमरीचिः ॥
39[a]— समाप्तेयं सहृदयचमत्कारिणी सहृदयलीलाकृतिः ॥ श्रीविपाश्वेश्वरराजानकलिलकात्मज श्रीमदालंकारिकसमाजाग्रगण्य श्रीराजानकरुय्यकस्य राजानकरुचकापर..... स्वकृतः ॥

References.— Same as in No. 20.

अलंकारशेखर

Alaṁkāraśekhara

No. 22

408.
1892-95.

Size.— $12\frac{2}{5}$ in. by $4\frac{2}{5}$ in. (for folios 1-26) and
$10\frac{1}{4}$ in. by $4\frac{2}{5}$ in. (for folios 33 to end).

Extent.— 54 leaves ; 9 lines to a page ; 30-32 letters to a line.

Description.— Country paper ; foll. 1-26 thick and 33-60 thin ; old in appearance ; Devanāgarī characters ; hand-writing, clear and legible but not uniform ; edges and left-hand corners of foll. 33-60 worm-eaten ; red pigment used ; folios 27-32 missing ; fol. 6[b] blank.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Keśavamiśra.

Begnis.— folio 1[b]

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

नमः कुवलयापीडमर्द्दनायमुरद्विषे ।
स्कंधारोपित तद्दंत सवलाकधनत्विषे ॥ १ ॥
स्वप्रकाशचिदानंदसंघाय परमात्मने ।
अविद्यातिमिरध्वंसि भास्कराय नमाम्यहम् ॥ २ ॥
सुखेनाध्यापयन्काश्यान्न्यायवेदांतदर्शने ।
श्रीकेशवकविश्चक्रे काव्यालंकारशेषरं । etc.

folio 3[b] — इत्यलंकारशेषरे उपक्रमरत्ने काव्यस्वरूपफलकारणमरीचिः ।
,, 7[b] — इति श्रीमहाराजाधिराज श्रीमन्माणिक्यचंद्रकारितेऽलंकारशेखरे उपक्रमरत्नं ॥

,, 8[b] — इत्यलंकारशेषरे दोषरत्ने पददोषमरीचिः ॥

,, 10[a] — इत्यालंकारशेषरे दोषरे दोषरत्ने वाक्यदोषमरीचिः ।

,, 11[b] — इति केशवमिश्रविरचिते अलंकारशेषरे दोषरत्नं ।

,, 15[a] — इत्यलंकारशेखरेऽलंकाररत्ने शब्दालंकारमरीचिः ।

Ends.— folio 60[a]

अष्टौ रत्नानि etc. .... up to माणिक्यचंद्रोनृपः as in Ms No. 20 followed by इत्यलंकारशेखरे विश्रामरत्नं ॥ शुभं ॥

References.— Same as in No. 20.

अलंकारसंग्रह

Alaṁkārasaṁgraha

No. 23

430.
1899–1915.

Size.— 12 in. by 5 in.

Extent.— 29 leaves; 11 lines to a page; 42 letters to a line.

Description.— Country paper; Devanāgarī characters; hand-writing, clear, legible and uniform; edges of some folios slightly worm-eaten.

Age.— The Ms. appears to be old.

Author.— Amṛtānanda.

Begins.— folio 1[b]

ॐ नमः सिद्धेभ्यः ॥
जगद्वैचित्र्यजननजागरूकपदद्वयं ।
अवियोगरसाभिज्ञमाद्यं मिथुनमाश्रये ॥ १ ॥
तदुल्लासरसाकारां तत्वकैरवकौमुदीं ।
नमामि शारदां देवीं नामरूपाधिदेवतां ॥ २ ॥
उद्दामफलदां गुर्वीमुर्वीमुदधिमेखलां ।
भक्तिभूमिपतिः शास्ति शिवपादाब्जषट्पदः ॥ ३ ॥
तस्य पुत्रस्त्यागमहासमुद्रविरुदांकितः ।
सोमसूर्य्यकुलोत्तंसो महितो मन्मभूपतिः ॥ ४ ॥
स कदाचित्सभामध्ये काव्यालापकथांतरे ।
अपृच्छदमृतानंदमादरेण कवीश्वरं ॥ ५ ॥
वर्णशुद्धिकाव्यवृत्तिं रसान् भावानंनतरं ।
नेतृभेदानलंकारान् दोषानपि च तद्गुणान् ॥ ६ ॥
नाद्यधर्मान् रूपकोपरूपकाणां भिदा अपि ।
चाटुप्रबंधभेदांश्च विकीर्णास्तत्र तत्र च ॥ ७ ॥
संचित्यैकत्र कथय सौकर्याय सतामिति ।
मया तत्प्रार्थितेनेच्छममृतानंदयोगिना ॥ ८ ॥

तंत्रांतरोदितानर्थान् वाक्येनैव क्वचित् क्वचित् ।
संचित्य क्रियते सम्यक् सर्वालंकारसग्रहः ॥ ९ ॥ etc.

on folio 2[b] इत्यमृतानंदयोगिप्रवरविरचितेलंकारसंग्रहे वर्णगणविचारो नाम प्रथमः परिच्छेदः ॥१॥

" " 4[a] इति .... शब्दार्थनिर्णयो नाम द्वितीयः परिच्छेदः ॥ २ ॥

" " 8[a] इति etc. .... रसभावनिर्णयो नाम तृतीयः परिच्छेदः ॥ ३ ॥

" " 13[b] इति etc. .... नेतृभेदनिर्णयो नाम चतुर्थः परिच्छेदः ॥ ४ ॥

" " 19[b] इति etc. .... प्रमाणालंकारनिर्णयो नाम पञ्चमः परिच्छेदः ॥ ५ ॥

Ends.— folio 29[a]

शांतेनुभावः कालस्य नित्यत्वपरिकीर्तनं ।
शृंगारे प्रतिकूलत्वं प्रतिकूलग्रहास्त्विह ॥
इत्यादि रसदोषाणां प्रबंधविषयत्वतः ।
प्रबंधेष्वेव लक्ष्याणि ज्ञेयानि रसकोविदैः ॥ ११८ ॥
सर्वदोषरहितं सगुणं यत्काव्यमव्ययशः करमूर्ध्वं ।
त्वच्चारित्रमिव साधुनिषेव्यं गर्वितारियमगंडरगंडं ॥ ११९ ॥

इत्यमृतानंदयोगिविरचिते अलंकारसंग्रहे दोषगुणनिर्णयो नाम षष्ठ परिछेदः ॥ ६ ॥

References.— 1 Aufrecht's Catalogus Catalogourm: I, 32[b]; II, 6[b].
2 S. K. De: History of Sanskrit Poetices, Vol. I, page 285.
3 Descriptive Catalogue of Mss., Madras Vol. XXII, No. 12794.

अलंकारसर्वस्व — Alaṁkārasarvasva

No. 24 — 237. / 1875-76.

Size.— $7\frac{1}{4}$ in. by $7\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 110 leaves; 10 lines to a page; 24 letters to a line.

Description.— Country paper; old and somewhat musty in appearance; *Śaraḍā* characters; handwriring, bold and legible; the Ms is complete comprising folios 1 to 110.

Age.— The Ms appears to be old. (vide Saṁvat 15 on folio 117b).

Author.— Ruyyaka.

Begins.— folio 1

ॐ स्वस्ति ॥ श्रीगणेशायनमः ॥ सरस्वत्यै नमः ॥
नमस्कृत्य परां वाचं देवीं त्रिविधविग्रहाम् ।
निजालंकारसूत्राणां वृत्त्या तात्पर्यमुच्यते ॥

इहहि ताव .....स(म)होद्भटप्रभृतयः चिरंतनालंकारकाराः प्रतीयमानमर्थं वाच्योपस्कारितयालंकारपक्षानिक्षिप्तं मन्यंते ॥ तथाहि पर्यायोक्ताप्रस्तुतप्रशंसा समानोक्त्याक्षेपव्याजस्तुत्युपमेयोपमानन्वयादौ वस्तुमात्रं गम्यमानं वाच्योपस्कारकत्वेन स्वासिद्धये पराक्षेपः ॥ परार्थे स्वसर्पणमिति द्विविधयाभंग्यप्रतिपादितं तैः ॥ रुद्रटेनापि भावालंकारो द्विधैवोक्तः । रूपकदीपकापह्नुतितुल्ययोगितादावुपमायलंकारौ वाच्योपस्कारकत्वेनोक्तः ॥ etc.

Ends.— folio 110[b]

संसृष्टिसंकरयोरपि कयोश्चित्तद्रूपत्वात् लोकवदाश्रयाश्रयिभावश्च तदलंकारत्वानिबंधनं । अन्वयव्यतिरेकौ तु तत्कार्यत्वे प्रयोजकौ न तदलंकारत्वे तदलंकारप्रयोजकत्वे श्रौतोपमादेरपि शब्दालंकारत्वप्रसंगात् । तस्मादाश्रयाश्रयिभावेनैव चिरंतनमतानुसृतिः ॥ समापितमिदमलंकारसर्वस्वमिति श्रेयः कृतिस्तत्र भगवद्राजानक रुय्यकस्येति ॥

References.— (1) Mss. Aufrecht. i, 32[b]; ii, 6[b]; iii, 7[b].
(2) S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 190ff.

अलंकारसर्वस्व

Alaṁkārasarvasva

No. 25

236.
1875–76.

Size.— 14 in. by 6$\frac{1}{8}$ in.

Extent.— 46 leaves ; 11 lines to a page ; 53 letters to a line.

Description.— Country paper; not very old ; Devanāgarī characters ; hand-writing, clear, bold, legible and uniform ; marginal notes ; corrections made with yellow pigment.

Age.— The Ms. is not very old.

Author.— Ruyyaka.

Begins.—

ॐ स्वस्ति श्रीगणेशाय नमः ।

ॐनमस्कृत्य परां वाचं देवीं त्रिविधविग्रहम् ।
निजालंकारसूत्राणां वृत्या तात्पर्यमुच्यते ॥

इहहि तावद्भामहोद्भटप्रभृतयश्चिरन्तनालङ्कारकाराः प्रतीयमानमर्थं वाच्योपस्कारितयालङ्कारपक्षानिक्षिप्तं मन्यन्ते etc.

Ends.—

" —तस्मादाश्रयाश्रयिभावेनैवचिरन्तरमतानुस्मृतिः ॥ ८८ ॥ समापितमिदमलङ्कारसर्वस्वाख्यमलङ्कारशास्त्रम् ॥ मि(इ)दमलङ्कारशास्त्रं समापितं नीतमिति भद्रं ॥

Reference.— Same as in No. 24

अलंकारसर्वस्व Alaṁkārasarvasva

No. 26 238.
1875-76.

Size.— 9 in. by 8 in.

Extent.— 62 leaves; 19 lines to a page; 20 letters to a line.

Description.— Birch-bark; thin and brittle but preserved in good condition; *Śāradā* characters; handwriting, bold, uniform and legible; folios 1-4 missing; incomplete.

Age.— The Ms is very old.

Author.— Ruyyaka.

Begins.—

...र्पितान्यपरवाच्या.....क्रमितवाच्यात्यंतति.....रप्रमे .....क्षणमूल-शब्दशक्ति मूल.....र्थशक्तिमूलोव...नध्वनिः संलक्ष्य क्रमव्या..... ध्वनिरलंकार ध्वनिश्चेति। तत्रा.....संज्ञायां दर्शितः। काव्यस्य श्रृंगारप्रधान .....श्रेष्टस्तु यथावसरं तत्रैव विभक्तः॥

Ends.—

संसृष्टिसंकरप्रकारयोरपि कयोश्चित्तद्रूपत्वात्। लोकवदाश्रयाश्रयिभावश्च तदंकरत्वानिर्धनम्॥ अन्वयव्यतिरेकौ तु तत्कार्यत्वे प्रयोजकौ न तदलंकारत्वे तदलंकारप्रयोजकत्वे श्रोतोपमादेरपि शब्दालंकारत्वप्रसंगात्॥ तस्मादाश्रयाश्रयिभावे नैव चिरंतनमतानुसृतिः॥ संपूर्णमिममलंकारसर्वस्वमिति॥ श्रेयो भवतु लेखकपाठकयोः॥ कृतीराजानकरुय्यकस्येति॥ ॐ॥

References.— Same as in No. 24.

अलंकारसर्वस्वसूत्राणि Alaṁkārasarvasvasūtrāṇi

No. 27 239.
1875-76.

Size.— $7\frac{1}{4}$ in. by $7\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 3 leaves; 10 lines to a page; 24 letters to a line.

Description.— Country paper, old and somewhat soiled in appearance; *Śāradā* characters; hand-writing, bold and legible; the Ms comprises folios 110^b to 113^b.

Age.— (vide Saṁvat 15 recorded on folio 117^b.)

Author.— Rūyyaka.

Begins.—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ सर्वस्वालंकारसूत्राणि लिख्यंते ॥ इहार्थपौनरुक्त्यं शब्दपौनरुक्त्यं शब्दार्थपौनरुक्त्यं चेति त्रयः पौनरुक्त्यप्रकाराः ॥ तत्रार्थपौनरुक्त्यं प्ररूढं दोषः ॥ (अनुवादाभासमानं पुनरुक्तवदाभासं)* शब्दपौनरुक्त्यं व्यंजनमात्रपौनरुक्त्यं स्वरव्यंजनसमुदायपौनरुक्त्यं च । संख्यानियमे पूर्वं छेकानुप्रासः ॥ अन्यथा तु वृत्त्यनुप्रासः ॥

Ends.— folio 113

सूक्ष्मवस्तुस्वभावयथावद्वर्णनं स्वभावोक्तिः ।
अतीतानागतयोः प्रत्यक्षायमाणत्वं भाविकम् ॥
(समृद्धिमद्वस्तुवर्णनमुदात्तं । अंग...महापुरुषचरितम् ।)*

रसभावतदाभासतत्प्रशमानां निबंधे रसवत्...य ऊर्जस्वि समाहितानि भावोदयभावसंधिभावसवर्णताश्च पृथगलंकाराः एषां तिलतंडुलन्यायेन मिश्रत्वे संसृष्टिः । क्षीरनीरन्यायेन तु संकरः एवमेते शब्दार्थोभयालंकाराः सूत्रिताः ॥ समाप्तानि सर्वस्व सूत्राणि ॥

References.— Same as in No. 24.

अलंकारविमर्शिनी

Alaṁkāravimarśinī

No. 28

230.
1875-76.

Size.— $7\frac{1}{4}$ in. by $7\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 255 leaves ; 10 lines to a page ; 24 letters to a line.

Description.— Country paper ; very old and soiled in appearance ; *Śāradā* characters ; hand-writing, bold and legible ; the Ms comprises folios 1 to 255.

Age.— See Saṁvat 15 marked on folio 117^b.

Author.— Jayaratha.

Begins.— folio 1^b

ॐ स्वस्ति प्रजाभ्यः ॥ ॐ नमः सरस्वत्यै ॥
श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ स्तुमो निजेति ।

परकीयाणां सूत्राणां तात्पर्यकथनेन नैव बोधोपि स्यादिति भावः ॥ तथा न कैश्चिदपि परैरीदृशि सूत्राणि कृतानीत्यपि ध्वनितं ॥ तात्पर्यमिति संक्षि-

---

* This line is noted in the margin.

प्रार्थप्रकाशनमित्यर्थः ॥ अन्यथा हि कथनमेतेषां बहुनापि ग्रंथेन पारं न यायात्। नत्वादिवाक्यं प्रयोक्तव्यमभिधेयप्रयोजने प्रतिपादयितुं श्रोतृप्रवाहो वृत्युत्साह-सिद्धये इति नीत्या श्रोतृप्रवृत्यर्थं सर्वत्रैवादिवाक्येभिधेयप्रयोजनाद्यभिधेयते ॥ तच्चाह ॥ नोक्तमिति । कथमत्र श्रोतॄणां प्रवृत्तिः स्यात् ॥

Ends.— folio 255[a]

राजराज इति भूभुजामभूदग्रणीर्गुणिगणाश्रयः परम् ॥
तां म(स)तीसरसि राजहंसतामातनोत्कलिघनागमेपि यः ॥
शक्राधिकश्रियस्तस्य श्रीशृंगार इति श्रुतः ।
गुणातिक्रांतधिषणो मंत्रिणामग्रणीरभूत् ॥
तदात्मजात्मा वैदग्ध्यबंधुर्जयरथाभिधः ।
व्यधादिदमसामान्यं श्रवणाभरणं सताम् ॥
यन्नामकिंचिदिह सम्यगथान्यथा वा
साक्षादलंकृतिनयोचितमेतदुक्तम् ॥
विद्वेषरोषमपसार्य बुधैः क्षणस्य
तत्रावधेयमियतैव वयं कृतार्थाः ॥

परिपूर्णेयमलंकारविमार्शिनी ॥ कृतिस्तत्रभवतो राजानकश्रीशृंगारपुत्रराजानकश्रीजयरथस्य ॥

References.— 1 Mss. Aufrecht i, 32[b]; ii, 6[b].
2 S. K. De : Sanskrit Poetics Vol. I. p. 197.

अलंकारसर्वस्वव्याख्या (अलंकारविमार्शिनी)

Alaṁkārasarvasvavyākhyā (Alaṁkāravimarśinī)

No. 29

233.
1875-76.

Size.— 11¾ in. by 8½ in.

Extent.— 87 leaves ; 25 lines to a page ; 31 letters to a line.

Description.— Country paper ; thin, musty, worn out and moth-eaten ; *Śāradā* characters ; the Ms consists of folded forms ; occasional marginal notes.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Jayaratha.

Begins.— folio 1

ॐ स्वस्त्यस्तु प्रजाभ्यः

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ श्रीसूर्याय नमः॥ ॐ निजेति, परकीयानां हि सूत्राणां तात्पर्यकथने नवबोधोपि स्यादिति भावः । तथा न कैश्चिदपि परैरीदृशि सूत्राणि कृतानीत्यपि ध्वनितं । तात्पर्यमिति स...स्यार्थ-प्रकाशनमित्यर्थः । अन्यथा हि कथनमेषां बहुनापि ग्रंथेन पारं न यायात् ॥ नत्वादिवाक्यं प्रयोक्तव्यमभिधेयप्रयोजने प्रतिपादयितुं श्रोतृप्रवाहोत्साह-सिद्धये इति नीत्या श्रोतृप्रवृत्यर्थं सर्वत्रैवादि वाक्येभिधेयप्रयोजनाद्यभिधी-यते । तच्च नेहोक्तमिति कथमत्र श्रोतृणां प्रवृत्तिः स्यात् । मैवम् ॥ अलंकारा ह्यत्राभिधेयाः तेषामत्र साक्षादेवाभिधानात् ॥

Ends.— folio 87

राजराज इति भूभुजामभूदग्रणीर्गुणगणाश्रयः परं ।
तां मतीसरसि राजहंसताम(मातनो)...त्कलिघनागमेपि यः ॥ १ ॥
शक्राधिकश्रियस्तस्य श्रीशृंगार इति श्रुतः ।
गुणातिक्रांतधिषणो मंत्रिणामग्रणीरभूत् ॥ २ ॥
तदात्मजन्मा वैदग्ध्यबंधुर्जयरथाभिधः ।
व्यधादिदमसामान्यं श्रवणाभरणं सताम् ॥ ३ ॥
यन्नाम किंचिदिह सम्यगथान्यथा वा ।
साक्षादलंकृतितयोचितमेतदुक्तम् ॥
विद्वेषरोषमपसार्य बुधैः क्षणस्य(म्य) ।
तत्रावधेयमियतैव वयं कृतार्थाः ॥ ४ ॥

परिपूर्णेयमलंकारविमर्शिनी ॥ कृतिस्तत्रभवतो राजानकश्रीजयरथस्ये...

References.— Same as in No. 28.

अलंकारसर्वस्वव्याख्या (अलंकारविमर्शिनी)

Alamkārasarvasvavyākhyā (Alamkāravimarśinī)

No. 30 — 231. 1875-76

Size.— 14 in. by $6\frac{1}{8}$ in.

Extent.— 99 leaves ; 11 lines to a page ; 55 letters to a line.

Description.— Country paper, thick, glazed, slightly of grey colour; Devanāgari characters ; hand-writing, thick, bold, legible and uniform ; the Ms is complete ; while numbering the folios, No. 8 is not marked, but the subject matter is continuous ; total number of folios (99+1 blank -1=99) ; last folio without number is blank.

Age.— Samvat 53 (?).

Author.— Jayaratha.

Begins.— ॥ ॐ श्रीगणेशायनमः ॥

ॐ निजेति परकीयाणां सूत्राणां तात्पर्यकथनेन च बोधोपि स्यादिति भावः तथा न कैश्चिदपि परैरीदृं शिसूत्राणि कृतानीत्यपि ध्वनितं तात्पर्यमिति संक्षिप्तार्थप्रकाशनामित्यर्थः अन्यथा हि कथनमेतेषां बहुनापि ग्रन्थेन पारं न यायात् तत्वादिवाक्यं प्रयोक्तव्यमभिधेयप्रयोजने प्रतिपादयितं(तुं) श्रोतृप्रवाहोत्साहसिद्धये इति नीत्या श्रोतृप्रवृत्यर्थं सर्वत्रैवादिवाक्ये etc.

Ends.—

राजराज इति भूभुजामभू-
दग्रणीगुणिगणाश्रयः परम्
तां सती सरसिराजहंसता-
मातनोत्कलि च नागमेपि यः ॥
शक्राधिकश्रियस्तस्य श्रीशृंगार इति श्रुतः ।
गुणातिक्रान्ताधिषणो मतिणामग्रणीरभूत ॥
तदात्मजन्मा वैदग्ध्यबन्धुर्जयरथाभिधः ।
व्ययादिदमसामान्यं श्रवणाभरणं सताम् ॥
यन्नाम किंचिदिहसम्यगथान्यथा वा ।
साक्षादलंकृतिनयोचितमेतदुक्तम् ॥
विद्वेषशेषमपसार्यबुधैः क्षणस्य ।
तत्रावधेयमियतैव वयं कृतार्थाः ॥

पूर्णेयमलंकारविमार्शिनी कृतिस्तत्रभवतो राजानकश्रीशृंगारपुत्रराजानकश्रीजयद्रथस्येति शुभमों तत्सत् सं० ५२ आश्विनवति सप्तम्यां भौमवासरे ॥

कायायेजयलाभकर्मबलगे त्राणार्थमित्रागमो ।
रंरारौविपदः परागकलहे रालेयशोकागमः ॥
रेयङ्केकलहप्रियोथकुगिरौ नाशोरिपक्षे चिरा-
द्धोरा ये प्रियगोधनानिगपरे सर्वार्थसम्यत्सखम् ॥
इति श्रीरामकृता प्रश्नविद्येति संम्प्रदायाविदः ॥

References.— Same as in No. 28.

अलंकारविमर्शिनी

Alaṁkāravimarśinī

No. 31

232.
1875-76.

Size.— 9 in. by 8 in.

Extent.— 138 leaves; 19 lines to a page; 20 letters to a line.

Description.— Birchbark ; thin, brittle but preserved in good condition by mending the edges of folios with paper slips ; hand-writing, bold, uniform and legible ; *Śarada* characters.

Age.— The Ms is very old.

Author.— Jayaratha.

Begins.—

ॐ स्वस्ति ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

स्ता...निजेति । परकीयाणां हि सूत्राणां तात्पर्यकथनेनवबोधोपि स्यादिति भावः । तथा न कैश्चिदपि परैरीदृंशि सूत्राणि कृतानीत्यपि ध्वनितम् । तात्पर्यमिति । संक्षिप्तार्थप्रकाशनमित्यर्थः ॥ अन्यथा हि कथमेषां बहुनापि ग्रंथेन पारं न यायात् ॥

Ends.— folio 138[a]

राजराज इति भूभुजामभूदग्रणीर्गुणिगणा श्रया.....सरसि राजहंसतामातनोत्कलिघनागमेपि यः ॥ शक्राधिकश्रियस्तस्य श्रीशृंगार इति श्रुतः। गुणाभिक्रांतधिषणो मंत्रिणामग्रणीरभूत् ॥ तदात्मजन्मा वैदग्ध्यबंधुर्जयरथाभिधः । व्यधादिदमसामान्यं श्रवणाभरणं सतां ॥ यन्नाम किंचिदिह सम्यगथान्यथा वा साक्षादलंकृतिनयोचितमेतदुक्तम् ॥ विद्वेषरोषमपसार्य बुधैः क्ष.....त्रावधेयमियतैव वयं कृतार्थाः ॥ परिपूर्णेयमलंकारविमर्शिनी कृतिस्तत्रभवतो राजानकश्रीजयरथस्येति येन लिखितं तस्य शुभानिमस्तु पुत्रैः सह पाठकश्रोतृदातृणाम् ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

Reference.— Same as in No. 28.

अलंकारसार

Alaṁkārasāra

No. 32

23.

1881–82.

Size.— $9\frac{1}{4}$ in. by 4 in.

Extent.— 64 leaves ; 18 lines to a page ; 47 letters to a line.

Description. — Country paper ; very old and worn out and musty in appearance ; Devanāgarī characters ; small but legible hand-writing ; the Ms is very closely written ; borders ruled with double black lines ; fol. 3, missing ; there is a circular diagram on folio 40 ; colophons and certain other portions of the text marked out with red pigment ; corrections made with yellow pigment ; the work consists of 10 *Ullasas* as under :—

Colophon *Folio*	Ullāsa	Title of Ullāsa
3	I	काव्यप्रयोजनकारणस्वरूप-विशेषनिर्णय
8	II	शब्दनिर्णय
11	III	अर्थनिर्णय
21	IV	ध्वनिनिर्णय
23	V	गुणीभूतव्यंगनिर्णय
23	VI	शब्दार्थनिर्णय
34	VII	दोषवर्णन
37	VIII	नियतगुणनिर्णय
41	IX	शब्दालंकारनिर्णय
64	X	अर्थालंकारनिर्णय

Among works and authors mentioned or quoted from, are the following :—

(1) काव्यप्रकाश (fol. 1, 2, 13, 17, 18, 22,) 37, 40, 41, 43, 45.
(2) शुद्धोदन (fol. 1)
(3) सरस्वतीतीर्थ (fol. 2)
(4) काव्यप्रदीप (fol. 2)
(5) कंठाभरण (fol. 2)
(6) चित्रमीमांसाकृत् (fol. 2, 40, 41, 42, 43, 45, 56.)
(7) काव्यकौमुदीकार (fol. 6, 19.)
(8) सिद्धांतमञ्जरीकार (fol. 8.)
(9) भरत (fol. 2, 14.)
(10) विष्णुशर्मा (fol. 13.)
(11) कुमारसंभव (fol. 13.)
(12) रघुवंश (fol. 13.)
(13) अलंकारसर्वस्वकार (fol. 22, 42, 43.)
(14) ध्वनिकृत (fol. 23, 56.)
(15) काव्यप्रकाशिका (fol. 25.)
(16) (मुद्राराक्षस) (verse quoted from) (fol. 28.)
(17) कर्पूरमञ्जरी (fol. 32.)
(18) अग्निपुराण (fol. 41.)
(19) कुवलयानंद (fol. 44, 64.)
(20) महाभाष्यकार (fol. 44.)
(21) लोचनकार (fol. 56.)
(22) चंद्रालोक (fol. 64.)

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Bālakṛṣṇabhaṭṭa.

Begins.— श्री वेंकटेशाय नमः ॥ श्री ॥
स्वजनस्वांतपाभोजतरणिं सर.....
.....जनापपछंतमानमामि मुहुर्मुहुः ॥ १ ॥
व्यात्वत्यां त्रिमुनीपतेरतिपथे श्रीकृष्णवक्रायते ।
तर्के गोतम गुं.....म्ये च कर्त्रायते ॥
मायावादविवादवेदविवशेष्टोजापते यो महां ।
प्रचेतस्तभजकार्यसिद्धिविषये कल्याणरामाभिधं ॥ २ ॥

Ends.—

॥ श्री ॥ इति वल्लभाचार्यमतानुवर्त्ति तिघरोपनामक श्रीमत्कल्याणराय-चरणकोकनदमधुपायमानगोवर्द्धनभट्टात्मजदाक्षिणात्यकुलोद्भूतगोकुलवास्तव्य-बालकृष्णभट्टकृतावलं.....

References.— 1 Mss. Aufrecht i, 32b (3 Mss. only) ; 2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, pp. 199, 273, 303.

अलंकारसार Alaṁkārasāra

No. 33 272. 1884-86.

Size.— 9 in. by $3\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 78 leaves ; 13 lines to a page ; 28 letters to a line.

Description.— Country paper very old, brittle, musty and worn out ; Devanāgarī characters ; hand-writing very careless and not quite legible at times ; some of the folios are stuck up owing to sticky ink used ; a few folios are moth-eaten ; all folios, not of equal size; borders ruled with single lines ; colophons and certain portions of the text marked out with red pigment ; on some folios letters have been effaced ; the Ms is incomplete, there being two fragments ; one fragment comprises folios 24 to 49 (both inclusive) i. e. 26 *folios* and the other contains *folios* 52 (81 to 133 both inclusive) ; the following colophons appear in the extant portion of the Ms. :—

On folio	42	colophon of	chapter	V
»	»	»	»	VI
»	38	»	»	IV
»	133	»	»	X

Age.— Saṁvat 1758.

Author.— Bālakṛṣṇa.

Begins.— folio 24a

" ममालोक्यरामं । दिनमपि रविरोचिः
तापमंतः प्रसूते । रजनिरपि च धत्ते तारकाबाष्पबिन्दून् " ॥ etc.

End of the first fragment on folio 49.—

"हंत पतिभंगाप्राप्तगुरुभावांतलघुरसाननु-
गुणत्वादिभिरश्रव्यवृत्तं छंदो यत्र तत् ॥"

Beginning of the second fragment on folio 81a—

"—पमत्वद्योतने कवेः सरंभे सत्यपि
स्वस्य स्वेनसादृश्येपि etc.—"

End of the 2nd fragment on folio 133—

॥ श्रीः ॥
श्रीगोकुलवास्तव्यो बालकृष्णाभिधः सुधीः ।
पदवाक्यप्रमाणज्ञो निबंधं कृतवानिमं ॥
धावतोऽश्वात्पतत्येव नैपधोपि कदाचन ।
अवष्टभ्यंति संतस्तं जातु नोपहसंति वै । श्रीः ।
इति श्रीवल्लभाचार्यमतानुवृत्तितिघरोपनामक श्रीमत्कल्याणरायचरण-
कोकनदमधुपायमानगोवर्धनभट्टात्मजदाक्षणात्यकुलोद्भूतगोकुलवास्तव्य
बालकृष्णकृतावलंकारसारेऽर्थालंकारनिर्णयो नाम दशमोल्लासः ॥ संवत्
१७५८ वर्षे कार्तिक शुदि ४ दिने भट्टकमलाकरेण सुतरणसोडानंतदेवपद....
.....धर्मलोरथ.....

अस्पृष्टादोषमात्राभिरनन्यगुणगुंफिता ।
विपंची स्वरसौभाग्या वैदर्भीरितिरिष्यते ॥ १ ॥
तुल्य श्रुत्यक्षरावृत्तिरनुप्रासस्फुरद्गुणः ।
अतत्पदः स्यात्लेकानां लाटानां तत्पदश्च स इति ॥ २ ॥
कष्टेन लिखितं शास्त्रं यत्नेन परिपालयेदिति विज्ञप्तिः
॥ श्रीलक्ष्मीनारायणप्रसादोयं ॥
श्रीविश्रामसमुद्भवो भवकृपासंश्लेपतः शास्त्रवान् ।
श्रीगौडः कमलाकरोयमलिखत् ग्रंथं सतां प्रातये ।
साहित्यार्थसुधाभृतं सुखकरं प्रज्ञावतां प्राणतां ।
यातं मूढाशवस्य शुद्धकृपया संवेष्टितो नष्टिकः ॥ १ ॥
ऋणसोनुसुतेन सत्कृतो हरिनारायणतस्तथाविधः ।
नगरस्थित आदराश्रयः परिरक्ष्यः कमलाकरः कविः ॥ २ ॥
गोत्रं यस्य तु वत्स संक्ष(क्र?)तिमतां मान्यं पुरंभाद्रुणं
पर्वाणि प्रचितानि पंचविधिना गौडस्रजा श्रीगुरुः
विख्यातः कमलाकरो बुधवरांघ्रिप्राप्तशास्त्रार्थतो
ग्रंथं देवनदीस्तवाभिधामिमं संक्लृप्तवान् प्रीणतः ॥ ३ ॥

वेदांते रणकेऽधीतं न्यायेऽधीतः शिरोमणिः ।
काव्यप्रकाशः साहित्ये वैश्रामिकमलाकरैः ॥ ४ ॥

भट्टकमलाकरेण त्वरयाऽलंकारपुस्तकं लिखितं कार्तिक संवत् १७५८ वर्षे तिथि
शुदि १५ दिने लेखि ॥

References.— See remarks on No. 32.

अलंकारोदाहरण Alaṁkārodāharaṇa

No. 34 240. 1875-76.

Size.— 14 in. by 6 in.

Extent.— 35 leaves; 12 lines to a page; 42 letters to a line.

Description.— Country paper; not very old; slightly smooth and grey in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing, bold, clear and legible; corrections made with yellow pigment; certain lines and words marked out with red pigment.

Age.— The Ms is not very old.

Author.— Jayaratha.

Begins.— ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥

ॐ नमस्कृत्य परां वाचमलिखद्बालसम्मतम् ।
कोप्यलङ्कारसूत्राणामुदाहरणमात्रकम् ॥
इहार्थ पौनरुक्त्यं शब्दपौनरुक्त्यं शब्दार्थपौनरुक्त्यं चेति त्रयः पौनरुक्त्यप्रकाराः तत्रार्थपौनरुक्त्यं प्ररूढं दोषः यथा—

हरिणनयनां सारङ्गाक्षीं कुरङ्गविलोचनां
कमलनयनां राजीवास्यां सरोजसमाननाम् ॥
विलुलितकचां चञ्चत्केशीं चलच्चिकुरोत्करां
सुरतविरतौ सम्भोगान्ते विलोकय कामिनीम् ॥

Ends.—

प्रतिज्ञामात्रमेवैतदित्युपेक्षं विचक्षणैः
अलङ्कारविमार्शिन्यां युक्तिरुक्तचरात्रयत्
सङ्कल्पमुद्दिश्य निजं सत्यपि बाल्ये श्रुतार्थिनं पौत्रम् ।
अलिखन्निखिलालङ्कृतिसिद्धान्तजयरथः स्फुटार्थपदम्
परिपूर्णमिदमलङ्कारोदाहरणम् । कृतिर्विपश्चिद्वरश्रीजयद्रथः ॥

References.— 1 Mss. Aufrecht i 32[b], 773[a]; ii, 6[b]. 2 S. K. De: Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 199. This work is described by Rajendralal Mitra in his "Notices of Sanskrit Mss." Vol. VII, No. 2442.

अलंकारोदाहरण Alaṁkārodāharaṇa

No. 35 $\frac{241.}{1875\text{-}76.}$

Size.— 7 in. by 5 in.

Extent.— 25 leaves; 16 lines to a page; 17 letters to a line.

Description.— Country paper; old and thin; *Śarada* characters; hand-writing, small, clear and legible.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Śobhākara (?) Yaśaskara.

Begins.—

ॐ श्रीशंकरो जयतु ॥ ॐ नमो कुमु(त्तमु) तृतीयमुखाय ॥ ॐ
रत्नाकरोन्यंतरतो गृहीत्वालंकारसूत्राणि यथा क्रमेण ॥
वंदीवदेव्या गिरिराजपुत्र्याः करोमि शंसच्छ्रुतिगोचराणि ॥ -
श्रीत्रयीसुरमित्रात्मजश्रीशोभाकरमित्रविरचितेलंकाररत्नाकरेलंकारसूत्राणि ॥
सुमुखैकार्थपदं पुनरुक्तवदाभासम् ॥ .....वनीलोकजनार्तिहानौ द्युम(स)त्सुपर्व-
द्रविणार्थदात्री व्यनक्तु सिंहात्तु पदांघ्रिरुच्चैरुमांबिकाभक्तिमहोत्सवं वः ॥

Ends.—

प्रयत्नस्य चकार यत्र गिरिजा श्रीशारिकानुग्रहं ।
तया यत्र वराहलोचनभुवा शारीसरित्संगता ॥
राजासप्रवराभिधो हरगिरिं पातः मदोहो यत-
स्तिष्ठंस्तत्रपुरे यशस्करकविस्तुष्टाव गौरीमिति ॥
श्रीशोभाकरसूत्रार्थस्वल्पोहामात्र घंठानम् ॥ निर्मितं रत्नकंठेन देवी ।

References.— This work is described by Rajendralal Mitra in his "Notices of Sanskrit Mss." Vol. V, No. 1822 wherein he mentions this work as अलङ्काररत्नाकरोदाहरणसन्निबद्धदेवीस्तोत्रं and remarks: "A hymn to Pārvatī, in course of which illustrations are given of all the rhetorical ornaments noticed in the 'Alaṁkāraratnākara'. By Siṁhaśaṁkara of Kāshmir".

This is the same work as No. $\frac{91}{1882\text{-}83}$ included in his Report I by Peterson. From the extract given by him (vide Report I. p. 81) and also from the colophon "..... यशस्कर-कविस्तुष्टाव गौरीमिति" of this Ms it appears that the work was composed by *yaśaskara* of Kāśmir, and not by *Siṁhaśaṁkara* as reported by Rajendralal Mitra.

उज्वलनीलमणि Ujvalnīlamāṇi

No. 36 587. 1887-91.

Size.— 12½ in. by 4¾ in.

Extent.— 104 leaves; 10 lines to a page; 43 letters to a line.

Description.— Country paper; very old, musty and worn out; Devanāgarī characters; handwriting, bold, clear and legible but not uniform; borders ruled with double black lines; certain portions, such as topical headings, marked out with red pigment; incomplete; folio 41 missing.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Rūpagosvāmin.

Begins.—

नमः श्रीगोपीजनवल्लभाय ॥
नामोत्कृष्टरसज्ञः शीलितो उद्दीपयन् सदानन्दं ।
निजरूपोत्सवदायी सनातनात्मा प्रभुर्जयति ॥ १ ॥
मुख्यरसेषु पुरा यः संक्षेपेणोदितो रहस्यत्वात् etc.

Ends.— on folio 105

" विदग्धानां मिथो लीलाविलासेन यथा सुखं ।
न तथा संप्रयोगेन स्यादेवं रसिका विदुः । यथा
बलेन परिरम्भणेन नखाशिखाभि—"

References.— 1 Mss. Aufrecht i, 62ᵃ; ii 12ᵃ, 190ᵇ; iii, 14ᵇ.
2 S. K. De: Sanskrit Poetics, Vol. I, pp. 255.
3 Editions: Printed with "*Locana-rocani*" of Jīva Gosvāmin and with the com. of Viśvanātha Cakravartin in Kāvyamāla 95, 1913.
This work is described in I. O. Mss. Cat. Part III, No. 1231.

उज्वलनीलमणिकिरणलेश Ujvalanīlamaṇikiraṇaleśa

No. 37 318 (2) 1891-95.

Size.— 11⅓ in. by 4⅔ in.

Extent.— foll. 16ᵃ to 24ᵇ; 7 lines to a page; 33 letters to a line.

Description.— Country paper; old in appearance; Bengali characters; handwriting, bold, clear and legible; red pigment occasionally used; yellow pigment used for correction.

The Ms contains the following three works:—

(1) भागवतकथामृतकणिका, (2) उज्वलनीलमाणिकिरणलेश and (3) हरिभक्तिरसामृतसिन्धुबिन्दु

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Not mentioned.

Begins.— fol. 16[a]

उज्ज्वलरसः ।

अनधीतव्याकरणः चरणप्रवणो हरेर्जनो यः स्यात् ।
भक्तिरसामृतसिन्धोर्बिन्दुभृतं विष्णुरूपेण ॥ १ ॥
श्रीराधामदनमोहनदेवौ जयतां ॥ अथोज्वलरसः ॥ तत्र विषयालम्बनो नायकचूडामणिः श्रीकृष्णः प्रथमं गोकुलमथुराद्वारकादिषु क्रमेण पूर्णतमः पूर्णतरः पूर्णः । इति त्रिविधः । धीरोदात्तः । धीरललितः । धीरोद्धतः । इति प्रत्येकं चतुर्विधः । एवं द्वादशः ॥ १२ ॥

Ends.— fol. 24[b]

सुदूरप्रवासान्ते समृद्धिमान् अतिसपर्य्यः ॥
दुर्लभालोकयोर्यूनोः पारतन्त्र्यात् वियुक्तयोः ।
उपभोगातिरेको यः कीर्त्यते स समृद्धिमान् ॥ ४ ॥

अथ सम्भोगपक्षः । दर्शनप्रकर्शनवर्श्वरो धरासेवनविहारः । जलकेलिवंम्बीचौर्यं नौकारवेलादानलीलालुकायनलीलामधुपानाद्योऽनन्ता एव ॥ ६

इत्युज्वलनीलमणिकिरणलेशः संपूर्ण ॥ छ ॥

References.— 1 Aufrecht's Catalogus Catalogorum Part I, page 62[a]; Part III, page 14[b].

This work is described by Rajendralal Mitra in his Notices, Vol. III, No. 580 wherein he remarks. "It is an epitome or a condensed paraphrase, or as the author himself designates it "the shadow of a ray," of *ujjvalanīlamaṇi kiraṇa* of Viśvanātha Chakravarti, on the amours of Kṛsṇa in Vṛndāvana, describing him and his associates, male and female, according to the rules of the Kāmaśāstra. In fact it is a treatise on Erotics sanctified in the eyes of the faithful by the examples being taken from the life of the cupid of Vṛndāvana."

एकावली with टीका
(तरला)

Ekāvalī with ṭīkā
(Taralā)

No. 38

535.
1884-87.

Size.—$13\frac{3}{8}$ in. by $5\frac{1}{3}$ in.

Extent.— 121 leaves; 13 lines to a page; 67 letters to a line.

Description.— Modern foolscap paper; Devanāgarī characters; hand-writing, careful, uniform and beautiful; borders ruled with double red lines; text written in the middle, commentary above and below.

Age.— Śaka 1806 (= A. D. 1884).

Author.— Of the Text : Vidyādhara.

,, Of the Comm. : Mallināṭha.

Begins.—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अग्रेकृत्वाप्रियसहचरीमंबिकं संप्रयांतीं
व्रीडाभारादवनतमुखीमंबिकावल्लभो वः ॥
लोलापांगाप्रणयमधुरां लोचनांतेन पश्यन्-
अंतस्तुष्यन्भवतु भगवानंबिकावल्लभो वः ॥ १ ॥
अध्यारूढः कपर्दी.....नीहमानः
कर्षन्हर्षातिरेकात्करकमलिनी खंडमुद्दंडनृत्या
अंतर्मग्नं कराग्रं फणिपतिशिरसिस्वैरमाधाय तोयं
गुंचन्निंसचन्नधस्तात्प्रमथपतिशिशुन्तातिवालो गणेशः ॥ २ ॥
स्वीयैर्नित्यं गुणपरिमलैर्मोदयंती दिगता-
नत्युद्दंडैरमृतकिरणैरंदवी लोखिकेव ॥
सालंकारा सुललितपदा साधुवृत्ता सभावा
माता नित्यं मम भगवती भारती सन्निधत्त ॥ ३ ॥
वाणीं काणभुजीमजीगणदवाशासीच्च वैय्यासकीं
अंतस्तंत्र मरंस्तयन्नगगवी गुंफेषुचाजागरीत् ॥
वाचामाकलयद्रहस्यमखिलं यश्चाक्षपादस्फुरां
लोकेभूयदुपक्रमं च विदुषां सौजन्यजन्यं यशः ॥ ४ ॥
मल्लिनाथः कविः सोयमेकावल्यामलंकृतौ ॥
टीकारत्नं निबध्नाति **तरलं** नाम नामतं ॥ ५ ॥
एकावली गुणवती यमलंक्रियापि
यद्देशसादजनिकोश गृहेषु गुप्ता ॥
तेनोद्गलेन तरलेन समेत्य धन्यैः
कंठेषु चाश्रहृदयेषु च धार्यतां सा ॥ ६ ॥

Ends.— (text)

इति श्रीमतो विद्याधरस्य कृतौ एकावलीनामनि अलंकारशास्त्रेऽर्थालंकार-निरूपणं नाम ८ उन्मेषः ॥

,, --- (com.)

इति श्रीपदवाक्यप्रमाणपारावारपारीणश्रीमहोपाध्यायकोलंचलमल्लि-नाथसूरिविरचितायां एकावलीव्याख्यायां तरलाख्यायां अर्थालंकारनिरूपणा-ख्योऽष्टमनुन्मेषः ॥ छ ॥

शकाब्दः १८०६ तारणनामाब्दे अश्विनकृष्णपंचम्यां गुरौ पुण्यग्रामे माध्वीत्युपनामक सदाशिवशर्मणा लेखकेण इदं पुस्तकं लिखितमस्ति ॥ श्रीलक्ष्मीनृसिंहार्पणमस्तु ॥ छ ॥

References.— 1 Mss. Aufrecht i, 75[a]; ii, 14[a].
2 S. K. De. Sanskrit Poetics, Vol I, p. 228.
3 Editions. By K. P. Trivedi in Bombay Sanskrit Series No. 63, 1909.

औचित्यविचार

Aucityavicāra

No. 39

588.
1887–91.

Size.— $10\frac{3}{8}$ in by $4\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 5 leaves; 17 lines to a page; 66 letters to a line.

Description.— Country paper; very old, thin and worn out; Devanāgarī characters; handwriting, small, compact and legible; square blank spaces left in the middle of folios; पृष्टमात्राs used.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Kṣemendra, son of Prakāśendrapaṇḍita.

Begins.---

ए० ॥ अर्हंनमः ॥

कृतारिवंचनेदृष्टिर्येनांजनमलीमसा ।
अच्युताय नमस्तस्मै रुचिरौचित्यकारिणे ॥ १ ॥

अलंकारस्त्वलंकारा गुणा एव गुणाः सदा ।
औचित्यं रससिद्धस्य स्थिरं काव्यस्य जीवितं ॥ २ ॥

यदाह

कंठे मेखलयानितंबफलके तारेण हारेण वा ।
पाणौ नूपुरबंधनेन चरणे केयूरपाशेन वा ॥
शौर्येणाप्रणतेरिपौ करुणया नायांति के हास्यता-
मौचित्येन विनारुचिं प्रतनुते नालंकृतिर्नोगुणाः ॥ ३ ॥

Ends.—

" अन्येष्वपि काव्यांगेष्वनयैव दिशा स्वयमौचित्यं भावनीयं । तदुदाहरणानानंत्यान्नदर्शितानि ॥

इति प्रकाशेंद्रपंडितसुतश्रीक्षेमेंद्रकविविरचितौचित्यालंकारोद्धारः ॥ निष्पन्नश्चायं श्रीमदनंतराजनराधिराजसमये । संवत्सरे चतुस्त्रिंशे ज्येष्ठे शुक्लेऽष्टमेऽहनि काव्यौचित्यविचारोयं शिष्यव्युत्पत्तयो(ये) कृतः ॥ १ ॥ छ ॥

References.— 1 Mss. Aufrecht i 76[b] and 776[b] under the title औचित्यविचारचर्चा ; iii 17[a] under औचित्यालंकारोद्धार.

2 S. K. De: Sanskrit Poetics, Vol. I 139 f.

3 Printed editions.— printed in Kāvyamālā 7, 1886.

कविकंठाभरण Kavikaṇṭhābharaṇa

No. 40 327. 1892-95.

Size.— $9\frac{7}{8}$ in. by $4\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 21 leaves ; 15 lines to a page ; 38 letters to a line.

Description:— Country paper; old, thin and slightly brittle ; Devanāgarī characters ; handwriting, clear and legible ; square, blank spaces left in the middle ; borders ruled with triple red lines ; पृष्टमात्रास used ; complete.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Kṣemendra.

Begins.—

॥ ६० ॐ जयातिजिनसुधांभः संभवेद्वाग्भवश्री ।
रथसरससमुद्यत्कामतत्वानुभावा ॥
तदनुपरममध्या ध्यानसंलब्धमोक्षा ।
रविशशिरिवरूपा त्रैपुरीमंत्रशक्तिः ॥ १ ॥
शिष्याणामुपदेशाय विशेषाय विपश्चितां ।
अयं सरस्वतीसारः क्षेमेंद्रेण प्रदर्श्यते ॥ २ ॥

तत्र कवेः कवित्वापिः शिक्षाप्राप्तागिरः कवेः।
चमत्कृतिश्च शिक्षाप्तौ गुणदोषोद्गृतिस्ततः ॥ ३ ॥
पश्चात्परिचयप्राप्तिरित्येते पंच संधयः।
समुद्दिष्टाक्रमेणैषां लक्ष्यलक्षणमुच्यते ॥ ४ ॥

सुविभक्तिसमन्वितं बुधै-
र्गुणसंयुक्तमयुक्तसौष्टवैः
रचितं पदकैः सुवर्णवत्
कविकंठाभरणावधार्यतां ॥ ५ ॥

Ends.—

आशीत्प्रकाशेंद्र इति प्रकाशः
काश्मीरदेशे त्रिदिशेश्वरश्रीः
अभूद्गृहे यस्य पत्रि(वि)त्रसत्रम-
च्छन्नमग्रासनमग्रजानां
यः श्रीस्वयंभूभवनेविचित्रे।
शल्यप्रतिष्टापितमातृचक्रः ॥
याभूमिकृष्णाजिनवोश्मदाता।
तत्रैव काले तनुमुत्ससर्ज ॥
तस्यात्मजः सर्वमनीविशिष्यः।
श्रीव्यासदासपरपुण्यनामा ॥
क्षमेंद्रइत्यक्षयकाव्यकीर्त्ति-।
श्चक्रे नवौचित्यविचारचर्चो ॥
श्रीरत्नसिंहे सुहृदि प्रयाते
शार्वे पुरं श्रीविजयेशराज्ञि
तदात्मजस्यादयासिंहनाम्नः
कृते कृतस्त्रेनगिराविचारः

यस्यासिः परिवार कृत्त्रिभुवनप्रख्यातशीलश्रुतेः
सर्वस्यावनतेनयननिरतां प्राप्ताविशेषोन्नतिः।
आशाः शीतलतां नयत्यविरतं यस्य प्रतापानल
तस्य श्रीमदनंतराजनृपतेः काले किलायं कृतः।

References.— 1 Mss. Aufrecht i, 86[b]; iii, 18[b].

2 S. K. De, Sanskrit Poetics, Vol. I, 139.

3 Edition: printed in Kāvyamālā 4, 1887.

कविकण्ठाभरण Kavikaṇṭhābharaṇa

No. 41 205. 1879-80.

Size.— 11 in. by $4\frac{4}{5}$ in.

Extent.— 30 leaves; 11 lines to a page; 36 letters to a line.

Description.— Country paper; old but well preserved; Devanāgarī characters; hand-writing, clear, legible, bold and uniform; borders ruled in triple red lines and edges in double; red pigment used for topical headings.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Kṣemendra.

Begins.— folio 1[b]

॥ ॐ ॥ जयति जिनसुधांभः संभवेद्वाग्भवश्री ॥
रथसरससमुद्यत्कामतत्वानुभावा ॥
तदनुपरमधामध्यानसंलब्धमोक्षा ॥
रविशशिशिखिरूपात्रैपुरीमंत्रशक्तिः ॥ १ ॥
शिष्याणामुपदेशाय विशेषाय विपश्चितां ॥
अयं सरस्वतीसारः क्षेमेंद्रेण प्रदर्श्यते ॥ २ ॥ etc., as in No. 40

—folio 2[b] इति श्रीव्यासदासापराख्यक्षेमेंद्रकृत **कविकंठाभरणे** कवित्व-प्राप्तिः प्रथमः संधिः ॥

folio 4[b] इति etc. .....द्वितीयः संधिः ॥ छ ॥ २ ॥

,, 6[a] इति चमत्कारवर्णनतृतीयः संधिः ॥ ३ ॥

,, 7[b] इति **कविकंठाभरणे** गुणदोषविभागश्चतुर्थः संधिः ॥

,, 11[a] इति etc. .....पंचमः संधिसमाप्तः ।

Ends.— folio 29[b]

अन्येषु काव्यांगेष्वनयैव दिशा स्वयमौचित्यमुत्प्रेक्षणीयं ॥
तदुदाहरणान्यानंत्यान्न प्रदर्शितानीत्यलमतिप्रसंगेन ॥
आशीत्प्राकाशेंद्र इति प्रकाशः ॥ काश्मीरदेशे त्रिदिशेश्वरः श्रीः ।
अभूद्गृहे यस्य पवित्रसत्रमच्छन्नमग्र्यासनमग्रजानां ॥
यः श्रीस्वयंभूभवनविचित्रे लेप्य प्रतिष्टापितमातृचक्रः ॥
यो भूमिकृष्णाजिनवेश्मदाता ॥ तत्रैव काले तनुमुत्ससर्ज ॥
तस्यात्मजः सर्वमनीविशिष्यः ॥ श्रीव्यासदासपरपुण्यनामा ॥
क्षेमेंद्र इत्यक्षयकाव्यकीर्त्तिश्चक्रे नवौचित्यविचारचर्चा ॥

श्रीरत्नसिंहे सुहृदि प्रयाते शार्वं पुरं श्रीविजयेशराज्ञि
तदात्मजस्योदयसिंहनाम्नः कृते कृतस्तेन गिरां विचारः
यस्यासिः परिचारकृत्त्रिभुवनप्रख्यातशीलश्रुतेः
सर्वस्यावनतेनयेननिरतां प्राप्ताविशेषोन्नतिः ॥
आशाः शीतलतां नयत्यऽविरतं यस्य प्रतापानल-
स्तस्य श्रीमदनंतराजनृपतेः काले किलायंकृतः ॥ छ ॥

References.— Same as in No. 40

कविकर्पटीकरचना

Kavikarpaṭīkaracanā

No. 42

374.
1887-91.

Size.— $8\frac{1}{2}$ in. by 4 in.

Extent.— 13 leaves; 8 lines to a page; 32 letters to a line.

Description.— Country paper; thick; Devanāgarī characters; hand-writing clear, legible and uniform;

Age.— The Ms is not very old.

Author.— Śaṁkhadhara.

Begins.— folio 1[a]

॥ श्रीगणेशायनमः ॥
यः कातन्त्रसुधानिधानकलशः साहित्यरत्नालयः
सानंदस्फुटगद्यपद्यवचनप्रागल्भशब्दोदयः ॥
षट्काव्यामृतपूरपूर्णवदनः सद्वृंदचंद्रोदय-
स्तस्येयं **कविकर्पटीकरचना** कष्टं प्रतिष्टाप्यतां १ etc.

Ends.— folio 13[b]

पुनः ॥ विद्यानिनोदीस्वयं ॥ श्रीमान्प्रशस्यो गुणैः ॥ पुण्यात्मनामग्रधीः॥ चतुर्थपादे ॥ तर्कोदकविशुद्धभावचरितः ॥ श्रेयान्सर्वजनेषु निर्मलमतिः ॥ शत्मा-निर्जितसारशत्रुनिवहः ॥ पुनः ॥ वागीश्वरोयं नृपः ॥ श्रीभीमदेवो नृपः ॥ जीया-दयं भूपतिः ॥ भीमोयमालोक्यतां ॥ विज्ञानपारायणाः ॥ विद्वानयं राजते ॥ इति श्रीकविराजरशंखधराविरचिता **कविकर्पटीकरचनासंपूर्णा** ॥ १ ॥

References.— 1 Aufrecht i 86[b], 777[b]; ii, 6[b]; iii, 18[b].
2 S. K. De: Sanskrit Poetics Vol. I, pp. 316-17.

He makes the following remarks about the work and the author:—" The wood *Kavikarpaṭī* means " the ragged cloth of a poet " and the work is a strange effort at supplying a profuse stock of expressions etc. The author, who also wrote the *Laṭakāmelaka-prahasana* was the court-poet of *Mahāmaṇḍalikādhīrāja* Govind-nṛpati, king of Kānyakubja, and wrote in the first half of the 12th century (about 1113-1143 A. D.)." p. 217.

कविकर्पटीकरचना Kavikarpaṭīkaracanā

No. 43 467. 1891-95.

Size.— 9 in. by $4\frac{1}{5}$ in.

Extent.— 10 leaves ; 12 lines to a page ; 28 letters to a line.

Description.—Country paper ; not very old ; Devanāgarī characters hand-writing, bold, clear and legible ; borders of foll. 2 and 3^a ruled in double black lines ; folio-numbers marked in left and right hand margins.

Age.— The Ms is not very old.

Author.— Śaṁkucara.

Begins.— folio 1^a

॥ श्रीगणेशायनमः ॥

यः कातंत्रसुधानिधानकलशः etc., as in No. 42.

Ends.— folio 10^a

पुनः सप्ताक्षराणि विद्याविनोदीस्वयं । etc., up to इति श्रीकविराज-शंकुचरविरचिते **कविकर्पटीकरचना** समाप्ता ॥ as in No. 42. followed by ॥ श्रीरस्तु ॥ परोपकारार्थं

References.— Same as in No. 42.

कविकर्पटी

Kavikarpaṭī

No. 44

663.
1886-92.

Size.— $9\frac{1}{3}$ in. by $4\frac{2}{5}$ in.

Extent.— 8 leaves; 12-13 lines to a page; 36 letters to a line.

Description.— Country paper; old and thick; Devanāgarī characters; hand-writing, clear and legible but not uniform.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Śaṁkhadhara.

Begins.— folio 1ª

॥ श्रीकृष्णो जयति ॥

यः कातंत्रसुधानिखन्नकलस । etc., as in No. 42.

Ends.— folio

पुनः विद्याविनोदीस्वयं etc., up to इति श्री कविशंखविर(चि)ता कविकर्प्पटीसमाप्ता ॥ as in No. 42.

References.— Same as in No. 42.

कविकर्पटी

Kavikarpaṭī

No. 45

279.
1884-86.

Size.— $4\frac{1}{4}$ in. by 3 in.

Extent.— 14 leaves; 11-12 lines to a page; 18 letters to a line.

Description.— Country paper; old in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing, clear, legible and uniform.

Age.— Saṁvat 1917.

Author.— Śaṁkha.

Begins.— folio 1ª

॥ श्रीगणेशायनमः ॥

यः कातंत्रसुधानिखन्न etc., as in No. 42.

Ends.— folio 14ᵃ.

पुनः विद्याविनोदीस्वयं etc., up to इति श्रीकविराजशंखविर(चि)ता कविकर्प्पटी समाप्ताः॥ as in No. 42 followed by श्रीः संवत् १९१७ कार्पौषे रामपुरामध्ये गंगानिकटे

References.— Same as in No. 42.

कविकर्पटीकरचना

Kavikarpaṭīkaracanā

No. 46

325.
1895-98.

Size.— $8\frac{3}{5}$ in. by $4\frac{1}{5}$ in.

Extent.— 16 leaves ; 9 lines to a page ; 24 letters to a line.

Description.— Modern paper ; thin ; Devanāgrī characters ; hand-writing, bold, clear and legible.

Age.— Saṁvat 1907.

Author.—Śaṁkhadhara.

Begins.— folio 1ᵃ

॥ श्री हरिः ॥

यः कातन्त्रसुधानिधानकलशः etc., as in No. 42.

Ends.— folio 16ᵃ

पुनः विनोदीस्वयं etc., up to इति श्रीकविराजशंखधरविरचिता कविकर्पटीकरचना संपूर्णा as in No. 42 followed by :—

इंद्रादिभिरमेयात्मा दर्शनीयोमहात्मनां
सोमेविश्वरः साक्षाच्छंकरश्शंकरोतु मे ॥ १ ॥

भादवासुदि १५ संवत् १९०७ कादसकतलद्वीरामब्राह्मणकामस्त्रिगुरु-स्त्रिलघुश्च नकारो भादिगुरुस्तत आदिलघुर्यः । जो गुरुमध्यगतो रत्नमध्ये सोंत्यगुरुः कथितोन्त्यलघुस्तः ॥ ..... ॥

॥ सोभूमिः श्रियमातनोति यजलं वृद्ध वह्निर्मृतिःसो वायुः
परदूरदेशगमनंतव्योमं व्योमं शून्यं फलं जः
सूर्य्योरुजतां ददाति विपुलं भेंदुर्यशो निम(र्म)लं
नोनाकः सुखमुत्तमं फलमिदं स्पष्टं गणानां पृथक् ॥ १ ॥

संग्रामांगणमागतेन नवता चापे समारोपिते
देवाकर्णपये(थे)न येन सहसा यद्यत्समासादितं
कोदंडेन शराः शरैररिशिरस्तेनापि भूमंडलं
तेन त्वं भवता कीर्तिरतुला कीर्त्या च लोकत्रयं ॥ २ ॥

Reference.---Same as in No. 42

कविकल्पलता

Kavikalpalatā

No. 47

301.
1880-81.

Size.— $11\frac{1}{4}$ in. by $4\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 23 leaves ; 15 lines to a page ; 50 letters to a line.

Description. — Country paper ; thin, very old and worn out ; some of the folios are mended with paper slips ; Devanāgarī characters ; square blank spaces reserved in the centre of each folio ; borders ruled with two double black lines occasional पृष्ठमात्राs used.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.—Deveśvara.

Begins.—

॥ ९ ॥ ॐ नम श्रीभारत्यै ॥
गंगावारिभिरुक्षिताः etc.

Ends.—

" असकृदमृतबिंदुस्यंदपानेन भृंगाः ।
प्रसृमरमकरंदस्वादसौख्यं लभंते ॥ ५ ॥ "
इति चतुर्थेर्थस्तवके रूपादिकं नाम पंचमं कुसुमं ॥ छ ॥

References.— 1 Mss. Aufrecht i, 87[a], 777[b] ; ii, 16[b], 192[a] ; iii, 19[a].
2 S. K. De : Sanskrit Pocties, Vol. I, p. 212.

This work is described in Madras Cat. Nos. 12804-7 and in I. O. Des. Cat. pt. III. No. 1178.

कविकल्पलता Kavikalpalatā

No. 48 520. 1884-87.

Size.— $8\frac{7}{8}$ in. by 3 in.

Extent.— 66 leaves ; 9 lines to a page ; 40 letters to a line.

Description.— Country paper ; very old, musty and worn out ; Devanāgarī characters ; hand-writing, small, clear and legible but not uniform; borders ruled with double black lines; certain lines marked out with red pigment ; borders of folios 1 to 23 are ruled with two donble red lines ; last few folios slightly damaged on all sides.

The Ms is complete.

Age.— (Saṁvat) 1715.

Author.—Deveśvara.

Begins.—

ॐ नमः श्रीनृसिंहाय ॥ वक्रतुंडाय नमः ॥ आद्येजय ॥ ॐ ॥
॥ गङ्गावारिभिरुक्षिताः फाणिफणैरुत्पल्लवास्तच्छिखा
रत्नै कोरकितास्सुधांशुकलयास्मेरैक पुष्पश्रियः ॥
आनन्याश्रुपरित्फुताक्षिहुतभुग्धूमैर्मिलद्दोहदा ।
नाल्यङ्कल्पलता फलन्ददतु वोऽभीष्टं जटाधूर्जटेः ॥ १ ॥
मालवेन्द्रमहामात्य श्रीमद्वाग्भटनन्दनः ।
देवेश्वरः प्रतनुते कविकल्पलतामिमाम् ॥ २ ॥

Ends.—

" आविष्कृतो वसुमती सुमतीश्वरेण ।
देवेश्वरेण कविना कविनायकेन ॥
काव्यज्ञमानसमुदे समुदे तु भूमा- ।
वाकल्पमेवकाविकल्पलतावतारः ॥ २७ ॥

इति श्रीवाग्भटसूनुमहाकविदेवेश्वरविरचिता **कविकल्पलता** समाप्ता ॥

श्रीरामः ॥ श्रीकृष्णः ॥

विद्यावागीशपुत्रेण लक्ष्मणेनातियत्नतः ॥
कविकल्पलतापूरि स्वसतोर्थे फलाचिता ॥ १ ॥
॥ १७१५ पौषकृष्ण ८ ॥ ग्रंथसंख्या १५०० ॥

References.—Same as in No. 47.

कविकल्पलता Kavikalpalatā

No. 49 328. / 1892-95.

Size.— 9 in. by $4\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 189 leaves ; 5 lines to a page ; 22 letters to a line.

Description.— Country paper ; thick, white and well-preserved ; Devanāgarī characters ; hand-writing bold and legible but not uniform, the folios are numbered as follows:—1-31 ; 1-42, 73-93, and 1-95 = 189 folios ; red ink used for topical headings and colophons.

The Ms is complete.

Age.— The Ms is old.

Author.— Deveśvara.

Begins.---

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

गंगावारिभिरुक्षिताः फणिफणैरुत्पल्लवास्ताद्धिखा- ।
रत्नैः कोरकितास्सुधांशुकलयारमेरेकपुण्याश्रियः ॥
आनंदाश्रुपरिप्लुताक्षिहुतभुग्धूमैर्मिलद्दोहदा- ।
नालपङ्क्तलताः फलं ददतु वोऽभीष्टं जटाधूर्ज्जटेः ॥ १ ॥
मालवेन्द्रमहामात्यश्रीमद्वाग्भटनंदनः ।
देवेश्वरः प्रतनुते कविकल्पलतामिमाम् ॥
प्रतिभा भावितात्मानः काव्यत्वङ्क्तेन कुर्वते ।
अन्यत्र कविताधानकुशला विरला जनाः ॥ ३ ॥
यदन्यैर्वर्त्मनक्षुण्णन्तत्र सञ्चरतो मम ।
पदे पुनः प्रस्खलतस्सन्तस्सन्त्वव(व)लंव(ब)नम् ॥ ४ ॥
कविशिक्षाशतं वीक्ष्य कवीशानुपजीव्य च ।
निबद्धेयं मया धीरास्त्वरितश्लोकसिद्धये ॥ ५ ॥
सुपुष्परम्यस्तबका सदालिपरिशीलिता ।
कविकल्पलतासेयममलपरिशील्यतां ॥ ६ ॥

Ends.—

न काव्याभिमानेन न कीर्त्तिप्रसरेच्छया ।
विहितासौ मया किं तु कौतुकात्कवितार्थिनां ॥ १७ ॥
निःफलां खलतां त्यक्त्वा कविकल्पलता मम ।
एषा फलाय महते घोषणीया मनीषिभिः ॥ १८ ॥

निःफलां खलतां त्यक्त्वा कविकल्पलतामिमां ।
सेवनीयां निषेवध्वं कार्यमार्या विचार्यतां ॥ १९ ॥
अन्यकन्यापि पुण्यार्थमपविद्धा ध्रुवायथा ।
पोषणादेव मेषापि श्रेयसे को भविष्यति ॥ २० ॥
हंत संततमिमामुपास्यतः ।
कस्य नश्यति न वाचि वाच्यता ॥
उल्लसंति कलकंठकामिनी ।
कूजितादपि च पूजिता गिरः ॥ २१ ॥
कलकंठकलत्रकोमलस्वनलक्ष्मीसहपांसुकेलयः ॥
कविकल्पलतानुकंपया कृतिनः कस्य भवंति नोक्तयः ॥ २२ ॥
निसर्गसारस्वतसंभृतानि ।
सूक्तानि मुक्तामणिकोमलानि ॥
भवंति मुष्याभजनात्तदेषा ।
द्वेषादुपेक्ष्या न विचक्षणेन ॥ २३ ॥
स्वर्द्धेनदुग्धसवयांसि वचांसि वीणा ।
मंजीरमंजुलानिनादसहोदराणि ॥
एतां निषेव्य कवयः कवितामृतानि ।
विद्वत्सभासु सविलास उदीरयध्वम् ॥ २४ ॥
सदकलकलकंठीकेलिनादानुवादाः ।
परिणतसहकारस्वादसंवादभाजः ॥
अभिनवमदधारा बंधवः काव्यबंधा- ।
विधुतविधुरुचोस्याः सेवयाविर्भवंतिः ॥ २५ ॥
सर्वं विनश्यति विहाय कवित्वमेकं ।
कायेन साकामिति कस्य न हि प्रसिद्धम् ॥
एताद्विमृश्य कविकल्पलतासु काव्य- ।
संपत्तये सुकविभिः सततं निषेव्या ॥ २६ ॥
आविष्कृतो वसुमती सुमतीश्वरेण ।
देवेश्वरेण कविना कविनायकेन ॥
काव्यज्ञमानसमुदे समुदेतुभूमा- ।
वाकल्पमेव कविकल्पलतावतारः ॥ २७ ॥

इति श्रीवाग्भटसूनुमहाकविदेवेश्वरविरचिता कविकल्पलता समाप्ता ॥

विद्यावीगाशपुत्रेण लक्ष्मणेनाति यत्नतः ।
कविकल्पलतापूरिस्वसतोर्थं फलाचिता ॥ १ ॥

ज्येष्टमासे सिते पक्षे पंचम्यां मंदवासरे । समाप्तोयं ग्रंथः । लिखितमिदं श्यामसुंदरेण पर्वणीकरस्योपनाम श्रीसखारामस्येदं पुस्तकम् ।

Reference:— Same as in No. 47.

काव्यकल्पलतावृत्ति
called
कविशिक्षावृत्ति

Kāvyākalpalatāvṛtti
called
Kāviśikṣāvṛtti

No. 50

65.
1873-74.

Size.— 10 in by 4$\frac{1}{3}$ in.

Extent.— 96 leaves ; 13 lines to a page ; 45 letters to a line.

Description.—Country paper; old in appearance; Devanāgarī characters ; hand-writing clear, legible and uniform ; पृष्टमात्रा used; borders ruled in two double black lines with red pigment between them ; blank squares in the centre of folios; the contents have a blackish appearance; folios 93-95 spoiled with ink spots ; fol. 94 slightly torn; some folios spoiled with oil-spots.

Age..— The Ms appears to be old.

Author.— Amaracandra disciple of Jinadatta Sūri

Begins.— folio. 1^b

ॐ नमः शारदायै ॥
विमृश्य वाङ्मयं ज्योतिरमरेण यतींदुना ।
काव्यकल्पलताख्येयं कविशिक्षा प्रतन्यते ॥ १ ॥
सारस्वतामृतमहार्णवपूर्णं ।
मत्वारिसिंहसुकवेः कवितारहस्यं ॥
किंचिच्चतद्रचितमात्मकृतं च किंचिद्- ।
व्याख्यास्यते त्वरितकाव्यकृतेत्र सूत्रं ॥ २ ॥

शास्त्रारंभे शास्त्रकार । समुचितेष्टदेवतानमस्कारपूर्वं शास्त्रस्याख्यां प्रेक्षावत्प्रवृत्यंगप्रयोजनयुक्तमाभिधेयं वाह ।

वाचं नत्वा महानंदकरसत्काव्यसंपदे ।
कविशिक्षामिमां वच्मि काव्यकल्पलताह्वयं ॥ १ । etc.

,, —folio 3^a इति जिनदत्तसूरिशिष्यमहाकविपंडितश्रीमदमरचंद्र-विरचितायां काव्यकल्पलताकविशिक्षावृत्तौ छंदः सिद्धिप्रताने प्रथमेनुष्टुप्-शासनस्तवकः प्रथमः । ग्रं० । ६४

folio 8^a इति etc.....स्तवको द्वितीयः।
,, 11^b इति etc.....स्तवकः तृतीयः समाप्त ॥
,, 13^b इति etc.....स्तवकश्चतुर्थः समाप्तः ।

folio 27ª इति etc.....स्तबकश्चतुर्थः (पंचमः ?) समाप्तः ।
,, 81b इति etc.....अर्थसिद्धिप्रतानाक्रियास्तबकः ॥
,, 92ª इति etc.....स्तबकः षष्टः ।

Ends.— folio 96ª

तद्गुणाधिकसंयशः ।
सद्भांभीर्यगुणस्याग्रे समुद्रो गो पदायते ।
ससन्मानससरोजांतर्गगनं भ्रमरायते ॥ ६३ ॥

एवमौचित्येन तद्गुणाधिकत्वमारोप्यं ॥ इति श्रीजिनदत्तसूरिशिष्य-महाकविपंडितचक्रचूडामणिश्रीमदमरचद्रविरचितायां काव्यकल्पलता-काविशिक्षावृत्तौ अर्थसिद्धिप्रताने अर्थसमस्यास्तबकः सप्तम समाप्तः । ग्रं० १४५ संपूर्णश्चायमर्थासिद्धिप्रतानश्चर्थः । ग्रं० ११२२

श्रीमद्वायटगच्छवारिधिविधो पादारविंदद्वये ।
येन श्रीजिनदत्तसूरिसुगुरो शृंगारभृंगायितां- ॥
स श्वेतांबरमौलिरत्नममरः श्रीवीरतीर्थंकरः ।
प्रह्वात्माकृतकाव्यकल्पलतिकावृत्तिं सतां संमतां । १ ॥
सिक्तेय सुद्वृत्तैः शास्त्राब्दिभ्यः सारसुधारसैः ।
काव्यकल्पलताकल्पं तनोतु सुमनोमुदं ॥ २ ॥
काव्यमेव परब्रह्मास्वादसोदरशर्मदं ।
आलोकं पालयामास कालिदासकवेर्यशः । ३ ।
वाल्मीकव्यासयोर्मिश्रैर्विश्वेविश्वदिग्मूलकूलगा ।
कल्पांतोलंघिनी कीर्तिः काव्यादेव विजृंभते । ४ ॥
काव्यकल्पलतावृत्तौ सप्तत्रयामनुष्टुभा ।
त्रिसहस्राविंशती च सप्तपंचाशदुत्तराः । ५ ।

सर्वसंख्या ग्रंथाग्रं । ३३५७ । इति समाप्तेयं काव्यकल्पलताकाविशिष्या-वृत्तिसमाप्तः ॥ छ ॥ श्रीः ॥ छ ॥

References.— 1 Aufrecht's Catalogus Catalogorum Part 1, page 101ª. Part II, page 19b. S. K. De, History of Sanskrit Poetics Vol. I, page 210.

This work is described by Rajendralal Mitra in his Notices of Sanskrit Mss. Vol. VII, No. 2531. The title, however, given by him to the work is काव्यकल्पलता or कविशिक्षा which appears to be incorrect.

काव्यकौस्तुभ Kāvyakaustubha

No. 51 692. 1891–95.

Size.— $10\frac{1}{4}$ in. by $4\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 7 leaves ; 10 lines to a page ; 34 letters to a line.

Description.—Country paper, old and worn out; Devanāgarī characters ; hand-writing, bold, close and legible ; the work is incomplete, the colophon of the 1st prabhā occurring on folio 3 ; certain words and expressions are marked out with red pigment ; yellow pigment used for corrections ; corners of folios are mended with paper slips.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.—Baladeva Vidyābhūṣaṇa.

Begins.--

॥ श्रीकृष्णो जयति ॥

कलाभिर्निभृतः श्रीमान् राधया सभलंकृतः ।

दीव्यत्कुवलयः सोयं विधुर्विजयतेतराम् ॥

प्रारिप्सितस्यास्य शास्त्रस्य काव्यांगत्वात्काव्यफलमेव फलमिति तावदाह ॥ कीर्त्तिसार्वज्ञमानंदोधनादीनि च काव्यतः ॥ सार्वज्ञं देवमानवादि । प्राणिचेष्टावगति रूपं ॥ etc.

Ends.-- folio 7

" इति व्यंगोऽर्थः स च सुरतार्हत्वं तस्य व्यनक्ति वाच्यस्य स्थलस्य वैशिष्ट्यात् अधुना सुदिरागमे मनोज्ञाः सखिरत्नद्युतिदीपितावडभ्यः निपतत्यरिगर्जिताम्बुधारासुखरीभूतगृहांतरा भवंति अत्र क्व कांते मां नेष्यामिति संके..."

References.= 1 Mss Aufrecht ii, 19[b]; iii, 22[b] AK. 692. (The present Ms). 2 S. K. De, Sanskrit Poetics Vol. I, 184 f.; 303.

काव्यदर्पण Kāvyadarpaṇa

No. 52 589 1887–91.

Size.— $10\frac{1}{2}$ in. by $4\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 63 leves; 7 lines to a page; 27 letters to a line.

Description.—Country paper, thick and slightly whitish in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing bold, thick and legible; borders ruled with double red lines; double red daṇḍas used through out; certain lines marked out with red pigment; folios missing are 21, 22, 47, 54, 61; colophons of paricchedas are on folio 19 (I paricceda); on folio 24 (IV paricceda; on folio 30 (V pari.); on folio 68 (VII pari.).

Age.—Saṁvat 1831.

Author.— (जेनाविराचिते).

Begins.—

॥ श्री श्रीराधागोनाथजी ॥
कामदं नीलशैलस्थं करुणावरुणालयं ।
शरणं सर्व्वसत्वानां श्यामलं धामकामये ॥ १ ॥
माननीयं मुनींद्राणामालोक्यमतमुत्तमम् ।
कवीनां कौतुकं कर्त्तुं क्रियते काव्यदर्पणः ॥ २ ॥
अत्रोदाहरणं सर्वं श्रीकृष्णचरितांकितं ।
यद्वर्णनं तदप्युक्तं काव्ये कृष्णविनोदने ॥ ३ ॥
धर्मार्थकाममोक्षाणां प्राप्तिर्भवति काव्यतः ।
अतो हेतोर्यथाबुद्धितत्स्वरूपं निरूप्यते ॥ ४ ॥
गुणाभिव्यंजकैर्वर्णैर्युतावस्फुटदूषणैः ।
शब्दार्थौ क्वाप्यलंकाररहितौ काव्यमस्य तु ॥ ५ ॥

Ends.—

" एवमादिप्रकारेण दोषादोषनिरूपणं ।
औचित्यापेक्षया ज्ञेयमतो नात्र प्रकाशितं ॥
कृता काव्यपरीक्षेयं कवीनां कौतुकावहा ।
आर्य्यामा*त् सर्य्यमुत्सार्य सानुकम्पं विचार्यतां ॥
इति काव्यदर्पणे वउज्येष्टराजकुमारेण जेनाविरचिते दोषनिर्न्नयः सप्तमः परिच्छेदः ॥ * ॥

समाप्तोऽयं ग्रः ॥ * ॥ संवत् १८३१ वैसाख दुसरो

(*Here the letters " जेनाविरचिते " are written २

References.— Aufrecht refers to this Ms only in Part iii, 22b.

काव्यदर्पण Kāvyadarpaṇa

No. 53 371.
1895–98.

Size.—$9\frac{3}{5}$ in. by $4\frac{2}{5}$ in.

Extent.—35 leaves; 12-14 lines to a page; 32 and 25 letters to a line.

Description.— Country paper; old in appearance; Devanāgarī characters; hand-wtiting not uniform and carelessly written; borders ruled in single and double black lines; red pigment scarcely used; folios 34–37 missing.

The Ms was written by one Jagadīśa.

Age.— Saṁvat 1822; Śaka 1688.

Author.— Not mentioned.

Begins.— folio 1[a]

॥ श्री गणेशाय नमः ॥
कामदं नीलशैलस्थं करुणावरुणालयं ।
शरणं सर्वसत्वानां श्यामलं धामकामये ॥ १ ॥
माननीयं मुनींद्राणां मतमालोक्यमुत्तमं ।
कवीनां कौतुकं कर्त्तुं क्रीयते काव्यदर्पणः ॥ २ ॥
अत्रोदाहरणं सर्वं श्रीकृष्णचरणांकितं ॥
यद्वर्णनं तदप्युक्तं काव्ये कृष्णविनोदने ॥ etc.

— folio 8[b] इति श्रीकाव्यदर्पणे उत्तमकाव्यनिर्णयः प्रथमः परिछेदः ॥
,, 10[b] इति etc..... मध्यमकाव्यनिर्णयः द्वितीयः परिछेदः ॥
,, 11[a] इति काव्यदर्पणे अधमकाव्यनिर्णयस्तृतीयः परिछेदः ॥
,, 12[a] इति काव्यगुणनिर्णयश्चतुर्थः परिछेदः ॥
,, 14[b] इति काव्यदर्पणे शब्दालंकारनिर्णयः पंचमः परिछेदः ॥
,, 33[a] इति काव्यदर्पणे अर्थालंकारनिर्णये षष्टः परिछेदः ॥

Ends.— folio 39[b]

तथापि करुणे विश्रांतिरिति तस्यांगतैव एवमादिप्रकारेण दोषादोषादोषनिरूपणं चित्यापेक्षया ज्ञेयमतो नात्र प्रकाशितं ।
कृतकाव्यपरीक्षेयं कवीनां कौतुकावहाः ।
आर्य्यान्यात्सर्वं सानुकंपं विचार्य्यतां ॥
इति श्रीकाव्यदर्पणे दोषनिर्णयः सप्तमः परिछेदः समाप्तिमगात् ॥ ७ ॥
श्री ॥ श्री ॥ छ ॥ श्रा ॥ छ ॥

संवत् १८२२ शके १६८८ प्रवर्त्तमाने मासोत्तमे मासे ज्येष्ठमासे धवल-पक्षेऽद्ये तिथौ नवम्यां चंद्रवासरे लिखितमिदं पुस्तकं ॥ अटग्रामं मांठज्ञातिभ मीठासुतजगदीशेन लिखितं ॥

Then follows a list of Alaṁkāras.

References.—See No. 52.

काव्यपरीक्षा Kāvyaparīkṣā

No. 54 536. 1884-87.

Size.—11¾ in. by 4⅜ in.

Extent.— 29 leaves ; 11 lines to a page ; 71 letters to a line.

Description.— Modern paper with water lines; brittle ; Devanāgarī characters ; hand-writing small, uniform, careful and compact and legible; colophons of the Ullāsas are :

Chahter	I	folio. (?)
,,	II	,, 9
,,	III	,, 17
,,	IV	,, 20
,,	V	,, 29

The Ms is incomplete ; though the folios are numbered consequtively, commentary on the 1st. Ullāsa and a portion of the 2nd Ullāsa is wanting in the beginning, so also comm, for Ullāsas VI to X.

Age.— The Ms is a modern copy.

Author.— Śrī Vatsa Kavi or Śrī Vatsalāñchana.

Begins.--- (abruptly)

" न स्नाने० स्नाने चेत्० सर्वावच्छेदेनैव चंदनच्यवनादि स्यादिति० तथा विधचंदनच्यवनादीनां रतैकसाध्यानां स्नानकार्यत्वबाधेन स्नातुं गतासीत्यत्र निषेधो न गतासीत्यत्र विधिश्च लक्ष्यते etc. "

Ends.—

उदं च तत्कौंघस्नपितमतिरेकांतसुभगं ।
भविष्णोः श्रीविष्णोश्चरणमधुलुंटाकमधुपः ॥
प्रबंधं निर्बंधादि ममतितरां युक्तिलहरी ।
परीरंभारंभं जडभरतरंभा भणितवान् ॥ १ ॥
प्रत्यक्षरप्रबलकर्कशतर्कचर्चा- ।
रत्नच्छटाविविधविभ्रमकुंभितश्रीः ॥
कंठे सतां लुटतु हार इवैव हारी ।
श्रीवत्सलांछन कवेर्वि(र्वि?)चसां विलासः ॥ २ ॥
येनामंडिकणादगौतममतं सांख्यं च संक्षोभितं ।
मीमांसा चुलकीकृतैव सकलं पातं च पातंजलं ॥
वेदांतार्थविचारपारगमतैर्ब्रह्मैकलब्धस्थितेः ।
श्रीवत्सस्य कृतिः सुधापरिणतिस्तस्येयमुन्मीलति ॥ ३ ॥
इति श्रीकाव्यपरीक्षायां पंचम उल्लासः ॥

References. —1 Mss. Aufrecht, ii, 19b.
2 S. K. De, Sanskrit Poetics, Vol. I p. 178.

काव्यप्रकाश
(कारिका)

Kāyvaprakāśa

No. 55

675.
1886-92.

Size.— $9\frac{1}{8}$ in. by 4 in.

Extent.— 6 leaves; 13 lines to a page; 36 letters to a line.

Description.— Country paper, very old, brown in appearance, brittle; Devanāgarī characters; hand-writing small, clear and legible; yellow pigment used for corrections; verse numbers and colophons marked out with red pigment; borders, ruled with single black line, a few marginal notes here and there.

Age.— The Ms is very old.

Author.— Mammaṭa.

Begins.—

श्रीगणेशाय नमः ॥
नियतिकृतनियमरहितां etc.

Ends.—

"-- न तद्विचित्रं यदमुत्र सम्य- ॥
ग्विनिर्मिता संघटनैव हेतुः ॥ ४४ ॥
इति काव्यप्रकाशे अर्थालंकारनिर्णयो नाम दशम उल्लासः ।

References.— 1 Mss— Aufrecht i 101[b], 778[b]; ii 19[b], 193[b]; iii 22[b].
2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol I, 158, 167.
3 Printed editions :
(1) Text only—(a) By Nathuram, Calcutta 1829 (b) by Jivananda 1867 etc.
(2) Text with commentary—(a) with *Bālabodhinī*, by Vāmanācārya Zalkikar in Bombay Sanskrit Series. 4th ed. 1921; (b) with *Tātparyavivaraṇa*, by Maheśacandra Nyāyaratna, Calcutta 1876 (by Jivanand); (c) with *Pradīpa* and *Prabhā*, Kāvyamālā 24, 1891, 1912; (d) with *Nāgeśavrī* by pt. Hari Sankar Sarma; (e) with *Sudhāsāgarā* by Bhima Sena Dikshit (f) with *Pradīpa* and *Udyota* (ch. i, ii, vii and X) by D. T. Chandorkar, Poona 1896, 1915 (g) with *Pradīpa* and *Udyota* (complete) in Ānandāśrama Series, 1911 etc.
4 Translations:— (a) English translation by Ganganath Jha Benares 1918; (b) by P. P. Joshi (ch. i, ii and 10); Bombay 1913; (c) by S. S. Sukthankar (ch. i, ii and X) Bombay 1933.

काव्यप्रकाश (कारिका) — Kāvyaprakāśa (Kārikās)

No. 56 — 674. 1886-92.

Size.-- $8\frac{1}{4}$ in. by 4 in.

Extent.— 12 leaves; 10 lines to a page; 27 letters to a line.

Description.—Country paper, old and slightly brittle; Devanāgarī characters; hand-writing, bold, clear and legible; colophons marked out with red pigment; borders ruled with double red lines; yellow pigment used for corrections.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Mammaṭa.

Begins.—

॥ ॐ नमः परमात्मने ॥
वृत्तिः काव्यप्रकाशाख्यायिया ग्रंथकृता मया ।
तानि सूत्राणि लिख्यंते क्रमादावृत्तये मया ॥ १ ॥
नियतिकृतनियमरहितां etc.

Ends.—

शब्दार्थालंकृतीनां तु सप्तषष्टिः स्वसंज्ञया ।
समुच्चयेन संख्या स्यादथ चासां प्रभेदतः ॥ १८ ॥
अष्टसप्तत्युत्तरातु शतसंख्येति चिन्त्यतां ॥
॥ श्री ॥ इति काव्यप्रकाशे मूलकारिकाः संपूर्णाः ॥

References.— Same as in No. 55.

काव्यप्रकाश (कारिका)

Kāvyaprakāśa (Kārikās)

No. 57

694.
1891-95.

Size.— $10\frac{3}{8}$ in. by $4\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 9 leaves; 9 lines to a page; 41 letters to a line.

Description.— Country paper, old, thin and brittle; Devanāgarī characters; hand-writing, clear and legible but not uniform; borders ruled with double black lines; verse numbers marked out with red pigment.

Age.— The Ms appears to be old

Author.—Mammaṭa.

Begins.—

" श्री महागणपतये नमः ॥
नियतिकृतनियमरहितां etc. "

Ends.—

" एषां दोषा यथायोगं संभवंतोपि केचन ।
उक्तेष्वंतःपतंतीति न पृथक्प्रतिपादिताः ॥ ५४ ॥ "
सर्व्वम् । १३७ ॥ इ.....दशमोल्लासकारिका काव्यप्रकाशालंकारस्य ॥

References.— Same as in No. 55.

काव्यप्रकाश
(कारिका)

Kāvyaprakāśa
(Kārikās)

No. 58

286.
1884–86.

Size.— $9\frac{3}{8}$ in. by $4\frac{1}{8}$ in.

Extent.— 8 leaves; 10 lines to a page; 28 letters to line.

Description.— Country paper, very old, musty, and worn out; Devanāgarī characters; hand-writing, bold and legible; borders ruled with double black lines; folio 1 (a) contains matter from some different work.

Age.— This Ms is very old.

Author.— Mammaṭa.

Begins.—

" श्रीवक्रतुंडाय नमः ॥
नियतिकृतानियमरहितां etc. "

Ends.—

" —उक्तेष्वंतः पतंतीति न पृथक्प्रतिपादिताः ॥ ५५ ॥ इति काव्यप्रकाश
कारिकायां दशमोल्लासो निरगलत् ॥ समाप्तमेतत्काव्यलक्ष्म ॥ छ ॥ शुभं भवतु ॥

Reference.— Same as in No. 55.

काव्यप्रकाश (कारिका) — Kāvyaprakāśa (Kārikās)

No. 59 — 523. / 1884-87.

Size.— 5½ in. by 2½ in.

Extent.— 10 leaves; 8 lines to a page; 29 letters to a line.

Description.— Country paper, very old, musty and worn out; Devanāgarī characters; hand-writing, small but clear and legible; this Ms is incomplete, containing 104 Kārikas; borders ruled with double black lines.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Mammaṭa.

Begins.—

श्रीगणेशाय नमः ॥
" नियतिकृतिनियमरहितां etc. "

Ends.— folio 10

" --शब्दार्थाभ्यायथाक्षिप्ते श्लेषे तद्वाचिरुटतत् ॥ १०४ ॥ निषेधो वक्तुमि—"

Reference.—Same as in No. 55.

काव्यप्रकाश — Kāvyaprakāśa

No. 60 — 206. / 1882-83.

Size.— 9½ in. by 4 in.

Extent.— 165 leaves; 7 lines to a page; 32 letters to a line.

Description.— Country paper, smooth, brittle and whitish in appearance; some of the first and last few folios are much worn out; Devanāgarī characters, hand-writing, clear, bold and legible; borders ruled with two double red lines; all the four edges of folios ruled with double red lines; red double daṇḍas used throughout; colophon in red ink; topical headings and some of the Kārikās written in red ink; folio 1 is missing.

Age.— Saṁvat 1756.

Author.— Mammaṭa.

Begins.— folio 2

" —कृते व्यवहारविदे शिवेतरक्षतये ।
सयः परानिर्वृतये कान्तासम्मिततयोपदेशयुजे ॥
कालिदासादीनामिव यशः ॥ "

Ends.—

" न तद्विचित्रं यदमुत्रसभ्य- ।
ग्विनिर्मिता संघटनैव हेतुः ॥ छ ॥
इति श्रीकाव्यप्रकाशेऽर्थालंकारानिर्न्नयो नाम दशमो उल्लासः ॥ शुभं भवतु ॥
कल्याणमस्तु ॥ छ ॥ छ ॥ संवत् १७५६ वर्षे शावणमासे शुकलपक्षे चतुर्दश्यां
रविवासरे लषीतमिदं पुस्तकं ॥ छ ॥ छ ॥ श्री ॥ श्री ॥ छ ॥ श्री ॥ छ ॥ श्री ॥

Reference.— Same as in No. 55.

काव्यप्रकाश (कारिका)

Kāvyaprakāśa (Kārikās)

No. 61

524.
1884-87.

Size.— $7\frac{3}{4}$ in. by $3\frac{1}{8}$ in.

Extent.— 9 leaves ; 6 lines to a page ; 32 letters to a line.

Description.— Country paper, old and somewhat musty ; Devanāgarī characters ; bold and legible hand-writing; borders ruled with double black lines ; the Ms is incomplete, containing Kārikās for 8 Ullāsas and 8 Kārikās from 9th Ullāsa.

Age.—The Ms appears to be old.

Author.--Mammaṭa.

Begins.—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
नियतिकृतनियमरहितां ह्लादैकमयीमनन्यपरतंत्रां ।
नवरसरुचिरां निर्मितिमादधती भारती कवेर्जयति ॥

Ends.— folio 9 (last)

" —भेदाभावात्प्रकृत्यादेर्भेदोपि नवमो भवेत्
तच्चित्रं यत्र वर्णानां खड्गाद्याकृतिहेतुना ॥ ८३ ॥
पुनरुक्तवदाभासो विभिन्नाकारशब्दगा ।
ए —"

Reference.-- Same as in No. 55.

काव्यप्रकाश
(कारिका)

Kāvyaprakāśa
(Kārikās)

No. 62

10.
1898-99.

Size.—10$\frac{1}{4}$ in. by 4$\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 10 leaves ; 11 lines to a page, 29 letters to a line.

Description.— Country paper, very old and worn out ; Devanāgarī characters ; hand-writing, bold, and legible ; borders ruled with two double red lines; right and left edges marked with single red lines ; colophons, single and double daṇḍas marked out in red ink.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Mammaṭa.

Begins.—

" ॥ ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥
नियतिकृतनियमरहितां etc. "

Ends.—

" —ग्विनिर्मितं संघटनैव हेतुः ॥ १ ॥
इति काव्यप्रकाशकारिका संपूर्णा ॥ लि० । पं० दयाचंद्रेण पं० कृपासागरस्य पठनार्थं । "

Reference.— Same as in No. 55.

काव्यप्रकाश Kāvyaprakāśa

No. 63 241.
1875-76.

Size.—9 in. by 8 in.

Extent.— 78 leaves ; 19 lines to a page. 20 letters to a line.

Description.— Birchbark, thin brittle but preserved in good condition by mending the edges of folios with paper slips ; hand-writing, bold, uniform and legible ; Śārada characters.

Author.— Mammaṭa.

Begins.— folio 138[b]

ॐ स्वस्ति ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

ग्रंथारंभे विघ्नविघाताय समुचितेष्टदेवतां ग्रंथकृत्परामृशति ॥

नियतिकृतनियमरहितां ह्लादैकमयीमनन्यपरतंत्राम् ॥
नवरसरुचिरां निर्मितिमादधती भारती कवेर्जयति ॥ नियति शक्त्या नियतरूपा सुखदुःख मोहस्वभावा परमाण्वणुपादानकर्मादि सहकारिकारणा परतंत्रा षड्रसा न च हृद्यैवास्ते ॥

Ends.— folio 215[b]

इति श्रीकाव्यप्रकाशे अर्थालंकारनिर्णयो नाम दशम उल्लासः ॥

इत्येष मार्गो विदुषां विभिन्नोप्यभिन्नरूपः प्रतिभासते यत् ॥
न तद्विचित्रं यदमुत्र सम्यग्विनिर्मिता संघटनैव हेतुः ॥

समाप्तोयं काव्यप्रकाशः काव्यलक्षणं ॥ शुभमस्तु ॥

folio 140[a] इति काव्यप्रकाशे काव्यप्रयोजनकारणस्वरूपविशेषनिर्णयो नाम प्रमथ उल्लासः ॥ १ ॥

144[a] — इति काव्यप्रकाशे शब्दनिर्णयो नाम द्वितीय उल्लासः ॥ २ ॥

145[b] — ..... ,, ...अर्थनिर्णयस्तृतीय उल्लासः ॥ ३ ॥

157[b] — ..... ,, ...ध्वनिनिर्णयश्चतुर्थउल्लासः ॥ ४ ॥

163[b] — इति काव्यप्रकाशे ध्वनिगुणीभूतव्यंग्यसंकीर्णप्रभेद निर्णयो नाम पंच उल्लासः ॥

164[a] — इति काव्यप्रकाशे शब्दार्थचित्रनिरूपणं नाम षष्ठ उल्लासः ॥

184[a] — इति काव्यप्रकाशे दोषप्रकाशनवर्णनं नाम सप्तम उल्लासः ॥

187[a] — इति काव्यप्रकाशे गुणालंकारभेदनियतगुणनिर्णयो नामाष्टम उल्लासः ॥

191[b] — इति काव्यप्रकाशे शब्दालंकारनिर्णयो नाम नवम उल्लासः ॥

215[b] — इति काव्यप्रकाशे अर्थालंकारनिर्णयो नाम दशम उल्लासः ॥

Reference. —Same as in No. 55.

काव्यप्रकाश
कारिका and वृत्ति)

Kāvyaprakāśa
(Kārikās and Vṛtti)

No. 64

112.
1883-84.

Size.---- $10\frac{1}{2}$ in by $4\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 33 leaves ; 17 lines to a page ; 70 letters to a line.

Description.— Country paper, very old thin and brittle ; Devanāgarī characters ; hand-writing, small clear and beautiful ; borders ruled with two double lines ; square blank space in the centre of every folio ; the Ms is complete in 10 Ullāsas ; पृष्ठमात्रास used.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Mammaṭa.

Begins.—

" ॐ नमो हयग्रीवाय ॥ छ ॥
ग्रंथारंभे विघ्नविघाताय etc. "

Ends.—

काव्यप्रकाशेऽर्थालंकारनिर्णयो नाम दशम उल्लासः ॥
॥ इत्येष मार्गो etc.....संघटनैव हेतुः ॥
समाप्तोयं काव्यप्रकाशः॥ काव्यल० ॥

Reference.— Same as in No. 55.

काव्यप्रकाश
(कारिका and वृत्ति)

Kāvyaprakāśa
(Kārikās and Vṛtti)

No 65.

669.
1886-92.

Size.— $10\frac{1}{8}$ in by $5\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 90 leaves ; 10 lines to a page ; 36 letters to a line.

Description.— Country paper, old, thin; last 2 folios are some what thicker and rough in appearance ; folios 51, 53, 54, are of smaller dimensions, white in appearance and are later insertions ; Devanāgarī characters ; hand-writing is not uniform throughout, different hands are noticeable in different portions of the Ms ; the Ms has 10 Ullāsas complete with Kārikās and Vṛtti ; folio 7 twice.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Mammaṭa.

Begins.—

॥ श्रीगणपतये नमः ॥

" ग्रंथाविघ्नविघाताय समुचितेष्टदेवतां ग्रंथकृत्परामृशति ॥ etc. "

Ends.—

" —न तद्विचित्रं यदमुत्र सम्यक् ॥
विनिर्मिता संघटनैव हेतुः ॥ १ ॥
इति श्रीकाव्यप्रकाशे अर्थालंकारनिर्णयो नाम दशमल्लासः ॥ १० ॥

समाप्तश्चायं काव्यप्रकाशो ग्रन्थः ॥

Reference.— Same as in No. 55.

काव्यप्रकाश
(कारिका and वृत्ति)

Kāvyaprākāśa
(Kārikās and Vṛtti)

No. 66

285.
1884-86.

Size.—10 in. by $4\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 50 leaves ; 15 lines to a page ; 47 letters to a line.

Description.— Country paper, very old, thin, brittle and worn out ; Devanāgarī characters ; hand-writing, very close but clear and legible ; verse numbers and colophons marked out with red pigment ; square blank spaces in the centres of folios ; borders ruled with triple red lines ; edges right and left ruled with single and double red lines ; occasional marginal notes.

Age.— (Saṁvat) 1725.

Author.-- Mammaṭa.

Begins.—

॥ ॐ ॥ श्रीमद्भारत्यै नमः ॥

ग्रंथारंभे विघ्नविघाताय etc. "

Ends.—

" —पूर्वोक्तयैव दोषजात्यांतर्भाविता न पृथक्प्रतिपादनमर्हतीति संपूर्णमिदं काव्यलक्षणम् ॥ इति श्रीकाव्यप्रकाशेऽर्थालंकारनिर्णयो नाम दशम उल्लासः ॥ १० ॥

इत्येष मार्गो विदुषां विभिन्नोप्यभिन्नरूपः प्रतिभासते यत् ।
तत्ताद्दिचित्रं यदमुत्र सम्यग् विनिर्मिता संघटनैव हेतुः ॥ १ ॥

इति श्री भट्टराजानकमम्मटयोः कृतिः काव्यप्रकाशनामकः काव्यस्वरूपदोषगुणालंकारनिरूपणग्रंथः समाप्तः ॥

काव्यज्ञते व्याकरणे मीमांसे तर्कचातुरी ।
बोधे काव्यप्रकाशस्य गुरौ शिष्ये च हेतवः ॥ १ ॥

॥ श्रीः ॥ करण ५ नेत्र २ हयें ७ दु १ मितेवरे

शरदि सर्व्वजनप्रमदप्रदे
इषसितेतरपक्षमहाष्टमी
शुभतिथौ च बृहस्पतिवासरे ॥ १ ॥
श्रीमत्पाटलिपुत्ररम्यनगरे भूमंडले विश्रुते
जाताः पूर्वमनेकवीरपुरषाः नंदादयो भूभृतः
तत्रालेखि शुभं समर्थमुनिना काव्यप्रकाशाभिधं
सर्वालंकृतिमध्यमस्तकमणिं सद्बोधसंसिद्धये ॥ २ ॥
वाग् प्रसीदतु मे शश्वत् ॥ शुभं भूयात्सर्वेभ्यः

The following line is in a different hand in bold characters —

॥ श्री पुण्यचंद्रोपाध्यायै प्रदत्तामिदं पुस्तकं मौल्येन मिश्रगुलाबरायाय ॥ शुभं भवतु सर्वेषां ॥

Reference.-- Same as in No. 55.

काव्यप्रकाश
(कारिका and वृत्ति)

Kāvyaprakāśa
(Kārikās and Vṛtti)

No. 67

31.
A. 1882-83.

Size.-- $9\frac{3}{4}$ in. by $4\frac{3}{8}$ in.

Extent.— 64 leaves; 12 lines to a page; 48 letters to a line.

Description.-- Country paper, very old, thick, smooth and well preserved; Devanāgarī characters; hand-writing, careful, uniform, and legible; borders ruled with triple red lines; Kārikās, colophons and daṇḍas are written in red ink; edges, right and left ruled with double red lines; occasional marginal notes.

Age.— (Saṁvat) 1431.

Author.— Mammaṭa.

Begins.—

" ॥ ॐ ॥ पंडित श्री १९ श्रीकनकविमलगणिचरणकमलविमलयमलेभ्यो नमः ॥

ग्रंथारंभे विघ्नविघाताय etc. "

Ends.—

" —संपूर्णमिदं काव्यलक्षणम् ॥ इति श्रीकाव्यप्रकाशेऽर्थालंकारनिर्णयो नाम दशम उल्लासः ॥ १० ॥"

॥ इति श्रीभट्टराजानकमम्मटयोः कृतिः काव्यप्रकाशनामकः काव्यस्वरूप दोषगुणालंकारानिरूपणग्रंथ समाप्तः ॥ ग्रंथाग्रसंख्या २५०० ॥

काव्यज्ञते व्याकरणे ॥ मीमांसे तर्कचातुरी ॥
बोधे काव्यप्रकाशस्या गुरौ शिष्ये च हेतवः ॥
पाताले सुरसद्मनिक्षितितले शेषोरगैरावत ॥
प्रालेयाद्रिमिपात्सुधांशुविमला कीर्तिर्वरी वर्त्तते ।
येषां सांप्रतमप्युपाश्रितगुणोपाध्यायमुख्याः क्षितौ ॥
लावण्याविजया बभूवुरमलाः लावण्यलीलालयाः ॥ १ ॥
समुद्यच्छीतार्चिः करनिकरदुग्धाब्धिविशदा ।
मिमीते यत्कीर्त्तिर्महदपि जगत्रातमखिलं ॥
विराजंते मुख्याः सकलसुधियां भूमिवलये ।
तदीयांतेवास्या गुणगणभृतो ज्ञानविजयाः ॥ २ ॥
सकलविबुधवृंदप्राप्तदीप्ययशोभिः ।
कनकविमलबुद्धैः पाठितो रम्यरूपैः ॥

तदमलपदपाथो जन्मरोलंबलीलो ।
गणिनयविजयाह्वो लेखयामास रम्यं ॥ ३ ॥
शशिशिवनयनाब्धिश्वेतवाहोन्मितस्य ।
बहुलबहुलपक्षे वत्सरस्य प्रधाने ।
यदरुणपुरमध्ये पुस्तकं रम्यवर्णं ।
मुदमिदमिह दत्तां तद्विपश्चिद्व्रजेभ्यः ॥ ४ ॥
॥ यावन्मार्तण्डशीतांशू । यावत्सप्तपयोनिधिः ॥
तनोतु पुस्तकं तावदेतन्मेधाविनां मुदं ॥ ५ ॥
॥ श्रेयोस्तु लेखकपाठकयोः ॥

Reference.— Same as in No. 55.

काव्यप्रकाश
(कारिका and वृत्ति)

Kavyāprakāśa
(Kārikā and Vṛtti)

No. 68

424.
1895–1902.

Size.—$9\frac{3}{4}$ in. by 4 in.

Extent.— 27 leaves; 13 lines to a page; 44 letters to a line.

Description.— Country paper, old and moth-eaten; Devanāgarī characters; hand-writing, small but uniform and legible; borders ruled with double black lines; yellow pigment occasionally used for corrections; occasional marginal notes; The Ms is incomplete; corner of folio 19 damaged by moths.

Age.— The Ms is old.

Author.— Mammaṭa.

Begins.—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

ग्रंथारंभे विघ्नविघाताय समुचितेष्टदेवतां ग्रंथकृत्परामृशति । etc., as in printed editions.

Ends.— on the last folio 27

" ताः गंभीरकाव्यपरिचिताः कथमितरकाव्यवत्प्रसन्नावभर्तु । यासामादित्यप्रभाणामध्ये त्रिपथगा वहति । ता घनपरिचिताः — "

Reference.— Same as in No. 55.

काव्यप्रकाश
(कारिका and वृत्ति)

Kavyaprakāśa
(Kārikas and Vṛtti)

No. 69

108.
1919–24.

Size.— 11 in. by $4\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 157 leaves; 7 lines to a page; 33 letters to a line.

Description.— Country paper, very old and worn out; verse numbers, colophons, folio numbers and some other words marked out with red pigment; Devanāgarī characters; hand writing, bold, clear and legible; borders ruled with double black lines; some of the folios have become smutty; folios 2 and 100 are missing; the Ms is incomplete.

Age.— Saṁvat 1670 or śaka 1534.

Author.— Mammaṭa.

Begins.—

॥ ॐ हरये नमः ॥

" ग्रंथारंभे विघ्नविघाताय etc. "

Ends.—

" — संघटनैव हेतुः ॥ १ ॥

इति काव्यप्रकाशालंकारेऽर्थालंकारनिर्णयो नाम दशम उल्लासः ॥ छ ॥ समाप्तोयं काव्यप्रकाशालंकारः ॥ शुभं भवतु कल्याणं च ॥ करभृतमपराधं क्षंतु महंति संतः॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥ श्रीरस्तु ॥ संवत् १६७० वर्षे शाके १५३४ प्रवर्त्तमाने दक्षणायनगते श्रीसूर्ये वर्षार्त्तौ महामांगल्यप्रदे शुचिमासि सितेतरपक्षे दशम्यां तिथौ शचीकुचशैलविहारिरिपुपूज्यघस्ते रामपुरी निवासिना पयद्रज्ञातीयेन विष्णुदाससूनुना गोपालेन लिखितमिदं काव्यप्रकाशाभिधं पुस्तकं संपूर्णं त्रिपाठि श्रीपहरि जिष्णुपटमार्थं ॥ श्रीरस्तु ॥ कल्याणमस्तु ॥ लेखकपाठकयोः शुभं भूयात्

॥ भग्नपृष्टिकटिग्रीवा वक्रभ्रुकुटिरधोमुखं ॥
कष्टेन लिखितं शास्त्रं यत्नेन परिपालयेत् ॥ १ ॥
तैलाद्रक्षेज्जलाद्रक्षेद्रक्षेच्छथलबंधनात ।
परहस्ते न दातव्या-- "

Reference.— Same as in No. 55.

काव्यप्रकाश
(कारिका and वृत्ति)

Kāvyaprakāśa
(Kārikās and Vṛtti)

No. 70

537.
1884-87.

Size.— $9\frac{3}{4}$ in. by $4\frac{3}{8}$ in.

Extent.— 64 leaves ; 14 lines to a page ; 37 letters to a line.

Description.— Country paper, very old, brittle and worn out; Devanāgarī characters ; hand-writing, very close but clear and legible ; Kārikās, red daṇḍas etc. marked out with red pigment ; borders ruled with double black lines.

Age.— Saṁvat 1787.

Author.— Mammaṭa.

Begins.—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
ग्रंथारंभे विघ्नविघाताय etc.

Ends.—

" —संपूर्णमिदं काव्यलक्षणं ॥
॥ इति काव्यप्रकाशेऽर्थालंकारनिर्णयो नाम दशम उल्लासः ॥ संवत १७८७ मार्गशीर्ष शुद्ध १२...लिखितं "

Reference.--Same as in No. 55.

काव्यप्रकाश
(कारिका and वृत्ति)

Kāvyaprakāśa
Kārikās and Vṛtti

No. 71

670.
1886-92.

Size.— $10\frac{1}{8}$ in. by $4\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 94 leaves; 13 lines to a page; 33 letters to a line.

Description.— Country paper, old, tough and well preserved; Devanāgarī characters; hand-writing, bold, thick and legible; borders ruled with double black lines; The Ms is complete containing kārikās and vṛtti for 10 Ullāsas.

Age.— The Ms is not very old.

Author.— Mammaṭa.

Begins.—

॥ श्रीमते नारायणनमः ॥
ग्रंथारंभे विघ्नविघाताय etc."

Ends.—

" —विनिर्मिता संघटनैव हेतुः ॥ ४३ ॥
॥ इति श्रीभट्टराजानकमम्मटयोः कृतिकाव्यप्रकाशनामकः काव्यस्वरुपदोषगुणालंकारनिरूपणग्रंथः समाप्तः ॥
काव्यज्ञते व्याकरणे मीमांसे तर्कचातुरी ॥
बोधे काव्यप्रकाशस्य गुरौ शिष्ये च हेतवः ॥
शुभमस्तु ॥ ग्रंथसंख्या ॥ २१५० ॥

Reference.— Same as in No. 55.

काव्यप्रकाश
(कारिका and वृत्ति)

Kāvyāprakāśa
Kārikās and Vṛtti

No. 72

423.
1895-1902.

Size.— $9\frac{1}{8}$ in. by 6 in.

Extent.— 71 leaves; 17 lines to a page; 29 letters to a line.

Description.— Country paper, very old and worn out and thin; Devanāgarī characters; hand-writing, bold and legible; Kārikās marked out with red pigment; occasional marginal notes; colophons of Ullāsas marked out with red pigment; only $\frac{1}{4}$ of folio 25 is written on, the rest is blank.

Age.— Śaka 1734.

Author.— Mammata.

Begins.—

श्रीगणेशाय०
ग्रंथारंभे विघ्नविघाताय etc.

Ends.—

" —संपूर्णमिदं काव्यलक्षणम् ॥ काव्यप्रकाशेऽर्थालंकारनिर्णयो नाम दशम उल्लासः ॥ समाप्तोयं काव्यप्रकाशः ॥

शके १७३४ अंगिरो नाम संवत्सरे चैत्रशुक्लद्वितीयया सह तृतीयायां रविवासरे दिनसमाप्त्यव्यवहितोत्तरकाले शिवणेकरोपनामकेन शिवरामपंततनूजेन कृष्णंभट्टेन पुण्याख्यपत्तने नारायणपेठसंज्ञके प्रदेशविशेषे इदं पुस्तकं समाप्तिं नीतम् शुभं भूयात्साच्चिदानंदस्वरूपिण्याः कृपये ॥ अथ ग्रंथसंख्या २२४०

Reference.— Same as in No. 55.

काव्यप्रकाश
(कारिका and वृत्ति)

Kāvyaprakāśa
(Kārikās and Vṛtti)

No. 73

205.
1882-83.

Size.— $8\frac{3}{4}$ in. by $3\frac{7}{8}$ in.

Extent.— 75 leaves; 11 lines to a page; 40 letters to a line.

Description.— Country paper, very old and brittle; Devanāgarī characters; folios 7, 8, 9, appear to be inserted later; hand-writing, bold, clear and legible; borders ruled with double

black lines; yellow pigment used for corrections; some of the folios are without ruled borders; colophons are occasionally marked out with red pigment; folios 34 and 35 appear twice.

Age.— Śaka 1582.

Author.— Mammaṭa.

Begins.—

" ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
ग्रंथारंभे विघ्नविघाताय समुचितेष्टदेवतां etc. "

Ends.—

" —विनिर्मिता संघटनैव हेतुः ॥ १ ॥
इति काव्यप्रकाशेऽर्थालंकारानिर्णयो नाम दशम उल्लासः ॥
॥ द्वीभेषुभू १५८२ मिते शाके इषकृष्णस्यभूतिथौ ।
काव्यप्रकाशकं ग्रंथ गोविंदो व्यलिखत्सुधीः ॥

Reference.— Same as in No. 55.

काव्यप्रकाश
(कारिका and वृत्ति)

Kāvyaprakāśa
(Kārikās and Vṛtti)

No. 74

693.
1891–95.

Size.— $13\frac{1}{8}$ in. by $6\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 34 leaves; 19 lines to a page; 52 letters to line.

Description.— Country paper, old, brittle and worn out; Devanāgarī characters; borders of only 3 folios (2, 3, 4) ruled with triple red lines; hand-writing, small, close and legible some of the Kārikās are marked out with red pigment; The Ms is complete in 10 Ullāsas.

Age.— Saṁvat 1882.

Author.— Mammaṭa.

Begins.—

श्रीपरमात्मने नमः ॥
ग्रंथारंभे विघ्नविघाताय etc.

Ends.—

" —विनिर्मितं संघटनैव हेतुः ।
इति श्रीकाव्यप्रकाशेर्थालंकारनिर्णयो नाम दशम उल्लसः १० संवत् १८८२ कल्याणमस्तु

Reference.— Same as in No. 55.

काव्यप्रकाशटीका
(आदर्श or भावार्थ-
चिन्तामणि)

Kāvyaprakāśaṭīkā
(Adarśa or Bhāvārtha
cintāmaṇī)

No. 75

288.
1884-86.

Size.— $10\frac{1}{2}$ in. by $4\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 164 leaves ; 13 lines to a page ; 47 letters to a line.

Description.— Country paper, not very old ; Devanāgarī characters ; hand-writing, bold, uniform and legible; borders ruled with triple red lines ; yellow pigment used for corrections ; beginnings of the portions of the text commented on are marked out with red pigment ; edges (right and left) ruled with single red lines ; the Ms is complete ; folios 102 and 103 are combined, there being no separate leaf for fol. 103; there is no break however in the subject matter ; folios 120 to 139 (both including) are wanting.

Age.— Saṁvat 18 (3 ?)

The Ms is not very old.

Author.— Maheśvara (Nyāyālaṁkāra Bhaṭṭācaryā).

Begins.---

श्रीराधारमणो जयति ॥

मुखैश्चतुर्भिस्तुवते विधात्रे ।
स्तोत्रे श्रुतीनाञ्च चतुष्टयाय ॥
भुजैश्चतुर्भिश्चतुरोऽर्थवर्गा ।
नमोददानाय चतुर्भुजाय ॥ १ ॥

दुर्व्याख्याजनितप्रमोहशमनी वैशम्यविध्वंसिनी
वैषयादतिरोचनी रसवती काव्यार्गलोद्घाटनी ।
टीका विज्ञजनप्रमोदजननी भावार्थचिन्तामणी-
र्भट्टाचार्य्यमहेश्वरेण रचिता काव्यप्रकाशोपरि ॥ २ ॥
काव्यप्रकाशाख्यविशुद्धकाश्चने वैषम्यदोषार्पितकालिकाश्चने ।
अम्लायमानास्तु ममापि टीका माधुर्य्यधुर्य्यैकसुधाघटीका ॥ ३ ॥
दोषो विचारशुलभो यदि दूष्यतांतदूयेन तत्र श्रुणुतैकमिदं तु धीराः ।
ग्रन्थान्यथार्थमतिसंस्कृतमानसत्वाद्याख्या मम प्रथममेव न दूषणीया ॥ ४ ॥

सुकुमारान्राजकुमारान् स्वादुकाव्यप्रवृत्तिद्वारा गहने शास्त्रान्तरे etc.

Ends.—

" संपूर्णमिदं काव्यलक्षणामिति तददोषावित्यादि काव्यलक्षणं ।
तदीयविशेषणदोषगुणालंकारनिरूपणात्संपूर्णमित्यर्थः ॥ छ ॥

इति श्रीमहेश्वरन्यायालङ्कारभट्टाचार्यकृते काव्यप्रकाशाख्यग्रंथटीका-
रूपे तदादर्शे ग्रन्थसमापको दशमोऽर्थालंकारप्रतिबिंबः ॥ १० ॥

ये काव्यप्रतिदूषणैकनिरतास्ते केपि तेभ्यो नमो ।
ये तर्कैकरसा अनन्यमनसः संत्वेव ते तादृशाः ॥
ये शाब्दानुभवैकसंस्कृतहृदः काव्यार्थमर्मस्पृशो ।
नासूयां दधतेतरां परगुणास्तेभ्यः कृतोयं श्रमः ॥ १ ॥
काव्यप्रकाशस्य कृता गृहेगृहे टीका तथाप्येष तथैव दुर्गमः ।
सुखेन विज्ञातुमिमं य ईहते धीरः स एतां निपुणं विलोकताम् ॥ २ ॥
मिति मार्गशीर्ष कृष्णपक्षस्य द्वितीयायां लिपिः कृता ॥ सम्वत् १८...

॥ श्रीः श्रीः ॥ श्रीः

Reference.— 1 Mss. Aufrecht i, 102[a] ; ii, 20[a] ; iii, 22[b].
2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 179.
3 Edition : ed. by Jīvānanda, Calcutta 1876.

काव्यप्रकाशसंकेत Kāvyaprakāśasaṁketa
called **काव्यादर्श** called Kāvyādarśa

No. 76 66.
1873-74.

Size.— 10 in. by 13 in.

Extent.— 128 leaves; 30-35 lines to a page; 36 letters to a line.

Description.— Modern country paper; Devanagari characters; hand-writing, clear, legible and beautiful but not uniform; borders of folios 1-41 and 124-28 ruled in double red lines; folios written on one side only.

Age.— Saṁvat 1931.

Author.— Someśvara.

Begins.— folio 1

॥ श्रीगणेशाय नमः । । ॐ स्वास्ति ॥
पदार्थकुमुद्व्रातसमुन्मीलनचंद्रिकां
वंदे वाचं परिस्यंद जगदानंददायिनीं

समुचितेति यत्किल प्रस्तुतं वस्तुकाव्यालंकरणं तदधिदेवतरूपा च वक्ष्यमाण रामणीयक हृदयहारिणी वाणी अनन्यपरतंत्रामिति कवेरपेक्षयाऽन्यशब्दानिर्देशः etc.....

folio 7 भट्टसोमेश्वरविरचिते काव्यादर्शे काव्यप्रकाशसंकेते प्रथम उल्लासः

folio 17 इति भट्टसोमेश्वरविरचिते काव्यादर्शे काव्यप्रकाशसंकेते द्वितीय उल्लासः

folio 18 इति etc.....तृतीयो उल्लासः

folio 35 इति etc.....चतुर्थ उल्लासः ४। ७

folio 45 इति etc.....पंचम उल्लासः ५

folio 45 काव्यादर्शे षष्ट उल्लासः ६

folio 71 इति भट्टसोमेश्वरविरचित काव्यादर्शे काव्यप्रकाशसंकेते सप्तम उल्लासः ७

folio 83 इति etc.....अष्टम उल्लासः ८

folio 95 इति etc.....नवम उल्लासः ९

Ends.— folio 127-128.

अथ च सुधियां विकासहेतुग्रंथोयं कथंचिदपूर्णत्वादन्येन पूरितशेष इति द्विखंडोप्यखंड इव यद्भाति तत्रापि संघटनैव सन्निभित्तं स्वीकृत्य कल्पतरुतो मरुतः परागं दृष्टेः कृतिं विदधते जगतोपि किं तैः भृंगः कृतीतुपरितः सुमनो-मुखेभ्यः पीतं मधवद्भमति येन मदं करोति

इति भट्टश्रीसोमेश्वरविरचिते काव्यादर्शे काव्यप्रकाशसंकेते दशम उल्लासः १० भरद्वाजकुलोत्तंसभट्टदेवकसूनुना सोमेश्वरेण रचितः काव्यादर्शः सुमेधसा १ संपूर्णश्च काव्यादर्शो नाम काव्यप्रकाशसंकेत इति शुभं छ सं १९३१ आषाढप्रथमकृष्णसप्तम्यां चंद्रवासरे लिपीकृतं व्यासटीकमदास श्रीजयशैलनगरे वैरीशालराज्ये शुभं भवतु

काव्यप्रकाशटीका
(० उदाहरणचंद्रिका)

Kāvyaprakāśaṭīkā
(०Udāharaṇacandrikā)

No. 77

426.
1895-1902.

Size.— $10\frac{1}{2}$ in. by $4\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 121 leaves; 11 lines to a page; 48 letters to a line.

Description.— Country paper, very old, musty, brittle, worn out, and motheaten; Devanāgarī characters; hand-writing, bold and legible; borders ruled with double black lines; colophons and portions of text commented on are marked out with red pigment; the Ms is complete.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Vaidyanātha (Tatsat).

Begins.—

श्रीगणेशाय नमः ॥

निजभक्तधुरीणस्य etc.

Ends.—

" पूर्णमिदमुदाहरणविवरणं विद्वांसो विदांकुर्वंतु etc..... वैद्यनाथो-भ्यपूरयत् ॥३॥ इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणाभिज्ञधर्मशास्त्रपारावारीणतत्सद्विद्वल-भट्टात्मज श्रीरामभट्टसूरिसूनुना वैद्यनाथेन रचितायां काव्यप्रकाशोदाहर-णविवृतावुदाहरणचंद्रिकाख्यायां दशम उल्लासः संपूर्णः ॥ श्रीसांबशिवार्पण-मस्तु ।

Reference:— Same as in No. 78.

काव्यप्रकाशटीका
(० उदाहरणचंद्रिका)

Kāvyaprakāśaṭikā
(० Udāharaṇacandrikā)

No. 78

148.
1902–1907.

Size.— 12½ in. by 4¼ in.

Extent.— 170 leaves (plus one title leaf in the beginning) ; 7 lines to a page ; 49 letters to a line.

Description.— Modern paper, thick, and white in appearance, Devanāgarī characters ; hand-writing, bold, careful and legible ; the Ms is complete ; folios 64, 66, 98, 100, 102, 112, 117, 149, are not numbered:—

Folio	122	is	written	as	22
,,	124	,,	,,	,,	24
,,	125	,,	,,	,,	25
,,	126	,,	,,	,,	26
,,	127	,,	,,	,,	27
,,	129	,,	,,	,,	29

Age.— Saṁvat 1923.

Author.— Vaidyanātha, son of Rāmabhaṭṭa.

Begins—

श्रीगणेशाय नमः ।
निजभक्तधुरीणस्य गिरं कर्त्तुं गरीयसीम् ।
स्तंभादाविः कृताकारं नमामि कुलदैवतम् ॥ १ ॥
गंगौद्भासितमौलिश्चंद्रकलाकलितशेखरः सततं ।
अंगीकृतगलगरलो जयति जयंती पतिर्जगते ॥ २ ॥
यत्पदांबुरुहद्वंद्वमिलिदीकृतमानसाः ।
भक्ता भवंति सिद्धानां सदनं तामुमां भजे ॥ ३ ॥
उत्तुंगकुंभयुगलांद्विलिप्तचारू ।
सिंदूरपूररुचिराय गजाननाय ।
दूरातता खिलसुपर्व किरीटरत्न ।
नीराजितांघ्रियुगलाय सदा नतोस्मि ॥ ४ ॥
आधाय हृदि वाग्देवी चरणांबुजमादरात् ।
कुर्वे प्रकाशवद्द्रामुदाहरणचंद्रिकाम् ॥ ५ ॥
चिरंतनकृता व्याख्याः समालोच्य यथामति ।
रचिता वैद्यनाथेन रामचंद्रात्मजन्मना ॥ ६ ॥

कृतिरेषा कृपावद्भिः साधुभिर्गुतिपंडितैः ।
गुणे दोषविभागज्ञैर्निपुणं परिशोध्यताम् ॥ ७ ॥
स्वाधीनपतिका काचित् etc.

Ends---

" –पूर्णमिदमुदाहरणविवरणविद्वांसोविदांविदांकुर्वतु ।
गोपीनयननिपीतं वासोमृदुलं वसानामितिपीतं ।
नवघनकांनिकलां यं नमत मुकंदं कलालापं ।
अनल्पकविकल्पिताखिलसदर्थमंजीषिकां
सदन्वयविबोधिकां विबुधसंशयोच्छेदिकाम्
उदाहरणयोजनाजनजनाह्लादिका-
मुदाहरणचंद्रिकां भजत वैद्यनाथोदिताम् ॥ २ ॥
वियद्वेदमुनिक्ष्माभिर्मितेद्वे कार्तिके सिते ।
कुधाष्टम्यामिमं ग्रंथं वैद्यनाथोभ्यपूरयत् ॥ ३ ॥

इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणाभिज्ञधर्मशास्त्रपारावारीणजसद्विदलभट्टात्मजश्रीराम-भट्टसूनुना वैद्यनाथेन रचितायां काव्यप्रकाशोदाहरणविवृता चुदाहरणचंद्रिकाख्यायां दशमउल्लासः संपूर्णः
सम्वत् १९२३ श्रावण शुक्ल ५ बुधवासरे श्रीराम श्री श्री

Reference.— 1 Mss Aufrecht i, 102[a] ; ii, 20[a] , 193[b].
2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 183.

काव्यप्रकाशटीका
(काव्यकौमुदी)

Kāvyaprakāśaṭīkā
(Kāvyakaumudi)

No. 79

287.
1884-86.

Size.— 12$\frac{1}{4}$ in. by 4$\frac{1}{2}$ in.

Extent.— About 71 leaves ; 16 lines to a page ; 62 letters to a line.

Description.— Country paper, very old and worn out, and brittle; Devanāgarī characters ; hand-writing small, clear and legible ; some of the folios are damaged being broken into fragments ; borders ruled with two double lines ; as many of the leaves are broken into fragments it is difficult to handle the folios for counting. The Ms originally consisted of 77 folios as is clear from the colophon on the last folio 77 ; incomplete and fragmentary.

Age.— Saṁvat 1717.

Author.— Devanāthā Tarkapañcānana.

First 8 folios are fragmentary and mixed up.

The 9th folio begins.—

" साक्षात्संकेतिते लाक्षणिके लक्षयितुं लक्षणलक्षणमाह । मुख्यार्थबाध इति । etc. "

Ends.—

" इति श्रीमहामहोपाध्यायतर्कपंचाननश्रीदेवनाथ.....
॥ श्रीरामाय नमः ॥ संवत् १७१७ वैशाष शुदि ८ रवौ लिखितं मिश्र.....॥

(Here the folio is broken off.)

Colophon on folio 60 —

" इति श्रीदेवनाथकृते काव्यप्रकाशविवरणे काव्यकौमुद्यां नवमोल्लासः ॥ ९ ॥ "

Reference.— 1 Mss : Aufrecht i, 101[b] ; ii, 19[b].

2 S. K. De. Sanskrit Poetics, Vol. I, 187.

काव्यप्रकाशटीका
(० दीपिका)

Kāvyaprakāśaṭīkā
(० Dīpikā)

No. 80

522
1884-87.

Size.— $12\frac{7}{8}$ in. by 8 in.

Extent.— 99 leaves ; 26 lines to a page ; 30 letters to a line.

Description.— Modern paper with water-lines, some what brittle; Devanāgarī characters ; Medium size hand-writing, uniformly careful and legible ; folio 1[a] and the last folio have become quite brown in appearance ; the number of folios is 99 + 1 blank leaf in the beginning.

Age.— Saṁvat 1941 (the present copy is from a Ms dated Saṁvat 1475.)

Author.— Jayanta Bhaṭṭa.

Begins.—

॥ श्रीजिनाय नमः ॥ ॐ सिद्धिः॥

॥ गणपतये नमः ॥

इन्द्रादिदिक्पालवरैरजस्रं ।
ब्रह्मादिभिर्यः परिचारकैश्च ॥
उपास्यते रुच्यणिमादिभिर्यो ।
वक्रास्यदेवाय नतोस्मि तस्मै ॥ १ ॥ etc.

Ends.–

"इति पुरोहितश्रीजयंतभट्टविरचितायां काव्यप्रकाशदीपिकायामर्थालंकारनिर्णयो नाम दशम उल्लासः समाप्तः ॥ छ ॥ इत्येषमार्ग इतिमार्गोऽलंकाररूपः etc..... ॥ छ ॥ श्रीः ॥

संवत् १३५० वप ज्येष्ट वदि ३ रवै अयेह आशापल्लीसमावासितश्रीमद्विजयकटके सकलारातिभूपालमौलिमुकुटालंकारभूषितपादपंकजमहाराजाधिराजश्रीसारंगदेवकल्याणविजयराज्ये साहित्यविद्याविशिनीविकाशनैक विभाकरस्य सकलालंकारविवेकचतुरमानसमानसराजहंसस्य षड्दर्शनपारावारपोतायमान अवांतरप्रतिभानिमज्जानैकमहापोतस्य निखिलपुराणपुराणीकृतमार्गेतरविद्वज्जनमनोज्ञानमहांधकारसंहारसहस्रकरस्य श्रुतिस्मृतिमहार्थनिभ्रांतविभ्रांतविद्वज्जनमनोज्ञानतिमिरपरिहारचंद्रोदयस्य श्रीमद्गूर्जरमंडलेशमुकुटालंकाररत्नप्रभापरिचुंबनवकुलीकृतचरणनखकिरणस्य महामात्यपुरोहितश्रीमद्भारद्वाजस्यांगभुवा पुरोहितश्रीजयंतभट्टेन सकलसुधीजनमनोज्ञानतिमिर विनाशकारणं विरचितेयं काव्यप्रकाशदीपिका ॥ छ ॥ श्रीमद्भरद्वाज प्रसादतो ग्रंथरहस्यमेतत् । विज्ञाय किंचित् कृतवान् जयंत सूत्रप्रमाणं सुधियां वितर्कः ॥ छ ॥ काव्यप्रकाशदीपिका समाप्ता मूलस्य ॥ छ ॥ सं १४७५ श्री ॥ ग्रंथाग्रं ६००० संवत् १९४१ रामिति वेसाखवद १४ गुरुवासरे ॥ लिपिकृतं जोसिपरसरांम मारवाडिज्ञाति पुस्करणाब्राह्मण ॥ अमदाबादमध्ये ॥

Reference.— Mss : Aufrecht i, 101[a] ; The com. is also called Jayantī, composed in 1293, by Jayanta ; ii, 19[b].
2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, 171-2.

काव्यप्रकाश with टीका (दीपिका)

Kāvyaprakāśa with ṭīkā (Dīpikā)

No. 81

244.
1875-76.

Size.— 10½ in. by 5 in.

Extent.— 101 leaves ; 16 lines to a page ; 48 letters to a line.

Description.— Country paper, not very old ; Devanāgarī characters; hand-writing, small but clear and legible throughout ; text written in the middle of folios, commentary being written below and above the text ; the Ms is incomplete ; colophon of VII Ullāsa appears on folio 85.

Age.— The Ms is not very old.

Author.— Jayanta.

Begins—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

इंद्रादिदिक्पालवरैरजस्रं बुद्धादिभिर्यैः परिचारकश्च ॥
उपास्यते रुच्यणिमादिभिर्यो वक्रास्यदेवाय नतोऽस्मि तस्मै ॥ १ ॥

वाग्देवी सततं यस्य सेवते वदनांबुजं ।
जयति श्रीभरद्वाजः सविद्वन्मौलिमंडनः ॥ २ ॥

इयं काव्यप्रकाशस्य दीपिका सुमनोहरा ।
विरच्यते जयंतेन श्रीभरद्वाजसूनुना ॥ ३ ॥

इमामालंब्य सुधियः संचरंतु गतभ्रमाः
वने काव्यप्रकाशाख्ये जडबुद्धितमोमये ॥ ४ ॥

हसंतु निंदतु च वा स्तुवंतु ।
त एव विद्वत्प्रवराः प्रमाणं ॥
प्रारब्ध एवात्र मया प्रयासः ।
स्वतातपादांबुजयोः प्रसादात् ॥ ५ ॥

॥ ग्रथारंभे इति ॥ समुचितेति ॥ etc.

Ends— on folio. 101

"अन्ये इति । मुशलधनुर्बाणशक्तिहलशूलस्वस्तिकनागपाशचक्रादीनि । तथा स्वरव्यंजन स्थानगतिनिय- ."

Colophon of canto VII appears on folio 86 as under.

"इति पुरोहितश्रीजयंतभट्टविरचितायां
काव्यप्रकाशदीपिकायां दोषदर्शननाम सप्तम उल्लासः ॥ ७ ॥

Reference.— Same as in No. 80.

काव्यप्रकाशटीका
(नरसिंहमनीषा)

Kāvyaprakāśaṭīkā
(Narasiṁhamanīṣā)

No. 82

39.
1872-73.

Size.— $9\frac{1}{4}$ in. by $4\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 109 leaves ; 15 lines to a page, 47 letters to a line.

Description.— Country paper, very old and brittle ; Devanāgarī characters ; hand-writing, small but legible ; borders ruled with single and double black lines ; colophons and certain portions marked out with red pigment ; the Ms is incomplete, containing comm. for Ullāsa I to IV and a portion of Ullāsa V ; colophon of Ullāsa IV appears on folio 93 ; some of the folios are moth-eaten ; folio 25^b is almost blank.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Narasiṁha Thakkura.

Begins.—

नमो विघ्नविनाशाय ॥
अलंकारैरर्थांतरसदुपमाक्षेपजनकै-
रुपेतं निर्दोषं गुणमयमतीवाद्भुततरं ।
समर्थोस्तार्थप्रायं ललितपदपंके रुहरुचि-
स्फुरद्रूपं रूपं किमपि कलये कौस्तुभभृतः ॥ १ ॥

नानार्थेष्वर्थमेकं कमपि विदधती
विज्ञबुध्याधिरूढं ।

शब्दोयं नाभिधातुं भवति परिदृढः
कुंठशक्तिः कथंचित्।
बाधं दूरे विधायाद्वयविपगमति
कुर्वती स्वार्थबोधं।
काचित्कन्याहिमाद्रेर्मम हृदयमधि-
व्यंजनेराविरास्तां ॥ २ ॥
नरसिंहनमस्तुत्य **नरसिंहेन** धीमता।
नरसिंहमनीषेयं नरसिंहेन तन्यते ॥ ३॥
नानाविधैर्बहुविधैर्विबुधैर्निबद्धं।
व्याख्यानमत्र न तथा मुदमातनोति ॥
मातर्भवानि करताणि ततोत्रकाकुं।
मा कुंठितोस्तु मयि ते करुणाकटाक्षः ॥ ४ ॥
बालोक्तमेतादिति चेतसि चिंतयित्वा।
नात्रातिसूक्ष्ममतिभिः क्रियतामुपेक्षा ॥
संवादिकी रससमुदीरितमप्यकस्मात्।
धत्ते यतः प्रु(?)तितुलामतुलांगुणेन ॥ ५ ॥

ननु ग्रंथारंभे प्रेक्षावत्प्रवृत्त्यौपयिकं प्रयोजनाभिधेयसंबधानाभिधानात् etc.

Ends.— on folio 109.

" —ननु किं परुषवर्णत्वं न तावद्भृत्युद्वेगजनकत्व श्रुतेरचेतनत्वेनोद्वेगाभावात् न च शब्दश्रवणोत्तरार्थावगमप्रागभावकालीनदुःखविशेषजनकशब्द— "

Colophon of the 4th Ullāsa appears as under on folio 93.—

" इति श्रीमहोपाध्यायठक्कुरश्री**नरसिंह**विरचितायां **काव्यप्रकाशटीकायां नरसिंहमनीषायां** चतुर्थ उल्लासः "

Reference.— 1 Mss : Aufrecht i; 101[b]; ii; 19[b];
2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, 182 f.

काव्यप्रकाशटीका
(° निदर्शन)

Kāvyaprakāśaṭīkā
(Nidarśana)

No. 83

33.
A 1882-83.

Size.— $7\frac{1}{2}$ in. by $13\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 295 leaves ; 12 lines to a page ; 36 letters to a line.

Description.— Country paper, not very old ; Devanāgarī characters ; hand-writing, bold, clear and legible, and uniform ; folio 116 marked 115 ; fol. 147 missing ; marginal notes are to be seen upto fol. 11 only ; red pigment occasionally used. The Ms is almost complete.

Age.— The Ms is not very old.

Author.—Rājānāka Ānanda.

Begins.—

ॐ श्रीगणेशाय नमः । ॐ नमो गुरवे ।
प्रणम्य शारदां काव्यप्रकाशो बोधसिद्धये ।
पदार्थविवृतिद्वारा स्वशिष्येभ्यः प्रदर्श्यते ॥
अथात्र शिवशक्तिसदाशिवेश्वरशुद्धविधामायाकलाविद्यारागकालनियति-
पुरुषप्रकृतिबुद्धिमनोहंकार etc.

Ends.—

" इति श्रीममटाचार्यविरचिते काव्यप्रकाशे राजानकानन्दकृते काव्यप्रकाशदर्शनेऽपरनाम्नि अर्थालंकारनिदर्शनो नाम दशम उल्लासः etc.....

अन्येनापि उक्तं ।

काव्यप्रकाशदहकोपि निबंधकर्द्धां
द्वाभ्यां(द्वाभ्यां)कृतेऽपि कृतिवीरसतत्त्वलाभः
लोकेस्तिविश्रुतमिदं नितरां रसालं
वन्यप्रकाररचितस्य तरोः फलं च

संपूर्णोयं काव्यप्रकाशग्रंथः ॥

Reference.— 1 Mss : Aufrecht i, 102[a] ; ii, 20[a].

2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 180. This com. is also called *Śitikaṇṭhavibodhana.* " Cf. Stein p. 60 He remarks:— " संपूर्णम् । टीकाविरचनकालः कलिगताब्दाः ४७६६ । शितिकंण्ठविबोधनमित्यपि टीकानामान्तरं ग्रन्थे । "

काव्यप्रकाशटीका
(° निदर्शन)

Kāvyaprakśāṭīkā
(° Nidarśana)

No. 84

246.
1875-76.

Size.— $8\frac{1}{2}$ in. by $6\frac{1}{4}$ in.

Extent.—311 leaves ; 19 lines to a page ; 18 letters to a line.

Description.— Bhūrja patras, old and bound together in book-form; Śāradā characters ; hand-writing, bold and legible ; the Ms is bound with leather.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Rājānaka Ānanda.

folio 15— इति श्रीकाव्यदर्शने शितिकंठविबोधने काव्योद्देशदर्शनं प्रथमं ॥

,, 40^b—इति श्रीकाव्यप्रकाशदर्शने शितिकंठविबोधनाख्ये व्यंजनोद्देशे द्वितीयोल्लासः ॥

Then follow folios 41 to 81 and folios 62 to 75 in serial order ; folio 76^a blank ; folios 76^b to 92^b in serial order.

fol. 92^b— इतिःकाव्यप्रकाशदर्शने चतुर्थ उल्लासः

folios 93-126^b serially;

fol. 126^b— इति काव्यप्रकाशदर्शने चरमकाव्यपरीक्षा नाम षष्ठ उल्लासः ॥

folios 127-157 serially.

folio 158 wrongly stitched and bears fol. no. 143.

folios 159-180 are in order.

fol. 181 missing.

fol. 182-189 in order.

fol. 189^a — इति काव्यप्रकाशदर्शने सप्तम उल्लासः ॥

folios 189^b-200 in order ; fol. 200 repeated.

folios 201-219 in order.

folios 260 to 220 are wrongly stitched ; some of the subsequent folios are also wrongly stitched.

The Ms ends on folio 288.

Begins.—

ॐ स्वाति प्रजाभ्यः । ॐ श्रीगणेशाय नमः । ॐ नमो गुरुभ्यः ॥ ॐ प्रणम्य नारदं (Here the letters are not legible) पदार्थविवृति-द्वारा शितिकंठस्यद...ते ॥ अथात्र शिवशक्तिसदाशिवेश्व(स्व)रशुद्धविद्यामाया-कलाविद्यारागकालनियतिपुरुषप्रकृतिबुद्धिमनोहंकारश्रोत्रत्वक्चक्षुर्जिह्वाघ्राणवा-क्पाणिपादपायूपस्थशब्दस्पर्शरूपरसगंधाकाशवायुवन्हिसलिलभूमयःषट् त्रिंश-त्तत्वानि, विद्याभूमिपतितानि, संविद्रपंतु सप्तत्रिंशम् तदप्युपदेशादौ वेद्यमुप-चारेणेति ।

सर्वथा यदवेद्यं स्वतंत्रं तदष्टात्रिंशम् ।
तान्येतानि सर्वतत्त्वानि सर्वत्र स्थितानि ॥

Ends.—

एषामलंकारदोषाणां सत्यपि पूर्वोक्त-
दोषेभ्यः कस्मिंश्चिद्विशेषलंशे.....
सामान्यलक्षणं संग्रहेणैवैषामपि.....
इति श्रीकाव्यप्रकाशनिदर्शनेर्थालंकारनिर्णयो दशम उद्योतः ॥ षडंग-सप्तश्रुतिसंमितेषु गतेषु वर्षेषु कलेरदार्शि ।
काव्यप्रकाशो विधिवद्विवृत्यानंदेन सल्लक्ष्मणनंदनेन ।
श्रीमद्राजानकान्वयतिलकेन राजानकानं-
दकेन रचितं काव्यप्रकाशनिदर्शनं समाप्तम् ॥
सं. ५७ ज्ये. शुद्धि ९ (६) चंद्रे शुभमस्तु ॥
ॐ शाके राम ख रसेंदु संख्येब्दे मुनिवाणिते ।
काव्यप्रकाशः पाठार्थं रघुनाथस्य चिक्रितः ॥ ॥

Reference.— Same as in No. 83.

काव्यप्रकाशटीका (०प्रदीप)

Kāvyaprakāśaṭīkā (०Pradīpa)

No. 85

435.
1899–1915.

Size.— $12\frac{3}{8}$ in. by $4\frac{1}{8}$ in.

Extent.— 210 leaves ; 7 lines to a page ; 48 letters to a line.

Description.— Modern paper, thick, smooth and white ; Devanāgarī characters ; hand-writing, beautiful bold, legible and uniformly careful ; complete ; last leaf is blank.

Age.— Śaka 1788 (a copy made in 1866).

Author.— Govinda, son of Sonodevī and Keśava.

Begins.—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

सोनादेव्याः प्रथमतनयः केशवस्यात्मजन्मा
श्रीगोविंदो रुचिकरकवेः स्नेहपात्रं कनीयान
श्रीमन्नारायणचरणयोः सम्यगाधाय चित्तं
नत्वा सारस्वतमपि महः काव्यतत्वं व्यनक्ति

व्यनसंदर्भविशेषरूपस्य ग्रंथस्य प्रारिप्सितत्वेन स्तोतुमुचितायाः सेव्यमानायाश्च वाग्देव्या आस्यदभूतां कविभारतीं etc.

Ends.—

" संपूर्णमिदं काव्यलक्षणं ।
ज्येष्ठे सर्वगुणैः कनीयसि वयोमात्रेण पात्रे धियां ।
गात्रेण स्मरगर्वखर्व न परे निष्टाप्रतिष्टाश्रये ॥
श्रीहर्षे त्रिदिवं गते मयि मनोहीने च कः शोधये- ।
दश शुद्धमहोमहत्सुविधिना भारोयमारोपितः ॥
परिशीलयंतु संतो मनसासंतोषशीलेन ।
इदमद्भुतप्रदीपं प्रकाशमपि यः प्रकाशयति ॥
दीपिका द्वितयं कन्ये प्रदीपद्वितयं सुतौ ।
स्वमतौ सम्यगुत्पाद्य गोविंदः शर्म विंदति ॥

इति श्रीमहोपाध्यायश्रीगोविंदविरचिते काव्यप्रदीपेऽलंकारनिर्णयो नाम दशम उल्लासः समाप्तिमगात् संपूर्णः श्वायं काव्यप्रदीपः शके १७८८ बहुधान्यनामसंवत्सरे मार्गशीर्ष वद्य ४ भौमवारेदं पुस्तकं समाप्तं ॥ छ ॥

Reference.— 1 Mss : Aufrecht i 102[b] ; ii 20[a] ; iii 22[b].
2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol I. pp. 175ff.
3 Editions : with *Udyota* in Ānandāśrama Series 1911, etc.

काव्यप्रकाशटीका (०प्रदीप) — Kāvyāprakāśaṭīkā (०Pradīpa)

No. 86 — 93. 1871-72.

Size.— 11 in. by 4 in.

Extent.— 181 leaves ; 9 lines to page ; 55 letters to a line.

Description.— Country paper, somewhat thin, smooth, old in appearance ; Devanāgarī characters ; hand-writing, bold legible, uniform and closely written ; borders ruled with double lines, occasional marginal notes upto folio 52.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Govinda, son of Sonodevī and Keśava.

Begins.—

" ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
सोनोदेव्याः प्रथमतनयः etc. "

Ends.—

" ॥ संपूर्णं काव्यलक्षणं ॥
ज्येष्ठे सर्वगुणैः कनीयसि वयोमात्रेण etc.....गोविंदः शर्म विंदति ॥३॥
॥ इति श्रीमहामहोपाध्यायश्रीगोविंदविरचिते काव्यप्रदीपेऽर्थालंकार-
निर्णयो नाम दशम उल्लासः समाप्तः ॥ ॥ ॥ शुभमस्तु ॥ ॥

Reference.— Same as in No. 85.

काव्यप्रकाशटीका
(काव्यप्रदीप)

Kāvyaprakāśaṭīkā
(Kāvyapradīpa)

No. 87

673.
1886-92.

Size.— $11\frac{1}{8}$ in. by $4\frac{3}{8}$ in.

Extent.— 23 leaves ; 12 lines to a page ; 43 letters to a line.

Description.— Country paper, old, thick and well-preserved ; Devanāgarī characters ; hand-writing, bold, clear and legible ; the Ms is incomplete containing comm, on 3 Ullāsas and a

portion of the 4th ; colophons appear as under :—

(1)	1st Ullāsa	folio 6
(2)	2nd ,,	folio 16
(3)	3rd ,,	folio 18

Age.— The Ms seems to be old.

Author.— Govinda Ṭhakkura.

Begins.—

॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीमहासरस्वत्यै नमः ॥
सोनोदेव्याः प्रथमतनयः etc.

Ends— on folio 123

" उत्पन्नस्य सुखस्य तर्हि विनाश इति चेत् । विरोधिगुणांतरात् । अत्रापि तथास्त्विति चेन्न । रसस्य वेद्यांतरसंपर्कशून्यतया ज्ञानांतरादेस्तत्काले-ऽभावात् । नन्वेष दोषोव्यक्तावपि समान इ—"

Reference.— Same as in No. 85.

काव्यप्रकाशटीका (०प्रदीप)

Kāvyaprakāśaṭīkā (०Pradīpa)

No. 88

525.
1884-87.

Size.— $9\frac{3}{4}$ in. by $3\frac{3}{4}$

Extent.— 108 leaves ; 9 lines to a page, 33 letters to a line.

Description.—Country paper, very old musty and brittle ; Devanāgarī characters ; hand-writing, clear and legible ; the Ms is fragmentary and is a mixture of numbered and sometimes unnumbered folios, which makes it difficult to arrange the folios consecutively or to determine the exact subject matter of all the folios ; all folios have been numbered consecutively in pencil ; on some folios colophons are found showing that the work is काव्यप्रदीप of गोविंद.

Age.—The Ms is very old.

Author.—Govinda.

The following conspectus will give an idea about the the manner in which the folios of the Mss stand:—

Pencil No.	Original No.	Pencil No.	Original No.	Pencil No.	Original No.	Pencil No.	Original No.
1	11	29	40	54	41	82	7
2	10	30	—	55	40	83	8
3	—	31	35	56	39	84	9VIII
4	—	32	32	57	38	— —	————
5	—	33	37IV	58	37	85	10
6	60	—	——	59	36	86	11
7	18	34	36	60	35	87	12
8	63	35	—	61	34	88	13
9	65	36	16	62	33	89	14
10	54	37	15	63	32	90	15
11	55	38	18III	64	31	91	16
12	56	—	——	65	30	92	17
13	57	39	12	66	29	93	34
14	45	40	19IX	67	28	94	38
15	44	—	——	68	27	95	—
16	50	41	65	69	26	96	—
17	51	42	64	70	25	97	11
18	52	43	63	71	24	98	12
19	—	44	—	72	23	99	13
20	55	45	52	73	22	100	9
21	58	46	51	74	20	101	17
22	60	47	50	75	1	102	19
23	56	48	49	76	2	103	6
24	52	49	48	77	3	104	5
25	50	50	47	78	4	105	4
26	49	51	46	79	5	106	3
27	48	52	45	80	6	107	2
28	41	53	43	81	7	108	—

Pencil Numbered folios 33, 38, 40, 84, contain colophons of Ullāsas IV, III, IX and VIII respectively. Folio No. 11 appears thrice, No. 10 twice, No. 7 twice, No. 41 twice and also many others-showing that a diffierent Ms has been mixed up in these folios; there is also variety of hand-writing to support this inference.

Begins.—

श्रीगणेशाय नमः । अथार्थालंकारा लक्षणीयाः । ते च उपमानन्वयस्तद्व-द्वुपमेयोपमानतः । उत्प्रेक्षाथ ससंदेहो रूपकामकृती तथा । श्लेषस्तथासमासोक्तिः प्रोक्ता चैव निदर्शना । etc.

Ends.—

As the folios are mixed up it is difficult to determine the last folio, since some of them are numbered while others are without number. The following colophon appears on a folio which is numbered 37:—

"इति महोपाध्यायश्रीगोविंदकृते काव्यप्रदीपे ध्वनिप्रभेदश्चतुर्थ उल्लासः।

On folio numbered 9 the following colophon is found:—

इति महामहोपाध्यायश्रीगोविंदकृते काव्यप्रदीपे अष्टम उल्लासः

Reference.—Same as in No. 85

काव्यप्रकाशटीका
(°प्रदीप)

Kāvyaprakāśāṭīkā
(°Pradīpa)

No. 89

289.
1884-86.

Size.— $9\frac{3}{4}$ in. by $3\frac{5}{8}$ in.

Extent,— 24 leaves ; 11 lines to a page ; 43 letters to a line.

Description.— Country paper, very old, brittle, musty and worn ont ; Devanāgarī characters; hand-writing, small, but clear and legible ; the Ms is incomplete and fragmentary ; folios missing ; 3, 7, 9 to 11, 13 to 16 ; 18, 19, 34 to 44, 46 to 60 (last folio being 61) colophons of Ullāsas.—

I Ullāsa (fol. 6).
III ,, (?) (fol. 17)—the colophon is only fragmentary a portion being lost on folio 18.

Age.— The Ms is very old.

Author.—Govinda, eldest Son of Sonodevi and Keśava.

Begins.—

" ॥ ॐ नमो गणेशाय ॥ श्री(रा)माय नमः ॥
सोनोदेव्याः प्रथमतनयः etc. "

Ends.—

On folio 61—

" तत्रान्त्यः प्रगृह्यादित्वात्पूर्ववत्रासिद्धमित्यादिना विसर्गादिलोपासि—"

Reference.— Same as in No. 85

काव्यप्रकाशटीका
(°प्रदीप)

Kāvyaprakāśaṭīkā
(°Pradīpa)

No. 90

104.
A 1883-84.

Size.— 13 in. by $5\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 132 leaves ; 12 lines to a page ; 40 letters to a line.

Description.— Country paper, very old, worn out, but thick and smooth ; Devanāgarī characters ; hand-writing, bold, uniform and legible ; borders ruled with single and double lines ; colophons and some other words marked out with red pigment ; the Ms is complete.

Age.—Saṁvat 1755.

Author.— Govinda, Son of Sonodevi and Keśava.

Begins.—

" श्रीगणेशाय नमः ॥
सोनोदेव्याः प्रथमतनयः etc. "

Ends.—

" संपूर्णं काव्यलक्षणं ॥ ज्येष्ठे सर्वगुणैः etc.
.....शर्म विंदति ॥

इति महामहोपाध्यायश्रीगोविंदविरचिते काव्यप्रदीपेऽर्थालंकारानिर्णयो नाम दशम उल्लासः ॥ शुभमस्तु ॥ संवत् १७५५ "

" पुस्तकं गोविन्दशर्म्मणोमकसूदावादस्थ
दाधीचवंशभूषणस्य मैथिल—"

Reference.— Same as in No. 85.

काव्यप्रकाशटीका
(०प्रदीप)

Kāvyaprakāśaṭīkā
(०Pradīpa)

No. 91

538.
1884-87.

Size.— $12\frac{1}{4}$ in. by $4\frac{1}{8}$ in.

Extent.— 111 leaves ; 12 lines to a page ; 51 letters to a line.

Description.— Modern paper, with water lines ; Devanāgarī characters ; hand-writing, uniform, legible and careful throughout; colophons in red ink ; borders ruled with double red lines on folios 98-103 and 34 to 49 ; complete ; folio 19 appears to have been a later insertion and it is called " शोधपत्रं "

Age.— The Ms is a modern copy.

Author.— Govinda, Son of Sonodevī and Keśava.

Begins—

" ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीकृष्णाय ॥
सोनोदेव्याः प्रथमतनयः etc. "

Ends.—

" संपूर्ण काव्यलक्षणं ॥
ज्येष्टे सर्वगुणैकनायसिवयोमात्रेण etc.... गोविंदः शर्म विंदति ॥ ३ ॥
इति श्रीमहामहोपाध्यायश्रीगोविंदविरचिते काव्यप्रदीपेऽर्थालंकारानिर्णयोन्नाम दशमोल्लास (स)माप्तः ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

Reference.— Same as in No. 85

काव्यप्रकाशटीका (०प्रदीप)

Kāvyaprakāśaṭīkā (०Pradīpa)

No. 92

92.
1871-72.

Size.—10$\frac{1}{8}$ in. by 3$\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 157 leaves; 10 lines to a page; 40 letters to a line.

Description.— Country paper, old musty and worn out, Devanāgarī characters; hand-writing, bold, legible but closely written borders ruled with double lines; the Ms is not complete; folios 1 to 122 contain comm. on Ullāsa I to VII; folios 1 to 34 contain comm. on Ullāsas X (in this portion fol. 27 appears twice so that the total number of folios is 35); Ullāsa X is complete while Ullāsas VIII and IX are wanting.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.—Govinda, Son of Sonodevī and Keśava.

Begins.—

" ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
सोनोदेव्याः प्रथमतनयः etc. "

Ends.—

" —संपूर्ण काव्यलक्षणं ॥
ज्यैष्टे सर्वगुणैः कनीयासि etc.... गोविंदः शर्मविन्दति ॥ इति श्रीमहा-महोपाध्यायश्रीगोविंदाविरचिते काव्यप्रदीपऽर्थालंकारनिर्णयो नाम दशम उल्लासः ॥ ग्रंथश्चायं समाप्तः । श्रीरस्तु ।

Reference.— Same as in No. 85

काव्यप्रदीप with टीका (प्रभा)

Kāvyaprādipa with ṭīkā (Prabhā)

No. 93

430.
1895-1902.

Size.—8$\frac{1}{8}$ in. by 6$\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 272 leaves; 14 lines to a page; 29 letters to a line.

Description.— Modern paper with water-lines ; Devanāgarī characters ; text written in the middle of folios, comm. below and above the text ; hand-writing, bold and legible ; the Ms is incomplete ; missing folios-1, folio 7 wrongly numbered as 6; folios 62[b] and 69[a] are half blank; folios 63 and 64 appear twice ; folios 102, 106, 124 and 251 have supplementary folios which have been marked 102A, 106A (124A, 124B), 251A, 251B, 251C.

Age.— The Ms is a modern copy.

Author.-- Of the °Pradīpa : Govinda.

„ — of the Prabhā : Vaidyanātha Tatsat.

Begins.— folio 2

" --तार्थप्रतिपत्त्यनुकूलत्वे सति निबद्धत्वं । etc.

इत्थं च यावता संभूय विवक्षितैकार्थप्रतिपादकत्वं तावतामेकग्रंथत्वं etc.

Text of Kāvyaprakāśa begins on folio 2—

नियतिकृतनियमरहितां etc.

Ends.—

" --गोविंदः शर्म विंदति ॥

॥ इति श्रीमहामहोपाध्यायश्रीगोविंदरचिते काव्यप्रदीपेऽर्थालंकारो नाम दशम उल्लासः समाप्तः ॥ शके १८०० बहुधान्याब्दे आषाढशुद्ध ८ म्यां संपूर्ण ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

श्रीमत्सकलशास्त्रधुरंधरतत्सदुपाख्यश्रीरामभट्टसूनुवैद्यनाथकृतायां काव्यप्रदीपव्याख्यायां प्रभाख्यां दशम उल्लासः ॥ छ ॥ शके १८००

References.— 1 Mss—Aufrecht i, 102[a] and [b], 779[a] ; ii, 20[a].

2 S. K. De : Sanskrit Poetics Vol. I, p. 183.

3 Edition : *Prabhā* with Pradīpa published in Kāvyamālā 24, 1891, 1912.

काव्यप्रदीपटीका (०प्रभा) Kāvyapradīpaṭīkā (०Prabhā)

No. 94 105. A1883-84.

Size.— 12 in. $5\frac{5}{8}$ in.

Extent.— 93 leaves; 13 lines to a page; 38 letters to a line.

Description.— Country paper, old, thick and well-preserved; Devanāgarī characters; hand-writing bold, legible, uniform and careful; complete.

Age.— Saṁvat 1840.

Author.— Vaidyanātha Tatsat, Son of Rāmabhaṭṭa.

Begins—

॥ ॐ ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

यः सर्वदैवतगणेषु महानुपेंद्रब्रह्मादिभिः सततपूजितपादपद्मः।
सस्वर्धुनीविमलवारितरंगभंगैरस्माकमशुशममत्वशुभंमहेशः ॥ १ ॥

गुरुपादसरोजानि प्रणम्य च गजाननं।
काव्यप्रदीपसव्याख्यां वितनोम्यहं प्रभा ॥ २ ॥

प्रेक्षावत्प्रवृत्तये स्वपिशादिनामपूर्वकमंगलन्ना-
चरन्नेवाभिधेयं दर्शयति सो नो देव्या इति।
रुचिकरकविः सपत्नभ्रातेति ज्ञेयं। अन्यथा प्रथम-
तनयः कनीयानिति च न संगछेत् तस्माद्वै-
मात्रेयो रुचिकरकविः अयं तु स्वमातुर्ज्येष्ट एवेति
ज्ञेयं ॥ १ ॥ etc.

Ends—

॥ ५६ ॥ श्रीः शुभं।
काव्यप्रकाशगभीरभावबोधो न चान्यतः।
इतिप्रदीपगंभीरभावार्थद्योतनंकृतं ॥ १ ॥

अनेन प्रीयता देवो नृसिंहोरमयायुतः।
कुलदैवतमस्माकं सर्वभूतात्मनास्थितः ॥ २ ॥

इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणाभिज्ञतत्सदुपाख्य-
श्रीविपुलसूरिसूनुरामभट्टात्मजवैद्यनाथरचितायां
प्रदीपव्याख्यायां प्रभाख्यायां दशम उल्लासः १०
समाप्तः । संवत् १८४० काभादवावुदि ३
शुक्रवार समाप्ताः ॥

References.— Same as in No. 93.

काव्यप्रदीप with
टीका (उद्योत)
No. 95

Kāvyapradīpa with
ṭīkā (Udyota)
149.
1902–07.

Size.— $12\frac{3}{4}$ in. by 8 in.

Extent.— 18 leaves ; 17 lines to page; 52 letters to a line.

Description.— Modern foolscap paper; Devanāgarī characters ; hand-writing, bold, uniform and legible ; text is written in the middle of each folio with comm. above and below it ; the Ms is incomplete ; colopon of Ullāsa I appears on folio 10.

Age.— The paper used for the copy has " 1873 " in water lines.

Author.— Of the Pradīpa : Govinda.
Of the Comm. : Nāgojībhaṭṭa.

Begins.---

Text—सो नो देव्याः प्रथमतनयः etc.

Comm.— श्रीगणेशाय नमः ॥

याचकानां कल्पतरोरविक्षहुताशनात् ॥
श्रृंगवेरपुराधीशाद्रामतोलब्धजीविताः ॥ १ ॥
नागेशभट्टः कुरुते प्रणम्य शिवया शिवं ।
काव्यप्रदीपकोद्योतमतिगूढार्थसंविदे ॥ २ ॥
स्तोतुमौचित्यहेतुः वचनेत्यादि etc.

Colophon of I ullāsa on folio 10,

"इति श्रीशिवभट्टसुतसतीगर्भजनागोजीभट्टकृत काव्यप्रदीपोद्योते
प्रथम उल्लासः ॥"

Ends.— folio 18,

" शक्यवृत्तिद्रव्यत्वात्त्वादावतिप्रसंगवारणाय शक्यगोत्वतदर्थप्रतिपादके इति अर्थः । तया वाहीकरूपार्थप्रतिपादने तु लक्षणयोपाधि–"

References.— 1 Mss : Aufrecht i, 102[b] ; ii 20[a], 193[b] ; iii, 22[b].
2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, pp. 175, 185 and 281
3 Editions : (1) Ānandāśrama Series, Poona 1911.
(2) (ch. I, II, VII and X) by Chandorkar, Poona.

काव्यप्रकाशटीका (बालचित्तानुरंजिनी) — Kāvyaprakāśaṭīkā (Bālacittānuraṅjinī)

No. 96 — 57. 1869–70.

Size.— $9\frac{3}{4}$ in. by $4\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 72 leaves ; 15 lines to a page ; 36 letters to a line.

Description— Country paper, very old, musty and worn out ; Devanāgarī characters ; hand-writing, bold, legible and very close ; borders ruled with double red lines ; the Ms is incomplete ; Missing folios— 7 to 68 (both inclusive) fol. 6 is numbered twice.

Age.— Śaka 1585 or Saṁvat 1720.

Author.— Narahari Sarasvati Tīrtha, younger son of Mallināṭha.

Begins.—

॥ ॐ ह्रीं नमः ॥

ॐ० ॥ श्रीजिनाय नमः ॥
ढुंढिसंज्ञमभिनौमि सिद्धिदं विघ्नराजमभिसुंदराननं
यस्य संस्मरणलेशतोखिलो वे.....॥ १ ॥
हंसगामिनिसितदुकुलभूषणा त्रीक्षणाकुचनता चतुर्भुजा
देववंद्यचरणा शुचिस्मिता भारती वसतु वाचि संसदा ॥ २ ॥

जयंति गिरिजापतेश्चरणरेणवो यन्वहं ।
वहंत्यखिलमुज्ज्वलव्रतति संततंबीजतां ।
धृता हरिसुरेश्वरप्रभृतिभिः स्वमौलिस्थले ।
सतां कनकवत्तनां विमलयंति ये मानसं ॥ ३ ॥

अपि पंचबाणमित्रा गौरीमुखसाम्यलेशलोभेन ।
मौलौ सदा मृगाकं कलयन् कल्याणकेलयस्तुशिवः ॥ ४ ॥

विधातुकामः सुकृतं गरीयः क्षमातलं स्वर्गइवावतीर्णः
आलंबनं सर्वविशेषणानां जयंत्यखंडस्थितिरांध्र देशः ॥ ५ ॥

फलमिव सुकृतानां लोकधात्र्याः समग्रं ।
विगलितमिव भूमौ नाकलोकस्य खंडं ॥
नगरमतिगरीयः सर्वसंसारसारः ।
त्रिभुवनगिरिनाम्ना तत्र विख्यातमास्ते ॥ ६ ॥

तत्राभवत्सकलशास्त्रविचित्रपात्रं ।
श्रीवत्सगोत्रसुरकाननपारिजातः ॥
अन्यद्विधातुमवलंबसमाप्तवाचां ।
रामेश्वरः कलिकलंक कथांतरायः ॥ ७ ॥

आसीत्प्रमाणपदवाक्यविचारशीलः ।
साहित्यसूक्तिविसिनीकलजाग्रहंसः ॥
ब्रह्मामृतग्रहणनाटितलोभवृत्ति(:) ।
तस्यात्मजो निपुणधीर्**नरसिंहभट्टः** ॥ ८ ॥

तस्मादचिंत्यमहिमा महनीयकार्तिः ।
श्रीमल्लिनाथ इति शास्त्रमतिर्बभूव ॥
यः सौमयागविधिना कलिचंडनाभि-
रद्वैतसिद्धामिव सत्ययुगं चकार ॥ ९ ॥

लक्ष्मीरिव पुरारातेः पुरारातेरिवांबिका ।
यस्य धर्मवधूरासीन्नागमे त्रिगुणोज्ज्वला ॥ १० ॥

ज्येष्ठस्तदीयतनयो विनयोर्जितश्री-
र्नारायणोभवदशेषनरेंद्रमान्यः ॥
वाग्देवता कमलयोरपि यस्य गोत्रे ।
सीमाविभागकलहो न कदापि शांतः ॥ ११ ॥

विरंचेः पर्यायो भुवि सदयतारः फणिपते-
स्त्रिदोषो देवानां सकलगुणमाणिक्यजलधिः
अवाचां प्राचां वा सकलविदुषां मौलिकुसुमं
कनीयांस्तत्सूनुर्जयति जयशाली **नरहरिः** ॥ १२ ॥

सवस्त्वग्रहस्तेन ब्रह्मणा समलंकृते ।
काले नरहरेर्जन्म कस्य नासीन्मनोरमं ॥ १३ ॥
तत्काले सह मंगलेन गुरुणा मित्रेण लेभे वणिग् ।
व्याशिस्तु प्रमदाश्रयेण समभूदुच्चैः स कव्यो बुधः ॥
सद्धेतुः शुभहेतवे द्विजपतिर्जातः कुलासंगतो ।
मैत्रः शांतिमयं दधार कलशं जन्मोत्सवाडंबरं ॥ १४ ॥
विचार्य सर्वं सुखमेव दुःखं
सुधामये व्यस्तनिलोलुपस्य
सन्यस्यतस्तस्य बभूव सार्था
सरस्वतीतीर्थ इति प्रसिद्धिः ॥ १५ ॥
तर्के कर्कशकेलिना बलवता वेदं स विचारसो ।
मीमांसा गुणमांसलेशपू(पु)रितः सांख्योष्मसंख्योक्तिना ।
साहित्यामृतसागरेण फणिनो व्याख्यातु विख्यावता
काश्यां तेन महाशयेन किमपि ब्रह्मामृतं पीयते ॥ १६ ॥
काश्यां सरस्वतीतीर्थयामि(ति) ना तेन तन्यते ॥
टीका काव्यप्रकाशस्य बालाचित्तानुरीजनी ॥ १७ ॥

Ends.—

"एवं सरस्वतीतीर्थयतिनांध्रेण निर्मिता
टीका काव्यप्रकाशस्य मुदे स्याद्विदुषां चिरं ॥ १ ॥
पंचक्लेशानजैषुर्जगति सुकृतिनो दुश्चरैर्ये तपोभि·
र्येषां चेतोरविंदे स किल पुरहरो वासमंगीचकार
येषां पादारविंदस्मृतिरपि जडताहारिणी देहभाजां
तैष्टीकेयं सरस्वत्युपपदविलसत्तीर्थसंज्ञैरकारि ॥ २ ॥
साहित्यकुमुदकान(न)निद्राविद्राणयामिनीनाथाः
काव्यप्रकाशटीकां व्यरीरचस्ते सरस्वतीतीर्थाः ॥ ३ ॥
॥ छ ॥ इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीसरस्वतीतीर्थचरणविरचितायां काव्यप्रकाशटीकायां दशम उल्लासः ॥ १० ॥ छ ॥
संवत् १७२० वर्षे शाके १५८५ प्रवर्तमाने पोषमासे कृष्णपक्षे चतुर्दश्यां तिथौ रविवासरे श्रीबुरहानपुरमध्ये लिखितं हर्षविजयेन इदं प्रति लेखकपाठकयोः शुभं भवतु श्रीरस्तुः ॥ छ ॥ छ ॥ श्रीः ॥ छ ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥

References.—Mss : Aufrecht i, 102[a] (as Sarasvati tīrtha), 779[a]; ii 20.
2 S. K. De : Sanskrit Poetics vol. I, p. 171.
3 Edition : Ullāsa I, II and III by S. S. Sukthankar, 1933.

काव्यप्रकाशटीका
(बालचित्तानुरंजिनी)

Kāvyaprakāśaṭīkā
(Bālcittānurañjinī)

No. 97

521.
1884-87.

Size.— $11\frac{3}{8}$ in. by 5 in.

Extent.— 88 (= 41 + 1 + 46) leaves; 11 lines to a page; 43 letters to a line.

Description.— Country paper, thick and old in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing thick and bold in appearance but not uniform; about half the number of folios have ruled borders with double red daṇḍas; the Ms is incomplete; yellow pigment used for corrections; the Ms contains comm. on Ullāsas VII, VIII, IX and a portion of Ullāsa X; the Ms may be divided into two halves, one with numbered leaves and the other with different and irregular numbering; the first half contains 46 folios with folios 42 to 45 missing; folio 46 contains colophon of the VIIIth Ullāsa; the 2nd half contains 46 folios only some of them being numbered.

Age.— The Ms is not very old.

Author.— Sarasvatī-Tirtha.

Begins.—

अथ सप्तमोल्लासव्याख्या ॥

गुणविवेकानंतरं अलंकाराणां कः प्रस्ताव इत्यत आह गुणेति ॥ तद्दोषौ शब्दार्थौ इत्यादि निर्देशक्रमेण अलंकारनिरूपणस्यायमेवासर इत्यर्थः ॥

पठंति शब्दालंकारान् बहूनन्यान्मनीषिणः
परिवृत्तिसहिष्णुत्वान्नते शब्दैकभागिन इति ॥ etc.

Ends.—

"देशविशेषोपीति ननु रथादेश्चैतन्याध्यस्तत्वे तत्र इदं तेंद्रियग्राह्यत्वयोनवभासप्रसंगः न हि शुक्तिरूप्यादाविव इंद्रियग्राह्येदमवंछि— "

Colophon of 8th Ullāsa appears as under on folio numbered 45—

" इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य श्रीसरस्वतीतीर्थविरचितायां काव्यप्रकाशटीकायां गुणालंकारभेदनियतगुणनिर्णयोनामाष्टम उल्लासः ॥ छ॥

References.— Same as in No. 96.

काव्यप्रकाशटीका
(बालचित्तानुरंजिनी)

Kāvyaprakāśaṭīkā
(Bālacittānuraṁjinī)

No. 98

32.
A 1882–83.

Size.— 10¼ in. by 4¼ in.

Extent.— 128 leaves ; 14 lines to a page ; 42 letters to a line.

Description.— Country paper; very old, brittle and worn out; Devanāgarī characters ; hand-writing, bold but close, though uniform and legible ; first and last folio, damaged ; borders ruled with two double lines ; text portions, commented on, marked out with red pigment ; square blank spaces left in the middle of folios ; the Ms is complete ; one corner of folio 1 torn off.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Narahari Sarasvati Tīrtha, younger son of Mallināṭha.

Begins.—

॥ ॐ ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

ढुंढिसंज्ञमभिनौमि सिद्धिदं चित्रराजमभिसुंदराधरं ।.....तिदूरतः ॥ १ ॥
हंसगासितदुकूलभूषणा etc. (a corner of the first folio being torn away the preliminary verses cannot be copied).

Ends.—

" एवं सरस्वतीतीर्थयतिना.....टीका काव्यप्रकाशस्य मुदे स्याद्विदुषांचिरम् । पंचक्लेशानजेपुर्जगति सुकृतिनो दुश्चरैर्येतपोभिर्येषां चेतो..... किलपुरहरोवासमंगीचकार येषां पादारविंदस्मृतिरपिजडताहारिणीदेहभाजां

तैष्टीकेयंसरस्वत्यु.....तीर्थसंज्ञैरकारि साहित्यकुमुदकानननिद्राचित्प्राण-यामिनीनाथा काव्यप्रकाशटीकांव्यरीरचत्.....इति श्रीमत्परमहंस-परि.....श्रीसरस्वतीतीर्थविरचितायां काव्यप्रकाशटीकायां अर्थालंकारनिर्णयोनाम.....ग्रंथाग्रं ४७८०

References.— Same as in No. 96.

काव्यप्रकाशटीका (०विस्तारिका)

Kāvyaprakāśaṭīkā (० Vistārikā)

No. 99

31.
1916-18.

Size.— 11 in. by 5 in.

Extent.— 144 leaves; 15 lines to a page; 48 letters to a line.

Description.— Country paper, very old, thick and brittle; Devanāgarī characters; hand-writing, bold, uniform and legible; borders ruled with two double lines; colophons and some other portions are occasionally marked out with red pigment; yellow pigment used for corrections; 75 numbered twice and 76 fol. omitted; folios 81 to 91 wrongly numbered as from 82 to 92.

Age.— Saṁvat 1679.

Author.— Paramānanda Cakravartin.

Begins.—

॥ ऍ नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
प्रियायाः पद्मायाः प्रणयकुपितायास्तुतिपरः ।
प्रसादं निर्मित्सुर्जलधिजनिवाणी परिवृढः ॥
परस्याः कौटिल्यात्कटुनि वचसि प्रोद्यति ततः ।
प्रदीप्तायां तस्यां जयति विनमद्वक्रकमला ॥ १ ॥
कार्या कदर्यैरिव नो भवद्भि- ।
न्नवेक्षितेहेलाकृतिनः कृतौ नः ॥
निवारितांतः कलुषः किशोरतां ।
दधत्कलाभृन्न पुनः पुरातनः ॥ २ ॥

न्यायाचार्यमनंगीकृतपरपक्षं बहुज्ञमीशानं ।
गुरुमिह नत्वा काव्यप्रकाशविस्तारिकां तनुमः ॥ ३ ॥
प्रखलाप्राणजबाणैः क्षतविद्क्षतमुत्तरोदरगं ।
रक्षतु परीक्षितं मे वचनं विबुधः सुदर्शनेनाशु ॥ ४ ॥

अविगीताशिष्टाचारपरंपरापरिप्राप्तप्रारिप्सितसमाप्तिप्रतिबंधकदुरितध्वंसहेतुभूत-मंगलाचरणपरां प्रथमकारिकामवतारयति वृत्तिकृत्ग्रंथेत्यादि ।

Ends.--

" जगदीनंदकंदाय कृष्णाय परमात्मने ।
योगेश्वराय हरये तस्मै विश्वात्मने नमः ॥
इति श्रीपरमानंदचक्रवर्तिकृतायां काव्यप्रकाशविस्तारिकायामर्थालंकारनिरूपणं नाम दशम उल्लासः संपूर्णा काव्यप्रकाशविस्तारिका ॥
श्रीदुर्गापादारविंदाय नमः ॥ श्रीकाशीपतिविश्वनाथाय नमः ॥
श्रीबिंदुमाधवाय नमः ॥ श्रीकालभैरवेभ्यो नमः ॥

॥ स्वस्ति श्रीसंवत् १६७९ वरषें प्रथम आषाढमासे शुक्लपष्ये(क्षे) त्रयोदशी अपरात् । चतुद(र्द)शाया १४ तिथौ भौमवासरे ॥ आदि श्रीअनहलपुर पाटणमध्ये ॥ लेषक जोसी विष्णुदाससुत जोसी तुलसीदासलष्यतं ॥ पठनार्थे श्रीस्तंभतीर्थमध्ये ॥ आचार्य श्रीमोरारिसुत श्री श्रीनाथः ॥ तस्मिन् अर्थेन लिषितं ॥ ग्रंथं समाप्तं संपूर्णः ॥

॥ यादृश्यं पुस्तकं दृष्या ॥ तादृश्यं लषितं मया ॥
यदि शुद्धमशुद्धं वा ॥ मम दोशो नु दीयतां ॥
ग्रंथाग्रं श्लोकसंख्या ॥ शुभं भवतु ॥
कल्याणमस्तु ॥ श्रीरस्तु ॥

References.-- 1 Mss.-- Aufrecht i, 101[b] ; ii, 19[b] ; iii, 22[b].
2 S. K. De : Sanskrit Poetics vol. I, p. 174.

काव्यप्रकाशटीका
(०विस्तारिका)

Kāvyaprakāśaṭīkā
(० Vistārikā)

No. 100

428.
1895-1902.

Size— 12 in. by $3\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 144 leaves ; 13 lines to a page ; 51 letters to a line.

Description.— Country paper, very old, worn out moth-eaten and musty in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing, small, uniform and legible throughout; the Ms is incomplete; Missing folios: 1 to 16; colophons: Ullāsas I (fol. 17); II (fol. 35); III (fol. ?); IV (fol. 66); V (fol. 81); VI (fol. 82); VII (fol. 115); VIII (fol. 121); IX (fol. 130); X (incomplete); fol. 83[a] is blank.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Paramānanda Cakravartin.

Begins.— folio 17

" —तौ काव्यप्रकाशविस्तारिकायां **प्रथम उल्लासः** ॥

॥ व्यंजनवृत्तिनिरूपणे देश्यकशब्दार्थैकविभागपरं द्वितीयोल्लासमारभते । क्रमेणेत्यादि । etc.

Ends.— folio 160

" कालभेदोपि न दोषः । अभिहितान्वयस्य पंचमोल्लासे व्यवस्थापितेत्वात । प्रथमं विशेषणेनैव कारकान्वयः पश्चात —"

The colophon of Ullāsa V on folio 130—

" ॥ इति शब्दालंकारविवेचनो नाम नवम उल्लासः ॥ श्रीः ॥

References.— Same as in No. 99.

काव्यप्रकाशटीका (काव्यप्रकाश विस्तारिका)

Kāvyaprakāśaṭikā (Kāvyaprakāśa-vistārikā)

No. 101

208.
1882-83.

Size.— 8 in. by $3\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 59 leaves; 8 lines to a page; 39 letters to a line.

Description.— Country paper, very old and brittle; Devanāgarī characters; hand-writing, bold, uniform and legible; borders ruled with double lines; the Ms is incomplete; folios missing :—32, 33, 53, 55, (*56, 57, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66*) and 68; folio 21 is half torn away.

Age.— The Ms appears old.

Author.— Pramānanda Cakravartin.

Begins.— fol. 1

॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥

प्रियायाः पद्मायाः etc..... रक्षतु

परीक्षितं मे वचनं विबुधः सुदर्शनेनाशु ॥ ४ ॥

Ends.— folio 74

" —अर्थस्य तत्र प्रबलाशक्तिरिति व्यंजनायासून्मूलकत्वामिति मर्द्दमनाकूलं । केचित्तु काव्यशब्दानां वाक्यार्थप्रामाण्य—"

Colophon of Ullāsa I appears on folio 31 as under :—

" इति श्रीपरमानंदकृतौ काव्यप्रकाशटीकायां प्रथम उल्लासः " ॥

॥ श्री ।

Refeernces.— Same as in No. 99.

काव्यप्रकाशटीका

(सङ्केत)

No. 102

Kāvyaprakāśaṭikā

(Saṅketa)

247.

1875–76.

Size.— $7\frac{1}{2}$ in. by $5\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 32 leaves; 22 lines to a page; 29 letters to a line.

Description.— Country paper, very old and worn out but stitched into a book; *Śāradā* characters; hand-writing small but clear and legible; Ms is complete.

Folio		Colophon of Ullāsa.	
2[b]	,,	I	,,
5[a]	,,	II	,,
6[a]	,,	III	,,
19[a]	,,	IV	,,
20[a]	,,	V	,,
23[a]	,,	VII	,,
23[b]	,,	VIII	,,
26[a]	,,	IX	,,
32[b]	,,	X	,,

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Rucaka.

Begins.— fol. 1

ॐ येन वह्निशिखाश्लेषो भालेष्वसुरसुभ्रुवाम् ।
नासह्यतेर्ष्ययेवास्तु स शुभायास्तु वः शिवः ॥
ज्ञात्वा श्रीतिलकात्सर्वालंकारोपनिषत्क्रमम् ।
काव्यप्रकाशसंकेतो रुचकेनेह लिख्यते ॥

रसेति । श्रृंगारहास्यकरुणावीररौद्रभयानकाः । बीभत्साद्भुतशांतश्चनव-नाट्यरसाः स्मृताः ॥ इति काव्यरसाः ॥

रसाः स्वाद्वम्ललवणतिक्तोषणकषायकाः ।
षड्द्रव्यमाश्रिता इति ॥ लौकिकारसाः ॥

Ends.— fol. 32

परेण च पूरितावशेषत्वात् द्विखंडोप्यखंडतया यदवभासते तत्र संघट्टनैव साध्वी हेतुः न हि सुघटितस्य संदिग्धः कदाचिल्लक्ष्यत इत्यर्थसुक्त्वा ध्वन्यते ॥

इति काव्यप्रकाशसंकेते दशम उल्लासः ॥

समाप्तश्चायं काव्यप्रकाशसंकेतः ॥ कृती राजानकरुचकस्येति ॥ इति समाप्तं काव्यप्रकाशसंकेतम् ॥

References.— 1 Mss. Aufrecht i, 102[a] ; ii, 20[b].

2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 169.

काव्यप्रकाशटीका
(सङ्केत)

Kāvyaprakāśaṭīkā
(Saṅketa)

No. 103

425.
1895-1902.

Size.— $8\frac{1}{2}$ in. by $4\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 69 leaves ; 11 lines to a page ; 32 letters to a line.

Description.— Modern paper with water lines; brittle ; folios stitched in a book form ; Devanāgarī characters ; hand-writing, not uniform but legible ; the Ms is incomplete ; 1st fol. and 68th fol. are wanting ; folios 15A and 15B are extra, of which 15B is blank.

Age.— The Ms is a modern copy.

Author.— Māṇikya Candra.

Begins.— folio 2

" --द्रियपंचज्ञानेंद्रियपंचाविषयतत्वादि शिवतत्वपर्यंत शैवशास्त्रोक्त षट्-त्रिंशत्तत्वमध्योक्तं तत्वांतरं तत्कृतेन नियमेन रहिता तां । etc.

Ends.— folio 69

" —सुहृद्वृतसांमुख्यादिधर्मसादृश्यात्पयोदाभिमुखान्मयूरान् लक्षय-न्मित्ररूपताप्रतिपत्तिद्वारेण.....नन्य.....मोदमेदुरत्वादि ध्वनति । पयोदसुहृच्छब्देना....."

Colophon on folio 28 —

" ॥ इत्याचार्यमाणिक्यसूरिविरचिते संकेते तृतीयोल्लास संकेतः समाप्तः ॥ छ ॥ "

References.— 1 Mss — Aufrecht i, 102[a] ; ii, 20[a].

2 S. K. De : Sanskrit Poetics Vol. I, p. 169.

This work is described in the Des. Cat. of B. B. R. A. S. MSS. Vol. I p. 45[a] by H. D. Velankar wherein he remarks :

" Saṅketa the earliest known commentary on Kāvya-prakāśa of Mammaṭa, composed by Māṇikyacandra, a Jain writer, in 1160 A. D. It is published in the Ānandāśrama Series. "

काव्यप्रकाश with टीका (सङ्केत)

Kāvyaprakāśa with ṭīkā (Saṅketa)

No. 104

33.
1816-18.

Size.— $12\frac{1}{4}$ in. by $4\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 104 leaves ; 11 lines to a page ; 48 letters to a line.

Description.— Modern paper with water lines ; Devanāgarī characters ; hand-writing, small and legible ; text written in the middle of folios ; certain letters and lines, are marked out with red pigment ; the Ms is not complete ; the colophon of IX Ullāsa appears on folios 86 and the Xth Ullāsa is continued to the last folio 104.

Age.— The Ms is a modern copy.

Author.— Māṇikya Candra.

Begins.—

श्रीगणेशाय नमः ॥
श्रीमद्रविकुलमार्त्तंडाय रघुप्रकांडाय नमः ॥
सर्वज्ञवदनांभोजाविलासकलहंसिका ।
विशुद्धपक्षद्वितयां देवीं वाचमुपास्महे ॥ १ ॥
नानाग्रंथचतुष्पथेषु निभृती भूयोच्चयं कुर्वता ।
प्राप्तैरर्थकणैः कियद्भिरभितः प्रज्ञार्द्धिशून्यात्मना ॥
सर्वालंकृतिभालभूषणमणौ काव्यप्रकाशे मया ।
वैधेयेन विधीयते कथमहो संकेतकृत्साहसं ॥ २ ॥
न प्राग्ग्रंथकृतां यशोधिगतये नापिज्ञताख्यातये ।
स्फूर्जद्बुधिजुषां न चापि विदुषां सत्प्रीतिविस्फीतये ॥
प्रक्रांतोयमुपक्रमः खलु मया किं तर्ह्यगर्ह्यक्रमं ।
स्वस्यानुस्मृतये जडोपकृतये चेतो विनोदाय च ॥ ३ ॥

समुचितेति । etc.

Ends.— folio 104

" अत्र विभव इत्यादि निषेध्याः शब्दाः श्लेषसंपर्कस्यातीव चारुत्वं । यथा यतिषु दंडग्रहः करपीडाविवाहे चित्रे वर्णसंकर इत्यादि ॥ ॥ छ ॥ "

Colophon on folio 86 —

" इति श्रीमाणिक्यचंद्रविरचिते काव्यप्रकाशसंकेते नवमोल्लास-संकेतः समाप्तः ॥ "

References.— Same as in No. 103.

काव्यप्रकाशटीका
(सारदीपिका)

Kāvyaprakāśaṭīkā
(Sāradīpikā)

No. 105

695.
1891-95.

Size.— 13 in. by 6½ in.

Extent.— 195 leaves; 16 to 19 lines to a page ; 54 letters to a line.

Description.— Country paper, thin, old and some what brittle ; Devanāgarī characters; hand-writing, clear and legible but not uniform through out ; borders and edges of the first 4 folios ruled with red lines ; yellow pigment used for corrections ; on folios 1 to 84 the text is written in the middle but from folio 84 to the end of the Ms the text is omitted, long blank spaces being left in the middle of the folios ; folio 191A extra ; the name of the commentator गुणरत्नगणि is mentioned in the colophon of I Ullāsa on fol. 7.

Age.— Saṁvat 1890.

Author.— Guṇaratnagaṇi.

Begins.—

ॐ नमः श्रीपरमात्मने

चिदानंदैकरूपाय त(न)मः स्तोमनिवारिणे ।
विश्वस्तारत्नकल्पाय श्रीमद्वीरस्वामिने नमः ॥ १ ॥
प्रणम्य परया भक्त्या पार्श्वनाथपदद्वयं ।
जिनायकुशलं चापि सूरिं सर्वार्थसिद्धिदं ॥ २ ॥
विनयसमुद्रगुरुणां पांदांभोजंप्रणामपुण्येन ।
मनसापरोपकारे प्रवृत्तिरस्त्वेव मे नित्यं ॥ ३ ॥
परशक्त्याश्रयभावेनोपकर्त्तुं न हि यार्या न ।
तथापि तद्विधित्सयैव ममायं समुपक्रमः ॥ ४ ॥

विलोक्य विविधाः टीका अधीत्य च गुरोर्मुखात् ।
काव्यप्रकाशटीकेयं रच्यते सारदीपिका ।

इह खलु काव्यमीमांसावृत्तिकृदलौकिकावगीतविशिष्टाचारपरंपरा प्राप्ते etc.

Ends.—

"तथा च येन ग्रंथसंदर्भेण विप्रकीर्णप्रमेयजातं संकलय्य प्रतिपाद्यते स ग्रंथसंदर्भकृत इति नाऽप्रमाणिक इति भावः ।

इति श्रीकाव्यप्रका(श)टीकायां वाचनाचार्यकृतदशमोल्लसः संव्वत् नवति १८९० अ(षा)टमासे षष्ट्या संपूर्णमस्तु ।

References.— 1 Mss :— Aufrecht iii, 22[b]. This is the only Ms. referred to by Aufrecht and S. K. De.

काव्यप्रकाशटीका
(सारबोधिनी)

Kāvyaprakāśaṭīkā
(Sārabodhinī)

No. 106

209.
1882–83.

Size.— 10¼ in. by 4¼ in.

Extent.— 79 leaves ; 11 lines to page ; 45 letters to a line.

Description.— Country paper, very old and worn out ; Devanāgarī characters ; hand-writing, bold and legible ; borders ruled with two double lines ; certain lines and letters marked out with red pigment; yellow pigment used for corrections; the Ms is fragmentary, first 30 folios being missing as also some folios at the end ; colophon of Ullāsa VII appears on folio 107; folios 107 to 109 (last folio) containing a portion of the comm. on Ullāsa VIII ; folio 31 is only a fragment ; *colophons* Ullāsa IV — folio 59.

„ V — „ 74.

Age.— The Ms is very old.

Author.— Srī Vatsalāñchana.

Begins.— on folio 31 which is fragmentary

"—लकलरहिते समये आगंतव्यं। संकोचिते दोर्लुते इत्यनेनागमनपारितोषिकमालिंगनामिति etc.

Ends.— folio 109.

"—कुर्व्वत् प्रतिध्वनिनीः। उच्चैरुच्चरतिध्वनिः श्रुतिपथोन्मार्था—"

References.— 1 Mss— Aufrecht i, 102[a]; ii, 20.

2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, pp. 177-8.

काव्यप्रकाशटीका (सारबोधिनी)

Kāvyaprakāśaṭīkā (Sārabodhinī)

No. 107

672.
1886-92.

Size.— 10¼ in. by 4½ in.

Extent.— 116 leaves; 9 lines to a page; 29 letters to a line.

Description.— Country paper, very old, musty and worn out; borders ruled with double lines; Devanāgarī characters; hand-writing legible but not uniform; yellow pigment used for corrections; incomplete; folios 133 and a few following have become smutty; folios wanting:— 1 to 57; folios 124 to 173 are in a different hand-writing; colophons of Ullāsas :— VII Ullāsa on fol. 106.

V ,, ,, ,, 69.
VIII ,, ,, ,, 113.
X ,, ,, ,, 173.

contains comm. on 5 to 10 Ullāsas of the text.

Age.— Saṁvat 1755.

Author.— Śrī Vatsalāñchana.

Begins.— folio 58

"-पिकवितात्पर्यविषयः स च केनापीतिपाठे मयेति व्यंग्येन इगेव प्रतीयत इति तत्राप्यगूढता स्यात् तस्यापीति पाठे तु etc.

Ends.—

"इति श्रीमहामहोपाध्याय श्रीविष्णुभट्टाचार्य चक्रवर्तिपुत्रश्रीवत्सलाञ्छनभट्टाचार्यकृतौ काव्यप्रकाशटीकायां सारबोधिन्यां दशम उल्लासः ॥ १० ॥ श्रीः शुभं भवतु ॥

शरशरमुनिचद्रैः संमितेमंगलेब्दे
हृदयरुचिरमासे कार्तिकप्राक्त्वभाजि
अलिखदसितपक्षे कृष्णदत्तौ दशम्यां
विबुधमधुरटीकामात्त काव्यप्रकाशाम्

संवलत्कुटिलकुंतल.....जानेकरा (this verse is not legible being in faint ink)

References.— Same as in No. 106.

काव्यप्रकाशटीका
(सारबोधिनी)

Kāvyaprakāśaṭīkā
(Sārabodhinī)

No. 108

103.
A 1883-84.

Sise.— $10\frac{3}{4}$ in. by $4\frac{5}{8}$ in.

Extent.— 76 leaves ; 13 lines to a page ; 44 letters to a line.

Description.— Country paper, very old, brittle and musty ; Devanāgarī characters ; borders ruled with double black lines ; folio-numbers and some other letters in the body of the Mss marked out with red pigment ; yellow pigment used for corrections ; the Ms is incomplete as the first 41 folios are missing ; folio 42 contains the colophon of the 4th Ullāsa.

Age.— Saṁvat 1665.

Author.— Śrī Vatsalāñchana Bhaṭṭacārya.

Begins.— folio 41

"—तितामित्यत आह निरपेक्षेति अप्रकृतवृत्तांतोपस्थितिं विनापि वाक्यार्थस्य पर्यवसानात् न तत्साकांक्षत्वं अपि तु तेनोत्कृष्यत्वमेवेत्यर्थः "

Ends.—

"इति सारबोधिन्यां दशम उल्लासः ॥

॥ इति श्रीश्रीवत्सलांछनभट्टाचार्यकृता काव्यप्रकाशटीका ॥ ॥

संवत् १६६५ विजयदशम्यामलेखि विश्वरूपकृष्णभट्टेनेदं ॥ श्री । श्रीः ।.

References.— Same as in No. 106.

काव्यप्रकाशटिका
(सारबोधिनी)

Kāvyaprakāśaṭīkā
(Sārabodhinī)

No. 109

40.
1872-73.

Size.— $10\frac{1}{2}$ in. by $4\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 117 leaves ; 15 lines to a page ; 48 letters to a line.

Description.— Country paper, old, whitish and brittle ; Devanāgarī characters ; hand-writing bold and legible though not very careful ; borders ruled with double red lines on folios 1 to 33; from folio 34 to the end the borders are ruled with double black lines; the Ms can be divided into two parts with separate folio numbering— the 1st part with red borders consists of folios 1 to 52 ; the 2nd with black borders folio 33 excepted, which alone has red borders) consists of folios 33 to 95, the subject matter is however continuous ; folio 78 appears twice in the 2nd part.

Colophons of *Ullāsas*	folio
I	,, 8
II	,, 18
III	,, 21
IV	,, 41
V	,, 51
VI	,, 52
VII	,, 63
VIII	,, 68
IX	,, 75
X	,, 95

Age.— Saṁvat 1826.

Author.— Śrī Vatsatalāñchana.

Begins.—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रीशंकरचरणकमलेभ्यो नमः ॥

रामं नत्त्वा चिदानंदं संक्षिप्तां **सारबोधिनिं** ॥
श्रीवत्सशर्मा निर्माति व्याख्यां काव्यप्रकाशगां ॥ १ ॥

मंगलपरां प्रथमकारिकामवतारयति ॥ ग्रंथेति ॥ पंचांगं वाक्यं ग्रंथः ॥ तदुक्तं ॥

विशयोविषयश्चैव पूर्वपक्षस्तथोत्तरं ।
नि र्णयश्चेति पंचागं शास्त्रेऽधिकरणं स्मृतमिति ॥

Ends.—

"इति श्री**सारबोधिन्यां** दशमः उल्लासः समाप्तः ॥ संपूर्णो जातः ॥ इति श्री श्रीवत्सलांछनभट्टाचार्यकृता **काव्यप्रकाशटीका** संपूर्णः ॥ ॥ श्री ॥

संवत १८२६ वर्षे भाद्रपदमासे शुक्लपक्षे १२ भौमवासरे इदं पुस्तकं लिखितं ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्टवा तादृशं लिखितं मया ॥ यदि शुद्धमशुद्धं वा ममदोषो न दीयतां ॥ १ ॥ श्री ॥

Colophon of IVth Ullāsa on fol. 41--"संवत् १८२५ ना मागशिरसुदि १५ बुधे लिखितोयमुल्लासः ॥ श्री ॥

References.— Same as in No. 106.

काव्यप्रकाशटीका
(सारबोधिनी)

Kāvyaprakāśaṭīkā
(Sārabodhinī)

No. 110

245.
1875-76.

Size.-- 9 in. by $6\frac{3}{8}$ in.

Extent.— 103 leaves; 16 lines to a page; 24 letters to a line.

Description.—Country paper, very old, musty and worn out; about half the folios are slightly pink coloured; *Śaradā* characters;

hand-writing, bold and legible ; incomplete ; folios 16, 17 missing; colophons of Ullāsas :—

fol. 14[a] ,, I Ullāsa.
fol. 32[b] ,, II ,,
fol. 95[b] ,, VI ,,

The colophon of I Ullāsa is as under on fol. 14[a]:—

इति श्रीविष्णुभट्टाचार्य पुत्र श्रीवत्सवर्मभट्टाचार्यकृतौ काव्यप्रकाशसार-बोधिन्यां प्रथम उल्लासः

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Śrī Vatsalāñchana.

Begins.— folio 2 a

"योजनः । इति वाक्याद्ग्रंथश्रवणे तथाविधशुश्रूषायाः कारणत्वात्यत्र क्वापि घटमानयेत्यादि वाक्ये तादृशशुश्रूषायाः सत्वेपि तस्यानाकारणत्वम् etc.

Ends.— folio 105

"मरुद्दक्षिणानिलः हनुमान्पिता च केसरी बकुलः स्कंधरोमाचतारानृक्षत्राणि तारावानराधिपमाहिपतिदधि—"

References.— Same as in No. 106.

काव्यप्रकाशटीका
(साहित्यकौमुदी with
a टिप्पण कृष्णानंदिनी)

Kāvyaprakāśaṭīkā
Sāhitya Kaumudī with
Ṭippaṇa Kṛṣṇānandinī)

No. 111

711.
1891-95.

Size.— 12½ in. by 5½ in.

Extent.— 155 leaves ; 10 lines to a page ; 36 letters to a line.

Description.— Country paper, thick, whitish in appearance ; Devanāgarī characters ; hand-writing bold and legible ; borders ruled with double red lines ; red daṇḍas used throughout; the commentary is written in the centre, white the Ṭippaṇa is written above and below the commentary.

Age.— The Ms is a modern copy.

Author.— Baladeva Vidyābhūṣaṇa.

Begins.—

॥ ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥
श्रीगोविंदो जयति ॥
प्रणम्य कृष्णं सर्वेशं श्रीवत्साद्युतिसंश्रयात् ।
व्याख्यायतेति संक्षेपात् सेयं **साहित्यकौमुदा** ॥ १ ॥
सद्भिः पद्यैः कारिका भारतीयैः शुद्धिं निन्येतुच्छापद्यैरनच्छाः ।
साहित्यांभोजन्मसच्चंचरीकः सोयं विद्याभूषणेस्मान् पुनीतां ॥ २ ॥
काव्यरसास्वादनाय वह्निपुराणादिदृष्टां साहित्यप्रक्रियां भरतः संक्षिप्ताभिः कारिकाभिर्निबबंध ॥ ताव्याचिख्यासुर्वृत्तिकृन्मंगलमाचरति ॥ etc.

Ends.—Text:—

इति **साहित्यकौमुद्यां** परिशिष्टालंकारनिरूपणमैकादशः परिच्छेदः ॥ शुभमस्तु । समाप्तोयं ग्रथः । श्री श्यामसुंदरः प्रीणतु ॥

साहिकौमुदाव्याख्यां ॥ श्रीकृष्णानंदिनीमिमां ॥
कलयंतु कृपावंतः ॥ संतः कौतूहलाकुलाः ॥

इति **साहित्यकौमुदीटीकायां ॥ श्रीकृष्णानंदिन्यामेकादशः परिच्छेदः ॥ श्रीसमजी ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥**

References.— 1 Mss— Aufrecht ii, 19[b], 193[b].

2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 184.

3 Editions : Ed. with Kṛṣṇānandinī in Kāvyamālā 63, 1897.

काव्यप्रकाशटीका
(साहित्यदीपिका)

Kāvyaprakāśaṭīkā
(Sāhityadīpikā)

No. 112

109.
1919-24.

Size.— 10¼ in. by 4½ in.

Extent.— 54 leaves ; 13 lines to a page ; 45 letters to a line.

Description.— Country paper, old and brittle ; corners slightly damaged ; Devanāgarī characters ; hand--writing, bold and

legible ; square blank spaces left in the middle of folios ; borders ruled with two double lines ; the Ms is complete.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Bhāskara Sūri.

Begins—

।। ॐ नमो विघ्नविनाशनेः ।।

स्तनंधय द्युधीधामधात्तेधाम्ने भुवन्नवेः ।
एकतोन्यत्राकिञ्चाद्रिदारिणेदारिणे नमः ॥ १ ॥
न ते टीकाकाराः परिगलदविद्यांधनमसं
प्रमेयं शास्त्राणां प्रति फलति येषां न मतिष्टुत
नटीकास्तायासां विलसितमनालोकविषयान् ।
गंभीरान्ग्रंथार्थान गमयति न सिद्धांजनमिव ॥ २ ॥
टंका काव्यप्रकाशस्य कामं संतु पराः शताः
दिताभिमुगमग्रसमात्रा व्याख्या न चुंचुति ॥ ३ ॥
यद्यस्ति तत्र सारांशः सोपि संगृह्यते म(या)यः ।
तेन टीकांतरालोककौतुकं त्यज्यतातराः ॥ ४ ॥
साहीत्म(त्य)दीपिकानामटीकाभास्करसूरिणा ।
मधूवहानां काव्यानां तेजनाय विरच्यते ॥ ५ ॥

इह तावदादिमेनइदो विजनमस्कारंस्य श्रोक्षावत्प्रवृत्तेरंगभूतस्य प्रयोजनस्य काव्यलक्षणस्य वा प्रतिपादनं युज्यते न पुनः सचोत्कर्षवृत्तिरिति ।

Ends—

"इति श्रीभास्करसूरिविरचितायां काव्यप्रकाशटीकायां दशम उल्लासः ॥ छ ॥ पूर्णा साहित्यदीपिका ॥ शुभं भवतुः ॥ छः ॥ ग्रंथाग्र १९०० साहा श्रीवछाभायाबाईयुरदेसुतसाहसाहिकिरणेन भंडारे लिष्यापितं सुतवर्द्धमान शांतिदास परिपालनार्थं

References.— 1 Mss Aufrecht i, 101[b], 410b ; ii, 20[a] ;

2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 174.

काव्यप्रकाशटीका
(सारसमुच्चय)

Kāvyaprakāśaṭīkā
(Sārasamuccaya)

No. 113

102.
A. 1883-84.

Size.— 14 in. by $7\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 251 (197+53+1 blank) leaves ; 12 lines to a page ; 42 letters to a line.

Description.— Country paper, white, somewhat glazed in appearance ; Devanāgarī characters ; hand--writing, bold, clear and legible throughout ; the Ms is incomplete, Ullāsas I to VII and X incomplete only existing in this Ms ; certain portions of the text commented on are marked out with red pigment, so also some colophons ; colophons of Ullāsas appear on the folios as under :—

Ullāsa	Folio	Ullāsa	Folio
I	49	V	151
II	73	VI	152
III	76	VII	197
IV	124	VIII, IX	wanting
		X	folios 7 to 59 only.

Age.— The Ms is not very old.

Author.— Ratnakaṇṭha.

Begins—

ॐ नमो नारायणाय ।

ॐ अत्र च साहित्यदीपिका टीकाकारः श्रीभास्करः
नतेटीकाकाराः परिणमदविद्यान्यतमसं ।
प्रमेयं शास्त्राणां प्रतिफलति येषां नमतिषु ॥
न टीकास्ता यासां विलसति नालोकविषया-
न्गभीरान्ग्रंथार्थान्गमयति न सिद्धांजनमिव ॥

टीकाः काव्यप्रकाशस्य कामं संतु पराः शताः ।
किं ताभिः सुगमग्रंथमत्र व्याख्यानचंचुभिः ॥
यद्यस्ति तत्र सारांशः सोपि संगृह्यते मया ।
तेन टीकांतरालोककौतकं त्यज्यतां नसाम् ॥
साहित्यदीपिकानाम टीका भास्करसूरिणा ।
मधूवहानां काव्यानां तेजनाय विरच्यते ॥
इदं तावदादियेन श्लोकेन etc.

Ends —on folio 197

"इति श्रीभट्टजयंतविरचितायां काव्यप्रकाशदीपिकायां बहुटीका-व्याख्यासारसंहितायां दोषनिरूपणं नाम सप्तम उल्लासः"

The Second portion of the Ms with different pagination *begins* on folio 7—

"इति सूर्यलक्षणे दार्ष्टांतिके etc."

and ends on folio 59—

"—यथा गम्भीरे यथा रत्ननिर्भरो यथा च निर्मलच्छायः तत्किं विधिना सहमया"—

the title of the commentary is clear from the following verse on *folio 49* and the colophon of 1st Ullāsa—

"जयंती मुख्यटीकाभ्यः सारमुद्धृत्य यत्नतः ।
निर्म(र्मि)तो रत्नकंठेन टीकासारसमुच्चयः ॥

इति श्रीविपश्चिच्चक्रचक्रवर्ति श्रीमम्मटाचार्यविरचिते काव्यालंकार-रहस्यनिबंधे काव्यप्रकाशे पंडितभट्ट श्रीजयंतविरचितटीकायां बहु-टीकाकारव्याख्यासारसंहितायां काव्यप्रयोजनकारणस्वरूपभेदनिर्णयो-नाम प्रथम उल्लासः ॥ १ ॥

References.— 1 Mss : Aufrecht i, 102[a] ; ii, 193[b]

2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, pp. 181–2.

काव्यप्रकाशटीका
(सुधासागर)

Kāvyaprakāśaṭīkā
(Sudhāsāgara)

No. 114

114.
1883-84.

Size.— 10¼ in. by 3¼ in.

Extent.— 500 leaves ; 7 lines to a page ; 39 letters to a line.

Description.— Country paper, very thin, slightly whitish in appearance ; Devanāgarī characters ; hand-writing, bold, uniform and legible ; the date of composition is Saṁvat 1779 (= A. D. 1723) as represented by the chronogram "ग्रह, अश्व, मुनि, भू" in the colophon ; the Ms is complete ; in the latter half of the Ms the folios have not been correctly numbered ; this mistake has been corrected by giving correct numbers to folios in pencil.

Age.— The Ms is not very old.

Author.— Bhīmasena Dīkṣita.

Begins.—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

जाग्रद्त्रैलोक्यराज्योद्भवविभवपरीरंभसंभावितां हि
क्षीराब्धेः पारकन्यालालितकरतलोन्मृष्टपादारविंदम् ।
कांची श्रीवत्सहारांगदमुकुटलसत्कौस्तुभोद्भासितांग
लक्ष्मीकांतं प्रसन्नं हृदयसरसिजान्तास्थितं संस्मरामि ॥ १ ॥

श्रीमच्छांडिल्यवंशेकृतविविधमखः कीर्तिमान्दीक्षितोभूत्
गंगादासः प्रसिद्धः सुरगुरुसदृशः कान्यकुब्जाग्रगण्यः
तस्माद्धीरेश्वराख्यस्तनय इह महाभाग्यवान्विष्णुभक्तो
जातः संकीर्त्तनीयः सकलवधुजनै भूपतीनां समा(भा)सु ॥ २ ॥

तस्माच्छ्रीमुरलीधरो हि कवितापांडित्यपुण्यावधि-
र्जातस्तस्य सुतौ त्रिलोचनशिवानन्दौगुणैस्तत्समौ
शैवे वा पथि वैष्णवे समरसः श्रीमच्छिवानंदतः
संजातः किल भीमसन इति साद्वियाविनोदी कविः ॥ ३ ॥

शब्दब्रह्मसनातनं न विदितं शास्त्रैः क्वचित्केनचि-
त्तेहवा हि सरस्वती स्वयमभूत्काश्मीरदेशे पुमान्

श्रीमज्जैयटगेहिनीसुजठराज्जन्माथयुग्मानुजः
श्रीमन्मम्मटसंज्ञयाश्रिततनु सारस्वतीं सूचयन् ॥ ४ ॥
मर्यादां किल पालयन् शिवपुरीं गत्वा प्रपद्यादरा-
च्छास्त्रं सर्वजनोपकाररासिकः साहित्यसूत्रं व्यधात्
तद्वृत्तिं च विरच्य गूढमकरोत्काव्यप्रकाशं स्फुटं
वैदग्ध्यैकानिदानमार्थिषु चतुर्वर्ग्गप्रदं सेवनात् ॥ ५ ॥
कस्तस्य स्तुतिमाचरेत्कविरहो को वा गुणान्वेदितुं
शक्तःस्यात्किलमम्मटस्य भुवने वाग्देविता रूपिणः
श्रीमान्कैयट औवटोत्थवरजो यच्छात्रतामागतो
भाष्याधिंव(ब्धिं) निगमं यथाक्रममनुव्याख्यायसिद्धिं गतः ॥ ६ ॥

Ends.—

"अद्वैतद्वैतधामप्रकटमधिवसाम्यत्रवेयः प्रमाणं ।
सर्वत्र श्रावयित्वा सकलवसुसमादाय दूरं पलाय्य ॥
वैकुंठाधीश्वरोऽभूत्तदखिलवसातिं चोरयित्वा ययातो ।
भूमौ गोपीगृहेभ्यो दधिहृतपयहृयाति वृन्दावनान्तः ॥
इत्थं कोलाहलेनाकुल इव मुरुलीबर्हिपत्राणि गुंजा ।
हारं हृत्वा वनात्तादयगत इह मे स्वात्तमाहर्तुकामः ॥
प्रणाभ्यत्त गतो यो वसाति व्रततनुः पीतवासाः कृतोयं ।
ग्रंथंस्तेनापहर्त्तुं निखिलबुधवरोदामपीडित्यगर्वम् ॥ २ ॥ संदानितकम् ॥
राजानोह्य विवेकिनः क्षितितले प्रायोद्विजाः पंडितं ।
मन्यानस्तुतिमाचरन्ति सुधियां ना वा विदन्ति श्रमम् ॥
साफल्यन्त तथापि गोपाशिशुकः कुत्रापि कस्मिंश्चिदा-।
प्यार्द्रान्तःकरणे करिष्यति सुधासिंधोः परं सज्जने ॥ ३ ॥

संवद्रुहाश्वमुानभुज्ञाते मासे मधौ सुदि ।
त्रयोदश्यां सोमवारे समाप्तोयं सुधादोधः ॥

इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणपारावारीणदीक्षितभीमसेनकृते काव्यप्रकाशावचरण सुधासागरेऽर्थालंकारनिर्णयो नाम दशम उल्लासः समाप्तः ॥ छ ॥ श्री ॥ शुभमस्तु ॥

References.— 1 Mss : Aufrecht i, 102[a] ; ii, 20[a]

2 S. K. De : Sanskrit Poetics Vol. I, pp. 183–4 Extracts in (i) Peterson's Report I, p. 94 and (ii) Jhalkikar's ed. of *Kāvyaprakāśa* 1921, pp. 32–4.

3 Edition : ed. by Pt. Narayaṇa Śāstri Khisti in Chowkhamba Sanskrit Series.

काव्यप्रकाशटीका Kāvyaprakāśaṭīkā

No. 115 113. 1883-84.

Size.— 9 in. by $4\frac{1}{2}$ in.

Size.— 36 leaves; 10 lines to a page; 26 letters to a line.

Description.— Country paper very old and somewhat brittle; Devanāgarī characters; hand-writing, bold and legible; yellow pigment used for corrections; the Ms contains comm. for Ullāsa X only; incomplete.

Age.— The Ms is old.

Author.— Not mentioned.

Begins—

श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ । अलंकृतार्थो शर्वस्य संर्ववुद्धिस्वरूपिणि ।
शारदां शारदां वन्दे देवदैवैरभिष्टुतां ॥ १ ॥

एवं शब्दालंकारानुक्त्वार्थालंकारानारब्धुमवतारयति ॥ अर्थालंकारानाह ॥
साधर्म्यमुपमाभेदे ॥ १ ॥

Ends—

"अथ कथयति मोहहेतुरंतर्गतमिव हालहालं विषं तदेव ॥ १ ॥"

काव्यप्रकाश wtih टिप्पण Kāvyaprakāśa with Tippaṇa

No. 116 372. 1895-98.

Size.— $10\frac{1}{8}$ in. by $4\frac{3}{8}$ in.

Extent.— 70 leaves; 17 lines to a page; 45 letters to a line.

Description.— Country paper, very old, brittle and worn out; Devanāgarī characters; hand-writing bold, careful and

uniform ; borders ruled with two double lines ; red pigment used for marking out certain lines and letters throughout the Ms ; square blank spaces left in the centre of folios ; the ṭippaṇa is written all round the text in the margins.

Age.— Saṁvat 1670.

Author of the Text.— Mammaṭa ;

,, of the Ṭippaṇa not mentioned.

Begins--

" ॥ ६० ॥ श्रीभारत्यै नमः ॥
॥ ग्रंथारंभे विघ्नविघाताय etc. "

Ends--

" विनिर्म्मिता संघटनैवहेतुः ॥

॥ इति श्रीकाव्यप्रकाशे अर्थालंकारनिर्णयो नाम दशम उल्लासः संपूर्णः ॥ श्रीपूज्यराज्य श्री६जिनकुशलसूरिणां चरणकमलेभ्यो नमः ॥ संवत् १६७० वर्षे चैत्रवदि २दिने बृहस्पतिवासरे श्रीखरतगच्छे श्री६जिनहर्षसूरींद्राणां पट्टे श्रीमद्वाचनाचार्य्य श्रीहेमनिधानगणिमणीनां पट्टे वाचक श्रीमन्मेरुकीर्ति गणिमणीनां पट्टे श्रीमहत्पाठकप्रवर श्रीमन्मानकीर्ति गणिमणीनां शिष्यपंडित देवकलशमुनितदनुजद्वितीयाशिष्य पंडित सुमतिकलशमुनिभिर्लिखितोऽयंग्रंथः काव्यप्रकाशः सद्विनेयपंडितविनयसागरमुनिपठनार्थम् ॥ श्रीर्भवतु ॥ लक्ष्मी-र्भवताच्चिरं ॥ सुभं भवतु ॥ ६ ॥ श्रीः ॥ श्रीपातिसांहिराजधानीनगरश्रीमत्यव-नपुरनगरोत्तमतदेशरीत्या १६७१ वर्षे चैत्रादि २दिने ॥ १ ॥

The following colophon of the Ṭippaṇa appears in ihe margin:—

इति काव्यप्रकाशविवृतौ दशमउल्लासः ॥ संवत् १६७६ वर्षे कार्तिक सुदिः.....दिने । पं० विनयसागरमुनिभिर्ल्लिखिता ॥ पठितोपि भिश्र....."

In the left margin at the top.—

काव्यप्रकाशो ग्रंथः श्री दिल्लीनगरे दिक्षीत भट्टाचार्य श्रीमत्कौण्डिन्य समीपे ॥ शुभंभवतु ॥ श्रीरस्तु ॥

References.— Aufrecht mentions this Ms. only iii, 22[b].

काव्यप्रकाश
with टिप्पण

Kāvyaprakāśa
with Tippaṇa

No. 117

671.
1886–92.

Size.— 12½ in. by 5⅝ in.

Extent.— 71 leaves ; 12 lines to a page ; 46 letters to a line.

Description.— Country paper, old but in good condition ; Devanāgari characters ; hand-writing, bold and legible; yellow pigment used for corrections; certain lines and letters marked out with red pigment ; the explanatory notes are in the margin, all round ; besides 69 consecutive folios there are 2 supplementary folios viz 6A and 40A.

Age.— The Ms is old.

Author.—of the text: Mammaṭa

,, of the Ṭippaṇa.—Not mentioned

Begins.—

॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥

Ṭippaṇī—"वचन संदर्भरूपस्य ग्रंथस्य प्रारिप्सितत्वेन स्तोतुमुचिताया: सेव्यमानायाश्च वाग्देव्याः etc.

Text— ॥ श्रीमहागणाधिपतये नमः ॥

ग्रंथारंभे विघ्नविघाताय समुचितेष्टदेवतां etc.

Ends.—

"–संपूर्णमिदं काव्यलक्षणं ॥ १४० ॥

इत्येष मार्गो विदुषां विभिन्नो.....संघटनैव हेतुः ॥ १ ॥ इति काव्यप्रकाशे अर्थालंकारनिर्णयोनाम दशम उल्लासः ॥

॥ समाप्तोयं ग्रंथः ॥ शुभमस्तु लेखकपाठकयोः ॥

References.— Same as in No. 116.

काव्यप्रकाश
with टीका

No. 118

Kāvyaprakāśa
with ṭīkā
207.
1882-83.

Size.— 13 in. by $5\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 18 leaves ; 20 lines to a page ; 54 letters to a line.

Description.— Country paper, thin and slightly whitish in appearance ; Devanāgarī characters ; hand-writing small and very closely written ; text written in the middle of folios with commentary above and below it ; first two folios are numbered, the rest are without numbers ; the colophon of the 3rd Ullāsa appears on folio 4 ; the Ms is incomplete and fragmentary.

Age.— The Ms is not very old.

Author of the text.— Mammaṭa.

,, of the comm.— Jayarāma Nyāyapañcānana.

Begins—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
श्रीजयरामः सुकृती नत्वा शंभोः पदांभोजं ।
काव्यप्रकाशटीकां तनुते विद्वद्विनोदाय ॥ १ ॥
समीहितकर्मारंभे कार्ये शिष्टाचारपरं परायातं मंगलं etc.

Ends.—On folio 19 (marked in pencil in English.)

"—तेषां भणितानां सुंदरईदृशजातमवमानं बहुत्वं नानाप्रकारता एकत्वं एकरूपत्वं तस्यैव प्रेमोत्कर्षकत्वात् । संख्याविशेषस्तु वाच्य एव ॥ "

On folio 6 (marked in pencil) the following colophon appears:—

—"इति जयरामन्यायपंचाननकृता तृतीयोल्लासव्याख्या ॥ ३ ॥ "

References.— 1 Mss Aufrecht i, 101[b], 779[a] ; ii, 19[b], 193[b].

2 S. K. De : Sanskrit Poetics Vol. I, p. 176-7.

This work is described in the I. O. Catalogue of Sanskrit Mss. part III, pp. 326[b]-327[a]. The com. is called *Tilaka.*

काव्यप्रकाश-
टीका

No. 119

Kāvyaprakāśa-
ṭīkā
429.
1895–1902.

Size.— $10\frac{1}{2}$ in. by $3\frac{7}{8}$ in.

Extent.— 226 leaves ; 11 lines to a page ; 40 letters to a line.

Description.—Country paper, very old, thin, brittle and moth-eaten; Devanāgarī characters; hand-writing, small, close and legible; borders ruled with double black lines ; margins of some folios have been smeared with yellow pigment ; fol. 24 appears twice ; the folios are not consecutively numbered from fol. 71 to the end of the Ms (they are, therefore, marked in pencil now.)

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Kamalākarabhaṭṭa, Son of Rāmakṛṣṇabhaṭṭa.

Begins.—

श्रीगणेशाय नमः

नत्वा गणेशं वाग्देवीं सांबं शंभु च राघवं ।
श्रीरामकृष्णपितरं नत्वोमाख्यां च मातरं ॥
नारायणात्मजश्रीमद्रामकृष्णात्मजः कृती ।
काव्यप्रकाशगां व्याख्यां तनोति कमलाकरः ॥
काव्यप्रकाशे टिप्पण्यः सहस्रं संति यद्यपि ।
ताभ्यस्त्वस्याविशेषो यः पांडितैः सोवधार्यतां ॥
स्वकृतकारिकाः व्याचिख्यासुरायश्लोकस्यावतारिकामाह । ग्रंथेति । etc.

Ends---

"—अतो न तैः सिद्धिरिति भावः ॥
गुणिनोनंतपुत्रस्य विनोदाय सतां मुदे ।
कमलाकरसंहोतश्रम एष विनिर्मितः
तर्के दुस्तर्कमेधः फणिपतिपणिभिः पाणिनीये प्रपंचे ।
न्याये प्रायः प्रगल्भः प्रकटितपरितपरिमा पादशास्त्र प्रघट्टे ॥
प्रायः प्राभाकरीये पथि पथि प्रथितदुरूहांतवेदांतासिंधुः
श्रौते साहित्यकाव्ये प्रखरतरगतिध(र्ध)र्मशास्त्रेषु यश्च ॥

येनाकारि प्रोद्भूत वार्तिकस्य
टीका चान्या विंशतिग्रंथमाला
श्रीण्य.ध्योरर्पिता निर्णयेषु
सिंधुः शास्त्रे तत्त्वकौतूहलेच ॥
श्रीमन्नारायणाख्यात्समजनि विबुधो रामकृष्णाभिधान
स्तत्सूनुः सर्वविद्यांबुधिनिजतुलंकीकारतः कुंभसन्या (जन्मा)
टीकां काव्यप्रकाशे कमलपदपस्वाकरोरीरवैश्च ।
श्रीपित्रोः पादयुग्मे रघुपतिपदयोः स्वश्रमं प्रापयच्च ॥
रामकृष्णतनूजेन कमलाकरशर्मणा ।
योत्र श्रमः कृतस्तेन प्रीयता एवणंतकः ॥

इति श्रीपदवाक्यप्रमाणपारावारपारीणजगद्गुरुश्रीमद्रामेश्वरभट्टसूरे सूनुनारायणभट्टसुतविद्वन्मुकुटहीराकुरश्रीरामकृष्णभट्टसुतमहामहोपाध्याय श्री-कमलाकरभट्टकृतायां काव्यप्रकाशव्याख्यायां दशमोल्लासः समाप्तः ॥ शुभं ॥ राम ॥ श्री ॥ राम ॥ श्रीराम ॥ छ ॥ छ ॥ श्री ॥

References.— 1 Mss Aufrecht i 101[b], 778[b]; ii, 19[b].

2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 180.
This commentary is described in the I. O. Cat. pt III No. 1143.

काव्यविलास Kāvyavilāsa

No. 120 41. 1872-73.

Size.— $8\frac{1}{4}$ in. by 4 in.

Extent.— 36 leaves; 9-12 lines to a page; 30 letters to a line.

Description.— Country paper; old in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing clear and legible but not uniform; borders ruled in double black lines; red pigment used for verse-numbers and headings; yellow pigment used for corrections.

Age.— Saṁvat 1822.

Author.— Ciraṁjīva Bhaṭṭa.

Begins—folio 1[b]

श्रीगणेशाय नमः ॥

तमोगुणविनाशिनी सकलकालमुद्योतिनी
धरातलविहारिणी जडसमाजविद्वेषिणी ॥
कलानिधिसहायिनी लसदलोलसौदामिनी
मदंतरवलंबिनी भवतु कापि कादंबिनी ॥ १ ॥

कृतिभिः कतिभिर्विलसन्मतिभिः कतिवानकृताः कृतयः कविभिः ॥
इति मत्कविताभिरुचिः शिथिली भविता जगतामितिचेत्कथयेत् ॥ २ ॥

etc.

Ends—folio 36[b]

वीक्षणाय सदसद्विवेकिनां शिक्षणाय लघुकद्विशालिनां ॥
लक्षणैरिह विचिंतनैर्मया लक्षिता स्वकृतपद्यपद्धतिः ॥ १०० ॥

इति श्रीकाव्यविलासे अलंकारमयी द्वितीया भंगिः । संवत् १८२२ ॥
पौषवादि ६ ष्ठ० जा(जो?)शीगंगारामसुतअंबारामेणालेखि पुस्तकं ॥ छ ॥ श्री ॥
छ ॥ श्री etc.

References.— 1 Mss. Aufrecht— i, 102[b]; ii 20[a], 193[b]; iii, 22[b].

2 S. K. De : Sanskrit Poetics Vol. I, p. 294.

This work is described in I. O. Cat. pt. III No. 1191

काव्यविलास Kāvyavilāsa

No. 121 696. / 1891–95.

Size.— $9\frac{3}{4}$ in. by $4\frac{2}{5}$ in. (fol. 1-7)
10 ,, by $4\frac{1}{2}$ in. (,, 7-15)
11 ,, ,, $5\frac{1}{2}$ in. (,, 16-21)
$11\frac{1}{2}$ in by 5 in. (,, 22-23)

Extent.— 23 leaves; 11-18 lines to a page; 32-40 letters to a line.

Description.— Country paper not uniform in size; foll. 22 and 23 have a yellowish appearance; Devanāgarī characters; hand-writing clear and legible but not uniform; some folios are white in appearance.

Age.— Saṁvat 1947.

Author.— Ciraṁjīva Bhaṭṭa.

Begins—folio 1[a]

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

तमोगणविनाशिनी सकलकालमुद्योतिनी
धरातलविहारिणी जडसमाजविद्वेषिणी ॥
कलानिधिसहायिनी लसदलोलसौदामिनी
मदंतरवलंबिनी भवतु कापि कादंबिनी ॥ १ ॥ etc. as in No. 120.

Ends—folio 23[a]

वीक्षणाय सदसद्विवेकिनां शिक्षणाय लघुबुद्धिशालिनां ।
लक्षणैरिह चिरंतनैरहो लक्षिता स्वकृतपद्यपद्धतिः ॥ १ ॥
द्वैताद्वैतमतादिनिर्णयविधिप्रोद्बुद्धबुद्धिश्रुतो
भट्टाचार्यशतावधान इति ये गौडोद्भवोभूत्कविः ।
ग्रंथे काव्यविलाससंज्ञिनि चिरंजीवेन तज्जन्मना-
लंकारैरपरादितो हृदि सतां संगाय भंगिः कृता ॥
इति श्रीचिरंजीवभट्टाचार्यकृत काव्यविलासे अलंकारमयी द्वितीया भंगिः ॥ २ ॥ समाप्तोयं काव्यविलासः ॥ ॥ सं० १९४७ भाद्र वा द्वितिय शुद १ कृष्णगढे ॥

References.— Same as in No. 120.

काव्यादर्श

Kāvyādarśa

No. 122

697.
1891–95.

Size.— $9\frac{3}{4}$ in. by $5\frac{1}{5}$ in.

Extent.— 37 leaves; 10 lines to a page; 30 letters to a line.

Description.— Country paper; old in appearance; Devanāgari characters; hand-writing bold, clear and legible, also uniform; borders ruled in double black lines; red pigment used for verse-numbers and yellow for corrections; right-

hand corners of foll. 14-21 moth-eaten; occasional marginal additions.

The Ms was copied in Benares by one Lālacandra Śarmā.

Age.— Saṁvat 1774.

Author.— Daṇḍin.

Begins—folio 1[b]

श्रीमहागणपतये नमः ।

चतुर्मुखमुखांभोजवहनं सवधूर्मम ।
मानसे रमतां नित्यं सर्वशुक्ला सरस्वती ॥ १ ॥
पूर्वशास्त्राणि संहृत्य प्रयोगानुपलभ्य च ।
यथा सामर्थ्यमस्माभिः क्रियते काव्यलक्षणं ॥ २ ॥
इह शिष्टानुशिष्टानां शिष्टानामपि सर्वथा ॥
वाग्भामेव प्रसादेन लोकयात्रा प्रवर्तते ॥ ३ ॥ etc....

folio 6[b] इत्याचार्यदंडिनः कृतौ काव्यादर्शे मार्गविभागो नाम प्रथमः परिच्छेदः ॥

folio 26[b] इति etc.....अर्थांतरविभागो नाम द्वितीयः परिच्छेदः ॥२ ॥

Ends:—folio 37[a]

शब्दार्थालङ्क्रियाश्चित्रा मार्गाः सुकरदुष्कराः ।
गुणदोषाश्च काव्यानामिति संक्षिप्य दर्शिताः ॥ १८४ ॥
व्युत्पन्नबुद्धिरमुना विधिदर्शितेन
मार्गेण दोषगुणयोर्वशवर्त्तिनीभि-
र्वाग्भिः कृताभिसरणो मदिरेक्षणाभि-
र्धन्यो युवेव रमते लभते च कीर्त्तिम् ॥ १८५ ॥

इत्याचार्यदंडिनः कृतौ काव्यादर्शे दुष्करविभागो नाम तृतीयः परिच्छेदः समाप्तः ॥ अत्र १७७४ संवत्सरे शुद्ध ज्येष्ठ शुक्लत्रयोदश्यां चंद्रवासरे लिखितमिदं मल्लारमिश्रात्मजलालचंद्रशर्मणा सारस्वतेन वाराणस्यां श्रीपशुपतिप्रसादात् ॥ शिवेति कृष्णेति मंगलं नाम । श्रीभवानीशंकराभ्यां नमः ॥ श्रीवाग्वादिन्यै नमः ॥ श्रिये नमः ॥

References.— 1 Aufrecht's Catalogus Catalogorum I 102[b], 779[a]; II 20[a], 193[b]; III, 22[b].

2 S. K. De:—History of Sanskrit Poetics Vol. I, pp. 58–72.
3 Descriptive Catalogue of Mss., Madras Vol. XXII. Nos. 12830-33.

4 Printed Editions:—For Bibliography of printed editions cf. S. K. De's History of Sanskrit Poetics Vol.I, pp. 72–73.

काव्यादर्श	Kāvyādarśa
and टीका	and ṭīkā
No. 123	42. 1872-73.

Size.— 11⅛ in. by 5 in.

Extent.— 86 leaves; 7 lines to a page; 36 letters to a line.

Description.— Country paper; old in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing bold, clear and legible; पृष्ठमात्रास used; contents of first few folios difficult to make out, the folios being besmeared with black pigment; contents of the folios have blackish appearance; foll. 1–4 missing; fol. 89–90 slightly damaged at the edges; borders ruled in two double black lines.

The Ms contains the text of 1-2 chapters and only the com. of the 3rd chapter.

Age.— Saṁvat 1683.

Author.— Daṇḍi and Vijayānanda.

Begins— abruptly, folio 5ᵃ

Text—....र्मालतीदामलंघितं भ्रमरैरिति ।
प्रसादवत्प्रसिद्धार्थमिंदोरिंदीवरद्युति ॥ ४५ ॥
लक्ष्म लक्ष्मीं तनोतीति प्रतीतिसुभगं वचः
व्युत्पन्नमतिभिर्गौडैर्नानिरूढमपीष्यते ॥ ४६ ॥ etc.

folio 9ᵇ इत्याचार्यदंडिनः काव्यादर्शे मार्गविभागो नाम प्रथमः परिच्छेदः ॥१॥

folio 37[b] इत्याचार्यदंडिनः कृतौ काव्यादर्शेऽर्थालंकारविभागो नाम द्वितीय(:) परिछेदः ॥ २ ॥

Begins— Com. fol. 38[a]

श्रीसर्वज्ञमुखांबुजाश्रयलता त्रैलोक्यविद्योतिनी
यत्सेवा विहितां जनैः सुमतये कर्त्तुं क्षमानुग्रहं ।
तामानम्य कुमारसेनमुनिना वाग्देवतामुच्यते
वृत्तिः सद्यमकेयमादरतया सा सज्जनैः श्रूयताम् ॥ etc.

Ends:— folio 90[a]

Comm. इदानीं सर्वमपसरन्नाह ॥ शब्दार्थमित्यादि ॥ अथास्य शास्त्रस्य ज्ञानफलमाह ॥ शब्दार्थमित्यादि ॥ अथास्य शास्त्रस्य ज्ञाने फलमाह ॥ शब्दार्थमित्यादि ॥ अथास्य शास्त्रज्ञानकव्युत्पन्नबुद्धिरित्यादि ॥

इति श्रीविजयानंदविरचिता दंडिटीका समाप्ता ॥ ॥ ब ॥ तृतीयपरिछेदस्य ॥ इति दंड्यलंकारः काव्यादर्शो नाम समाप्तः ॥ श्रीरस्तु ॥ शुभं भवतु ॥ कल्याणमस्तु ॥ ॥ संवत् १६८३ वर्षे माघमासे शुद्धपक्षे अष्टम्यां भौमवासरे श्रीमूर्यपूरस्थाने लिखितं ॥ ॥ ब ॥ ॥ ब ॥ ॥ ब ॥

References.--- Aufrecht mentions only this Ms with the com. of Vijayānanda in his Catalogus Catalogorum I, 102[b].

काव्यादर्शटीका	Kāvyādarśaṭīkā
called	called
काव्यादर्शमार्जन	Kāvyādarśamārjana
No. 124	373. / 1895-98.

Size.— $10\frac{1}{4}$ in. by $4\frac{4}{5}$ in.

Extent.— 48 leaves; 10 lines to a page; 36 letters to a line.

Description.— Country paper; old in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing bold, clear and legible; borders ruled in double red lines; edges slightly damaged; yellow

pigment used only once ; first and the last foll. beautifully decorated ; fol. 16 repeated.

Age.— Saṁvat 1746.

Author.— Harināṭha, son of Viśvadhara.

Begins-- folio 1[b]

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ।
गिरीशहतदेहार्द्धां गिरीशत्वसमृद्धये ।
गिरिशरीरे बिभ्राणां गिरीशतनयां नुमः ॥ १ ॥
किञ्चिच्चेलाञ्चलविगलनोद्दंचलेराधिकायाः
सव्रीडायाः सपदि पिहितेवक्षसंक्षिप्तमात्रः ॥
पायादस्मानभिनवसुधाक्षालिनोनंदसूनो-
र्वात्योद्वेलत्कुवलयवनी कोमलो दृष्टिपातः ॥ २ ॥
साम्ना सुवर्णदानेन भेदाद्विग्रहतोपि वा
उद्धतोपि कठोरोपि मया दंडी (प्र)साद्यते ॥ ३ ॥
तातं विश्वधरं नत्वा ज्यायं संकेशवं गुरुं ॥
भानोरवरजेनायं प्रक्रमः क्रियते मया ॥ ४ ॥
दुर्ब्बोधपदसंधानविकाममलिनात्मनः ।
क्रियते **हरिनाथेन काव्यादर्शस्य माजनम्** ॥ ५ ॥ etc.

folio 8[a] इति विश्वधरपुत्रस्य हरिनाथकवेः कृतौ ॥ आथोपात्तः परिच्छेदः **काव्यादर्शस्य मार्जने** ॥ इति महामहोपाध्यायसन्मिश्रश्रीविश्वधरात्मज-महामहोपाध्यायसन्मिश्रश्रीकेशवावरजमहामहोपाध्यायससन्मिश्रश्रीहरिनाथ-कृतौ **काव्यादर्शमार्जने** प्रथमः परिच्छेदः ॥ श्री ॥

folio 16 1[b] इति महोपाध्याय श्रीविश्वनाथात्मजश्रीहरिनाथकृतौ **काव्यादर्शमार्जने** द्वितीयः परिच्छेदः ॥ श्री ॥

Erds— folio 47[b]

कविपंडितमूर्द्धन्य श्रीविश्वधरजन्मनः ॥
कृतौ श्रीहरिनाथस्य परिच्छेदः स्तृतीयकः ॥
द्रोहेन वा स्नेहवशेन वापि स्वभावतः सज्जनदुर्जनाभ्या(म्) ॥
दोषाय वा तस्य निराक्रियायै कृतिर्मदीया परिभावनीया ॥ २ ॥
श्रीराधावल्लभो जयति ॥ इति महामहोपाध्यायविश्वधरात्मजमहामहोपाध्याय-श्रीकेशवानुजमहोपाध्यायश्रीहरिनाथकृतौ **काव्यादर्शमार्ज(ने)** तृतीयः परि-

छेदः ॥ ३ ॥ श्रीराधावल्लभसहायोसि ॥ ॥ संवत् १७४६ वर्षे वैशाष द्वितीयादि १३ सोमे लिखितं भ गंगारामेण यादृशमिति ॥ ॥ रघुनाथसूताविश्वंभरात्मज सोमेश्वरस्येयं पठनार्थं ॥ ॥ श्रीरस्तु ॥ ब ॥ ॥

References.— 1 Aufrecht's Catalogus Catalogorum Part I, page 103[a] Part III, page, 22[b]. This seems to be a rare com. since Aufrecht mentions only two Mss. of this work in his Catalogus Catalogorum.

2 S. K. De remarks as follows in his History of Sanskrit Poetics Vol. I, page, 73-" °Mārjanā by Harinātha, son of Viśvadhara. Harinātha also wrote a comm. on Bhoja's *Sarasvatī-K°*. He must be later than Keśava Miśra whose work on Alaṁkāra he cites. "

काव्यादर्शव्याख्या
(श्रुतानुपालिनी)

Kāvyādarśavyākhyā
(Srutānupālinī)

No. 125

111.
1919–1924.

Size. — $8\frac{1}{5}$ in. by $13\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 219 leaves; 20 lines to a page; 20 letters to a line.

Description.— Modern paper with water marks; Devanāgarī characters; hand-writing clear and legible, but not uniform; written on one side of the fol.; the com. begins from. I, 77 and ends abruptly.

The Ms was transcribed from a Madras Ms in 1918.

Age.— A modern copy.

Author.— Not mentioned.

Begins.—folio 1

एवमुदाहृत्य उदाहरणार्थस्य उदारत्वमाह

Text. इति त्यागस्य वाक्येऽस्मिन् उत्कर्षः साधु लक्ष्यते ।
अनेनैव पथान्यत्र समानन्यायऊह्यताम् ॥ इतीति

Comm. इति उक्तेन प्रकारेण उत्कर्षोऽतिशयः साधु शोभनं लक्ष्यते प्रतीयते क्व अस्मिन्वाक्ये कस्य त्यागस्य उत्कर्षं प्रदर्श्य अन्यत्राप्येवमेव ज्ञातव्यमित्याह

अनेनैव पथेति ॥ एतेनैव उपायेन अन्यच्च इतरदपि समानमिति तुल्यं वीर्यधैर्यादिन्यायमिति युक्तिः समानस्तुल्यो न्यायः यस्य वीर्याद्युत्कर्षस्येति विग्रहः ऊह्यतामिति तर्क्यताम् । etc.

folio. 16 इत्यार्यदण्डिनः कृतौ काव्यादर्शे मार्गविभागो नाम प्रथमः परिच्छेदः

folio. 17 इति मार्गविभागार्थः परिच्छेदो यथाश्रुतम् ।

व्याख्यातस्तत्र यश्चोक्तस्तत्तद्गृह्णन्तु साधवः ॥

इति श्रुतानुपालिन्यां काव्यादर्शटीकायां मार्गविभागपरिच्छेदः प्रथमः ।

folio 162 इति श्रुतानुपालिन्यां द्वितीयः परिच्छेदः

Ends.-- folio 219

वञ्चितमुदाहरति–कुब्जामिति ॥ सुरसुन्दरी प्रतिस्पर्धिनीत्यत्र कुब्जा शब्दोन्यत्र ह्रस्वाभङ्गायां दीर्घजिह्वायां योषिति प्रसिद्धः तेन कन्याकुब्जानगरी वञ्चते तेन कुब्जां कन्यां कुब्जां नगरीमासेवमान इत्ययमर्थोऽपि विवक्षितः ॥ व्युत्क्रान्तमुदाहरति दण्डे चुम्बतीति

1 Aufrecht does not mention this com. on काव्यादर्श in his Catalogus Catalogorum.

S. K. De, also makes no reference to this com. in his History of Sanskrit Poetics.

काव्यादर्शव्याख्या Kāvyādarśavyākhyā

No. 126 $\frac{110}{1919\text{-}24}$

Size.— $8\frac{1}{4}$ in. by $13\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 65 leaves ; 24 lines to a page ; 25 letters to a line.

Description.— Modern paper with water-marks ; new in appearance ; Devanāgarī characters ; hand-writing clear and legible ; paper ruled ; borders ruled in single red lines.

The Ms was transcribed from a Madras Ms in 1920 It contains four परिच्छेदs.

Age.-- A modern copy.

Author.-- Yāmuna or Yāmuneya.

Begins.-- fol. 1

॥ श्रीरस्तु ॥

काव्यादर्शव्याख्या

करोतु कमलाकान्तः कल्याणं करुणाकरः ।
बुद्धिबोधकबोध्यात्मा प्रपञ्चोयं यदाश्रयः ॥
अथ दण्डिप्रणीतस्य विवृणोत्यर्थमादरात् ।
काव्यादर्शाभिधानस्य काव्यशास्त्रस्य **यामुनः** ॥
प्रबन्धादौ प्रयोक्तव्यामाचार्यस्सद्धिराशिषम् ।
प्रायुङ्क्त दण्डीपद्येन चतुरित्यादिनाथ च ॥ etc.

folio 6 इति **यामुन**विरचितायां **काव्यादर्श**टीकायां प्रथमः परिच्छेदः समाप्तः

folio 35 इति **यामुनेय**विरचितायां **काव्यादर्श**टीकायां द्वितीयः परिच्छेदस्समाप्तः श्रीः ।

folio 59 इति **यामुनेय**विरचितायां **काव्यादर्श**टीकायां तृतीयः परिच्छेदः समाप्तः

Ends.— folio 65

गुणदोषान्न शास्त्रज्ञः कथं विभजते जनः

इत्यादिना पूर्वं निर्दिष्टं शास्त्रं निगमयति त्र्यत्वं न बुद्धिरित्यादिना विधिदर्शितेन शास्त्रचोदितेन गुणदोषयोर्वशवर्तिनीभिर्दोषगुणविषयहानोपादानाक्रियोपकरणभूताभिः धन्यस्सुभगो लभते किं किञ्च लभते इति कवेः काव्यकरस्यैहिकामुष्मिकसुखहेतुत्वमुक्तम्

इति **यामुनेय**विरचितायां **काव्यादर्श**टीकायां चतुर्थः परिच्छेदस्समाप्तः शुभमस्तु

काव्यानुशासन with **वृत्ति**
called
अलङ्कारचूडामणि.

Kāvyānuśāsana with vṛtti
called
Alaṁkāracūdāmaṇi

No. 127

153.
1881-82.

Size.—$10\frac{1}{5}$ in. by $4\frac{2}{5}$ in.

Extent.— 117 leaves; 11 lines to a page; 36 letters to a line.

Description.— Country paper; old in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing clear, legible and uniform; पृष्ठमात्रास used; borders ruled in two double black lines; red pigment used; right-hand edges of some folios moth-eaten; square blank space left in the middle of folios.

Age.— Saṁvat 1476.

Author.— Hemacandra.

Begins.— fol. 1[b]

॥ ॐ ॥ अर्हं ॥

प्रणम्य परमात्मानं निजं काव्यानुशासनम् ।
आचार्यहेमचन्द्रेण विद्वत्प्रीत्यै प्रतन्यते ॥ १ ॥

ग्रंथारंभे शिष्टसमयपरिपालनाय शास्त्रकार· समुचितेष्टदेवतां प्रणिधत्ते ॥ ब ॥

अकृत्रिमस्वादुपदां परमार्थाभिधायिनीम् ।
सर्वभाषापरिणतां जैनीं वाचमुपास्महे ॥ etc.

folio 17[b] इत्याचार्य श्रीहेमचंद्रविरचितायामलंकारचूडामणिसंज्ञस्वोपज्ञ काव्यानुशासनवृत्तौ प्रथमोध्यायः ॥ ब ॥

folio 38[b] इति etc.....काव्यानुशासनवृत्तौ रसभावतदाभास काव्यभेदप्रतिपादनो द्वितीयोध्यायः ॥ ८ ॥

folio 100[b] इति etc.....शब्दार्थालंकारवर्णनः षष्टोऽध्यायः ॥

folio 112[a] इति etc.....नायकवर्णनः सप्तमोऽध्यायः समाप्तः ॥ ब ॥

Ends.— folio 117

विप्रकीर्णवृत्तांतानामेकत्र संधानं यदुवंशादिलीपवंशादिवशांहिता ॥ एवमनंतो अनिबद्धगणः संहि आदिग्रहणे न गृह्यते ॥ ब ॥ इह च सत्संधित्वं शब्दार्थवैचित्र्ययोगश्च महाकाव्यवदाख्यायिका कथा चंपूष्वपि द्रष्टव्यः ॥ प॥ इत्याचार्य श्रीहेमचंद्रविरचितायामलंकारचूडामणिसंज्ञस्वोपज्ञकाव्यानुशासनवृत्ता वष्टमोध्यायः समाप्तः ॥

समाप्तयमलंकारचूडामणिवृत्तिः कृतिरियं महाकवि श्रीहेमचंद्रसूरीणा ॥ ग्रंथाग्रं श्लोकसंख्या २७३३ ॥

भग्नपृष्टिकटिग्रीवा बद्धमुष्टिरधोमुखं ।
कष्टेन लिखितं शास्त्रं यत्नेन प्रतिपालयेत् ॥ संवत् १४७६
वर्षे कार्तिक वदि सप्तमी ॥ साहा श्रीवधाभार्याबाई गुरुदंसुतसाहसहिस-
किरणेन भंडारे गृहीत्वासुत वर्धमान शांतिदास परिपालनार्थं ॥ ब ॥

References.— 1 Aufrecht's Catalogus Catalogourm Part I, 32^a 103^a; Part III 7^b, 22^b.

2 S. K. De— History of Sanskrit Poetics Vol. I, p. 203ff.

3 Descriptive Catalogue of Mss. Madras Vol. XXII, page 8636 No. 12836.

4 Printed Editions, Published by the Nirnayasagara Press, Bombay.

काव्यानुशासनवृत्ति
or अलंकारतिलक

Kāvyānuśāsanavṛtti
or Alaṁkāratilaka

No. 128

290.
1884–1886.

Size.— $10\frac{3}{8}$ in. by $4\frac{3}{8}$ in.

Extent.— 29 leaves; 15 lines to a page; 55 letters to a line.

Description.— Country paper, musty, brittle and worn-out; Devanāgarī characters; borders ruled with double red lines; cricular blank space left in the middle of written matter on each folio; the several chapters end on the following folios:—

Chapter	I	folio	9
,,	II	,,	14 दोषगुणविवेचन
,,	III	,,	19 अर्थालंकारानिरूपण
,,	IV	,,	22 शब्दालंकारविवेचन
,,	V	,,	29

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Vāgbhaṭa,* son of Nemikumāra and Vasundharā.

---

* This Vāgbhaṭa is Vāgbhaṭa II, of S. K. De (vide Sanskrit Poetics Vol. I, 205).

Begins—

॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥
प्रणिपत्य प्रभुं नाभिसंभवं भक्तिनिर्भरः ।
विवृणोमि स्वयमहं निजं काव्यानुशासनं ॥ १ ॥

ग्रंथार(रं)भे शिष्टसमयपरिपालनाय अभिधेयसंबधप्रयोजनप्रतिपादनाय च कौंतेयकुलकमलविकाशनैकभास्करस्य दुस्तरस्तरसमस्तशास्त्रापारपारावारगहनमध्यावगाहनामंदमंदरस्य विलसत्कलिकालकेलिकमलिनीकुलमूलोन्मूलनमत्तमतंगजस्य etc.

Ends:—

"अनंगस्य रसानुपकारकस्य वर्णनमनंगाभिधानं यथा ॥ कर्पूरमञ्जर्यां नायिकया स्वात्मना च वसंतवर्णनमनादृत्य चंद्रिवर्णने तस्या राज्ञः प्रशंसनं ॥ इति महाकविश्रीवाग्भटविरचितायां अलंकारतिलकाभिधानोऽअलंकारः ॥ छ ॥ छ ॥

नव्यानेक महाप्रबंधरचना चातुर्यविस्फूर्जित-
स्फारोदारयशः प्रचारसततव्याकीर्णविश्वत्रयः ।
श्रीमन्नेमिकुमारसूनुरखिलप्रज्ञालुचूडामणिः ।
काव्यानामनुशासनं वरमिदं चक्रे कविर्वाग्भटः ॥ छ ॥

॥ शुभं भवतु ॥ ग्रंथसंख्या १७३५ ॥ छ ॥ इति अलंकारतिलकवृत्तिः संपूर्णा ॥

References.— The present work is written by Vāgbhaṭa II, who is distinguished from Vāgbhaṭa I, author of Vāgbhaṭālaṁkāra. (vide S. K. De. *Sanskrit Poetics* Vol. I, p. 205). Vāgbhaṭa I, lived in the " first half of the 12th century." Vāgbhaṭa II refers to Vāgbhaṭa I and borrows from Hemacandra (Ibid, p. 207.)

For other Mss see Aufrecht, i, 32[a]. For a full description of the work see India Office Cata. Part III, pp. 331-32 *Editions*. Kāvyamālā No. 43, (1894, 1915).

काव्यानुशासनवृत्ति
or अलंकारतिलक

Kāvyānuśāsanavṛtti
or Alaṁkāratilaka

No. 129

300
1880-81

Size.— $11\frac{3}{4}$ in. by $4\frac{2}{5}$ in.

Extent.— 26 leaves; 17 lines to a page; 65 letters to a line.

Description.-- Country paper; musty in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing small, clear, legible and uniform:; पृष्ठमात्राs used; borders ruled in triple red lines; square blank spaces in the middle of the folios.

Age.— Saṁvat 1532.

Author.— Vāgbhaṭa, Son of Nemikāra and Vasundharā.

Begins:—folio 1[b]

।. ॐनमः सर्व्वज्ञानयः (ज्ञायः) ॥
प्रणिपत्य प्रभुं नाभिसंभवं भक्तिनिर्भरः ।
विवृणोमि स्वयमहं निजं **काव्यानुशासनं** ॥ १ etc.

folio 8[b] इति महाकविश्रीवाग्भटविरचितायां **अलंकारतिलकाभिधानस्वोपज्ञकाव्यनुशासनवृत्तौ** प्रथमोध्यायः ।

folio 18[b] इति etc.....द्वितीयोध्यायः ॥ छ । २

folio 18[b] इति etc.....तृतीयोध्यायः ॥ छ ॥ ३

folio 21[b] इति etc.....चतुर्थोध्यायः ॥ छ ॥ ४

Ends:— folio 26[b]

अनंगस्य रसानुपकारकस्य वर्णनं etc.
upto चक्रे कविर्वाग्भटः
as in No. 128.

followed by अलंकारतिलकाभिधानोऽलंकारं(रः) समाप्तः ॥ छ ॥ ग्रंथाग्रं १६३० ॥ संवत् १५३२ वर्षे ज्येष्ठ शुदि १४ गुरुपुस्तिका लिखिता । छ ।

References.— Same as in No. 128.

काव्यानुशासनवृत्ति
or अलंकारतिलक

Kāvyānuśāsanavṛtti
or Alaṁkāratilaka

No. 130 — 3 / 1869–70

Size.— 9½ in. by 4¼ in.

Extent.— 33 leaves; 15 lines to a page; 36 letters to a line.

Description.— Country paper; whitish in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing clear, legible and uniform; पृष्ठमात्रास used; borders of some folios ruled in triple black lines; while of others in two double black lines; white chalk used for corrections; yellow pigment also occasionally used.

Age.— The Ms. appears to be old.

Author.— Vāgbhaṭa II.

Begins:—folio 1[a]

विसंधीति तत्र विश्लेषे अश्लीलत्वे कष्टत्वे च संधिवैरूप्यं विसंधिः। विश्लेषे यथा etc.

Ends—folio 33[a]

कर्पूरमंजर्य्या नायिकया स्वात्मने च वसंतवर्णनमनादृत्य दिवर्णे तस्य तस्य गजप्रशंशनं ॥ छ ॥ इति महाकवि श्रीवाग्भटविरचितायां स्वोपज्ञकाव्यानुशासनवृत्तौ रसादिविवेचनो नाम पंचमोध्यायः ॥ अलंकारतिलकाभिधानो अलंकारः समाप्तः ॥ छ ॥ ग्रंथ ॥ १६२० ॥

तव्यव्यानेक महाप्र.....विसर्जितः
स्फारोदारयशः प्रचारसततव्याकीर्ण विश्वत्रयः।
श्रीसन्नेमकुर्म(मा)रसुनुरखिलप्रज्ञाला(लु)ञ्छडामणी
काव्यानामनुसा(शा)सनं वरमिदं चक्रे कविर्वाग्भटः ॥

इति अलंकारतिलकनामालंकारः समाप्तः ॥ छ ॥ छ ॥ शुभं भवतु ॥ छ ॥ कल्याणमस्तु ॥ छ ॥ छ ॥ etc.

References.— Same as in No. 128.

काव्यार्थगुंफ Kāvyārthagumpha

No. 131 526/1884-87

Size.— $7\frac{1}{2}$ in. by $4\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 12 leaves; 10 lines to a page; 33 letters to a line.

Description.— Country paper; very old, thin and worn out; Devanāgarī characters; hand-writing clear and legible; colophon and some other lines marked out with red pigment.

Age.-- Saṁvat 1775.

Author.-- Hariprasāda Māthura, Son of Gaṅgeśa.

Begins—

"॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

लोकोत्तराह्लादकार्थविशिष्टः शब्दः काव्यं तस्य चाह्लादकीर्त्यायनेकप्रयोजनवतो देवताप्रसादायुत्पत्यभ्यासाभ्यां वा(वा?)घटनानुकूलशब्दार्थोपस्थितिरेव कारणं काव्यं श्रुतमर्थो नावगत इत्यादौ शब्द एव लोकप्रतीतिपर्यवसानात् स चादौ त्रिविधः वाचको लाक्षणिको व्यंजकश्च etc."

Ends—

"इति अलंकाराः इत्थं चादुष्टं गुणवत्सालंकारं काव्यं परमपुरुषार्थसमर्थकं इति सर्वं शिवं।

प्राचां मतानुरोधेन बालव्युत्पत्तिहेतवे।
काव्यगुंफः कृतोनेन प्रीयतां हरवल्लभा ॥ १ ॥
यः शब्दरचनाभंगो यश्चार्थगुणविप्लवः।
नावमान्यो हि बालानां वाक्यं कर्णरसायनं ॥ २ ॥

इति श्री श्रीमद्गंगेशतनयहरिप्रसादमाथुरनिर्मितः परिसमाप्तोयं काव्यार्थगुंफः ॥ श्रीरस्तु ॥

संवत् १७७५ माघशुक्लपौर्णिमायां शनौ ॥

References.— 1 Aufrecht refers only to this Ms. ii, 20[b], Rgb. 526.

2 S. K. De in this Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 323, makes the following remarks about this Ms.—"A Ms. of this work bears the date 1775 which is possibly the date also of its composition..... The author was the son of Māthura Miśra Gaṅgeśa."

काव्यालंकार Kāvyālaṁkāra

No. 132 $\frac{248}{1875\text{-}76}$

Size.— 15 in. by $6\frac{7}{8}$ in.

Extent.-- 27 leaves ; 13 lines to a page ; 41 letters to a line.

Description.— Country paper, not very old but smooth and whitish in appearance ; Devanāgarī characters ; hand-writing, bold clear and legible.

Age.— The Ms appears to be a modern copy.

Author.— Rudraṭa.

Begins—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ अविरलविगलन्मदजलकपोलकालीनिलीनमधुपकुलः ।
उद्भिन्ननवश्मश्रुश्रेणिरिव गणाधिपो जयति ॥ १ ॥
सकलजगदेकशरणं प्रणम्य चरणांबुजद्वयं गौर्याः ।
काव्यालंकारोयं ग्रंथः क्रियते यथायुक्ति ॥ २ ॥
अस्य हि पौर्वापर्यं पर्य्यालोच्याचिरेण निपुणस्य
काव्यमलंकर्तुमलं कर्तुरुदारा मतिर्भवति ॥ ३ ॥
ज्वलदुज्ज्वलवाक्प्रसरः सरसं कुर्वन्महाकविः काव्यं ।
स्फुटमाकल्पमनल्पं प्रतनोति यशः परस्यापि ॥ ४ ॥

Ends--

"दारिद्र्यव्याधिजराशीतोष्णाद्युद्भवानि दुःखानि
बीभत्सं च विदध्यादन्यत्र न भारताद्वर्षात् ॥ ४० ॥
वर्षेष्वन्येषु यतो मणिकनकमयी महीहितं सुलभं ।
विगताधिव्याधिजराद्वंद्वलक्षायुषो लोकाः ॥ ४१ ॥
जयति जनमनिष्टाद्युद्धरंती भवानी
जयति निजाविभूतिव्याप्तविश्वो मुरारिः
जयतिजगजवक्त्रः सोत्र यस्यप्रसादा
दुपशमाति समस्तो विघ्नवर्गोपसर्गाः ॥ ४२ ॥
इति श्रीकाव्यालंकारे षोडशोध्यायः ॥ १६ ॥

References.— 1 Mss— Aufrecht i 103[a], 779[a] ; ii, 20[b].

2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 86. Bühler observes "In the latter half of the eleventh century falls *Rudraṭa*,

the author of the Kāvyālṁkāra, No. 248. The sign of interrogation which stands against the author's name in the classified list may be removed...:....." Report 1877, p. 67.

This work is described by Rajendralal Mitra in his " Notices of Sanskrit Mss." Vol. X, No. 3328. There the work is assigned to *Rudraṭa.*

3 Editions : This worked is published with the com. of Namisādhu in Kāvyamālā 2, 1886.

रुद्रटालंकार or
काव्यालंकार
with **टीका**

Rudraṭālaṁkāra or
Kāvyālaṁkāra
with ṭīkā

No. 133

159
A 1882-83.

Size.— 15 in. by 7 in.

Extent.— 142 leaves; 11-12 lines to a page; 44 letters to a line.

Description.— Country paper; old in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing clear, legible and uniform; text in the middle and the com. below and above the text; yellow pigment used for corrections; foll. 1 and 142 slightly damaged.

Age.— The Ms appears to be old.

Author—of text.— Rudraṭa.

,, — of com.— Namisādhu. He composed his commentary in Saṁvat 1125; see. V. 5 below.

Begins.— folio 1[b]

Text. ॐ अविरलविगलन्मदजलकपोलपालीनिलीनमधुपकुलः
उद्भिन्ननवश्मश्रुश्रेणिरिव गणाधिपो जयति १
सकलजगदेकशरणं प्रणम्य चरणांबुजद्वयं गौर्याः
काव्यालंकारोयं ग्रंथः क्रियते यथायुक्ति ॥ १ ॥ etc.

Commentary ॐ श्रीगणेशाय नमः

ओं निःशेषाऽपि त्रिलोकीविनयपरतया सन्नमंतीपुरस्ता-
द्यस्यांघ्रिद्वंद्वसक्तंयगुलिविमलनखादर्शसंक्रांतदेहा
निर्मीतिस्थानतां नाभयदभवमहा रातिभीत्येव भाति
श्रीमान्नाभेयदेवः स भवतु भवतां शर्मणे कर्ममुक्तः १
पूर्वमहामतिविरचितवृत्त्यनुसारेण किमपि रचयामि
संक्षिप्ततरं रुद्रटकाव्यालंकारटिप्पनकं २ etc.

folio 6ᵇ इति नमिसाधुविरचितं रुद्रटालंकारप्रथमाध्यायटिप्पनकं समाप्तम् ॥
folio 17ᵃ इति श्वेताम्बरनमिविरचिते रुद्रटालंकारटिप्पणे द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥
folio 29ᵃ इति etc.....अध्यायस्तृतीयः ३
folio 41ᵇ इति श्वेतांबरश्चतुर्थः ४
folio 52ᵇ इति etc.....अध्यायः पंचमः समाप्तः ॥
folio 65ᵇ इति etc.....षष्टोऽध्यायः ॥
folio 84ᵃ इति etc.....वास्तव्याध्यायः समाप्तः
folio 103ᵇ इति etc.....अध्यायः समाप्त अष्टमः ८ ॥
folio 110ᵇ इति etc.....अध्याये नवमः ९
folio 117ᵃ इति etc.....श्लोषाध्यायो दशमः
folio 125ᵇ इति etc.....अध्याय एकादशः ११
folio 130ᵇ इति etc.....द्वादशोऽध्यायः समाप्तः
folio 132ᵃ इति etc.....त्रयोदशोध्यायः १३
folio 135ᵇ इति etc.....चतुर्दशोध्यायः १४
folio 137ᵇ इति etc.....पंचदशोऽध्यायः १५

Ends.-- folio 142ᵇ

Text जयति जनमनिष्टादुद्धरंती भवानी जयति निजविभूतिव्यापृविश्वोमुरारिः
जयति च गजवक्त्रः सोत्र यस्य प्रसादादुपशमति स स(म)स्तो विघ्नवर्गो-
पसर्गाः ४२
इति श्रीकाव्यालंकारे षोडशोध्यायः १६
एवं रुद्रटकाव्यालंकृतिटिप्पनकविरचनात् पुण्यं
यदवापि मया तस्मात्सतः परोपकृतिकृद्भुयात् १
धारामद्रपुरीयगच्छतिलकः पांडित्यसीमाभवत्
सूरिर्भूरिगुणैकमंदिरमिह श्रीशालिभद्राभिधः

तत्पादांबुजपद्मपदेन नमिता संक्षेपसंप्रक्षिणः
पुंसो मुग्धधियोधिकृत्यरचितं सट्टिप्पनं लब्धदः २
यदनवद्यार्थाद्वितथं विवृतं किमपीह तन्महामतिभिः
संशोधनीयमखिलं रचितांजलिरेष याचेऽहं ३
सहस्रत्रयमन्यूनं ग्रंथोयं पंडितोऽखिलः
द्वात्रिंशदक्षरश्लोकप्रमाणेन सुनिश्चितं ४
पंचविंशतिसंयुक्तैरेकादशसमाशतैः
विक्रमात्समतिक्रांतैः प्रावृषीदं समर्थितं ५
मूलसूत्रव्यतिरेकेण मूलसूत्रं तु सप्तशतान्यशीत्यधिकानि ६

श्रीकृष्णाय नमः

भक्तिः कृष्णे मतिर्द्धर्मे शक्तिस्त्यागे रतिः श्रुते
दया सर्वेषु भूतेषु स्यान्मे जन्मनि जन्मनि १
सत्यं मनोरमाकामाः सत्यं रस्याविभूतयः
किं तु मत्तांगनायांगभंगिलोलं हि जीवितम २

com. अथ शास्त्रपरिसमाप्तिमंगलार्थं देवताः संकीर्तयन्नाह जयतीति सु...मं इति श्रीपंडितनमिसाधुविरचिते रुद्रटालंकारटिप्पनके षोडशोध्यायः १६ रुद्र-नवत्मा परिमितशरदि श्रीविक्रमादित्यात् आश्विनमासिपतंगे पूर्णो ग्रंथो द्वितीयायां शुभं भूयात् ॥

References.— Same as in Nos. 132 and 134 (below).

काव्यालंकारटिप्पण

Kāvyālaṁkāraṭippaṇa

No. 134

53
1880-81.

Size.— 13 in. by $1\frac{7}{8}$ in.

Extent.— 199 leaves; 4 lines to a page; 66 letters to a line.

Description.— Palmi-caves, old but well preserved, though grown brittle; Devanāgari characters; each folio contains two columns of written matter; hand-writing, bold, clear and legible.

Age.— Saṁvat 1471 (recorded on folio 199).

Author.— Namisādhu.

Begins—

९० ॥ "निःशेषापि त्रिलोकीविनयपरतयासंनमन्तीसुरन्मा ।
घस्यांघ्रिद्वंद्वसक्तांगुलिविमलनखादर्शसंक्रांतदेहा ॥
निर्भीतिस्थानलीनाभयदभवमहारातिभीत्येव भाति ॥
श्रीमन्नाभयदेवः स भवतु भवतां शर्म्मणे कर्म्ममुक्तः ॥ १ ॥
पूर्वमहामतिविरचितवृत्यनुसारेण किमपि रचयामि ।
संक्षिप्ततरं रुद्रटकाव्यालंकारटिप्पणकं ॥ २ ॥

Ends.—

"एवं रु...टकाव्यालंकारटिप्पनकविरचनात्पुण्यं ॥
यदवापि मया तस्मान्मनः परोपकृतिरिति भूयात् ॥
धारामद्रपुरीयगच्छतिलकः पांडित्यसीमारुव-
द्भूरिर्भूरिगुणेकमंदिरमिह श्रीशालिभद्राभिवः
तत्पादांबुजषट्पदेन नमिना संक्षेपसंप्रेक्षिणः ।
पुंसो मुग्धधिया विकृत्य रचितं सट्टिप्पनं लघ्वद' ॥
.....विवृतं किमपीहतन्महामातिभिः ।
संशोधनीयमखिलं रचितांजलिरेष याचेहं ॥ ३ ॥
सहस्रत्रयमन्यूनग्रंथोयं पंडिताखिल ।
द्वात्रिंशदक्षरश्लोकप्रमाणेन सुनिश्चितं ॥ ४ ॥
षट्सप्ततिसंयुक्तोरेकादशसमासतेः ।
विक्रमात्समातिक्रांते प्रावृष्.....यं समर्थितं ॥
॥×॥+॥+॥ माघमासे तथा कृष्णे अष्टम्यां शुक्रवार यो चित्रकूटास्थि-
तेनेदं शिवदेवेन सूनुना नैगमान्वयकायस्थ लखितं जल्हणेर्नतु ॥ छ ॥ मंगलमस्तु
॥=॥+॥ छ ॥

On folio 199[b]

"संवत् १४७१ वर्षे श्रीपरतरगच्छे श्रीजिनराजसूरिपट्टे श्रीजिनवर्द्धनसू-
रीणां सपिउदयशीलगणि"

References.— 1 Mss Aufrecht i 103[a], 779[a]; ii, 20[b].

This work is described by Rajendralal Mitra in his Notices of Sanskrit Mss. Nos. 3102 and 3329.

Namisādhu's com. with the *Kāvyālaṁkāra* of *Rudraṭa* is published in Kāvyamālā 2, 1886.

काव्यालंकारटिप्पण Kāvyālaṁkāraṭippaṇa

No. 135 70. 1873-74.

Size.—$13\frac{1}{4}$ in. by 10 in.

Extent.—23 leaves; 33 lines to a page; 36 letters to a line.

Description.— Country paper, old, thick and slightly grey in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing small, clear and legible; corrections made with yellow pigment; abruptly begins from the 3rd chapter and ends at ch. V; written on one side only.

Age.—Saṁvat 1931.

Author.— Namisādhu.

Begins—

॥ श्री हरिः ॥ अथेदानीं यमकलक्षणमाह । तुल्यश्रुतीत्यादि या पुनरावृत्तिः पुनरुच्चारणं वर्णानां तद्यमकं कीदृशानां तुल्या समाना श्रुति श्रोत्रेंद्रियोपलब्धिः etc.

Ends —

'—महाकवीनां सुकवीनां चित्रकरणे किल लक्षणा भवाल्लक्ष्यदर्शनमेव महानुपाय इति कृत्वा इति श्वेतांबरविरचिते रुद्रटालंकारटिप्पणके चित्राध्यायः पंचमः समाप्तः शुभं भवतु श्रीरस्तु संवत् १९३१ आषाढद्वितीयनवम्यां भौमवारे व्यासटीकमदासेन लिपीकृतम् ॥

शुभं भूयात् श्रीलक्ष्मीनारायणे जयतितराम्

References.— Same as in No. 134.

काव्यालंकार-सूत्रवृत्ति (कविप्रिया) Kāvyālaṁkāra-sūtravṛtti (Kavipriyā)

No. 136 260. 1875-76.

Size.— $9\frac{1}{2}$ in. by $4\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 47 leaves; 10 lines to a page, 32 letters to a line.

Description.— Country paper, very old, rough and slightly fibrous in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing of medium size, clear and legible but somewhat careless; occasional marginal notes; some of the folios present a bizarre appearance; corrections made with yellow pigment; certain words are marked out with red pigment; contents are given on an additional folio and on fol. 1ª.

Age.— The Ms is very old.

Author.— Vāmana.

Begins:—

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीवामनाय नमः ॥

प्रणम्य परमं ज्योतिर्वामनेन कविप्रिया ।

काव्यालंकारसूत्राणां स्वेष्टा वृत्तिर्विधीयते ॥ etc.

Ends.—

"—अनयैव दिशाकार्यं शेषाणामप्यवेक्षणम् ॥ इति श्रीवामनसूत्रवृत्तौ प्रायोगिके पंचमेधिकरणे द्वितीयोध्यायः समाप्तोयः ॥

गर्योपनाम्नो रुद्रभूनोर्बालशास्त्रिणः पुस्तकं दत्तियापुरे लिखितं नव्हे पाठक-कृतः ॥

References.— 1 Mss : Aufrecht i, 103ª ; ii, 20ᵇ.

Aufrecht wrongly includes this and two other Mss (Nos. 527-28 of 1884-87) of this library under the title काव्यालङ्कारसूत्र and com. These Mss. contain only the commentary.

2. S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 82.

3. Editions.— Kāvyamālā 15, 1889—The Kāvyālaṁkāra-sūtra of Vāmana with his own Vṛtti. Besides this there are numerous editions. Cf. Sanskrit Poetics Vol. I. p. 84.

काव्यालंकार-सूत्रवृत्ति

No. 137

Kāvyālaṁkāra-sūtravṛtti

71.

1873-74.

Size.— $9\frac{1}{5}$ in. by 4 in.

Extent.— 34 leaves; 13 lines to a page; 32 letters to a line.

Description.— Country paper; old and brittle; Devanāgarī characters; hand-writing, clear and legible but not uniform; borders ruled in two double red lines and edges in double red lines.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Vāmana.

Begins:—folio 1[b]

॥ स्वस्ति श्रीगोपालकृष्णाय नमः ॥

प्रणम्य परमं ज्योतिर्वामनेन **कविप्रिया**

काव्यालंकारसूत्राणां स्वेषां वृत्तिर्विधीयते ॥ etc.

folio 1[b] इति काव्यालंकारसूत्रवृत्तौ शारीरे प्रथमेधिकरणे प्रथमोध्यायः

folio 10[b] इति काव्यालंकारे दोषदर्शने द्वितीयेधिकरणे द्वितीयोध्यायः

folio 25[a] इति काव्यालंकारवृत्तौ अलंकारिके चतुर्थेधिकरणे तृतीयोध्यायः

folio 26[b] इति काव्यालंकारसूत्रवृत्तौ प्रायोगिके पंचमेधिकरणे प्रथमोध्यायः

Ends.—on folio 34[a]

अनयैव दिशा कार्यं शेषाणामप्यवेक्षणम् ७

इति **काव्यालंकारसूत्रवृत्तौ** प्रायोगिके पंचमेधिकरणे द्वितीयोध्यायः

References.— Same as in No. 136.

काव्यालंकारसूत्रवृत्ति (कविप्रिया)

No. 138

Kāvyālaṁkārasūtravṛtti (Kavipriyā)

528.

1884-87.

Size.— $10\frac{1}{4}$ in. by $4\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 22 leaves; 15 lines to a page; 46 letters to a line.

Description.— Country paper, very old, worn out and brittle; Devanāgarī characters; hand-writing, small, clear, closely written, uniform and legible; borders ruled with double black lines; colophons of chapters and certain other words and lines marked out with red pigment; the Ms is damaged on one border but the written matter is intact.

Age.— Saṁvat 1649.

Author.— Vāmana.

Begins:—

॥ श्रीगणेशाय नमः ।

प्रणम्य परमज्योतिर्वामनेन कविप्रिया ।
काव्यालङ्कारसूत्राणां स्वेषा वृत्तिर्विधीयते ॥ १ ॥
काव्यं ग्राह्यमलङ्कारात् काव्यखलुग्राह्यमुपादेयभवत्यलङ्कृ(रा)त् । etc.

Ends:—

"—अनयैव दिशाकार्ये शेषाणामप्यवेक्षणमिति ॥ इति वामने काव्यालंकारसूत्रवृत्तौ प्रायोगिके पञ्चमेधिकरणे द्वितीयोध्यायः शब्दशुद्धिः ॥ समाप्ता चेयं सूत्रवृत्तिः ॥

नवोदन्वत्स्कंदाननशशिगणेये शुभकृता
समाख्याते काले श्विभयुजिरातैकादशिदिने ।
जगन्नाथः काव्यां व्यलिखदमुमाश्वादरतया ।
मुदे भूयाद्ग्रंथो जगति गणनाथस्य सकलः ॥ १ ॥
वामनालंकृतिरियं जगन्नाथेन कौतुकात् ।
गोपालभट्टजनुषा लिखिता स्वार्थमन्यतः ॥ २ ॥ श्रीः ॥

On the last folio 22[b] the following endorsement appears :—

"मठेश गोपालभट्टसुत जगन्नाथभट्टस्येदंपुस्तकं ॥ पुस्तकमिदं मठपति दामोदरभट्टात्मजकृष्णचंद्रस्य ॥ श्री ॥"

References.— Same as in No. 136.

काव्यालंकारसूत्रवृत्ति (कविप्रिया) Kāvyālaṁkārasūtravṛtti (Kavipriyā)

No. 139 527. 1884-87.

Size.— $22\frac{1}{4}$ in. by $4\frac{3}{8}$ in.

Extent. - 18 leaves; 15 lines to a page; 54 letters to a line.

Description.— Country paper, very old but well preserved; Devanāgarī characters; hand-writing, medium but uniform and legible; square blanks left in the middle; borders ruled with two double lines; पृष्टमात्राs used.

Age.— Saṁvat 1464.

Author.— Vāmana.

Begins:—

ए० ॥ ॐ नमो गणपतये

प्रणम्य परमं ज्योतिर्वामनेन कविप्रिया ।

काव्यालंकारसूत्राणां स्वेषां वृत्तिर्विधीयते ॥ छ ॥

Ends.—

सदसंतो मया शब्दा विविच्यात्पे प्रदर्शिताः ।

अनयैव दिशा कार्यं शेषाणामप्यवेक्षणं ॥ छ ॥

इति वामनीयकाव्यालंकारवृत्तौ प्रायोगिके पंचमेऽधिकरणे द्वितीयोऽध्यायः ॥ शब्दशुद्धिः । समाप्तं पंचममधिकरणमिति ॥ छ ॥ संवत् १४६४ वर्षे कार्तिक वादि ३ बुधे श्रीमदणहिल्लपत्तने ॥ छ ॥

References.— Same as in No. 136.

काव्यालंकार-शिशुप्रबोध Kāvyālaṁkāra-śiśuprabodha

No. 140 210. 1882-83.

Size.— $8\frac{1}{2}$ in. by $4\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 39 leaves ; 10 lines to a page ; 24 letters to a line.

Description.— Country paper, very old, brittle and worn out ; Devanāgarī characters ; hand-writing, bold, clear and legible ; borders ruled with double black lines ; verse-numbers marked out with red pigment ; some of the folios are damaged at the sides and corners ; the Ms is incomplete and fragmentary.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Puñjarāja.

Begins:—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ सरस्वत्यै नमः ॥ गुरुभ्यो नमः ।
गंधर्वैरुपगीयमानचरितः प्रीत्या मिलल्लोचनो ।
लीलाचंचलकर्णतालचकिता उड्डीय कुंभस्थलात् ॥
व्यालीनां भ्रमरावलीं विदुतलेलंकाररूपां दयत् ।
कस्तूरीतिलकोपमां स जयति श्रीमान गणानां पतिः ॥ १ ॥

श्रेयोतिशयार्थं गणपतेर्बीजमपिवागाधिरूढं भवत्विति ग्रंथेपि गंधर्वपद-प्रयोगः । विदुः कुंभयोर्मध्यविभागः

Ends:—on folio 70

".....नो स्तान्नति विमलं यशः ॥ १०२ ॥
सोयं श्रीपुंजनृपतिः परोपकृति कौतुकी ।
व्यधत्त काव्यालंकारं श्रोतृव्युत्तिसिद्धये ॥ १०३ ॥

इति श्रीमालकुलश्रीमालभारमालवमंडलालंकारश्रीजीवनेंद्रनंदनमफरल-मलिकश्रीपुंजराजविरचिते शिशुप्रबोधे काव्यालंकारेलंकाराध्यायोष्टमः समाप्तः ॥ छ ॥ छ ॥ शुभं भवतु ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

शिशुप्रबोधस्य च पुस्तकं शुभं ।
श्रीरामरुद्रः कृपया ददौ सुधीः
शुकस्ततस्तत्परकृत्य सिद्धये ।
लिलेख शुक्लेश्वरसंनिधौ किल ॥ १ ॥

References.— Aufrecht i 104[a], 656[b] under शिशुप्रबोधालंकार. Aufrecht mentions only two Mss. ($\frac{210}{1882\text{-}83}$ and $\frac{356}{1884\text{-}86}$) of this

work in his Catalogus Catalogorum. Dr. R. G. Bhandarkar remarks " In the class of Poetics and Metrics we have a mutilated copy of a work unknown before entitled Kāvyālaṁkāra-śiśuprabodha by Puñjarāja (No. 210).....Puñjarāja was the son of Jivanendra and is spoken of as the ornament of the Mālava circle and as belonging to the family of Śrimāḷa. He is, therefore, the same as the author of the commentary on the Sārasvata grammar. Puñjarāja mentions another larger work of his, entitled Dhvanipradīpa " (vide. Report by R. G. Bhandarkar 1882-83. p. 12).

काव्यालंकारसारसंग्रह with टीका (०लघुवृत्ति)

Kāvyālaṁkārasārasaṁgraha with ṭīkā (०Laghuvṛtti)

No. 141

64.
1873-74.

Size.— 13½ in. by 11¼ in.

Extent.— 62 leaves ; 29 lines to a page ; 35 letters to a line.

Description.— Country paper, thick, grey brown in colour ; Devanāgarī characters ; hand-writing, bold and legible ; all the folios are stitched in a book-form.

Age.— The Ms is not very old.

Author of the Text.— Udbhaṭa

,, of the Vṛtti.— Pratihārendurāja.

Begins:—

" ॥ ६ ॥ नमो वीतरागाय ॥

यल्लक्ष्म्या हसितैः सितैर्द्धवलितं नर्मोक्तिलीलालुपः ।
शौरेः स्फीतगभस्तिकौस्तुभरुचायच्चत्काचित्पाटलं ॥
अन्यत्र च्छुरितं यदंबररुचा हेमप्रभादीप्र(प्त)या ।
तद्वक्षोऽक्षतशक्रचापशबलव्योमाभमव्याज्जगत् ॥ १ ॥

महिषितवपुषि सुराद्विषि दर्शितभयमभयदंयसद्यः
नंदितसुरेंद्रवंदितमंघ्रियुगं गौरि तवं वंदे ॥ २ ॥
विद्वद्ग्रयान्मुकलकादधिगम्य विचिच्यते ।
प्रतीहारेंदुराजेन काव्यालंकारसंग्रहः ॥ ३ ॥

Ends:—

"—विस्तारमासादयतीति ॥ छ ॥ महाश्रीप्रतीहारेंदुराजविरचितायामुद्भटालंकारसारसंग्रहलघुवृत्तौ षष्टोध्यायः
॥ छ ॥ मीमांसासारमेघोत्पदजलधिविधोस्तत्कर्माणिक्यकोशात्
साहित्यश्रीमुरारेर्बुधकुसुममधोः सौरिपादाब्जभृंगात्
श्रुत्वा सौजन्यसिंधोर्द्विजवरमुकुलात्कीर्तिवल्यालवालात्
काव्यालंकारसारे लघुवृत्तिमधात्कौंकणः श्रींदुराजः
॥ मंगलं महाश्री ॥ छ ॥ संवत् १९३० फागुण सुदी १४ ॥ लिखितमिदं व्यासगोपीदासात्मजेन ॥ ॥

References.— (1) *Mss.* Aufrecht does not mention this work in his Catalogus Catalogorum. However, he mentions two Mss. of this title (i) Kh. 87 and (ii) Bühler 542 under the headings प्रतिहार इन्दुराज, i, 59[a] and उद्भट, i 66[b].

(2) *S. K. De* : *Sanskrit Poetics,* Vol. I, pp. 76 and 79.

(3) *Printed Editions* : (i) Text with Pratihārendurāja's com. by M. R. Telang, N. S. P. 1915 (ii) Text with the com. Laghuvṛtti of Indurāja, by N. D. Banahatti, B. S. S. LXXIX, 1925.

काव्येन्दुप्रकाश Kāvyenduprakāśa

No. 142

601.
1887-91.

Size.— $9\frac{7}{8}$ in. by $4\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 25 leaves ; 11 lines to a page ; 40 letters to a line.

Description.— Country paper of greyish colour ; Devanāgarī characters ; hand-writing, not very big but legible and somewhat uniform ; borders ruled with double red lines ; some

words and phrases marked out with red pigment ; the following works and authors have been mentioned in the Ms :—

भरतमुनि (fol. 1); रत्नावली (fols. 1, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 17, 19, 20); धूर्तनर्तक (fols. 2, 3, 9, 11, 14, 15, 19,); मालतीमाधव (fols. 3, 6, 7, 8, 9, 15, 25,); विद्धशालभञ्जिका (fol. 3); मुद्राराक्षस (fols. 3, 17); कालिदास (fol. 3); कर्पूरमञ्जरी (4, 7, 9, 11, 25); वेणीसंहार (fol. 5, 6, 7, 13, 18, 19); श्रीदामचरित (fols. 6, 7, 8, 9, 10, 11, 20, 21); शाकुंतल (8, 9, 10, 12, 13, 16, 17, 18, 20); विक्रमोर्वशी (fols. 8, 9, 11, 13, 14, 15, 16, 20); अनर्घराघव (fols. 9, 11, 18); वीरचरित (fol. 10); मालविकाग्निमित्र (fol. 10); प्रबोधचन्द्रोदय (fol. 11); (मदीय)नरहरिविजय (fol. 12); (मम)ध्रुवचरित (fol. 16); कुंदमाला (fol. 18); रघुवंशादि (fol. 25); माघ (fol. 25); कविकल्पलता (fol. 25);

Age.— The Ms appears to be not very old.

Author.— Kāmarāja Dīkṣita. Author's name is neither mentioned at the beginning nor in the colophon. On folio 12, however, the author quotes from another work of his as under :—

"यथा मदीयनरहरिविजये । तथापीदमस्तुभरतवाक्यं ।

काले वर्षतु वारिदो जनयतु क्ष्माधान्य जातं नृपाः ।
प्रीतिं पंडितभाषितेषु कवितागुंफेषु कुर्वेतु च ॥
श्रीमद्दीक्षितसामराज नृपोभूयात्प्रसिद्धो जने ।
स्फीतो दीक्षितकामराजविदुषो वाचां विपाकश्चिरं ॥

Begins:—

" ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

विभावादिज्ञानेन रसोत्पत्तावपि नाटकादिवर्ण्यस्य रसस्य विनावृत्तिमसंभवः । उपरूपकेषू तत्तद्वृत्तिघटितलक्षणलक्षितेषु तस्या आवश्यकत्वात् । आस्मांलक्षणस्य तध्वटितत्वमपि परंतु नांदीसमय एव वृत्तेरपेक्षणात् । भारतीवृत्तिमाश्रित इत्युक्तोः "

Ends:—

" वस्तुनाम्ना यथा रघुवंशादिः । नायकनाम्ना यथा नलच(चं)प्वादिः ॥ नायिकानाम्ना यथा कर्पूरमंजर्यादिः । उभयनाम्ना यथा मालतीमाधवादिः ।

कविनाम्ना यथा माघादिः । तदात्यार्थनाम्ना च विश्राम नाम कुर्यात् ॥ यथा शार्दूलविद्रावणादिरिति ॥ इति काव्येंदुप्रकाशे पंचदशकलोल्लासः

References.--- Aufrecht has the following entries re. this wrok :---

i, p. 103[a]—काव्येन्दुप्रकाश by Kāmarāja Dīkṣita

iii, Bd. 60— Do (This is the same Ms as is described above)

Editions : Kāvyamālā Edition.

On folio 1 we have the following remark :

" अतश्चतुर्दशीकला आरभ्यते "

Then on folio 4 we have the following colophon :

" इति काव्येन्दुप्रकाशे चतुर्दशकलोल्लासः ॥

On the last folio 25 we have the following colophon :

" इति काव्येंदुप्रकाशे पंचदशकलोल्लासः ॥

From these statements in the body of the present Ms it is clear that the present Ms is only a fragment of a larger work consisting only of 2 Ullāsas only viz. the 14th and the 15. The entire work must have been of 15 Ullāsas corresponding to the fifteen *Kalas* (digits) of the *Kāvyendū* (the Moon of Poetry). Our Ms has only the last two Chapters viz. the 14th and the 15th

---

कुवलयानन्द Kuvalayānanda

No. 143 209. Viśrāma I

Size.— $13\frac{1}{8}$ in. by $4\frac{5}{8}$ in.

Extent.— 54 leaves ; 11 lines to a page ; 56 letters to a line.

Description.— Modern paper bearing in water marks the name of the manufacturing company and the year of manufacture which is 1819; Devanāgarī characters ; clear, uniform and good hand-writing ; borḍers ruled with double red lines ; complete ; some explanatory notes in Sanskrit appear on some folios.

Age.— A modern copy (the year 1819 recorded in the water mark of the paper shows that the copy was made a few years after that year.)

Author.— Appayya Dikṣita, son of Raṅgarāja (3rd and 4th quarters of the 16th century).

Begins. --

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नम ॥
अमरीकबरीभारभ्रमरीमुखरीकृतं ।
दूरीकरोतु दुरितगौरीचरणपंकजं ॥ १ ॥
परस्परतपः संपत्फलाइतपरस्परौ ।
प्रपंच मातापितरौ प्रांचौ जायापती स्तुमः ॥ २ ॥
उद्घाट्ययोगकलयाहृदयाब्जकोशं ।
धन्यैश्चिरादपि यथारुचि गृह्यमाणः ॥
यः प्रस्फुरत्यविरतं परिपूर्णरूपः ।
श्रेयः परं दिशतु शाश्वतिकं मुकुंदः ॥ ३ ॥ etc.

Ends.---

"एवमन्यत्राप्युदाहरणान्यूहनीयानि ॥ ५०६ ॥
अमुं कुवलयानंदमकरोदप्पदीक्षितः ।
नियोगाद्वेंकटपतेर्निरुपाधिकृपानिधेः ॥ १ ॥
चंद्रालोको विजयतां शरदागमसंभवः ।
हृद्यः कुवलयानंदो यत्प्रासाददभूदयं ॥ २ ॥
॥ इति श्रीमदद्वैतविद्याचार्यश्रीमद्भारद्वाजकुलनिधिकौस्तुभश्रीरंगराजाध्वरींद्रवरदसूनोरप्पयदीक्षितस्य कृतिः ॥ कुवलयानंदसमाप्तः ॥छ॥ श्रीरामचंद्र प्रसन्न ॥

References.— The work is represented by many Mss in different libraries. See Aufrecht i 113, 780[a] ; ii 22[b], 194[b] ; iii, 25[a].

Editions of the text only.—

(i) Poona 1842.

(ii) Bombay 1895.

(iii) Calcutta 1903 (by Subrahmanya Śarman with English trans. and notes).

For editions of the text with commentaries see under the respective commentaries. For a complete bibliography of Appaya Dīkṣita's works see S. K. De: *Sanskrit Poetics*, Vol. I, pp. 271-4. In the same place (pp. 265 to 271). Dr. De discusses the date of Appayya Dīkṣita and the merits of his works. According to Dr. De, the literary activity of Appayya Dīkṣita falls between 1549 and 1613 A. D. Appayya Dīkṣita may be assigned to the *third and fourth quarters of the 16 century*.

कुवलयानन्द Kuvalayānanda

No. 144 437. 1895-1902.

Size.— $8\frac{1}{4}$ in. by $3\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 116 leaves; 8 lines to a page; 29 to 30 letters to a line.

Description.— Country paper, thin, musty and worn out and brittle; damage to certain folios has been repaired by pasting slips of paper at the edges; very old in appearance; incomplete; folio 59 missing; Devanāgarī characters; hand-writing neither uniformly clear nor legible.

Age.— Śaka 1752.

Author.— Appayya Dīkṣita.

Begins.—

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीरामाय नमः ॥
अमरीकबरीभारभ्रमरी मुखरीकृतं ॥
दूरीकरोतु दुरितं गौरीचरणपंकजं ॥ १ ॥ etc.

Ends—

" एवमन्यत्राप्युदाहरणांतराण्यूह्यानि ॥
अस्तं कुवलयानंदमकरोदप्पदीक्षितः ॥
नियोगाव्यंकटपतेर्निरुपाधि कृपानिधेः ॥

चंद्रालोको विजयतां शारदागमसंभवः ॥
हृद्यः कुवलयानंदो यत्प्रसादादभूदयं ॥

इति श्रीमदद्वैतविद्याचार्यश्रीमद्भरद्वाजकुलजलधिकौस्तुभश्रीरंगराजाध्वरींद्रवरदसूनोरप्पयदीक्षितकृतिः कुवलयानंदः समाप्तः ॥ श्रीमल्लारये नमः ॥ ॥ छद्विर्भूताब्धिवाटि १७५२ भिः शाके युतेऽब्दे पार्थिवाभिधे ॥ पौषे मासि सिते-पक्षे पौर्णमास्यां गुरौ मृगे ॥ अमुं कुवलयानंदं चातुर्द्धरकुलोद्भवः ॥ गोविंद-दीक्षितसुतः शिवनामा व्यलीलिखत् ॥ "

References.-- See remarks on No. 143.

कुवलयानन्द

Kuvalayānanda

No. 145

539.
1884-87.

Size.-- $11\frac{3}{4}$ in. by $4\frac{7}{8}$ in.

Extent.-- 63 leaves; 12 to 13 lines to a page; 36 to 38 letters to a line.

Description.-- Country paper, somewhat whitish in appearance; Devanāgarī characters; bold and clear hand-writing; folios 61 and 62 are written very closely and in small hand-writing; borders ruled with double lines in red ink, so also right and left edges of the folios; red pigment used for marking out certain portions of the Ms upto folio 24; edges of the last few folios slightly moth-eaten; yellow pigment used for corrections; in some cases two folios make one double folio.

folio	15	Not numbered.
,,	25	
,,	29	
,,	34	
,,	41	
,,	44	
,,	48	
,,	63	

Age.— The Ms does not appear to be very old.

Author.— Appayya Dīkṣita.

Begins—

" श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीपांडुरंगाय नमः ॥
आत्मीयं चरणं दधाति पुरतो निम्नोन्नतायां भुवि ।
स्वीयेनैव करेण कर्षति तरोः पुष्पं श्रमाशंकया ॥
तल्पे किं च मृगत्वचा विरचिते निद्रातिभोगैर्निजै- ।
रंतः प्रेमभरालसां प्रियतमामंगे दधानो हरः ॥ १ ॥
अमरी कबरीभार etc.

Ends:—

" एवमन्यत्राप्युदाहरणान्यप्यूहयानि
॥ अमुं कुवलयानंदमकरोदप्पदीक्षितः ।
नियोगाद्यंकटपतेर्निरुपाधिकृपानिधेः ॥
चंद्रालोके विजयते शारदागमसंभवः ।
हृद्यः कुवलयानंदो यत्प्रसादादभूदयं ॥

इति श्रीमदद्वैतविद्याचार्यश्रीमद्भरद्वाजकुलजलनिधिश्रीकौस्तुभश्रीरंगराजाध्वरिवर्यवरसूनोरप्पदीक्षितस्य कृतिः कुंवलयानंद समाप्तं पफाण

॥ श्रीलक्ष्मीनृसिंहार्पणमस्तु ॥

ग्रंथे स्वरव्यंजनविंदुरेफ (मात्रा विंदुरेफ)मात्रा विहीनं लिखीतं मया यत् ॥
तत्सर्वमार्यैपरिशोधनीयं प्रायेण मुह्यंति हि ये लिखंति ॥ छ ॥
॥ श्रीनृसिंहः प्रसंनो भवतु ॥ श्रीगणपते प्रसीद ॥

References.— See remarks on No. 143.

कुवलयानन्द Kuvalayānanda

No. 146 107. / A 1883-84.

Size.— $8\frac{5}{8}$ in. by $4\frac{3}{8}$ in.

Extent.— 63 folios; 12 to 13 lines to a page; 36 to 37 letters to a line.

Description.— Country paper, thin, brittle and worn out and musty in appearance; small but clear hand-writing; Devanāgarī characters; marginal notes given on some folios; some lines and words marked out with red pigment; complete.

Age.— Saṁvat 1786.

Author.— Appayya Dīkṣita.

Begins—

" श्रीकृष्णः शरणम् ॥ श्रीमहागणपतये नमः ॥
अमरीकबरीभारभ्रमरी मुखरीकृतम् ।
दूरीकरोतु दुरितं गौरीचरणपंकजम् ॥ १ ॥ etc.

Ends—

" एवमन्यत्राप्युदाहरणांतराण्यूह्यानि ॥
अमुं कुवलयानंदमकरोदप्पिदीक्षितः ।
नियोगाद्वेंकटपते(:) निरुपाधिकृपानिधेः ॥
चंद्रालोको विजयते शारदागमसंभवः ।
हृद्यः कुवलयानंदो यत्प्रसादादभूदयम् ।
॥ इति श्रीम(द)द्वैतविद्याचार्यश्रीभरद्वाजकुलजलनिधिकौस्तुभश्रीरंगराजाध्वरींद्रवरदसूनोरप्पिदीक्षितस्य कृतिः कुवलयानंदः समाप्तः ॥
॥ लिखितामिदं रामकृष्णेन स्वार्थं परार्थं वा संवत् ॥
रसाष्ट सप्तपृथिवी १७८६ प्रमिते विक्रमार्कतः ॥
वर्षे जेष्टासिते पक्षे चतुर्थ्यां सोमवासरे
हृद्यं कुवलयानंदं राधाकृष्णो व्यलीलिखत् ॥ श्रीरस्तु ॥ श्रीरस्तु ॥ श्रीगोपालो जयत्यतितराम् ॥

References.— See remarks on No. 143.

कुवलयानन्द Kuvalayānanda

No. 147 39. 1881–82.

Size.— $9\frac{7}{8}$ in. by $4\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 72 leaves; 13 lines to a page; 36 letters to a line.

Description.— Country paper, old, brittle and worn out; Devanāgarī characters; small and clear hand-writing, but not uniformly so; borders ruled with double black lines; folio 1 worn out at the corners; first few folios have a musty appearance while the subsequent folios are whitish in appearance; red pigment used for marking out certain letters and words upto folio 6.

Age.— Saṁvat 1745.

Author.— Appayya Dīkṣita.

Begins—

" श्रीगोपालसहाय ॥

अमरीकबरीभारभ्रमरी मुखरीकृतं ।

दूरीकरोतु दुरितं गौरीचरणपंकजं ॥ १ ॥ " etc.

Ends—

" एवमन्यत्राप्युदाहरणांतराण्यूह्यानि ।

चंद्रालोको विजयते शरदागमसंभवः ।

हृद्यः कुवलायानंदो यत्प्रसादादभूदयं ॥

॥ इति श्रीमदद्वैतविद्याचार्यश्रीभरद्वाजकुलनिधिकौस्तुभश्रीरंगराजाध्वरींद्रवरदसूनोरप्पदीक्षितस्य कृतः कुवलयानंद समाप्तः ॥ ॥ संवत् १७४५ वर्षे आषाढ शुद्ध दशनौ गोधरा ग्रामवासि नागर साठोदराज्ञातीयपंडा गोवालजी पुत्रेण सुखानंदशर्मणा लिखितोयं कुवलयानंदः ॥ कुवलयवासिना बुधानां मुदमादधातु ॥ श्रीरस्तु ॥

References.— See remarks on No. 143.

कुवलयानन्द Kuvalayānanda

No. 148 679. / 1886-92.

Size.— $11\frac{5}{8}$ in. by $5\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 60 leaves; 12 lines to a page; 37 letters to a line.

Description.— Country paper, some what thin but in good condition; all the folios are not of uniform thickness; Devanāgarī characters; clear, bold and legible hand-writing; borders of only two folios (11 and 12) marked with double red lines; the last folio has a tabular statement of *alaṁkāras* after the colophon; folios doubly numbered are:— 6, 7 and 9; after folio 25 different numbering begins in which folio 1 is missing while folios 2 to 34 are extant; the text, however, is continuous inspite of wrong and different pagination or numbering of folios; marginal notes in smaller characters on the first three folios.

Age.— (Saṁvat) 1764.

Author.— Appayya Dīkṣita.

Begins—

श्रीगोपीजनवल्लभो जयति

अमरीकबरीभारभ्रमरी मुखरीकृतम्
दूरीकरोतु दुरितं गौरीचरणपंकजा(ज)म् ॥ १ ॥

Ends:—

चंद्रालोको विजयतेतां शरदागमसंभवः
हृद्यः कुवलयानंदो यत्प्रसादादभूदयं
इति श्रीमदद्वैतविद्याचार्यश्रीभरद्वाजकुलजलनिधिकौस्तुभश्रीरंगराजाध्वरींद्रवरदमूनोरप्पदीक्षितस्य कृतिः कुवलयानंदः समाप्तः ॥ श्री ॥

अब्दे वेदऋतुमुनींदुसमिते मासे नभस्योज्वले।
पक्ष्यैकादशी भानुवासरयुते काश्यामालेखदृङ्मुधः।
प्राणाचार्य स अर्थ वारिधितरिः श्रीकाशीनाथाद्विजो-
धीतो मातुलरामकृष्णनिकटे(ऽ)लंकार पारंगमः ॥ १ ॥

लिखितः काशीनाथेन महादेवस्य सूनुना ।
काश्यां कुवलयानंदो पठतां पातु शंकर ॥ २ ॥

श्री श्री श्री श्री नेतन्नभोमंडलमंबुराशिर्नैताश्च तारा नवफेनाभंगाः नायं शशिः कुंडलितफणींद्रो नासौकलंकः शयितोसुरारिः ॥ १ ॥ शुभ भवतुः

								५	शुद्धापह्नुति-लंकारः		
१	उपमालंकारः	२	अनन्वयालंकार ? अनन्वयोद्विविध	३ ४	रूपका-लंकारः परिणामा-लंकारः		उल्लेखा-द्विविधा १ स्मृत्यलंकारः भ्रांत्यलंकारः		हेत्वपह्नुतलंकारः		
२	उपमाष्टविधा८	३	प्रतीपालंकार-पंचविध	५	उल्लेखा-लंकारः	५	संदेहालंकार	६	पर्यस्तापह्नुतिः अलंकारः		

References.— See remarks on No. 143.

कुवलयानन्द

Kuvalayānanda

No. 149

680.
1886–92.

Size.— $11\frac{3}{4}$ in. by $4\frac{5}{8}$ in.

Extent.— 61 leaves ; 12 lines to a page ; 46 letters to a line.

Description.— Country paper ; folios 1 to 30 some what old paper and 31 to 61 rather whitish paper ; Devanāgarī characters hand-writing, not quite uniform; borders ruled with double red and (in some cases) black lines ; occasional use of double daṇḍas in red ink ; certain lines and words marked with red pigment ; certain verses and lines are written in red ink.

Age.— Saṁvat 1823 (for folios 1–30).
Saṁvat 1846 (for folios 31 to 61).

Author.— Appayya Dīkṣita.

Begins:—

ॐ नमः

अमरीकबरीभारभ्रमरी मुखरीकृतं ।
दूरीकरोतु दुरितं गौरीचरणपंकजं ॥ etc.

Ends.---

चन्द्रालोको विजयते शरदागमसंभवः।
हृद्यः कुवलयानन्दो यत्प्रसादादभूदयम् ॥ छ ॥
इति श्रीमदद्वैतविद्याचार्यश्रीभरद्वाजकुलजलधिकौस्तुभश्रीरङ्गराजाध्वरीन्द्रवरदसूनोरप्पदीक्षितस्य कृतिः कुवलयानन्दस्समाप्तः ॥ शुभम् ॥

श्रीविक्रमादित्यराज्यातीतसंवत्सरेषु १८२३ लोकलोचनलोकपालकलानिधिमितेषु कार्तिकशुक्लप्रतिपदि शनौ लिखितुमारब्धं जंबूपुरे त्रिंशत्पत्राणि लिखितानि ततो महदंतरे तेनैव वाराणस्यां आगतं ततः सप्तक्रोशं पश्चिमे चंद्रादावागत्य दुर्गात्प्राच्यां श्रीगंगायास्तीर उत्तरे घट्टनिकट शिबिरस्थेन लोकनाथ शर्मणा मैथिलेन शिवदत्तोपनामकेन तत्रैव १८४६ अंगवेदलोकपाल कलानिधिमितेषु तन्नृपवत्सरेषु कार्तिकशुक्ल सप्तम्यामष्टमीमिश्रायां रवौ सायं पूरितमिंद पुस्तकम् ॥ शुभम्

References.— See remarks on No. 143.

कुवलयानन्द

Kuvalayānanda

No. 150

443.
1895–1902.

Size.— $9\frac{1}{2}$ in. by 4 in.

Extent.— 7 leaves ; 12 lines to a page ; 42 letters to a line.

Description.— Country paper, musty, very old and worn out ; borders ruled with double black lines ; topical headings, smeared with red pigment ; occasional marginal notes.

The work is also called चन्द्रालोक in the last colophon.

Age.— 1627 (Saṁvat ?).

Author.— Appayya Dīkṣita.

Begins.---

श्रीगणेशाय नमः।
अमरीकबरीभारभ्रमरीमुखरीकृतं।
दूरी करोतु दुरितं गौरीचरणपंकजं ॥ १ ॥

अलंकारेषु बालानामवगाहनसिद्धये ।
ललितः क्रियते तेषां लक्ष्यलक्षणसंग्रहः ॥ २ ॥ etc.

Ends.---

" अष्टौ प्रमाणालंकाराः प्रत्यक्षप्रमुखाः क्रमात् ।
एवं पंचदशान्यानप्यलंकारान्विदुर्बुधाः ॥ ६३ ॥
श्रीमद्वेयनाथो जयतितराम् ॥ श्रीमन्महालक्ष्म्यै नमः ॥ एवमप्पयदीक्षित विरचितोलंकारश्चंद्रालोकः समाप्तिमगमत् ॥

॥ श्रीसरस्वत्यै नमो नमः ॥
मुनिलोचनर्तुवसुधासमन्विते ।
वत्सरेप्पथ च पार्थिवे शुभे ॥
नीलकंठ तनुजो शिवनामा ।
कार्तिकेऽञ्जनगरे व्यालिखच्च ॥ १ ॥
श्रीमत्सप्तश्रृंगनिवासिन्यै नमः ॥ ॥ श्रीकृष्णत्रयोदश्यामित्यर्थः ॥ ×

\+ + + + +

स्वराक्षिरसभूयुक्ते पार्थिवेऽब्दे चे(च) कार्तिके ।
त्रयोदश्यां दैसघस्रे लिखितं हरतुष्टये ॥ १ ॥
॥ श्रीशिवहराय ॥ लोकनेत्ररसपृथ्विसंयुते ३ ।

References.— 1 Mss. Aufrecht i 113[a], 780[a] ; ii 22[b], 194[b] ; iii, 25[a].
2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I p. 265.

This work was composed by Appayya Dīkṣita at the instance of king *Veṅkaṭa* I of Pennakoṇḍa (1586–1613 A.D.) cf. B. B. R. A. S. Cat. by H. D. Velankar, Vol. I p. No. 141. Also see No. 143 above.

चन्द्रालोक
(कुवलयानन्द)

Candrāloka
Kuvalayānanda

No. 151

568.
Viśrāma I

Size.— $5\frac{7}{8}$ in. by 4 in.

Extent.— 28 leaves; 7 lines to a page; 17 letters to a line.

Description.— Modern paper with water lines, rough and whitish in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing clear, bold and legible; borders ruled with double red lines; corrections made with yellow pigment; on folio 1[a] there is a decorated design; so also one on the last folio.

A list of 108 Alaṁkāras, contained in the work, is attached at the end.

Aufrecht mentions that Appayya Dīkṣita's work Kuvalayānanda is based on Candrāloka of Jayadeva. Cf. Aufrecht's Cat. i, 133[a].

Age.— The Ms is a modern copy.

Author.— Appayya Dikṣita.

Begins--

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ शुभमस्तु ॥ श्रीव्रेंकटेशाय नमः ॥
अमरीकबरीभारभ्रमरीमुखरीकृतं ।
दूरी करोतु दुरितं गौरीचरणपंकजं ॥ १ ॥ etc.

Ends.—

इत्थं शतमलंकारा लक्षयित्वा निदर्शिताः
प्राचा माधुनिकानां च मतान्यालोच्य सर्वतः ॥ ४ ॥
चत्वारो रसवत्प्रेय ऊर्जस्वि च समाहितं ।
भावस्य चोदयः संधिः शबलत्वामिति त्रयः ॥ ५ ॥
अष्टौ प्रमाणालंकाराः प्रत्यक्षप्रमुखाः क्रमात् ।
एवं पंचदशान्यानप्यलंकारान्विदुर्बुधोः(धाः)
॥ श्री ॥ ॥ श्री ॥ ॥ श्री ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

References.— Same as in No. 150.

कुवलयानन्दकारिका
with टीका by आशाधर
(अलंकारदीपिका)

Kuvalayānandakārikā
with ṭīkā by Aśādhara
(Alaṁkāradīpikā)

No. 152

40.
1881-82.

Size.— 10$\frac{3}{8}$ in. by 5 in.

Extent.— 36 leaves; 15 lines to a page; 37 letters to a line.

Description.— Country paper, thick and in good condition though old in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing, bold and legible, red pigment used for marking out verse-numbers, some words and phrases; yellow pigment used for corrections; some folios have marginal notes; folio 36 has two lines in the top margin which apparently record the date of the Ms. These lines which are in Gujarāti run as follows:—

"संवत् १८.....ना ज्येष्ट सुदि ४ भौमे किं नारी नो सवा आप्यां छे हरिना ८ मांनो"

Age.— Not mentioned in the colophon; but see the marginal endorsement on folio 36^b.

Author.— Āśādhara, Son of Rāmajībhaṭṭa and disciple of Dharaṇidhara.

Begins—

Text. अमरीकबरीभारभ्रमरीमुखरीकृतं ॥
दूरी करोतु दुरितं गौरी चरणपंकजं ॥ १ ॥

comm. ॥ शिवयोस्तनयं नत्वा गुरुं च धरणीधरं ॥
कुर्वे कुवलयानंदकारिकादीपिकां मुदे ॥ १ ॥
आशाधरेण कविना रामजीभट्टसूनुना ॥
क्रियते कारिकाटीका बालानामुपकारिणी ॥

अत्र भवानप्यदीक्षितनामा कविः सहृदयहृदयानंदार्थमलंकाराणां लक्ष्यलक्षणोपेताः कारिकाः कृत्वा तद् व्याख्यानरूपं कुवलयानंदाख्यं ग्रंथं कृतवान् ॥ कारिकाश्च तत उद्धृत्य क्रमेण लिखितवान् ॥ तत्र निर्विघ्नार्थं मंगलमाचरंति स्म ॥ अमरीति ॥ etc.

Ends--

Text.—चत्वारो रसवत्प्रेय ऊर्ज्जस्वी च समाहितं ॥
भावस्य चोदयः संधिः शबलत्वमिति त्रयः ॥ १७२ ॥
अष्टौ प्रमाणालंकाराः प्रत्यक्षप्रमुखाः क्रमात्
एवं पंचदशान्यानप्यलंकारान् विदुर्बुधाः ॥ १७२ ॥
साधर्म्यसुपमा भेदे पूर्णा लुप्ता च साग्रिमा ॥
औत्यार्थी च भवेद्वाक्ये समासे तद्धिते तथा ॥ १७३ ॥

इति चंद्रालोकोक्ता अलंकारख्यायिका कुवलयानंदकारिका संपूर्णाः ॥ श्री गोपीजनवल्लभः प्रीयतां

comm.— यद्यपि तेषां लक्ष्यलक्षणयोरपि वचनार्हत्वस्ति तथापि शास्त्रांतरसाकांक्षत्वेन बलैदुग्रहत्वादुद्देशमात्रेणाभिधानं युक्तं ॥ तथा हि चत्वार इति ॥ एवमन्यानपि पंचदशालंकारान् बुधाः पंडिताः विदुः । लक्षणया कथयंतीत्यर्थः । ते च रसवत् प्रेयः उर्जस्वी समाहितं । इति चत्वारः किं च भावस्य उदयः । भावयोः संधिः भावनाशबलता चेति त्रयः । प्रत्यक्षप्रमुखाः प्रत्यक्षादयः । अष्टौ प्रमाणालंकाराः ॥ प्रमाणान्येवालंकाराः प्रमाणालंकाराः इति ॥ १७२ ॥ युग्मम् ॥ १७३ ॥

इति श्रीपदवाक्यप्रमाणपारावारिण रामजीभट्टात्मजाशाधरेणविरचितायां कुवलयानंदकारिकाव्याख्यायामलंकारदीपिका समाप्ता ॥ श्रीकृष्णो जयतु ॥

References.— Editions, The text with commentary published by Nirnaya Sagar Press, Bombay, 1886, (Śaka 1808), *in Pothi form.*

Dr. S. K. De.—Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 272, " Mss Aufrecht i 133[a]; 780[a]; Aśādhara only comments on the Kārikās but he is not aware of Jayadeva's *Candrāloka.*"

कुवलयानन्दकारिका
with टीका by आशाधर
(अलंकारदीपिका)

Kuvalayānandakārikā
with ṭīkā by Āśādhara
(Alaṁkāradīpkā)

No. 153

115.
1883-84.

Size.— $10\frac{1}{4}$ in. by $4\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 41 leaves; 12 to 13 lines to a page; 41 letters to a line (of the commentary) and 33 letters to a line (of the text).

Description.— Country paper, thick but moth-eaten; corners of some folios damaged and certain portions of the text thereon also destroyed; Devanāgarī characters; hand-writing of the text, bigger than that of the commentary; hand-writing, though legible, some what indifferently written; borders ruled with double red lines for folios 1 to 18; folios 19 to 41 are without any borders; decorative borders are also provided for the text portion only on folios 1 to 18.

The Kuvalayānandakārikās end on folio 38, the colophon being as under:—

"इति श्रीमद्वैतप्रतिष्टापनधूरीणरंगजाध्वरिंद्रसूनोरप्पयदीक्षितस्य कृतौ कुवलयानंदे मूलकारिकाः समाप्ताः ॥"

The commentary corresponding to the मूलकारिकाs ends also on folio 37 with the following colophon:—

"इति श्रीपदवाक्यप्रमाणपारावारिणरामजीभट्टात्मजाशाधरभट्टविरचितायां कुवलयानंदकारिकायामलंकारदीपिका समाप्ता ॥"

Folios 38 to 41 contain a portion of what is called in the N. S. Press edition "आशाधरभट्टकृतमुद्दिष्टनामकं द्वितीयं प्रकरणम्" This prakaraṇa presumably added by the commentator Āśādhara consists of 21 Kārikās with pertinent commentary. The present Ms breaks of at Kārikā 16 and is, therefore, incomplete. On folio 89 of the Pothi edition of N. S. Press appear the following two verses which clearly tell us that the उद्दिष्टालंकारप्रकरणम् was added by Āśādhara:—

"एते प्रमाणालंकाराः प्रकृतार्थसमर्थनात्।
काव्यलिंगप्रपंचत्वमुपयांत्येव वस्तुतः ॥ १ ॥
धरणीधरपादाब्जप्रसादासादितस्मृतेः।
आशाधरस्य वागघां तनोतु विदुषां मृदुम् ॥ २ ॥"

Age.— The Ms appears to be old.

Author of the text:-- Āśādhara.

,, of the commentary:— Appayya Dīṣkita.

Begins:--

श्रीगणेशाय नमः ॥

शिवयोस्तनयं नत्वा गुरुं च धरणीधरं ।

कुर्वे कुवलयानंदकारिकादीपिकां मुदे ॥ १ ॥ etc.

Text of Kuvalayānandakārikās.

परस्परतपः संपत्फलायितपरस्परौ ।

प्रपंचमातापितरौ प्राञ्चौ जायापती स्तुमः ॥

Ends— end of folio 41.

Commentary

संभव इति ॥ यः संभवः प्रमाणत्वं प्रकृतार्थानिर्गुणायकत्वं प्रयाति ससंनामालंकारः । उदाहरणं ॥ मे मम कदाचिर्दीद्रत्वं स्यात् भवेत् संभावनाय। लिङ् ॥ यतः कर्मगतिः कर्मफलप्राप्तिः चित्रा नानाविधा । ततः कस्याचित्कर्मणः फलमींद्रत्वमपि संभवत्येवेतिभावः । अत्र चत्वारिप्रमाणानि का.....

Text of Kārikās of उद्दिष्ट प्रकरणम् added by आशाधर.

संभवः स्यादलंकारः प्रमाणत्वं प्रयोति नः ।

स्यान्मेकदाचिर्दीद्रत्वं चित्राकर्मगतिर्यतः ॥ १६ ॥

References.— See remarks on No. 152.

कुवलयानन्दकारिका
with टीका by आशाधर
(अलंकारदीपिका)

Kuvalayānandakārikā
with ṭīkā by Aśādhara
(Alaṁkāradīpikā)

No. 154

35.
A. 1882–83.

Size.-- 10¼ in. by 4¾ in.

Extent.-- 29 leaves; 17 lines to a page; 47 to 48 letters to a line.

Description.— Country paper, thin, musty and worn out ; top-corners, moth-eaten but no portion of the text is impared ; Devanāgarī characters ; hand-writing legible but not uniform ; lines not straight ; on a few folios there are some marginal notes ; borders of folio 2 only are ruled with double red lines.

Age.— Saṁvat 1836 ; Śaka 1702.

Author.— Āśādhara, Son of Rāmajībhaṭṭa.

Begins:—

Text--अमरीकबरीभारभ्रमरीमुखरीकृतं ॥
दूरी करोतु दुरितं गौरीचरणपंकजं ॥ १ ॥

com.-- ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
शिवयोस्तनयं नत्वा गुरुं च धरणीधरं ।
कुर्वे कुवलयानंदकारिकादीपिकां मुदे ॥ १ ॥
आशाधरेण कविना रामजीभट्टसूनुना ।
क्रियते कारिकाटीका बालानामुपकारिणी ॥ २ ॥

Ends—

Text--एषां परस्परं योगे विचित्रः संकरो भवेत् ॥
गुरुर्वचस्यर्जुनोयं कीर्त्तौ भीष्मः शरासने ॥ २५ ॥
एषां दोषगतार्थत्वादर्थदोषतया पुनः ॥
नोक्ताः कुवलयानंदे शब्दानां चाप्यलंक्रियाः ॥ २६ ॥
समाप्ता मूलकारिकाः ॥

com.--एषामिति । एषामलंकाराणां दोषाः काव्यप्रकाशादावुदाहृताः ॥ पुनस्तु शब्दार्थे । अर्थदोषतया । अर्थाश्रयत्वेनेत्यर्थः । गतार्थत्वाद्गतप्रयोजनत्वात् । अपदोषाणां हि काव्यनिरूपणे वक्तमुचितत्वादलंकारप्रकरणे तदाभिधानापेक्षाभावादित्यर्थः । कुवलयानंदेनोक्ताः । किं च शब्दानामप्यलंक्रियाः यमकादयो नोक्ताः । तेषां केवलमधमकाव्यविषयत्वादितिभावः । न चालंकारेषु बालानामिति प्रतिज्ञाभंगः शक्यः । तत्रालंकारशब्दस्योपमादिषु लाक्षणिकत्वात् ॥ २६ ॥

आशाधरकवेर्वाचं वाचोयुक्तिविशारदाः ।
अनुगृह्णंतु बालस्य काकलीकस्य नो मुदे ॥ १ ॥

इति श्रीपदवाक्यप्रमाणपारावारीणरामजीभट्टात्मजाशाधरभट्टविरचितायां कुवलयानंदकारिकाव्याख्यायामलंकारदीपिकायां तृतीयपरिशेषः प्रकरणं ॥ श्रीरस्तु ॥ शुभं भवतु

संवत् १८३६ वर्षे शाके १७०२ प्र० उत्तरायनगते श्रीसूर्ये ग्रीष्मरतौ वैशाखमासे शुद्धपक्षे पूर्णिमागुरौ लिखितेयं कारिका ॥ श्रीरस्तु ॥ कल्याणमस्तु ॥ सांबाशिवाय नमः ॥ भवानीशंकराभ्यां नमः ॥ प्राणनाथसुतभट्टहरिनारायणेनलिखितोयं ग्रंथः ॥ आत्मपठनार्थं वा परोपकाराय ॥ अंबिका जयतु ॥ शुभं भवतु ॥ शिव ॥ शिव ॥ श्री

References.— See remarks on No. 152.

कुवलयानन्द
with टीका

No. 155

Kuvalayānanda
with ṭīkā

211.
1882-1883.

Size.— 10 in. by $5\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 12 leaves; 17 lines to a page; 33 to 52 letters to a line.

Description.— Country paper; old in appearance but thick and in good condition; Devanāgarī characters; the text is written in bold characters, while the commentary in small characters; borders ruled with double red lines; corrections made with yellow pigment here and there.

Age.— Saṁvat 1853; Śaka 1719.

Author.— of the text—Appayya Dīkṣita.

,, — of the commentary: the author is not stated either at the beginning or at the end of the commentary. The title ot the commentary is perhaps indicated in the margin of each folio as "कुवलयानंदालंकारनामि". If this title is correct, the present commentary appears to be different from all the commentaries on the Kuvalayānanda mentioned by Dr. De, in his *Sanskrit Poetics*, Vol. I, (pp. 271-3). Aufrecht also does not refer to any commentary of this title.

Begins.—

Text. अमरीकमरीभारभ्रमरीमुखरी कृतं ॥
दूरी करोतु दुरितं गौरीचरणपंकजं ॥ १ ॥ etc.

श्रीगणेशाय नमः ॥

॥ अमरीति ॥ गौरीचरणपंकजां गौर्य्याः पार्वत्याश्चरणावेव ॥ अंघ्री एव पंकजंकमलं ॥ गौरीचरणपंकजं । कर्तृदुरितं पापं । दूरीकरोतु । अपनयतु । कीदृशं । गौरीचरणपंकजं । अमरीकबरीभारभ्रमरीमुखरीकृतं ॥ अमरीणां । देवांगनानां । कबर्य्याः सीमंतस्य यो भारस्तत्र या ॥ भ्रमर्य्यस्ताभि मुखरीकृतं ॥ वाचालीकृतं ॥ १ ॥ अलंकेति ॥ मयालंकारविदा तेषां अलंकाराणां ॥ लक्ष्य-लक्षणसंग्रहः । लक्ष्यमुदाहरणं । लक्षणं नियतां तं स्वरूपं । तयोः संग्रहो निचयो । लक्ष्यलक्षण संग्रहः । ललितो मनोहरः । कस्यै अलंकारेषु बालानां ग्रहणधारणानां अवगाहनं प्रवेशः । तस्य सिद्धनिष्पत्तये ॥ २ ॥ येषामिति ॥ पुनः इतरेषां तेषाम-लंकाराणां । प्रायो बाहुल्येन त एव अलंकारा । अभिम(न ?)वानून्ना (नूतना ?) विरच्यंते ॥ ३ ॥ उपमेति ॥ यत्रोपमानोपमेययोश्चारु सादृश्यं व्यंगमदार्य्यां (र्य्यादां ?) विना स्पष्टं प्रकाशते ।

Ends.—

Text.—चंद्रालोको विजयते शरदागमसंभवः ।
हृयः कुवलयानंदो यत्प्रसादाभूदय(म) ॥ ७३ ॥

इति कुवलयानंदालंकारः संपूर्णोयं ॥ संवत् १८५३ शाके १७१९ प्रवर्त्त-मान्ने चैत्र वदि १० भृगौ संपूर्णोयं ग्रंथं ॥ सागरगछे ॥ मु० ॥ उ० नंदरामेण लखितं विष्णुरामपठनार्थं ॥ अदृश्यभावात्मतिविभ्रमाच्च पदार्थहिनं लखितं मयात्र ॥ तत्सर्वमार्यैपरिशोधनिं(नी)य दोषं न देयात् खलु लेखकस्य ॥१॥ श्रीछे ॥

comm.—इत्थमनुप्रकारेण । शतं । अलंकाराः । लक्षयित्वा । दृष्ट्वा । निद-र्शिताः । किं कृत्वा । प्र(प्रा)वां आधुनिकानां च मतानि आलोच्य । सर्वशः सर्व-वारान् ॥ ६५ ॥ चत्वारो रसवत् । प्राय । उर्जस्वि । च समाहिते । भावस्य च पूनः । उदयः संधिः शबलत्वं इति त्रय ॥ ६६ ॥ अष्टौ. अष्टौ. प्रमाणालंकारा भवंति । प्रतक्षप्रमूखादयः । क्रमात् । क्रमेण । एवं । अमूना प्रकारेण । बुधाः पंडिताः । पंचदशान्नं ॥ ग्रंथाग्रं १०७५ श्लोक छे ॥

References.— See remarks on No. 143

कुवलयानन्दखण्डन Kuvalayānandakhaṇḍana

No. 156 $\frac{150}{1902\text{-}07.}$

Size.—$2\frac{3}{4}$ in. by $11\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 14 leaves; 6 to 9 lines to a page; 51 to 65 letters to a line.

Description.— Rough country paper, with wrinkled surface and musty in appearance; all folios not of equal breadth; Devanāgarī characters; hand-writing not clear and legible; the size of the hand-writing varies almost with every folio; paper of some folios has a slightly yellowish tinge; one side of each of the folios 2, 4 and 13 has a slightly reddish tinge; folios 5, 6 and 7 very closely written; the following authors are mentioned in the work:—

(1) प्रकाशकार (fol. 5)., (2) प्रदीपकार (fol. 5, 6, 12, 13, 14)., (3) श्रीवत्सलाञ्छन (fol. 6)., (4) चक्रवर्तिभट्टाचार्य (fol. 6)., (5) वाचस्पतिमिश्र (fol. 6)., (6) गोविन्द (fol. 7, 11, 14)., (7) जयराम न्यायपंचानन (fol. 7, 14)., (8) भास्करभट्टाचार्य (fol. 7)., (9) रविभट्टाचार्य (fol. 7)., (10) गोकुलोपाध्याय (fol. 7)., (11) कांतोपाध्याय (fol. 7)., (12) सार्वभौमभट्टाचार्य (fol. 7)., (13) पक्षधरमिश्र (fol. 7)., (14) वाचस्पतिमिश्र (fol. 7, see No. 5 above) काव्यप्रकाशकार (fol. 14, see No. 1)., (15) सुबुद्धिमिश्र (fol. 7)., (16) चूडामणिठक्कुर (fol. 7)., (17) देवनाथ तर्कपंचानन (fol. 14)., (18) चंडिदासभट्टाचार्य (fol. 7)., (19) उमामहेश्वरभट्टाचार्य (fol. 7).

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Bhīmasena Dīkṣita (lived under Ajitasiṁha of Jodhapur 1680–1725 A. D.—vide S. K. De, Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 284).

Begins.—

"श्रीगणेशाय नमः

जाग्रत्त्रैलोक्यराज्योद्भवविभवपरीरंभसंभावितांघ्रि

क्षीराब्धिपारकन्या ललितकरतलोन्मृष्टपादारविंदं

कांची कोटीरहारांगदकुटललसत्कौस्तुभोद्भासितांगं
लक्ष्मीकांतं प्रसन्नं स्वकृतिविकृतिविच्छित्तये संस्मरामि ॥ १ ॥

प्रायः कुवलयानंदश्रद्धा जाड्यजडीकृताः ।
प्रकाशे विद्यमानेपि न पश्यंति विपश्चितः ॥ २ ॥

अतः कुवलयानंदे न्यूनाधिक्यं प्रपश्यता ।
एकषष्टिरलंकारा स्थाप्यंते क्षम्यतां बुधैः ॥ ३ ॥

Ends.—

" श्रीकाव्यप्रकाशकारव्यवस्थापिताः श्रीदेवनाथतर्क(र्क)पंचाननश्रीमहामहोपाध्यायगोविंदश्रीजयरामन्यायपंचाननाप(द्य)नेकविद्वद्य(द्या)ख्याता ए (क) व्यष्ट्य(षष्ट्य)र्थालंकाराप(ए)वोपकुर्वंति ह्यवद्यं (कुर्वन्तीत्यनवद्यं)

संवद्विषच्छ्रापदस्वइक्षिरि(ति)धरक्ष्मा व्यंजिते
श्रावण । प्राक्पक्षे नवमी शनैश्वर(र)युता जाताहि
देशे मेरो । भू श्रीमहौदजीजसिंहविल(स)च्छ्री-
योधपूपुरे । कु (क्लृ)प्तादीक्षितभीमसेन
सुधियालंकारसारस्थितिः ॥
सर्वे भद्राणि पश्यंतु सर्वे संतु निरामयाः
सर्वे भवन्तु सुखिनो मा कश्चिद्दुःखभाग् भवेत् ॥ १ ॥
समाप्तो ग्रंथः

References.— The only manuscript of the work recorded by Aufrecht is L. 4084, (see Aufrecht II, 23ᵃ). It is dated Saṁvat 1856. Mr. Haraprasada Shastri describes its contents as " a rhetorical disquisition on differences of opinion regarding the Kuvalayānanda". This Ms is stated to be incorrect and incomplete, the first 6 leaves having been lost.

The Ms described above by us is, therefore, important as it is complete though very incorrect and at times illegible. for further account of Bhīmasena and his other works etc. see S. K. De, *Sanskrit Poetics*, Vol. I, pp. 184 and 269.

अलंकारचान्द्रिका
(कुवलयानन्दटीका)

Alaṁkāracandrikā
(Kuvalayānanda ṭikā)

No. 157

22.
1881-82.

Size.— $10\frac{1}{4}$ in. by $4\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 104 leaves; 9 to 13 lines to a page; 39 to 41 letters to a line.

Description.— Country paper, old, musty, brittle and worn out; borders of some folios ruled with single black lines while those of others ruled with double black lines; bold and clear hand-writing; corners of some folios slightly torn away; some folios repaired with paper slips possibly before the Ms was written; corrections made with yellow pigment; certain lines and words marked out with red pigment; traces of the Ms having been soaked with water are noticeabele on some folios; hand-writing not uniform; folios 37, 38 and 39 written with a different hand and appear to be inserted later; folios 40 to 81 extremely musty owing to the spreading and absorption of ink in the body of folios; after folio 81 there is separate numbering of folios, there being 23 folios which are so added. The total of folios is (81 + 23) = 104. The hand-writing of the 23 folios and also the paper used are different.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Vaidyanātha Tatsat, son of Rāmacandra (or Rāmabuddha) Bhaṭṭa and grandson of Viṭṭhala Bhaṭṭa of the Tatsat family.

(He lived about 1684 A. D. See S. K. De, *Sanskrit Poetics* Vol. I, p. 183).

Begins.—

श्रीमहागणपतये नमः ॥

अनुचित्य महालक्ष्मीं हरिलोचनचंद्रिकां
कुर्वे कुवलयानंदसदलंकारचंन्द्रिकां ॥ १ ॥

चिकीर्षितविघ्नसिद्धय इष्टदेवतां(ये) स्तौति ॥अमति॥ अत्र चरणमेव पंकजमिति मयूरव्यंसकादिसमासाश्रयणात्परिणामालंकारः । चरणे आरोप्यमाणस्य पंकजस्यारोपविषयचरणात्मता परिणतिं विना दुरितदूरीकरणक्रियार्थत्वासंभवात् । परिणामः क्रियार्थश्चेद्विषयी विषयात्मनेति तल्लक्षणात् । नच पंकजमिव चरणमिति पूर्वपदार्थप्रधानउपमितसमास एवास्त्विति शक्यं । etc.

Ends.---

विद्वष्टं महामान्य रामचंद्रात्मजन्मना ।
विदुषा वैद्यनाथेन कृतालंकारचान्द्रिका ॥ १ ॥
एनां कुवलयानंदप्रकाशनविशारदां ।
विदां कुर्वंतु विद्वासकाव्यतत्वविदांवराः ॥ २ ॥
असौ कुवलयानंदश्चंद्रालोकोत्थितोपि सन् ।
प्रतिष्ठां लभते नैव विनालंकारचंद्रिकाम् ॥ ३ ॥

इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणज्ञतत्सद्रामभट्टात्मजवैद्यनाथकृतालंकारचंद्रिकाख्या कुवलयानंदटीका संपूर्णा ॥ श्रीरस्तु ॥ कल्याणमस्तु ॥ शुभं भवतु ॥ छ ॥ श्री ॥

References.— *For Mss* of the work see *Aufrecht* i 113[a], 780[a]; ii 23[a], 194[b]; iii, 25[a].

Editions.— The work has been printed several times in Madras and elsewhere.

Text of Kuvalayānanda with Candrikā of Vaidyanātha:—

(i) *Poona*, 1846, 1849.

(ii) *Madras*, 1869, 1870, 1872, 1881, 1895.

(iii) *Calcutta*, (Jīvānanda Vidyāsagara), 1870, 1874 etc.

(iv) *Benares*, 1878, 1910.

(v) *Bombay*, (Vāsudeva), 1877, 1885, 1912, 1913 etc.

The work has been described in the following Catalogues:—

(1) Catalogue of Sanskrit Mss in Calcutta Sanskrit College Vol. VII, 1, 29.

(2) Madras Catalogue 12862-7.

(3) Bikaner Catalogue p. 213, No. 607. (Dr. De, remarks that in this Catalogue a wrong impression of the work is given).

(4) I. O. Catalogue Part iii, p. 339 Nos. 1168–71.

See also Keith: History of Sanskrit Literature p. 396.

See S. K. De, *Sanskrit Poetics*, Vol. I, pp. 183, 270, 271 and 272.

The work has been edited and translated (Calcutta 1903).

Kuvalayānanda Kārikās edited and explained with English commentary and translation by P. R. Subrahmanya Sarmā, Calcutta, 1903.

Kuvalayānanda Kārikās with *Alaṁkāradīpikā* of Āśādhara, printed in loose folios (pothi style) -Bombay 1886 (= Śaka 1808).

अलंकारचन्द्रिका
(कुवलयानन्दटीका)

Alāṁkāracandrikā
(Kuvalayānandaṭīkā)

No. 158

406.
1892–95.

Size.— 9 in. by $4\frac{1}{8}$ in.

Extent.— 95 leaves; 14 lines to a page; 45 to 46 letters to a line.

Description.— Country paper old and worn out; corners of a few folios damaged; folios 9–18 (both inclusive) missing; left-hand top corner of folio 32 torn away damaging some lines of the text. Devanāgarī characters; hand-writing small but clear, not, however, uniform; borders ruled with double red lines; double red daṇḍas used throughout the text.

Age.— Represented by the chronogram "संवत् पुराण तिथिभिः"
18 15

(= Saṁvat 1518 or 1815).

Author.— Vaidyanātha Tatsat.

Begins.—

ॐ श्रीगणेशाय नमः

अनुचिंत्य महालक्ष्मी(क्ष्मीं) हरिलोचनचंद्रिका(कां)।
कुर्वे कुवलयानंदसदलंकारचंद्रिका ॥ १ ॥

Ends.—

" विद्वंदमहामान्यरामचंद्रात्मजन्मना।
विदुषा वैद्यनाथेन कृतालंकारचंद्रिका ॥ १ ॥
एनां कुवलयानंदप्रकाशनविशारदाम्।
विदां कुर्वंतु विद्वांसः काव्यतत्त्वविदांवरां ॥ २ ॥
असौ कुवलयानंदश्चंद्रालोकोत्थितोपि सन्।
प्रतिष्टां लभते नैव विनालंकारचंद्रिकाम् ॥ ३ ॥

इति! श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणज्ञतत्सेंद्राभटात्मजवैद्यनाथकृतांऽलंकारचंद्रिकाख्या कुवलयानंदटीका संपूर्णम् समाप्तः

संवत्पुराणतिथिभिर्गणिते च वर्षे
भाद्रे सितेतरछादिहरिवासरे कुजे
श्रीगौडज्ञातिरमणीयमणीचणेसौ
धनजीक इति लिखिते यमनेन चांदी ॥ १ ॥

References.— See remarks on No. 157.

अलंकारचन्द्रिका
(कुवलयानन्दटीका)

Alāṁkāracandrikā
(Kuvalayānandaṭīkā)

No. 159

690.
1891–95.

Size.—$11\frac{7}{8}$ in. by $4\frac{1}{8}$ in.

Extent.— 20 leaves or 10 double leaves; 13 to 14 lines to a page; 44 to 45 letters to a line.

Description.— Country paper, some what whitish in appearance; Devanāgarī characters; small but clear hand-writing; borders ruled with double red lines; corner of folio 10 slightly torn off; folios 9 and 10 slightly perforated; incomplete.

Age.— The Ms appears to be not very old.

Author.— Vaidyanātha Tatsat.

Begins:--

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीमहालसाये नमः ॥ श्रीपांडुरंगाय नमः ॥
अनुचिंत्य महालक्ष्मीं हरिलोचनचंद्रिकां ।
कुर्वे कुवलयानंदसदलंकारचंद्रिकां ॥ १ ॥ etc.

Ends:--

आख्यातार्थस्य कर्तुः क्रियोपसर्जनेनान्यत्रान्वयासंभवादेव क्वचिदत एतेत्युत्तरमयमेव व्याख्यानग्रंथ प्रमादादलिखितो दृश्यते । न्यग्भूत इति । गुणभूत इत्यर्थः । स्वक्रियेति क्रियां प्रतिसाधनत्वेनान्वयो न संभवती—

References.— See remarks against No. 157.

अलंकारचन्द्रिका
(कुवलयानन्दटीका)

Alaṁkāracandrikā
(Kuvalayānandaṭīkā)

No. 160

585.
1887-91.

Size.— 10½ in. by 5 in.

Extent.— 45 leaves ; 15 lines to a page ; 43 to 45 letters to a line.

Description.— Country paper, slightly worn-out at the upper margin of folios ; Devanāgarī characters ; borders ruled with double red lines ; edges ruled with double red lines ; corrections made with yellow pigment ; certain lines and words marked out with red pigment ; folios missing are 1-20 ; 31-38½ ; 54-57 (= 32 total) ; incomplete.

Age.— Saṁvat 1859.

Author.— Vaidyanātha Tatsat.

Begins:— folio 21b.

" शब्दो न दृष्ट इत्यात आह अस्ति चेति पिनष्टीवेति समुद्रस्तरंगाणामग्रभागैः फेनरूपं चंदनं पिनष्टीव इंदुस्तत्फेनचंदनमादाय करैः किरणैः दिग्रूपाः अंगनाः लिंपतीव अनुलिंपतीवित्यर्थः" etc.

Ends:—

" विद्वंदमहामान्यरामचंद्रात्मजन्मना ।
विदुषा वैद्यनाथेन कृतालंकारचंद्रिका ॥ १ ॥
एनां कुवलयानंदप्रकाशनविशारदां ।
विदांकुर्वंतु विद्वांसः काव्यतत्त्वविदांवराः ॥ २ ॥
असौ कुवलयानंदश्चंद्रालोकोत्थितोपि सन् ।
प्रतिष्टां लभते नैव विनालंकारचंद्रिका ॥ ३ ॥

इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणतत्सद्रामभट्टात्मजवैद्यनाथकृताऽलंकारचंद्रिकाख्यकुवलयानंदटीका संपूर्णा ॥ शुभमस्तु ॥ लिखिख्यैतेजपुरमध्ये माशांमांशे फागुणमांशे शुक्लपक्षे ॥ २ ॥ श्री समत ॥ १८५९ ॥ श्री ॥ श्री ॥" etc.

References.— See remarks on No. 157.

अलंकारचन्द्रिका
(कुवलयानन्दटीका)

Alaṁkāracandrikā
(Kuvalayānandaṭīkā)

No. 161

681.
1886-92.

Size.— 13 in. by $5\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 51 leaves; 18 lines to a page; 54 letters to a line.

Description.— Country paper; old in appearance but in good condition; Devanāgarī characters; bold and clear hand-writing; certain words and lines marked out with reddish brown pigment throughout the Ms; incomplete.

Age.— The Ms appears to be not very old.

Author.— Vaidyanātha Tatsat.

Begins:—

॥ ॐ ॥ श्रीमहागणाधिपतये नमः ॥
अनुचिंत्य महालक्ष्मीं हरिलोचनचंद्रिकां
कुर्वे कुवलयानंदसदलंकारचंद्रिकाम् ॥ १ ॥

Ends.— Folio 51.

" आनंदेति ॥ आनंदेन मंथरं यथा स्यात्तथा पुरंदरेणेंद्रेण मुक्तमार्प्पितमास्यं यत्र तादृशं मनोरममंबिकायाः पादांबुजमंबुजसदृशं चरणं नोस्माकं विजया यत्र भवत्वित्यन्वयः । अत्र पादांबुजमित्युपमैव न रूपकामिति ज्ञेयं । इति संसृष्टिः ॥ त.....थिति ॥ ततमारुतकं पितानां महीरूहाणा तलेषु छाया अवेपनकंपमाना आसन् । तत्रो—

References.— See remarks on No. 157.

कुवलयानन्दमूलकारिका-व्याख्यान

Kuvalayānandamūlakārikā-vyākhyāna

No. 162

682.
1886–92.

Size.— $9\frac{3}{8}$ in. by $4\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 18 leaves; 11 lines to a page; 47 letters to a line.

Description.— Country paper; old, brittle and musty; borders of the first 10 folios ruled with double red lines; Devanāgarī characters; bold, legible and uniform hand-writing; yellow pigment occasionally used for corrections; a few lines written breadthwise in the margin on some folios.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Not mentioned.

Begins:—

॥ श्री गणेशाय नमः ॥

उपमेति । यत्रोपमानोपमेययोः हृदयाह्लादित्वेन चारु सादृश्यं स्पष्टं प्रकाशते तत्रोपमालंकारः । हंसीवेत्युदाहरण । इयं च पूर्णोपमेत्युच्यते । हंसी कीर्त्तिः । स्वर्गंगावगाहनं । इव शब्दः । एतेषां उपमानोपमेयसाधारणधर्मोपवाचकानां चतुर्णामप्युपादानात् ॥ लुप्तोपमाष्टधा । उपमेयादीनां चतुर्णा(णां)मध्ये एकस्य द्वयो स्त्रयाणां च प्रतिपादकशब्दाभावेन लुप्तोपमेत्युच्यते ॥ यथा वाचकलुप्ता । वाचकोपमेयलुप्ता । धर्मोपमानवाचकलुप्ता चेति ॥

Ends:--

हेतोर्हेतुमतेति । हेतुरलंकारः । यथा वा । एष ते विद्रुमच्छायोमरुमार्ग.....-धरः ॥ कस्य नो तनुते तन्वि पिपासाकुलितं मनः ॥ हेतुहेतुमतोरिति । अत्र कार्यावश्यं भावतः शैघ्र्यादिप्रत्ययनार्थं कारणाभेदव्यपदेशः ॥ अयमपि हेतुरलंकारः ॥

इत्थं शतमलंकारा लक्षायित्वा निदर्शिताः ।
प्राचमाधुनिकानां च मतान्यालोच्य सर्वतः ॥

इति कुवलयानंदमूलकारिकाव्याख्यानं संपूर्ण । ॥ श्रीरतु श्री ॥ रसवत् । प्रेयः । उर्ज्जस्वी समाहितं । ४ । भावोदयः । भावसंधिः । भावशबलत्वं । ३ । प्रत्यथं । अनुमानं । उपमानं । शब्दः । श्रुतिस्मृत्यादिशब्दः शब्दे बहवो भेदाः संति । आत्मतुष्टिरपि शब्देंतर्भवति । आचारप्रमाणं शब्देंतर्भवति । उदा० महाजनाचारेति नैषधे । अर्थापत्तिः । अनुपलब्धिः । असंभव० । ऐतिह्य । एव ८ प्रमाण(णा)लंकाराः ॥ संसृष्टेः बहवो भेदाः संकरस्य बहवो भेदाः एवं ३५ अलंकाराः ॥ छ ॥ श्री

चंद्रालोक

Candrāloka

No. 163

529.
1884-87.

Size.— $8\frac{5}{8}$ in. by $6\frac{1}{8}$ in.

Extent.— 18 leaves; 12 lines to a page; 23 letters to a line.

Description.— Country paper; old, thick and slightly whitish in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing, bold, clear and legible; borders ruled with double red lines; edges of folios ruled with single red lines.

The Ms is complete.

Age.— Saṁvat 1888.

Author.— Jayadeva.

Begins:--

॥ ६ ० ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

उच्चैरस्यति मंदतामरसतां जाग्रत् कलंकैरव-
ध्वंसं हस्तयते च या सुमनसामुल्लासिनीमानसे

दुष्टोद्यन्मदनाशनार्चिरमलालोकत्रयीदर्शिका
सा नेत्रत्रितयीवखंडपरसोर्वाग्देवता दीव्यतु ॥ १ ॥

etc.

Ends:—

" प्रणीतस्तेनासौसुकविजयदेवेन दशभिः
चिरं चंद्रालोकैः सुखयतु मयूखैर्दशदिशः

इति श्रीपीयूषवर्षसुकविजयदेवविरचिते चंद्रालोकालंकारे अभिधास्वरूपाभिधानो नाम दशमो मयूखः॥ १० ॥ इदं चंद्रालोकस्य पुस्तकं समाप्तोयं ॥

संवत् १८८८ का चैत्र सुदी ॥ ११ ॥

References.— 1 Mss. Aufercht i, 182[a] ; ii, 37[a].

2 S. K. De ; Sanskrit Poetics, Vol. I, pp. 215, 219–22, 223.

3 Mad. Cat. Vol. XXII, No. 12876 with the com. Ramā of Vaidayanātha Paygunḍe.

चन्द्रालोक

Candrāloka

No. 164

410.
1892-95.

Size.— $10\frac{3}{8}$ in. by $4\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 18 leaves ; 8 lines to a page ; 30 letters to a line.

Description.— Country paper ; very old, thin, brittle and worn-out: Devanāgarī characters ; hand-writing, not uniform ; occasional marginal notes ; verse numbers marked out with red pigment.

The Ms is complete.

Age.— Saṁvat 1763 or Śaka 1628.

Author.— Jayadeva.

Begins:—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
उच्चैरस्यतिमंदतामरसतां जाग्रत्फलं कौरव- ।
ध्वंसं हस्तयते या सुमनसामुल्लासिनीमानसे ॥ etc.

Ends.—

पीयूषवर्षप्रभवं etc.....

..... सुखयतु मयूखैर्दशदिशः ॥ ७ ॥

इति श्रीपीयूषवर्षपंडितश्रीजयदेवविरचिते चन्द्रालोकालङ्कार अभिधास्वरूपाभिधानो नाम दशमो मयूषः ॥ समाप्तोयं ग्रंथः ॥ संवत् १७६३ शाके १६२८ माघे मासि कृष्णपक्षे द्वितीयायां तिथौ गुरुवासरे लिखितोयं ग्रंथः समाप्तिमगमत् ॥ श्रीहयग्रीवाय परमात्मने नमः ॥

मनसो मम संसारबंधमुच्छेत्तुमिछतः ।
रामचंद्रपदांभोजयुगलनिगडायतां ॥
श्रीरामायसशीताय सानुजाय नमोस्तु मे ॥

References.— Same as in No. 163.

चन्द्रालोक Candrāloka

No. 165 444. / 1899-1915.

Size.— $10\frac{1}{8}$ in. by 4 $\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 2 leaves; 29 lines to a page; 104 letters to a line.

Description.— Country paper; old, musty and thick; Devanāgarī characters; hand-writing, very small, clear and legible; borders ruled with small double lines; square blank spots in the centre of folios; verse numbers marked out with red pigment; पृष्टमात्रा used.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Jayadeva.

Begins— ६ ७ ॥

उच्चैरस्यति मंदतामरसतां जाग्रत्कुलं कैरव-
ध्वंसं संसहते न या सुमनसामुल्लासिनी मानसे ।
धृष्टोयन्मदनाशनाच्चिरमलालोकत्रयी दर्शिका
सा नेत्रत्रितयीवपंडपरशोर्वाग्देवता दीव्यतु ॥ १ ॥

Ends—

पीयूषवर्षप्रभवं चंद्रलोकमनोहरं ।
सुधानिधानमासाद्याश्रयध्वंविबुधाः सुखं ॥ ६ ॥
जयंति याज्ञिकंश्रीमहादेवांगजन्मनः सूक्तपीयूषवर्षश्रीजयदेवकवेर्गिरः ।
इति चंद्रालोकालंकारः

References.— Same as is No. 163.

चन्द्रालोक Chandrāloka

No. 166 219. / 1875-76.

Size.— 11 in. by $4\frac{1}{8}$ in.

Extent.— 20 leaves; 6 to 9 lines to a page; 26 letters to a line.

Description.— Country paper; old but well preserved; Devanāgarī characters; hand-writing. medium size, clear, and legible; red double daṇḍas used throughout the Ms; a few marginal notes; first 6 folios have coloured borders with the text written on white back ground in the middle; folio no. 7 is written twice hence the last folio is numbered 19 instead of 20.

Age.— Saṁvat 1862.

Author.— Jayadeva.

Begins—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरवे नमः ॥
उच्चैरस्यति मंदतामरसतां जाग्रत्कलंकैरव-
ध्वंसं हस्तयते च या सुमनसामुल्लासिनी मानसे । etc.

Ends:—

" —प्रणीतस्तेनासौ सुकविजयदेवेन दशमि- ।
श्चिरं चंद्रालोकः सुखयतु मयूखैर्दशदिशः ॥ ७ ॥
इति श्रीपीयूषवर्षपंडितश्रीजयदेवविरचिते चंद्रलोकालंकारेऽभिधा-
स्वरूपाभिधानो नाम दशमोमयूखः ॥ १० ॥ संवत् १८६२ ज्येष्ठकृष्ण तृतीयायां

शुक्रवासरे चन्द्रालोकमलेखितमिदम् आत्मपठनार्थम् ॥ शुभम् ॥ करकृतम् परार्धं क्षंतुमर्हतिसंतः ॥ शिवाय शिवापतये नमः ॥ रामाय रमापतये नमः ॥ श्री छ ॥

References.— Same as in No. 163.

चंद्रालोक

Candrāloka

No. 167

411.
1892–95.

Size.— $21\frac{1}{2}$ in. by $4\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 19 leaves; 9 lines to a page; 30 letters to a line.

Description.— Country paper, thin and slightly whitish in appearance; Devanāgarī characters; borders ruled with two double black lines; hand-writing clear, legible and uniform.

The Ms contains five Mayūkhas only.

Age.— Saṁvat 1797.

Author.— Jayadeva.

Begins.—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥

उच्चैः रस्यतिमंदतार्च्चिरमलालोकत्रयीदार्शिका
स नेत्रत्रितयीव खंडपरशोर्वाग्देवता दीव्यति ॥ १ ॥
हंहो चिन्मयचित्तचंद्रमणयः संवर्द्धयध्वं रसान्
रेस्वैरिणि निर्विचारकविते मा स्म प्रकाशीभव
उल्लासायविचारवीचिनिचयालंकारवारां निधे
चंद्रालोकमयं स्वयं वितनुते पीयूषवर्षः कृती

Ends—

" —अष्टौ प्रमाण(णा)लंकाराः प्रत्यक्षप्रमुखाक्रमात् ।
एवं पंचदशान्यानप्यलंकारान्विदुर्बुधाः ॥ १८५ ॥
महादेवः सत्रप्रमुखमखविद्यैकचतुरः
सुमित्रातद्भक्तिप्रणिहितमतिर्यस्य पितरौ ॥

अनेनार्द्धपंक्तेः सुकविजयदेवेन रचिते ।
चिरं चंद्रालोके सुखयतु मयूखः सुमनसः ॥ १८६ ॥
इति श्रीचंद्रालोके पंचमोलंकारमयूखः समाप्तमीति जेष्टवदि १४ ।
संवत् १७९७ । श्रीरस्तु ॥ श्री ॥ वारभौमवासरे ॥

References.— Same as in No. 163.

चन्द्रालोक

Candrāloka

No. 168

696.
1886-92.

Size.— $9\frac{1}{4}$ in. by $3\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 15 leaves; 10 lines to a page; 33 letters to a line.

Description.— Country paper, very old, brittle and worn out; Devanāgarī characters, hand-writing, clear and legible but not quite uniform; borders ruled with double black lines. The Ms is complete.

Age.—Samvat 1648.

Author.— Jayadeva.

Begins—

श्रीगणेशाय नमः ॥
उच्चैरस्यति मंदतामरसतां जाग्रःफलं कैरव-
ध्वंसं हस्तयते च या सुमनसामुल्लासिनी मानसे etc.

Ends:—

पीयूषवर्षप्रभवं चंद्रालोकमनोहरं
सुधानिधानमासाद्य श्रयध्वं विबुधामुदं ॥ ५ ॥
जयंति याज्ञिकश्रीमन्महादेवांगजन्मनः ।
सूक्तपीयूषवर्षस्य जयदेवकवेर्गिरः ॥ ६ ॥
महादेवः सत्रप्रमुखमखविद्यैकचतुरः ।
सुमित्रा तद्भक्तिप्रतिहितमतिर्यस्य पितरौ ॥
प्रणीतस्तेनासौ सुकविजयदेवेन दशभि- ।
श्चिरं चंद्रालोकः सुखयतु मयूखैर्दशदिशः ॥

इति श्रीपीयूषपंडितश्रीजयदेवविरचिते चंद्रालोकालंकारे अभिधास्वरुपाभिधानो नाम दशमो मयूखः ॥

वेदोदाधिरसब्रह्मलक्षिते समये क्वचित् ।
आश्विने बहुलाष्टम्यां माधवो ग्रंथमालिखत् ॥

संवत् १६४८ वर्षे श्रावणसुप्रतिपदारवौ लाहौरग्रामे कठौंडीवेंकटिभट्टेनेदं चंद्रालोकपुस्तकं लिखितं यथामति ॥ श्रीरस्तु ॥ शुभमस्तु ॥ श्रीरस्तु ॥

After this colophon the following verse appears in a different hand:--

" वयं काका वयं काका वायसा इति भाषिणः ।
तिमिरारिः तमोहंति शंकाकंपितमानसाः ॥ १ ॥

References.-- Same as in No. 163.

चन्द्रालोक

No. 169

Candrāloka
351.
A 1881-1882.

Size.— $10\frac{1}{8}$ in. by 4 in.

Extent. —13 leaves ; 8 lines to a page; 33-35 letters to a line.

Description.-- Country paper, old and whitish in appearance ; Devanāgarī characters : hand-writing, bold, clear and legible ; corrections made with yellow pigment.

The Ms is complete.

Age. —The Ms is not very old.

Author.— Jayadeva.

Begins—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ श्रीकुलदेवतायै नमः ॥
सप्तशृंगनिवासिन्यै नमः ॥ अथ चंद्रालोकप्रारंभः ॥

॥ परस्परतपः संपत्फलायितपरस्परौ ॥
प्रपंच मातापितरौ प्राचीं जायापती स्तुमः ॥
अलंकारेषु बालानामवगाहनसिद्धये ।
ललितः क्रीयते तेषां लक्ष्यलक्षणसंग्रहः ॥ २ ॥

उपमा यत्र सादृश्य लक्ष्मीरुल्लसति द्वयोः ॥
हंसीव कृष्ण ते कीर्त्तिः स्वर्गंगामव(गा)हते ॥ ३ ॥

Ends,---

इत्थं शतमलंकारा लक्षयित्वा निदर्शिताः ॥
प्राच्यामाधुनिकानां च मतान्यालोच्य सर्वतः ॥ ६७ ॥
चत्वारो रसवत्प्रेय ऊर्जास्वि च समाहितं ।
भावस्य चोदयः संधिः शबलत्वमितित्रयं ॥ ६८ ॥
अष्टौ प्रमाणालंकाराः प्रत्यक्षप्रमुखाः क्रमात ।
एवं पंचदशान्यान्याप्यलंकारान्विदुर्बुधाः ॥ ६९ ॥

इति श्रीविद्वज्जनमुकुटमणिशारदागमकृतश्चंद्रालोकः समाप्तिमगमत् ॥
श्रीकुलदैवतायै नमः ॥

References.-- 1 Mss. Aufrecht i 182[a], 784[b] ; ii 37[a], 199[b] ; iii 39[a].
2 S. K. De: Sanskrit Poetics, Vol. I, pp. 215, 219-22.
3 Edition: Calcutta edition (by Jīvānanda) 1906.
This work is described in the Mad. Des. Cat. Vol. XXII, No. 12871.

चन्द्रालोक — Candrāloka

No. 170 — 590. 1887-91.

Size.-- 9 in. by $3\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 11 leaves ; 9 lines to a page ; 39 letters to a line.

Description.— Country paper, thick but brittle ; Devanāgarī characters ; hand-writing, clear and legible ; red pigment used at the beginning only.

The Ms is complete.

Age.— Samvat 1837.

Author.— Jayadeva,

Begins.—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
गोविंदं सच्चिदानंदं प्रणम्याभीष्टसिद्धये
अलंकृत्युद्भवः सांद्रश्चंद्रालोकः प्रकीर्त्यते ॥ १ ॥
उपमा यत्र सादृश्य लक्ष्मीरुल्लसति द्वयोः ॥
हंसीव कृष्ण ते कीर्त्तिः स्वर्गगामवगाहते ॥ १ ॥
इति पूर्णोपमा ॥
वर्ण्योपमानधर्माणामुपमावाचकस्य च
एकद्वित्र्यनुपादानैर्भिन्नलुप्तोपमाष्टधा ॥ २ ॥

Ends.—

अष्टौ प्रमाणाऽलंकाराः प्रत्यक्षप्रमुखाः क्रमात्
एवं पंचदशाप्यन्यानलंकारान् विदुर्बुधाः ॥ १६६ ॥
एतेषामुदाहरणानि कुवलयानंदे द्रष्टव्यानि । समाप्तोयं चंद्रालोकः ॥ शुभं । संवत् १८३७ फाल्गुनकृष्ण अमावास्यायां भृगुवासरे लिखितं कृष्णगढमध्ये दिनघटी६ वयौ संपूर्ण ॥ ॥

References.— Same as in No. 169.

चन्द्रालोक Candrāloka

No. 171 445. 1899–1915.

Size.— 12½ in. by 6¼ in.

Extent.— 9 leaves; 11 lines to a page; 32 letters to a line.

Description.— Country paper, very old, thin and worn out; Devanāgarī characters; hand-writing, bold, clear and legible; some marginal notes in faint ink; correction made with yellow pigment; folio 8 is not numbered. The Ms is complete.

Age.— Appears to be old.

Author.— Jayadeva.

Begins,—

श्रीरामः शरणं मम

अलंकारेषु बालानामवगाहनसिद्धये ।
ललितः क्रियते तेषां लक्ष्यलक्षणसंग्रहः ॥ १ ।
उपमा यत्र सादृश्य लक्ष्मीरुल्लसति द्वयोः ॥
हंसीव कृष्ण ते कीर्तिः स्वर्गेगामवगाहते ॥ २ ॥

Ends.—

अष्टौ प्रमाणालंकाराः प्रत्यक्षप्रमुखक्रमात्
एवं पंचदशानन्यानलंकारान्विदुर्बुधाः ॥ ७७ ॥
इति श्रीचंद्रावलोकः समाप्तः

References.— Same as in No. 169.

चन्द्रालोक
with टीका
(रमा)

No. 172

Candrāloka
with ṭīkā
(Ramā)

250.
1875-76.

Size.— 12¾ in. by 5½ in.

Extent.— 64 leaves ; 16 lines to a page ; 62 letters to a line.

Description.— Modern paper with water lines ; Devanāgarī characters ; hand-writing, small, clear and legible ; borders ruled with double black lines ; yellow pigment used for corrections.

Age.— The Ms is a modern copy.

Author— of the text— Jayadeva.

„ — of the com.— Vaidyanātha Pāyaguṇḍa.

Begins.—

fol. 2ª Text— श्रीगणेशाय नमः । उच्चैरस्यति मंदता etc.

fol. 1ᵇ com.— " वृंदावने खेलति राधिका समं ।
कर्णावतंसीकृतफुल्लपद्मे ॥
रहः समालंब्य शरत्सुधांशुः ।
कलंकितामाप स पातु माधवः ॥ १
नत्वा गुरूं वैद्यनाथः पायगुंडेतिकीर्तितः ।
व्याख्यां रमाख्यां तनुते चंद्रालोकविलासिनीं ॥ २ ॥
ग्रंथसमाप्त्यादिप्रतिबंधकशमनाय etc.

Ends.—

fol. 63ᵇ Text पीयूषवर्षप्रभवं etc.

com. " योगस्तु स्फुट एव गिर उक्तिरूपा-
जयंति निर्दिष्टत्वादिति भावः ॥ ९२ ॥
महादेव इतीति पूर्ववदविशेषः ॥ ९३ ॥
इति श्रीमत्पायगुंडोधोख्यविरचिते चंद्रालोकाख्याने रमाभिधेदशमो
विलासः ॥ ग्रंथ संख्या ॥ २०००

References.— Same as in No. 163.

चन्द्रालोक
with **टीका**
(०प्रकाश शरदागम)

Candrāloka
with ṭīkā
(०Prakāśa śaradāgama)

No. 173

252.
1875–76.

Size.— 14 in. by 6 in.

Extent.— 42 leaves ; 13 lines to a page ; 46 letters to a line.

Description.— Country paper, not very old ; Devanāgarī characters ; hand-writing, bold, legible and uniform ; yellow pig-

ment used for corrections ; some folio-numbers are marked on either sides; fig. 15 is repeated ; two blank folios attached to the 1st and the last folio.

The Ms. is complete.

Age.— The Ms is not very old.

Author— of the text.— Jayadeva.

,, — of the com.— Pradyotanabhaṭṭa.

Begins.--

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥

पृथ्वी यद्भातभारं न वहति न नभस्तुंगतामुन्नमांगात्
पाणिप्रक्षेपयोग्यं दधति दशदिशः किंचनैवावकाशं
कुर्यां किं वा न कुर्यां त्रिपुरविजयिनं तांडवे चिंतयेत्थं
व्यग्रः सर्गादिहेतुस्त्रिदशगणनुतः श्रेयसे भैरवोस्तु ॥ १ ॥
मम सहजविरोधी निर्जितो ते नमित्वा ।
धनुरिति बहुलामत्प्रीतिभाजा स्मरेण ॥
स्रगिव कुवलयानामादरेणोपनीता ।
जयति जनकजाया राघवे पांगदृष्टिः ॥ २ ॥

Ends.—

श्रीवीरभद्रदेवेन भूदेवामरशाखिना ।
यशोदागर्भरत्नेन यत्नेनेदं विनिर्मितं ॥
लक्ष्मीं वक्षसि कौस्तुभप्रणयिनो यावत्तथाद्धांगता- ।
मंगीकृत्य पुरद्विषो गिरिसुतास्थेमानमालंभती ॥
यावद्वेदगिरः पुराणविधयस्तावद्भवो मंडले ।
चंद्रालोकविकासमेषकुरुतां ग्रंथोभिरामादयः ॥
श्रीवीरभद्रभूपति लब्धानिदेशेन यत्नेन
चंद्रालोकमयूखो दशमः स्पष्टार्थतां नीतः ॥

इति श्रीमहाराजाधिराजश्रीरामचंद्रदेवात्मजयुवराजश्रीवीरभद्रदेवादेष्टा-मिश्रबलभद्रात्मजसकलशास्त्रारविंदप्रद्योतनभट्टाचार्यविरचिते चंद्रालोक-प्रकाशे शार(दा)गमे दशमो मयूखः ॥ १० ॥ समाप्तश्चायं ग्रंथः ॥ श्रीरामाय नमः ॥ शुभं

References.— 1 Mss— Aufrecht i, 182[a]; ii 37[a], 199[a]; iii, 39[a].

2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, 223, 225.

This commentary is described in the Mad. Des. Cat. Vol. XXII, No. 12878.

चन्द्रालोक
with ṭīkā
(०प्रकाश शारदागम)

Candrāloka
with ṭīkā
(०Prakāśa Saradāgama)

No. 174

251.
1875–76.

Size.— 13¼ in. by 6⅝ in.

Extent.— 34 leaves ; 12 lines to a page ; 45 letters to a line.

Description.— Country paper, slightly smooth, thin and worn out; Devanāgarī characters ; hand-writing, bold uniform and legible ; text written in the middle of the folios with commentary below and above it.

Age.— The Ms appears to be old.

Author— of the text.— Jayadeva.

,, — of the comm.— Pradyotanabhaṭṭa.

Begins.—

श्रीमतेरामानुजाय नमः

" पृथ्वीपृथ्वीरपर्म्यानवहति नभस्तुगतीमुत्तमांगात्
पाणिप्रक्षेपयोग्यं दधति दशदिश किं च नैवावकाश
कुर्यो किं ष्कानुकर्यो त्रिपुरविजयिनस्तांडवे चिंतयेत्थं ।
त्र्यग्रः सर्गादिहेतुस्त्रिदशगणनुतः श्रेयसे भैरवोस्तु ॥

मम सहजविरोधी निर्जिता ते नमित्वा ।
धनुरिति वहलांश्च प्रीतिभाजा स्मरेण ॥
स्रगिव कुवलयानामादरेणोपनीति ।
जयति जनकजाया राघवेंद्रस्य दृष्टि ॥ २ ॥
अस्यास्थितौ तु नगदीमहतोयोध्या भवत्पारिवला
इति रघुवंशादधिको जयति वघेलाभिधोवंशः ॥ ३ ॥
देवपतेरिव शक्तिः यस्य जये भूभृतां प्रथिता ।
श्रीवीरसिंहदेवस्तत्र धरामंडले जातः ॥ ४ ॥
दशरथो रघुपतिरिव तस्मादिह वीरभानुभूपालः ।
आवद्धधर्मसेतुर्जगतिसमुद्रे समुद्भूतः ॥ ५ ॥
तत्तनयोनयानिर्मलकीर्तिः स्वर्न्निझगाकमलं ।
श्रीरामचंद्रदेवो दुपणहन्ता समुल्लसति ॥ ६ ॥
श्रीवीरभद्रदेवो वैरिवधूगीतसत्कीर्तिः ।
जयति तदीयस्तनयः कविगोष्ठी दैवतारामः ॥ ७ ॥
क्रियते तस्य निदेशाच्चंद्रालोक प्रकाशोयं ।
शरदागम इति विदितो भट्टाचार्येण यत्नेन ॥ ८ ॥
राम राम राम राम राम राम

Ends.—

"श्रीवीरभद्र(दे)वेन भूदेवामरशाखिना ।
यशोदागभरत्नेन यत्नेन दावि निर्मितं ॥
लक्ष्मीवक्षासि कौस्तुभप्रणयिनो यावत्तथाद्धांगता-
मंगीकृत्य पुरद्विषोगिरिसुता स्थेमानमालंबते
यावद्वेदगिरः पुराणविधयस्तावद्भुवोमंडले
चंद्रालोकविकाशमेष कुरुतां ग्रंथोभिरामोरयः
श्रीवीरभद्रभूपति लब्धानिदेशेन यत्नेन ।
चंद्रालोकमयूखो दशमस्पष्टार्थतां नीतः ॥

इति श्रीमहाराजाधिराज श्रीरामचंद्रदेवात्मजयुवराजश्रीवीरभद्रदेवादिष्ट-मिश्रीवलभद्रात्मजसकलशास्त्रारविंदप्रद्योतनभट्टार्यविरचिते चंद्रालोक-प्रकाशे शरदागमे दशमो मयूखः समाप्तः ॥ शुभमस्तु ॥

References.--- Same as in No. 173.

चन्द्रालोकपर्याय Candrālokaparyāya

No. 175 116. 1883-84.

Size.— $9\frac{1}{8}$ in. by $3\frac{3}{8}$ in.

Extent.— 11 leaves ; 10 lines to a page ; 54 letters to a line.

Description.— Country paper, thin, old and slightly grey in appearance ; Devanāgarī characters ; hand-writing, small, clear and legible.

The Ms is incomplete.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Not known.

Begins.- -

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ दुषमदनाशका । मंदकमलतां । निर्मला विदुषां देवानां वा १ दोषादिस्वरूपः त्यक्ताकारः स्वयमेव भविष्यति ७ लक्षणशास्त्रोक्तः यथाक्रममुदाहरणानि अस्पष्टयोगा निर्योगा अन्वयवर्जिता योगालासा अन्वयेन संयुक्ताश्रितैः कृत्वारूढास्त्रिधा भवंति ॥ ९ ॥ रूढस्वरूपमाह शुद्धत्वेरूढादिसंयोगाभावतः शुद्धमूलं ॥ १० ॥" etc

Ends.— On fol. 11

"गंगायां घोष एषा मीलनमाश्रित्य । गौर्वाहीक एषा अमीलनमाश्रित्य । लक्षकलक्षणीययोर्निर्देशांतरं कस्याश्चित्प्रयोजनं गूढं ॥ ५३ ॥ पंकतटस्थं भिन्नं प्रयोजनं स्यादेकं त्वर्यगमेव लक्ष्यं तटादिलक्षकं गंगादितटाश्रयात् ॥ ५४ ॥

चित्रमीमांसा Citramīmāṁsā

No. 176 446. 1899-1915.

Size.— $11\frac{1}{4}$ in. by $4\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 49 leaves ; 13 lines to a page ; 51 letters to a line.

Description.— Country paper; old but whitsh in appearance ; Devanāgarī characters ; hand-writing, bold and legible.

Age.— Śaka 1763.

Author.— Appayya Dīkṣita.

Ends.—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

अभिवंद्य चंद्रशेखरमार्यं गौरीसखं परं ज्योतिः ।
वितनोमि विपुलविषयां विशदार्थामर्थचित्रमीमांसा ॥ १ ॥

त्रिविधं तावत्काव्यं ध्वनिगुणीभूतव्यंग्यचित्रभेदात् । यत्र वाच्यातिशायिन्यंग्यं स ध्वनिः ॥ यथा etc.

Ends.—

"अथर्थचित्रमीमांसा न मुदे कस्यमांसला ॥
अनूरुरिव घर्मांशोरर्धेंदुरिव धूर्जटेः ॥

स्वस्ति श्रीनृप शालिवाहन शके १७६३ प्लवनाम संवत्सरे मार्गशीर्षे मासे वद्यपक्षे षष्ट्यां तिथौ भानुवासरे तृतीयमासे प्रथमचरणे समाप्तं ॥

इदं पुस्तकं देवधरोपनाम्ना विनायकात्मजेन सदाशिवाह्वेन लिखितं ॥ शिवमस्तु ॥ मृडाय नमोस्तु ॥

References.— (1) Mss Aufrecht i, 187[b] ; ii, 38[b] ; iii, 40[b].

(2) S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, pp. 267f. and 273.

चित्रमीमांसा — Citramīmānsā

No. 177 — 697. / 1886–92.

Size.— $8\frac{3}{4}$ in. by $4\frac{3}{8}$ in.

Extent.— 50 leaves ; 17 lines to a page ; 38 letters to a line.

Description.— Country paper; old and brittle; Devanāgarī characters; hand-writing, small but legible ; borders ruled with double and triple black lines ; colophons of prakaraṇas and many other words and letters, marked out with red pigment ; complete ; yellow pigment used for corrections ; folios 1 and 2 are mended with paper slips.

Age.— Saṁvat 1764.

Author.-- Appayya Dikṣita.

Begins.--

॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥

अभिवंद्य चंद्रशेखरमार्यं गौरीसखं परं ज्योतिः ।
वितनोमि विपुलविषयां विशदार्थामर्थचित्रमीमांसां ॥ १ ॥

त्रिविधं तावत्काव्यं etc.

Ends.---

॥ श्रीः ॥ इति श्रीमदप्पय्यदीक्षितनिर्मितचित्रमीमांसायावल्पासिद्धि संपूर्णा ॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥ संवत् १७६४ वर्षे श्रावण शुद्ध सप्तम्यामालिखद्गोकुलकृष्णः सिहाडस्थाने ॥ शुभं भवतु ॥

After the above colophon some portion in faint ink of some other work has been added on the last folio 50[a]. On folio 50[b], 5 lines in deep blank ink have been added.

References.— Same as in No. 176.

चित्रमीमांसा

Citramīmāṁsā

No. 178

427.
1895–1902.

Size.— $10\frac{3}{4}$ in. by $5\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 58 leaves ; 12 lines to a page ; 33 letters to a line.

Description.— Country paper. old and moth-eaten ; Devanāgarī characters, hand-writing, bold and legible, yellow pigment used for corrections ; incomplete.

Age.— The Ms is not very old.

Author.—Appayya Dikṣita.

Begins:--

॥ श्रीवरदमूर्त्तये नमः ॥

अभिवंद्य चंद्रशेखरमार्यं गौरीसखं etc.

Ends— folio 58

-एवं । पूर्णेंदोः परिपोषकांतवपुषः स्यारप्रभाभासुरं
व्रेदं मंडलमप्युपैतिगगभोगो जिगीषोर्जगत्
कामस्योद्धितमातपत्रमधुना पांडुप्रदोषाश्रिया
मानोनद्धजनादलनोद्योगैकहेवा कितः
इत्यपह्नत्युदाहरणे इत्यापि द्रष्टव्यं ॥ ग्रंथः ॥ श्री ॥ श्री ॥

References.— Same as in No. 176.

चित्रमीमांसा

Citramīmāṅsā

No. 179

591.
1887–91.

Size.— $8\frac{1}{4}$ in. by $4\frac{1}{8}$ in.

Extent.— 54 leaves ; 13 lines to a page ; 36 letters to a line.

Description.— Country paper , very old, brittle and worn out ; Devanāgarī characters ; hand-writing small but clear and legible ; the Ms is incomplete ; folios missing:—1, 3, 4, 6, 10, 42, 49, 38 (majorpart) 46A, 57A (extra) ; 38 only a small fragment stuck to fol. 39.

Age.— The Ms is very old.

Author.— Appayya Dīkṣita.

Begins:—folio 2

"-मौ च संवृतायां प्रवेशो न स्यात् ॥ पक्ष्माधरादिपतनक्रमकथनेन च निश्चलत्वं व्यज्यते । मुखादिवलने सति पक्ष्मपतितानां तेषामधरपयोधरादिक्रमेण पतनासंभवात् ॥ etc.

Ends— On the last folio 60

"तत्राद्या यथा ॥ रतेर्गृहीतानुनयेनकामामिति । अत्र मदनरूपत्वोत्प्रेक्षायां मदनाकृतिशालित्वमस्ति etc..... । किं तु परमेश्वरदग्धस्य मदनदेहस्याऽसुरदग्धस्य कचदेहस्य शुक्र इव न काश्चिप(द)न्यः प्रत्यर्पणं कर्त्तुं शक्तो—"

References.— Same as in No.

त्रिवेणिका Triveṇikā

No. 180 448. 1899-1915.

Size.—10$\frac{1}{5}$ in. by 5$\frac{1}{5}$ in.

Extent.— 18 leaves ; 11 lines to a page ; 34 letters to a line.

Description.— Country paper ; Devanāgarī characters; hand-writing clear and legible ; red and yellow pigment used frequently.

Age.— Does not appear to be very old.

Author.— Āśādhara.

Subject.— A small treatise on the three powers of a word viz. Abhidhā, Lakṣaṇā and Vyañjanā. It is difficult to say whether this is a work on grammar (as Aufrecht regards it to be) or on rhetoric. We have, however, following the B. B. R. A. S. Cat. Ms included this work in rhetorics.

Begins.— fol. 1[b]

श्रीगणेशाय नमः

प्रणम्य पार्वतीपुत्रं कोविदानंदकारिणा
आशाधरेण क्रियते पुनर्वृत्तिविवेचना १
वर्त्तते शब्दोऽर्थे प्रवर्त्ततेऽनयेति वृत्तिः etc.

fol. 8[a] ॥ इति शक्तिप्रकरणं ॥

fol. 16[a] ॥ इति लक्षणाप्रकरणम् ॥

Ends.—fol. 18[a]

ततश्च सिद्धं व्यंजनायाः सफलत्वमिति दिक् ॥ ॥
इत्याशाधरभट्टविरचिता त्रिवेणिका समाप्ता

References.— 1 Mss. Aufrecht's Catalogus Catalogorum i, 239[b]; ii, 51[a].

2 See B. B. R. A. S. Cat. Vol. I, No. 143.

त्रिवेणिका Triveṇikā

No. 181 60. 1881–82.

Size.— $10\frac{3}{4}$ in. by 5 in.

Extent.— 19 leaves; 12 to 16 lines to a page; 32 to 36 letters to a line.

Description.— Country paper; Devanāgarī characters; hand-writing, clear and legible but not uniform; red pigment used for marking the portion and yellow for corrections.

Age.— Not very old.

Author.— Āśādhara.

Begins—fol. 1[b]

॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥

प्रणम्य पार्वतीपुत्रं etc. as in No. 180.

Ends:—fol. 19[a]

ततश्च सिद्धं etc.

References.— Same as in No. 180.

ध्वनिगाथापञ्जिका Dhvanigāthāpañjikā

No. 182 253. 1875–76.

Size.— $13\frac{1}{2}$ in. by 6 in.

Extent.— 9 leaves; 12 lines to a page; 40 letters to a line.

Description.— Country paper; somewhat thin, smooth and grey in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing, bold clear and legible; yellow pigment used for corrections; two folios, one with fol. 1 and the other with fol. 9, are blank; the Ms is complete.

Age.— The Ms is not very old.

Author.— Ratnākara.

Begins.—

ॐनमो गुरवे सरस्वतीरूपाय ॥
वाग्देवीं शिरसा नत्वा वाचो वैचित्र्यहेतवे ।
करोति काश्चिद्गाथानां ध्वनिशास्त्रस्य पञ्जिकाम् ॥
वाच्ये विधिरूपे क्वचित्प्रतिषेधरूपो ध्वनिर्यथा etc.

Ends—

"गाथानां पञ्जिकां कृत्वा ध्वनिशास्त्रस्य यन्मया ।
पुण्यं रत्नाकरेणापि विबुद्धः स्यात्ततो जनः ॥
समाप्ता ध्वनिगाथापञ्जिका ॥ कृतिरियं काश्मीराचार्यरत्नाकरस्य ॥
श्रीगुरवे सरसतीरूपाय ॥ शुभम् ॥ + ॥ × ॥

References.— 1 Mss. Aufrecht i, 273[b]. Report XVII. Bühler makes the following remarks about this Ms in his Report 1877 :— "*Ratnākara's* work (No. 253) is a very small one. It contains an explanation of the Prākṛta verses used in a work called *Dhvaniśāstra*, which the collection does not include." p. 66.

He continues in the foot-note on the same page :—"The only guarantee for the identity of this *Ratnākara* with the author of the Haravijaya is the statement of the Kaśmirian Pandits, and the epithet *Kāśmīrakācārya* given to him in the colophon. "

ध्वन्यालोक
otherwise called
सहृदयालोक

No. 183

Dhvanyāloka
otherwise called
Shaṛdayāloka

254.
1875–1876.

Size.— $13\frac{3}{4}$ in. by $4\frac{4}{5}$ in.

Extent.— 27 leaves ; 12 lines to a page ; 48 letters to a line.

Description.— Country paper ; not very old ; Devanāgarī characters ; hand-writing clear, legible and uniform ; yellow pigment used for corrections.

The work is also called Sahṛdayahṛdayāloka.

Age.— The Ms is not very old.

Author.— Ānandavardhana.

Begins.— fol. 1^{b}

ॐनमो गुरवे ॐनमः सरस्वत्यै ॐनमो भवान्यै ॥

स्वेच्छा केसरिणः स्वच्छस्वच्छाया या सितेन्दवः ।

शयंतां वो मधुरिपोः प्रपन्नार्तिच्छिदो नखाः ॥ etc.

folio. 7^{a} इत्यानंदवर्धनाचार्यविरचिते सहृदयहृदयालोके प्रथम उद्योतः ॥१॥

folio. 16^{b} इति etc. .....द्वितीय उद्योतः समाप्तः २

Ends.— folio 27^{b}.

—यथा अयं स रसनोत्कर्षी पीनस्तनविमर्दनः

नाभ्यूरुजघनस्पर्शी नीवीविस्रंसनः करः ॥

इति श्रीसहृदयलोकाख्या ध्वनिवृत्तिः समाप्ताः ॥ शुभं ॥

References.— 1 Mss Aufrecht i, 273^{b} ; ii, 59^{a}, iii, 59^{b}.

2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 107.

3 Editions : The text is printed with the commentary *Locana* in Kāvyamālā 25.

सहृदयालोक
with **लोचन**
(or **ध्वन्यालोक**
or **काव्यालोक**)

Sahṛdayāloka
with Locana

No. 184

593.
1887–1891.

Size.— 14 in. by 6 in.

Extent.— 170 (168 + 2 blank folios) ; 13 lines to a page ; 46 letters to a line.

Description.— Country paper, thin but tough and slightly polished in appearance and greyish in colour; Devanāgarī characters: thick, bold and legible hand-writing ; on some folios some notes are added in the margin ; corrections made with yellow pigment ; the portion of Kārikās is written in the middle of the folios and indented from the top and bottom portion ; the Ms consists of 3 *Udyotas* with commentary (Locana by Abhinavagupta) and the 4th Udyota without commentary ; the text of this Ms appears to have been used for the Kāvyamālā edition.

Age.— The Ms is not very old.

Author.— The author of the text is Ānandavardhana ; of the commentary Locana, Abhinavagupta.

Begins:—

Text.--

ॐ स्वेच्छाकेसरिणः स्वच्छस्वच्छायायासितेन्दवः ।
त्रायंतां वो मधुरिपोः प्रपन्नातीछिदोनखाः ॥ १ ॥

comm.—

ॐ श्रीगणाधिपतये नमः ।
ॐ नमो गुरवे सरस्वतीरूपाय नमः । ॐ नमोऽमरेश्वरभैरवाय ।
ॐ उपास्महे स्वानुभवैकवेद्यं स्वच्छंदमानंदसमुद्रमीशम् ।
व्याप्तं जगच्छक्तितरत्तरंगैरदृष्टपारं परमेष्टिनापि ॥

Ends---

इत्यानंदवर्धनाचार्यविरचिते सहृदयालोके काव्यालंकारे ध्वनिप्रतिपादने चतुर्थ उद्योतः समाप्तः ॥

नित्याक्षिप्तरसाश्रयोचितगुणालंकार शोभादतो
यस्माद्यस्तु समीहितं सुकृतिभिः सर्वं समासाद्यते ।
काव्याख्येखिलसौख्यधाम्नि विबुधोद्यानं ध्वनिर्दर्शितः
सोयं कल्पतरूपमानमहिमा भाग्योस्तुभव्यात्मनाम् ॥
सत्काव्यतत्त्वविषयं स्फुरितप्रसुप्तकल्पं मनः सुपरिपक्वधियां
यदासीत् ।
तद्व्याकरोत्सहृदयोदयलाभहेतोरानंदवर्धन इति प्रथिताभिधानः ॥

समाप्तोयं ध्वनिग्रन्थः सप्तर्षिः संवत् ४९५१ अश्वजकृषा सप्तमी मंगलं वासरं तथा लिखितो सुदर्शनशारजातिका श्रीकश्मीरमध्यनगरे मरिफते

References.—

Mss— Aufrecht i, 273[b]; ii, 59[a]; iii, 59[a].
See S. K. De: Sanskrit Poetics Vol. I, pp. 119-120.
Editions— (1) With *Kārikā* and °*Locana* in Kāvyamālā, 25, 1890 and 1911.

(1) Translation into German with an introduction by Hermann Jacobi in Z. D. M. G. lvi-lvii-1902-03 (reprinted separately, Leipzig 1903).

ध्वन्यालोक	Dhvanyāloka
with लोचन	with Locana
No. 185	454. 1899-1915.

Size.— $13\frac{1}{4}$ in. by $8\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 160 (158 + 2 blank folios one at the beginning and one at the end) 15 lines to a page; 57 letters to a line in the commentary portion.

Description.— Foolscap paper with water marks; the paper is getting briṭtle; Devanāgarī characters; hand-writing, small but neat and uniform; borders ruled with triple violet-coloured lines; the text of Kārikās, written in the middle of the folios and indented from the rest of the written matter; from folios 199 onwards the ink has saturated in the body of the paper so that the letters appear inverted on the reverse side of the paper giving a bizarre impression to the folios.

Age.— The Ms is a modern copy.

Author.— Ānandavardhana (of the text)

and Abhinavagupta (of the comm.),

Begins.— As in No. 184.

Ends.— As in No. 186.

References.— See remarks on No. 184.

सहृदयालोक
with **लोचन**
(or **ध्वन्यालोक**
or **काव्यालोक**)

Sahṛdayāloka
with Locana

No. 186

64.
1881-82.

Size.— $13\frac{1}{2}$ in. by $6\frac{3}{8}$ in.

Extent.— 174 leaves (172 + 2 blank leaves) 15 lines to a page; 42 letters to a line.

Description.— Modern paper, very thick and somewhat brownish in appearance; Devanāagarī characters; bold, clear and legible hand-writing; text written in the middle of the folios and indented from the rest of the written matter at the top and at the bottom of the folios.

Age.--- The Ms is a modern copy.

Author.— Ānandavardhanācārya (of the text) and Abhinavagupta (of the commentary Locana.)

Begins— As in No. 184.

Ends.— As in No. 184 without the portion beginning with " सप्तर्षि संवत्.....मारेफते " present in that Ms.

References.— See remarks on No. 184.

ध्वन्यालोक
with लोचन

No. 187

Dhvanyāloka
with Locana

256.
1875-76.

Size.— $9\frac{3}{8}$ in. by $6\frac{5}{8}$ in.

Extent.— 188 leaves ; 20 lines to a page ; 27 letters to a line.

Description.— Country paper; very old, thin and worn out; *Śāradā* characters ; hand-writing, small, clear and legible but not uniform.

Age.— The Ms appears to be old.

Author-- of the text.— Ānandavardhana.

,, of the comm.— Abhinavagupta.

Begins:-- fol. 2[a]

ॐ स्वस्ति ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

ॐ उपास्महे स्वानुभवैकवेद्यं
स्वच्छंदमानंदसमुद्रसीमं ।
व्याप्तं जगज्झक्तितरत्तरंगै-
रदृष्टपारं परमेष्टिनापि ॥
अपूर्वं यद्वस्तु प्रथयति विना कारणकलां
जगद्भावप्राप्यं निजरस भरात्सारयति च ।

क्रमात्प्रख्योपाख्याप्रसरसुभगं भावयति तत्
सरस्वत्यास्तत्वं कविसहृदयाख्यं विजयते ॥

Ends.—folio 182[a]

इत्यानंदवर्धनाचार्यविरचिते सहृदयहृदयालोके चतुर्थ उद्योतः ।
नित्याक्षिप्त रसाश्रयोचितगुणालंकार शोभायुतं,
यस्माद्वस्तुसमीहितं सुकृतीभिः सर्वं समासाद्यते ।
काव्याख्ये खिल सौख्यधाम्नि विबुधोद्याने ध्वनिर्दर्शितः ।
सोयं कल्पतरूपमानमहिमाभोग्योस्तु भव्यात्मनाम् ॥
समाप्तश्चायं सहृदयहृदयालोकः काव्यालंकारोध्वनिरिति ॥
सत्काव्यतत्वविषयं स्फुरित प्रसुप्त-
कल्पं मनःसु परिपक्वधियां यदासीत् ॥
तव्याकरोत्सहृदयोदयलाभहेतो-
रानंदवर्धन इति प्रथिताभिधानः ॥

References.— 1 Mss— Aufrecht i, 273[b] ; ii, 59[a] ; iii, 59[a].
2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 117.

ध्वन्यालोक with लोचन

No. 188

Dvanyāloka with Locana

255.
1875-76.

Size.— 15¼ in. by 7 in.

Extent..— 99 leaves ; 13 lines to a page ; 45 letters to a line.

Description.— Country paper, not very old; Devanāgarī characters; hand-writing, small, clear uniform and legible; certain lines and words marked out with red pigment ; yellow pigment used for corrections.

Age.— The Ms appears to be old.

Author-(of the text.)-- Anandavardhana.

,, -(of the comm.)— Abhinavagupta.

Begins.

On folio 1[a] the following verse appears.-

आर्यानंदविवर्द्धनेन रचितो ग्रंथः सतां संमतो ।
ध्वन्यालोचननामकोत्र चतुरुद्योतः परं दुर्लभः ।।
तस्येदं किल पुस्तकं सुकृतिनो दुर्गाप्रसादाभिध-
स्यानंदाय सटीकमेव लिखितुं प्रारभ्यते संप्रति
पत्रसंख्या ॥ ९८ ॥

On folio 1[b]

ॐनमो भगवते वासुदेवाय । ॐनमोऽमरेश्वरभैरवाय नमः
ॐ उपास्महे स्वानुभवैकवेद्यं
स्वच्छंदमानंदसमुद्रमीशम्
व्याप्तं जगज्छक्तितरत्तरंगै-
रदृष्टपारंपरमेष्टिनापि
इह हि कश्चिद्विपश्चिज्जनमनोरंजनाय निजंतेवासिवासना संजनाय च etc.

Ends:—

"—सैव भगवती सरस्वतीरूपमाभिमतमर्थमाविर्भावयति यत्तदेवामिह महाकवित्वं महाकवीनामित्यम । इत्यानंदवर्धनाचार्यविरचिते सहृदयहृदयालोके काव्यालंकारे ध्वनिप्रतिपादने चतुर्थ उद्योतस्समाप्तः ।

नित्याक्लिष्टरसाश्रयोचितगुणालंकारशोभाहृतो
यस्मादस्वसमीहितंसकृतिभिस्सर्वंसमासाद्यते
काव्याख्ये खिल सौख्यधाम्नि विबुधोद्याने ध्वनिर्दर्शितः ।
सोयं कल्पतरूपमानमहिमाभोग्योस्तभव्यात्मनाम्
सत्काव्यतत्वविषयं स्फरितप्रसूत्र ।
कल्पं मनः सुपरिपक्वधियां यदासीत् ॥
तद्व्याकरोत्सहृदयोदयलाभहेतो-।
रानंदवर्धन इति प्रथिताभिधानः ॥

समाप्तोयं ध्वनिग्रन्थः ॥ शुभम् ॥ भद्रम् ॥

Reterences.— Same as is No. 188.

ध्वन्यालोक
with **लोचन**

No. 189

Dhvanyāloka
with Locana

257.
1875-76.

Size.— $6\frac{3}{4}$ in. by 5 in.

Extent.— 357 leaves ; 14 lines to a page ; 17 letters to a line.

Description.—Country paper, very old and musty but somewhat thick and well preserved ; Śāradā characters ; certain portions are written in red ink and some others are underlined with red ink ; The Ms is bound in full leather.

Age.— The Ms appears to be old.

Author-(of the text.)— Ānandavardhana.

,, -(of the comm.)— Abhinavagupta.

Begins:—

ॐ स्वस्ति ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

ॐ उपास्महे स्वानूभवैकवेद्यं
स्वच्छंदमानंदसमुद्रमीशम् ॥
व्याप्तं जगच्छक्तितरत्तरंगै
रट्टट्टपारं परमेष्टिनापि ॥

इह हि काश्चिद्विपश्चिज्जनमनोरंजनाय निजांतेवासिवासनासंजननाय च । दुर्हृदयोद्वेजित सहृदयसमुदायसमुन्नेजितः श्रीमदभिनवगुप्तपादोपदिष्टं शिष्टपरंपराप्राप्तमभीष्टदेवतासंमुखीकरणरूपं ध्वन्यालोचने मंगलश्लोकं विवृणोति ॥

Ends:—

नित्याक्षिप्टरसाश्रयोचितगुणालंकारशोभायतो
यस्माद्वस्तुसमीहितं सुकृतीभिः सर्वं समासाद्यते ।
काव्याख्योखिलसौख्यधाम्नि विबुधोद्यानेध्वनिर्दर्शितः
सोयं कल्पतरूपमानमहिमा भोग्योस्तु भव्यात्मनाम् ॥

समाप्त **सहृदयहृदयालोकः** काव्यालंकारोध्वनिरिति ॥ सत्काव्यतत्वविषयं-स्फुरितप्रसुप्तकल्पं मनःसुपरिपक्वधियां यदासीत् ॥ तव्याकरोत्सहृदयोदयलाभ-हेतोरानंदवर्धन इति प्रथिताभिधानः ॥ ॥ ॥ शुभमस्तु सर्वजगतां ॥ ॐ नमः शिवायस शिवाय ॥ ॐ नमः श्रीगुरुपादपद्मेभ्यः ॥ ॥ शम् ॥

References.— Same as in No. 187.

ध्वन्यालोक
with टीका लोचन

Dhvanyāloka
with ṭīkā locana

No. 190

259.
1875-1876.

Size.— $6\frac{5}{8}$ in. by $6\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 118 leaves ; 16 lines to a page ; 24 letters to a line.

Description.—Country paper, very old, musty and worn out; *Sarada* script; hand-writing is not uniform in size, though clear and legible; some of the folios are torn out at the corners ; first 70 folios are by one scribe while the last 48 folios are by a different scribe ; The Ms consists of two parts ; one containing folios 92 to 139 while the other containing folios 138 to 207 ; in the second part fol. 159 appears twice ; in the first part, the colophon on fol. 29^{b} appears as under:—

" महामाहेश्वरश्रीमदाभिनवगुप्ताचार्यविरचिते सहृदयहृदयालोके ध्वनिलोचने द्वितीय उद्योतः समाप्तः "

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Abhinavagupta.

Begins. --

Beginning of the first part on folio 92—

त.....काव्यमाश्रित्य माधुर्यं प्रतितिष्ठति । शृंगार एव रसांतरपेक्षया मधुरः प्रह्लादहेतुत्वात् तत्प्रकाशनपरः शब्दार्थतया काव्यस्य समाधुर्यलक्षणो गुणः ॥

End of first part on folio 139—

ननु ध्वनिः काव्यविशेष इत्युक्तं तत्कथं तस्य पदप्रकाश्यता । काव्यविशेषोहि विशिष्टार्थप्रतिपत्तिहेतुः । संदर्भविशेषः । उद्भावश्च पदप्रकाश्यत्वेनोपपद्यते ॥

Beginning of second part on folio 138—

उच्यते स्यादेषदोषः यदि वाचकत्वं प्रयोजकं ध्वनिव्यवहारे स्यात् । नत्वेवं तस्य व्यंजकत्वेन व्यवस्थानात् ॥ अथ टीका ॥ एवं च्छलेन परिहृत्य वस्तुवृत्तेन परिहरति ॥

Ends:— folio 207

"ततश्चोपपन्नमतिशयोक्ते व्यंग्यत्वमिति यदु.....रांतरस्वीकरणं तदेव त्रिधा विभजति। तस्याश्चेति.....[1]पि वाच्या भवति। यथा। अपरैव हि केय मत्रेत्यत्र ऊप.....शयशब्दस्पृश एवास्य त्रैविध्यस्य विषयविभाग

References.— Same as in No. 187.

प्रतापरुद्रयशोभूषण Pratāparudrayaśobhūṣaṇa

No. 191 203. Viśrāma I.

Size.— $13\frac{1}{8}$ in. by $4\frac{5}{8}$ in.

Extent.— 86 leaves ; 9 lines to a page ; 59 letters to a line.

Description.— Modern paper with water lines ; Devanāgarī characters ; hand-writing, small but uniform, clear and legible ; borders ruled with red lines ; yellow pigment used for corrections; the Ms is complete.

Age.— The Ms is a modern copy.

Author.— Vidyānātha.

Begins.—

श्रीगणेशाय नमः ॥

"विद्याकैरवकौमुदी श्रुतिशिरः सीमंतमुक्तामणिं

etc. as in printed edition (B. S. Series)

Ends.—

"एवं यथा संभवमन्येषामप्यलंकाराणां संसृष्टिसंकरौ बोद्धव्यौ तत्र तत्रालंकारेषु ; इति श्रीपदवाक्यप्रमाणपारावारपारीणश्रीविद्यानाथकृतौ प्रतापरुद्रयशोभूषणनामालंकारशास्त्रसमाप्त ॥ ६ ॥ श्रीरण ॥ २० ॥ ॥ ६ ॥ श्रीहेरंब ॥ ६ ॥ श्रीशिवार्पणमासीत् ॥ प्रमादाद्विष्णवेर्पितं ॥

References.— 1 Mss : Aufrecht i, 349[a] ; ii, 78[a] ; iii, 74[b].

2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 229f.

3 Printed Edition : By K. P. trivedi, Bombay Sanskrit Series No. 65, 1909.

---

1 Folio is torn.

प्रतापरुद्रयशोभूषण Pratāparudrayaśobhūṣaṇa

No. 192 163. 1902-07.

Size.— 13 in. by 4 in.

Extent.— 40 leaves ; 10 lines to a page ; 45 letters to a line.

Description.— Modern paper with water lines; Devanāgarī characters ; hand-writing, clear and legible ; borders ruled with triple red lines ; yellow pigment used for corrections ; the Ms is incomplete containing 5 *aṁkas* (see colophon on folio 37) and some portion of the 6th.

Age— A. D. 1839 is the date in water lines on the folios of the Ms.

Author.— Vidyānātha.

Begins.—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसांबाय नमः ॥

विद्याकैरवकौमुदीं श्रुतिशिरः सीमंतमुक्तामणिं etc.

Ends.—

"द्वयोरुदाहरणं यथा ॥ दइ आलिंगपाणि भ्भरकंपावहूविया ओय आइझ-णांगी ॥ उग्गिरइ अंतरट्ठिदम अणसराम्पुल अछलेण ॥ वपुर्जलोद्गमो स्वेदोरति-धर्मश्रमादिभिः ॥"

References.— Same as in No. 191.

प्रतापरुद्रयशोभूषण Pratāparudrayaśobhūṣaṇa

No. 193 602. 1887-91.

Size.— $11\frac{3}{4}$ in. by $4\frac{1}{8}$ in.

Extent.— 120 leaves ; 8 lines to a page ; 42 letters to a line.

Description.— Modern paper with water marks ; Devanāgarī characters ; hand-writing, bold and legible ; first 11 folios are

carelessly written ; verse-numbers are marked out with reddish pigment ; the Ms is incomplete ; folio 8 is missing.

Age.— The Ms is a modern copy.

Author.— Vidyānātha.

Begins.—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

स जयति सिंधुरवदनो देवः ॥ विद्याकैरवकौमुदीं श्रुतिशिरः सीमंतमुक्तामणिं etc.

Ends.—

"एवं यथासंभवमन्येषामप्यलंकाराणां संसृष्टिसंकरौ बोद्धव्यौ तत्र तत्रालंकारेषु ॥ इति पदवाक्यप्रमाणपारावारपारीण श्रीविद्यानाथकृतौ प्रतापरुद्रयशोभूषणनामालंकारशास्त्रं समाप्तं ॥ ॥ ६ ॥

References.— Same as in No. 191.

प्रतापरुद्रयशोभूषण Pratāparudrayaśobhuṣaṇa

No. 194 163. 1902-07.

Size.— $9\frac{1}{2}$ in. by 4 in.

Extent.— 26 leaves ; 13 lines to a page ; 40 letters to a line.

Description.— Country paper, very old and worn ont ; Devanāgarī characters ; hand-writing, small but clear and legible ; borders ruled with double red lines ; the Ms contains the last prakaraṇa *Arthālaṁkāra prakaraṇa* only.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Vidyānātha.

Begins.—

" ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

अथार्थालंकाराः तत्र प्रथम तावत्
व्रमेर्कालंकारभूतबीजत्वादुपमानिरूप्यते ।

स्वतः सिद्धेन भिन्नेन संमतेन च धर्मतः ।
साम्यमन्येन वर्ण्यस्य वाच्यं चेदेक धोपमा ॥ २ ॥

Ends.—

"एवमन्येषां(षा)मप्यलंकाराणां संसृष्टिसंकरौ वा हृयौ । तत्र तत्र प्रबंधेषु ॥ प्रतापरुद्रीयं नाम ॥ इति श्रीमद्दोपाध्यायश्रीविद्यानाथविरचितं प्रतापरुद्रयशोभूषणमलंकारशास्त्र समाप्तं ॥ छ ॥

References.— Same as in No. 191.

मुग्धमेधाकरोलंकार Mugdhamedhākarolaṁkāra

No. 195 — 375. / 1895–98.

Size.— 10 in. by $4\frac{1}{3}$ in.

Extent.— 2 leaves ; 13 lines to a page ; 56 letters to a line.

Description.— Country paper; old ; Devanāgarī characters ; hand-writing small but clear and legible ; पृष्टमात्राs used ; borders ruled in triple red lines; red pigment used for marking verse-numbers.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Ratnamaṇḍanagaṇi.

Begins.—folio 1[a]

ॐ ॥ श्रीभारत्यै नम ॥

वर्ण्ये वर्णादिभिस्तुल्यं वस्तु वीक्ष्योपमादिभिः ।
औचित्यैकादितद्धर्मानादायार्थे सुधीः सृजेत् ॥ १
उपमा रु(रू)पकोत्प्रेक्षाऽपह्नुतिभ्रांतिसंशयाः
स्मृत्याक्षेपव्यातिरेकाः सामान्योन्मीलिते च ते ॥ २ etc.

Ends.—on folio 2[b]

मोलश्चंद्रमतालिका वलयभूमष्यः शिखाग्रे सरा-
ग्रण्यो मंगलकूपशेखरघटादामानि रत्नं वरः ।

शंकुः कंदरमंजरीमदमहद्वीचींद्रमित्यादिक-
श्लाघार्थध्वनिगर्भगुंफसुभगं काव्यं मुखे मंडनं ॥ ५४ ॥
इति मंडनांकोमुग्धमेधाकरोलंकारः ॥ छ ॥ पंडितप्रकांड पं० रत्नमं-
डनगणिपुंगवैर्विहितः स्वपरोपकाराय ॥ शुभं भवतु श्रीसंघस्य ।

References.— Aufrecht refers to this Ms. only in his Catalogus Catalogorum iii, 99.

As regards the author, cf. S. K. De's Sanskrit Poetics Vol. I, p. 284.

मुग्धमेधालंकारवृत्ति — Mugdhamedhālaṁkārvṛtti

No. 196 — 657. / 1886–92.

Size.— 10 in. by 3 in.

Extent.— 3 leaves ; 15 lines to a page ; 79 letters to a line.

Description.— Country paper ; old and thin ; Devanāgarī characters ; hand-writing very small; पृष्टमात्राs used ; borders ruled in two double black lines ; folio 1 is thick and brown.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Not mentioned.

Begins.—on folio 1[a]

लब्धोदाय सूर्य इव प्रतापो यस्य प्रभातेष्विव संयुगेषु ।
सूर्य्योपलानामिव पार्थिवानां केषां न तापः प्रकटीबभूव ॥ १ ॥
मुक्ता सीमंतिकायाः शिरासि वितनुते विभ्रमं कृत्तिकाणां ।
धत्ते हारो मनो भू निधिकलसलसच्छंखला भीस्तनांतः ।
चंचच्चंद्रार्कबिंबश्रियमनुसरतः कर्णयोः कुंडले द्वे ।
कूजत्कांचीकिलापः कलयति जघने शक्रकोदंडकांति ॥ २ etc.

Ends.—folio 3[b]

वर्णवृत्तिरग्राम्यशब्दत्वादि यः पंकः सजलांतः संवरणादयं यात्पंकपंकद्रु-
वारिधौ विहरणैरपि नन्येतीति विरोधच्छटाच्छुरितव्यतिरेकालंकारश्चास्तीति ॥

त्वया पाणौ गृहीतापि धूलिध्वांतक्षणे रणे ।
...स्तलमालिंग त्यसिवल्लिविलासिनी ॥ १
इति मुग्धमेधाकरालंकारावृत्तौ ॥ श्रीकल्याणं ॥

रसकौमुदी Rasakaumudi

No. 197 414. 1892-95.

Size.— 10 in. by $3\frac{2}{5}$ in.

Extent.— 23 leaves; 11-12 and 15-18 lines to a page; 52-60 letters to a line.

Description.— Country paper; old in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing clear and legible but very small and not uniform; corrections and notes in margin.

Age.— Samvat 1890.

Author.— Not mentioned.

Begins.—folio 1[a]

॥ श्रीगणेशाय नमः

श्रंगारी हास्यरूपी करुणबहुविधौ रौद्रमूर्तिश्च वीरो
भीष्मं देहं दधानो निजदयितयुतो भूमिबीभत्सवासी-
सर्वेष्वाश्चर्यरूपी दिविजपरिणतो पार्वतीप्णेहधारी
देवः पूर्वो जगति जयति श्रीमहेशाभिधानः १
स्वकीयेष्टं नमस्कृत्य श्रुत्वा ग्रंथान् गुरोर्मुखात् ।
रसबोधाय सर्वेषां रच्यते **रसकौमुदी** २ etc.

Ends.—folio 23[a]

यदि स्यान्मंडले सक्तमिंदोरिंदीवरद्वय
तदोपमीयने तस्या वदनं चारुलोचनं
प्रागेव हरिणाक्षीणां चित्तमुत्कलिकाकुलं
पश्चादुद्भिन्न बकुलरसालमुकुलश्रियः
सममेव समाक्रांतं वयं चिरदगामिना तेन सिंहासनपित्र्यमाखिलं(मं)चारिमं-
डलम इत्यलं समाप्ता **रसकौमुदीयम्** सं० १८९०

References.— Dr. S. K. De refers only to this Ms in his Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 325, No details about this work are given.

रसगङ्गाधर Rasagaṅgādhara

No. 198 171. 1902–07.

Size.—14 in. by 5 in.

Extent.— 187 leaves ; 11 lines to a page ; 57 letters to a line ; (2 folios in different hand have been inserted between folios 154 and 155).

Description.— Country paper in good condition ; folio 1 somewhat worn out and soiled; Devanāgarī characters; corrections made with yellow pigment ; red pigment is used to mark out certain lines and letters ; occasional marginal notes on some folios ; corner of folio 40 disfigured by ink blot ; clear, bold and legible hand-writing ; borders ruled with double *red* lines on folio 1 to 41 ; borders of folios 41 to the last folio 185 are in double *black* lines ; folios 1, 5 and many others smeared with yellow pigment ; the last folio is slightly moth-eaten and has a quite soiled appearance ; the Ms is incomplete.

Age.— Saṁvat 1811.

Author.— Jagannātha.

Begins.—

श्रीगणेशाय नमः । गुरवे नमः

स्मृतापी तरुणातमं करुणया हरंती नृणा-
मभंगुरतनुत्विषां वलयिता शतैर्विद्युतां
कलिंदगिरिनंदिनी तटसुरद्रुमालंबिनी
मदीयमतिजृंभिनी भवतु कापि कादंबिनी ॥ १ ॥

The rest as in the Kāvyamālā edition of 1888.

Ends.— As in the Kāvyamālā edition with the following:—

"दिङ्मात्रेणोदा(ह्रियते)

किं कुर्वते दरिद्राः कासारवतीधरा मनोज्ञतरा कः पावनस्त्रिलोक्यां..... शुभमस्तु । सिद्धिरस्तु ॥

संवत् १८११ श्रीरामजि सहाई प्रतिदेव्यासो ली.....मदोप्यनादि अते

("the rhetorical works of Jagannātha have been obtained in complete") S. K. De: Sanskrit Poetics I, p. 277.

References.— See S. K. De : *Sanskrit Poetics*, Vol. I, p. 281.

Mss— Aufrecht, i, 494(a) and (b); ii, 115(b), 220(a); iii, 105(b).

Sec VII, 35-38.

Madras Catalogue 12922-6.

Editions.— (1) Kāvyamālā 12 (with Nāgoji's comm.) 1888 and 1913.

(2) Benares Sanskrit Series 25, 1889.

रसगङ्गाधर

Rasagaṅgādhara

No. 199

531.
1884-87.

Size.— 11¾ in. by 4 in.

Extent.— 25 leaves; 11 lines to a page; 47 letters to a line.

Description.— Country paper, very old and brittle; some folios are worn out; Devanāgarī characters; small but clear hand-writing; folios 18, 25 and 26 missing; incomplete; borders ruled with double black lines.

Age.— The Ms appears to be old.

Author— Jagannātha.

Begins.—as in the K. M. edition.

Ends.—on folio 28

द्वितीयचतुर्थास्तुवर्ग्यागुणस्यास्य नानुकूला नापि प्रतिकूलोदूरतया संनिवोशि-
ताश्चेतनैकधेनतु—

References.—See remarks aganist No. 198.

रसगङ्गाधर Rasagangādhara

No. 200 530. 1884-87.

Size.— 11¼ in. by 4¾ in.

Extent.— 217 leaves ; 12 lines to a page ; 56 letters to a line.

Description.— Country paper, somewhat smooth but thin; Devanāgarī characters ; the Ms is closely written throughout; clear and small hand-writing ; borders ruled with double black lines ; folios missing ; 1 to 35 (both inclusive); corners of a few folios are moth-eaten ; folio 89 is in a different hand and is without borders ; folio 104 is without folio number ; folios 163, 171, 172, 173, 174, 175 and 195 are very much damaged by moths; some marginal notes appear on folio 205.

Age.—The Ms is very old.

Author.— Jagannātha.

Begins.—on folio 36

—पयत्वं । एतेन भावानां पदव्यंग्यत्वेम वैचित्र्यमिति परास्तं । सायंतनां-
बुजोपमानेन नयनयोरुत्तरोत्तराधिकनिमीलनोन्मुखत्वध्वननद्वारा तस्या आनं-
दमग्नजाप्रकाशः ।

Ends.—on folio 252 as in the K. M. edition

References.—See remarks against No. 198

रसगङ्गाधर Rasagaṅgādhara

No. 201 700.
1891-95.

Size.— $11\frac{1}{8}$ in. by 5 in.

Extent.— 52 leaves; 8 lines to a page; 42 letters to a line.

Description.— Country paper, thick but very old and brittle; Devanāgarī characters; bold and legible hand-writing, uniformly written; yellow pigment used for corrections; certain words and letters marked out by red pigment; folio 18 missing; the Ms is incomplete.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author— Jagannātha.

Begins.—as in the K. M. edition

Ends.—on folio 53

बुद्धिस्थत्वं शक्यतावच्छेदकमिति नयेपि स्मृतित्वेतस्मृतेर्व्यक्तिवेद्यतैव । तस्याश्चात्र वाक्यवेद्यत्वेपि पदस्यैव कूर्वद्रूपत्वात्पदध्वनि—

References.— See remarks against No. 198.

रसगङ्गाधर Rasagaṅgādhara

No. 202 701.
1891-95.

Size.— $9\frac{1}{4}$ in. by 6 in.

Extent.— 117 leaves; 20 lines to a page; 41 letters to a line.

Description.—Country paper, somewhat rough and soiled in appearance; Devanāgarī characters; small but legible hand-writing; the Ms is closely written; the last folio 130 is much damaged; folios 1-13 missing; the Ms is incomplete; yellow pigment used for corrections; effects of damp noticeable on some folios; incomplete.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Jagannātha.

Begins.— folio 14

वीररसस्य निष्पत्तेः प्रकृष्टोद्भता ॥ चतुर्थो यथा ॥ सपदि विलयमेतु राज्य-लक्ष्मीरुपरि पतत्वथवा कृपाणधारा ॥

Ends.— folio 130

" विश्वास्य मधुरवचनैः साधून्ये वंचयंति नम्रतमाः । तानपि दधासि मातः काश्यपि यातस्तवापि च विवेकः अत्रापि पृथिवीविवेकना—

References.— See remarks against No. 198.

रसतरङ्गिणी

Rasataraṅgiṇī

No. 203

603.
1887–91.

Size.— $8\frac{5}{8}$ in. by $4\frac{1}{8}$ in.

Extent.— 56 leaves; 8 lines to a page; 25 letters to a line.

Description.— Country paper, thick and whitish in appearance; borders of folios 1 to 29, ruled with double red lines, rest of the folios without ruled borders; folio 54 uumbered twice; hand-writing, bold, uniform, clear and legible; corrections made with yellow pigment; complete in 8 *taraṅgas*.

Age.— Not very old in appearance.

Author.— Bhānudatta, son of Gaṇanātha (" earlier than the middle of the 14th cent. but later than the 12th "— S. K. De: I, 249 Sanskrit Poetics.

Begins.—

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥
श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ श्रीभवानीचामुंडायै नमः ॥
लक्ष्मीमालोक्यलुम्पन्निगममुपहसन् शोचयत् यज्ञजंतून् ।
क्षत्रं शोणाक्षिपश्यन् सामिति दशमुखं वीक्ष्य रोमांचमंचन् ।

हत्वा हय्यंगवीनं चकितमपसरन् म्लेछरक्तैर्दिगंतान्
सिंचन् दंतेन भूमिं तिलमिव तुलयन् पातु मां पीतवासाः ॥ १ ॥
भारत्याः शास्त्रकांतारभ्रांतायाः शैत्यकारिणी ॥
क्रियते भानुना भूरि रसारसतरंगिणी ॥ २ ॥
वाणी कमलिनी भानोरेषा रसतरंगिणी ॥
हंसाः कृतधियस्तत्र युक्तमत्रविधीयतां ॥ ३ ॥
गिरां देवि तरंगिण्यां वारय क्रूरवारणान् ॥
यद्भविष्यति लोकानामाविलो विरलोरसाः ॥ ४ ॥

हेतोः पूर्ववर्तित्वनियमादतः पूर्वमेव तस्योपन्या सः समुचितः रसस्य हेतवो-भावादयस्तेन रसेभ्यः पूर्वं भावादय एव निरूप्यंते ॥

Ends,—

"दानवीररसौ गौणः ॥
विद्वद्वारिघनास्नेहं तथा वर्षतु संततं ॥
लभते विपुला.....यथा रसतरंगीणी ॥
अवगाहस्ववान्देवी दिदिव्यां रसतरंगिणीं ॥
अस्मत्पद्येन पद्मेन रचय श्रुतिभूषणं ॥
यावत् भानो सुता क्वापि कालींदी भुवी नंतते ॥
तावत्तिष्ठंतु माभेनो रेषा रसतरंगिणी ॥ १ ॥

इति श्रीकविकलशनाथ श्रीगणनाथतनयमैथिलश्रीभानुदत्तविरचितायां रसतरंगिण्यां अष्टमस्तरंगः ॥ संपूर्णं ॥ पत्रे ५५ शुभं भवतु ॥ रामचंद्र ॥

References.—See S. K. De: Sanskrit Poetics I, pp. 245-53.

Editions.—(1) with Naukā of Gaṅgārāma Jaḍi, Benares 1885.

(2) Granthamālā ii, 1887-8.

(3) By Regnaud in his *Rhetorique Sanskrite*, Paris 1884. The text is in Roman characters.

Mss—Aufrecht i, 494[b]; ii, 115[b]; 220[a]; iii, 106[a].

Madras Cata. 12928-9.

Oppert. ii, 3176.

रसतरङ्गिणी

No. 204

Rasataraṇgiṇī

651

1882-83.

Size.—$9\frac{1}{4}$ in. by $4\frac{5}{8}$ in.

Extent.— 34 leaves; 12 lines to a page; 31 letters to a line.

Description.— Country paper, musty, brittle and worn out; borders ruled with double lines; certain portions marked out with red pigment; Devanāgarī characters; hand-writing of middle size; incomplete (7 taraṅgas complete and a portion of the 8th); folio 11 consists of 2 leaves folded into one; folios 32, 33, 34 and 1 extremely worn out and their borders slightly damaged.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Bhānudatta.

Begins.—

श्रीमन्मंगलमूर्त्तये नमः ।

लक्ष्मीमालोक्य लुभ्यन्निगममुपहसन् शोचयन्यज्ञजंतून् ।
क्षत्रं शोणाक्षिपश्यन्सभिति दशमुखं वीक्ष्य रोमांचमंचन् ॥
हृत्वा हैयंगवीनं चकितमपसरन्म्लेछरक्तैर्दिगंतान् ।
सिंचन्दंतेन भूमिं तिलमिव तुलयन् पातु मा पीतवासाः ॥ १ ॥
भारत्याः शास्त्रकांतारश्रांतायाः शैत्यकारिणी ।
क्रियते भानुना भूरि रसारसतरंगिणी ॥ २ ॥ etc.

Ends.—The colophon of the 7th *taraṅga* appears on folio 30. Folios 30 to 34 cover only a portion of the 8th or the last *taraṅga*.

The 34th folio ends as under:—

"अलंकारमुखेऽलंकारोमुख्यो मनोविश्रामहेतुत्वाद्रसो गौणः । अत्र प्राचीनसम्मतिः ॥

अलंकारे च रुचिरेचित्तविश्रांतिकारिणि ।
अलंकारस्य मुख्यत्वं गौणत्वं रसभावयोः ॥ २२ ॥

अभिमुखाः स्वस्वप्रकरणे उदाहरणानि हताः———"

References.—See remarks against No. 203.

रसतरङ्गिणी
with टीका (नौका)

Rasataraṅgiṇī
with ṭīkā (Naukā)

No. 205

113.
1919-24.

Size.— $9\frac{3}{8}$ in. by $4\frac{3}{8}$ in.

Extent.— 202 leaves ; 12 lines to a page ; 42 letters to a line.

Description.— Country paper, old and soiled in appearance ; edges and corners slightly worn out ; Devanāgarī characters bold and legible hand-writing; some folios are written in a different hand ; text written in the middle of the folios and separated by some space on all sides from the commentary which is written above and below the text ; borders ruled with double black lines ; certain words and phrases marked out with red pigment; on some folios certain corrections are made by blotting out portion of text with thick inky patches ; folio 55 is made up by pasting two leaves into one. The colophons of the different chapters (*taraṅgas*) will be found on the following folios:—

Folio	30	1st	Taraṅga
,,	42	2nd	,,
,,	54	3rd	,,
,,	69	4th	,,
,,	119	5th	,,
,,	154	6th	,,
,,	179	7th	,,
,,	202	8th	,,

Among authors and works mentioned the following may be noted:—

मम्मटभट्ट (folio 14, 131, 133, 5th Ullāsa, 184, 187,); कादम्बरी (fol. 18); अभिज्ञानशाकुंतल (fol. 45); रसमञ्जरी (fol. 45, 115); महाभाष्यकृत् (fol. 51); पाणिनि (fol. 71); भट्टलोल्लट (fol. 120); शंकुक (121 folio); भट्टनायक (fol. 123); अभिनवगुप्त (123, 187); दंडिन् (fol. 131); अष्टाध्यायी (fol. 133);

नारायण (fol. 136); रुद्र (fol. 145); शार्ङ्गदेव (fol. 156); पक्षधरमिश्र (fol. 163); संगीतरत्नाकर (fol. 177); आनंदवर्द्धनाचार्य (fol. 188);

Age.—The Ms. appears to be old. It gives Saṁvat 1799 (= A. D. 1742) as the date of composition of the comm.

Author.— Gaṅgārāma Jaḍi.

Subject.— Alaṁkāra (comm. on the Rasataraṅgiṇī of Bhānudatta.)

Begins.—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।
लीलागृहीतगात्रं नवरसपात्रं सुतं यशोदायाः
श्रीभानुतरंगिण्या नौकायाः कर्णधारमहमीडे ॥ १ ॥
गंगारामेण मपापाला(मया यत्नात्) त्कोपादिव बलरामेण
प्राक्प्रवणाप्यर्वाक्प्रवरणासौ क्रियते तरंगिणी भानोः ॥ २ ॥

Ends.—

प्राचा श्लाघ्या शिरसा जह्नोरिव मम्मटस्य कुक्षिगता ।
अधिधरणिमपानीता तरंगिणीयं भगीरथेनेव ॥ १ ॥
गंगायमुनाभ्यंतः सरस्वती सर्वसंमता जयति ।
आस्तीकसंवादिन्यपि नास्तिको नोपहस्यते जगति ॥ २ ॥
नानार्थनाहृतकलोभूसुरराजेपि यत्र संक्लिष्टः ।
सूर्युन्मुद्रितपद्मे पतंतु तत्राधुना मधुपाः ॥ ३ ॥
दूरे पुस्तकसंपदो निजमनो गौरीकलत्रालये ।
भावोद्बुद्धरसप्रधानसरणिः सैषा तरंगिण्यपि ॥
तावत्यामपि कार्यसंकटततौ नौका समाप्तिस्तु या ।
स्वस्ति श्रीयमदेवपंडित विभोरव्याहताज्ञैव सा ॥ ४ ॥
पत्या स्वर्गसुखाभिमुख्यपदवीं पातुं समुत्कंठया ।
यस्य स्वात्मनिराधपादिनकरो जीवातुरालक्षितः ॥
आस्माकीनकृतिद्विदर्विविगलच्छास्त्रामृताप्यायितं ।
यं चामंस्त सुतेन सोस्यफलितं शार्दूलविक्रीडितं ॥ ५ ॥
गंगाधरस्य गंगेव विष्णोर्विष्णुपदीवा ।
नौकावुधाविनाभूः स्ताद्गीर्वागीर्वाणगौरवी ॥ ६ ॥

ग्रहांकनगपृथ्व्यंके १७१९ नौकांगिरसि वत्सरे
एकद्वित्रिचतुः श्लोका ४२३१ गंगारामेण पूरिता ॥ ७ ॥
इति श्रीजडरूप नामकं गंगारामविरचितायां नौकाख्यायां रसतरंगिणी-व्याख्यायामष्टमस्तरंगः । समाप्तश्चायं ग्रंथः

References.— (1) See S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, pp., 263 and 291.

(2) Mss— Aufrecht i, *p.* 494[b] (I. O. 120; K. 100; B. 3, 54; Radh 41. 45. Oppert I, 2362, 6601; II, 2944).

Madras Cata. Vol. XXII p. 8680. (Nos. 12930 and 12931)

(3) Editions— (i) Text with Naukā, Benares 1885.

रसतरङ्गिणीटीका
(साहित्यसुधा)

Rasataraṅgiṇīṭīkā
(Sāhityasudhā)

No. 206

532.
1884-87.

Size.— $10\frac{7}{8}$ in. by 5 in.

Extent.— 55 leaves ; 12 lines to a page , 35 letters to a line.

Description.— Country paper, thick and in good Condition though old in appearance ; Devanāgarī characters ; bold, clear and legible hand-writing; certain words and phrases so also colophons marked out with red pigment ; colophons of the different chapters are as under:—

folio	title	Chapter
11	स्थायिभावनिरूपण	प्रथमस्तरंगः
16	विभावनिरूपण	द्वितीयस्तरंगः
17	अनुभावनिरूपण	तृतीयस्तरंगः
34	व्यभिचारिनिरूपण	पंचमस्तरंगः
46	.....	सप्तमस्तरंगः
55	.....	अष्टमस्तरंगः

Age.— Saṁvat 1866 ; Śaka 1731.

Author— Nemasāha, son of Bhīmasāha (Mahārājādhirāja).

Begins—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

सिंदूरद्युतिमालकल्पलतिका पुष्पप्रियामोदतः ।
प्राप्तानंतमधुव्रतोद्यतलसद्गुंजानिनादप्रियं ॥
वाचं बुद्धिमतीं स्वभक्तिहृदये श्रेयस्करीं कीर्तये ।
नित्यं संदधतं महागणपतिं वंदे कवित्वश्रिये ॥ १ ॥
सुधाधाराकारास्सहृदयचमत्कारचतुरा ।
गिरस्तारास्फाराः कविवरवरप्रेमनिकराः ॥
यदंघ्रिस्मृत्येह श्रुतिपरममोदप्रियकराः ।
भवंति श्री वाचं मनसि जयलाभाय कलये ॥ २ ॥
श्रीभीमो भीमबाहुः प्रबलरिपुनुतो वीरवंद्यप्रतापः ।
श्रीवियानीतियुक्तः । सकलकविमहानंदसिंधुप्रभावः ॥
सुच्छायो भूमिनाथप्रियतरयशसानंदितानंतलोको ।
लोके भाति स्म भूमीतिलक इव महीमव्यकल्पद्रुमश्रीः ॥ ३ ॥
तज्जः श्रीनेमशाहः समयजनकृतत्राणपुण्यप्रभाभिः ।
विद्याभिः शोभमानो विलसदसिहतद्वेषिवृंदस्समर्थः ॥
शक्त्या युक्त्या च नीत्या कविविहितयशस्तोमसोमोमदीय-
स्संतप्रस्वांतमोदं रचयति विजयीभाति भूमीतलेत्र ॥ ४ ॥
श्रीभानुदत्तकविवागतुलैंदवीव ।
शुद्धा सुधा मनसि मोदचयं दधाति ॥
तत्र प्रतर्किततमोविनिवारणाय
श्रीनेमशाहनृपनिर्यतते विशुद्धये ॥ ५ ॥

Ends.—

इति श्रीमहाराजाधि(राजाधि)राजश्रीभीमसाहसुधोदधिसंभवश्रीनेम-साहविद्वद्वर्धितायां साहित्यसुधायां रसतरंगिणीव्याख्यायामष्टमस्तरंगः समाप्तः ॥ संवत् १८६६ शकः १७३१ मार्गशीर्षवदि द्वितीयायां तिथौ भृगुवासरे .....गामिश्रेण सारस्वताष्टवंशोद्भवेन शंडज्ञातीयेन रसतरंगिण्याष्टीका लिखिता ॥ शुभं भवतु ॥

यः पैंग्यान्वयगौरवं दिनकरः श्रीविद्यया संदधे ।
वेदांतार्थविशुद्धये प्रियमतिं श्रीन्यायमीमांसयोः ।

अर्थं योजयितुं यदीय सुमतिः ख्याता धरामंडले ।
व्याख्यां भानुकवींद्रवाक्यनिवहे चक्रे प्रणम्येश्वरं ॥
रामराम तव पादपंकजं चिंतयामि भवबंधमुक्तये ।
वंदितं सुरनरेन्द्रमौलिभिर्ध्यायितं मनसि योगिभिः सदा ॥
किं कवेस्तेन काव्येन किं काण्डेन धनुष्मतः ॥
परस्य हृदये लग्नं न घूर्णयति तच्छिरः ॥
अप्रगल्भाः पदन्यासे जननीरागहेतवः ।
संत्येके बहुलालापाः कवयो बालका इव ॥

References.— See S. K. De : *Sanskrit Poetics*, Vol. I, p. 254.
Mss— Aufrecht i, 494[b]; iii, 106[a].

The present Ms is recorded by Aufrecht (ii, 115[b]) as a commentary on the *Rasataraṅgiṇī* by Dinakara. Possibly this entry is based on the verse after the colophon viz. " यःपैंग्यान्वयगौरवं दिनकर.....व्याख्यां भानुकवीन्द्रवाक्यनिवहे चक्रे प्रणम्येश्वरं." This verse occurs in another Ms of the *Sāhityasudhā* viz. No. 206 of Viśrāma I, which Aufrecht mentions under *Sāhityasudhā Mss* as " Poona 206. "
It is possible that *Dinakara* may have written the commentary and ascribed it to his patron " Nemasāha Nṛpati." If this view is accepted Dinakra becomes the real author of *Sāhityasudhā*. In the body of the Ms however, no mention of Dinakara as author of the work is to be found.

We must, therefore, regard Nemasāha as the author of the Sāhityasudhā *or* Dinakara as the real author and Nemasāha as his patron.

रसतरङ्गिणीटीका
(साहित्यसुधा)

Rasataraṅgiṇīṭīkā
(Sāhityasudhā)

No. 207

206.
Viśrāma I

Size.— $13\frac{1}{8}$ in. by $4\frac{5}{8}$ in.

Extent.— 48 leaves or 24 double leaves; 9 lines to a page; 55 letters to a line.

Description.— Country paper; whitish in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing, clear, bold and uniform; the work does dot mention any previous writers on Alaṁkāra except साहित्यदर्पण (fol. 19); भरत (folios 42, 31 etc.); काव्यप्रकाश (fol. 34); the colophons of the different chapters are as under:—

folio 9 –" इति श्रीमहाराजाधिराजश्री(भी)मशाहसुधोदधिसंभवश्रीनेमसाहविद्वत्संवार्धितायां साहित्यसुधायां रसतरंगिणीव्याख्यां(ख्यायां)स्थायिभावनिरूपणं नाम प्रथमस्तरंगः "

„ 13 –"इति काव्यसुधायां विभावनिरूपणं नाम द्वितीयस्तरंगः संपूर्णः "

„ 16 –"इत्यनुभावनिरूपणं नाम तृतीयस्तरगः समाप्तः"

„ 19 –"इति श्रीभीमसाहसुते नेमसाहविद्वद्विरचितायां रसतरंगिणीव्याख्यायां-सात्विकभावनिरूपणं नाम चतुर्थस्तरंगसंपुर्णोभूदिति"

„ 28 –"इति श्रीभीमसाहसुतद्विनेमसाहविद्वद्विरचितायां व्यभिचारिभावनिरूपणं पंचमस्तरंगः "

„ 34 –"इति श्रीनेमसाहविद्वद्विराचितरसतरंगिणीव्याख्यायां शृंगारनिरूपणः षष्टस्तरंगः समाप्तः"

„ 40-41 –"इति भीमसाहसुतनेमसाहविराचितायां रसतरंगिणीव्याख्यायां सप्तमस्तरंगः संपूर्णः"

„ 48 –Colophon as Copied in the extract below.—अष्टमस्तरंगः

Age.— The Ms does not appear to be old.

Author.— Nemasāha Nṛpati or Dinakara.

Begins.—

श्रीगणेशाय नमः।

श्रीप्रयागमाधवसरोजाभ्यां नमः। विघ्नमस्तु। अथ रसतरंगिणीव्याख्या॥

The rest as in No. 206, whic appears to be more correct than the present Ms.

Ends.—

॥ इति श्रीमहाराजाधिराजश्रीभिमसाहसुधोदधिसंभवश्रीनेमसाहविद्वद्विरचितायां साहित्यसुधायां रसतरंगिणीव्याख्यायां(या)मष्टमस्तरंगः समाप्तः।

यः परयान्वयगौरवं दिनकरः श्रीविषया संदधे।
वेदांतार्थविशुद्धये प्रियमतिं श्रीन्यायमीमांसयोः

अर्थं योजयितुं यदीय सुमतिः ख्याता धरामंडले
व्याख्यां भानुकवींद्रवाक्यनिवहे चक्रे प्रणम्येश्वरं
श्रीलक्ष्मीनारायणार्पणमस्तु

References.-- See remarks on No. 206.

रसतरङ्गिणीसेतु (or °सेतुबन्ध)

Rasataraṅgiṇīsetu (or °Setubandha)

No. 208

415.
1892-1895.

Size.— $11\frac{1}{8}$ in. by $4\frac{1}{8}$ in.

Extent.— 207 leaves; 9 lines to a page; 51 letters to a line.

Description.— Country paper; old, musty and worn out; especially the first 2 folios; Devanāgarī characters; hand-writing, bold, uniform and legible; borders ruled with double red lines; double red daṇḍas used throughout; certain portion of the text marked out with red pigment; a few marginal additions here and there; the commentary consists of chapters called 'तरंगावकाश'; colophons of the different chapters are found on the following folios:--

1. प(प्र)थमस्तरंगावकाशः	folio	65
2. द्वितीयस्तरंगावकाशः	,,	86
3. तृतीयस्तरंगावकाशः	,,	128
4. चतुर्थस्तरंगावकाशः	,,	161

The 5th तरंगावकाश breaks at folio 207, the last folio. the following are some of the works and authors that have been mentioned.—

1. अनेकार्थध्वनिमंजरी	folios	2,18, and others.
2. काव्यप्रकाशकार	,,	2, 7, 13, 31 etc.
3. श्रीमद्भागवत	,,	7, 8, 10, 11 etc.
4. जडी (author of नौका)	,,	6, 7, 8, 115 123, 138 184 etc.

5. नौका	,,	18
6. जयदेव	,,	8, 184 etc.
7. श्रीरामकवच	,,	14
8. भगवद्गीता	,,	16
9. अमरसिंह	,,	16
10. अमरकोश	,,	69
11. जीवराज	,,	21
12. दीधितिकृत्	,,	22
13. शंकराचार्याः	,,	32
14. काव्येंदुप्रकाशः	,,	36
15. कुमारसंभव	,,	42
16. रघुकाव्य	,,	46, 120
17. प्रदीपकृत्	,,	46, 68
18. वाग्भटालंकार	,,	48
19. प्रसन्नराघव	,,	48

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Jīvarāja, son of Vrajarāja, great-grand-son of Sāmarāja Dikṣita who lived in the latter part of the 17th cent. (S. K. De I, p. 253).

Begins:—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अखंडानंदांगः कथमपि न निर्वासनधियां
परिछेद्यो वेद्यः परमुपनिषद्भागनिवहैः ॥
अपि प्रादुर्भावो सति जगति यः स्वात्मातिरु-
द्रसो यं ब्रह्मात्मा भुवि भवतु भव्याय भवताम् ॥ १ ॥
व्रजराजसूरिजन्माभ्यधिगततन्मात्रचिंतनाचिदालिः
कविजीवराजशर्मा निर्माति तरंगिणीसेतुं ॥ २ ॥
ये शीलयिष्यंति समाहितात्मना
सेतुप्रबंधाख्य मदीयटिप्पणं ॥
ते संतरिष्यंति विनापि च श्रमैः
संतस्ततो भानुतरंगिणीरसान् ॥ ३ ॥

Ends.— The colophon of the 4th 'तरंगावकाश' appears as under on folio 161, folios 162 to the last folio 207 comprising the incomplete 5th तरंगावकाशः—

"इति स्वस्ति श्रीमद्विद्वत्कदंबहेरंबविपुलकविकुलातिलकदीक्षितसामराज कुलोत्तंसदीक्षितव्रजराजात्मजजीवराजविरचितायां रसतरंगिण्याख्यायां सेतुप्रबंधसमाख्यायां सात्विकभावनिरूपणो नाम चतुर्थस्तरंगावकाशः ॥"

Folio 207 ends—

"केचित्तु कारणे सत्यपि कार्यानुत्पत्तिविधया भस्मरजोभूपाकरणादि कारणचतुष्टयेनापि शत्वहान्यादि कार्यचतुष्टयं नाभूत् इति यथासंख्यं योजयंति ॥ तत्तु तथा मनोहरं न प्रतिभाति ॥ कारणवैचित्र्येपि कार्यवैचित्र्यानुपलब्धेः ॥ प्रसेकशोपि भस्मरजोभूपाकरणादिभ्यः कार्यचतुष्टयस्यापि संभवादिति ॥ अत्र तत्वबुद्धिप्रभृतिकारणजन्योनाकुलत्वाद्यग्रभोगादिका वस्तुसंग्राह्यता—

References.— See S. K. De : *Sanskrit Poetics*, Vol. I, p. 253.

Mss— Aufrecht i, 494[b] ; ii, 220[a] ; iii, 106[a] ;

रसतरङ्गिणीसेतु — Rasataraṅgiṇīsetu

No. 209 — 702. / 1891–95.

Size.— 10$\frac{5}{8}$ in. by 5 in.

Extent.— 51 leaves ; 10 lines to a page ; 39 letters to a line.

Description.— Country paper, whitish in appearance with the exception of folios 6, 19, 23, 38, 46, 48, and 51, which are of yellow colour ; Devanāgarī characters ; bold and legible hand-writing ; incomplete ; yellow folios are thick while whitish ones are thin ; certain lines and letters marked out with red pigment.

Age.— The Ms appears to be not very old.

Author.— Jīvaraja Dīkṣita.

Begins:—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ

अखंडानंदागः कथमपि न निर्वासनधियं ।
परिछेयो वेद्यः परमुपनिषद्भागनिवहैः ॥
अपि प्रादुर्भावे सति जगति यः स्वात्ममतिकृ-
द्रसोयं ब्रह्मात्मा भुवि भवतु भव्याय भवतां ॥ १ ॥ etc.

Ends— The Ms is incomplete and contains only a portion of the first तरंगावकाश.

The last folio 51 ends—

"यत्तु परमार्थतस्तूत्साहवाचकपदसंवलिततथाविधविशेषणोपस्थापकपद-स्योत्साहपूर्ववकालावछिन्नक्रोधपर्यवसिततया तस्यांकुरतायोतकत्वामिति—"

References.— See remarks on No. 208.

रसदीर्घिका

Rasadīrghikā

No. 210

336.
1884–86.

Size.—8½ in. by 4¼ in.

Extent.— 48 leaves ; 8 lines to a page ; 27 letters to a line.

Description.— Country paper, old and smooth but well preserved ; Devanāgarī characters ; hand-writing bold, clear and legible; in the first half of the Ms the verse numbers are marked out with red pigment ; the work is divided into 5 sopānas:—

(1) folio	7	परिभाषा
(2) folio	19	शृंगारनिरुपण
(3) folio	31	नवरसनिरूपण
(5) folio	66	व्यवस्थानिरूपण

the Ms is incomplete ; folios missing—33 to 50.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Vidyārāma, composed the work in Saṁvat 1706 (= A. D. 1650).

Begins—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

क्रीडन्मुग्धवधूर्हसन्निशि मुहुरासंहरंतं हठा-
च्चायच्छेपचरं विलोक्य समनाक् शुग्मन्युशंकात्वरः ॥
भूत्वा मुष्यशिरस्तलप्रहृतितो निःशोणितं पातयन्
भ्रात्रे तन्मणिमर्पयन्दिशतु वः श्रेयः शतं श्रीपतिः ॥ १ ॥
कल्याणं कमलाकु(च?) व्यतिकरप्रोन्मृष्टदीप्तद्युति-
र्नित्यं कैटभविद्विषो वितनुतात् कंठे स्थितः कौस्तुभः ॥
कल्पांते कलनाकुलस्य जगतः श्रीशस्यवक्त्रानिल-
स्पर्शात्प्राणभृतो निसस्रुरमिता यस्मात्स्फुलिंगा इव ॥ २ ॥
अनायासेन बालानां रसास्वादनहेतवे ।
विद्यारामः करोत्येतां मनोज्ञां **रसदीर्घिकां** ॥ ३ ॥
स्वकल्पितोदाहरणैः सलक्ष्यैर्विरच्यते या **रसदीर्घिकैषा** ।
इच्छास्तियेषां रसरूपबोधे तैः शर्मणा सा सुगमावगाह्या ॥ ४ ॥
ये सौजन्यपयोधयः कृतधियः पूर्णाः सदस्यैर्गुणै-
र्ज्ञातारः कवितारहस्यरचना मर्मोल्लसत्कर्मणां ॥
तेषामेष पुरो मया विरचितो यांचांजलिर्मामको
ग्रंथोयं विरसोपि कोमलधिया स्वीकार्य एवेति यत् ॥ ५ ॥
दोषः कदाचिद्भवितात्र कश्चिद्गुणज्ञदृष्टस्तु गुणः सभावी
स्पर्शात् किलस्पर्शमणेः कृतिष्टेल्लोहस्य लोहस्थितजातिमत्वं ॥ ६ ॥
भरतोक्तानुसारेण संक्षेपादिह कथ्यते ।
विशेषापेक्षणं येषां तैरन्यत्रावलोक्यतां ॥ ७ ॥
रसो वै स इति श्रुत्या रसस्य विष्णुरूपता ।
अतो विष्णुमयं विश्वं यथा रसमयं तथा ॥ ८ ॥
तत्र रसत्वं नाम ॥ etc.

Ends.—

शब्दार्थयोः समलंकृतिभिः स्वरूपं
संक्षिप्तमित्याभिहितं गुणदोषयोश्च ।
काव्यस्य निर्मितिविधेर्विधिरस्ति योन्यः
सोन्यत्र वीक्ष्य सुधिया विभाव्यः ॥ ३७ ॥
अप्यन्यः काव्यनिर्माणसंप्रदायोस्ति विस्तृतः ।
सोन्यः ग्रंथेषु वालोक्यः कविकल्पलतादिषु ॥ ३८ ॥

संक्षेपतो हि बालानां श्लोकनिर्माणहेतवे ।
इति प्रसंगतः काव्यव्यवस्थापि निरूपिता ॥ ३९ ॥
इति काव्यव्यवस्थानिरूपणं ॥
रसादिष्वप्रयत्नेन बालव्युत्पत्तिहेतवे ।
विद्यारामेण विमला कृतेयं रसदीर्घिका ॥ १४० ॥
सुखावरोहे(:) रमणीयबंधैः ।
सांपानकः पंचभिरछपद्यैः ॥
विनिर्मितायां रसदीर्घिकायां ।
रसान्सुखं सत्पुरुषारसंतु ॥ ४१ ॥
पसुंजाख्ये ग्रामे प्रथममय(म)दावादनिकटे ।
निवासो यस्यासीत्तदुदयपुरेनंतरमथो ॥
ततश्च श्रीकोटाभिधनगरआजीवनवशा- ।
दिमं विद्यारामः स किल सुभगं ग्रंथमकरोत् ॥ ४२ ॥
अपि च ॥ ततो यस्याभिजातः सहृदयहृदयो वेणिरामाभिधाने
गीर्वाणाचार्यदेश्यो व्रजपतिरिति यत्तातातोथ चाभूत्
भट्टौ यस्यावटंको विशलनगरजब्राह्मणेषु प्रसूति
विद्यारामेण तेनोदयपुरगृहिणा निर्मिता दीर्घिकेयं ॥ ४३ ॥
षट् व्योमाद्रिमहीमितांक गणिते संवत्सरे वत्सले ।
ज्येष्टस्यासितसप्तमी भृगुदिने कोटाभिधाने पुरे ॥
एनां सज्जनरंजनाय परितः पूर्णो रसैर्दीर्घिकां ।
विद्यारामकविः स्वयं सुललितां पर्य्याप्तरूपां व्यधात् ॥ १४४ ॥
अणुमपि गुणजालं ये प्रहृष्यंति दृष्ट्वा ।
सुनियतमसुना ते हर्षमेष्यंति संतः ॥
मम किमु विधुरं चेत्यामरा न प्रसन्नाः ।
प्रकटति तु पुरैषां दुर्जनत्वं हितेन ॥ १४५ ॥
अपि च ॥ इममभिनवबंधं मत्प्रबंधं निरीक्ष्य ।
सहृदयसुहृदो ये ते भविष्यंति हृष्टाः ॥
न यदि पुनरसूया दूषिता चेत्प्रसन्ना ।
तदपि भवति तेषां यावदाश्चार्यमंतः ॥ १४६ ॥
अथास्य ग्रथंस्य अनुक्रमाणिका
मंगलाचरणं पूर्वं प्रतिज्ञा प्रार्थना ततः ॥
ततश्च रससामान्यलक्षणं भावलक्षणं ॥ १४७ ॥

स्थायिभावविभावानुभावानां लक्षणान्यतः
स्वरूपलक्षणाद्युक्तिः सात्विकव्यभिचारिणं ॥ ४८ ॥
शृंगारे रतिभावोक्तिर्नायिकाभेदवर्णनं ।
नायकानामथो भेदकथनं हाववर्णनं ॥ ४९ ॥
विप्रलंभस्य कथनं दशावस्थानिरूपणं ॥
ततो हास्यादिमायांतरसानां वर्णनं क्रमात् ॥ १५० ॥
ततो भक्तिरसस्योक्तिर्व्यवस्थारसभावयोः ॥
निरूपणं ततश्चात्र रीतिवृत्त्योः सुविस्तरात् ॥ ५१ ॥
ततः काव्यव्यवस्थायां शब्दार्थविनिरूपणं ।
संदर्भोक्तिस्ततोमादिगुणरूपनिरूपकं ॥ ५२ ॥
अलंकारा गुणा दोषा ततश्चोक्ता अनुक्रमात् ।
नामग्रामादिकथनं तात ज्ञात्योस्तथाकवेः ॥ ५३ ॥
समाप्तेः कथनं पश्चा(द्)वर्षमासादिकोक्तिभिः ।
सज्जनास्याप्यदुष्टस्य स्वभावोक्तिस्ततः परं ॥ ५४ ॥
अनुक्रमोक्तिरेतस्य ग्रंथस्यात्रास्य नंतरं ।
प्रार्थना विदुषां पश्चात्कृष्णायै तत्समर्पणं ॥ १५५ ॥
एते ग्रंथेत्र वृत्तांता वर्त्तते विनिरूपिताः ।
संक्षेपादप्रयत्नेन बालव्युत्पत्तिहेतवे ॥ १५६ ॥
युक्तं स्याद्रचितमिहाथवाप्ययुक्तं ।
सोढव्यं तदखिलमेवसूरिभिर्मे ॥
अन्येषां गुणमणुमप्यदुच्चचित्ताः ।
केप्युच्चैस्तरमभिकुर्वते हि संतः ॥ १५७ ॥
परोपकाराय मया निबद्धा मनोरमा या रसदीर्घिकेयं
विनिर्मितौ स्यात्सुकृतं यदस्यास्तदस्तु कृष्णार्पणमक्षयं मे ॥ १५८ ॥
इति श्रीरसदीर्घिकायां व्यवस्थानिरूपणं नाम पंचमं सोपानं ॥ ॥

॥ समाप्तोयं ग्रंथः ॥ लिखितमेतत्पुस्तं यौः साधिवासिना गौडब्राह्मणेन सुधियाऽ-
मररामेण महानंदपाठकस्य पौषकृष्णचतुर्थ्यां सोमवासरायां ॥ जयपुरमध्ये ॥
॥ श्रीर्भवतु ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥

References.— 1 Mss—Aufrecht i, 495[a] ; (refers to this Ms only.)
2 S. K. De also refers to this Ms alone in his Sanskrit Poetics, p. 311.

रसप्रदीप Rasapradīpa

No. 211 764. 1886-92.

Size.— 13$\frac{1}{2}$ in. by 5$\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 22 leaves ; 11 lines to a page ; 46 letters to a line.

Description.— Country paper in good condition; Devanāgarī characters ; clear, bold and legible hand-writing ; the Ms appears to be complete in 3 chapters or *ālokas* as under:—

on folio	8	ends	chapter	I	काव्यलक्षणपरिच्छेद
,, ,,	17	,,	,,	II	रसविवेक
,, ,,	22	,,	,,	III	व्यञ्जनानिरूपण

the following works and authors have been mentioned in the work:—

दंडिन् (folios 1, 3, 6 etc); हृदयदर्पण (fol. 1) ; रघुवंश (folio 6); श्रीहर्षमिश्र (fol. 2); कादंबरी (fol. 2); शबराचार्य (folio 2); प्रदीपकृत् (folio 5); ध्वनिकार (folios 3, 7, 8 etc); प्रकाशकार (folio 3); अलंकाररहस्य (folio 3, 5, 7, etc.); भरतमुनि (folio 8); धनिक (folio 8, 20 etc.) ; केशव (folio 8) ; अभिनवगुप्ताचार्य (folio 8); लोल्लट (folios 8, 9 etc.) ; साहित्यदर्पणकार (folio 8); धनंजय (folio 13); शार्ङ्गदेव (folio 14); भरतसूत्र (folio 16); वाचस्पतिमिश्र (fol. 21).

Age.— Saṁvat 1891 (the work was composed in Saṁvat 1640 (= A. D. 1583 A. D.).

Author.— Prabhākarabhaṭṭa, son of Mādhavabhaṭṭa.

Begins.—

" श्री नृसिंहो जयति

स्वबिंबमं वा कुचं कुंभबिंबे
विलोकमानं प्रतिबिंबमानं
प्रचंडशुंडा परितः क्षिपंतं
हेरंबमालंबनमाश्रयामः

कलयतु कल्याणचयं रघुकुलतिलकः कुलोपास्यः ।
यस्य प्रसादलेशात्कपिभिरकृपारलंघनं विहितं ।

ग्रंथान्तराद्विपो यः स्यादस्मिन्नसौ तु गुणगृह्यैः ।
अवधीयतां रसज्ञैरज्ञैरितरैर्नरैर्मम किं ॥
हहतावत्काव्यस्यानेकप्रयोजनप्रयोजकत्वेपि
रससंवेदनजन्यं सुखमेव मुखं प्रयोजनं

Ends—

" श्रीमत्पुरारिपुरभेदनवासभूतः ।
श्रीरामचंद्रपदसारसचञ्चरीक ॥
श्रीविश्वनाथविबुधप्रतिपन्नविद्यः ।
श्रीमान्प्रभाकर इमं व्यतनोत्प्रबंधं ॥

भवतु कृतिरियंविदे पुरी परिदृढपादपयोजयोर्मदायां कटिनविपिनभूमिरेणुरवंदक्षपणपटुः सरसामृतोर्मिधारः २ व्योमाकूपारंभूमाश[1] संवत् १८९१ गणित खरवत्सरे एकांतविंशवर्षे विप्रबोधायकृतो मया दोषापहारुचिरविन्द भूसुरपुरन्दरजगद्गुरुमहामहोपाध्यायभट्टमाधवतनूनंनिप्रभाकरो नीते रसप्रदीपे व्यञ्जनानिरूपणो नाम तृतीयो लोकः समाप्तः शुभमस्तु । श्रीराम श्रीविश्वनाथाय नमः ॥ ॐ भगवते वासुदेवाय ॐ नमो नारायणाय ॥

References.—See S. K. De : *Sanskrit Poetics* Vol. I, p. 302—According to De, *Prabhākara* belongs to " the last quarter of the 16th and the first quarter of the 17th century ".

See also *Weber* 823 and Scc *vii*, 42 (Sanskrit College, Calcutta).

रसविन्दु — Rasabindu

No. 212 — 703. / 1891-95.

Size.—10½ in. by 4 in.

Extent.— 13 leaves ; 7 lines to a page ; 34 letters to a line.

---

1 Weber 823 has the reading " व्योमकूपारभूमीश " (= व्योम.(०) अकूपार (४) भूमीश (16) = Samvat 1640 or A. D. 1584 which is the date of composition of Rasapradīpa.

Description.— Country paper, very old and brittle ; Bengālī characters ; hand-writing, bold, careful and legible.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Not mentioned.

Begins.—

श्री श्री राधाकृष्णाभ्यां नमः ।

वंदेहं श्रीगुरुं श्रीयुत पदकमलं । श्रीगुरून् वैष्णवांश्च श्रीरूपं साग्रजातं सहगणवधूनाथान्वितं सजीवं । साद्वैतं सावधूतं परिजनसहितं श्रीकृष्णचैतन्यदेवं । श्रीराधाकृष्णपादान् सहगणललितान् श्रीविशाखान्वितांश्च अज्ञानतिमिरांधस्य प्रेमार्णवसुधाकरं आश्रमः श्रीनिवासोपि रसबिंदुः स जायते ॥ अथ रसवर्णनं । रसं यथा । व्यभिचार्यनुभावोपि स्थायिभाव एव च । व्यक्तसत्वे भवेदस्य तत्रापि च रसच्युतः ॥ अस्यार्थः । व्यभिचारिभाव १ आरअनुभाव २ स्थायी भाव ३ विभाव ४ एई चारी याहाते आछेन लोके तहाके रसकहेन

Ends--

अभिसारिका आदिअष्टअवस्था । अभिसारिका वासकशय्याउत्कंठिता तथा । विप्रलब्धा खंडिता च कलहांतरिता परा ॥ प्रोषिता प्रेयसी प्रोक्ता तथा स्वाधीनभर्तृका । इत्यष्टनायिका भेदा रसतंत्रे प्रकीर्तिताः ॥ श्रीललिताजी-खंडिता १ । श्रीविशाखाजी-स्वाधीनभर्तृका २ । श्रीचित्राजी अभिसारिका ३ । श्रीचंपकलताजी वासकशय्या ४ । श्रीरंगदेवीजी-उत्कंठिता ५ । श्रीसुदेवीजी-विप्रलब्धा ६ । श्रीदुर्गाविद्याजी-कलहांतरिता ७ । श्रीइंदुरेखाजी-प्रोषितभर्तृका ८ ॥ इति रसमा(महो ?) दधिग्रंथअनुसारे रसबिंदु संपूर्णः ॥ श्रीराम ॥ ॐ हरये नमः ॥ * ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

In Devanāgarī characters

श्रीरामाय नमः ।

कुरुक्षेत्रेण किं तस्य किं काश्या पुष्करेण वा ।

जिह्वा गोवलते यस्य हरिरित्यक्षरद्वयं ॥

भद्रश्रीलोहभाण्डीरमहातालखदिरकाः ।

बहुलाशमदं क्या(का ?)म्य मधुवृंदावनं यथा ॥

References.— 1 Mss— Aufrecht mentions this Ms only in his Cat. Cat. iii, 106[a]

2 S. K. De also refers to this Ms only in his Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 326 and includes this work in Anonymous works on Alaṁkāra.

रसमञ्जिरी

Rasāmañjarī

No. 213

765.
1886-1892.

Size.— $8\frac{5}{8}$ in. by $4\frac{7}{8}$ in.

Extent.— 39 leaves ; 7 lines to a page ; 27 letters to a line.

Description.— Country paper, thin, brittle and worn out ; Devanāgarī characters ; hand-writing bold, clear and legible · borders ruled with double red lines.

Age.— Saṁvat 1812.

Author.— Bhānudatta.

Begins:—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

आत्मीयं चरणं दधाति पुरतो निम्नोन्नतायां भुवि
स्वीयेनैव करेण कर्षति तरोः पुष्पं श्रमाशंकया
तल्पे किं च मृगत्वचाविरचिते निद्रातिभागैर्निजै-
रंतप्रेमभरालसां प्रियतमामंगेदधानो हरः ॥ १ ॥
विद्वत्कुलमनोभृंगरसव्यासंगहेतवे ।
एषा प्रकाश्यते श्रीमद्भानुना रसमंजरी ॥ २ ॥

Ends.—

माध्वीकस्यंदसंदोहसुंदरीरसमंजरी ।
कुर्व्वन्तु कवयः कर्णभूषणं कृपया मम ॥ ४० ॥
तातो यस्य गणेश्वरः कविकुलालंकारचूडामणि- ।
र्देशो यस्य विदेहभूः सुरसरित्कल्लोलकिर्मीरिता ॥
यत्नेन स्वकृतेन तेन कविना श्रीभानुना योजिता ।
वाग्देवीश्रुतिपारिजातकुसुमस्पर्द्धाकरी मंजरी ॥ १४१ ॥

॥ श्री ॥ श्रीमन्महीधरश्रीचंद्रदेवपठनार्थं रसमंजरी संपूर्णम् ॥ श्री ॥ संवत् १८१२ वर्षे ज्येष्टकृष्ण १५ चंद्रवारेण लिखितं जोशीविजयरामेण इदं ॥ श्रीशिव ॥ छ ॥ शुभं भवतु ॥ श्रीशिव ॥ कल्याणमस्तु ॥ श्रीरामः ॥ श्री ॥

References.— 1 Mss—Auferecht i, 495[a] ; ii 116[a], 220[a] ; iii, 106[a].

2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 245.

This work is described in Mad. Des. Cat. Nos. 12933-40, and in I. O. Cat. pt. III. Nos. 1217-21.

3 Editions : (1) Madras 1872, 1881, (2) with *Vyaṅgārthakaumudī* of Ananta Pandita and °*Prakāśa* of Nāgoji Bhaṭṭa, Benares Sanskrit Series 83, 1904 (3) By Venkaṭācārya Śāstri, Madras 1909 etc.

रसमञ्जरी Rasamañjarī

No. 214 88. / A 1879-80.

Size.— $12\frac{1}{10}$ in. by $4\frac{3}{4}$ in.

Extent..— 13 leaves ; 10-12 lines to a page ; 48 letters to a line.

Description.— Country paper ; old in appearance ; Devanāgarī characters ; hand-writing clear, legible and uniform ; incorrect ; worn out at one edge ; borders ruled in triple black lines ; red pigment used for marking verse-numbers.

The Ms is complete.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Bhānudatta.

Begins.—folio 1[b]

श्रीगणेशाय नमः

आत्मीयं चरणं दधाति पुरतो निम्नोन्नतायां भुवि
स्वीयेनैव करेण कर्षति तरोः पुष्पं श्रमाशंकया
तल्पे किं च मृगत्वचाविरचिते निद्रातिभागौर्निजै-
रंतः प्रेमभरालसः प्रियतमामंगे दधानो हर(:) । १ etc.

Ends— folio 13[a]

तातो स्यय(यस्य) गणेश्वरः कविकुलालंकारचूडामणि-
र्देशो यस्य विदेहभूः सुरसरित्कल्लोलकिमी(र्मी)रिता

पद्येन स्वकृतेन तेन कविना श्रीभानुना योजिता
वाग्देवी श्रुतिपारिजातकुसुमस्पर्धाकरी मंजरी १३१
इति श्रीमद्भानुदत्तविर(चि)ता रसमंजरी समाप्तिमगमत् श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥ छ ॥ etc.

References.— Same as in No. 213

रसमञ्जरी — Rasamañjarī

Nö. 215 — 704. / 1891-95.

Size.— $8\frac{1}{4}$ in. by 4 in.

Extent.— 31 leaves; 8 lines to a page; 26 letters to a line.

Description.— Country paper; old but in good condition; Devanāgarī characters; hand-writing, clear, legible and uniform; occasional marginal notes; borders ruled in double red lines; red pigment used for headings; black and yellow pigment occasionally used for corrections; paper whitish in appearance. The Ms is complete.

Age.— The Ms is not very old.

Author.— Bhānudatta.

Begins.— folio 1[b]

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
आत्मीयं चरणं दधाति पुरतो निम्नोन्नतायां भुवि
स्वीयेनैव करेण कर्षति तरोः पुष्पं श्रमाशंकया ॥
तल्पे किं च मृगत्वचाविरचिते निद्रातिभागैर्निजै-
रंतः प्रेमभरालसां प्रियतमामंगे दधानो हरः ॥ १ ॥
विद्वत्कुलमनोभृंगरसव्यासंगहेतवे ॥
एषा प्रकाशते श्रीमद्भानुना रसमंजरी ॥ २ ॥ etc.

Ends.— folio 31^{b}.

माध्वीकस्यंदसंदोहसुंदरीं रसमंजरीं ॥
कुर्वन्तु कवयः कर्णभूषणं कृपया मम ॥ १
तातो यस्य गणेश्वरः कविकुलालंकारचूडामणि-
र्देशो यस्य विदेहभूः सुरसरित्कल्लोलकिर्मीरिता ॥
पद्येन स्वकृतेन तेन कविना श्रीभानुना योजिता
वाग्देवीश्रुतिपारिजातकुसुमस्पर्द्धाकरी मंजरी ॥
इति श्रीभानुदत्तमिश्रविरचिता रसमंजरी समाप्ता ॥ ॥ श्री ॥ भद्रं भूयात् ॥ कल्याण०

References.— Same as in No. 213.

रसमञ्जरी

Rasamañjarī

No. 216

472.
1895–1902.

Size.— $9\frac{3}{4}$ in. by $4\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 17 leaves; 10 lines to page; 32 letters to a line.

Description.— Country paper; slightly worn out; Devanāgarī characters; hand-writing, clear, legible and uniform; names of meters given in margins in red ink; yellow pigment used for corrections; folios 3–10 missing and fol. 18^{b} blank.

The Ms is incomplete.

Age.— Śaka 1700.

Author.— Bhānudatta.

Begins.—folio 1^{b}

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसप्तशृंगनिवासिन्यै नमः ॥
श्रीअद्वैतानंदस्वामिने नमः ॥
आत्मीयं चरणं दधाति पुरतो निम्नोनतायां भुवि
स्वीयेनैव करेण कर्षति तरोः पुष्पं श्रमाशंकया ॥
तल्पे किं च मृदुत्वचाविरचिते निद्रातिभागैर्निजै-
रंतः प्रेमभरालसां प्रियतमामंगे दधानो हरः ॥ १ ॥ etc.

Ends.— folio 24[b]

तातो यस्य गणेश्वरो कविकुलालंकारचूडामणि-
र्देशो यस्य विदेहभूः सुरसत्कल्लोलकिर्मीरिता ॥
पद्येन स्वकृतेन तेन कविना श्रीभानुना योजिता
वाग्देवीश्रुतिपारिजातकुसुमस्पर्द्धाकरी मंजरी ॥ ३६ ॥
॥ श्री ॥ इति श्रीमद्भानुकवीश्वरकृता रसमंजरी समाप्ता ॥
शकेसप्तदशे चैव शतानि च सुवस्तरे ॥
माधवेमासि ग्रीष्मे च अष्टम्यां च रवौ तथा ॥ १ ॥
रसमंजरी ग्र(ग्रं)थोयं समाप्तो लिखितो मया ॥
श्रीकृष्णेन दिनांते वै पुरुषोत्तमसुतेन च ॥
॥ श्रीबालात्रिपुरसुंदरीदेवता प्रीयतां ॥ श्रीअद्वैतानंदचरणार्पणमस्तु ॥ छ छ ॥ etc. followed by :—

अंगष्टे पदगुल्फजानुजघनेनाभौ च वक्षस्तने
कक्षाकंठकपोलदंतवसने नेत्रालिके मूर्द्धनि ॥
शुक्ला शुक्लविभागतो मृगदृशामंगेष्वनंगस्थिति-
रूर्ध्वाधोगमनेन कामपदगापक्षद्वये लक्ष्यते ॥ १

Then follows an explanation of the terms in the stanza given above रसमंजरी समाप्ता

References.— Same as in No. 213.

रसमञ्जरी with परिमल	Rasamañjarī with Parimala
No. 217	662. 1883–1884.

Size.— $10\frac{2}{5}$ in. by $4\frac{3}{5}$ in.

Extent.— 68 leaves ; 12–13 lines to a page ; 38 letters to a line.

Description.-- Country paper ; old ; Devanāgarī characters ; hand-writing, clear, legible and uniform ; borders ruled in double red lines ; fol. 67 slightly damaged; fol. no 11 is repeated.

Age.-- The Ms appears to be old.

Author (of the text).-- Bhānudatta.

,, (of the com).-- Śeṣacintāmaṇi.

Begins.— folio 1[b]

श्रीगणेशाय नमः

Text.--folio 1[b]

श्रीगणपतये नमः ॥ आत्मीयं चरणं दधाति etc.....

comm.—

प्रेमार्द्रार्द्रनिरीक्षणादनुदिनं etc.....

..... as in No. 222 below

Ends.— folio 67[a]

Text.—

तातो यस्य गणेश्वरः etc.....

comm.—

यन्मयाजाल्पितं etc..... up to रसमंजरीपरिमलः समाप्तः as in No. 222

References.— 1 Mss. Aufrecht i, 495[b]; ii 116[a], 220[a]; iii, 106[a].

2 S. K. De— Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 251..

This work is described in the I. O. Des. Cat. pt. III. Nos. 1226-7.

रसमञ्जरी with परिमल

Rasamañjarī with Parimala

No. 218

378.
1895-98.

Size.-- 10¾ in. by 5 in.

Extent.— 37 leaves; 15-20 lines to a page; 50 letters to a line.

Description.— Country paper; old in appearance; hand-writing of the text bold and of the commentary small; red pigment

used for new topics and yellow pigment for corrections; folios 31-7 are thick. The endorsement on fol. 37^{b} shows that the Ms was purchased by the owner in Saṁvat 1929.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Seśacintāmaṇi.

Begins.— folio 1^{b}

॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥

प्रेमार्द्रार्द्धनिरीक्षणादनुदिनं यश्चुंबनालिंगना-
द्योदंतक्षतसीत्कृतान्नखपदोल्लेखाद्वियोगाच्च यः
यूनो कोपि परस्परागतसखीसंभाषणाज्जायते
शृंगारः स विभूयते भवतु मे लक्ष्मीनृसिंहाख्ययोः १ etc.
as in No. 222

Text.— begins on folio 3^{b}

आत्मीयं चरणं दधाति पुरतो etc.....

Ends.— folio 37^{b}

Text.— तातो यस्य गणेश्वरः etc.....

Comm.— तात इति सुरसरित्कल्लोलैः किर्मीरिता चित्रितेत्यर्थः वाचां देव्याः कर्णयोः परिजातकुसुमादृश्यानुकारिणी मंजरी जयात्विति शेषः योजिताः संधिता इत्यर्थः स्पष्टमन्यत् चित्रं किर्मीरकल्माष इत्यमरः १३५

यन्मया जल्पितं बाल्याद्व्यक्तमव्यक्तमेव च
कृपयैतदनुग्राह्यं साधुभिर्दानवत्सलैः १
शेषावतंसश्रीशेषनृसिंहं तनयः सुधी
यूनां मनोविनोदाय मंजरी व्याकृतिं व्यधात् २

रसमंजरीपरिमलः समाप्तः

पुस्तकमिदं शरदि रंध्रनेत्रनिधिभूसंख्यिते फाल्गुनकृष्णत्रयोदश्यां द्रविणं दत्वा गृहीतम् । This endorsement is in a different hand

References.— Same as in No. 217.

रसमञ्जरी
with
परिमल

Rasamañjarī
with
Parimala

No. 219

540.
1884-1887.

Size.— 10$\frac{4}{5}$ in. by 5$\frac{1}{5}$ in.

Extent.— 83 leaves ; 10 lines to a page ; 36 letters to a line.

Description.— Country paper ; thick and old in appearance ; hand-writing, clear, legible and beautiful ; slightly worm-eaten and brittle ; last few folios have a blackish appearance.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Śeśācintāmaṇi.

Begins:— folio 1^{b}

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
प्रेमार्द्धार्द्धनिरीक्षणादनुदिनं य(त)च्चुंबनालिंगना-
योदंतश्रुतसीत्कृतानखपदोल्लेखाधियोगाच्च यः ॥
यूनोः कोपि म(प)रस्परागतसखी संभाषणाज्जायते
श्रृंगारः सखिभूतये भवतु मे लक्ष्मीनृसिंहाख्ययोः ॥ १ ॥ etc.

as in No. 222

Text.— begins on folio 3^{a}

आत्मीयं चरणं etc.

Ends:—on folio 83^{a}

Text.— तातो यस्य गणेश्वरः etc.

Comm.— तात इति etc.....

..... up to मंजरीव्याकृतिव्यधात् as in No. 218 followed by

इति श्रीसकलपंडितघटाग्रणीयमच्छेशवंशालंकारभूतविद्वज्जनवृंद-चूडामणिपीचिपिंजरीचरणयुगलकलिशेषावतारश्रीमच्छेशन(नृ)सिंहतनयेन श्रीनृसिंहचरणोपासिना बध्नपुरनिवासिना श्रीशेषचिंतामणिना निर्मितो-**रसमंजरीपरिमलः** समाप्तः ॥

References.— Same as in No. 217.

रसमञ्जरीटीका परिमल

Rasamañjarīṭīkā Parimala

No. 220

43.
1872-73.

Size.— $9\frac{3}{5}$ in. by $4\frac{2}{5}$ in.

Extent.— 28 leaves; 17 lines to a page; 52 letters to a line.

Description.— Country paper; old but well preserved; Devanāgarī characters; hand-writing, very small but clear and legible; borders ruled in two double black lines; red pigment occasionally used for corrections.

Age.-- The Ms appears to be old.

Author.— Śeṣacintāmaṇi.

Begins.-- folio 1^b

प्रेमाद्धार्द्धनिरीक्षणादनुदिनं etc.....

as in No. 222

Ends.— folio 28^a

यन्मया जल्पितं etc.....

up to श्रीशेषचिंतामणिना निर्मितो रसमंजरीपरीमलः समाप्तः

as in No. 222 समाप्तोयं ग्रंथः ग्रंथाग्रं १५६१ श्रीः श्रीः

References.-- Same as in No. 217.

रसमञ्जरीटीका परिमल

Rāsāmañajarīṭīkā Parimala

No. 221

768.
1886-92.

Size.— $8\frac{1}{2}$ in. by $5\frac{1}{5}$ in.

Extent.— 58 leaves; 15 lines to a page; 28 letters to a line.

Description.— Country paper; old in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing, bold, clear and legible; red pigment occasinally used.

Age.—

Author.— Śeṣacintāmaṇi.

Begins:—folio. 1[b]

॥ श्री कृष्णाय नमः ॥
गेमार्द्धार्द्धनिरीक्षणादनुदिनं etc.
as in No. 222

Ends.— On fol. 58[b]

यन्मया जल्पितं etc.
up to.....मंजरी व्याकृतिं व्यधात् as in No. 222 followed by
रसमंजरीपरीमलः समाप्तः श्रीरस्तु
बाणसप्तविधिलोचनचंद्रे
वत्सरे तपनमासि सुपक्षे भौमयुक्तहरिसूनु तिथौ च
मंजरी रसयुता लिखिता मे १
मे मया बालकृष्णभिधेयेनेत्यध्याहारः

References.— Same as in No. 217.

रसमञ्जरीटीका
(०परिमल)

Rasamañjarīṭīkā
(०Parimala)

No. 222

258.
1875-76.

Size.— 9 in. by $4\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 98 leaves; 9 lines to a page; 24 letters to a line.

Description.— Country paper, very old but slightly thick and brittle; Devanāgarī characters; hand-writing, bold, clear and legible; certain portions are marked out with red pigment; corrections made with yellow pigment; borders ruled with triple black lines; folios 82 to the last folio 98 have no ruled borders.

Age.— Saṁvat 1759.

Author.—Śeṣacintāmaṇi.

Begins.—

॥ श्रीकृष्णाय नम ॥

॥ प्रेमाद्धार्द्धनिरीक्षणादनुदिनं यश्चुंबनालिंगना-
यो दंतक्षतसत्कृतान्नखपदोल्लेखाद्वियोगाच्चयः
यूनोः कोपि परस्परागतसखीसंभाषणाज्जायते
शृंगारः स विभूतये भवतु मे लक्ष्मीनृसिंहाख्ययोः ॥ १ ॥

... ...

अज्ञानहिरण्यकशिपोर्दलने साक्षान्नृसिंह एव परः
तमहं शेषमुपासे पितरं श्रीमन्नृसिंहाख्यं ॥ ४ ॥
अतिविषमरसमंजर्या व्याख्यामेतां परोपकाराय ।
तनुते नृसिंहतनयः श्रीमान् चिंतामणिः शेषः ॥ ५ ॥
यद्यपि दुर्ज्जनतोषा यैषा नस्यान्मया कृता टीका
तर्ह्यपि मन्मतिशुद्धिं सज्जनपादार्पिता करिष्यति हि ॥ ६ ॥

Ends.—

यन्मया जल्पितं बाल्याद्व्यक्तमव्यक्तमेव वा ।
कृपयैतदनुग्राह्यं साधुभिर्दीनवत्सलैः ॥ १ ॥
शेषावतंसश्रीशेषनृसिंहतनयः सुधीः ।
यूनां मनोविनोदाय मंजरी व्याकृतिं व्यधात् ॥ २ ॥

इति श्रीश्रीसकलपंडितपटाग्रणीयश्रीमच्छेषवंशालंकारभूतविद्वज्जनवृंदचूडामणिमरीचिपिंजरितचरणयुगलकालिशेषावतारश्रीमच्छेषनृसिंहतनयेन नृसिंहचरणोपासिना ब्रह्मपुरवासिना श्रीशेषचिंतामणिना निर्मितो **रसमंजरीपरिमलः** समाप्तः ।

संवत् १७५९ वैशाखमासे कृष्णे पक्षे तिथौ त्रयोदश्यां चंद्रवासरान्वितायां राजारामेन लिपीकृतम् थीनाशूभट्टाय पठनार्थम् ॥ श्रीरस्तु ॥ कल्याणमस्तु ॥ शुभं भूयात् ॥

References.— Same as in No. 218.

रसमञ्जरीप्रकाश Rasamañjarīprakāśa

No. 223 473. 1895-1902.

Size.— $9\frac{3}{8}$ in. by $4\frac{1}{3}$ in.

Extent.— 52 leaves ; 9-10 lines to a page ; 33 letters to a line.

Description.— Country paper ; old in appearance ; Devanāgarī characters ; hand-writing clear, legible and correct but not uniform; occasional marginal notes ; yellow pigment used for corrections ; slightly moth-eaten at the edges.

The Ms was written by one Śrīkṛṣṇa, son of Puruṣottama in śaka 1731.

Age.— Śaka 1731.

Author.— Nāgeśabhaṭṭa.

Begins.—folio 1[b]

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीअद्वैतानंदस्वामिने नमः ॥
सामिनीलोपलश्यामं वपुर्यस्य विराजते ॥
यामिनी दयितद्योतमान(नः) सोस्तु शिवाय नः ॥ १ ॥
नागेशभट्टनामा शिवभट्टसुतो मुदे विदुषां ॥
रसमंजरीप्रकाशं रचयामि तैर्वचोभिरर्थधनैः ॥ २ ॥ etc.

Ends.—folio 52[a]

.....बर्हमयरपिछं सोयं प्रसिद्धविभवः एवं च स्पृहणीयदर्शनत्वं दामोदरत्वेन व्यसनशालिना तेन दुर्लभत्वं लोचनविषयो भवतु ॥ १३७ ॥ पद्येनैत्येकत्वमावाविवक्षितं ॥ इति श्रीकालोपनामक शिवभट्टसुतनागेशभट्टविरचितो रसमंजि(री) प्रकाशः समाप्तः ॥ श्री

The following endorsement of the scribe is to be seen on fol. 52[b]—

रसमंजरीर्थसुतो लिखितो मया । श्रीकृष्णेन दिनांते वै पुरुषोत्तमसुतेन च ॥

रसमंजरी समाप्तः पत्रसंख्या

शके सप्तदशे चैवैकत्रिंशातितमोत्तरे । याम्ये शरद्यश्विने च द्वितीयायां गुरौ तथा ५

References.— (1) Aufrecht i 495[b]; ii 116[a], 220[a]; iii, 106[a].

This work is described in the I. O. Cat. pt. III No. 1222.

रसमञ्जरीप्रकाश Rasamañjarīprakāśa

No. 224 706. 1891-95.

Size.-- 10$\frac{1}{8}$ in. by 4$\frac{1}{8}$ in.

Extent.-- 22 leaves; 14 lines to a page; 46 letters to a line.

Description.-- Country paper; old in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing small but clear and legible; folio 13 is marked as 12.

The Ms is complete.

Age.-- The Ms appears to be pretty old.

Author.-- Nāgeśabhaṭṭa.

Begins.-- folio 1[b]

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

स्वामिनीलोत्पलद्यामं वपुर्यस्य विभाति च ।।
यामिनी दयितद्योतमानः सोस्तु शिवाय नः ।। १ ।।
नागेशभट्टनामा शिवभट्टसुधीसुतो मुदे विदुषां ।।
रर(स)मंजरीप्रकाशं रचयामि मितैर्वचोभिरर्थधनं ॥ २ ॥ etc.

Ends.--folio 52[b]

श्रीस्यंदसंदोहः प्रश्रवसारसंग्रहः तेन सुंदरीं तद्वतीचासौ सुंदरीति वा ॥ १३६ ॥ पद्येनेत्येकत्वमविवक्षितं ॥ इति श्रीकालोपनामकशिवभट्टसुत नागेशभट्टकृतो रसमंजरीप्रकाशः समाप्तः ॥ छ ॥ ग्रंथसंख्या ९९७ श्रीरामाय नमः ॥ श्रीरस्तु मंगलं ददातु ॥ छ.

References.— Same as in No. 223.

रसमञ्जरीप्रकाश Rasamañjarīprakāśa

No. 225 376.
1895-98.

Size.— 12$\frac{1}{3}$ in. by 5$\frac{1}{3}$ in.

Extent.— 27 leaves; 13-15 lines to a page; 36 letters to a line.

Description.— Country paper; old in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing clear, legible and correct; bold hand-writing on foll. 23-27; red pigment used for verse-numbers; folios 19 and 24 wrongly numbered as 29 and 34 respectively; enumerates 16 kinds of heroines on fol. 1[a].

Age.— Saṁvat 1877.

Author.— Nāgeśabhaṭṭa.

Begins.—folio 1[b]

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

सामिनीलोपश्यामं वपुर्यस्य विभाति सः
यामिनी दयितद्योतमानः सोस्तु शिवाय नः १
नागेशभट्टनामा शिवभट्टस्तु(सु)धीसुतो मुदे विषाम्
रजमंजरीप्रकाशं रचयामि मितोर्वचोभिरर्थधनैः ॥ २ etc.

Ends.— folio 27[b]

स्यंदसंदोहः प्रस्रवसारसंग्रहः तेन सुंदरी तद्वतीचासौ सुंदरीति वा पद्येनेत्येकत्वमविवक्षितम् ३६ इति श्रीकांतोपनामशिवभट्टसूतनागेशभट्टकृतो रजमंजरीप्रकाशः समाप्तः संवत् १८७७ वर्षे द्वितीय जेट सूदि १ प्रतिपदायां रविवासरे संपूर्ण शुभं भवतु ॥ छ

References.— Same as in No. 223.

रसमञ्जरीटीका
(रसिकरञ्जनी)

Rasamañjarīṭīkā
(Rasikarañjanī)

No. 226

453.
1887–91.

Size.—$9\frac{5}{8}$ in. by $5\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 6 leaves ; 13 lines to a page ; 30 letters to a line.

Description.— Country paper in good condition; somewhat greyish in appearance ; Devanāgarī characters ; clear, bold and legible hand-writing; borders ruled with double black lines; edges of two folios slightly moth-eaten ; incomplete.

Age.— The Ms does not appear to be very old.

Author.— Gopālabhaṭṭa.

Begins.—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
अथ रासिकरंजनी लिख्यते ॥
सानंदागांदिने ये स्फुरदशनिसमामल्लवर्गे सुगर्ह्याः
कंसे सासूषणं स्वाप्रियकुलसरसी जन्मभास्वत्सरूपाः ॥
संदग्ध स्त्री समेचन्मदन शररुचां राशयो रंगभूमौ ।
कल्याणं कल्पयंतामलघुमधु(मधु)पतेर्न्नैकलक्षः कटाक्षाः ॥ १ ॥
श्रीमद्गोपालभट्टेन विदग्धक्ष्मासुपर्वणा ॥
क्रियते रसमंजर्य्याष्टीकां रासिकरंजनी ॥ २ ॥

Ends.— end of the lost folio 6

प्रथमं यथेत्युदाहरणं दर्शयति ॥ संस्पृश्येति । वामाक्षी वामं वक्त्रं आक्षियस्याः ॥ श्रुतिगतविकसत्कमलदिदृक्षयेतिभावः ॥ सावसनां

References.— (1) Mss Aufrecht i, 495[b] ; ii, 116[a] ; and iii, 106[a].

2 Described Mss— I. O. 114, 1941.
L. 1712, Bik. 709.

3 See S. K. De: Sanskrit Poetics Vol. I, p. 252.

रसमञ्जरीटीका
(रसिकरञ्जनी)

Rasamañjarīṭīka
(Rasikarañjanī)

No. 227

207.
Viśrāma (i).

Size.— 13 in. by $4\frac{3}{5}$ in.

Extent.— 38 leaves ; 9 lines to a page ; 52 letters to a line.

Description.— Modern paper with water marks ; new in appearance; Devanāgarī characters ; hand-writing, clear, legible, correct and uniform ; borders ruled in double red lines ; yellow pigment occasionally used for corrections.
The Ms is complete

Age.— A modern copy.

Author.— Gopālabhaṭṭa.

Begins.— folio 1[b]

श्रीगणेशाय नमः ॥

सानंदानंदवक्त्रे स्फुराभिदुरसमामल्लवर्गे सरोषाः
कंसे स्वभ्रातरि स्वप्रियसखसरसीजन्मभावस्वात्स्वरूपाः ॥
रज्यंतः स्त्रीसभे भास्वदतुलमहिमश्रीभरारंगभूमौ
कल्याणं कल्पयंतां हरिहलधरयोर्नैकलक्ष्याः कटाक्षाः १

श्रीमद्गोपालभट्टेन द्राविडक्ष्मासुपर्वणा
क्रीयते रसमंजर्याष्टीका रसिकरंजनी २

प्रारप्सितरसमंजरीग्रंथनिर्विघ्नपरिसमाप्तये स्वेष्टदेवते भवौ वस्तुनिर्देशत्वेन दर्शयन् भानुकरनामाकविर्मंगलमाचरति । etc.

Ends.— folio 38[a]

यस्य कुलालंकारचूडामणिर्गणेश्वरस्तन्नो मा तातः पिता यस्य सुरसरितो गंगाया कल्लोलैः किमी(र्मी)रिता चित्रिता विदेहभूर्जनकभूमिर्देशः । तैभुक्तदेशइत्यर्थः । तेन श्रीभानुना कविना स्वते पद्येन श्लोकेन मंजरी । तं नामा ग्रंथः योजिता कृत्येतेत्यर्थः किं भूता । वाग्देव्याः सरस्वत्याः श्रुतौ कर्णे यत् पारिजातकुसुमं कल्पतरुपुष्प तस्य स्पर्धां करोतीति । सा तत्तुल्येत्यर्थः । शार्दूलविक्रीडितं वृत्तं ३६

श्रीमद्राविडनीवृदंबुधिविधुः श्रीमान्नृसिंहोभव-
द्भट्टः श्रीहरिवंशमुत्तमगुणग्रामैकभूस्तत्सुतः ।
तत्पुत्रस्य कृतिस्त्विय वितनुता गोपालनाम्नो मुदं
गोपीनाथव(प)दारविंदमकरंदानंदचेतो लिनः १
मत्सरपरिहृतमनसं सुधियां पुरतः परिस्फुरत्वेषा ।
रसिकललाटतटस्था रम्या रसमंजरीटीका । २ ।
तात श्रीहरिवंशैकभट्टचरणशरण गोपालभट्टकृतरसिकरंजनीटीका
समाप्ता ॥ ॥ छ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ म् ॥

References.— Same as in No. 226.

रसमञ्जरीटीका
(रसिकरञ्जनी)

Rasamañjarīṭīkā
(Rasikarañjanī)

No. 228

705.
1891–95.

Size.— 10 in. by $4\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 52 leaves; 13 lines to a page; 38 letters to a line.

Description.— Country paper; old but well preserved; blackish in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing, clear, legible and correct but not uniform; borders ruled in triple red lines and edges in single; the Ms. is complete.

Age.— The Ms is very old.

Author.— Gopālabhaṭṭa.

Begins.— folio 1[b]

आत्मीयं चरणं etc.

॥ ॐ ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
सानंदानंदवक्त्रे स्फुरासिदुरसभा मल्लवर्गेसरोपाः
कंसे सभ्रातरि स्वप्रियसखसरसी जन्मभास्वत्स्वरूपाः
रज्यंतः स्त्रीसभे भास्वदतुलमहिमश्रीभरारंगभूमौ
कल्याणं कल्पयंतां हरिहलधरयोर्नैकलक्ष्म्याः कटाक्षाः १

श्रीमद्गोपालभट्टेन द्रविडक्ष्मासुपर्वणा
क्रियते रसमंजर्य्याष्टीका रसिकरंजनी १

प्रारिप्सितरसमंजरीग्रंथनिर्विघ्नपरिसमाप्तये स्वेष्टदेवते भवौ वस्तुनिर्देशत्वेन दर्शयन् भानुकरनामा कविर्मंगलमाचरति etc.

Ends.--- folio 52ª

तातो यस्य गणेश्वरः कविकुलालंकारचूडामणि-
र्देशो यस्य विदेहभूः सूरसरित्कल्लोलकिम्मीरिता ।
पद्येन स्वकृतेन तेन कविना श्रीभानुना योजिता ।
वाग्देवी श्रुतिपारिजातकुसुमस्पर्द्धाकरी मंजरी ॥ २ ॥

यस्य कविकुलालंकारचूडामणिर्गणेश्वरास्तातं पिता यस्य सुरसरितो गंगायाः कल्लोलैः किम्मीरिता चिन्विता विदेहभूर्जनकभूमिदेश इत्यर्थः ॥ तेन श्रीभानुना कविना स्वकृतेन पद्येन श्लोकेन मंजरी तन्नामाग्रंथः योजिता कृता इत्यर्थः किंभूता वाग्देव्याः सरस्वत्याः श्रुत्यौ कर्णेयत्पारिजातकुसुमं कल्पतरुपुष्पं तत्स्पर्धां करोतीति सा तत्तुल्येर्थः ॥

श्रीमद्राविडनीवृदंबुधिबुधः श्रीमान्नृसिंहोभव-
द्भट्टः श्रीहरिवंशउत्तमगुणग्रामैकभूस्तत्सुतः
तत्पुत्रस्य कृतिस्त्वयं वितनुता गोपालनाम्नो मुदं ।
गोपीनाथपदारविंदमकरंदानंदचेतोलिनः १
मत्सरपरिप्लुतमनसां सुधियां पुरतः परिस्फरत्वेषा ।
रसिकललाटतटस्था रम्या रसमंजरीटीका । २ ॥

इति श्रीहरिवंशभट्टैकचरणशरणगोपालभट्टकृता रसिकरंजिनीटीका समाप्तिमगादिति मंगलम् ॥ श्रीरस्तु सज्जनानां

References.--- Same as in No. 226.

रसमञ्जरी
with
रसिकरञ्जनी

No. 229

Size.— $9\frac{3}{4}$ in.. by $4\frac{3}{4}$ in.

Rasamañjarī
with
Rasikarañjanī

244.
Viśrāma (i).

Extent.— 53 leaves ; 14 lines to a page ; 36 letters to a line.

Description.—Country paper ; old in appearance; Devanāgarī characters ; hand-writing, clear and legible ; folio 30 has a different appearance and seems to be written by a different scribe ; red pigment used for verse-numbers and headings ; complete ; fol. 1 blank.

Age.— The Ms. appears to be old.

Author (of the text).— Bhānudatta.

,, (of the com).— Gopālabhaṭṭa.

Begins.— folio 2^a

Text आत्मीयं चरणं दधाति पुरतो निम्नोन्नतायां भुवि
स्वीयेनैव करेण कर्षति तरोः पुष्पं श्रमाशंकया ॥
तल्पे किं च मृगत्वचाविरचिते निद्रातिभागैर्निजै-
रंतः प्रेमभरालसां प्रियतमामंगे दधानो हरः ॥ १ ॥

Comm. श्रीगणेशाय नमः ॥

आत्मीयामिति श्रमाशंकयेति सर्वत्र करणत्वेनान्वेति ॥ आपपादे मृदुतरे प्रियापदकमलस्य तथाविधि प्रथमपात्तेन खेदोत्पत्तेः तरोरेव । न तु तरूणां । पुष्पमेव । न तु फलं पुष्पाणि वा पकपुष्पावचयकृतोपि श्रमो मास्विति भावेन प्रेमातिशयः । पुष्पावचयश्च तद्भूषणार्थः ॥ तत्स्पृहणीये तस्यां गृहीतुं प्रवृत्तायां स्वयमेवाकृष्य ददातीति भावः ॥ तृतीये पादे कामिन्याः कोमलांगतया शंका । अंतर्विद्यमानप्रेम्णो रसेनास्वादेनालसां अनेन नायिकाया अप्यनुरागो दर्शितः ॥ अंतः प्रेमरसालसद्गतिपाटेऽतः प्रेमरसालसोपि एवं चकारेति प्रेमाशयध्वनिः ॥ १ ॥ etc.

Ends.— folio 52^b

Text.— तातो यस्य गणेश्वरः कविकुलालंकारचूडामणि-
र्देशो यस्य विदेहभूःसुरसरित्कल्लोलकिर्म्मीरिता ।
पद्येन स्वकृतेन तेन कविना श्रीभानुना योजिता
वाग्देवी श्रुतिपारिजातकुसुमस्पर्द्धाकरी मंजरी ॥ ३८ ॥
इति श्रीभानुदत्तमिश्रविरचिता रसमंजरी समाप्ता

Comm. यस्य कविकुलालंकारचुडामणि etc.
up to रसिकरंजनीटीका समाप्ता ॥ शुभमस्तु as in No. 228.

References.— Same as in No. 226.

रसमञ्जरी
with
रसिकरञ्जिनी

Rasamañjarī
with
Rasikrañjinī

No. 230

377.
1895-98.

Size. — 11⅓ in. by 5⅓ in.

Extent.— 37 leaves ; 13 lines to a page ; 48 letters to a line.

Description.— Country paper ; Devanāgarī characters; hand-writing clear and legible ; text in bold hand and commentary in small ; red pigment used for verse-numbers and headings. The Ms is complete.

Age.— Saṁvat 1919.

Author (of the text).— Bhānudatta.

,, (of the com.) — Gopālabhaṭṭa.

Begins.—folio 1[b]

Text. आत्मीयं चरणं दधाति पुरतो निम्नोन्नतायां भुवि
स्वीयेनैव करेण कर्षति तरोः पुष्पं श्रमाशंकया
तल्पे किं च मृगत्वचा विरचिते निद्रातिभागैर्निजै-
रन्तः प्रेमभरालसां प्रियतमामंगे दधानो हरः १ etc.

Comm. ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

सानंदागां दिने ये स्फुरदशनिसमा मल्लवर्गे सवर्गाः
कंसे सासूर्क्षणं स्वप्रियकुलकमलोत्फुल्लमार्त्तण्डरूपाः
संमुग्धं स्त्रीसुसंभूत्मदनशररुचां राशयोरंगभूमौ
कल्याणं कल्पयन्तां मधुमथनविधोर्नेकलक्ष्याः कटाक्षाः १
श्रीमद्गोपालभट्टेन द्रविडक्ष्मासुशर्मणा
क्रियते रसमंजर्य्याष्टीका रसिकरंजिनी २

धारीप्सितरसमंजरीग्रंथनिर्विघ्नपरिसमाप्तये स्वेष्टदेवते भवौ वस्तुनिर्देशत्वेन दर्शयन् भानुकरनामा कविर्मंगलमाचरति etc.

Ends— folio 37[a]

Text तातो यस्य गणेश्वरः कविकुलालंकारचूडामणि-
र्देशो यस्य विदेहभूः सुरसरित्कल्लोलकिर्मीरितां

पद्येन स्वकृतेन तेन कविना श्रीभानुना योजिता
वाग्देवी श्रुति पारिजात कुसुमस्पर्द्धाकरी मंजरी ३४ इति रसमंजरी ॥

Comm. यस्य कविकुलालंकार चूडामणि etc.

upto रसिकरंजिनीटीकारसमंजर्य्याः समाप्ता as in No. 228 then
॥ संवत् १९०१९ चैत्रमासे शुक्ल०

References.— Same as in No. 226.

रसमञ्जरी with टीका (व्यंग्यार्थ-कौमुदी)	Rasamañjarī with ṭikā (Vyaṅgyārtha kaumudī)
No. 231	766. / 1886-92.

Size.—13½ in. by 5 in.

Extent.— 68 leaves; 13 lines to a page; 50 letters to a line.

Description.— Country paper, old, thin, and brittle; corners of some folios slightly moth-eaten; Devanāgarī characters; hand-writing, clear and legible but not uniform.

The Ms is complete.

Age.— Saṁvat 1891.

Author (of the text.)— Bhānndaṭṭa.

„ (of the com.)— Ananta Paṇḍita.

egins.—

श्रीगणाधिपतये नमः ॥

व्यंजनामग्नचित्तेन गौतमीतीरवासिना ।
श्रीत्र्यंबकतनूजेन पण्डितानंतशर्मणा ॥ १ ॥
रसिकश्रुतिभूषास्ति भुवि या रसमंजरी ।
व्यंग्यार्थकौमुदी तस्यास्तन्यते तत्कुतूहलात् ॥ २ ॥

आदरादपि कुर्वंतु दुर्जना न कथंचन ।
हेलयापि च संतोत्र दृष्टिं कुर्वंतु मत्कृतौ ॥ ३ ॥
किं मे प्रार्थनयाथवा यदि गुणः कश्चित्स्वसूक्तोभवे·
द्विद्वद्वंदमिदं तदा द्रुततरं तेनेव बद्धादरम् ।
नोचेद्दीनदयालुदैन्यवचनैस्तच्छ्रेष्यते केवलं
चित्तं संमदमातनोति कृतिनः किं तावतास्वांतरे ॥ ४ ॥
सगुणापि हंत विगुणा भवति खला स्याद्विचित्रवर्णापि ।
आखु मुखादिव शाटी पदपरिपाटी कवेः कापि ॥ ५ ॥

Ends.—

इति श्रीमदनंतपंडितविरचितां व्यंग्यार्थकौमुदी समंतरीव्याख्या समाप्तिमगात् सं० १८९१

References.— 1 Mss— Aufrecht i, 495[a] ; ii 116, 220[a] ; iii 106[a].
2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 251.

This work is described in I. O. Des. Cat. pt. III, Nos. 1224-25 and Mad. Des. Cat. Nos. 12943-44. Out of the 34 introductory stanzas (as given in the I. O. Ms and the the Mad. Ms) first 28 verses are not given in our Ms. The introduction is mainly devoted to the glorification of *Kāśirāja* to whose descendants the author of this commentary was under great obligation throughout his life. For further particulars about the author cf. I. O. Des. Cat. pt. III, No. 1224. The date of the composition as given in the I. O. Cat. is Samvat 1692 (1635 A. D.) cf. अब्दे लोचन रंध्रषड्रवियुलसप्रस्तारसंलक्षिते etc.

रसमञ्जरी
with
व्यङ्ग्यार्थकौमुदी

Rasamañjarī
with
Vyaṅgyārthakaumudi

No. 232

416.
1892-95.

Size.— $11\frac{2}{5}$ in. by $5\frac{1}{3}$ in.

Extent..— 81 leaves ; 10-14 lines to a page ; 48 letters to a line.

Description.— Country paper; very old and brittle; folios greatly damaged; Devanāgarī characters; hand-writing of the commentary clear and legible; of the text bold; folios 1-9, 11 and 18 missing; fol. 12 not numbered.

The Ms. is incomplete.

There is a statement in Gujarāti on fol. 92[b] showing the folios missing, total number of folios, lines etc.

Age.— The Ms is very old.

Author.— Ananta Paṇḍita.

Begins:--- abruptly on folio 10[a]

.....चातुरीमाधुरीलावण्यपदैः चातुर्य्यमाधुर्यलावण्यानां मनुष्य-द्राक्षादि धर्मत्वात् च जन.....वाधात्स्वापानतमनस्कत्वाल्हादकत्वोज्वल-त्वानि लक्ष्यंते etc.....

folio 27[a] इति श्रीत्र्यंबकपंडितात्मजानंतपंडितविरचितायां रसमंजरी व्यंग्यार्थकौमुद्या सपरिकरं स्वीया निरूपणं समाप्तिमगात् ॥

on folio 78[b] इति etc.....नायिकानिरूपणं समाप्तिमगमत् ॥ छ छ

on folio 85[b] इति etc.....नायकनिरूपणं समाप्तिमगमत् ॥ छ छ

on folio 91[b] इति etc.....अवस्थानिरूपणं समाप्तिमगमत् ॥ छ

Ends--- folio 92[a]

स्वास्तिस्तादतुलं समस्त etc.....

.....up to व्यंग्यार्थकौमुदी संपूर्णमामगमत्

as in No. 233 below.

followed by शुभमस्तु ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्रीमदनांतकाजयजयतिः ॥ छ छ ॥ ॥ श्री etc.

References.— Same as in No. 231.

रसमञ्जरी
with
व्यङ्ग्यार्थकौमुदी

Rasamañjarī
with
Vyangyārthakaumudi

No. 233

215.
1882-83.

Size.— $9\frac{3}{4}$ in. by $4\frac{2}{5}$ in.

Extent.— 122 leaves; 10-12 lines to a page; 37 letters to a line.

Description.— Country paper; old in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing clear and legible but not uniform; borders ruled in triple black lines; red pigment used for headings and verse-numbers.

The Ms. is complete. It has 35 introductery stanzas in the beginning.

Age.— Saṁvat 1817.

Author (of the text).— Bhānudatta.

,, (of the com).— Ananta Paṇḍita.

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः

सर्वे साधुजनाः सदायतहृदा सत्संप्रदायादलं
यज्ञानाय कणादगौतममतान्यालोच्य तत्वार्थदान्
वेदांना(गा)न् परिशीलयंति रहसि स्वानदकांदारकं
वंदे तं जगदीश्वरं दयितया सानंदमालिंगी(गि)तं १ etc.

folio 29[b] इति श्रीत्र्यंबकपंडितात्मजानंतपंडितविरचितायां रसमंजरी व्यंग्यार्थकौमुद्यां सपरिकरं स्वीया निरूपणं समाप्तिमगमत्

folio 41[a] इति etc.....समाप्तिमगमत्

folio 94[b] इति etc.....नायिकानिरूपणं समाप्तिमगमत्।

folio 110[a] इति etc.....नायकनिरूपणं समाप्तिमगमत्।

Text तातो यस्य गणेश्वरः etc.

इति श्रीभानुकरविरचिता रसमंजरी समाप्ता ॥

Ends.—on folio 121[b]

Comm. यस्य कविकुलालंकारचूडामणिः कविवर्गालंकरणशिखमणिरत्नं । गणेश्वराख्यस्तातः जनकः तथा यस्य सुरसरित्कल्लोलकिर्मीरिता सुरसरिता भागीरथ्याः कल्लोलाः तरंगाः तैः किर्मीरिता विचित्रिता । चित्रं किर्मीरकल्मापं इत्यमरः विदर्भभूः विदर्भपृथ्वीदेशः । वसतिः स्थानं तेन श्रीभानुना कविना स्वकृतेन आत्मनिर्मितेन श्लोकेन पद्येन । एकवचनविवक्षितं । योजिता वाग्देवी श्रुतिपारिजातकुसुमस्पर्द्धाकरी । वाग्देव्याः श्रोत्रे यत्पारिजातकुसुमं तत्सदृशी मंजरी । मंजरीव मंजरी जयतु आकल्पं तिष्ठतु १३८

स्वस्तिस्तादतुलं समस्तवसुधाधीशस्य सर्वोत्कट-
स्फारो वीनलयैकभूषणगुणग्रामस्य कल्पावधि ।
श्रीमच्चंद्रमणेर्बुधव्रजमहाचिंतामणेरर्णव-
प्रोद्यद्दानशिरोमणेः श्रुतिलसद्धर्मैकरक्षामणेः १
तदीय गुणवर्णने दशशतीमुखानां परं
सखेदमिव भोगिनः किमपि नैव शक्ताद्यभूत् ।
तदीय कुतुकान्मया यदिह किंचिदाविदितं
तदेतदखिलं पदे नरहरेश्चिरं तिष्ठतु २
यदपि हृदयहारि व्यंगमन्यच्चकास्ति
प्रतिपदमपि भानोर्वाग्विलासे रसाले ।
तदपि न च मयैतद्ग्रंथबाहुल्यभीत्या
प्रकटितामिह बुध्या भावनीयं बुधैस्तत् ३
अब्देलोचनरंध्रषड्विपु(यु)लसप्रस्ताकसे लक्षिते
मासे माधवसंज्ञके हरिदिने पक्षेबलक्षे भृगौ ।
पुन्यस्तंभनिवासिना बुधमुदेनंताभिधेरादरात्-
काश्यामिष्टकृपावशाद्विरचिता व्यंग्यार्थसत्कौमुदी ॥ ४ ॥

इति श्रीगौतमीतीरपुण्यस्तंभास्थितिमतिविलासशालिनीलकंठपंडिततनूज बालोपडितांगजश्रीत्र्यंबकपंडितात्मजानंतपंडितविरचिता श्रीमहाराजाधिराजप्रभुकुलातिलकाय मानश्रीवीरसिंहदेवतनूजप्रौढप्रतापद्यमणिमरीचिनिरस्तसकलजनदुःखौघध्वांतश्रीचंद्रभानुकुतूहलकुमुदवनविकासिनी रसमंजरी व्यंग्यार्थकौमुदी संपूर्णताम(गा)त् ॥ ॥ शुभमस्तु ॥ । संवत् १८१७ समौ नाम आषाढ ॥ ० ॥

इदं पुस्तकं कर्वोपनामक लक्ष्मणभट्टस्य स्वार्थे परार्थे श्रीकृष्णप्रीतये लिखापितं शुभमस्तु in a different hand

References.— Same as in No. 231.

रसमञ्जरीटीका
(व्यङ्ग्यार्थकौमुदी)

Rasamañjarīṭīkā
(Vyangyārthaumudī)

No. 234

245.
Viśrāma (i)

Size.— 12½ in. by 6 in.

Extent.— 30 leaves; 11 lines to a page; 40 letters to a line.

Description.— Country paper; old in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing clear and legible but not uniform; borders ruled in triple red lines; red pigment used occasionally.

The 34 introductory stanzas present in the Mad. and I. O. Mss are to be found here.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Ananta Paṇḍita.

Begins:—on folio 1ᵇ

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ श्रीगणपती ॥

सर्वे साधुजनाः सदायतहृदा सत्संप्रदायादलं
यत् ज्ञानाय कणादगौतममतान्यालोच्य तत्त्वार्थदान् ॥
वेदांतान् परिशीलयंति रहसि स्वानंदकंदाकरं
वंदे तं जगदीश्वरं दयितया सानंदमालिंगितं ॥ १ ॥ etc.

... ...

folio 3ᵇ व्यंजनामग्नचित्तेन गौतमीतीरवासिना ।
श्रीव्यंबकतनूजेन **पंडितानंतशर्मणा** ॥ ३३
रसिकभृतिभूपास्ति भुवि या रसमंजरी
व्यंग्यार्थकौमुदी तस्यास्तन्यते तत्कुतूहलात् । ३४ ।

Ends.—on folio 30ᵇ

उपकंठे कंठस्य समीपे अर्थात् मम वक्ष्यस्थले इत्यर्थः निवासो योग्यं ॥ सुकुमारशरीरस्य तीव्रतरतपनतापितस्य मार्गश्रांतस्य भवतोय ग्रीष्मसमये चंद्रोपलकलशाभ्यामिव पयोधराभ्यां आम्यामिति शीतलं विचकिलमालाः सुराभिमदृहृगभूतलमेव तापहरण प्रवणमितिभावः ॥

रसमंजरीटीकासमाप्त ॥

References.— Same as in No. 231.

रसमञ्जरीटीका
व्यंग्यार्थकौमुदी

Rasamañjarīṭīkā
Vyaṅgyārthakaumudī

No. 235

177.
1902-07.

Size.— 9 in. by 4 in.

Extent.— 121 leaves; 9 lines to a page; 38 letters to a line.

Description.— Country paper; old in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing clear, legible and uniform; borders of folios 1-8 not ruled and of folios 10 to end ruled in double black lines; slightly moth-eaten; folios 9-26 missing.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Anantapaṇḍita.

Begins.—folio 1[b]

॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

सव साधूजनाः सदायतहृदा सत्स(त्सं)प्रदायादलं
यज्ञानाय कणादगौतममतान्यालोच्य तत्वार्थदान् ॥

वेदांतान् परिशीलयंति रहासि स्वानंदकंदाकरं
वंदे तं जगदीश्वरं दयितया सानंदमालिंगितं ॥ १ ॥

कलितललितवंशी रंध्रसंधारणैक-
प्रवणचपल च(चं)चत्पात्रवामागुलीकं ॥
अभिनवजलदाक्षीवृंदचंद्राननश्री-
नियमित नयनांतं कोपि काकांतमीडे ॥ २ ॥

... ...

व्यंजनामग्नचित्तेन गौतमीतीरवासिना ॥
श्रीत्र्यंबकतनूजेन पंडितानंतशर्मणा ॥ ६ ॥
रसिककृतिभूपास्ति भुवि या रसमंजरी ॥
व्यंग्यार्थकौमुदी तस्यास्तन्यते तत्कुतूहलात् ॥ ७ ॥ etc.

folio 41[a] इति श्रीत्र्यंबकपंडितात्मजानंतपंडितविरचितायां रसमंजरी-व्यंग्यार्थकौमुद्यां सपरिकरं स्वीया निरूपणं समाप्तिमगात् ॥ छ ॥ श्री ॥

folio 55[b] इति etc.....परकीयानिरूपणं समाप्तिमगमत् ॥

folio 115[a] इति etc.....नायिकानिरूपणं समाप्तिम(गमत्)

folio 128[b] इति etc.....नायकनिरूपणं समाप्तिमगमत् ॥ छ

folio 138[b] इति etc.....अवस्थानिरूपणं समाप्तिमगमत् ॥

Ends.— folio 138[b]

तात इति यस्य कविकुलालंकार etc.

.....up to 16 व्यंग्यार्थकौमुदी संपूर्णतामगमत्

रसमञ्जरी
with टीका
समञ्जसार्था

Rasamañjarī
with com.
Samañjasārthā

No. 236

117.
1883-1884.

Size.— $12\frac{3}{4}$ in. by $6\frac{3}{5}$ in.

Extent.— 25 leaves; 21 lines to a page; 60 letters to a line.

Description.— Country paper; old in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing very small but clear and legible; hand-writing of the text sometimes bold. The Ms is complete.

Age.— The Ms appears to be old.

Author (of the comm).— Viśveśvara.

Begins.— folio 1[b]

Text आत्मीयं चरणं etc.

Comm. श्रीमहागणपतये नमः ।

हेरंबमंबुजाक्ष्यं त्र्यंबकमंबरमणिं च जगदंबां ।
प्रणमामि प्रकृतार्थप्रत्यूहसमूहहाताय । १ ॥
प्रणम्य सम्यक् प्रतिपत्तिरम्यं लक्ष्मीधराख्यां धिषणं धरायाः ।
विश्वेश्वरेण क्रियते समासात्समंजसार्था रसमंजरी या । २ ॥

प्रारीप्सितसमाप्तिप्रतिबंधकदुरीतविदलनार्थं कृतं मंगलं शिष्यशिक्षार्थं निबध्नाति । आत्मीयमिति etc.

Ends.— folio 25[b]

Text. हारं गुंफति तारकांतिरुचिरं अभ्याति कांचीलतां
दीपं न्यस्यति तत्र किं तु बहुलं स्नेहं न धत्ते पुनः
आलीनामिति वासकस्य रजनौ कामानुरूपां क्रियां
सा चिस्मेरमुखी नवोढमुमुखी दूरात्समुद्वीक्ष्यते ६४
श्रीरामाय नमः

Comm. आवृत्तिलाभाय उदितिः तिर्यग्भावे तद्दर्शनानुपपत्या समितितां वंचयंत्या क्रियादर्शनमित्यर्थः केचित्तु पूर्वार्द्धे नायिके च वर्त्ता वास एववासकः अधिकरणे घञ् ततः स्वा———

References.— Aufrecht's Catalogus Catalogorum part 1, page 495[b]; part II, page 116[a]; part III, page 106[a].
2 S. K. De : History of Sanskrit Poetics, Vol. I, pp. 252, 312.

This is the same work as described by Rajendralal Mitra in his Notices Vol. IX No. 3020. There the title of the commentary is given as व्यङ्ग्यार्थकौमुदी.

रसमञ्जरीटीका — Rasamañjarīṭīkā

No. 237 — 767. 1886–92.

Size.—11½ in. by 5½ in.

Extent.— 45 leaves; 12 lines to a page; 42 letters to a line.

Description.— Country paper, old, thick but well preserved; Devanāgarī characters; hand-writing, bold, clear and legible; folio 36 is coloured pink and is thinner than other folios; the Ms is complete; folio no 10 is marked as 9; fol. 21 as 20; fol. no. 24 repeated; fol. 30 marked as 29; fol. no. 37 repeated; fol. 16 missing.

Age.— The Ms is not very old.

Author.— Not mentioned.

Begins.—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

आत्मीयमिति हरः शिवो जयतीत्यर्घाहारः यः प्रिगतमामंगे दधानः स. निम्नोन्नतायां भुवि नीचोच्चप्रदेशे पुरतोऽग्रतः आत्मीयं चरणं दधाति धरति प्रियाया मृदुचरणयोर्व्यथा न स्यादिति भावः पुनस्तस्याः श्रमाशंकया तरोः पुष्पं स्वीयेनैव करेण कर्षति आकृष्याऽवचिनोति तस्या भूषो विरचनायेति भावः पुष्पमिति जातावेकवचनं शंकात्रासे वितर्के च इति विश्वः etc.

Ends:— folio 44

"—हंत खेदे वामभुवो वामे मनोहरे भुवौ यस्यास्तस्याः—"

रसमीमांसा
with छाया

No. 238

Rasamīmansā
with Chāyā
541.
1884-87.

Size.— $8\frac{1}{2}$ in. by 4 in.

Extent.— 30 leaves; 10 lines to a page; 29 letters to a line.

Description.— Country paper, old and whitish in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing, bold, legible and clear; borders ruled with double red lines; after the colophon of रसमीमांसा is added (on folio 30) some portion of "गौरिकसूत्र वृत्ति".

Age.— Śaka (Saṁvat in the Ms) 1703.

Author.— Gaṅgārāma Jaḍī.

Begins.—

श्रीगणेशाय नमः

व्यावलात्करफुत्कृतिनिरस्तपूर्वापरप्रचुतरविघ्नः
सव्यापसव्यलक्ष्यो गणाधिपो जयति सार्वभौमश्च ॥ १ ॥
नाभीसरोरुहोच्चैर्वदनसरोजासनोपरि स्थित्वा ।
त्रिभुवनमपू ामव या प्रदर्शयति सा सरस्वती जयति ॥ २ ॥
पदकौस्तुभभूषणं सदा चरणक्रांतफणींद्रमंडलं ।
कवितावदनालयोद्भवं हृति नारायणतातमाश्रये ॥ ३ ॥

अभिनवकौतुककारी गिरिवरधारी भवाब्धिसंहारी ।
कुंदनिकुंजविहारी मानसहारी हरीर्जयति ॥ ४ ॥
नत्वा राधादेवीं गगारामो जडीति यः ख्यातः
सोहं रसमीमांसां विवृणोम्यर्थप्रबोधसिध्यर्थं ॥ ५ ॥

प्रारब्धुमिष्टस्य ग्रंथस्य निर्विघ्नपरिसमाप्तिकामनया कृतं वस्तु-निर्देशात्मकं मंगलं शिष्याशिक्षायै निबन्धंश्चिकीर्षितं प्रतिजानीते बलरामेणाकाशं कलिंदकन्या यथानायि गंगारामेण तथा रसमीमांसाबालमनः ॥ १ ॥ बलरामेण कालिंदकन्या कन्या यमुनाकाशमूर्ध्वं यथानायि तथा गंगारामेण रसमीमांसापि रसविषयो विचारोपि अपि नाभावविचारपरिग्रहः बालानां मनः प्रतिनीयत इत्यन्वयः etc.

Ends.—

"गंगारामोन्नीतां रसमीमा(मां)सां विजानानः ।
पुरुषोत्तमस्तुतुष्टः सर्वज्ञ(ः)सोपि गोविंदः ॥ ११४ ॥

इति श्रीजडद्युपनामकगंगारामोन्नीता रसमीमांसा संपूर्णा । then follows the Commentary on this verse beginning with "गंगारामोन्नीता" and ending with शेषंपूर्ववदिति ११४ " followed by

"ग(गं)गारामेण कृता रसमीमांसा स्वनिर्नितोष्टिका ।
पुस्तकलालसमनसो विदुषो मनसोस्तु तोषाय ॥ ११५ ॥
नौका या भानुतरंगिण्याश्छाया मीमांसा समास्थाय
नवरसपात्रीभूता विहरंतः केन रामकृष्णांति ॥ ११६ ॥

इति श्रीजडद्युपनामगंगारामविरचिता छायाभिधा रसमीमांसाव्याख्या संपूर्णा ।

After this colophon of रसमीमांसा are written 9 verses of a work called " गैरिकसूत्रवृत्तिः" which ends with the following endorsement;—

" संवत् १७०३ प्लवनाम संवत्सरे आश्विनपूर्णिमायां समाप्तिमगात् "
(The year 1703 in this colophon appears to be a Śaka year though it is marked ' संवत् ').

References.— 1 Mss : Aufrecht i, 495[b] ; ii, 116[b] ; iii, 106[b].
2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, pp. 253, 291.
3 Printed editions : Benares, 1885.

रसरत्नप्रदीपिका Rasaratnapradīpikā

No. 239 19. 1874–75.

Size.— 9 in. by $3\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 51 leaves; 7 lines to a page; 26 letters to a line.

Description.— Country paper, very old, musty and somewhat worn-out; Devanāgarī characters; hand-writing, bold and legible but not uniform; borders ruled with double black lines; corners of some folios, slightly moth-eaten.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Mallarāja.

Begins.—

॥ श्रीगणपतये नमः ।

आनंदाय निरंतराय महते ज्ञानाय विश्वात्मने ।
नित्यायाक्षततेजसे सुमहतां गम्याय वै योगिनां ॥
नानाकारविधायिनेप्यविकृताकाराय चित्तांतरे ।
प्रोन्मीलद्रसरूपिणे भगवते तस्मै परस्मै नमः ॥ १ ॥
आसीद्गर्वितभूमिपालमुकुटव्याकीर्णरत्नावली ।
ज्योत्स्ना विच्छुरितांघ्रिपद्मयुगलः क्ष्मापालचूडामणिः ॥
विस्फूर्जत् प्रबलप्रतापनयनप्रकांतलोकत्रयः ।
श्रीहम्मीरमहीपतिर्वितरणप्रख्यातकीर्तिस्सदा ॥ २ ॥
शास्त्राणां पारदृश्वा प्रबलभुजबलो क्षिप्रवैरींद्रवृंदः ।
शश्वन्माणिक्यमुक्ता कनकवितरणैः पूरितांशः कवीनां ।
दिक्षुप्रख्यातकीर्त्तिः सकलगुणनिधिः प्रौढकंदर्पमूर्त्ति-
र्नारीणां चित्तजन्मानृपमुकुटमणिः शुद्धवंशप्रदीपः ॥ ३ ॥
लक्ष्मीकेलिनिकेतनं च विदुषां विश्रामभूमिः परा ।
वाग्देवी सुहृदालयं सुविपुलं धर्मज्ञमुख्यायनं ॥
नानाकौतुककारणं रसतरोर्बीजं कलाजन्मभू- ।
तस्मादल्लमहीपतिः समभवद्वीराग्रणी वीरहा ॥ ४ ॥
काश्यपं कोहलं चैवं मतंगं दति(त्ति?)लं तथा ।
विशाखिनं च माहेशं नाट्यं गिरिसुतामतं ॥ ५ ॥

नारदं तौंबरं चैव आर्जुनं रावणोदितं ।
पूर्वाचार्यैर्वि(र्वि)रचितं नाट्यार्णवमथापि च ॥ ६ ॥
नाट्यालोचनमानंदवर्द्धनं भरतोदयं ॥
भावप्रकाशनं चैव तथा शृंगारसागरं ॥ ७ ॥
इत्थमालोक्य शास्त्राणि विविधानि सुबुद्धिमान ।
करोमि रसिकस्यार्थं रसरत्नप्रदीपिका ॥ ८ ॥

Ends.---

" रसनीयं च यद्वस्तु सर्वं हि सुखमेव च
लौकिकं विषयोत्थं हि दुःखेनैव विमिश्रितं ॥ ६६ ॥
तस्मादनंतसुखदं पुण्यकीर्त्तिप्रवर्द्धनं ।
भजंतु सुरसं लोकाः रसं संसारसौख्यदं ॥ ६७ ॥

॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ इति श्रीमल्लराजविरचितायां **रसरत्नप्रदीपिकायां** रसविवेको नाम षष्ठः परिछेदः

वत्सरे बहुधान्याख्ये नारायणसुधीरिमां
लिलेखाश्विनषष्ट्यां हि रसरत्नप्रदी(पि)कां ॥ १ ॥ छ ॥

References.— 1 Mss : Aufrecht i, 495[b] under रसरत्नदीपिका ; ii, 116[a]. The author's name is given as Allarāja in No. 240.

रसरत्नप्रदीप Rasaratnapradīpa

No. 240 533. 1884-87.

Size.— 10½ in. by 4⅘ in.

Extent.— 8 leaves ; 10-12 lines to a page ; 48 letters to a line.

Description.— Country paper ; musty in appearance ; brittle ; Devanāgarī characters ; hand-writing clear and legible but not uniform ; borders ruled in two double black lines ; edges extremely damaged; red pigment used for topical headings ; folio-numbers are not visible.

The Ms is incomplete and fragmentary.

Age.— The Ms is old.

Author.— Allarāja.

Begins.—

.....द्वयभिचारिणश्चाष्टौ सात्विका इत्येवं चत्वारिंशद्भावगणिताः एषां च व्यभिचारिण्यन्येषां व्यभिचारो दृश्यते । etc.

On the same folio

इति श्रीमन्महाराजाधिराजश्रीमदल्लराजाविरचितायां रसरत्नप्रदीपिकायां चतुर्थो व्यभिचारिणां परिछेदः ॥

Four folios later

इति etc.....रसलक्षणं नाम पंचम परिछेदः ।

Ends.—

यथा वा शक्त्यंकेशक्तिभिन्नं लक्ष्मणं दृष्ट्वा रामः

गतप्रायारात्रिर्हिमवति गिरौ द्रोणशिखरे-
गतावत्सल्यैः ते गलकबलके किंचिदसवः
हनूमा(न)प्यार्यः क्षितिनिहितगात्रोऽकिमपरं
विधिर्वामारंभस्तदपि च मनोवांछि..... etc.....

References.— Same as in No. 239

रसरत्नहार Rasaratnahāra

No. 241 650. 1882-1883.

Size.— $9\frac{3}{4}$ in. by $4\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 6 leaves ; (or 3 double leaves) 7 to 11 lines to a page ; 32 to 38 letters to a line.

Description.— Country paper in good condition ; hand-writing ; bold and legible ; first 3 folios are sparsely written on while the last 3 folios are closely written ; there are in all 102 verses ; Devanāgarī characters ; In verse 2 at the beginning the title of the work is mentioned as रसरत्नहार while in the colophon it is stated as नवरसरत्नहार ; works mentioned ;

साहित्यदर्पण (fol. 3); भानुकृति (fol. 3); the Kāvyamālā edition contains commentary by the author in addition to the text.

Age.— The Ms appears to be not very old.

Author.— Tripāṭhī Śivarāma (beginning of the 18th century).

Begins.—

श्रीवेदव्यासाय नमः ॥ श्रीशं वंदे ॥
निरीक्ष्य विष्णोश्चरणारविंदनखेषु लक्ष्मीः प्रतिबिंबमस्मात्
दशावतारादपि मन्यमाना स्वाधिक्यमासीद्विदुषां सुखाय ॥ १ ॥
उद्ग्रथ्यते सर्वविचक्षणानां प्रीत्यै मयायं **रसरत्नहारः** ॥
गुणैरुपेतोखिललब्धकंठस्थितः स्याद्विदितो दिगंते ॥ २ ॥

Ends.—

जगति यद्यपि संति परः शता गुरुतमारचनाबुधबुद्धये
ननु तथापि मया न वृथा कृताऽगुरुतमा रचनाऽबुधबुद्धये ॥ १०१ ॥
गुरुपादांबुजद्वंद्वप्रसादावाप्तसन्मतिः ॥
त्रिपाठीशिवरामाख्यो हारं पूरितवानमुं ॥ १०२ ॥
इति श्रीत्रिपाठीशिवरामकृतो **नवरसरत्नहारः** संपूर्णतामगमत् ॥
लेखकपाठकयोः शुभं भवतु ॥ कल्याणमस्तु ॥ श्रीशं ॥

References.— See S. K. De : Sanskrit Poetics Vol. I, p. 318.

Mss— Aufrecht i, 496 ; ii, 116[a] and [b] ; iii, 106[a].

Editions— Kāvyamālā, Part 6, 1890 pp. 118–40.

रसरत्नहार with टीका (लक्ष्मीविहार)

Rasaratnahāra with ṭīkā (Lakṣmīvihāra)

No. 242

417.
1892–95.

Size.— 10½ in. by 4½ in.

Extent.— 18 leaves ; 13 lines to a page ; 46 letters to a line.

Description.— Country paper, old and whitish in appearance ; Devanāgarī characters ; hand-writing, bold, uniform and legible ; text written in the middle of folios ; on folio 1[a] picture of a neck-lace with jewels is drawn in lines with certain letters written on each jewel, the total number of jewels being 12 in all.

Age.— Saṁvat 1907 (तुरंग, अंबर, अंक, चंद्र,)
7 0 9 1

Author.— Śivarāma Tripāṭhī.

Begins.— folio 1[b]

॥ श्रगिणेशाय नमः ॥

Text.— ॥ श्रीः ॥

निरीक्ष्य विष्णोश्चरणारविंद-
नखेषुस्वीयं प्रतिबिंबं निरीक्ष्य ।
दशावतारादपि मन्यमाना
स्वाधिक्यमास्ताद्विदुषां सुखाय ॥ १ ॥

उद्ग्रथ्यते सर्वविचक्षणानां प्रीत्यै मयां यं **रसरत्नहारः**
गुणैरुपेतोखिललब्धवर्णकण्ठास्थितः स्याद्विदितो दिगंते ॥ २ ॥

स्यात्स्थायिभावोऽत्र रसो विभावै- ।
तथाऽनुभावैर्व्यभिचारिभिश्च ॥
आरोप्यमाणः क्रमशः प्रकर्षं ।
यथोचितैस्सात्विकसंयुतैश्च ॥ ३ ॥

Comm. सीताकराज्वसृदुकालितपादपद्म- ।
तस्या मुखं जलजसुंदरमीक्ष्यमाणः ॥
रत्यन्वितस्य मदनस्य रुचिं दधानः :
श्रीमान् रघुप्रभववंशपातीर्विरेजे ॥ १ ॥

ग्रंथादौ कृत मंगलं शिष्याशिक्षायै निबध्नाति ॥ निरीक्ष्येति etc.

Ends.— folio 31[b]

Text.— जगति यद्यपि संति परः शता गुरुतमारचना बुधबुद्धये ।
ननु तथापि मया न वृथा कृता गुरुतमा रचना बुधबुद्धये ॥ १०१ ॥
गुरुपादांबुजद्वंद्वप्रसादावाप्रसन्मातिः ॥
त्रिपाठीशिवरामोख्यो हारं पूरितवानमुम् ॥ १०२ ॥

इति त्रिपाठीशिवरामकृतो रसरत्नहारः समाप्तः ॥
भूयान्मंगलमग्रे तुरंगांबरांकचंद्रमितेब्दे व्यलेखि ।

Comm.— " इति श्रीमच्छिवरामत्रिपाठिकृतो लक्ष्मीविहारः समाप्तः ॥ भूयान्मंगलमग्रे । शतात्परे इति विगृह्य पंचमीति योगविभागाद्वाहुलकाद्वा समासे रांजदंतेति परनिपाते पारस्करादित्वात्सुटिश्रुत्वेन सिद्धं परः शता इति पदम् ॥

References.— 1 Mss : Aufrecht ii, 116[b]. Stein 64 (only com.) ; iii, p. 106[a] refers to this Ms.

2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 318.

3 Printed edition : Kāvyamālā part 6, p. 140ff.

रसविलास

Rasavilāsa

No. 243

337.
1884-86.

Size.— $9\frac{1}{8}$ in. by $3\frac{7}{8}$ in.

Extent.— 22 leaves ; 12 lines to a page ; 25 letters to a line.

Description.— Country paper ; old in appearance ; Devanāgarī characters ; small hand-writing ; borders ruled with double lines not properly ruled and hence appearing shaky; double daṇḍas used on some folios ; on the last few folios some words marked out by red pigment ; incomplete ; the following authors and works have been mentioned in the text:—

दंडिन् (fol. 1 and 2) ; ध्वनिकार (fol. 1) ; काव्यप्रकाशकृत् (fol. 2 and 18) ; जयदेव (fol. 2) ; प्रदीपकार (fol. 2) ; श्रीवत्सलाञ्छन (fol. 3) ; अग्निपुराण (fol. 3) ; साहित्यदर्पण (fol. 3) ; मालतीमाधव (fol. 10) ; भरत (fol. 17).

The colophon on folio 18 reads.

" इति श्रीच्छुक्लभूदेवविरचिते रसाविलासे द्वितीयस्तबकः । "

Folios missing are:— 4, 5, 6, 7, 8, 12 and 13.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Bhūdeva Śukla or Śukla Bhūdeva (see p. 305 of S. K. De's Sanskrit Poetics).

Begins.—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

चारुकाव्यसमुत्पन्नमनोवृत्त्या विनाशीते ।
अज्ञानां शेस्फुरन्नव्यादात्मा नवरसात्मकः ॥

इह तावत्कालीदासादीनामिव यशोविस्तारायनेकश्रेयः साधनीभूत काव्यस्य शब्दार्थौ शरीरपदेऽभिषिक्तौ यमकादयः etc.

Ends.— folio 27[b]

" उदाहरणं । दयितस्य गुणाननुस्मरंती शयने संप्रति या विलोकितासीत् ।
अधुना खलु हंत सा कृशांगी गिरमंगीकुरुतेऽपि भाषितापि ।

References.— *For Mss* See— Aufrecht i, 496[b]; ii, 116[b]; iii, 106[a].

S. K. De : *Sanskrit Poetics* Vol. I, p. 303.

" The India Office Ms of the present work contains only 3 stabakas and the beginning of the 4th. ".

Grantharatnamālā, iii, 1889, is an edition of the drama Dharmaviyaya Nāṭaka by Bhūdeva Sukla. See also P. K. Gode's Note in Annals Vol. XIII. p. 183.

रसाविलास Rasavilāsa

No. 244 594. 1887-91.

Size.— $9\frac{1}{4}$ in. by $4\frac{1}{8}$ in.

Extent.— 15 leaves; 11 lines to a page; 32 letters to a line.

Description.— Country paper, old and worn out; Devanāgarī characters; small and irregular hand-writing; borders ruled with double lines not properly ruled; colophon of प्रथमस्तबक is found on folio 8; incomplete; in addition to the authors mentioned in No. 243 we have शार्ङ्गदेव mentioned on folio 13 of this Ms.

Age.— The appearance of the Ms is old.

Author.— Śukla Bhūdeva or Bhūdeva Śukla.

Begins.—

श्रीगणेशाय नमः ॥

चारुकाव्यसमुत्पन्नमनोवृत्त्या विनाशिते ॥
अज्ञानां शेस्फुरन्नव्यादात्मा नवरसात्मकः ॥ १ ॥

इह तावत्कालिदासादीनामिव यशोविस्तारार्थिनेकश्रेयः साधनीभूतस्य काव्यस्य शब्दार्थौ शरीरपदेभिशक्तौ etc.

Ends.--folio 15[b]

"यथा वाममानादेयं कनकं न देयमथवा स्वप्नेपि हालाहलं नस्तहस्तरुणी जनेन कुटिलं व्यालेपि कोपोदयः । न स्तोत्रेण मुखं द्विषापि कृतया दुःखं न चानिंदया श्रीविश्वेशदयावशादपरथा सेपा दशामे(ऽ)धुना ॥ अत्र वदंति । शांतो नाम रस...

References.— See remarks on No. 243.

रसासिन्धु — Rasasindhu

No. 245 — 595. / 1887-1891.

Size.— 11$\frac{3}{8}$ in. by 5$\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 41 leaves; 15 lines to a page; 48 letters to a line.

Description.— Country paper in good condition Devanāgarī characters; hand-writing, clear and legible; characters in the first half of the Ms are bolder than those in the 2nd half which is rather closely written; on some folios certain words have been marked out by red pigment; the work consists of 14 chapters (*ratnas*), the colophons of different chapters being found on the following folios--3, 8, 9, 10, 12, 20, 22, 24, 32, 33, 38, 39, 40 and 41. (for other details and the probable date see P. K. Gode's note in Calcutta Oriental Journal Vol. II, No. 1, pp. 30-32.

Age.— The Ms appears to be not very old.

Author.— Pauṇḍrīka Rāmeśvara.

Begins.—

श्रीमहागणाधिपतये नमः ॥

श्रीमान् श्रीकृष्णोसौ शृंगारनायको विजयतेतराम् ॥
पद्मास्येकृतरुचिरुत्स्मितोदशास्ये
भक्तौघे कृतकरुणोविमार्गरौद्रः ॥
वीरोरिधनुकृतभीरधर्मकुत्सी
निश्चित्रो जयति हरिर्विविक्तरूपः ॥ १ ॥
श्रीपौण्डरीकेण मनोज्ञबुद्धिना
रामेश्वरेण प्रविलोक्य यत्नतः ॥
साहित्यसिद्धांतमनेकतंत्रतो
विरच्यते(ऽ)सौ रसासिन्धुरुन्मणिः ॥ २ ॥

Ends.—

"इति रसाभासभावाभासावुक्तौ ॥

॥ इति श्रीमत्पौण्डरीकरामेश्वरकृते रसासिंधौ भावादिनिरूपणं नाम चतुर्दशरत्नम् ॥ १४ ॥

References.— This is the only Ms referred to by Aufrecht iii, 106ᵃ. and S. K. De (Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 302).

रसार्णवसुधाकर

Rasārṇavasudhākara

Nō. 246

89.
1907-15.

Size.— $8\frac{1}{4}$ in. by $6\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 347 leaves ; 15 lines to a page ; 24 letters to a line.

Description.— Modern foolscap paper with water lines; Devanāgarī characters ; hand-writing, bold, legible and beautiful through out ; folio-numbers are written in either margins.

Age.— The Ms is a modern copy.

Author.— Śingabhūpāla.

Begins:—

अथ रसार्णवसुधाकरः
श्रीगणेशाय नमः ।

श्लो० ॥ शृंगारवीरसोहर्दमौग्ध्यधैर्यात्यसौरभम् ।
लास्यताण्डवसौजन्यं दाम्पत्यतद्भजामहे ॥ १ ॥ etc.

Ends.—

" इति श्रीमदांध्रमंडलाधीश्वरप्रतिगंडभैरवश्रीयनपोतनेन्द्रनंदनभुजबलभीम श्रीशिंगभूपालविरचिते **रसार्णवसुधाकर**नाम्नि नाट्यालंकारशास्त्रं भावकोल्लासो नाम तृतीयोल्लासः ॥

॥ श्रीतोयशैल वसतिस्समालनीलो
जीयाद्धरिर्मुनिचकोरसुशारदेंदुः ।
लक्ष्मीस्तनस्तबककुंकुमकर्दमश्री-
संलिप्तनिर्मलविशालभुजांतरालः ॥
मलयगिरिनिवासी मारुतो यच्छतांग-
स्तरुणशिशिरदिमर्यत्सुहृदुण्यकीर्तिः ।
चरति चिरमनंगः क्वापि कैरप्यदृश्य-
स्स जयतु रसिकौघैर्वंदितः पंचबाणः ॥
आशेषाणां द्विजनुषामाशीर्वादपरंपरा ।
तरंगयतु कल्याणं कवीनां चायुरायतं ॥
रसार्णवसुधाकरनामकं नाट्यालंकारशास्त्रं समाप्तम् ॥

References.—1 Aufrecht's Catalogus Catalogorum part I, page 497[a]; Part II, page 116[b]; Part III, page 106[a].

2 S. K. De : History of Sanskrit Poetics Vol. I, page 242f.

3 Printed Edition : This work is published in Trivendrum Sanskrit Series, Vol. L., 1916.

रसिकजीवन Rasikajivana

No. 247 151. 1866–68.

Size.— $12\frac{7}{8}$ in. by $5\frac{5}{8}$ in.

Extent.— 137 leaves plus 4 blank leaves and 2 card board covers of the bound volume; 11 lines to a page; 35 letters to a line.

Description.-- Modern paper with water marks; somewhat of a blueish colour; Devanāgarī characters; thick, bold and uniform hand-writing; the Ms bound in leather; the first blank leaf bears the embossed stamp of the Elphinstone college, Bombay; the work is complete in 10 prabandhas; the colophons of the different prabandhas are to be found on the following folios :—

Prabandha	Colophon on folio	Prabandha	Colophon on folio
I	10	VI	93
II	22	VII	107
III	57.	VIII	118
IV	71	IX	129
V	80	X	137

The anthology quotes from numerous authors, some of whom are as under:—

1 Gadādhara (author himself)	fol. 1 etc.	20 Vācaspati	fol. 6
2 Śaṅkara guru	,, 1 etc.	21 Bilvamaṅgala	,, 6
3 Damodarabhaṭṭa or Domodara	fol. 2	22 Rāghavacaitanya	,, 6
4 Lakṣmaṇa	,, 2	23 Murāri	,, 7
5 Bhavabhūti	,, 2	24 Sadāśiva	,, 7
6 Sārṅgadhara	,, 3	25 Śrīdatta	,, 7
7 Caṇḍeśvara	,, 3	26 Kumuda	,, 7
8 Amaruka	,, 3	27 Raghunātha	,, 7
9 Bhāratīkavi	,, 4	28 Khaṇḍaprāśasti	,, 9
10 Gaṇapati	,, 4	29 Rāmacandra	,, 9
11 Giridhara	,, 4	30 Śrīharṣa	,, 9
12 Deveśvara	,, 4	31 Harigaṇa	,, 9
13 Keśava	,, 4	32 Hanumat	,, 11
14 Goṭhīmiśra	,, 5	33 Rudra	,, 12
15 Ghanaśyāma	,, 5	34 Mādhava	,, 12
16 Bhānukara	,, 5	35 Ambaṣṭa	,, 13
17 Candracūḍa	,, 6	36 Akabara Kālidāsa	,, 14
18 Mayūrabhaṭṭa	,, 6	37 Dharaṇīdhara	,, 16
19 Mahādeva	,, 6	38 Bāṇa	,, 21
		39 Vastupāla	,, 23
		40 Vallabha	,, 26

41 Bhoja fol. 27
42 Abhinavagupta ,, 27
43 Mallabhaṭṭa or Mallībhaṭṭa ,, 28
44 Parimala ,, 28
45 Pralhādana ,, 29
46 Umāpati ,, 29
47 Kālidāsa ,, 30
48 Anandavarddhana ,, 30
49 Lakṣmīdhara ,, 31
50 Jagannātharāya or Paṇditarāya ,, 34
51 Kṛṣṇamiśra ,, 38
52 Subandhu ,, 39
53 Bhartṛhari ,, 43
54 Govindarāja ,, 41
55 Bhorānatha ,, 45
56 Govardhana ,, 42
57 Bilhaṇa ,, 43
58 Candrakavi ,, 43
59 Vyāsa ,, 43
60 Candraka ,, 43
61 Gāṅgadeva ,, 45
62 Puṣpākara ,, 46
63 Nāgendra ,, 47
64 Vaidyabhānu ,, 48
65 Māgadhamādhava ,, 49
66 Śaktikumāra ,, 51
67 Vararuci ,, 58
68 Śaṅkara ,, 60
69 Bhāsa ,, 63
70 Kumudākara ,, 65
71 Revākara ,, 65
72 Vālmiki ,, 67
73 Kumāradāsa ,, 67
74 Devabodha ,, 68
75 Jayadeva ,, 69
76 Trivikrama ,, 70
77 Daṇḍin ,, 77
78 Ṣāṇmāsika ,, 86
79 Morikā (poetess) ,, 86
80 Rājaśekhara ,, 87
81 Ākaśapoli ,, 87
82 Śakuna ,, 87
83 Mahānāṭaka ,, 89
84 Maithila ,, 90
85 Nidrādaridra ,, 91
86 Vāyūmiśra ,, 91
87 Candra ,, 95
88 Vāsudeva ,, 96
89 Pāṇini ,, 97
90 Bhojaprabandha ,, 97
91 Vāṇivilāsa ,, 98
92 Ratnākara ,, 98
93 Adbhutapuṇya ,, 99
94 Uḍḍīyakavī ,, 100
95 Māgha ,, 104
96 Śrīpāla ,, 107
97 Rākṣasapaṇḍita ,, 109
98 Acala ,, 109
99 Avantivarman ,, 111
100 Bānabhadra (see No. 38) ,, 112
101 Kṣemendra ,, 112
102 Kalaśa ,, 112
103 Raghupati ,, 113
104 Dharmadāsa ,, 113
105 Vidyapati ,, 114
106 Kumāranāyaka ,, 115
107 Kaṅkana ,, 116
108 Rājeśvara ,, 117
109 Śvetambara ,, 117
110 Lakṣmī Kavi ,, 119

111 Līlāvatikara	,, 120	117 Dhanapāla	,, 129
112 Roudra	,, 120	118 Candradeva	,, 130
113 Veṇīsaṁhara	,, 123	119 Vijjikā (poetess)	,, 130
114 Yaśovarman	,, 124	120 Ravigupta	,, 132
115 Indrakavi	,, 124	121 Viṣṇu	,, 133
116 Cāṇakya	,, 129	122 Vasiṣṭha	,, 133

Age.— A modern copy from an old Ms made in 1866.

Author.— Gadādharabhaṭṭa, son of Gouripati and grandson of Dāmodarabhaṭṭa.

Begins.—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ श्रीशं वंदे ॥

आहृतकुपित भवानीकृतकरमालादिबंधनव्यसनः ।

केलिकलाकलहादौ देवो वः शंकरः पायात् ॥ १ ॥

विरंचि नारायण वंदनीयो मानं विनेतुं गिरिशो(ऽ)पि यस्याः ।

कृपाकटाक्षेणानि व्यपेक्षते सा(ऽ)वतु वो भवानी ॥ २ ॥

उत्फुल्लमानसरसीह चारु मध्यं

निर्यन्मधुव्रतभरद्युतिहारिणीभिः ॥

राधाविलोचनकटाक्षपरंपराभि-

र्दृष्टो हरिस्तव सुखानि ततो तु कामं ॥ ३ ॥

उमातनूजेन गदाधरेण प्रत्युद्भवं सेवितशंकरेण ॥

गौरीशपुत्रेण रसज्ञहेतोर्विरच्यते कश्चन काव्यबंधः ॥ ४ ॥

इहोदाहरणं नानाकविनिर्मितसूक्तयः ॥

लिख्यंते लक्ष्यवस्तूनां लक्षणान्यपि कुत्रचित् ॥ ५ ॥

Ends.—

"शूरा संति सहस्रशः प्रतिपदं विद्याविदो(ऽ)नेकशः

संति श्रीपतयो निरस्तधनदास्तेपि क्षितौ भूरिशः ॥

येचाकर्मण्यनिरीक्ष्य वान्यमनुजं दुःखार्दितं यन्मनः

तादृप्यं प्रतिपद्यते जगति ते सत्पुरुषाः पंचषाः ॥ १९ ॥

॥ भर्तृहरेः ॥

इति श्रीभवानीभावनासक्त शांकरभट्टदामोदरभट्टसूनुश्रीगौरीपतिसूनु गदाधरभट्टेन विरचिते रसिकजीवने दशमः प्रबंधः पूर्णः ॥ १० ॥ संपूर्णोयं रसिकजीवनाख्यो ग्रंथः ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ग्रंथसंख्या ३१४२

References.— Aufrecht records the following Mss of the work:—

(1) Paris (D 217.) fragmentary.

(2) Bühler 554 (Z. D. M. G. Vol. 42, 530).

(3) BL. 94 (in Private Libraries in Bombay Presidency in 1893).

No (1) above is described by Regnaud in *La Rhetorique Sanskrite* p. 379.

See S. K. De : *Sanskrit Poetics* Vol. I, p. 291.

No *(2)* is the same as the present Ms because the 1866-68 collection was formerly at the Elphinstone College Bombay.

रसिकप्रिया Rasikapriyā

No. 248 1462. / 1887-91.

Size.— 7¼ in. by 7 in.

Extent.— 75 leaves ; 15 lines to a page ; 20 letters to a line.

Description.— Country paper ; very old, thin and extremely worn-out; Devanāgarī characters; colophons, topical headings and verse-numbers in red ink ; borders ruled with double red lines ; double red daṇḍas used ; the Ms is stitched in the form of a note-book; the work begins on folio 44 and ends on folio 118 (=75 folios); folios from 118 onward contain some other miscellaneous and incomplete works ; a few folios are left blank at the end.

Age.— Saṁvat 1739.

Author.— Indrajit.

Begins.—

॥ ६ ॥ श्री ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
श्री ॥ अथ रसिकप्रियाभाषा केसवदासकृत लिख्यते ॥
श्री ॥ कृष्ण..... ॥ श्री ॥ एकरदनगजवदन etc.

Ends.— on folio 117--118

" केसवकसनाहासकाहु । etc....रसिकप्रियाकी रीति ॥ १६ ॥ इति श्रीमन्महाराजकुमारश्रीइंद्राजितविरचितायां रसिकप्रियायां रसअनरसवर्णनं नाम षोडशप्रभावः ॥ १६ ॥ ॥ जबलगि सूरिजमेसगिरि । जबलगि ताराचंदातांइहुपुस्तकनंदज्यो । जिणिदिद्वैआनंद ॥ १ संबत् १७३९ ॥ वर्षे प्रथम चैत्रमासे शुक्लपक्षे पूर्णमास्यां तिथौ चंद्रवासरे सुश्रावकपुन्यप्रभावकउसेवालज्ञातीयमुहणौतगोत्रे मुहताश्रीरायचंदजीतत्पुत्रपवित्रस्वधर्मरतमुह । ता श्रीनरहरदासजी । तत्पुत्रपवित्रषद्दर्शनभक्ति श्रीदयालदासजी विनोदार्थे लिषापितं ॥ ॥ लिखितं श्रीकिसनगढमध्ये श्वेतांवरदेवदत्तेन नागौरीतपागछे ॥ शुभं भवतु ॥ श्रीः ॥ श्रीः श्रीः ॥

References.— 1 Mss : Aufrecht mentions only one Ms from this collection ; viz No. 252.

2 S. K. De also refers to the same Ms in his Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 286.

रसिकप्रिया — Rasikapriyā

No. 249 — 748. 1895-1902.

Size.— $5\frac{1}{4}$ in. by 8 in.

Extent.— 83 leaves ; 17 lines to a page ; 18 letters to a line.

Description.— Country paper ; very old, musty, brown and brittle ; folios are stitched in a book form ; Devanāgarī characters ; hand-writing, bold uniform and legible; colophons, double daṇḍas and topical headings in red ink ; borders ruled with two double lines ; the Ms has 16 prabhāvas ; the number of folios is 84 (83 + 1 blank).

Age.— Saṁvat 1746.

Author.— Indrajit.

Begins.—

"॥ श्रीगणेसायनमः ॥

अथ श्रीरसिकप्रियालिषिते ॥ कवित्तछप्पै ॥ एकरदनगजवदनसदनबुधि-मदनकदनसुत ॥ etc.

Ends.— folio 82

इति श्रीमन्महाराजकुमारश्रीइंद्रजीतविरचिताया(यां)रसिकप्रियायां रस-अनरसवरननं नाम षोडसप्रभाव ॥ संवत् १७४६ फागुण वदि ९ ॥ सुभमस्तु

Then follow two pages of a दोहा.

References.— Same as in No. 248.

रसिकप्रिया Rasikapriyā

No. 250 418. 1892–95.

Size.— 8 in. by $4\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 101 leaves; 21 lines to a page; 11 letters to a line.

Description.— Country paper, old, slightly moth-eaten but well preserved; Devanāgarī characters; the folios are bound in a book with cloth binding; hand-writing bold, clear and legible; verse-numbers and topical headings marked out with red pigment; borders ruled with triple black lines; the Ms contains 16 prabhāvas comprising folios 1 to 101; after folio 101 there are 9 unnumbered folios of a work called पाण्डवगीता containing verses 1 to 71.

Age.— Saṁvat 1729.

Author.— Indrajit.

Begins.—

॥ श्रीगुरुभ्योनमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीपुरुषोत्तमाय नमः ॥
अथ रासिकप्रिया लिख्यते ॥ एकरदनगजवदन etc.

Ends.— folio 100–101

" इति श्रीरासिकप्रियायां श्रीमन्महाराजकुमारइंद्रजितविरचितायां रसअनरसवर्णनं नाम षोडशः प्रभावः ॥ १६ ॥

मंगलं लेखकानां च पाठकानां च मंगलं ॥
मंगलं सर्वलोकानां भूमौ भूपति मंगलं ॥ १ ॥

संवत् १७२९ वरषे भाद्रपदमासे कृष्णपक्षे त्रयोदशीयां शनीवासरे ॥ (ज्योतिर्विद्यालस्येदं पुस्तकं ॥ श्रीरस्तु लेखकपाठकयोः ॥) शुभमस्तु ॥ श्री कृष्णाये नमः ॥ छ ॥ श्री ॥ श्री ॥

(The bracketed portion of the above colophon is written on a background of yellow pigment and in different ' and.)

References.— Same as in No. 248.

रसिकप्रिया Rasikapriyā

No. 251 747 (i). 1895–1902.

Size.— $10\frac{3}{4}$ in. by $7\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 32 leaves ; 28 lines to a page ; 26 letters to a line.

Description.— Country paper ; very old, musty and worn out ; Devanāgarī characters ; hand-writing bold, careful and legible ; verse-numbers, colophons, double daṇḍas and topical headings in red ink ; borders ruled with double red lines ; the Ms is folded in book-form, containing other works also.

Age.— Saṁvat 1835.

Author.— Indrajit.

Begins.---

" श्रीसरश्व(स्व)त्यै नमः ॥
अथ रसिकप्रिया लिष्यते ॥ छप्पै ॥ "
ऐकरदनगजवदन etc.

Ends.— on folio 32

"इति श्रीमन(न्)महाराजकुमारश्रीइंद्रजीतबीरचिताय।रसिकप्र(प्रिया)-यां रसअनरसलछिनवरननं नाम पसटदसोप्रभाव ॥ १६ ॥ इति श्रीनापारासि-कप्रया संपूर्ण ॥ श्री ॥ जाट्स पुसतकं द्रिष्टवाताद्रिसतं लपितं मया । जदिसुंद्ध-मसुद्धं वा मम दोपो न दीयते ॥ श्रीश्रीश्रीश्रीश्री ॥ वसापस् ९ संवत् १८३५ न संपूर्ण ॥

After this begins another work called " गुननाममंजरी ".

References.— Same as in No. 248.

रसिकप्रिया — Rasikapriyā

No. 252 — 379. 1895-98.

Size.— 10½ in. by 4½ in.

Extent.— 42 leaves ; 13 lines to a page ; 40 letters to a line.

Description.— Country paper ; very old, musty and brittle ; Devanāgarī characters ; hand-writing bold and legible ; verse-numbers, topical headings, daṇḍas and colophons written in red ink ; borders ruled with triple red lines ; marginal notes on some folios.

Age.— Saṁvat 1738.

Author.— Indrajit (called as Mahārājakumāra).

Begins.---

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥
एकरदनगजवदनसदनबुधिमदनकदनसुत । गवरिनंदआनंदकंदजंगवंदचंद-जुत । सुखदायकदायकसुकित्तिगणनायकनायक । खलघायकघायकदरिद्दसब-

लायकलायक । गुरुगणअनंतभगवंतभवभगतिवंतभवभय हरन । जयकेशवघास-निवासनिधिलंबोदरअसरनसरन ॥ १ ॥ श्रीवृषभानुकुमारिहेतुश्रृंगाररूपभय । बासहासरसहरेमातबंधनकरुणामय । केशाप्रतिआतिरुद्रवीरमास्यौवत्सासुर । भय-दावानलपानपीयौबीभत्सबकातुर । अतिअद्भुतवंचिविरंचिमातिशांतसुसंतनिसो-चिचित । काहिकेसवसेव कुरासिकजननवरसमयव्रजराजनित ॥ २ ॥ etc.

Ends.—

" केसवकरुनाहासकहु । अरुबीभत्सु सिंगारु । वरनतवीरभयानकहि । संतत औरुविचारु ॥ १२ ॥ भयउपजैबीभत्सतै । अरु सिंगार तैं हासु । केसव अद्भुतवीर तै । करुनाकोपप्रकासु ॥ १३ ॥ इह विधिकेसवदासरस । अनरसकहे विचारु । वरनतभूपालपरीजहा । कविकुललेहुसुधारि ॥ १४ ॥ जैसैंरासिकप्रिया-विना । देपीयैदिनदिनदीन । त्यौं ही भाषा कविसबै । रासिकप्रियाकरिहीन ॥ १५ ॥ बाँहरतिमतिअतिपढै । जानैसबरसरीति । स्वारथुपरयारघुलहै । रसिकप्रि-याकाप्रीति ॥ १६ ॥

इति श्रीमन्महाराजकुमारश्रीइंद्रजितविरचितायां रासिकप्रियायां रस-अनरसवर्णनं नाम षोडसप्रभावः ॥ १६ ॥ परिसमाप्ता चेयं रासिकप्रिया ॥ लिखिता च । संवत् १७३८ वर्षे श्रीमुलताणमध्ये । वा० हर्षनिधानासिष्य पं० पुण्यतिलकेन स्ववाचनार्थं ॥ पांडेकरमचंदसानिध्यात् ॥ शुभं भूयात् ॥

References.— Same as in No. 248.

रासिकप्रिया Rasikapriyā

No. 253 1471. / 1891-95.

Size.—10¼ in. by 4½ in.

Extent.— 33 leaves; 16 lines to a page; 42 letters to a line.

Description.— Country paper, thick, brittle and worn out; Deva-nāgarī characters; hand-writing, bold, clear and legible; verse-numbers, topical headings and double daṇḍas in red ink; borders ruled with double red lines; edges right and left ruled with single red lines.

Age.— Saṁvat 1726.

Author.— Indrajit.

Begins.---

॥ ६० ॥ सकलपंडितशिरः कोटीरहीरायमानपंडित श्रीप ॥
श्रीपद्मविजयगणिगुरुभ्यो नमः ॥
एकरदनगजवदन । etc.

Ends.--

इति श्रीमन्महाराजकुमारइंद्रजिद्विरचितायां रसिकप्रियायां अरसवर्णनं नाम षोडशः प्रभावः संपूर्णः ॥ १६ ॥ त समाप्तो समाप्ताचेयं रसिकप्रिया ॥ छः ॥ संवत् १७२६ अब्दे मार्गशीर्षशुक्लसुन्यैकादशी ११ तिथौ भौमवारे श्रीअहम्मदाबादसमीपवर्त्तिखापुरश्रीविजीरपुरे सकलपंडितमंडलीमंडनपंडित-श्रीनयाविजयगणिशिष्योपाध्याय श्री ॥ श्रीजसाविजयगणितभानुपं०श्रीपद्मवि-जयेंग । शिवेंनेय सकलपंडितश्रीसभा भामिनीभालस्थलतिलकायमानपं० श्रीतत्वविजयगणितद्भ्रातृग । श्रीलक्ष्मीविजयेन लिपी चक्रे ग्रं० १५००। शुभं भवतु । श्रेयोस्तु लेखकपाठकयोः ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

References.— Same as in No. 248.

रसिकप्रिया
with विवरण

Rasikapriyā
with Vivaraṇa

No. 254

1472.
1891–95.

Size.—$10\frac{1}{4}$ in. by $4\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 71 leaves ; 14 lines to a page ; 45 to 60 letters to a line.

Description—Country paper ; very old, musty, brittle and worn out; Devanāgarī characters ; text in bold hand than the commentary which is written between the lines of the text ; hand-writing clear and legible ; borders ruled with triple red lines ; edges, right and left, ruled with single red lines ; the Ms has 18 *prabhāvas* and commentary thereon.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author (1) of the text— Indrajit,

(2) of the com.— Kuśaladhīra.

Begins.—

Text.— ॥ ९ ॥ गणेशायनमः ।

ऐकरदनगजवदन etc.

comm.— ॥ ९ ॥ भवा..... ॥ सरसविमानासगरिभद्रा । प्रणमीसद्गुरुपाय । रासिकप्रीआनीहुं रासिकावातलिषुं विगताय ॥ १ ॥ अलपबुद्धीकारणअलय । लिंषुटबोलवलेस । बाधइबुधिजिणिवाचतां । करिवउपजइनक्लेस ॥ २ ॥ etc.

Ends.—

Text.— " इति श्रीमन्महाराजकुमारश्रीइंद्रजितविरचितायांरासिकप्रियायां अनरसवर्णनं नाम षष्टादश प्रभावः १६ संपूर्णोयं ग्रंथरासिकप्रिया श्रीरस्तु लेषकः(क) पाठकयोः भद्रं भूयात् श्री । छः ।

Comm.— " अथ विवरणकर्त्ता पोतानीप्रशस्ति लिषई छै । जोधपुरइंजुगतिसुं अधिक आणीअंगिउदिम । सतरसयंचउवीस । मास मगासिरातिथिपूनिम । रासिकाप्रियानोरासिक । वातमइरच्योजुविवरण । सुपरइं सोधिज्यो । कहइइ-मधीरकविजण । मइंलिष्यो अरथओम नरली । अलपबुद्धीकारण इसउ-वाचतांविगति करिवाविज्योगतिजातिसंमतबइजिसो ॥ १ ॥ गाछिपरतरगछ-पती । सूरिगुणकरीसुसोभित । श्रीजिनमाणिकसूरिसीसतसुसुभमातिसुविहित । वाचकश्रीकल्याणधीरपारिषवंसथुणियइ । शिष्यतासु अतिदष्य । सिद्धसाधक-धुरि सुणियइ । कल्याणलाभचढतीकला । वरवाचक कुलकीत्तिहर । प्रति-बोध्येजिणि यवनाधिपतिजहांगीरजगछत्रधर ॥ २ ॥ तसुपदपंकजअली । कुसलधीरपाठककहीयइ । विवरणातिण वातमें लिष्य उजिणिगतिजातिलहीयइ । रासिकप्रियागुणरहसुधिपति.....त्युरसुपिसुणिलेज्यो । लिख्यो अरथमें अलप । दोसातिणएहमदेज्यो । विसतारभेद बहुविबुधसुपि । निहचलचितसंभ-लिनिपुण । हरकरीअरथसूधउपादे.....ज्योसगुण ॥ ३ ॥ युगवरश्रीजिन-चंद । सूरिराजइं सुविचारी । लहिअवसरमनरली । हरषधरिनइं हितकारी । कुशललाभाशिषकथन । लिष्योविवरणचितला.....विबुधसुपिजुप्रवरदाई कविधीरकहइआदरकरीसुमति सुपरिओसंग्रहउ । सुथअरथसुधारीवाचतां जग-पुभमइं जिमजसलहउ ॥ ४ ॥ इ.....रासिकप्रियार्थविवरण-

उपाध्यायश्रीकुशलधीरकृतसमाप्तं ॥ श्रीरस्तु । शुभमस्तु सकलसिद्धिरस्तु-लेखक पाठकयोः श्रीः ।

References.— Aufrecht does not mention रसिकप्रिया with विवरण in his Catalogus Catalogorum.

लघुकाव्यप्रकाश
with **वृत्ति**

Laghukāvyaprakāśa
with vṛttī

No. 255

779.
1886-92.

Size. — $9\frac{1}{2}$ in. by $3\frac{2}{5}$ in.

Extent.— 48 leaves; 8–9 lines to a page; 52 letters to a line.

Description.— Country paper; not very old; Devanāgarī characters of modern type; hand-writing beautiful, clear, legible and uniform; occasional marginal notes; borders ruled in double black lines; red pigment used for verse-numbers and topical headings; yellow pigment and black ink for corrections.

The Ms contains 1–4 Ullāsas.

Age.— The Ms does not appear to be very old.

Author— Not mentioned.

Begins.— folio 1[b]

Text.— ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

नियतिकृत नियमरहितां ह्लादैकमयीमनन्यपरतंत्रां ॥
नवरसरुचिरां निर्मितिमादधती भारती कवेर्जयति ॥ १ ॥ etc.

Comm.— ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ ॐ इम् ॥

हेरंबं शारदां देवीं श्रीगुरोश्चरणांबुजं ॥
नत्वा काव्यप्रकाशस्य व्याख्यास्ये मूलकारिकाः ॥ १ ॥

ग्रंथस्यादौ मंगलमाह ॥ नियतीति ॥ कवेर्भारतीकाव्यरूपा वाणी जयत्युत्कर्षेण वर्त्तते ॥ किमपेक्षयोत्कर्षेण वर्तत इति चेत् ॥ etc.

folio 7[a] इति लघुकाव्यप्रकाशे काव्यलक्षणतद्भेदकथनो नाम प्रथम उल्लासः ॥

folio 23[a] इति स्वस्तिश्रीमल्लघुकाव्यप्रकाशे शब्दार्थस्वरूपकथनो नाम द्वितीयोल्लासः ॥ श्रीः ॥

folio 26[b] इति लघुकाव्यप्रकाशेऽर्थव्यंजकत्वं नाम तृतीय उल्लासः ॥

Ends.— folio 47[a]

उपसर्गस्य यथा ॥

परिच्छेदातीतः सकलवचननामाविषयः
पुनर्जन्मन्यस्मिन्ननुभवपथं यो न गतवान् ॥
विवेकप्रध्वंसादुपचितमहामोहगहनो-
विकारः कोप्यंतर्जडयति च तापं च कुरुते ॥

अत्र विवेकप्रध्वंसादित्यत्रात्यंतिकविवेकनाशप्रतिपादनद्वारा विप्रलंभशृंगारस्यात्यंतिकी पुष्टिर्योत्पत्ते ॥ एवं निपातपूर्वनिपातद्वितीयातृतीयादिविभक्तिविशेषसर्वनामतद्धितसर्वाक्षेप्य अन्यथा संपत्तिमणिजव्ययीभावकर्मभूताधारप्रभीनां रसादिव्यंजकत्वं स्वमतिवैनवेन विज्ञेयम् । पंचचत्वारिंशत्तमे पत्रे निरंकपृष्टे अधस्ताच्चतुर्थपंक्तौ वृत्तिरप्यत्र ज्ञेयेत्यस्य ग्रंथस्याग्रे शोधपत्रद्वयमिदं ॥

References.— Aufrecht mentions only this Ms in his Catalogus Catalogorum ii, 20[a].

वक्रोक्तिजीवित
with
टीका

Vakroktijivita
with
Commentary

No. 256

114.
1919-24.

Size.— $8\frac{1}{4}$ in. by $13\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 211 leaves; 24 lines to a page; 25 letters to a line.

Description.— Modern paper with water marks; ruled; Devanāgarī characters; hand-writing clear and legible; borders ruled in single red lines; fol. following fol. 152 is numbered as 152[a]. The present Ms. was transcribed in 1921 from the Ms in Madras Govt. Liberary.

Age.— A modern copy.

Author (of the text)— Rājānaka Kuntala.

,, (,, ,, com.)— The Same.

Begins.-- folio 1b

॥ श्रीरस्तु श्रेयसे ॥

Text.-- जगश्रितयवैचित्र्यचित्रकर्मविधायिनम् ।
शिवं शक्तिपरिस्पन्दमात्रोपकरणं नुमः ।
यथातत्वं विवेच्यन्ते भावाश्चैलोक्यवर्तिनः ।
यदि तन्नाद्भुतन्न..... देव रक्ता हि किंशुकाः ।
स्वमनीषिकयैवाथ तत्त्वं तेषां यथारुचिः ।
स्थाप्यते प्रौढिमात्रन्तत्परमार्थो न तादृशः ।
इत्यसत्तर्कसन्दर्भे स्वतन्त्रेप्यकृतादरः ।
साहित्यार्थसुधासिन्धोस्सारमुन्मीलयाम्यहम् ।
येन द्वितयमप्येतत्तत्वानिर्मितिलक्षणम् ।
तद्विदामद्भुतामोदं चमत्कारं विधास्यति ।

ग्रन्थारम्भेऽभिमतदेवतानमस्कारकरणं समाचारः तस्मात्तदेव तावदुपक्रमते

वन्दे कवीन्द्रवक्त्रेन्दुलास्यमन्दिरनर्तकीम् ।
देवीं सूक्तिपरिस्पन्दसुन्दराभिनयोज्ज्वलाम् । इति

Comm.-- देवीं वन्दे देवतां स्तौमि कामित्याह—कवीन्द्रवक्त्रेन्दुलास्यमन्दिरनर्तकीं कवीन्द्राः कविप्रवराः तेषां वक्त्रेन्दुर्मुखचन्द्रः स एव लास्यमन्दिरं नाट्यवेश्म तत्र नर्तकीं लासिका किंविशिष्टां सूक्तिपरिस्पन्दसुन्दराभिनयोज्ज्वलां सूक्तिपरिस्पन्दाः सुभाषितविलसितानि तान्येव सुन्दरा अभिनयाः सुकुमाराः सात्त्विकादयस्तैरुज्ज्वलां भ्राजमानां या किल सत्कविवक्त्रे लास्यवर्त्मनीव नर्तकी सविलासाभिनयविशिष्टा नृत्यन्ती विराजते तां वन्दे नौमीति वाक्यार्थः । etc.

folio 45 इति राजानककुन्तलविरचिते वक्रोक्तिजीविते काव्यालंकारे प्रथमोन्मेषः ।

folio 89 इति श्रीकुन्तलविरचिते वक्रोक्तिजीविते द्वितीय उन्मेषः

folio 177 इति कुन्तलकविरचिते तृतीयउन्मेषस्समाप्तः ॥

Ends.— folio 210

Text.— वक्रतोल्लेखवैकल्य.....लाक्ष्यते ।

प्रबन्धेषु कवीन्द्राणां कीर्तिकन्देषु किं पुनः ।

Comm.— एतदुक्तं भवति निस्सीमनोरणमनोरथमलङ्करिष्णुना केनांशकेन फलेन संपराण्यपरिमितानि तादृशस्वरूपाणि पाणिफलान्यगम्यान्यध्यवसायादनिच्छन्नपि स्वप्रभावसंपदा संपादयन्नायकः कमपि कामनीयकविधानकलशं प्रबन्धस्य वक्ष्माणमावहति यथा नागानन्दे तत्र दुर्निवारवैरादपि वैनतेयान्तकादेक..... सकलकारुणिकचूडामणिः शंखचूडं जीमूतवाहनो निजदेहदानादभिरक्षन्न केवलं तत्कुल··· ... ...

... ...

.....पदेशिनां महाकवि

References.— The first two chapters of this work are edited by Dr. S. K. De in Calcutta Oriental Series, No. 8, 1923.

वाग्भटालंकार — Vāgbhaṭālaṁkāra

No. 257 — 15. 1868-69.

Size.— $7\frac{1}{2}$ in. by $3\frac{1}{5}$ in.

Extent.— 21 leaves ; 8–9 lines to a page ; 25 letters to a line.

Description.— Country paper ; old in appearance ; Devanāgarī characters ; hand-writing clear, legible and correct ; borders on two sides ruled with double lines in black ink ; fol. 2, 4 and 5 missing, fol. 11^b blank ; incomplete ; पृष्ठमात्रास ; used.

The work is transcribed by one Ballāṭa Upāsani, son of लक्ष्मीधर उपासनी for his preceptor पुष्पदंतआचार्यभट्ट.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Vāgbhaṭa I.

Begins.— folio 1[b]

ॐ नमो गणेशाय ।

श्रियं दिशतु वो देवः श्रीनाभेयजिनस्सदा ।
मोक्षमार्गं सतां ब्रूते यदागमपदावली ॥.१ ॥
साधुशब्दार्थसंदर्भगुणालंकारभूषितं ।
स्फुटरीति रसोपेतं काव्यकुर्वीत कीर्तये ॥ २ ॥ etc.

folio 3[b] इति श्रीवाग्भट्टालंकारे प्रथमः परिच्छेदः ।
folio 6[a] इति श्रीवाग्भट्टालंकारे द्वितीयः परिच्छेदः ॥
folio 7[b] इति श्रीवाग्भट्टालंकारे तृतीयः परिच्छेदः ॥
folio 22[a] इति श्रीवाग्भट्टालंकारे चतुर्थः परिच्छेदः ॥

Ends.-- folio 24[b]

दोषैरुपि(ज्झि)तमाश्रितं गुणगणैश्चेतश्चमत्कारिणां ॥
नान्यालंकृतिभिः परीतमभितो रीत्या स्फुरंत्या सतां ॥
तैस्तैस्तन्मयतां गतं नवरसैराकल्पकालंकवि- ।
स्रष्टारो घटयंतु काव्यपुरुषं सारस्वतः ध्यानिनः ॥ २२ ॥

इति श्रीवाग्भटालंकारे पंचमः परिच्छेदः । अत्यंतदुर्मदविद्वज्जनवृंद-भुजंगभंगावैनतेय हि लक्ष्मीधरउपासनीसुत बल्लालउपासनी येन पुष्पदंत आचार्यभट्टस्यार्थे लिखितं शुभं भवतु ॥ अदृश्यभावात्मनि विभ्रमाद्वा यदर्थ-हीनं लिखितं मयात्र तत्सर्वमार्यै परिशोधनीयं कोपं न कुर्यात्प(ख)लु लेख-कस्य । छ छ छ छ छ

References.— 1 Aufrecht's Catalogus Catalogorum part I, p. 559[a]; part II, pp. 132[a], 224[a]; part III pp. 118[a].

2 S. K. De : History of Sanskrit Poetics Vol. I, pp. 204ff. S. K. De cites, " Vāgbhaṭa, the author of the *Vāgbhaṭālaṁkāra,* as Vāgbhaṭa I to distinguish him from another Vāgbhaṭa, the author of the *Kāvyānuśāsana* and its *vṛtti.*"

3 Printed Editions— For printed editions cf. Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 208.

वाग्भटालंकार Vāgbhaṭālaṁkāra

No. 258 653. 1882-1883.

Size.— $9\frac{3}{4}$ in. by $4\frac{1}{5}$ in.

Extent.— 11 leaves ; 11 lines to a page in folios 1 and 2 , then 13 lines ; 32 letters to a line.

Description.— Country paper ; Devanagari characters ; bold letters up to folio 2, then small letters ; both right and left-hand sides ruled in red lines ; marginal notes with red figures on folio 2^b and 5^a ; marginal notes only on some folios ; clear, legible and correct hand-writing ; incomplete ; the Ms. contains first four parichhedas only.

Age.— Fairly old.

Author.— Vāgbhaṭa I.

Begins.— folio 1^b

श्रीविघ्नहरपार्श्वजिनाय नमः ।

श्रियं तु दिशतु वो देवः श्रीनाभेयजिनः सदा
मोक्षमार्गे सतां ब्रूते यदागमपदावली ॥ १ ॥
साधुशब्दार्थसंदर्भगुणालंकारभूषितं ।
स्फुटरीति रसोपेतं काव्यं कुर्वीत कीर्तये ॥ २ ॥

folio 2^b इति वाग्भट्टालंकारे प्रथमपरिच्छेदः ॥ १ ॥

folio 4^a इति श्रीवा० द्वितीयः परिच्छेदः ॥ २ ॥

folio 4^b इति वा० तृतीयः परिज्छेदः ॥ ३ ॥

folio 11^b इति वाग्भट्टालंकारे चतुर्थः परिछेदः ॥ ४ ॥

Ends.— folio 11^b

प्रियं वक्त्यप्रियं तस्याः कुर्वन् यो विकृतः शठः
धृष्टो ज्ञातापराधोपि न विलक्षोवमानितः ॥ ९ ॥
अनूढा च स्वकीया च परकीया पणांगना
त्रिवर्गिणः स्वकीयः स्यादन्या केवलकामिनः ॥ १० ॥
अनुरक्तानुरक्तेन स्वयं या स्वीकृतो भवेत् सानुढेति यथा-

We have on folio 1[a]

॥ श्रीवाग्भट्टालंकारमूलारंभो
॥ जयति विश्वामित्रोपाभिधात्मा
॥ रामशर्मणा क्रयक्रितं मूल्येन
॥ वाग्भटालंकारमूलारंभो जयति

References.— Same as in No. 257.

वाग्भटालंकार Vāgbhaṭālaṁkāra

No. 259 80. 1869-1870.

Size.— 9 in. by $4\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 10 leaves; 15 lines to a page; 32 letters to a line.

Description.— Old country paper; Devanāgarī characters; hand-writing clear, legible and uniform; middle space of some folios decorated with figures by red and yellow pigment and single letters written in those figures; borders on the left and right-hand sides ruled with double red lines with yellow pigment between them.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Vāgbhaṭa I.

Begins.—

श्रीसरस्वत्यै नमः ॥
श्रियं दिशतु वो देवः श्रीनाभेयजिनं सदा ।
मोक्षमार्गं सतां ब्रूते यदागमा(म)पदावली ॥ १ ॥
साधुशब्दार्थसंदर्भं गुणालंकारभूषितं ।
स्फुटरीतरसोपेतं काव्यं कुर्वीत कीर्तये ॥ २ ॥ etc.

folio 2[a] इति वाग्भटालंकारे प्रथमः परिच्छेदः ॥

folio 3[a] इति वाग्भटालंकारे द्वितीयप्रच्छेदः ॥

folio 3[b] इति वाग्भटालंकारे तृतीयः परच्छेदः ॥

folio 9[b] इति वाग्भटालंकारे चतुर्थः परिच्छेदः ॥

Ends.— folio 10^b

सम्यग्ज्ञानसमुत्थानः शीतोनः स्पृहतायकः ।
रागद्वेषपरित्यागात् सम्यग्ज्ञानस्य चोद्भवः ॥ ३१ ॥
दोषैरुषितमाश्रितं गुणैश्चेतश्चमत्कारिणां ।
नानालंकृतीभिः परीतमभितो रीत्या स्फुरंत्या सतां ॥
तैस्तैस्तन्मयतां गता नवरसैराकल्पकालंकवि-।
स्रष्टारो स्वयंति काव्यपुरुषं सारस्वतध्यायनः ॥ ३२ ॥

folio 10^b इति महामत्रंविरचिते वाग्भटालंकारे पंचमपरिच्छेद परिपूर्ण देवा लिखितं ।

References.— Same as in No. 257.

वाग्भटालंकार

Vāgbhaṭālaṁkāra

No. 260

485.
1899–1915.

Size.— 10$\frac{1}{5}$ in. by 4$\frac{1}{5}$ in.

Extent.— 16 leaves ; 9 lines to a page ; 34 letters to a line.

Description.— Country paper ; old ; margins slightly moth-eaten ; Devanāgarī characters ; hand-writing clear, legible and correct ; पृष्टमात्राs used ; borders ruled with four black lines and space between the lines filled with red colour ; red pigment used occasionally for the colophons of the परिच्छेदs and at the beginning of verses.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Vāgbhaṭa I.

Begins.—folio 1^b

श्रियं दिशतु वो देवः श्रीनाभेयजिनः सदा ।
मोक्षमार्गं सतां ब्रूते यदागमपदावली ॥ १ ॥ etc.

Ends.— folio 16^b

दोषैरुषितमाश्रितं गुणगणैश्चेतश्चमत्कारिणं
नानालंकृतिभिः परीतमभितो रीत्या स्फुरंत्या सत। ।

तैस्तैस्तन्मयतां गतं नवरसैराकल्पकालं कवि-
श्रेष्टारो घटयंतु काव्यपुरुषं सारस्वताध्यायिनः ॥ ३७ ॥
इति श्रीवाग्भटालंकारे पंचमः परिच्छेदः ॥
अलिखन्मुनिना देवचंद्रेण स्वपठनाय च ।

References.— Same as in No. 257.

वाग्भटालंकार Vāgbhaṭālaṁkāra

No. 261 233. 1902–1907.

Size.— $10\frac{1}{2}$ in. by $4\frac{2}{5}$ in.

Extent.— 13 leaves; 9-12 lines to a page; 35-39 letters to a line.

Description.— Country paper; old in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing clear, legible and correct but not uniform; red pigment used for the colophons of the परिच्छेद्s and at the beginning of the verses upto fol. 5 only; it is also used for the colophon of the last परिच्छेद.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Vāgbhaṭa I.

Begins.— folio 1^b

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥
श्रियं दिशतु वो देवः श्रीनाभेयजिनः सदा ॥
मोक्षमार्गं सतां ब्रूते यदागमपदावळी ॥ १ ॥

Ends.— folio 13^b

दोषैरुज्झितमाश्रितं गुणगुणैश्चेतश्चमत्कारिणं
नानालंकृतिभिः परीतमभितो रीत्या स्फुटं(रं)त्या सतां ॥
तैस्तैस्तन्मयतां गतं नवरसैराकल्पकाळं कवि-
श्रेष्टारो घटयंतु काव्यपुरुषं सारस्वतध्यायिनः ॥ ३२ ॥

इति वाग्भट्टालंकारे पंचमः परिच्छेदः ॥ छ ॥ छ ॥ इदं वाग्भट्टनामकं पुस्तकं प्रवरासंगमे गोपालनामकेजेउरस्थेन लिखितं तस्येदं पुस्तकं ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

References.— Same as in No. 257.

वाग्भटालंकार Vagbhaṭālaṁkāra

No. 262 1371. / 1884–87.

Size.— $9\frac{3}{4}$ in. by $4\frac{1}{8}$ in.

Extent.— 11 leaves; 11–12 lines to a page; 40 letters to a line.

Description.— Country paper; old in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing clear, legible and uniform; both left and right-hand margins ruled in double black lines; red pigment used to discriminate the verses and chapters; margins of some folios moth-eaten; the name of the work written in the right-hand corner of the numbered folios.

The additional colophon after the fifth chapter shows that the Ms was written in Saṁvat 1715 by one Sadāśiva. The Ms is complete.

Age.— Saṁvat 1715.

Author.— Vāgbhaṭa I.

Begins.—folio 1^{b}

श्रीगणेशाय नमः।

श्रियं दिशतु वो देवो श्रीनाभेय जिनः सदा।
मोक्षमार्गे सदा ब्रूते यदागमपदावली ॥ १ ॥ etc.

Ends:— folio 11^{a}

दोषैरुज्झितमाश्रितं गुणगणैश्चेतश्चमत्कारिभि-
र्नानालंकृतिभिः परीतमभितो रीत्या स्फुरंत्या सतां।

तैस्तैस्तन्मयतां गतं नवरसैराकल्पकालं कवि-
स्रष्टारो रचयंतु काव्यपुरुषं सारस्वताध्यायिनः ॥ ३२ ॥
इति श्रीवाग्भट्टालंकारे रसनिरूपणं नाम पंचमः परिच्छेदः ॥ श्रीः ॥
॥ ॥ श्रीः ॥ ॥ तु. ॥ ॥ श्री ॥ ॥ श्रीः ॥ ॥ श्रीः ॥

संवत् १७०१५ वरषे फाल्गुनमासे शुक्लपक्षे १० सोमे अद्येह मौधावास्तव्यं श्रीगुरुज्ञांतीय दवे श्रीशंकसुतसदाशिवेनालेखि ॥ श्री० ॥ युद्धवीर । दानवीर । दयावीर । दानवीर । Followed by

सेनां संघटयन् द्युतिं द्विगुणयन् वाचं चमत्कारयन्
नेत्रस्याभिमुखो भविष्यति जगद्विश्रावणो रावणः ।
इत्युत्साहविचारमूढहृदयो देवो रघूणां पति-
र्ज्यावित्रास विधिं विनैव विशिखं चापासने न्यस्तवान् ॥ १ ॥
श्री० ॥ ॥ श्री० ॥ ॥ श्री० ॥ etc.
यावल्लवणसमुद्रो यावन्नक्षत्रमंडितो मेरुः ।
यावच्चंद्रादित्यौ तावदिदं पुस्तकं जयतु ॥ १ ॥
॥ श्रीकृष्ण ॥ ॥ श्री० ॥ ॥ श्री० ॥ ॥ श्री० ॥ etc.
श्रीकृष्णो जयति जगत्त्रयैकबंधुः ॥ श्रीः
चिकीर्षिते कर्माणि चक्रपाणेरपेक्षणीयानसहायसंपत् ।
पांचालजायाः पटसंविधाने मध्ये सभं नैवतुरीनवेमां ॥ १ ॥
॥ श्री० ॥ ॥ श्री० ॥ etc.
॥ श्री० ॥ ॥ सदाशिवस्य पुस्तकं ॥ ॥ श्री० ॥

References.— Same as in No. 257.

वाग्भटालंकार — Vāgbhaṭālaṁkāra

No. 263 — 115. / 1916–24.

Size.— $10\frac{3}{4}$ in. by $4\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 10 leaves ; 12 lines to a page ; 30 letters to a line.

Description.— Country paper ; old in appearance ; edges slightly worn out ; Devanāgarī characters ; hand-writing clear

legible and correct ; पृष्ठमात्रा occassionally used ; both left and right-hand borders ruled in double red lines with yellow pigment between them ; left and right-hand extreme ends ruled in red lines and upper and lowers extremities in yellow pigment ; the middle space in the folios decorated with red figures ; folios 3, 4 and 7 missing ; incomplete ; the last stanza and the colophon appear to be in a different hand.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Vāgbhaṭa I.

Begins.—folio 1[b]

॥ श्रीसर्वज्ञाय नमः ॥
श्रियं दिशतु वो देवः श्रीनाभेयजिनः सदा ।
मोक्षमार्गं सतां ब्रूते यदागमपदावली ॥ १ ॥ etc.

Ends.—folio 13[b]

दोषैरुपितमाश्रितं गुणगणैश्चेतश्चमत्कारिणां ।
नानालंकृतभिः परीतमभितोः रीत्या स्फ(स्फु)रंत्या सतां ॥
तैस्तैस्तन्मयतां गतं नवरसैराकल्पकालंकवि-
श्रष्टारो घटयंतु काव्यपुरुष सारस्वतध्यायिनः ॥
इति श्रीवाग्भटालंकारः समाप्तः ॥

References.— Same as in No. 257.

वाग्भटालंकार Vāgbhaṭālaṁkāra

No. 264 780. 1886-92.

Size.— 10¾ in. by 6 in.

Extent.— 15 leaves ; 11 lines to a page ; 31 letters to a line.

Description.— Country paper ; old in appearance ; Devanāgarī characters ; hand-writing bold and legible but incorrect ; left and right-hand margins ruled in single black lines ; complete.

The last (i. e. the 5th) chapter is followed by a प्रशस्ति describing the genealogy of the scribe.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Vāgbhaṭa I.

Begins.— folio 1[b]

श्रियं दिश(तु) वो देवः श्रिनाभेयजिनः सदा ।
मोक्षमार्गं सतां व्रते यदागमपदावली ॥ १ ॥ etc

Ends.—folio 15[a]

दोषैरुपितमाश्रितं गुणगणैश्चेतश्चमत्कारिणं ।
ननांगलंकृतिभिः परीतः मभिता रीत्या स्फरंत्या सत. ।
तैस्तैस्तन्मयतां गतं नवरसैराकल्पकालं कवि-
श्रष्टारो घटयंतु काव्यपुरुषं सारस्वतध्यायनः ॥ ३२ ॥

इति **वाग्भटालंकारे** पंचमध्यायः ॥ ५ ॥ परीछेद समापत ॥ छ ॥

श्रीकाष्टसंघे माथुरान्वये । पुष्करगणेभट्टारकश्रीकमलकीर्तिदेवाः तत्पट्टे-भट्टारकश्रीसुभचंद्रदेव । तत्पट्टेभट्टारकश्रीजससेनदेव । तदान्माये तग्रोतकान्वये गर्गगोत्रे । संघ इदूंदू भार्यालाच्छिपुत्र ५ सं० मनाद्विति सुरजनतृतीय अजैराज च्च० सं० हरिदासयंसंठवहोडंदसं० अजैराजभार्या केलसिरिपुत्र २ सं० हयाभार्या हपसिरिपुत्त डुंलहभा० दुलहासिरीपुत्रनरपाल दुतियपुत्र सं० गांगूभार्या गागसिरी पुत्र ३ सं० सोल्हण दुतियवलिराजतृतीय विमलदास-ऐतेषांमध्ये पोल्हण इदं सास्त्रं लिषापितं आत्मकर्म्मष्पयनिमिति ॥ ॥ पठि-नार्थं ॥ ॥ जाट्टशं पुस्तकं दृष्टा ताट्टिशं लिपितं मया जद्दिसुद्दंमसुद्दंवा । मम दोषो न दीयते ॥ १

References.— Same as in No. 257.

वाग्भटालंकार Vāgbhaṭālaṁkāra

No. 265 1400 (b). 1887-91.

Size.— 12 in. by $4\frac{1}{5}$ in.

Extent.— foll. 5[a]–12[a] ; 12 lines to a paga ; 53 letters to a line.

Description.— Country paper ; old in appearance ; Devanāgarī characters with पृष्ठमात्राs ; hand-writing clear and legible ; red pigment used ; square blank space in the centre of folios ; borders ruled in double black lines.

The whole Ms contains the following works:—

(a) लिंगानुशासन	foll.	1^b	to	5^a.
(b) वाग्भटालङ्कार	,,	5^a	to	12^a.
(c) वृत्तरत्नाकर	,,	12^a	to	26^b.

Age.— Saṁvat 1589 (cf. fol. 26^b of the Ms).

Author.— Vāgbhaṭa I.

Begins.— fol. 5^a

श्रियं दिशतु वो देवः etc.,

Ends.— fol. 12^a

दोषैरुज्झितमाश्रितं etc., up to पंचमः परिच्छेदः etc., as in No. 257.

References.— Same as in No. 257.

वाग्भटालंकार with टीका

Vāgbhaṭālaṁkāra with ṭīkā

No. 266

1372.
1884–87.

Size.— $11\frac{3}{4}$ in. by $5\frac{1}{2}$ in.

Extent. 25 leaves ; 21 lines to a page ; 40 letters to a line.

Description. Country paper ; old in appearance ; Devanāgarī characters ; hand-writing clear and legible ; bold letters for text and small for the commentary ; occasional marginal notes with decorations in black ink ; borders ruled in double red lines and edges in single ; some folios smutty in appearance.

The Ms is complete in five परिच्छेदाs.

Age.— Saṁvat 1851, Śaka 1716.

Author.— Vāgbhaṭa I, of the text.

,, — Jinavardhana, of the commentary.

Begins.— fol. 1[a]

Text.— ॥ श्रियं दिशतु वो देवः श्रीनाभेयो जिनः सदा ।
मोक्षमार्गे सतां ब्रूते यदागमपदावली ॥ १ ॥ etc.

Comm.— ॐ नमः परमात्मेनमः श्रियमिह दिशतु श्रेयसां भूयसां वो-
विभ्राणः सौरभेयं हृदयगताशिवः शंकरः शंकराभः
सेव्यो भूतिर्विभूत्या परिकलिततनुर्वर्णनीयो ह्यदीनै-
र्बिभ्रत्पूर्णे सवर्णे तुहिनशिखरिणो भाति यः कामजेता ॥ १ ॥ etc.
as in No. 269 below

folio 3[b] इति श्रीखरतरगच्छे श्रीजिनराजसूरिपट्टे श्रीजिनवर्द्धमानसूरिविर-
चितायां वाग्भट्टालंकारटीकायां प्रथमपरिच्छेदः ॥ १ ॥

folio 5[b] इति etc.....द्वितीयपरिछेदः ॥ २ ॥

folio 7[a] इति etc.....तृतीयपरिछेदः ॥ ३ ॥

folio 18[b] इति श्रीवाग्भट्टालंकारे चतुर्थपरिछेदः ॥ ४ ॥

Ends.— folio 25[b]

Text.— दोषैरुज्झित etc.

Comm.— दोषैः अनर्थकादिभिरुज्झितं तथा गुणगुणैरौदार्यादिभिराश्रितं सहितं...etc....up to पलितो गणितोपिवा as in No. 271 followed by :—

इति श्रीखरतरगच्छे श्रीजिनराजसूरिपट्टे श्रीजिनवर्द्धमानसूरिविराचि-
तायां वाग्भट्टालंकारटीकायां पंचमपरिच्छेदः श्रीनाथजीनाथः हेनाथ etc.

इति श्रीखरतरगच्छे श्रीजिनराजसूरिपट्टे श्रीजिनवर्द्धमानसूरीविरचितायां वाग्भट्टालंकार संपूर्णमगमत् संवत १८५१ शाके १७१६ प्रवर्त्तमाने मासोत्तम-मासे चैत्रमासे शुभे कृष्णपक्षे पुन्यस्तिथौ ५ भृगुवासरान्वितायां । पंडित-शिरोमणि पंडितजी श्रीलीलापतजी तत् सिख्यसरुपचंद लिपिकृतं जातीखर-तरगच्छे नग्रपचेवरमध्ये शुभं भवतु कल्याणमस्तु श्रियरस्तु नाथः नाथः नाथः

References.—1 Aufrecht's Catalogus Catalogorum Part I, page 559[a]; Part II, page 132[a] (the present Ms.); Part III, page 118[b].

2 S. K. De : History of Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 208. About the author of the commentary he remarks : Jinavardhana was pupil of Jinarāja Sūri and was a priest of Kharatara-gaccha from about 1405 or 1419 A. D.

The author's name is given as Ādināth by Rajendralal Mitra in his Notices of Sanskrit Mss. Vol. VIII No. 2814.

3 Printed Edition : Granthamāla iii, 1889-90 (The text of Vāgbhaṭālaṁkāra with Jinavardhana's commentary).

वाग्भटालंकारटीका Vāgbhaṭālaṁkāraṭīkā

No. 267 $\frac{234.}{1902\text{-}07.}$

Size.— $10\frac{1}{2}$ in. by $4\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 4 leaves ; 10 lines to a page ; 36 letters to a line.

Description.— Country paper ; old and dirty in appearance ; hand-writing legible, uniform and correct ; moth-eaten on the left-hand side of folios 3 and 4 and on the right-hand side of folio 4.

The Ms contains only the first pariccheda. The Ms gives the name of the author as जयवर्द्धन.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Jayavardhana (Jinavardhana).

Begins.—folio 1b

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीभुवनेश्वर्यै नमः ॥

तत्र चिकीर्षितार्थपरीसमाप्तये स्वाभीष्टदेवतास्तवं विशिष्य शिक्षायै ग्रंथादौ निबध्नाति विघ्नविनाशनाय वाग्भट्टदेवः स्वेष्टदेवतानमस्कारमाह । श्रियमिति ॥ श्रीनाभेयजिनः वः युष्मभ्यं श्रियं दिशतु । etc.

Ends.—folio 4[a]

अधीत्येति ॥ कविः कवितां विदध्यात् कुर्यात् । कविरित्यर्थसामर्थ्यादुच्यते । अभियोगः उद्यमः तस्य योगाच्छास्त्राण्यधीत्यकविशिष्टकविः अभ्यासेन वश्यः वशं गतः अर्थपदप्रपंचो यस्य तथा पुनः किं० तं तं प्रसिद्धं कवीनां सिद्धांतं विदित्वा । क्व सत्यां मनः प्रसत्तौ सत्यां चित्तनिर्मलतायां ॥ २६ ॥ इति श्रीजयवर्द्धनसूरि-विरचितायां वाग्भट्टालंकारटीकायां प्रथमः परिछेदः ॥ छ ॥ छ ॥ etc.

References.— Same as in No. 266.

वाग्भटालंकारटीका — Vāgbhaṭālaṁkāraṭikā

No. 268 — 420. / 1892–95.

Size.— $8\frac{3}{4}$ in. by 4 in.

Extent.— 35 leaves; 10-11 lines to a page; 30 letters to a line.

Description.— Country paper, rather white in appearance; hand-writing bold, clear and correct; red pigment used for verses and colophons of chapters; all the परिच्छेदs except the 1st, contain colophon which mention the name of the author.
The Ms contains four परिच्छेदs only.

Age.— The Ms is not very old.

Author.— Jinavardhana Sūri.

Begens.—folio 2[a]

.....कुर्वीत । वृत्तयशसे विदधीत शब्दश्च अर्थश्च शब्दार्थौ शब्दार्थयोः संदर्भो रचना शब्दार्थसंदर्भः साधुः प्रधानः शब्दार्थसंदर्भो यस्मिन् । तत्तथा गुणैरौदार्यादिभिरलंकारैश्चित्रादिभिर्भूषितं । स्फुटाभिः प्रकटाभि(भी)रीतिभिः गोडीयादिभिः रसैः शृंगारादिभिरुपेतं सहितं । २ ॥ etc.

folio 10[a] इति श्रीखरतरगच्छे श्रीजिनराजसूरिपाटे श्रीजिनवर्द्धनसूरिविरचितायां वाग्भटालंकारटीकायां द्वितीयः परिच्छेदः ॥

folio 12[a] इतिश्री०.....तृतीय परिछेदः ॥

Ends.--folio 36[b]

ननु भो शास्त्रांतरेषु अलंकारबाहुल्यं अर्थाविशेषेणचमत्कारकारित्वं च प्रतीयते अतः कथमभावंत एवालंकाराइत्याशंक्याहेत्तरं । अर्थेन योनयोत्पादि येनार्थे न काव्यं नैव मदुक्तेन प्रकारेण अलंकारत्वेन अभ्यूह्यतां ज्ञायतां एतावता यत्र काव्ये कृतिनां मनसु अतिचमत्करोति अत्यंतचमत्कारकारत्वं कं भवति स एवार्थः तस्मिन् काव्ये हंत इति हर्षेनयैवादिशानो नैव मदुक्तेन प्रकारेण अलंकारत्वेन अभ्यूह्यतां ज्ञायतां एतावता यत्र काव्ये योर्थः आश्चर्यकारी स तत्र अलंकारत्वेन ज्ञेयः ॥ १५३ ॥ इति श्रीवाग्भटालंकारटीकायां चतुर्थः परिछे(दः) ॥

References.— Same as in No. 266.

वाग्भटालंकारटीका

Vāgbhtālaṁkāraṭika

No. 269

1413.
1891-95.

Size.— 10¼ in. by 4¼ in.

Extent.— 36 leaves; 11 lines to a page; 30 letters to a line.

Description.— Country paper; very old in appearance; first folio pasted with a white paper; fol. 36 torn at the left-hand corner; hand-writing clear, legible and uniform; परिच्छेदास 1-3 complete, 4th incomplete; left and right-hand margins ruled in triple black lines; Devanāgarī characters.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Jinavardhana Sūri.

Begnis.--folio 1[b]

ॐ स्वस्ति श्रीः ॥ ॐ नमो श्रीजिनाय ॥ ० ॥
श्रियं दिशतु वो देवः श्रीनाभेयजिनः सदा ॥

Text. मोक्षमार्गे सतां व्रते यदागमपदावली ॥ १ etc.

Comm. श्रीमानू श्रीआदिनाथः श्रियमिह दिशतु ।। श्रेयसीं भूयसीं वा
विभ्राणः सौरभेयं हृदयगतशिवः शंकरः शंकराभः ।
सेव्यो भूतिर्विभूत्या परिकलिततनुर्वर्णनीयो ह्यदीनै-
विभ्रस्वर्णं सुवर्णं तुहिमशिखरिणो भावि यः कामजेता ॥
प्रभावविभवावासं प्रतिभादानलक्षणं ।
स्पृशामि शिरसा सोवं गुरुपादरजःकणं ।। २
बालानामवबोधाय स्वस्यार्थः स्मरणाय च ।
वाग्भटालंकृतेः कुर्वे व्याख्यां संक्षेपयुक्तिः ॥ ३

अत्र शास्त्रस्याविघ्नेन परिसमाप्त्यर्थं श्रीवाहडदेवो विशिष्टदेवतानमस्कारमाह । श्रियं दिशतु । व्याख्याथ । श्रीनाभिजिनो वो युष्मभ्यं श्रियं दिशतु ददातु । किं विशिष्टः श्रीनाभेयजिनः देवः दिव्यति क्रीडति परमानंदपदे इति देवः । यस्य भगवतः आगमपदावली सिद्धं । तपरं परामतां सत्पुरुषाणां मोक्षमार्गं ब्रूते सिद्धेः पंथानं वदाति । अन्यापि पदावलीमार्गं ब्रूते ॥ etc.

folio 5[b] इति वाग्भट्टालंकारे प्रथमः परिछेदः ॥

folio 10[b] इति श्रीखरतरगछे श्रीजिनराजसूरिपट्टे श्रीजिनवर्द्धनसूरिविरचितायां वाग्भटालंकारटीकायां द्वितीय परिछेदः समाप्तः ॥

folio 12[b] इति.....etc.....तृतीयः परिछेदः ॥

Ends.—folio 36[b]

अथ गौडीयोदा.....ह ॥ दर्प्पोत्पाटितेत्यादि । सिप्रापगायाः सिप्रानद्याः अयंकल्लोलकोलाहलः.....समकालं विश्वं आक्रामति । किं भूतः । कल्लोलकोलाहलः । दर्प्पेणोत्या(त्क्या)—

References.— Same as in No. 266.

वाग्भटालंकारटीका — Vāgbhṭālaṁkāraṭīkā

No. 270 — 1412. / 1891–95.

Size.— 10 in. by $3\frac{1}{3}$ in.

Extent.— 18 leaves; 15 lines to a page; 48 letters to a line.

Description.— Country paper ; old in appearance ; Devanagari characters ; hand-writing clear, legible and uniform ; पृष्ठमात्रास used ; slightly worm-eaten ; some folios pasted with white paper ; all the folios stained with spots ; borders ruled in triple black lines ; square blank spaces in the middle of the folios.

The Ms contains four parichhedas only.

Age.— Samvat 1655.

Author.— Jinavardhana Sūri.

Begins.— folio 1[b]

॥ श्रीमान् श्रीआदिनाथः श्रीयमिह दिशतु श्रेयसीं भूयसीं वा
बिभ्राणः सौरभेयं हृदयगताशिवः शंकरः शंकराभः ।
सेव्यो भूतै विभूत्या परिकालिततनुर्वणनीयोह्यहीनैः
बिभ्रद्वर्णं सुवर्णं तुहिनशिखरिणो भाति यः कामजेता ॥ १ etc.

folio 5[a] इति श्रीखरतरगच्छे श्रीजिनराजसूरिपट्टे श्रीजिनवर्द्धनसूरि-
विरचितायां वाग्भट्टालंकारटीकायां द्वितीयः परिच्छेदः ॥

folio 6[a] इति.....etc.....तृतीयपरिच्छेदः ॥

Ends.— folio 18[a]

ननु भो शास्त्रांतरेषु अलंकारबाहुल्यं अर्थविशेषेण चमत्कारित्वं च प्रतीयते । अतः कथमतावंत.....etc.

..... up to .....स तत्र अलंकारत्वेन ज्ञेयः ॥ १५३
as in No. 268.

इति श्रीवाग्भटालंकारटीकायां चतुर्थपरिछेदः ॥ ४ ॥
साधुपाकेप्पण ॥ संवत् १६५५ वर्षे अ । भूमासे पं० देवावाचनार्थं ॥
पं० श्रीषु स्यालचंद्रगणी परत छें This endorsement is in a different hand.

References.— Same as in No. 266.

वाग्भटालंकारटीका Vāgbhaṭālaṁkāraṭīkā

No. 271 834.
1895-1902.

Size.— $9\frac{1}{5}$ in. by $4\frac{1}{8}$ in.

Extent.— 48 leaves; 10 lines to a page; 36 letters to a line.

Description.— Country paper; old in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing legible, clear but not uniform; folios moth-eaten; borders ruled in double black lines; पृष्ठमात्रास occasionally used; incorrect in many places.

The Ms is complete.

Age.— The Ms is fairly old.

Author.— Jinavardhana Sūri.

Begins.— folio 1[b]

श्रीमान् श्रीआदिनाथः श्रियमिह दिशतु श्रेयसीं भूयसीं खा(षा)
बिभ्राणः सोरभेयं हृदयमतशिवः शंकरः शंकराभः
सेत्यो(व्यो) भूतैर्विभूत्या परिकलिततनुवर्णनीयो हाहीने
बिभ्रद्वर्णं सुवर्णं तुहिनाशिपरिणो भाति यः कामजेताः । १ etc.
as in No. 269.

folio 5[a] इति श्रीखरतरगणे० श्रीवाग्भटालंकारटीकायां प्रथम परिछिदः

folio 8[b] इति श्रीखरतरगच्छे श्रीजिनराजसूरिपट्टे श्रीजिनवर्द्धनसूरि-विरचितायां वाग्भटालंकारटीकायां द्वितीयः परिछेदः ।

folio 11[a] same as above..... तृतीयः परिछेद ॥ ३

folio 33[a] इति....चतुर्थः परिछेदः ॥ ४ ॥

Ends.— folio 48[a],[b]

दोषैरनघंकादिभि । उज्झितं रहितं तथागुणगणैरौदार्यादिभिः आश्रितं सहितां नानालंकृतिनिः शब्दार्थयो चित्रादि जात्यादिभिश्च चमत्कारिणां केषां सतामुत्तमानां स्फुरत्या स्फुरद्रूपया रीत्या गोडीयादिकया मितः सर्वतः परीतं युक्तं । पुरुषपक्षे सतारीत्या आचारेण परीतं तिस्तिः शास्त्रालोकप्रासिद्धैर्नवरसेः श्रृंगारादिभिरतन्मयता तद्रपतां प्राप्तं गतं : कल्पांतकत्वात् आअकल्पकालं । कल्पांतावधीत्यर्थ । अत्र सारस्वतध्यायिन इति शास्त्रप्रांते विसर्गदर्शनं न दोषकृत् । शब्दस्यैव मंगलरूपत्वात् । यत् उक्तं ।

देवता वाधकाः शब्दाः ये च भद्रादिवाचकाः
ते सर्वे नेव नियां स्युः लिपितो गाणतोपि वा । १
इति वाग्भटालंकारः पंचमपरिछेदस्यटीका ॥ छ ॥ श्रीचंद्रगच्छगगनांगणचंद्रसादूश्री । सामसुंदरगुरोः प्रणयप्रसादात् ॥ श्रीवाग्भटेत्र गुरुराजाविशालराजशिष्यो व्यलेखयदप्सु रुरसाधिकारं ॥ इति श्रीमंत्रीश्वरवाग्भटविरचितस्य श्रीवाग्भटालंकारस्य टीका संपूर्णा कृता ॥ श्री ॥

References.— Same as in No. 266.

वाग्भटालंकारटीका

Vāgbhṭālaṁkāraṭīkā

No. 272

626.
1884–86.

Size.— $10\frac{1}{5}$ in. by $4\frac{2}{5}$ in.

Extent.— 32 leaves ; 15 lines to a page ; 40 letters to a line.

Description.— Country paper ; old in appearance ; Devanāgarī characters ; hand-writing clear, legible and uniform ; पृष्ठमात्रास used ; borders ruled in two double black lines ; blank squre space left in the middle.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Jinavardhana Sūri.

Begins:— folio 1^b

॥ ॐ नमः ॥ श्रीमान् ॥
श्रीआदिनाथः श्रियमिह दिशतु श्रेयसीं भूयसीं वो
विभ्राणः सौरभेयं हृदयमताशिवः शंकरं शंकराभः
नेत्र्यो भूतैर्विभूत्या परिकलिततनुर्वर्णनीयो ह्यहीनैः
विभ्रद्वर्णे सुवर्णे तुहिनशिखरिणो भाति यः कामजेत ॥ १ ॥ etc.

folio 4^a इति श्रीखरतरगच्छे श्रीजिनराजसूरिपट्टे **श्रीजिनवर्द्धनसूरि**विरचितायां **वाग्भटालंकारटीकायां** प्रथमपरिच्छेदः ॥ १ ॥

folio 7^a इति श्रीखरतरगच्छे जिनवर्द्धनसूरिविरचितायां वाग्भटालंकारटीकायां द्वितीयः परिच्छेदः ॥ २

folio 8^b इति श्रीवाग्भटालंकारटीकायां तृतीयपरिच्छेदः समाप्तः ।

folio 22^b इति **वाग्भटालंकारटीकायां** चतुर्थः परिच्छेदः समाप्तः ॥

Ends.-- folio 32[b]

दोषैरनर्थकादिभि(:) उज्झितं रहितं ।

तथा गुणगणैरौदार्यादिभिः आश्रितं । etc.

..... up to ..... ते सर्वेनैवनिंद्यास्फंलिपितो गणितोपि वा ॥ १ ॥

as in No. 271.

इति वाग्भटालंकारपंचमपरिछेदस्य टीका ॥ ॥ ॥

References.--- Same as in No. 266.

वाग्भटालंकारटीका — Vāgbhṭālaṁkāraṭikā

No. 273 — 419. / 1892-95.

Size.— 10$\frac{1}{5}$ in. by 4$\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 27 leaves ; 12 lines to a page ; 46 letters to a line.

Description.-- Country paper; old in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing clear, correct and uniform ; borders ruled in triple red lines; red pigment used to mark verse-numbers and colophons ; marginal notes on many folios ; folio 24[b] pasted with a white slip and written upon; folios 1 missing.

The Ms is almost complete.

Age.— Saṁvat 1610.

Author.— Jinavardhana Sūri.

Begins.--- folio 2[a]

.....णैरौदायादिभिरलंकारैश्चित्राभिश्च भूषितं ॥ स्फुटाभिः

प्रकटाभिः रीतिभिः रसैश्च श्रृंगारादिभिरुपेतं सहितं ॥ २ ॥

प्रतिभाकरणं तस्य व्युत्पत्तिस्त्रविभूषणं ॥

भृशोत्पत्तिकृदभ्यास इत्यायकविसंकथा ॥ etc.

folio 5[a] इति श्रीखरतरगच्छे श्रीजिनराजसूरिपट्टे श्रीजिनवर्धमानसूरिविरचितायां वाग्भटालंकारटीकायां प्रथमः परिच्छेदः ॥

folio 8[b] इति श्री.....etc.....द्वितीयः परिछेदः ॥

folio 11[a] ,, तृतीयः परिछेदः ॥

folio 26[a] ,, चतर्थः परिछेदः व्याख्यातः ॥ श्री

Ends.— folio 27[a]

दोषैरुज्झितमाश्रितं गुणगणैश्चेतश्चमत्कारिणं
नानालंकृतिभिः परीतमभितो रीत्या स्फुरंत्या सतां ॥
तैस्तैस्तन्मयतां गतं नवरसैराकल्पकालं कवि-
स्रष्टारो घटयंतु काव्यपुरुषं सारस्वताध्यायिनः ॥ ३२ ॥

इति श्रीखरतरगच्छे श्रीजिनसागरसूरिपट्टे श्रीजिनवर्द्धमानसूरिवि(र-
चितायां वाग्भटालंकारटीकायां पंचमः परिच्छेदः समाप्तः ॥ छ ॥

Then follow 39 sūtras of Vāgbhaṭālaṁkāra.

वर्णानां पुनरावृत्तिकरणं चित्रं ॥ १ वक्रवचनच्छलनं वक्रोक्तिः ॥ २ एक-
व्यक्षर पुनरावर्त्तनमनुप्रासः ॥ ३ पुनः स्वरव्यंजनघटना यमकं ॥ ४ स्वभावाख्यानं
जातिः ॥ ५ प्रसिद्धमुपमानं ॥ ६ अभेदप्राधान्ये आरोप्ये आज्ञापविषयापह्नव-
रूपकं ॥ ७ उपमानोपमेयोः साधर्म्म्ये भेदाभेदतुल्यत्वे प्रतिवस्तूपमा ॥ ८ सादृ-
श्यावस्त्वंतरप्रतीतिर्भ्रांतिमान् ॥ ९ विशेषप्रतिपत्तौ परेषां नेयेधनमाक्षेपः ॥ १०
पदार्थांतरे संदेहोत्पत्तिः संशयः ॥ ११ पश्चात्पदद्वयस्य द्रढिमा अग्रेतनपदद्वये
क्रियते स दृष्टांतः ॥ १२ उपमानादुपमेयस्याधिक्ये व्यतिरेकः ॥ १३ कार्यविष-
यापह्नवेऽपन्हुतिः ॥ १४ उभयोरपि साधर्म्म्यवर्णना तुल्ययोग्यता । १५ असद्गु-
णोद्भावोत्प्रेक्षा ॥ १६ निर्दिष्टप्रकृतसमर्थनमर्थांतरन्यासः ॥ १७ पदार्थानां
संक्षेपकरणं समासोक्तिः॥ १८ कारणाभावे कार्यस्योत्पत्तिर्विभावना ॥ १९ प्रस्तु-
ताप्रस्तुतानां क्रियाकारकादिदीपनं दीपकं ॥ २० पदार्थानामद्भुतवर्णनमतिशयः
॥ २१ वस्तूनां कारणोत्पादनं हेतुः ॥ २२ एकमनेकस्मिन् अनेकमेकस्मि(न्) वा
क्रमेण पर्यायः ॥ २३ कारणांतरसंयोगात्कार्यस्य सुकरत्वं समाहितं ॥ २४ सम-
न्यूनाधिकानां विनिमयः परिवृत्तिः ॥ २५ उद्दिष्टानामर्थानां क्रमेणाऽदेशे यथा-
संख्यं ॥ २६ एकस्य तिरस्करणं अन्यस्य स्वीकरणं विषमं ॥ २७ प्रधानानां
सहादि संबंधे सहोक्तिः ॥ २८ परस्परानर्थतात्पर्यविरोधः ॥ २९ पदार्थानामुत्कृ-
ष्टादुत्कृष्टवर्णनमवसरः ॥ ३० उत्तरोत्तरवर्णनं सारः ॥ ३१ विशेषस्यापि वस्तुन(:)
उभयार्थकथनं श्लेषः ॥ ३२ एकस्मिन् वस्तुनि विविधवर्णनमुत्कृष्टत्वेन समु-
च्चयः ॥ ३३ अयोग्यवस्तूनां प्रशंसाकरणमप्रस्तुतप्रशंसा ॥ ३४ यथापूर्वपरस्प-
रोत्कृष्टविशेषणमेकावली ॥ ३५ साध्यसाधननिदर्शनमनुमानं ॥ ३६ अन्यत्र

निवृत्तिकरणं किंचित्साधारणं परिसंख्या ॥ ३७ यत्रान्यादृशपदपंक्तिरन्यादृशार्थावाप्तिस्तत्प्रश्नोत्तरं ॥ ३८ क्षीरनीरन्यायेन वा तिलतंदुलन्यायेन संकरः ॥ ३९ ॥ छ ॥

इति वाग्भट्टालंकारसूत्राणि समाप्तानि ॥ Then follows:—

लाटीहास्यरसे प्रयोगनिपुणैरीतिः प्रबंधे कृता-
पांचाली करुणा भयानकरसे सौंते रसे मागधी ॥
गौडी वीररसे च रौद्रजरसेवत्सोमदेसोद्भवा-
वीभत्साद्भुतयोर्विदर्भविषया शृंगारजाते रसे ॥ १ ॥

द्वित्रिपदा पांचाली लाटी या सप्त पंच वा यावत्
शब्दाः समासवंतो भवति यथासंख्य गौडीया ॥ २
प्रथम पदावत्सोमी त्रिपदसदृसनामा च मागधी भवति ।
उभयोरपि वैदर्भी मुहुर्मुहुर्भाषणं कुरुते ॥ ३ ॥

विश्वं कः सृजति प्रकाशयति कः कश्चेतदंतं नयेत
कः स्थाणुर्नहि को दहत्यऽभिमतः कः कस्य सख्यं घने ॥
अर्था कस्य जनः स केन च शुचिः स्यात्कस्य मुख्यां गता
प्रश्नेऽत्र स्फुटमर्थसंग्रहभृता केनोत्तरं दीयतां ॥ १ ॥

गोश्रावः किमयं गवाश्रयगता किं शुभ्रु गां वीक्षसे
गोमध्ये चरणेन किं लिखसि गां गोस्त्रीनिभेदे हि गां ॥
गावो यांति गृहाणि वासरपतेर्गावश्चदूरंगता-
गावस्त्वद्विरहे ममाऽसुहारिणा परे हि यामोगृहं ॥ २
आसादयति यद्रूपं करेणुर्व्यंजनैर्विना ॥

तत्ते कमलपत्राक्षि भवत्वक्षयमव्ययं ॥ ३
गौरीक्षणं भूधरजादिनाथः पत्रं तृतीयं दयितोपवीतं ॥
यस्यांबरं द्वादशलोचनाख्यः काष्टासुतः पातु सदाशिवो वः ॥ ४
अंबरमंबुनिपत्रमरातिः पीतमहीनगणस्य ददाह ॥
यस्य वधूस्तनयं गृहमज्जा पातु स वः शिवलोचनवह्निः ॥ ५
शस्त्रं न खलु दातव्यं ब्राह्मणेभ्यो विशेषतः ॥
दत्तं शीघ्रतरं तेन पितुराज्ञा न खंडिता ॥ ६ ॥
इति समाप्तोयं वाग्भट्टालंकारः सटीकः ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

संवत् १६१० वर्षे माघशुदि द्वितीयायां भृगुवासरे ॥ पद्मनाभस्य सूनुना लक्ष्मीदासेनात्मपठनार्थं परोपकाराय च वाग्भट्टालंकारस्य टीकाऽलेखि ॥ शुभमस्तु लेखकपाठकयोः ॥ ॥ श्रीरस्तु ॥

References.—Same as in No. 266.

वाग्भटालंकार-
व्याख्या

Vāgbhaṭālaṁkāra-
vyākhyā

No. 274

421.
1892–95.

Size.— 10½ in. by 5¼ in.

Extent.— 39 leaves ; 15 lines to a page ; 45 letters to a line.

Description.— Country paper ; very old and blakish in appearance ; all the folios pasted-some with red paper others with white; Devanāgarī characters ; hand-writing legible, correct and uniform ; red pigment used for verses and colophons and yellow pigment for corrections; left and right-hand margins are ruled in four black lines ; पृष्ठमात्राs used ; square blank spaces in the centre ; some folios moth-eaten ; fol. 33 much damaged ; fol. 39^{b} blank.

The Ms is complete in five परिच्छेदाs.

1st	परिच्छेद	fol.	8^{b}.
2nd	,,	,,	13^{b}.
3rd	,,	,,	15^{b}.
4th	,,	,,	34^{b}.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Simhadeva.

Subject.— Alaṁkāra ; the Ms contains only the commentary ; however, the first and the last stanzas of the text are written along with the commentary.

Begins.— folio 1^{b}.

ॐ श्रियं दिशतु वो देवः । श्रीनाभेयजिनः सदा ।

Text.— मोक्षमार्गं सतां ब्रूते यदागमपदावली ॥ १

Comm. श्रीवर्द्धमानजिनतिरनंतविज्ञानसंततिर्जयति ।
यद्वीः प्रदीपकलिका कलिकालतमः शमं नयति ॥ २

वाग्भटकवींद्ररचितालंकृतिसूत्राणि किमपि विवृणोमि ।
मुग्धजनबोधहेतोः स्वस्य स्मृतिबीजवृद्धये च ॥ २ etc.

folio 8[b] इति वाग्भटालंकारव्याख्यायां सिंहदेवकृतायां प्रथमः परिच्छेदः ॥

folio 13[b] इति वाग्भटालंकारव्याख्यायां द्वितीयः परिच्छेदः ॥

folio 15[b] इति वाग्भटालंकारे तृतीयः परिच्छेदः ॥

folio 34[b] इति वाग्भटालंकारव्याख्यायां चतुर्थपरिछेदः ॥

Ends.--- folio 38[a]

Text.— दोषैरुज्झितमाश्रितं गुणगणैश्चेतश्चमत्कारिणं ।
नानालंकृतिभिः परीतमभितो रीत्या स्फुरंत्या सतां
तैस्तैस्तन्मयतां गतं नवरसैराकल्पकालं कवि-
स्रष्टारो रचयंतु काव्यपुरुषं सारस्वतध्यायिनः ॥ ३२

Comm.-- सारस्वतध्यायिनः कविस्रष्टार आकल्पकालं कल्पकालं यावत् काव्यपुरुषं रचयंतु घटयंतु । कीदृशं दोषैरुज्झितमित्यादि विशेषणानि सुगमानि ॥ ब ॥
इति सिंहदेवकृतायां वाग्भटालंकारव्याख्यायां पंचमः परिछेदः संपूर्णः ॥ ब ॥
Followed by

लाटीहास्यरसे प्रयोगानिपुणैरीतिः प्रबंधेकृता
पांचाली करुणाभयानकरसे शांते रसे मागधी ।
गौडी वीररसे च रौद्रजरसे वत्सोमदेशोद्भवा-
बीभत्साद्भुतयोर्विदर्भविषया शृंगारभूते रसे ॥ १
द्वित्रिपदा पांचाली लाटी या पंचसप्ता वयोवत्
शब्दाः समासवंतो भवति यथाशक्ति गौडीया ॥ २
प्रथमपदावत्सौमी त्रिपदसमासा च मागधी भवति ।
उभयोरपि वैदर्भी मुंदुर्मुहु(:) भाषणं कुरुते ॥

इति रीतिस्वरूपं ॥

संप्रयोगैरथैकांतसुखपीयूषबंधुभिः ।
विप्रयोगैरपि तत्तदुःखावस्थानि बंधनैः ॥ १
तत्तत् संघट्टनोपायैरपायपरिहारतः ।
क्वाप्यभूत् स्मरसाम्राज्यसंधिविग्रहकल्पनं ॥ २ युग्मं श्रृंगारे ।
तुंदिलैर्दंतुरैः खंजैः कुब्जैश्चिपिटनाशिकैः ।
विकीर्णकेशैः खल्वाटैः काणैर्व्यंगैरथापरैः ॥ १

अपानघेटभस्मांगैः कक्षानासिकवादकैः ।
कर्णभ्रूनर्त्तकैरन्यजनभाषानुवादकैः ॥ २
विदूषकविटप्रायैः सद्यः कपटमुग्धकैः ।
ग्रामीणवद्विहास्यंते छेकाः पौरा अपि क्वचित् ॥ ३ हास्ये

आकाशभाषणैर्देवोपालंभैरश्रुमा(मो)चनैः ।
अस्थानयाचनैर्भूमिलोचनै रोदनैरपि ॥ १
भृगुपाततरूद्बंधजलवह्निप्रवेशनैः ।
विषादिभक्षणैः शस्त्रघातैर्हन्ताडनैरपि ॥ २ करुणे
दंतौष्टपीडनैर्नेत्ररागैर्भृकुटिबंधनैः ।
गंडस्फुरणहस्ताग्रनिष्पेषैर्भूमिपाटनैः ॥ १
आयुधाकर्षणैरक्ताकर्षणैर्वेगधावनैः ।
संप्रहारैश्च गात्रकंपाश्रुमोक्षणैः ॥ २
दारापहारभृत्याधिक्षेपप्रभृतिजन्मभिः ।
क्वापि कंपमवाप्यंत नरापि ॥ ३ रौद्रे
गांभीर्यास्थैर्यशौंडीर्यवैशारद्यैस्तथापरैः ।
अवदांततरिस्तैस्तैस्त्यागप्रभृतिभिर्गुणैः ॥
द्विड्वार्त्तेविक्रमतयाध्यवसायादिजन्मभिः ॥
निसर्गभीरवोप्यासन् सन् सद्यः संजातपौरुषाः ॥ २ वीररसे
तालुकंठौष्टशोषेण चलनेत्रनिरीक्षणैः
वैवर्ण्यैः स्वरभेदैश्च सकंपमृदुलक्षणैः । १
प्रेतादिविकृतालोक तत् स्वरश्रवणादिजैः ।
अनीयतत्रासदशां क्षणं क्वापि स भाजनः ॥ २ भयानके
अंगसंकोचक्षलासैर्नासामुखविकूणनैः ।
निष्ठीवनैरोष्टदलमोटनप्रमुखैरपि ॥ १
प्रतिवांतिव्रणक्षामि प्रेक्षणश्रवणादिजैः ।
नितांतमिह नीयते क्षणसामाजिका क्वचित् ॥ २ बीभत्से
विस्तारणैर्लोचनानां निर्निमेष निरीक्षणैः ।
स्वेदाश्रुपुलकोद्भेदैः साधुवादादिकैरपि ॥ १
दिव्यालोकैप्सितप्राप्तीद्रजाप्रेक्षणादिभिः ।
विस्मापते स्म सहसा क्वचनापि सभासदः ॥ २ अद्भुते ।
मूलोत्तरगुणैर्ध्यानैरध्यात्मग्रंथचिंतनैः ।
सद्गुरूपासनैर्देवपूजायैरितरैरपि ॥ १
वैराग्यसंसारभयतत्वज्ञानादिजन्मभिः ।
शममीयुः क्वचिदपि विषयास्वादगृध्नवः ॥ २ शांते ।

अथ प्रतिरसं व्यभिचारिविभागमाह ॥

प्रायोऽ···चित्तेभावाः संकीर्णसंभवाः ।
बाहुल्येन निगद्यते तथाप्येते यथास्थिताः ।
.....ग्लानिर्व्याधिश्चिंता स्मृतिर्धृतिः ।
अ(औ)त्सुक्यं विस्मयो हर्षो व्रीडोन्मादौरतिस्तथा ॥ २
विषादोजडतानिद्रा.....चापलं स्मितिः ।
इति भावाः प्रयोक्तव्या शृंगारव्यभिचारिणः(:) ॥ ३
श्रमश्चपलता निद्रा स्वप्नो ग्लानिस्तथैव च ।
शंकासूया वहित्थं च हास्ये भावा भवंत्यमी ॥ ४
दैन्यं चिंता तथा ग्लानिर्निर्विदो जडता धृतिः ।
व्याधिश्च करुणे सप्तभावाभावविदां गता ॥ ५
हर्षोस्तया तथा गर्व उत्साहो मद एव च ।
चापल्यमुग्रता वेगो रौद्रे भावाः प्रकीर्तिताः ॥ ६
अमर्षः प्रतिबोधश्च वितर्कोथ स्मृतिर्धृतिः ।
क्रोधासूये च संमोहआवेमशोकहर्षणैः ॥ ७
गर्वोमदस्तथोग्रत्वं भावा.....
संत्रासो मरणं चैव वचनीयं भयानके ॥ ८
अपस्मारो विषादश्च भयं रोगो मतिर्मदः ।
उन्मादश्चेति विज्ञेया भावा वीभत्समंभवाः ॥ ९
आवेगो जडता मोहो विस्मयो हर्षणं धृतिः ।
इति भावान्निबध्नंति रसेस्मिन्नद्भुते बुधाः ॥ १०
इति श्रीवाग्भट्टालंकारव्याख्या संपूर्णाः ॥ छ ॥

References.— 1 Aufrecht's Catalogus Catalogorum Part I, page 559[a]; Part II, page 132[a]; Part III, page 118[b].

2 S. K. De : History of Sanskrit Poetics Vol. I, page 209.

3 Printed Editions : The text of Vāgbhaṭālaṁkāra with Siṁhadevagaṇi's commentary is published in the Kāvya-mālā Series, 48.

वाग्भटालंकारव्याख्या Vāgbhṭālaṁkāravāyakhyā

No. 275 478. 1895-1902.

Size.— $9\frac{1}{5}$ in. by $4\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 48 leaves ; 14 lines to a page ; 36 letters to a line.

Description.--- Country paper ; very old in appearance ; Devanāgarī characters ; पृष्ठमात्राs used ; hand-writing clear, legible and correct ; contents of some folios utterly indistinct and very difficult to make out ; left and right-hand margins ruled in quadruple black lines ; margins of some folios moth-eaten ; red pigment used for verses and chapter-colophons.

The Ms is complete in five परिच्छेदs.

Age.-- Saṁvat 1676 ; Śaka 1541.

Author.— Siṁhadeva.

Begins.— folio 1[b]

ॐ ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥

श्रियं दिशतु वो देव श्रीनाभेयः जिनः सदा ।
मोक्षमार्गं सतां ब्रूते यदागमपदावली ॥ १
श्रीवर्द्धमानजिनपतिरनंतविज्ञानसंततिर्जयति ।
यद्वीः प्रदीपकलिकालतमः समनयति ॥ १
वाग्भटकवींद्रराचिताऽलंकृतिसूत्राणि किमपि विवृणोमि ।
मुग्धजनबोधहेतोः स्वस्य स्मृतिबीजवृध्यै च ॥ २ ॥

folio 10[a] इति वाग्भट्टालंकारव्याख्यायां सिंहदेवकृतायां प्रथमः परिच्छेदः ॥

folio 16[b] इति वाग्भटालंकारे द्वितीयः परिच्छेदः ॥ २

folio 19[a] इति वाग्भटालंकारे तृतीयः परिच्छेदः ॥

folio 43[a] इति वाग्भटालंकारे व्याख्यायां समाप्तस्तुरीयः परिच्छेदः ॥

Ends.-- folio 47[a]

दोषैरुज्झितमाश्रितं गुणगणैश्चेतश्चमत्कारिणं
नानालंकृतिभिः परीतमभितो रीत्या स्फुरंत्या सतां ।
तैस्तैस्तन्मयतां गतं नवरसैराकल्पकालंकवि-
स्रष्टारो रचयं(तु) काव्यपुरुषं सारस्वतध्यायिनः ॥ ३२ ।

कविस्रष्टार आकल्पं कल्पकालं यावत् काव्यपुरुषं घटयतु रचयतु काव्यपुरुषं कीदृग्विशेषणानि सुगमानि ॥

इति वाग्भटालंकारव्याख्यायां समाप्तः पंचमः परिच्छेदः ॥

लाटीहास्यरसे प्रयोगनिपुणैरीतिः प्रबंधे कृता ।

up to पांचाली करुणा भयानकरसे शांते रसे मागधी । etc.

आवेगो जडता मोहो । विस्मयो हर्षणं धृतिः ।

इति भावा निबध्नंति रसेस्मिन्नद्भुते बुधाः ॥ १० ॥ as in No. 274.

इति श्रृंगारादिरसश्लोकाः संपूर्णाः ॥ संवत् १६७६ वर्षे शके १५४१ प्रवर्त्तमाने ॥ चैत्रमासे बहुलपक्षे आमावास्यादिने० गुरुवासरे उत्तरभाद्रपदनक्षत्रे । ऐंद्रयोगे । अत्र शुभे दिवसे लिखितं । शिष्यजसवंत लिपीकृतमस्तुः ॥ श्री ॥ श्रीकमलकलशातपागच्छे । भ० श्रीविजयकल्याणसूरि तत्पटे भ० श्रीजसकल्याणसूरि ॥ मु० रुपावचनार्थे ॥ परोपकारायः ॥ कमलकलशातपागच्छे । मुनिजसवंताख्येन लिपता ॥ श्रीरस्तुः ॥ श्रीः ॥

यादृशं पुस्तकं दृष्टाः तादृशं लिखितं मया ।

यदि शुद्धमशुद्धं वा । मम दोषो न दीयते ॥

भग्निपृष्टिकटीग्रीवा । स्तब्धमुष्टिअधोमुखं ।

कष्टेन लिखिते शास्त्रं । यत्नेन परिपालयेत् ॥ २

जलाद्रख्ये तैलाद्रख्ये । द्रख्ये स स्थलबंधनात् ।

शठि हस्तगतां रक्षे । एवं वदति पुस्तिका ॥ ३ ॥

मु० जसवंतलिपीकृतमस्तुः ॥ आचंद्रार्कं नंदात् ॥ शुभं भवतु ॥ कल्याणं भूयात् ॥ श्रीरस्तु ॥ श्रीः ॥ छः ॥ श्रीः ॥ etc.

श्रीजसकल्याणसूरिपं. धरमारूपाराउतजसवंतरासीथकरमचंदवर्द्धमान । रायचंद । समस्तापरिवारेण स्वयमेवलिपीकृतं । पोसालरीपरित शिष्यजसवंतलिपीकृतं ॥

References.— Same as in No. 274.

वाग्भटालंकार	Vāgbhaṭālaṁkāra
with	with
टिप्पण	ṭippaṇa
No. 276	486. 1899-1915.

Size.— $12\frac{1}{8}$ in. by $4\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 17 leaves; 10-11 lines to a page; 40 letters to a line.

Description.— Counry paper; old and brittle; hand-writing clear, legible, correct and uniform; टिप्पण in margins and in a small hand; Devanāgarī characters; borders ruled in double black lines with red pigment between them; folios 2^b and 6^a decorated with figurs with some letters in them.

The text is complete while the टिप्पण is only upto stanzas 151 of the 4th परिच्छेद.

Age.— Saṁvat 1737.

Author (of the text.) — Vāgbhaṭa I.

,, (of the टिप्पण) — Unknown.

Begins.— folio 1^b

[illegible]णेशाय नमः ॥

Text.— श्रियं दिशतु वो देवः श्रीनाभेयजिनः सदा ॥
मोक्षमार्गे सतां द्भते यदागमपदावली ॥ १ ॥ etc.

Comm.— साधवश्चे अर्थाश्च तथा शब्दाश्च तैः संदर्भे रचितं गुंफितं ।
गुणाः औदर्यादयः अलंकाराश्चित्रवक्रोक्त्यादयः । रीतयः पांचालादयः ।
काव्यं यशसे(ऽ)र्थकृते व्यवहारविदे शिवेतरक्षतये ।
सद्यः परिनिर्वृत्तये कांतासंमिततयोपदेशयुजे । २ etc.

folio 3^a इति श्रीवाग्भटालंकारग्रंथे प्रथमः परिछेदः ॥ १ ॥

folio 4^a इति वाग्भटालंकारे द्वितीयः परिच्छेदः ॥ २ ॥

folio 5^b इति etc.....तृतीयः परिछेदः ॥ ३ ॥

folio 15^b इति etc.....चतुर्थः परिछेदः ॥ ४ ॥

The Commentary breaks off in the verse 151 of the चतुर्थ-परिच्छेदः Commentary ends on fol. 15^{b}.

दर्पेणाहंकारेण उत्पाटितं तुंगउच्चैस्तरं यत्पर्वतानां शतं तेषां श्रावाः पाषाणाः तेषां प्रपातः पतनं तस्याः प्रहत्याघातेन क्रूराः क्रंदंतो येऽतुच्छारावहवः कच्छपास्तेषां कुलानि तेषां क्रेंकारैः शब्दविशेषैः घोरीकृतः रौद्रीकृतः वर्व्वर-दैत्येन वध्यमानं पयः पानीयं यस्याः सा तथास्याः । दर्पोत्पाटिते तु गौडी । विश्वामिति.....दर्भी... ॥ ...तरेक कर्तव्येइत्युक्ता विश्वामिति । निक्षिप्तमिदं कवे..... वर्णं इति बभूव । १५१ ।

Ends.— folio 17^{b}

Text.— दोषैरुज्झित etc.

इति श्रीवाग्भटालंकारे पंचमः परिच्छेदः संपूर्णः संवत् १७३७ पौषशुक्लनवम्यां

वाग्भटालंकारटीका — Vāgbhaṭālaṁkāraṭīkā

No. 277 — 281. / 1883-84.

Size.— $9\frac{3}{4}$ in. by 4 in.

Extent.— 36 leaves; 11 lines to a page; 42 letters to a line.

Description.— Country paper; old in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing small but clear and legible; borders ruled in double black lines; red pigment used for verse numbers; yellow and black pigment occasionally used for corrections; red ink is also used for every alternate letter in the colophons.

The Ms is complete in five परिच्छेदs.

Age.— Saṁvat 1486.

Author.— Rājahaṁsopādhyāya.

Begins.-- folio 1[b]

श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रीवर्द्धमानजिनपंप्रणिपत्य भक्त्या
भव्यावली कमलानिर्मलहेलिबिंबं ।
श्रीवाग्भटस्य सदलंकृतिरत्नराशेः
टीकां करोति सुगमां स्वपरोपकृत्यै ॥ १ ॥

इह हि आशीर्नमस्क्रियावस्तुनिर्देशो वापि तन्मुखमिति दंडिकारवचनात् । आदावेव ग्रंथारंभे विघ्नोपशमनाय मंगलाचरणाय च । etc.

folio 5[b] इति श्रीवाग्भटालंकारटीकायां खरतरगच्छीयपूज्यश्रीजिनतिलकसूरिशिष्यश्रीराजहंसोपाध्यायविरचितायां प्रथमः परिच्छेदः ॥

folio 10[a] इति etc.....द्वितीयः परिच्छेदः ॥

folio 12[b] इति etc.....तृतीयः परिच्छेदः ॥

folio 33[b] इति etc.....चतुर्थः परिच्छेदः ॥

Ends.— folio 36[a]

दोषैरिति ॥ सारस्वतध्यायिनः कविस्रष्टारः आकल्पकालं कल्पकालं यावत् काव्यपुरुषं घटयंतु । कीदृक् काव्यपुरुषं । विशेषणानि सुगमानि ॥३२॥

इति श्रीखरतरगच्छप्रभुश्रीजिनप्रभुसूरिसंतान्यपूज्यश्रीजिनातिलकसूरिशिष्यश्रीराजहंसोपाध्यायविरचितायां श्रीवाग्भटालंकारटीकायां पंचमः परिच्छेदः ॥ समाप्तः ॥ शुभमस्तु ॥ संवत् १४८६ समयनाम माघवदि चतुर्थीतिथौ बुधवासरे पुस्तकमलेखि आवसथिकवेणीदत्तेन स्वपठनाय ॥ समाप्तेयं वाग्भटालंकारटीका ॥ ॥ श्रीभवानीशगणेशरविलक्ष्मांशेभ्यो नमः ॥ कल्याणं भूयात् ॥ श्रीः ॥

References.— 1 Aufrecht's Catalogus Catalogorum Part I, page 559[a]; Aufrecht refers to this Ms only in his Catalogus Catalogorum.

2 S. K. De makes the following remarks about the author in his History of Sanskrit Poetics Vol. I, page 209, while referring to this commentary " by Rajahaṁsa Upādhyāya pupil of Jinatilaka Sūri who was a pupil of Jinaprabha Sūri of Kharatara-gaccha". See also P. K. Gode's note in Calcutta Oriental Journal, vol. II, pp. 312-14.

वाग्भटालंकारवृत्ति Vāgbhṭālaṁkāravṛtti

No. 278 789. / 1899–1915.

Size.— $9\frac{3}{8}$ in. by $4\frac{2}{5}$ in.

Extent.— 78 leaves; 13 lines to a page; 36 letters to a line.

Description.— Smooth country paper; old in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing clear, legible and uniform; पृष्ठमात्राs used; folios 34–39 stuck together; left and right-hand margins ruled in quadruple black lines; square blank spaces in the centre; red pigment used for verses and colophons; folios 22 slightly torn; yellow pigment occasionally used for removing unnecessary portion; the Ms begins abruptly on fol. 1[a] with the 21st verse of the 2nd परिच्छेद.

Age.— The work was composed in Saṁvat 1681.

Author.— Jñānapramoda Vācakagaṇi.

Begins.— folio 1[b]

.....मः विपरीतविधाने क्रमलंघनं
यथा भुक्त्वा कृतस्नान इत्यादि सुगमं ॥ २२
छंदः शास्त्रविरुद्धयच्छंदो भ्रष्ट हि तद्यथा ।
स जयति जिनपतिः । परब्रह्ममहानिधिः ॥ २३ etc.

folio 3[a] इति बृहत् खरतरगच्छे भट्टारकप्रभुश्रीजिनराजसूरिविजयिराज्ये । श्रीसागरचंद्रसूरिसंताने पट्टानुक्रमसंजातश्रीमद्वाचनाचार्यरत्नधीर गणिप्रवरविनेयवाचना(चा?)र्यज्ञानप्रमोदगणिविनिर्मितायां वाग्भटालंकारवृत्तौ द्वितीयः परिच्छेदः ॥ २ ॥

folio 7[b] इति etc.....तृतीयः परिच्छेदः ॥ ३ ॥

folio 55[b] इति etc.....चतुर्थः परिच्छेदः ॥ ४ ॥

Ends.— fol. 77[a]

तद्वाच्यत्वमिति यावद्गतं प्राप्तं । कल्पांतकालं आमर्यादीकृता कल्पकालं । प्रलयावधात्यर्थः इह सारस्वतध्यायिन इति ॥ ग्रंथावसान विसर्जनीयावलो-

कनं न दोषविधायकं ध्वनेरेव श्रेयारूपत्वात् । देवता क्षेमादि वाचकध्वनीनां समस्तानाम् निंदनीयशब्दाक्षरन्यासतो गणतोपि वा किं चोक्तविशेषणशब्दोयं शास्त्रांते मंगलार्थकः । यथाह भगवान् भाष्यकारः मंगलादीनि मंगलमध्यानि मगलांतानि हि । शास्त्राणि प्रथते वीरपुरुषाण्यायुष्मन् पुरुषाणि च भवंति । अध्येतारश्च वक्तारः स्फुरिति ॥ ३२ ॥

इति बृहत्खरतर(ग) च्छे भट्टारकप्रभुश्रीजिनराजसूरिविजयिराज्ये श्रीसागरचंद्रसूरिसंताने पट्टानुक्रमसंजातश्रीमद्वाचनाचार्यरत्नधारगणिप्रवर-विनेयवाचनाचार्यज्ञानप्रमोदगणिविर्निर्म्मितायां वाग्भटालंकारवृत्तौ पंचमः परिच्छेदः ॥ ५ ॥ श्री

श्रीव्याख्यातमस्मिन् यदसंमत तद्ग्रंथे विशोध्यं विबुधैर्महद्भिः ।
मयि प्रसयह्यपरस्य दोषगुणामलज्ञानविधौपटिष्टैः ॥ १ ॥
विधाय टीकां यदि मां सुपुण्यं समर्जितं ग्रह्मयकाहितेव ।
सिद्धिं लभतामचिरेण सम्यग् भव्या विधूतास्विलकर्मसंगाः ॥ २ ॥
चंद्रकुलविपुलांवयदिदु । मुख्यउद्योतनाभिधः सूरिः ।
आसित्तत्पट्टाधिपगणभच्छ्रा वर्द्धमानगुरुः ॥ ३ ॥
तत्पदपद्माहर्माणिरभूज्जिनेश्वरसुनामसूरिवरः ।
खरतरगणस्य सुमहिमकारी जिनचंद्रसूरिश्च ॥ ४ ॥
श्रीअभयदेवसूरि । नवागवृत्त्युत्करस्य निर्माता
श्रीजिनवल्लभसूरि । र्युगाद्धरो जैन दत्तगुरुः ॥ ५ ॥
पट्टानुक्रमभूता जिनादुदयराजभद्रसूरीशाः ।
श्रीजिनपूर्व्वश्चंद्रः समुद्रहंसौ जिनाल्लक्ष्म्यै ॥ ६ ॥
श्रीजिनमाणिक्यगुरुर्युगप्रधानजिनचंद्रमुनिनाथः ।
युगवरजिनसिंहाह्वः । खरतरगच्छ श्रियेवासीत् ॥ ७ ॥
तत्पट्टोदयभूधरारुणवरा भव्यांबुजोद्बोधकः ।
प्रोद्यद्भीजिनराजसूरिगुणभृद्भट्टारको धीपतिः ।
अल्पायः पदिनां प्रसन्ननयनस्तूच्चैः पदारो पको-
वोहित्थात्वयशे खरोविजयतां स्फूर्जत्प्रतापावलिः ॥ ८ ॥
सूरिश्रीजिनसागरपरिवृतजिनराजयिनि सुराज्ये
प्रथमोदितजिनराजगुरुभृतभुवनरत्नसूरिपद ॥ ९ ॥
तदीयत्कैरवपार्व्वेंदुः साधुप्रभुः सागरचंद्रसूरिः ।
संविग्नशिष्यावं लिलषू रेषा तन्नामध्येया भवदुच्चशाखा ॥ १० ॥

तत्पट्टपूर्वाचलचंडधामा । बभौ च धर्म्मादिमरत्नसूरिः
सद्धर्म्मरत्नाकरइत्युदत्युदग्रो । बुद्धा गुरुर्वजयतीव लब्धा ॥ ११ ॥
तदीय शिष्यः समयार्थपारगः । पुण्यश्रियां वल्लभ इत्यतोभवत ।
श्रीमानुपाध्यायपपुण्यवल्लभो । यथार्थनामातृपरत्नसेवधि ॥ १२
ततो बभौ वाचकमौलिरत्नं धीमान दयाधर्म्मगणिर्दयालुः ।
तदत्वभूद्धीशिवधर्मनामा । सद्वाचनाचार्यगुणाद्भुतां वो ॥ १३ ॥
इष्टै तदीयैहि विनयमुख्यै श्रीहर्षहंसाभिधरत्नधीरैः ।
वादीभकुंदोद्धततारसिंहो । स्फुरद्रायो गुणरत्नगेहौ ॥ १४ ॥
जिताः समुद्रा गुरुभिर्मदीयै । ज्ञान ददद्भिस्विदशैरलभ्यं ।
यद्दीयमानं सततं मुनिभ्यः । प्रवर्द्धते चैव करोति मुक्तिं ॥ १५ ॥
तिरस्कृता स्वप्रमाणिदुपाद्यानुभावद्वाराः प्रकटप्रभावाः ।
प्रकाशितच्छात्रसुबुद्धिवित्ता । जीया सुरिद्वा गुरुतुष्टपादाः ॥ १६ ॥
श्रीमद्वाचकधुर्य्यानल्पधियां । रत्नधीरसुगुरूणां ।
टीका मया प्रसादाद्विहिता ग्रंथानुसारेण ॥ १७ ॥
संवद्विक्रमनृ(नृ)पतेर विधुवसुरसशशिभिरंकिते वर्षे ।
ज्ञानप्रमोदवाचकगणिभिरियं । विरचिता वृत्तिः ॥ १८ ॥
प्राज्याश्रिणिसाम्राज्ये सिलमसाहेः प्रशस्त भूपस्यः ।
श्रीगजसिंहमहीपे । लवेरनामनि शुभस्थाने ॥ १९ ॥
श्रीपातसहिपुंगवा सिलेस(म)साहो प्रवत्त(र्त्त)मानेऽत्र ।
राज्येनवकोट्टपतः । श्रीगजसिंहस्य भूपस्य ॥ २० ॥
चंद्रार्कौ गगने यावद्यावत्पृथ्वी सभूधरा ।
वाग्भटालंकृते वृत्ति । जीयाज्ज्ञानप्रमोदिका ॥ २१ ॥
वृद्धो मदीय शिष्ये । गणिगणगुणनंदनः ।
सनंदिजयः गुणनंदनगणिरालिखत्प्रथमादर्शप्रयत्नेन । ॥

References.-- This commentary on वाग्भटालंकार by ज्ञानप्रमोदगणि is mentioned neither by Aufrecht nor by Dr. S. K. De.

वृत्तिवार्त्तिक

Vṛttivārttika

No. 279

597.
1887-91.

Size.— 12¹ in. by 5⅛ in.

Extent.— 18 leaves ; 9 lines to a page ; 37 letters to a line.

Description.— Country paper, thick, brittle and musty ; slightly moth-eaten at the edges ; Devanāgarī characters ; borders ruled with double black lines ; the Ms is incomplete ; folio 1 missing.

Age.— Saṁvat 1732.

Author.— Appayyā Dīkṣita.

Begins.— folio 2—

"— कुलशोभैवसुक्तातिशायिनी संपदित्यभेदाध्यवसायार्थं अतिमुक्तशब्दस्यावयवार्थोपि विविक्षितस्तथापि तस्य वासंती गतत्वे etc.—"

Ends.—"— लक्षणा न स्यादिति वाच्यम् इष्टापत्तेः इति वृत्तिवार्त्तिके लक्षणावृत्तिनिर्णयो नाम द्वितीय परिच्छेदः ॥ २ ॥

समाप्तम् संपूर्णम् शुभमस्तु श्रीरस्तु

संवत् १७३२ वर्षे मसे आश्विन शुदि ११ रवौ दिने लिखितं....."

References.— 1 Mss Aufrecht i, 598ᵃ ; ii 112ᵇ, 226ᵇ ; iii, 115ᵇ. (two chapters).

2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 267.

3 Printed Editions : (1) In the *Pandit* xii, 1890.

(2) Kāvyamālā, 36, 1893

वृत्तिवार्त्तिक

Vṛttivārttika

No. 280

534.
1884–1887.

Size.— $10\frac{3}{8}$ in. by $4\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 16 leaves ; 12 lines to a page ; 46 letters to a line.

Description.— Country paper, very old musty and slightly worn out ; Devanāgarī characters; hand-writing bold and legible; borders ruled with double black lines.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Appayya Dikṣita.

Begins.—

श्रीगणेशाय नमः ॥

विश्वं प्रकाशयंती व्यापारैलक्षणाभिधाध्वननैः ॥ etc.

Ends.—

"क्वचिदपि सारोपलक्षणानस्यादिति वाच्यम् ॥ इष्टापत्तेः ॥ इतिवृत्तिवार्त्तिके लक्षणावृत्तिनिर्णयो नाम द्वितीयः परिच्छेदः समाप्तिमगमत् ॥ श्रीरस्तु ॥

After this colophon about 8 lines from some other work appear as under:—

" इश्वरस्य कार्यमात्रं प्रतिकारणता ।.....अंत्ये ईश्वरस्य सर्वज्ञत्वं न स्यात् ॥ उभयतः पाशारज्जुः ॥ श्रीरस्तु । शुभंभवतु कल्याणमस्तु ॥

References.-- Same as in No. 279.

वृत्तिवार्त्तिक

Vṛttivārttika

No. 281

596.
1887–91.

Size.— 11 in. by $4\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 24 leaves ; 11 lines to a page ; 40 letters to a line.

Description.— Country paper, old and grey in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing clear and legible but not uniform; borders ruled with double black lines; the Ms is not written carefully.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Appaya Dīkṣita.

Begins—

" श्रीमहागणपतये नमः ॥
विश्वं प्रकाशयंती व्यापारैर्लक्षणाभिधाध्वननैः ।
न्यनैरिव हरमूर्तिर्विबुधो पास्या सरस्वती जयति etc.
.....क्रियते वृत्तिवार्तिकम् ॥ ३ ॥

Ends.—

" न चैवं सर्वत्र विषयविषयिपदसामानाधिकरण्यस्थले समभिव्याहारादभेदप्रतीतेर्वक्तुं शक्यत्वात्क्वचिदपि सारोपलक्षण न स्यादिति वाच्यं इष्टापत्तेः ॥ इति अप्पाजीदीक्षितविरचिते वृत्तिवार्त्तिके लक्षणवृत्तिनिर्णयोनाम द्वितीयः परिछेदः ॥ समाप्तिगमत् ॥ ॥ ॥ एतावदेव ग्रंथः कृतो नु तु समाप्तिगतः ॥

References.— Same as in No. 279.

वृत्तिवार्त्तिक

Vṛttivārttika

No. 282

709
1891–95.

Size.— $8\frac{5}{8}$ in. by $4\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 16 leaves; 11 lines to a page; 36 letters to a line.

Description.— Country paper, very old and worn out; Devanāgarī characters; hand-writing small, clear and legible; folios 8 and 11 missing.

The Ms is incomplete.

Age.— Samvat 1799.

Author.— Appayya Dīkṣīta.

Begins—

श्रीगणेशाय नमः ॥

विश्व प्रकाशयंती व्यापारैर्लक्षणाभिधाध्वननैः

etc.....क्रियते वृत्तिवार्त्तिकं ॥ १ ॥

Ends—

"...क्वचिदपि सारोपलक्षणा न स्यादितिवाच्यं । इष्टत्वादितिसंक्षेपः ।
संवत् १७९९ श्रा. कृ. १० गौरीदत्तेन लिखिता....."

References.— Same as in No. 279.

वृत्तिवार्त्तिक — Vṛttivārttika

No. 283 — 262. / 1875-76.

Size.—$8\frac{1}{8}$ in. by $4\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 36 leaves; 8 lines to a page; 22 letters to a line.

Description.— Modearn paper with water lines; bluish in colour; Devanāgarī characters; hand-writing, clear bold and legible; borders ruled with double red lines.

This Ms contains two परिच्छेदs.

Age.— The Ms is a new copy-Samvat 1932.

Author.— Appayya Dīkṣita.

Begins—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

विश्वं प्रकाशयंती व्यापारैर्लक्षणाभिधाध्वननैः
नयनैरिव हरमूर्तिर्विबुधोपास्या सरस्वती जयती ॥ १ ॥
वृत्तयः काव्यसरणावलंकारप्रबधृतिः
अभिधा लक्षणा व्यक्तिरिति तिस्रो निरूपिताः ॥ २ ॥

तत्र क्वचित्क्वचिद्वृद्धैर्विशेषानस्फुटीकृतान्
निष्टंकयितुमस्माभिः क्रियते वृत्तिवार्तिकं ॥ २ ॥

Ends.—

" न चैवं सर्वत्र विषयिपदसामानाधिकरण्यस्थले समभिव्याहाराभेदप्रतीतेर्वक्तुं शक्यत्वात्क्वचिदपि सारोपलक्षणा न स्यादिति वाच्यं इष्टापत्तेः इति वृत्तिवार्तिकेषा(?) दीक्षितकृते लक्षणावृत्तिर्निणयो नाम द्वितीयः परिछेदः समाप्तः ॥ २ ॥ ग्रंथसंख्या ४५५ ॥ सं. १९३२ ॥

References.— Same as in No. 279.

वृत्तिवार्त्तिक

Vṛttivārttika

No. 284

216.
1882–1883.

Size.— $10\frac{1}{8}$ in. by $4\frac{1}{3}$ in.

Extent.— 13 leaves ; 12 lines to a page ; 47 letters to a line.

Description.—Country paper, old, thin and moth-eaten at the edges; Devanāgarī characters ; hand-writing clear and legible but not uniform.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Appayya Dīkṣita.

Begins.—

श्रीगणेशाय नमः ॥
विश्वं प्रकाशयंती व्यापारैर्लक्षणाभिधाध्वननेः
नयनैरिवहरवमूर्तिर्विदुषोपास्या सरस्वती जयति ॥ १ ॥ etc.

Ends.—

" क्वाचिदपि सारोपलक्षणा न स्यादितिवाच्यम् ॥ ॥ इति श्रीलक्षणावृत्तिनिर्णयो नाम द्वितीयः परिच्छेदः ॥ अथ दीक्षितकृते वृत्तिवार्त्तिके समाप्तः । ॥ श्रीरस्तु ॥ कल्याणमस्तु शुभमस्तु ॥

References.— Same as in No. 279.

वृत्तिवार्त्तिक — Vṛttivārttika

No. 285 — 261. 1875-76.

Size.— $8\frac{1}{4}$ in. by $4\frac{3}{8}$ in.

Extent.— 33 leaves ; 8 lines to a page ; 28 letters to a line.

Description.— Modern paper with water lines, bluish in colour Devanāgarī characters ; borders ruled with double red lines; hand-writing bold, uniform and legible.

The Ms is a modern copy.

Age.— The Ms is a copy made in 1875.

Author.— Appayya Dīkṣita.

Begins.—

श्रीगणेशाय नमः ॥

विश्वं प्रकाशयंती etc.....क्रियते वृत्तिवार्तिकं ॥ ३ ॥

Ends.—

" — न स्यादितिवाच्यं इष्टापत्तेः इति वृत्तिवार्तिके अप्पयादीक्षित-कृतौ लक्षणायां वृत्तिनिरुपणं नाम द्वितीयः परिच्छेदः समाप्तः ॥ २

References.— Same as in No. 279.

लक्षणनिरूपण — Lakṣaṇanirūpaṇa

No. 286 — 708. 1891-95.

Size.— 9^3 in. by $4\frac{3}{8}$ in.

Extent.— 2 leaves ; 18 lines to a page ; 54 letters to a line.

Discription.— Country paper, very old and thin ; Devanāgarī characters ; hand-writing small but legible and uniformly careful ; borders ruled with double black lines.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Not mentioned.

Begins.—

॥ ६० ॥ अथ मुख्य लाक्षणिकव्यंजकानां शब्दानां स्वरूपमाह ॥
शब्दो मुख्यो लाक्षणिको व्यंजकश्च त्रिधामतः ।
मुख्यार्थवाचको मुख्यो व्यापारोर्थस्याभिधा ॥ १ ॥
लक्ष्या श्रितो लाक्षणिको व्यापारो लक्षणस्य तु ।
व्यंग्ययुक्तो व्यंजकोस्य व्यापारो व्यंजन मतं ॥ २ ॥
साक्षात्संकेतविषयो गोपिं मादि वाच्यो मुख्योर्थः
तदभिधायोगो प्रभृति शब्दोपि मुख्यः अस्य मुख्यशब्दस्य मुख्यार्थे व्यापारः
etc.

Ends.—

"एवं प्रकाराः शब्दा लक्षणा साधकाः यथौचित्यं प्रयोज्याः ।

यथा—

विप्रोप्ययं श्रुतमहीनमहनिकीर्ति ।
लुंटाक शक्तिरपसादयुरुप्रसादः ॥
वेध्यं प्रतापयति पश्यत रे नरेंद्राः ।
कात स्मरन् मनासे गौरुचं न कृष्णां ॥ १ ॥
इति लक्षणनिरूपणं समाप्तं ॥ श्रीरस्तु ॥

श्रीवराहनगरे लिखितं धर्मविशालेन आनेत्र मात्त प्रमोदकृते ॥

References.— Aufrecht mentions this Ms only iii, 114[a], A K 708.

लघुकुवलयानंद Laghukuvalayānanda

No. 287 — 477. / 1895-1092.

Size. — 9 in. by $4\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 16 leaves; 14 lines to a page; 33 letters to a line.

Description.— Modern paper with water lines; Devanāgarī characters; hand-writing small but uniformly clear and legible; borders ruled with double red lines.

Age.— The Ms is a modern copy.

Author— Vaidyanātha Pāyaguṇḍa.

Begins.—

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रणिपत्य गणाध्यक्षं प्रत्यूह व्यूहनाशकं ।
लघुः कुवलयानंदो वैद्यनाथेन रच्यते ॥ १ ॥
उपमा यत्र सादृश्यलक्ष्मीरुल्लसति द्वयोः ।
हंसवि कृष्ण ते कीर्तिः स्वर्गंगामवगाहते ॥ १ ॥

Ends. —

" निंदास्तुतिस्तथैवोक्ता निंदारूपेण या स्तुतिः
वस्तुवस्तूपमानेन दर्शनं तन्निदर्शनम् ॥

किं वा तथा स्यादुपमा तु यत्र तेनैव तस्यैव भवेन्नृवीर तमन्वयाख्यं कथितं पुराणैरेतावदुक्तं तव लेशमात्रमिति ॥

पायगुंडकुलांभोधौ वैद्यनाथः कलानिधिः ।
उदितस्तेन बालानां सुखायाल्पाक्षरः कृतः ।
लघुः कुवलयानंदस्तेन तुष्यतु शंकरः ॥

इति श्रीपायगुंडो(डे) त्युपनामकवैद्यनाथेनविरचिता(तः) लघुकुवलयानंदः समाप्तः

References.— Aufrecht does not mention this work in his Calalogus Catalogorum.

शब्दव्यापार-विचार	Sabdavyāpāra-vicāra
No. 288	263. / 1875-76.

Size.— 14 in. by 6 in.

Extent.— 6 leaves ; 12 lines to a page ; 44 letters to a line.

Description.— Country paper, not very old, smooth and grey in appearance ; Devanāgarī characters ; hand-writing bold,

clear, uniform and legible ; yellow pigment used for corrections ; certain lines and words marked out with red pigment.

Age.— The Ms appears to be a new copy.

Author.— Mammaṭa.

Begins.—

ॐ श्रीगणेशाय नमः गुरवे नमः ॥

इह हेयो पादेयानां हानोपादानं प्रमाणादेव । तच्च निश्चयात्मतया प्रामाण्यं भजते । निश्चयश्च शब्दसाहित्येनार्थं विषयी करोति । शब्दस्य चार्थप्रतीतिं प्रतिपत्तिन्यायान्यथा नुपपत्या कारकत्वात्कल्प्यमानो व्यापारोभिधादिशब्दप्रतिपाद्यो नानाप्रकार इति तत्परीक्षाथ शब्दव्यापारविचारात्मकं प्रकरणमिदमारभ्यते ।

Ends.—

एतच्चान्यत्र विस्तरेण विचारितमिति संक्षेपेणेहोक्तमिति शिवम् ॥ इति निखिलविपश्चिच्चक्रवर्तिश्रीराजानकमम्मटाचार्यविरचितः शब्दव्यापारविचारः समाप्तः ॥

References.— 1 Mss : Aufrecht i, 634[a].
2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 260.
3 Edition : by M. R. Telang Nir. S. P. 1916.

शृङ्गारातिलक

Śṛṅgāratilaka

No. 289

217.
1882–83.

Size.— 10½ in. by 4⅝ in.

Extent.— 28 leaves ; 9 lines to a page ; 33 letters to a line.

Description. – Country paper, very old, musty and worn out ; Devanāgarī characters ; hand-writing medium size, clear, and legible ; borders ruled with two double black lines ; colophons and verse numbers marked out with red pigment; folios 1 and 4 missing.

Age.— Samvat 1654.

Author.-- Rudra.

Begins.— fol. 2

" अथ व्यतिरेकसुखेन रसप्रशंसा ॥

यामिनी चंदुना मुक्ता नारी च रमणं विना ।
लक्ष्मीरिव ... ...नीरसा ॥ ६ ॥

॥ स्वपांडित्यप्रशंसा ॥

Ends.—

अन्येष्वपि रसेष्वेत दोषा वर्ज्या मनीषिभिः ।
यत्संपर्कान्नयत्येव काव्य रसपरंपरा ॥ ८० ॥
इति मया कथितेन यथामुना रसविशेषमविशेषमुपेयुषी ।
लालतपादपदासदलंकृतिः ।
कृतधियामिह वाग्वनितायते ॥ ८१ ॥
शृंगारतिलको नाम ग्रंथोयं रचितो मया ।
व्युत्पत्तये नपेक्षंते कवयः कामिनः स्वयं ॥ ८२ ॥
काम्या काव्यकथा कीदृक् वैदग्ध्ये को रसागमः ।
किं गोष्टीमंडनं हंत शृंगारतिलकादृते ॥ ८३ ॥
त्रिपुरवधादेवगतासुल्लासमुमां समस्तविबुधनुतं ।
शृंगारतिलकविधिना पुनरपि रुद्रः प्रकटयति ॥ ८४ ॥

इति श्रीशंगारातलक श्रीरुद्रविरचिते काव्यालंकारे तृतीयः परिच्छेदः समाप्तः ॥

॥ सहानुभावव्यभिचारिभिः समं
समत्य तद्वत्सहसात्विकैश्च
आलंबते सर्व रसानताय·
मालंबनस्तेन भवेद्विभावः
न चोनुभावव्याभिचारियोगं
नापेक्षते सात्विकभावयोगं ।
उद्दीपयेत् केवलमेव यस्मा·
दुद्दीपनस्तेन भवेद्विभावः ॥

संवत् १६५४ समये भाद्र शुदि १० शुक्रे लिखितं

References.— 1 Mss : Aufrecht i, 660[b] ; ii 158[a], 230[b] ; iii, 137[a].

2 S. K. De : Sanskrit Poetics, Vol. I, p. 90.

The Mss in the Mad. Govt. Library (Mad. Cat. No. 12955) and in I. O. Litrary (I. O. Des. Cat. Nos. 1131-2) call the author Rudrata. Our Ms. 264 of 1875-76 also assigns the authorship to *Rudrata*.

3 Edition : The work has been printed in the Kāvyamāla series, pt. III, 1887.

शृङ्गारतिलक Śṛṅgāratilaka

No 290 808. 1886-92.

Size.— 11⅕ in. by 6 in.

Extent.— 24 leaves; 8 to 12 lines to a page; 33 letters to a line.

Description.— Country paper, very old, brittle and worn out; Devanāgarī characters; borders ruled with triple black lines; hand-writing bold, clear and legible; the Ms appears to have been written by different hands; incomplete and fragmentary: at the end of the Ms there are a few broken fragments of folios; some of the verse-numbers and colophons of chapters are marked out with red pigment; folios 14-16 missing.

Age.— The Ms is very old.

Author.— Rudra.

Begins.—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ गौरीशंकराभ्यां नमः ॥

॥ शृंगारो गिरिजानने सकरुणो रत्यां प्रवीरः स्मरे
वीभत्सोस्थिभिरुत्फणी च भयकृन्नेत्रत्रयेणाद्भुतः
रौद्रोदक्ष...मर्दनेन हसकृन्नग्नः प्रशांतः समा-
दित्थं सर्वरसात्मकः पशुपतिर्भूयात्सतां भूतये ॥ १ ॥

आख्यातनामरचना चतुरस्रसंधि ।
सद्वागलंकृतिगुणं सरसं सुवृत्तं ॥

आसेदुषामपि दिवं कविपुंगवानां ।
तिष्ठत्यखंडमिह काव्यमयं शरीरं ॥ २ ॥
... ...
प्रा...नायं प्रति प्रोक्तं भरतार्थैरसस्थितिः ।
यथामति मयाप्येषा काव्यं प्रति निगद्यते ॥ ५ ॥
यामिनीवेन्दुनामुक्ता etc.

Ends.---

इति श्रीरुद्रभट्टविरचिते शृंगारतिलके संकीर्णवण(र्ण)नो नाम तृतीयः.....समाप्तोयं शृंगाररसः

References.— Same as in No. 289.

शृङ्गाररसमण्डन — Śṛṅgārarasamaṇḍana

No. 291 — 202. 1879–1880.

Size.— $9\frac{1}{4}$ in. by $5\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 16 leaves ; 25 lines to a page ; 12 letters to a line.

Description.— Country paper, very old, thin and worn out ; Devanāgarī characters ; hand-writing bold and legible ; borders ruled with two double black lines ; the Ms seems to be a part of some other Ms since the work begins on fol. 409^{b} and ends on fol. 424^{a}.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Viṭṭhaleśvara.

Begins.--

॥ श्रीगोपीजनवल्लभाय नमः ॥
॥ श्रीवल्लभात्मजो जयति श्रीगोविंदसुतुर्जयति ॥
मुदा चंद्रावल्या कुसुमशयनीयादि रचितुं ॥
महा संसंप्रोक्ताः स्वप्रणयि सहचर्यत्प्रमुदिता ॥
निकुंजेष्वन्योन्यं कृतविविधतल्पोषु सरसां ॥
कथां स्वस्वामिन्याः सपदि कथयति प्रियतमां ॥ १ ॥

अशेषसुकृतोदयैरखिलमंगलैर्वेयसा ।
मनोरथशतैः सदा मनसि भावितैः निर्मिते
अहात्याति मनोहरे निजगृहाद्विहारेछया ।
सखी शतवृता चलद्व्रजवनेषु चंद्रावली ॥ २ ॥

Ends.—

राधा चंद्रावली गोपी दासी कथितमद्भुत
संपूर्णमभवत्कुंजे शृंगाररसमंडणं ॥ २०७ ॥
इात श्रीमद्राजे शस्य तप्रियाणां च वांछित
मिथः सर्वस्वदानं च श्रीविट्ठलस्वाशये करोत् ॥
इति श्रीगोपीजनवल्लुभैकतान श्रीविट्ठलेश्वरविरचितं शृंगाररसमंडनं
संपूण ॥ शुभं भवतु ॥ छ ॥

References.— 1 Aufrecht's Catalogus Catalogorum Part I, 661[a]; Part II 158[a], 230[b]; Part III, 137[b].
2 S. K. De : History of Sanskrit Poetics Vol. I, page 311.

शृङ्गाररसमण्डन — Śṛṅgārarasamaṇḍana

No. 292 — 357. / 1884-89.

Size.—10 in. by 4¼ in.

Extent.— 14 leaves; 7 lines to a page; 29 letters to a line.

Description.— Country paper, thin and slightly whitish in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing bold, clear and legible; some of the folios are slightly moth-eaten; folios 1-11 missing.

Age.— Saṁvat 1889.

Author.-- Viṭṭhaleśvara.

Begins.— folio. 12

—" त्वं समागतः ॥ ८५ ॥
तावद्विलंबमसहिष्णुरमंदमं च
त्कांचीकलापकलासिंजितभंजुगत्या ।
गोवर्द्धनाद्रिशिरसश्चपलोत्तरीय-
श्चंद्रावलीनिकटमागमदंबुजाक्षः ॥ ८६ ॥ etc.

Ends.—

राधा चंद्रावली गोपी दासी कथितमद्भुतं ।
संपूर्णमभवत्कुंजे शृंगाररसमंडनं ॥ ९ ॥
इति श्रीमद्व्रजेशस्य तत्प्रियाणां च वांच्छितं ।
मिथसर्वस्वदानं श्रीविट्ठलस्वाशये करोत् ॥ १० ॥

इति श्रीगोपीजनवल्लभैकतानश्रीविट्ठलेश्वरविरचितं शृंगाररसमंडनं संपूर्ण ॥

संवत् १८८५ वर्षे आसाढविद ११ रवौ शुभं भूयात्

References.— Same as in No. 291.

शृङ्गाररसमण्डन — Śṛṅgārarasamaṇḍana

No. 293 — 392. / 1892-95.

Size.— $7\frac{1}{4}$ in. by $4\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 21 leaves; 11 lines to a page; 20 letters to a line.

Description.— Country paper, old brittle and slightly moth-eatan; Devanāgarī characters; hand-writing, bold and legible; borders ruled with double black lines; verse-numbers marked out with red pigment.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Viṭṭhaleśvara.

Begins.—

श्रीगोपीजनवल्लभाय नमः ॥
मुदा चंद्रावल्या कुसुमशयनीयादि रचितुं ।
सहायं प्रोक्ताः स्वप्रणयिसहचर्यः प्रमुदिताः ॥
निकुंजेष्वन्योन्यं कृतविविधतल्पेषु सरसां ।
कथां स्वस्वामिन्याः सपदि कथयंति प्रियतमां ॥ १ ॥ etc.

Ends.—

राधा चंद्रावली गोपी दासी कथितमद्भुतं ।
संपूर्णमभवत्कुंजे शृंगाररसमंडनं ॥ ४ ॥

इति श्रीगोपीजनवल्लभैकतान श्रीविट्ठलविरचिते शृंगाररसमंडनं संपूर्ण ॥
भट श्रीमंगलेन लिखितं

References.— Same as in No. 291.

शृङ्गाररसमण्डन — Śṛṅgārarasamaṇḍana

No. 294 — 474. 1887–91.

Size.— $7\frac{1}{2}$ in. by $4\frac{5}{8}$ in.

Extent.— 13 leaves; 16 lines to a page; 31 letters to a line.

Description.— Country paper, very old, musty and worn out; Devanāgarī charactets; hand-writing small but clear and legible, though not uniform; borders ruled on four sides with double black lines; folio 13 missing.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Viṭṭhaleśvara or Viṭṭhla Dīkṣita.

Begins.—

॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥
कथय कथय स्वामिन्या मे कथं नव संगमः ।
सुमुखि रामभूद्गोविंदस्यांदिराधिकराधया ॥
सखि विदितमे चैतत्ते किं ब्रुवे यदियं कथा ।
व्रजवरवधू दासीनां नः कृशोदरिजीवितं ॥ १ ॥

Ends.—

इदमेव मे सदा सख्या शाम्यं नंदनं नो राधां ।
सुखयत्वत्वनिशंसास्मास्वनुग्रहं च प्रिया कुर्यात् ॥ २६ ॥
इति श्रीमद्गोपीजनचरणपंकेरुह युगा-
नुगामिस्तत्प्रेमामृतजलधिमग्नाभिरनिषं ॥

बभूवेदं पूर्णं स्मितजितसुधाभिर्विरचितं ।
निकुंजे शृंगाराभिधरसवरे मंडनवरं ॥ २७ ॥
यस्मात्सहायभूतो दामोदरदास हरीवंशो ॥
श्रीविट्ठलरचितमिदं तदभूच्छृंगारमंडनं पूर्णं ॥ २८ ॥
श्रीकृष्णदेवप्रियरामदासादिषु प्रकुर्वत्सु मुकुंदसेवां ।
गोवर्द्ध(द्ध)नेशस्य सदा मदीय सर्वस्वरूपस्य कृतं मयेदं ॥ २८ ॥

इति श्रीगोपीजनवल्लभचरणैकतानश्रीविट्ठलदीक्षितविरचिते शृंगार-रसमंडने दशम उल्लासः ॥ छ ॥ ॥

॥ श्रीविट्ठलेशशरणं मम ॥ श्रीगोवर्द्धनधारीश(र)णं मम ॥ छ॥

References.— Same as in No. 291.

शृङ्गारहार

Śṛṅgārahāra

No. 295

304.
1880-81.

Size.— 9½ in. by 5 in.

Extent.— 5 leaves; 14 lines to a page; 34 letters to a line.

Description.— Country paper, old and brittle; Devanāgarī characters; hand-writing bold, clear and legible; certain portions of the text marked out with red pigment; the work is divided into 3 vibhāgas, called (1) संभोगशृंगार; (2) and (3) have no titles mentioned in the colophons.

Age.— Samvat 1845.

Author.— Baladeva.

Begins. —

विघ्नेशं विघ्नहंतारं सर्वकामफलप्रदं ।
करुणाकोमलकांतं वंदे देवं गजाननं ॥ १ ॥
पौत्रः श्रीवसुदेवस्य केशवस्यांगसंभवः ।
ग्रंथं शृंगारहाराख्यं बलदेवः करोम्यहं ॥

शृंगारस्य हास्यकरुणरौद्रवीरभयानकः ।
बीभत्साद्भुतशांताश्च नवकाख्ये रसास्मृताः ।
इति नवरसाः etc.

Ends.—

प्रधानपुरुषप्राया शतवक्रोक्तिसंयुता ।
भारतीय भवेद्वृत्तिर्वीरहास्याद्भुताश्रया ॥

इति श्रीबलदेवविरचिते काव्यालंकारे शृंगारहारे तृतीयो विभागः ॥
संवत् १८४५ वर्षे आसीड शुदि ९ खेमे गोवर्द्धनसुतभवानीसंकरपठनार्थः श्रीकृष्णाय नमः ॥

References.— (1) Aufrecht mentions this Ms. only i, 661[b].
(2) S. K. De also refers to tnis Ms. only in his Sanskrit Poetics, Vol. I. p. 303.

सरस्वतीकण्ठाभरण Sarasvatīkaṇṭhābharaṇa

No. 296 116. 1919-24.

Size.— 11⅓ in. by 4 in.

Extent.— 131 leaves ; 11 lines to a page ; 49 letters to a line.

Description.— Country paper, old, musty and slightly moth-eaten; Devanāgarī characters ; hand-writing small but clear, uniform and legible ; borders ruled with double black lines ; the Ms is incomplete ; folios 1 to 25 wanting ; folios missing are :— 109, 110, 134 & 142 ; colophon of II paricceda appears on folio 55, of III on folio 75 and of IV on folio 108.

Age.— Samvat 1821.

Author.— Bhojadeva.

Begnis.-- folio 26

" प्रसूतराजाप्रजापतिसमो जनकः पिता ते
तेषां वधूस्त्वमसि नंदिनि पार्थिवानां
येषां कुलेषु सविता च गुरुर्वयं च " ॥ ४४ ॥ etc.

Ends.—

" इतिश्रीमहाराजाधिराजश्रीभोजदेव सरस्वतीकंठाभरणालंकारे...
... ... छेदः ॥ शुभमस्तु ॥ शीधीरस्तु जयकृष्णलक्ष्मणाभ्यां
सहोदराभ्यां परापकाराय समाप्त ... . एथ न एकट समाप्त
कली माघवदकृिष्णपक्षे पंचमा संवत १८२१ ॥ ॥ काशीमध्ये वींदमाधव
शमीपे गंगातटे कालभैरवशनीपे ब्रह्मघाटे जोदे प्या शोली पाममहोशनदीयते
जामा एकइ...मपावलानवा पातला ॥ छ ॥ छ ॥ ॥

References.— (i) Mss. : See Aufrecht i, 699[a] ; ii, 167[a] ; iii, 145[a]
(ii) S. K. De : Sanskrit Poetics Vol. I, pp. 144, 148.

सरस्वतीकण्ठाभरण Sarasvatikaṇṭhābharaṇa

No. 297 207. / 1879-80.

Size.-- 9 in. by 4 in.

Extent.— 77 leaves ; 14 lines to a page ; 51 letters to a line.

Description.— Country paper, very old, fibrous and worn out ; Devanāgarī characters ; hand-writing small but clear and legible ; some of the folios have pink-coloured borders, while some have yellow-coloured borders ; the Ms contains the following paricchedas :—

Paricchedas	I	folios	1	to	22
Do	II	,,	1	to	35

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Bhojadeva.

Begins.—

श्रीगणेशाय नमः ॥

ध्वनिर्वर्णाः पदं वाक्यमित्यास्पदचतुष्टयं ।
यस्याः सूक्ष्मादिभेदेन वाग्देवीं तामुपास्महे ॥ १ ॥ etc.

Ends.--

— शब्दसंदर्भमात्रेण हृदयं हर्तुमीशते ॥

इति महाराजाधिराजश्रीमद्भोजविरचिते सरस्वतीकंठाभरणे शब्दालंकार-निर्णयो नाम द्वितीयः परिछेदः ॥ शुभं भवतु लेखकपाठकयोः ॥ ॥ श्रीः ॥

References.— Same as in No. 296.

सरस्वतीकण्ठाभरण — Sarasvatikanthabharana

No. 298 — 363. 1884-86.

Size.— $8\frac{1}{4}$ in. by $4\frac{3}{8}$ in.

Extent.— 149 leaves ; 7 lines to a page ; 32 letters to a line.

Description.— Modern paper, somewhat brownish in appearance ; Devanāgarī characters ; hand-writing bold, legible and uniform ; on the first 9 folios certain lines are marked out with red pigment ; incomplete.

Age.— Not very old.

Author.— Bhojadeva.

Begins.--

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥
ॐ । ध्वनिर्वर्णः पदं वाक्यमित्यास्पदचतुष्टयं ॥
यस्यां सूक्ष्मादिभेदेन वाग्देवीं तामुपास्महे ।
निर्दोषं गुणवत्काव्यमलंकारैरलंकृतं ।
रसान्वितं कविः कुर्वन्कीर्तिं प्रीतिं च विंदति ॥ २ ॥

Ends.— folio 149

" क्रोधः क्रुध्यतीति रुद्रशक्तिश्चक्रुत् ॥ चेतना चिनोतीति चयं न चचित ॥ ज्ञानं सत्ता वि—"

References.— Same as in No. 296.

सरस्वतीकण्ठाभरण Sarasvatīkaṇṭābharaṇa

No. 299 67. / 1880-81.

Size.— 10¼ in. by 2 in.

Extent.— The folios cannot be counted as the Ms is difficult to handle, being in a fragmentary condition.

Description.— Palm-leaves, written on with ink; Devanāgarī characters; hand-writing clear, bold and legible; there are good many blank folios at one end of the Ms; almost all the folios are broken up and difficult to handle being extremely brittle; the written contents are in two columns on each folio; borders of each column are ruled with double black lines; a hole is bored in the marginal blank between the two columns; पृष्ठमात्राs used.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Bhojadeva.

Begins.— folio 3 (fragmentary)

" — हरिशब्देन सह शांशुसोपिनतेन नाम्ना बहुभिर ..... नाम ...etc.

Ends. — folio 353 (fragmentary)

"विशेष प्रतिपत्तिनिमित्तम्नवति । तयथा गौरित्यर्थशब्दोमुख्यया वृत्या—"

References.— Same as in No. 296.

सरस्वती-कण्ठाभरणटीका (रत्नदर्पण) Sarasvatī-kaṇṭhābharaṇaṭīkā (Ratnadarapaṇa)

No. 300 364. / 1884-86.

Size.— 14 in. by 5½ in.

Extent.— 32 leaves; 11 lines to a page; 48 letters to a line.

Description.— Country paper, thick and whitish in appearance; Devanāgarī characters; hand-writing very bold, thick and legible; incomplete.

Age.— The Ms is not very old.

Author.— Miśra Ratneśvara.

Begins.—

श्रीगणेशाय नमः ॥

एकेन यस्य यमिनः प्रमदेव देह-
मर्द्धेन राजति पुमानिव चापरेण ।
तत्वक्रमादथ च न ग्रमदापुमान्वा
प्रेयांसि वर्द्धयतु सस्मर शासनो वः ॥ १ ॥

श्रीरामसिंहदेवेन दोर्दंडदलितद्विषा ।
क्रियतेऽवंतिभूपालकंठाभरणदर्पणः ॥ २ ॥

कंठाभरणमनद्यं वाग्देवीरत्नदर्पणोत्संगे ।
अस्मिन्पश्यतु निभृतं प्रकाशसर्वांगलावण्यं ॥ ३ ॥

ग्रंथारंभे समुचितेष्टदेवतानमस्कारेण etc.

Ends.— on the last folio 32

" शब्द एव ध्वन्यते स शब्दध्वनिरभिमत इति केचित्तन्न शब्दस्यैव ध्वन्यतां नंग्गेका एत् नाभ्यां पुंडरीकधारणमित्यादि व्याख्याग्रंथभंगप्रसंगाच्च तस्माच्छब्दाश्रितं....."

References.— 1 Mss: Aufrecht i, 699[b]; ii, 167[a]; iii, 145[a].
2 S. K. De: Sanskrit Poetics, Vol. I, 149–50.

सहृदयलीला Sahṛdayalilā

No. 301 266. 1875–76.

Size.— 13¾ in. by 6 in.

Extent.— 3 leaves; 12 lines to a page; 37 letters to a line.

Description.— Country paper, not very old; slightly grey in appearance ; Devanāgarī characters ; corrections made with yellow pigment ; hand-writing bold, clear and legible.

Age.— The Ms appears to be a new copy.

Author.— Ruyyaka.

Begins.—

ॐ अथ सहृदयलीला लिख्यते ॥ श्रीमतामुत्कर्षपरिज्ञानाद्वैदग्ध्येन महत्वान्नागरिकतासिद्धिः ॥ युवत्यादीनामुत्कर्षो देहगुणालंकारजीवितपरिकरेभ्यः ॥ तत्र ॥ etc.

Ends.—

" एवं शोभा समुत्पादकसमुद्दीपकानुप्राणकव्यञ्जकाः क्रमादगुणालंकारजीवितपरिकराः ॥ एवं परस्परोपकारकत्वादितरेतरानुग्राहकत्वं सिद्धम् ॥ इति श्रीराजानकरुय्यकविरचितायां सहृदयलीलायां परिकरोल्लेखश्चतुर्थः ॥ समाप्तेयं सहृदयली(ला) क्र(कृ?)तिश्रीमद्विपश्चिद्वा राजानकतिलकात्मजश्रीमदालंकारिकसमाजाग्रगण्यश्रीराजानकरुय्यकस्य श्रीराजानकरुचकापरनाम्नोलंकारसर्वस्वकृतः ॥ ॥ ॥

References.— 1 Aufrecht's Catalogues Catalogorum part I, page 705.[a] Aufrcet mentions only two Mss. viz. 265-66 of 1875-76 of this library.

2 S. K. De : History of Sanskrit Poetics Vol. I, page 196.

3 Printed Editions: The work has been edited in the Kāvyamālā Series 5, pp. 150-60 as well as by Pischel.

सहृदयलीला Sahṛdayalīlā

No. 302 265. 1875-76.

Size.— $6\frac{3}{8}$ in. by $9\frac{5}{8}$ in.

Extent.— 39 leaves ; 23 lines to a page ; 25 letters to a line.

Description.— Country paper, very old, musty and worn out; Śāradā characters; hand-writing not uniform but legible; the Ms may have been written by different hands. Also see No. 21.

Age.— The Ms appears to be a new copy.

Author.— Ruyyaka.

Begins. — fol. 37

ॐ स्वस्ति ॥ ॥ श्रीमतामुत्कर्ष परिज्ञानाद्वैदग्ध्येन सहृदयत्वान्नागरिकतासिद्धिः ॥ युवत्यादीनामुत्कर्षो देहेगुणालंकारजीवितपारेकरेभ्यः ॥ तत्र शोभाविधायिनो धर्मा गुणाः रूपं वर्णः प्रभारागः आभिजात्यं विलासिता लावण्यं लक्षणं च्छाया सौभाग्यं चेत्यमी गुणाः ॥

Ends.— fol. 39[a]

एवं परस्परोपकारत्वादितरेतरानुग्राहकत्वं सिद्धम् ॥ सहृदयललिायां परिकरोलेखः चतुर्थः ॥ समाप्तेयं सहृदयचमत्कारिणी सहृदयललिाकृतिः ॥ श्रीविपश्चिद्वररराजानकतिलकात्मजश्रमिदलंकारिकसमाजाग्रगण्यश्रीराजानकरुय्यकस्य राजानकरुचकापरनामो ... ... स्वकृतः ॥ शिवम् ॥

References.— Same as in No. 301.

साहित्यदर्पण Sāhityadarpaṇa

No. 303 712. 1891–95.

Size.—$8\frac{1}{2}$ in. by $4\frac{1}{8}$ in; the size of folios 188 to 194 is $7\frac{7}{8}$ in. by $3\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 122 leaves; 9 to 12 lines to a page; 23 to 26 letters to a line.

Description.— Country paper, old, brittle and musty in appearance; in some cases corners slightly broken; borders ruled with double lines; Devanāgarī characters; hand-writing small, irregular and not very legible; certain lines and letters marked with red pigment; folio 1 pasted on another paper; certain folios carelessly written; folios missing are

17-25, 86-147 and 185 ; the Ms when in tact consisted of folios 1-194 ; the Ms is incomplete ; colophon of 9th *pariccheda* appears on folio 188.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Viśvanāth Kavirāja. (between 1300 to 1350 A. D.— See S. K. De Sanskrit Poetics Vol. I, p. 239.)

Begins.—

श्रीराधाकृष्णौ जयतः ॥

ग्रंथारंभे निर्विघ्नेन प्रारप्सितसमाप्तिकामो वाङ्म-

याधिकृततया वाग्देवतायाः सांमुख्यमाधत्ते ॥

शरदिंदुसुंदररुचिश्वेतसि सामे गिरां देवी ॥

अपहृत्य तमः संततमर्थानखिलान् प्रकाशयतु ॥ १ ॥

Ends. — folio 194

यथा वा ॥

येन ध्वस्तमनोभवेन बलिजित्कायः पुरा स्त्रीकृते ।

यश्चोद्वृत्तभुजंगहारवलयो गंगां च यो धारयत ॥

यस्याहुः शशिमच्छिरोहर इति स्तुत्यं च नामामराः

पापात्सस्वयमंधकक्षयकरस्त्वां सर्वदो माधवः ॥

अत्र येन ध्वस्ते इत्यादौ सभंगश्लेषः ॥ अंधके इत्यादौवभंगः ॥ अनयोश्चै··· ···

References.— For complete Bibliograply of printed Editions of Sāhityadarapaṇa as also its commentaries see S. K. De's *Sanskrit Poetics*, Vol. I, pp. 239-40. Mr. De also notes the Mss material in respect of the text and commentaries. The editions according to the year and place of publication are :—

(1)	Calcutta	1828	
(2)	Do	1851	
(3)	Benares	1882	
(4)	Calicut	1886	
(5)	Bombay	1910	
(6)	Do	1915	
(7)	Calcutta	1875	(Translation)

the work is represented by many Mss in the different libraries of Madras, Trivandrum, Bodlein etc.

Keith : H. S. L. pp. 394, 395
Ed. and trans. BI. 1851-75

Kane, Bombay 1923

Winternitz, G I L, p. 25

Editions :— (1) *Sāhityadarapaṇa* (Paricchedas I, II, and X) text with Introdnction and English Notes by P. V. Kane, Bombay, 1910.

(2) Text with comm. of Rāmacaraṇa Tarkavāgīśa Bhattacharya. Annotated by Pandit Duagaprasad Dviveda, and edited by K. P. Parab and the Annotator—N. S. Press, *Bombay—1902.*

(3) Bibliotheca Indica Edition, *1851 Calcutta*— Ed. by Dr. E. Roer and trans. into Engligh by Dr. J. R. Ballantyne.

(4) Text with Bhāṣāṭīkā by Pandit Shaligram—complete *Lucknow.*

(5) Text with comm. called रुचिरा of Pandit Shivadatta, *Bombay.*

(6) Text with notes on paricchedas I, II, X and History of Alaṁkāra literature by P. V. Kane—N. S. Press, *Bombay, 1923.*

(7) Text translated by Paramadas Mitra (Bi).

(8) Text with comm. edited by Haridasa Siddhānta vāgīśa. (Sd).

(9) Text edited by Haripada Chattopadhyaya (Sd).

(10) Text edited by Jīvanand Vidyasagar *1894*, 8 vo. pp. 13, 248 (Ch 5).

साहित्यदर्पण Sāhityadarpaṇa

No. 304 598. 1887-91.

Size.— 12 in. by $4\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 32 leaves plus one blank leaf extra ; 6 to 8 lines to a page ; 24 to 36 letters to a line.

Description.— Country paper, old and worn out; Devanāgarī characters; for the first 3-4 folios the hand--writing is small and clear uniformly but onwards the copyist has grown careless writing thick big irregular letters; borders ruled with double lines; yellow pigment used for corrections; the 1st *pariccheda* ends on folio 8; the 2nd pariccheda ends on folio 23; the Ms is incomplete; edges of some folios are curled up and worn out.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Viśvanātha Kavirāja.

Begins. —

ॐ नमः श्रीपरदेवतायै ॥ ग्रंथारंभे निर्विघ्नेन प्रारिप्सितसमाप्तिकामो वाङ्मयाधिकृततया वाग्देवतायाः सांमुख्यमाधत्ते ॥

शरदिंदुसुदररुचिः etc. — (as in printed editions)

Ends.— folios 31-32

" त्यागी कृती कुलीनस्सुश्रीको रूपयौवनोत्साही ॥
दक्षोऽनुकूललोकस्तेजोवैदग्ध्यशीलवान्नेता ॥

दक्षः क्षिप्रकारी ॥ शीलं सद्वृत्तं ॥ एवमादिगुणसंपन्नो नेता नायको भवति । तद्भेदानाह ॥ धीरोदात्तो धीरोद्धतस्तथा धीरललितश्च ॥ धीरप्रशांतइत्यमुक्त प्रथमश्चतुर्भेदः [1] ॥ स्पष्टम् । तत्र धीरोदात्तः । अ—

References.— See remarks on No. 303.

साहित्यदर्पण Sāhityadarpaṇa

No. 305 380 / 1895-98.

Size.— 10½ in. by 3¾ in.

Extent.— 146 leaves; one blank leaf extra; 11 lines to a page; 39 letters to a line.

---

1 This is verse 31 on p. 92 of N. S. Press Ed. of 1902.

Description.— Country paper, musty and worn out; some folios slightly moth-eaten; Devanāgarī characters; hand-writing small and not very clear; borders ruled with double lines; some of the folios inside are whitish in appearance while others present a darkish appearance; complete in 10 pari-cchedas.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Viśvanātha Kavirāja.

Ends..—

॥ श्रीसिद्धिविनायकाय नमः ॥ श्रीढुंढिराजाय नमः ॥

॥ श्रीसिद्धेश्वर्यै नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

॥ अविघ्नमस्तु ॥ ॐ नमः श्रीकुलदेवतायै ॥

ग्रंथारंभे निर्विघ्नेन प्रारिप्सितपरिसमाप्तिकामो वाङ्मयाधिकृततया वाग्देवतायाः सांमुख्यामाधत्ते ॥

(the rest as in printed editions)

Ends—

श्रीचन्द्रशेखरमहाकविचंद्रसुनुः ।
श्रीविश्वनाथकविराजकृतप्रबंधं ।
साहित्यदर्पणमिमं कवयो विलोक्य ।
साहित्यतत्वमखिलं स्वयमेव वित्त ॥
यावत्प्रसन्नेंदुनिभानना श्री ।
नारायणस्यांकमलंकरोति ॥
तावन्मनः संमदयन्कवीना- ।
मेषप्रबंधः प्रथितोस्तु लोके ॥ क्ष ॥ छ ॥ छ ॥

इत्यालंकारिकचक्रवर्तिध्वनिप्रस्थानपरमाचार्यशेषभाषाविलासिना भुजंगसाहित्यार्णवकर्णधारमाहापात्रश्रीविश्वनाथचिंतकविश्वनाथकविराजकृते साहित्यदर्पणे दशमपरिच्छेदः ॥ समाप्तश्चायं ग्रंथः साहित्यदर्पणमिति ॥ छ ॥

साहित्यदर्पणस्येदं पुस्तकं लिखितं शुभं ।
प्रीयेतां तेन मे देवौ माधवो माधवौ सदा ॥
॥ श्रीमन्महागणपतये सर्वसिद्धिप्रदाते सकलबुधविनेत्रे नमः ॥

References.— See remarks on No. 303.

साहित्यदर्पणविवृति Sāhityādarpaṇavivṛti

No. 306 599. 1887-91.

Size.— $10\frac{1}{4}$ in. by $4\frac{5}{8}$ in.

Extent.— 104 leaves; 9 lines to a page; 40 letters to a line.

Description.-- Country paper in good condition, though old in appearance; Devanāgarī characters; small, clear and uniform hand-writing; borders ruled with double lines; yellow pigment used for corrections; red pigment used for marking out certain letters and words; the Ms is incomplete, folio 1 to 150 (both inclusive) being lost; folios extant are 151 to 254 (both inclusive); the 8th pariccheda ends on folio 182 and the 9th pariccheda ends on folio 184.

Age.— The Ms appears old.

Author.— Rāmacaraṇa.

(The commentary gives the date of its own composition viz. Śake 1622 (= A. D. 1700) in the chronogram आक्षिपक्षरसचन्द्रसम्मिते etc. in the colophon).
2 2 6 1

Begins--folio 151

—पांस च पतिरापां योजनशतामिति अत्र पृथिव्युद्देशेन विहिसस्यापां पत्युर्योजनशतत्वविधातुद्देश्यतया प्रतिनिर्देशः। चंडीदासास्तु उद्देश्योऽनूद्य स एव प्रतिनिर्देश्यः प्रतीतिमांथर्य्यपरिहारार्थं पुनराभिधेयो यत्र स तथोक्त इत्याहुः।

Ends— इति साहित्यदर्पणाविवृतौ दशमः प्रकाशः ॥ ० ॥ १० ॥ ० ॥

अक्षिपक्षरसचन्द्रसम्मिते।
हायने शकर(व)सुंद(ध)रापतेः॥
श्रीलरामचरणाग्रजन्मना।
दर्पणस्य विवृत्तिः प्रकाशिता॥

दोषं कंचन वीक्ष्य सूक्ष्ममतयो द्विजाः शपंत्यत्र चेत्
तन्मां न व्यथयेद्गुरोरपि गिरो निर्दूषणा दुर्वचा

छात्राणां मतिमादधाति यदसौ गूढार्थसंदीपना-
दानंदं वितनोति यद्गुणविदां नेनास्म्यमोघश्रमः ॥
मन्मानसांबुजद्वंद्वं सेव्यमानं मुनीश्वरैः ।
वांछाकल्पतरुं वंदे रामचंद्रपदद्वयं ॥
वृंदावने प्रसिद्धो यो वज्रभूषणनामतः ।
तस्यायं लिखितो ग्रंथो नंदरामेण तन्मुदा ।
संख्या श्लोकाः ६०००

References.--- History of Sanskrit Poetics by S. K. De, Vol. I, p. 240.

"*Sahityadarpanavivrti* by Rāmacarana Tarkrvāgiśa, a native of Western Bengal, who dates his commentary in 1701 A. D.

— Aufrecht i, 716[a]; ii, 171[a]; iii, 148[a].

-- Madras Cata. 12969; Scc, vii, 50-52.

Frequently printed with the text in Bengal editions."

— N. S. Press Ed. of 1902 by Durgaprasad and K. P. Parab contains Rāmacarana's commentary in full.

साहित्यदर्पणविवृति Sāhityadarpaṇavivṛti

No. 307 211.
A 1882-83.

Size.— 14 in. by $5\frac{3}{8}$ in.

Extent.— 182 leaves; 9 lines to a page; 65 letters to a line.

Description.— Country paper, thick, whitish and in good condition; first and the last few leaves slightly worn out at the edges; Devanāgarī characters; clear, legible and uniform hand-

writing ; margin of about 1½ in. left on all sides through out ; folio 1 contains a table of contents as under:—.

	परिच्छेदसंख्या	पत्र	पृष्ट	पंक्ति
1	प्रथम परिच्छेद समाप्ति	११	१	६
2	द्वितीय ,,	२८	१	१
3	तृतीय ,,	६०	१	१
4	चतुर्थ ,,	७६	१	८
5	पंचम ,,	९३	२	१
6	षष्ठ ,,	१००	२	१
7	सप्तम ,,	१२६	२	९
8	अष्टम ,,	१३२	१	९
9	नवम ,,	१३४	१	३
10	दशम ,,	१८२	१	०

The last eight lines on the last folio 182 are in different ink and possibly a later insertion by a different hand.

Age.— Though well preserved the Ms appears to be old.

Author.— Rāmacaraṇa Bhaṭṭacārya (see remarks on No. 306).

Subject.— Alaṁkāra (commentary on the Sāhityadarpaṇa of Viśvanātha Kavirāja).

Begins.—

॥ गणेशाय नमः ॥

वागीश्वरी सरसगीतगुणप्रवाहं ।
सारस्वतसिततसेवितपादपद्मं ॥
हेमाद्रिमारकतशेखरकांतमीशं ।
वंदे खगेंद्रभुजमौलिगजं मुकुंदं ॥
श्रीविश्वनाथकविराजकृतिप्रणीतं ।
साहित्यदर्पणमतिस्थगितप्रमेयं ॥
श्रीमद्विधाय चरणं शरणं गुरूणां ।
यत्नेन रामचरणो विवृणोति विप्रः

Ends.—

अक्षिपक्षरसचंद्रसंमिते
हायने शकवसुंधरापतेः ।
श्रीलरामचरणाग्रजन्मना
दर्पणस्य विवृत्तिः प्रकाशिता ।
दोषं कंचन वीक्ष्य सूक्ष्ममतयो द्वित्राः शपंत्यत्र चेत् ।
तन्मां न व्यथयेद्गुरोरपि गिरो निर्दूषणा दुर्वचाः ।
छात्राणां मतिमादधाति यदसौ गूढार्थसंदीपना ।
दानंदं वितनोति यद् गुणवतां तेनास्यमोघश्रमः ॥
मन्मानसांबुजद्वंद्वं सं(से ?)व्यमानं मुनीश्वरैः ।
वांछाकल्पतरुं वंदे रामचंद्रपदद्वयम् ॥ ३ ॥

इति श्रीरामचरणभट्टाचार्यविरचितायां साहित्यदर्पणविवृत्तौ दशमपरिच्छेदः समाप्तः समाप्ता चेयं साहित्यदर्पणविवृत्तिः ॥ समाप्तेयं साहित्यदर्पणटीका

References.— See remarks on No. 306.

साहित्यरत्नाकर

Sāhityaratnākara

No. 308

. 815.
1886-92.

Size.— 13½ in. by 5 in.

Extent.— 110 leaves ; 9 lines to a page ; 50 letters to a line.

Descriptions.— Country paper, thin, but tough and somewhat whitish in appearance ; Devanāgarī characters ; hand-writing bold, uniform and legible ; the Ms is complete.

Age.— Samvat 1890.

Author.— Dharmasudhī.

Begins.—

श्रीरामाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः ।
आलिंग्य गाढमुदरम्पितुरर्धजाने-
रूत्संगवर्त्यवतु बालगजाननो वः

यत्कुंभयोर्गिरिसुताकुचपार्श्वभाजोः
स्तन्यं पिपासति गुहास्त्रिभिराननाद्यैः ॥ १ ॥
श्रेयो मे विदधातु शारदशशिश्रीभासुरा भासुरा
हारासारनिरासकारिमधुरव्याहारिणी हारिणी
मुक्ता भूषणयोपणास्मितलवश्रीसाधुना साधुना
वण्ये न निजेन निर्जितवती रंभा रती भारती ॥ २ ॥
नमस्तमः कर्दमदुर्दमाम्बुधि
प्रणष्टचेष्टाखिलजंतुसंततिम्
प्रसार्यमाणैः पदुदीर्घरश्मिभि
र्जगत्त्रयोमुधरतेविवस्वते
निःयं रसार्द्रहृदयेंधनसंप्रयुक्त-
दाक्षायणी विरहदारुणपावकस्य
उधूतधूमकलिकामुपकण्ठमूलं
क्ष्वेलच्छलेन वहते महते नमोस्तु ॥ ३ ।
लक्ष्मीं वक्षसि तारहारवलये तस्याः प्रियं सोदरं
बिभ्रच्छुभ्रमणिं परं च नयने नाभौ च भद्रासनं
ऊरुभ्रूगलनाभिरोमलतिकामित्राणि पंचायुधा
व्याश्लिष्यन् करपंकजैरवतु नः कश्चिन्महाकामुकः ॥ ४ ॥
अनंतमत्यंतविशुद्धविग्रम्महाश्चिदानंदमयं निरामयं
अशेषवेदांतविचिंत्यवैभवं प्रशस्तमस्ति प्रविभास्वरं स्वतः ॥ ५ ॥
तदव्ययं ज्योतिरनाद्यविद्ययावृतं रजः सत्वतमोगुणाढ्यया ।
प्रजापतिश्रीपतिपार्वतीपतिप्रपंचरूपाणि मुहुः प्रपद्यते ॥ ६ ॥
तदेकदात्मन्यखिलं चराचरं निधाय नारायणनामकं महः
फणींद्रपर्यंकतले पयोनिधौ चिराय रेमे निजयोगनिद्रया ॥ ७ ॥
ततोऽस्य नाभीसरसःसरोरुहं समुद्ययौ यस्य समस्तमंबरं ।
वितन्वदिंदीवरश्यावविभ्रमं दलांतरालेषु चिरं व्यलीयत ॥ ८ ॥
ततस्तवस्तामरसात्समुद्यतचतुर्मुखस्तद्रजसेव राजसः
जगत्सिसृक्षुर्जगदीशशासनात्समाधिसंपन्नमनामनागभूत् ॥ ९ ॥
अस्मात्समाधिसाचिवान्मनसस्तदीयात्
पुत्रामरीचिपुलहप्रमुखाः प्रभूताः ॥
यत्पुत्रपौत्रतदपत्यपरंपराभि-
रापूरितो भवदजाणुकराहगर्भः ॥ १० ॥

तेष्वंगिरो मुनिवरादुदय प्रपेदे
भास्वानिवोदयगिरेर्हरितो मुनींद्रः
दोषानुषंगरहितश्च न भोगमार्ग-
भ्रांतोनिराकृततमाः शुचियोगदीप्तः ॥ ११ ॥
गोत्रे च तस्यसमभूदभिजातवंशो
वाराणसीत्युपपदेन भुवि प्रसिद्धः
तत्राभवन्बुधवरास्त्रिपुरारिसोम-
यज्वादयः शुभवपुः श्रुतिशीलवृत्ताः ॥ १२ ॥
देवान्हविर्भिरतिथीनशनैश्च शिष्यान्
वियोपदेशविधया परितोषयद्भिः
वाराणसीविहितानित्यनिवासदीक्षै-
र्यैः पंडितैर्भरतषण्डममण्डपुण्यैः ॥ १३ ॥
सर्वज्ञतः शमितकामरुषोगिरीशा-
च्छ्रीपार्वती प्रियतमा त्रिपुरारिनाम्नः
तस्मात्बुधाद्बहुमुखोद्गतवाग्विभूति-
र्धर्माद्धयस्तमदभून्महितः कुमार ॥ १४ ॥
नागांबिकां शुभगुणान्प्रतिगृह्यकन्या
मेकां गृहाश्रमनिवासकृते चिरं यः
अन्यप्रतिग्रहमयो निगमागमानां
मत्संप्रदायमकरोदवनावषंडम् ॥ १५ ॥
शंभोर्ददौ शतरुद्रकृताभिषेक-
तोयैर्ललाटगलतापहरैः कपर्दे
गंगात्मना परिणतैर्दधिरेव सिक्ता
नूनं जटावलिलताशशिपुष्पशोभां ॥ १६ ॥
यः सप्तवारविहितैर्वरदात्प्रहृष्टात्
प्रासादमंत्रसुपरश्वरणैर्महेशात
आसप्तमाद्वरमगान्निजवंशजानां
विच्छेदशून्यविमलाखिलशास्त्रबोधम् ॥ १७ ॥
विधिवदनुष्टितकर्मा धर्माख्यसुधीस्तुसंस्फुरधर्म्मा ।
जनयाम्बभूवनयान्नारायणपर्वतेशरामाख्यान् ॥ १८ ॥
पदक्रमपदाक्षरक्रमजटाक्रमारोहना
वरोहविषमक्रमाक्रममुखावधानाधृति

परिक्रमणचक्रवर्त्यभिधया वृदिग्मूढया
चचार बहुशः क्षितौ द्विजरथेन नारायणः ॥ १९ ॥

जित्वा रामावधानैममुखमुरुमरुद्वेगवद्वेदचर्चा
गोष्ठ्या नारायणार्यः सदशिबुधशतैः श्लाघ्यमानावदानाः ।
संदुष्टाद्धर्म्ममूपादलभत शिबिकां चामरच्छत्रपूर्वं
गर्वाखर्वावधानीश्वरसरभधटागण्डभेरुंडचिन्हम् ॥ २० ॥

तस्यानुजः पर्वतनाथसूरि-
रासीदशेषागमपारदृश्वा ।
ऐकात्म्यलीलायितमाहिमानां
षड्दर्शनी जन्मकृतां मुनीनाम् ॥ २१ ॥

एकं कोपि सुदर्शनं भ्रमकरं पाणौ ललाटे दधौ
कश्चित्कामविघातकं पदतले कश्चिच्छिवक्षोभकम्
निश्शेषभ्रममंजिकां शिवकरीं कामप्रदां पर्वत
धीशोर्य्यः समदर्शयद्रशनया षड्दर्शनीमद्भुतम् ॥ २२ ॥

वाग्मित्वद्युतिशुद्धिविष्णुभजनाभीष्टाथविश्राणनै-
स्तस्मिन्विश्मयमावत्य हि पतौ नित्यैकता वारिता
द्वित्वं युष्यवतोः कृशानुषुगतं त्रित्व च दुष्टं चिरा-
दुत्सन्नं शनकादिषु प्रशमितं पंचत्वमिंद्रद्रुषु ॥ २३ ॥

येन स्वरमभाणि पाणिनिमतं प्राणादिकाणादवा-
ग्गुंभे स्पष्टमघट्टिभट्टगुरुवागुट्टीकिते कुट्टिये
निश्शंकं निरटंकिं शंकरमतं चाक्षोदिवाक्षांघ्रिवा-
ग्ध्वन्यध्वन्युदलास्यखंडिनिखिला पाखंडखंडाटवी ॥ २४ ॥

यो वादेन जनार्दनाह्वयबुधं मध्ये विपश्चित्सभं
जित्वा विर्दतु वादिकेसरिपदं मौढं तदीयं स्वयं
मायावादिभयंकराख्यविरुदा तत्यूर्ज्जितादर्जितां
किंचोदं चयति स्म कीर्तिमतुलां प्रख्याययन्वैष्णवम् ॥ २५ ॥

आटोपोद्भटनाट्यधूर्जटिजटाकोटीरकोटीतट-
द्गंगातुंगतरंगरिंथणभरसस्यर्द्धिवाग्वैभव
सोयं स्वप्रतिमादृषन्निकषणमोद्योतषट्दर्शनी
रलस्रङ्(?)भयंकरोपदनुजो रामाह्वयः पंडितः ॥ २६ ॥

तस्मात्पर्वतनाथसूरिजलधेः श्रीपल्लमाग्वाविय-
द्गंगासंगजुषोलसद्गुणमणेर्लब्धोदयश्चंद्रवत्

सोयं धर्मसुधी गवां विलसितैः कर्तुं रसालं क्रिया
संस्फूर्त्तिं समुदंचयेयमधुना साहित्यरत्नाकरम् ॥ २७ ॥

Ends.—

"अत्र चिंतास्मृतिदैन्यशंकाहर्षामर्षौत्सुक्यविषादानां शबलता । इति-श्रीमत्त्रिभुवनपवित्रहरितगोत्रावतंसवाराणसीवंशपद्माकरभानुना पदवाक्यप्रमाणपारावारीणश्रीमहोपाध्यायपर्वतनाथपंडितमंडलेश्वरसूर्यसूनुना श्रीपद्ममागर्भरत्नाकरपारिजातेन निर्मलाचारपरितेन चतुर्दशविद्यास्थानसिद्धांतरहस्यविज्ञानवता श्रीधर्मसंख्यावता विरचिते श्रीमद्रघुकुलतिलकगुणगणमणिधाम्नि साहित्यरत्नाकरनाम्न्यलंकारशास्त्रे रसनिरूपणं नाम दशमस्तरंगः ॥ १० ॥

आस्थामिंदिरमंदिरा प्रणयिनो देवस्य रामात्मनः
रम्बे गतुंगतरंगरिंगणभरैरङ्गीकृताडंबरः
ताप्लः(?) नीर्मलधर्मसूरिकविताकल्लोलिसोच्चेलुनैः
पूर्णः कर्णमनोहरो विहरते साहित्यरत्नाकरः ;
प्राचीनानुभवप्रबद्ध विहितग्रंथानुसंधापिता
सोयं साहसिकेन संप्रतिमपानलः प्रबंधः कृतः
कस्तुष्येदमुनाधुनास्य सुलभो बोद्धावनिर्मत्सरा
सर्वज्ञो गतमत्सरोस्ति हि रमा रामस्स संतुष्यतु
भो मातः कविते हितं मम वचः किञ्चित्समाकर्णय
श्रीमद्रामगुणस्तवामृतवतो मर्त्यस्तुतीं माकृथाः
कस्तुरीघनसारचंदनरसन्यासोत्सवास्वादवि-
त्कोवीवास्तवसास्त्रश्वपिशितालेपाभिलासो भवेत्
सा जातो हरितान्यपेमहातपः श्रीपर्वतेशः सुधी-
षणां दर्शनकारिणां सुमनसामैकात्म्यलीलाकृतिः
धर्माख्येन मनीषिणा विरचितस्ततत्सूनुना तादृशा
सो(ऽ)यं पादादिलातलं विजयता साहित्यरत्नाकरः

संपूर्णश्चायं ग्रंथः । ॐहरिः श्रीमते रामानुजाय नमः । श्रीमते वेदान्तमहागुरवे नमः । अथ संवत् १८९० मितिकुआरसुदीपरविवार बुधवरः ॥ ६ ॥

References.— 1 Mss.: Aufrecht i, 716[a]; ii, 171[a]; iii, 148[a].
2 S. K. De: Sanskrit Poetics, Vol. p. 298.

B—SAṀGĪTA

औमापतम्

Aumāpatam

No. 309

78.
1919-24.

Size.— $8\frac{7}{8}$ in. by $5\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 128 leaves + 2 blank leaves = 130 leaves ; 9 to 10 lines to a page ; 21 letters to a line.

Description.— Smooth foolscap paper; Devanāgarī characters; borders ruled with double red lines ; paper ruled in pencil before writing; clear and legible hand-writing; copy made on one side of the paper only.

The work contains about 37 chapters. The titles of these chapters are as under:—

Folio	Chapter	Title
5	I	नादेहोत्पत्ति
7	II	ग्रामप्रस्तारलक्षण
11	III	जीवजातिप्रस्तार
12	IV	जातीनां प्रस्तारः
14	V	स्वरनामप्रस्तार
16	VI	स्वराधिकार
18	VII	श्रुतिप्रस्तार
19	VIII	मूर्च्छनाक्रम
20	IX	मूर्च्छनागेयप्रकरण
21	X	मूर्च्छनामंडललक्षण
31	XI	शुद्धरागलक्षण
44	XII	रागप्रस्तार
45	XIII	रूपलक्षण
47	XIV	मटिलक्षण
48	XV	कूर्मरूपादिध्रुवा-लक्षण
49	XVI	देवलोकध्रुवालक्षण
59	XVII	ध्रुवालक्षण
63	XVIII	त्रिपदालक्षण
66	XIX	अडुतालीलक्षण
67	XX	सुडादिगीतलक्षण
69	XXI	वेणुलक्षण
73	XXII	वीणालक्षण
78	XXIII	मातृकादिप्रबंध
82	XXIV	चर्चत्पुटादिशब्द-तालमेकोत्तरशत-प्रस्तारलक्षण
88	XXV	मेरुप्रस्तारलक्षण
90	XXVI	षोडशकोष्टमेरु-प्रस्तार
92	XXVII	मार्गप्रसादशुद्ध-प्रसादलक्षण

Folio	Chapter	Title
93	XXXVIII	चक्रादिपंचताल-प्रस्तार
95	XXIX	तालल्क्षण
97	XXX	मृदु(ता)ललक्षण
98	XXXI	आकजादिलक्षण
98	XXXII	अष्टविधनृत्यकरण
100	XXXIII	शिरोभेदलक्षण
102	XXXIV	अंगाभिनयलक्षण
110	XXXV	हस्तभेदलक्षण
113	XXXVI	कुंडालिशब्दप्रबंध
115	XXXVII	रसभावलक्षण
127	.....	उमापतीयं-समाप्तम्

Age.— A modern copy made in 1919 from a Madras Ms.

Author.— Apparently उमापति (The name of the author as such is not mentioned in the colophons).

Subject.— Music (गीतशास्त्र).

According to Mr. M. R. Kavi, औमापतम् is an epitome of the work of नन्दिन् in 40 chapters. It is a mere Catalogue of technical terms. King Raghunātha of Tanjore describes it as follows:—

" उमापतेराधुनिकस्य तन्त्रं विलोक्य नन्दीशमतानुसारि

(See JAHRS-I, pt. 2, p. 59).

Begins.—

॥ श्रीगुरुयो नमः ॥ श्रीगणपतये नमः ॥

प्रणिपत्य महेशानी शम्भुमासीनमन्तिके ॥
पप्रच्छ तत्वतो ब्रूहि नादांस्त्वद्रूपसंभवान् ॥ १ ॥

ईश्वर उवाच ॥

भूतोत्पत्तिं प्रवक्ष्यामि देहोत्पत्तिं च पार्वति ॥
विना तयोः परिज्ञानं सम्यक्ज्ञानं न बुध्यते
महाप्रलयकालेपि सर्वभूतापहारिणि ॥
आकाशनादयोर्नास्ति सूक्ष्मयोः क्षयसंगमः ॥ ३ ॥
कावेव भुवनस्यास्य कारणं सकलस्य च ॥
बाह्याभ्यंतरयोर्देवि नादउत्पत्तिकारणं ॥ ४ ॥
यत्र नादस्य संभूतिस्तत्र तालो विजृंभते ॥
नादात्मकमिदं देवि सर्वतालमयं जगत् ॥ ५ ॥

Ends.—

" उमापतीयं समाप्तम् ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ

.....खड्गैरिरुधिरैरन्यातदीयांगन, बाष्पासारपरंपरा.....पगसत्पात्र दानांबुभिः ॥ एकामेव भगीरथोभुवि नदीं गंगाम.....लोकेस्मिन् भुवनैकवीर-भवता नयश्च तिस्रः कृताः ॥ आधारे लिंगनादैर्हृदयसरसिजे तालमुले ललाटे । द्वेपत्रे षोडशा.....द्विदशदशदले द्वादशार्थे चतुष्के ॥ वास.....मध्ये..... सहिते साठसर्गे क्षहान्ते ॥ मध्ये फं स सुसूक्ष्मं सकलदलयुतं वर्णरूपं नमामि ॥ ६ ॥ श्रीवेदव्यासाय नमः ॥ श्रीसरस्वते नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ हरिहरा-भ्यां नमः ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

References.— Aufrecht I, p. 76—

" औमापत on music, apparently by उमापति.

— Oppert 2568.

(in Malayālam characters ; in the library of H. H. the Ceria Anujan Raja).

JAHRS—III, pt. 1—p. 26—.

Nandin or Taṇdu in the author of नन्दीश्वरसंहिता. He was the propounder of the *Śaiva* or *Āgamic* school of music. His Saṁhitā was available till 1620 when Raghunātha of Tanjore borrowed from it. The work is now extinct except a chapter on histrionics. उमापति's work referred to by Raghunātha is now extant in 40 chapters where every topic of *gāndharva* is dealt with. *The author probably of the 14th century A. D.* gives out only a Catalogue of technical terms in great detail. In this work श्रुतिs are 137, स्वरs are thousands, ग्रामs 18, शुद्धरागs 68, सालगs 69. He enumerates 101 तालs besides those found in शिवरात्र, one of the five pañcarātra cults.

गीतालंकार Gītālaṁkāra

No. 310 977.
1887-91.

Size.— $10\frac{1}{2}$ in. by $4\frac{3}{8}$ in.

Extent.— 19 leaves; 12 lines to a page; 50 letters to a line.

Description.— Country paper, musty and worn out; Devanāgarī characters; clear and uniform hand-writing; borders ruled with double black lines; folios that together make up one single double folio are: (3, 4); (6, 7); (10, 11); (12, 13); (14, 15); (16, 17); all folios are written on one side of the paper only; the Ms contains the following Colophons indicating the division of the subject matter of the work:—

Colophon	folio
इति गीतालंकारे प्रथमोऽध्यायः	2
,, कण्ठशुद्धि अध्यायो द्वितीयः	3
,, दूषणाध्यायस्तृतीयः	4
,, स्वरलक्षणाध्यायश्चतुर्थः	6
,, ग्रामलक्षणाध्यायः	7
,, मूर्च्छना लक्षणाध्यायः	8
,, तानकलक्षण ध्यायः	11
,, मात्रालक्षणमध्यायः	12
,, लयलक्षणमध्यायः	12
,, यतिलक्षणमध्यायः	12
,, रसलक्षणाध्यायः	13
,, वर्णलक्षणाध्यायः	16
,, भाषालक्षणमध्यायः	19

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— The work is ascribed to *Bharata*.

Subject.— Music.

Begins—

ॐ ॥ स्वस्ति श्रीगोगीभ्यों नमः

प्रणम्य भरतो भक्त्या सर्व्वदं शिवदं शिवं ।
गीतस्य लक्षणं प्राह वादिमत्तगजांकुशम् ॥

सर्वेषामेव लोकानां दुःखशोकविनाशनं ।
यस्मात्संदृश्यते गीतं सुखदं व्यसनेष्वपि ॥
भूईष्टमेव लोकानां सुखमिच्छति नित्यशः ।
तस्य मूलं भवेद्गीतं सुनधः संपदामिव ॥
धर्मार्थिकाममोक्षाणां साधनं गीतमुच्यते ।
यतस्ततप्रयत्नेन गेयं श्रोतव्यमेव च ॥
गुरुदेवद्विजातीनां यत्पुरो गीयते नरैः ।
तद्धर्मायभवेत्तेषां स्वर्गाय विजयाय च ॥

Ends—

॥ इति भाषालक्षणमध्यायः ॥ १४ ॥
इति भरतकृतं गीतालंकारं वादिमत्तगजांकुशं समाप्तमिति ।
नादग्रामपदस्वराविधिगणावर्गालयास्तानका ।
आलप्त्या गमकाश्च तालरचना ज्योतिः कलामूर्च्छनाः ।
शुद्धाद्या गुरुरागरंगभरणा देशी च सालंगया ।
नादस्यापि समस्तसूत्रघटना स्थानंतरं पातु वः ॥

References.— Aufrecht mentions other Ms of this work except the present one. Mr. M. R. Kavi remarks : "Dr. Aufrecht seems to have considered Bharatabhāṣya (of Nānyadeva) as a commentary on Bharata's Gītālaṁkāra" (JAHRS —vol. 1, No. 2, p. 55).

दक्षिणीरागमाला — Dākṣiṇīrāgāmālā

No. 311 — 384. 1895-98.

Size. — 10 in. by $4\frac{3}{8}$ in.

Extent.— 5 leaves ; 19 lines to a page ; 57 letters to a line.

Description.— Country paper some what musty in appearance ; Devanāgarī characters ; borders ruled with triple red lines ;

verse-numbers and colophons of different portions marked out with reddish pigment ; brittle paper ; corners slightly worn out.

Age.— *Samvat 1729.*

Author.— Not mentioned.

Subject.— Music ; rāgas, their forms etc.

Begins—

॥ अथ रागमाला लिख्यते ॥

नादग्रामस्वरापदाविधिगुणावर्गालयास्तानक
आलत्यागमकां च तालरचना ज्योतिः कलासूर्च्छना
सिद्धाया गुरुरागरंगभरणे देसीय सालोक्यकं
सालंकारसमस्तशूडघटना स्थानंतरं पातु वः ॥ १ ॥

लांबोदरमहाभीमं लंबोष्टं गजकर्णकं
भयन्नपार्वतीपुत्रं नमामि गणनायकं ॥ २ ॥

गंगाधारं गणाधारं गौरीनाथं महेश्वरं
गोवाहनगतं देवं प्रणमामि महेश्वरं ॥ ३ ॥

ईश्वरोवाच—

माहेश्वरं च वक्तव्यं आकर्णेपि महागणः
न मे पूजा च तृप्यंति एक गीतं च उच्यते ॥ ४ ॥

न मे पुष्पं च धूपं च नाहारं दीपमेव च
मम प्राणप्रियं गीतं सर्वपूजाफलं भवेत् ॥ ५ ॥

सुवाण्यालापितं गीतं स्वचित्तं यस्य भावना
श्रीफलं लभते तस्य सततं पुत्रपौत्रका ॥ ६ ॥

गीतं च स्वयमेवं च गीतं च प्राणवल्लभं
यत्र यत्र स्वगीतं च तत्राहं नास्ति संशयः ॥ ७ ॥

Ends.—

श्वेतवस्त्र वृषभारूढ हाथि फूलमाला
कषायवर्ण कंचुकी सजल नेत्र प्रातसमये
मदग्नीमूर्छा वृषभस्वर गाइ जै तान ४
व्यंजन अर्द्ध तंतु मिश्रित घनतकारू

इति देवालीवर्णना इति षष्टमो नट्टनारायणरागसंप्रदाय समाप्तः ६

इति दाषि(क्षि)णीरागमाला समाप्ता । शुभं भवतु ग्रंथसं ४०१
सं १७२९ कात्ती सु ४ दिने लि. प्रेममुनिना

References.— Aufrecht mentions this Ms only in his Catalogus Catalogorum part III, page 106.

भरतभाष्य
(सरस्वतीहृदयालंकार)

Bharatabhāṣya
(Sarasvatihṛdayālaṁkāra)

No. 312

111.
1869-70.

Size.— $11\frac{1}{2}$ in. by $4\frac{7}{8}$ in.

Extent.— 221 leaves ; 11 lines to a page ; 42 to 51 letters to a line. There is one extra folio without numbering of size ($8\frac{3}{4}$ in. by $2\frac{1}{8}$ in.).

Description.-- Country paper, somewhat worn out in appearance ; Devanāgarī characters ; पृष्टमात्रास used ; legible and clear hand-writing ; text in some places somewhat incorrect ; the Ms contains the following chapters :—

Folio 1 appears to be different from the rest of the Ms.

Folios	2—5	Chapter	I	(" प्रथमोऽध्यायः ")
,,	5—8	,,	II	(" शिक्षाध्यायः द्वितीयः ")
,,	8—12	,,	III	(" तृतीयः ")
,,	12—17	,,	IV	(" तानाध्यायः ")
,,	17—63	,,	V	(" जातिकाध्यायः ")
,,	63—85	,,	IV	(" रागोत्पत्यध्यायः ")
,,	85-111	,,	Do	Do
,,	111—116	,,	VII	(" सप्तमाध्यायः "—रागोत्पत्ति)
,,	116—133	,,	VIII	(" गीताध्यायः ")

The following verse occurs on folio 133, terminating the गीताध्याय :—

॥ मध्यम प्रागपरांतकोत्तरदिशासुच्चैर्गमास्योच्चै-
र्गुणवर्धमानमनिशं गायन्ति दिव्यांगना ।

स श्री नान्यपरितिः क्षितेरधिपतिर्गांधर्वविपति
गीताध्यायमिमं सुबोधमकरोत्प्रत्यग्रवाणीपतिः ॥

The correct verse must have been somewhat like the following :—

मध्यप्रागपरांतकोत्तरदिशामुत्तुंगमा.....
यस्योच्चैर्गुणवर्धमानमनिशं गायन्ति दिव्यांगनाः ।
स श्री नान्यपतिः क्षितेरधिपतिर्गांधर्वविद्यापति- ॥
र्गीताध्यायमिमं सुबोधमकरोत्प्रत्यग्रवाणीपतिः ॥

Folio 166 begins—

॥ ॐ नमः शिवाय ।
मार्गाश्रितानि गीतानि कथितानि मया पुरा ।
अधुना देशिकागीतं सतालमभिधीयते ।

It is clear from this verse that folios 133 to 166 deal with 'मार्गाश्रितानि गीतानि' (chapter IX)

Folios	166—181	chapter	X	("देशीगीतकाध्यायः")
,,	181—195	,,	XI	("तालाध्यायः चतुर्दशः")
,,	195—201	,,	XII	("शुषिराध्यायः")
,,	201—221	,,	XIII	("पुष्कराध्यायः")

It the above analysis we get only 13 chapters of the work. The colophon of chapter XI above states that it is "तालाध्यायः चतुर्दशः". Upto chapter VII (रागोत्पत्ति) our numbering of chapters and that of the colophons agree but if the तालाध्याय is taken to be the 14th chapter as stated in the colophon, our chapter XII becomes chapter 15th and chapter XIII becomes chapter 16th and going back chapter X becomes chapter *13th*, chapter IX becomes chapter *12th*, chapter VIII becomes chapter 11th, leaving us to account for chapters 8, 9 and 10 because upto chap. VII there is no discrepancy between our numbering and that of the Ms.

Folio 205(a) half blank and 205(b) blank ; an endorsement in English on the last folio states that the work is "incomplete, 16th and 17th chapters wanting." Presuming that chapters 8, 9 and 10 which we are unable to account for are really missing, we get 16 chapters in

all, the 17th only being missing, if the English endorsement is correct. As stated above folio 1 appears to be a later insertion for the reason of different handwriting and want of continuity of the subject-matter on folio 2; corner of folio 2, torn away, a portion of the text being thus lost; some colophons are marked out in red colour; traces of exposure to water noticeable at the corners; some folios slightly moth-eaten in the centre and at the corners; folio 221 much worn out.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Nānyadeva or Nānyapati, King of Mithilā.

Mr. M. R. Kavi identifies this Nānyadeva with नान्यदेव of मिथिला (18-7-1097 to 1133 A. D.)—Vide Journal, Andhra H. R. Society Vol. I, part 2, and Vol. III (Parts 2, 3, 4) pp. 200-201 where Mr. Kavi states that Nānyadeva was probably the ancestor of the present royal family of Nepal and a scion of the Rāṣṭrakūṭa family.

Subject.— The work treats of music proper. Every step in the advancement of music has been closely traced to the rites of the Vedic epoch and every instrument brought face to face with that used in the sacrificial rites. The work gives full information on every subject except on flute. Some chapters treat of *saptagītis, deśīgītis* and the ancient tāla system, now obsolete. The work gives details for about 140 rāgas and quotes from दत्तिल, काश्यप and मतङ्ग.

Begins.—

॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

बह्वकारै(:) विरचितवपुर्यो खि.....स्थानकस्थो ।
स्तोकं शोकं नुदति नितरां यः श्रुतिग्रामवर्त्ती ।
योलंकारैरधिकसुभगो रागपूराभिगम्यो
वंदे कालत्रितयमहितं माधवं तत्त्वनादं ॥ १ ॥
(श्रीमद्वासूकिभूपतेः सुसरलोभूमीधरे क्षमः
श्रीमन्द्गुणि दानिशूरविमलक्ष्मापालशाखाभिभृत् ।
विख्यातो भुवि यत्र) यमातनोमि ॥ २ ॥

The following lines are written in the margin corresponding to verse 2, possibly intended for being substituted for the portion of v. 2 put into brackets :—

" श्रीमद्धनूमद्भरतार्जुनादि हार्दं समादाय सतां जनानां
तमो निरासाय विलासगत्यै सुरागचंद्रोद (य मातनोमि)
अहो बुद्धा पूर्णाविधूदयस्तिमस्तमस्वरूपग्रहणैकलोलः ।
राशयो यस्तदुपांतमेति तदा प्रदध्वं निज लक्ष्य चक्रं ॥ ३ ॥
लक्ष्यप्रधानं खलु शास्त्रमेतन्निःशंकदेवोपि तदेव वेष्टि ।
यल्लक्ष्मलक्ष्य प्रतिबंधकं स्यात्तदन्यथा नेयमिति ब्रुवाणः ॥ ४ ॥
अत्र प्रसादत्रितयं प्रयुक्तं खरप्रसादः प्रथमस्तु तत्र ।
द्वितीयकः स्यात्स्वरमेलनामा तृतीय आलप्तिगतः प्रसादः ॥ ५ ॥
तत्रादिमे नादसमुद्भवश्च तत्स्थानकानि श्रुतयः स्वराश्च ।
विकारभेदा अथवादिमुख्या ग्रामास्तथा तद्गतमूर्छनाश्च ॥ ६ ॥

Folio 1 ends--

अथोरिधा वायगतिश्रुतिस्थै लक्ष्येषु वेदश्रुतिकौ भवेतां
न (?) मः पंचमायांश्रुतिमेत्य लक्ष्ये क्वचिच्च पंचश्रुतितां प्रयाति ॥ २४ ॥
चतुर्दशानां गदितस्वराणां कियत्सु रागेषु भवेष्टु (?) रेते
ननु स्वरस्य श्रुतितः पृथक्त्वं त्त्वया.....

Folio 2 begins—

.....ष्यंति सम्यक् गीतिप्रयोगतः ।
जाता न...माकोपि यासां सुद्वप्रयोगतः ।
काश्मीरतीरतो.....मुनीश्वरः ।
अन्यान्यपि हि गीतानि प्रयुक्तान्यपि लुब्धकैः ।
अरण्येह । यथाविधाने पठन् सामारा यत्र मध्यमं ।
सावधानस्तदभ्यासात् परं ब्रह्माधिगच्छति ।

The Ms ends (on Folio 221)

एषामन्योन्ययोगेन ज्ञेयापाटास्त्वनेकशः ।
अपि त्रिपीट(पटि?)वर्णा वा चतुःपटिरथापि च ।
तैमि.... हमास्तंते ॥ वाङ्मयस्य यथा तथा
बंधैरेतैश्च पाटोना मंदो वक्तुं न शक्यते ॥
वेंधा नामर्द्धयोगाश्च विज्ञेया बहवो यु (बु?) धैः
चच्चत पुटादितालेन ये बाधंते प्रयोक्तृभिः ।

अर्वाचीनै(:) प्रयोगज्ञैः क्वचित्वाख्याश्चेत्प्रकृताः ।
पाटास्तेषां नृत्यंतो वक्तुं वर्षशतैरपि ।
ये पाटाटकरणे ये बंधकरणे तथा ।
तत्तानयोगैर्विज्ञेयाः सर्वे ते वादने विधौ ।
इत्येनं देशी गीतानिपदाश्च धि.....विधास्तथा ।
तालैर्भंगोपभंगै च वादयेद्वादकक्रतं ।
उक्ताश्चास्माभिर्गंधमहार्णवे ।
सारं संरंगनयनेश्वणुक्वचितमूर्द्धजे ।
यं हि गाथास्वरंगछेत्तत मातोघनवादयेदिति
पतिता वलयत्रिमार्गभेदैर्विषमैश्चापि समैश्चित्रियोगैः ॥
करणादपिरत्रवादयेत् यः कथितो वाद्यविधौ वादकोसौ
अतालज्ञमकालज्ञमशास्त्रज्ञवादकां
धर्मघातकमित्येवं प्रवदाति(दन्ति ?) मनीषिणाः ।
राज्ञां प्रयोणदिवसे च समुत्सवे च
संग्राममूर्द्धनि विवाहविधौ प्रवेशे
उत्पातसंभ्रमदिनेष्वपि मंगले क्रियते ।
तसमिश्रमिह भांडविविदध्यात् ।
नास्त्यत्र तालनियमस्तु कुतोक्षराणां
प्राणौ प्रहारनियमौ नत मार्जनानां ।
लघो न चात्र गति मार्गलयो दयो वा ।
गांद् । भीर्यामतिविपुलं विदधीत यत् शाम्यंतं
मंगलशताल्पहितानि यांति नैवशते प्रभवितुं
ग्रहयातुधानाः शतसाहास्त्रीव सुखानि मनः
सुपुंसायां त्रुन्नाति ॥ सायदिवाघसमूहघोषैः ।
तथा च भरतः ॥ तन्यतानप्रहाराश्वमक्षराणे न मार्जना
भेरीपटहभांडानि तथा दुंदुभिर्डिं(डि?)मैः
शैथिल्यादायतत्वाच्च स्वरे गांभीर्यमिष्यते ।
प्रायसतास्तानि कार्याणि कार्यकालं समीक्ष्यते
न्विति पीयूषाम्बुसहोदरणयशसाकल्पनलेनौजसा
सत्यत्यागदयोलकैरपियस्यावनद्धं जगत् ।
धृष्यं देवगणादिभूरतिशतप्रोद्दामयर्यप्रहा
तेनायं मिथिलेश्वरेण रचितोध्यायोविनद्धाभिधः ॥

॥ इति माहासामंताधिपतिधर्मावलोकश्रीमन्नान्यपातिविरचिते सरस्वतीहृदयालंकारहारनाम्नि भरतवार्त्तिके वाचिकांशे पुष्कराध्यायः समाप्तः ॥ ॥ श्री ॥

References.— Vide M. R. Kavi's remarks about this work (JAHRS-(2, 3, 4)-pp. 200–01) where he gives briefly an outline of the contents and their importance; see also his article in JAHRS-I (2) pp. 55 to 63.

Vide Kavi's " *Literature on Music* " in JAHRS–III (1)— pp. 20–30.

JAHRS—I, No. 2-pp. 55–63-pp. 55–56— " Dr. Aufrecht seems to have considered भरतभाष्य as a commentary on भरत's गीतालंकार.....The B. O. R. I. Ms is a versified commentary of भरत's नाट्यशास्त्र from chapter XXVIII to XXXIV which portion deals with music in all its aspects related to the theatre. The B. O. R. I. copy contains only 15 chapters while the author promises to treat वाचिकांश in 17 chapters. Perhaps the other copy at Kathiawar which is now lost might have been complete. The first sheet of this copy though it contains the beginning does not seem to belong to this work but decidedly to some other work later by 2 or 3 centuries. Some sheets are missing here and there and the original from which this was copied might perhaps be defective and imperfect. The copyist also could not read his original properly. The work as found consists of about 7000 granthas. The remaining 2 chapters which deal with prosody and Prākrit languages in relation to stage cannot exceed 3000 granthas."

" The work is called भरतभाष्य or भरतवार्तिक.....no work is yet specifically known as भरतभाष्य.....नान्यदेव designates his work " सरस्वतीहृदयालंकार " and the appellation instantly reminds one of Sarasvatī kaṇṭhābharaṇa of भोजदेव."

— Mr. Kavi summarises what नान्यदेव says about himself in the भरतभाष्य (p. 56).

– Identification of N. with Nānyadeva of Mithilā (18-7-1097 A. D. to 1133 A. D. (p. 57).

—N. closely follows अभिनवगुप्त who died about 1030 A. D.

--- शार्ङ्गदेव, the only author who cites नान्यदेव.

—Nānya calls his work वाचिकांश i. e. the portion of the subject matter of Bharata dealing with delivery and music (Bharata's divisions वाचिक, आङ्गिक, सात्विक and आहार्य).

— ग्रन्थमहार्णव appears to be a work of Nānya.

--Nānya's treatment of his subject is very lucid and comprehensive.

— Authorities quoted by Nānya:--

मतङ्ग, विशाखिल, दक्षप्रजापति, शातातप, काश्यप, and वृद्धकाश्यप, नान्दिन्, दत्तिल, याष्टिक, कीर्तिधर, नारदीयशिक्षा and its विवरण, देवराज, रत्नकोशमत.

— Nānya has introduced much new matter in his treatment of जातिs and रागs which is not found in भरत's or अभिनव's works.

— The भरतभाष्य may be called an independent work like रत्नाकर which is chiefly indebted to अभिनवगुप्त.

5th chapter lost in the copy.

— General plan of the work (pp. 61-63).

Chapters— 1 to 4 स्वर, श्रुति, ग्राम, मूर्च्छना and तालs

* 5th—*wanting* (अलंकारs).

6th—जाति and the 7th of रागs.

8th—सप्तगीत.

9th, 10th } —ध्रुवा and ध्रुवातालs

11th— देशीरागs.

12th— वीणाs, and flutes.

13th, 14th } मृदङ्ग, पणव and दर्दुर

* 15th, * 16th } *Missing*

रागमाला Rāgamālā

No. 313 1026. / 1884-87.

Size.— $9\frac{1}{4}$ in. by $4\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 25 leaves, 10 lines to a page ; 25 letters to a line.

Description.— Country paper, whitish in appearance ; Devanāgarī characters ; clear and legible hand-writing ; borders ruled with double black lines ; folio 2^a blank ; so also, 5^a, 6^a, 8^a, 9^a, 10^a, 11^a, 12^a, 13^a, 15^a, 24^b-these are blank sides of folios ; folio 13 numbered twice.

Age.— Saṁvat 1671.

Author.— Puṇḍarika Viṭṭhala, a Karṇāṭaka, son of *Nāga* and *Dharma* (नागाम्बाधर्मसूनु). In verse 3 in the colophon the chronogram for the *Compostion* is given. It comes to Śaka 1498 i. e. *A. D. 1576*. From the Ms of **रागमञ्जरी** we know that he lived under Akbar.

Subject.— Music. The work is a treatise on different *rāgas*, their forms, attributes, notes etc. Other works on Music ascribed to Puṇḍarika Viṭṭhala are:—

नर्तननिर्णय (Bik 573).

रागमञ्जरी (Bik. 516).

षड्रागचन्द्रोदय (Bik. 529 and B. O. R. I. $\frac{646}{1899\text{-}1915}$

संगीतसारसमुद्धार (Fox strangueay's *Music of Hindostan* p. 103).

शीघ्रप्रबोधिनीनाममाला (L. 1578).

Begins.—

स्वस्ति श्रीगणेशाय नमः ॥
कल्याण बहुलं देशी वसंत ललितं मुदे
नट नारायणं वंदे श्रीसारंगविभासकं ॥ १ ॥
विट्ठलेन समुद्धृत्य सारं नर्त्तनानिर्णयात् ।
श्रीमत्कपिमुन्यर्थं क्रियते **रागमालिका**

Ends.—

नरपति स सभायां कंठसद्भूषणार्थं
सकलगुणिगणाग्रे रागवद्विट्ठलांक्ता ।
विविधगुणसुरूपैर्योजिता रागमाला
सुललिततरकं (लं?) वे (वै?) धार्यतां सर्वलोकैः ॥ १ ॥
दशशतकरमाली भानुभिर्भाति भानु-
र्दशशतशिरसा भूर्धार्यते संहिरोभिः ॥
दशरथसुतनामोच्चारमात्रं च याव-
न्निवसतु भुवि तावद्विट्ठली रागमाला ॥ २ ॥
शाके वस्वंकवेदाब्ज (८ ७ ४ १) परिगणिते धातृसंवत्सरेस्मिन्
आषाढे कृष्णपक्षे शशधरसुदिने पंचमी रेवतीभे
नागांव (नागाम्बा Bik. Ms.) धर्म्मसुनुर्द्विजवरतिलको विट्ठलो (स्ती)ह विद्वान्
तेनेयं रागमाला रसिकजनगले भूषणार्थं कृता हि ॥ ३ ॥

इति श्रीकार्णाटकजातीयपुंडरीकविट्ठलविरचिता रागमाला समाप्ता ॥

सं १६७१ फाल्गुन सु १२ ॥

References.— The only other Ms recorded by Aufrecht is "Bik. 515." It does not contain, in the description given, the date of composition of the work recorded in the Ms under description.

B. O. R. I. No. 646 of 1899-1915 (folio 17 to 19) appears to contain a portion of रागमाला though there are some variants in this text.

— See also No. 646 (b) of 1899-1915 which contains a fragment of this work.

रागमाला

No. 314

Rāgamālā

646 (b)
1899-1915.

Size.— 5¼ in. by 9⅛ in.

Extent.— 3 leaves; 24 lines to a page; 17 letters to a line.

Description.— Country paper ; Devanāgari characters ; clear and legible hand-writing ; the Ms comprises folios 17 to 19 of No. 646 of 1899-1915.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Puṇḍarīka Viṭṭhala, a Karṇāṭaka.

Subject. — Music (see remarks on No. 313).

Begins. -- folio 17

" कल्याणं बहुलं देशी वसंतं ललितं मुदं
नटनारायणं वंदे श्रीसारंगविभासकं ॥ ४४ ॥
विट्ठलेन समुधृत्य सारं ग्रंथार्थनिर्णयात्
श्रीमत्कपिलमुन्यर्थं क्रियते रागमालिका ॥ ४५ ॥
रागहेतुकनादस्य भेदानादौ वदाम्यहं
मनोयुक्तेविवश्वात्मा हंति वन्हि मनानिलः ॥ ४६ ॥

Ends.— folio 19

" शुद्धताना इति ख्याताः पूरातिस्तानक्रियात्मका
प्रवेशनिग्रहाभ्यां च द्विधा तान क्रिया भवेत् ॥ ७९ ॥
प्रवेशः परसाट्टश्यमीशत्स्पर्शस्तुरिरिहः ॥
व्युत्क्रमात्कुटताना स्यु(:) पूर्णापूर्णपुरोदिताः ॥ ८० ॥
इति नादस्थानश्रुतिस्वरग्रामसुर्छना तानाः ॥

References.— See remarks on No. 313

रागमाला Rāgamālā

No. 315 349. 1895-98.

Size.— $8\frac{3}{4}$ in. by $4\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 9 leaves ; 9 lines to a page ; 26 letters to a line.

Description.— Country paper whitish in appearance ; Devanāgarī

characters; clear, bold and legible hand-writing; certain headings in the text marked out with red pigment.

Age.— Appearance, not very old.

Author.— Jīvarāja Dīkṣita, wrote at the bidding of Rāghava (see last verse 102 in the extract below).

Subject.— Music; a treatise on the various musical modes and their mutual relations and alliances.

Begins.—

श्रीगणेशाय नमः ॥

" आनंदैकमयोमनः सुखकरो यो भुक्तिमुक्तिप्रदो
नादात्मा सकलेंद्रियापहरणो दुःखस्य विध्वंसनः
भद्रः पंचशराग्रदूतउशती लक्ष्म्या दधानो यशः
तन्वानो बलपुष्टितुष्टिकरणो रागः शिवार्थस्तु नः ॥ १ ॥
गणनायकमादिकमादिभारतीं मम रागं प्रणिपत्य वै गुरुं
वितनोमि रागमालिकामनुरूपमथ नामरूपतः ॥ २ ॥

Ends.—

एता एकैकस्य रागस्य पंचमं चापि योषितः
क्रमेण कोविदैर्ज्ञेया मुनीना वचनादिमाः ॥ १०१ ॥
जीवराजश्चकारेनां राघवस्यानुशासनात्
रागमालां तु तस्यैव मनोरंजनहेतवे ॥ १०२ ॥

इति श्रीजीवराजदीक्षितविरचिता रागमाला समाप्ता ॥

This Colophon is followed by 6 stanzas which do not appear to form part of the रागमाला text.

References.— Aufrecht mentions only one more Ms of the work viz. L. 2509.

रागरागिणीस्वरूपाणि Rāgarāgiṇīsvarūpāṇi

No. 316 978 / 1887-91.

Size.— $9\frac{1}{4}$ in. by $3\frac{5}{8}$ in.

Extent.— 6 leaves; 7 lines to a page; 31 letters to a line; contains 43 verses.

Description.— Country paper, very old, brittle and musty in appearance; Devanāgarī characters; corners broken, damaging some letters; clear and bold hand-writing; numbers of verses marked with red pigment.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Not mentioned, so also title of the work. The title given above is apparently based on the contents of the work.

Subject.— Music; forms of *rāgas* and *rāgiṇīs*.

Begins.—

॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥

हरति हरिणचित्तं का कथा चेतनानां
रमयति च महेशं को वराको महीशः ॥
वितरति खलु मुक्तिं कः प्रयासोर्थसिध्यै
स इह जगति मिटः कस्य सेव्यो न नादः ॥ १ ॥
सुखिनि सुखनिदानं दुःखितानां विनोदः
श्रवणहृदयहारी मन्मथस्याग्रदूतः ॥
अति चतुरसुगम्यो वल्लभः कामिनीनां
जयति जयति नादः पंचमश्चोपवेदः ॥ २ ॥
सुखोपविष्टः सुरतार्थमीप्सुः
विशुद्धगैः परिरंजितांगः ॥
विलासिनी मादितचित्तवृत्तिः
मर्त्या प्रभोयं किल भैरवः स्यात् ॥ ३ ॥

Ends.—

करगाश्विदुद्वेष्टनमाददानः
करे...रस्या मुकरं च पश्यन् ।

उद्वेष्टयन्मौलिमनंगमूर्तेः
रंके तरुण्याः खलु देशकारः ॥ ४२ ॥
निषण्णायाः पश्चात् करमजहदाकृष्य शनकैः
प्रियायामार्दंगस्वरमवदधानोऽद्भुतरसं ॥
विलिप्तांगः स्निग्धैर्गतिसुरभिपाटीरपटलैः
स कल्याणो रागः कथित इह कीर्तस्वररुचिः ॥ ४३ ॥

॥ शुभमस्तु ॥

References.— Aufrecht mentions only this Ms in his Catalogus Catalogorum, part III, page 106.

रागविबोधविवेक
with
टीका

No. 317

Rāgavibodhaviveka
with
ṭīkā

276.
Viśrāma I.

Size.— $10\frac{5}{8}$ in. by $5\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 161 leaves (159 numbered and 2 unnumbered); 15 lines to a page; 43 letters to a line.

Description.— Country paper, somewhat thin and brittle; Devanāgarī characters; small but legible hand-writing; borders of some folios marked with *double* lines while those of others marked with *triple* lines, some of these borders lines being in red ink; while others in black ink; some numbers and letters of the text marked out with red pigment; some folios bear traces of being drenched with water; appearance old; the Ms is 'worn out' at the edges; folio 1 exists in a fragment only, the rest of the fragment is missing; folio 143 is smaller in length and breadth by $\frac{1}{2}$ inch; one folio between folios 64 and 65 extra and unnumbered, another folio between folios 100 and 101 extra and unnumbered; colophons of the *five* chapters or *vivekas* of which the work is composed will be found on the following folios of the Ms:—

Chapter	I	38	*Folio*
,,	II	56	,,
,,	III	77	,,
,,	IV	87	,,
,,	V	158	,,

Age.— The age of the Ms is not given but the Ms appears to be very old.

Author.— Somanātha, son of Mudgala. Somanātha gives his own date of composition in the following verse on folio 158—

" कुदहनतिथिगणितशके सौम्याद्वस्ये षमासि शुचिपक्षे सोमेग्नितिथौ
1 3 15
रवि... करोदमुं मौद्गलि सोम ॥ २२५ ॥

Śaka 1531 = A. D. 1609 is, therefore, the date of composition of this work.

Subject.— Music ; rāgas, their notes and peculiarities.

Begins.—

Only a fragmant of folio 1 is extant. The Ms begins on folio 2—

" —णानां त्वा गणपतिं हवामहे इत्यादि श्रुतयः ॥ वेदा विदंति न यथार्थतया भवंतमित्यादि शिवोत्स्वरुवादकस्कंदपुराणादिपुराणानिच ॥ यद्वा गणानां गमथामानां यः पतिर्दक्षिणामूर्त्तिः शिवस्तमहं वदे ॥ कीदृशं आर्यानंदनिदानं ॥ पार्वत्याल्हादहेतुं ॥ तस्या स्तदासक्तत्वात् ॥

Ends.—

सकलकलेत्युपनामक । सोमकविहितेल्पबुद्धीनां ॥ पंचम इति रूपाणां ॥ रागविबोधे विवेकोयं ॥ २२४ ॥ कुदहनतिथिगणितशके ॥ सौम्याद्वस्ये ॥ षमासि शुचिपक्षे ॥ सोमेग्नितिथौ रविभो...करोदमुं मौद्गलिसोम

(टीका) सकलकलेति ॥ रूपाणां विवेकः ॥ द्विविधरूपप्रतिपादकः ॥ कुदहनेति ॥ कुः पृथ्वी ॥ दहनाः वह्नयः । तिथयश्च तद्गणितशके ॥ १५३१ सौम्याद्वस्य सौम्यसंवत्सरस्य इष्टमासि आश्विन मासे शुचि पक्षे शुक्लपक्षे

सोमे सोमवारे अग्नितिथौ वह्निदैवततिथौ प्रतिपदि रविमेहहस्तस्तनक्षत्रे अस्तं ग्रंथं मौद्गलिः मुद्गलस्य अपत्यं सोमः अकरोत् स्यादास्विन इषोपीत्यमरः ॥ मौद्गलिरिति अत इञ् ॥ इषमासि इति षद्घन्नोमासिति अनंगाधिकारेपि तदंस्यापि मास् आदेशः ॥ शिलादोषणीक कुद्दोषणी इति भाष्योक्तस्तदंतविधौ सामान्यज्ञापकत्वात् ॥ तथा च प्रयोगः ॥ अशिथिलभुजबंधव्यापृतेकैकदोष्लैरिति ॥ अनादेशो वामा सशब्दः ॥ पदादीनां पृथक् शब्दत्वात् ॥ स्वांतर्हन्मानसं मन इत्यमरोक्तिवत् ॥ ॥ २२५ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

(मूल)—सकलकलेत्युपनामक । मुद्गलसूरिसूनुसोमनाथेन ॥ रागविबोध विवेकः ॥ पंचम एवं मनाग्विवृत्तः ॥ छ ॥ ग्रंथ समाप्त ॥ छ ॥ श्रीगुरुर्जयति ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥

References.— Other Mss of the work referred to by Aufrecht are:—(1) Oxford 200[a].

and (2) Bik. 518.

Bikaner Ms is stated to be anonymous but it is Somanātha's work.

Editions:

— (1) *Ragavibodha* by Somanātha son of Mudgala. A treatise on music in 5 vivekas with the author's commentary Edited by Purushottam Ganesh Gharpure- 5 parts-Poona *1894* (British museum No. 14053.cc. 67).

(The first part was published by the editor in 1889 in the *Samgita mimānsaka* and here appears in its Second edition).

Translation—

Mr. Fox strangways in his *Music of Hindostan* (1914) p. 106 States that this work was in course of translation in the *Indian Musical Journal* edited by H. P. Krishnarao. (it should be ascertained if the translation has been compleletly published).

— See also (1)— Ind. Antiq. XL, p. 157- P. R. Bhandarkar's article.

(2)— Encycl. de la Musique pp. 266[2], 271.

(3)— *Richard Simon*— Die Notationen des Somanātha, mit 2 Tafiln Munchen 1903:

—*Richard Simon*— The Musical compositions of Somanātha, critically edited with a table of notations. Leipzig, Ottoharrassowitz, 1904, IV-33 p.

(4) Fox Strangways : Music of Hindostan (1914) pp. 74, 105.

(5) Atya Begam and Fyzee Rahaman.

Music of India (Luzac and Co. London).

(Contains a survey of works bearing on Indian Music and the lives of practical exponents of the art besides a brief survey of the history of the Subject.).

— See p. 13.

षड्रागचन्द्रोदय Ṣaḍrāgacandrodaya

No. 318

646. (a)
1899-1902.

Size.— 5¼ in. by 9⅛ in.

Extent.— 13 leaves ; 24 lines to a page ; 17 letters to a line.

Description.— Country paper ; Devanāgarī characters ; clear and legible hand-writing ; folios missing are 2, 7, 12 and 13 ; the Ms ends on folio 17 ; borders of folios 4 to 17 marked with double red lines ; beginning and the colophon written with red ink ; folio 1 damaged at the borders.

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Puṇḍarīka Viṭṭhala, a Karnāṭaka.

Subject.— Music ; character and peculiarites of the six primary rāgas.

Begins.—

" ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥
॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥

अथ ग्रंथेन रससंक्षिप्तं प्रसन्नपदपद्धतिना ।
निशंको निखिलं रागविवेकं रचयत्यसुं ॥ १ ॥
पंचधा ग्रामरागस्युः पंचगीतिसमाश्रयात् ।
गीतया पंचशुद्धाया भिना गौडी च वेसशा ॥ २ ॥
साधारणीति शुद्धा स्यादवक्त्रै ललितैः स्वरैः
भिन्ना सूक्ष्मैः स्वरैर्वक्त्रैर्मधुरैर्गमकैर्युता ॥ ३ ॥

Ends.— folio 17

क्रमोत्स्वरैकैकविहानभूताः
सर्वे भवंत्यत्र हि रागरागे
रागे तु सप्तस्वरके भवंति
पूर्वोदिता सक्रमरूढतानाः ॥ ४१ ॥
नवांकविद्वग्निसचंद्रसंख्या
रागे मताः षाडवतोपि तानाः ॥
षड्गध्रुवस्विद्वमिताश्चतानाः
स्युरौडवे मार्गणपक्षरामाः ॥ ४२ ॥
सकलसुरमयीश्रीरुद्रविणा प्रभेदं
स्वरवररचनासद्रागमेलप्रकारं ॥
सुललितगतिनानारागलक्ष्मादिकं च
नरवरवरहाणः स्पष्टमेवं करोति ॥ ४३ ॥

इति कर्णाटकजातिपं(पुं)डरी(क)विठलविरचिते **सद्रागचन्द्रोदये स्वर-मेलप्रसादो द्वितीयः**

References.— The only other Ms of the work referred to by Aufrecht is Bik. 529. The colophon of this Ms runs as under:—

"इति श्रीकर्णाटकजातीयपुण्डरीकविट्ठलविरचिते **षड्रागचन्द्रोदये व्याप्तिप्रसादः तृतीयः** समाप्तः"

The work appears to have consisted originally of *three prasādas* only. Our Ms represents probably only the *2nd prasāda* known as '**स्वरमेलप्रसाद**'. The Bikaner Ms consists of 28 folios as compared with 14 folios of the present Ms.

संकीर्णरागाः Saṁkīrṇarāgāḥ

No. 319 440.
1892–95.

Size.— $7\frac{3}{8}$ in. by $4\frac{1}{2}$ in.

Extent.— 10 leaves; 8 lines to a page; 17 letters to a line.

Description.— Country paper, in good condition and whitish in appearance; Devanāgarī characters; clear, bold and legible hand-writing; borders ruled with double red lines; margins ruled with single red lines; topical headlines written in red ink; the text punctuated with double red *daṇḍas* throughout.

Age.— Appears to be not very old.

Author.— Not mentioned.

Subject.— Music; forms of some of the minor rāgas and rāgiṇīs and their genesis.

Begins.—

॥ श्रीगणशाय नमः ॥

तत्र संगीतके रागे पूर्वरंगे विदुर्बुधाः ॥
तस्य संक्षेपमात्रेण स्वरूप विनिरूप्यते ॥
ध्वनिरव्यक्तमान्नादो रागो व्यक्तः स उच्यते ।
उच्चैनीचैस्तथा मध्ये ध्वन्यसौ सप्तधा भवेत् ॥
षड्जर्षभगांधारमध्यमादिर्य उच्यते ॥
तत्संदर्भविशेषात्तु रागः स्यांज्जनरंजनात् ॥
स च शुद्धादभेदेन भैरवादिरनेकधा ॥
तदा श्रिताश्च ये रागा ज्ञेयास्ते रागमालया ॥
शुद्धसालंकयोर्भेदा ज्ञातव्याः पूर्व एव ये ।
संकीर्णानां तु रागाणां प्रकारः कथ्यतेऽधुना ॥

Ends.—

वागीश्वरी धवलकानरहीरनाट
केदारशुद्धमधुमाधि शुभाख्यरागाः
एभ्यो भवंति शतमन्युसमित्स्वमर्त्या—
त्रैलोक्यमोहनकरं हि कदंबनाटम्
सोरठी लंकदहनौ भजेते चेद्विलावलं

तदा संक्रमणो रागः सूक्ष्मः संक्रमणस्तथा
देशिकारश्च बंगाली रामाकर्ष्यथ गुजरी
एकत्रेताः प्रगीयंते बहुली गुर्ज्जरी भवेत
॥ इति संकीर्णरागाः ॥

References.— Aufrecht mentions only one other Ms under the title संकीर्णरागाध्यायः viz. Bik. 709. This Ms is No. 1578 of the Bikaner Collection. It is described in the Bikaner Catalogue as containing "Rules regarding the amalgamation of different rāgas." Possibly our work and the Bikaner work are identical.

संगीतदर्पण Saṁgītadarpaṇa

No. 320 837. 1886-92.

Size.— $13\frac{1}{4}$ in. by $7\frac{5}{8}$ in.

Extent.— 30 leaves (29 leaves + one blank leaf); 16 lines to a page; 42 letters to a line.

Description.—Country paper, white in appearance; borders unruled; Devanāgarī characters; clear, bold and legible hand-writing; folios 4, 5 27, 28, and 29, contain tables in red ink; colophon on fol. 17 in red ink; the Ms contains the following colophons of different chapters of the work:—

Folio	Colophon
6	"संगीतदर्पणे स्वरगताध्यायः"-"अथ रागविवेको लिख्यते"
11	" ,, रागविवेकाध्यायो द्वितीयः"
13	" ,, प्रकीर्णकाध्यायः"-अथ प्रबंधाध्यायः"
27	" ,, वाद्याध्यायः चतुर्थः" अथ तालाध्यायो निरूप्यते"
29	" ,, षष्ठस्तालाध्यायः"

Age.— The Ms appears to be not very old.

Author.— Catura Dāmodara, son of Lakṣmidhara

Subject.— Music.

Begins.—

ॐ श्रीगणेशाय नमः
प्रणम्य शिरसा देवौ पितामहमहेश्वरौ ।
संगीतशास्त्रसंक्षेपः सारतोयं मयोच्यते ॥ १ ॥
भरतादिमतं सर्वमालोड्यातिप्रयत्नतः ।
श्रीमद्दामोदराख्येन सज्जनानंदहेतुना ॥ २ ॥
प्रचरद्रूपसंगीतसारोद्धारोभिधीयते ।
गीतं वाद्यं नर्तनं च त्रयं संगीतमुच्यते ॥ ३ ॥
मार्गदेशीविभागेन संगीतं द्विविधं मतं ।
दुहिणेन यदान्विष्टं प्रयुक्तं भरतेन च ॥ ४ ॥
महादेवस्य पुरतस्तन्मार्गाख्यं विमुक्तिदं ।
तत्र देशस्थया रीत्या यत्स्यालोकानुरंजकम् ॥ ५ ॥

Ends.—

" लगं प्लुतं पुंसस्थस्य लद्वयाधो गुरुं न्यसेत् ।
तद्वद्गणप्लुतपूर्वस्य लघोरेकाकिनोपि च ॥
प्लुतो गुरुद्वस्याधो लघुप्लुतपरस्य च ।
गुरौरेकाकिनस्तद्वद्विषिः सर्वाप्लुतावधिः ॥

इति विपरीतप्रस्तार ॥

इति श्रीमत्पंडितदामोदरविरचिते संगीतदर्पणे षष्टस्तालाध्यायः ६
हरये नमः

मात्रिगुरुस्त्रिलघुश्च नकारोभादिगुरुः पुनरादि लघुर्षः जो गुरुमध्यगतो-रलमध्यः सोंतगुरुः कथितोऽत लघुस्तः । गुरुरेकोगकारस्तु लकारो लघुरेककः ॥ १ ॥ मनभयजुरसतभूमिसर्पचंद्रजलरविअग्निकालआकासश्रीप्रदः आयुष्कीर्तिवृद्धिरोगसृतिः स्थानानिर्द्धनत्वकात् कृत् कृत् प्रदः प्रदः भगः

References.— On folio 8 Kallinātha is mentioned by Catura Dāmodara (' कल्लिनाथेन भाषितं उदाहरणम् '). Kallinātha lived in the reign of Pratāpa Immadidevarāya-*1444 A. D. to 1450 A. D.* Damodara Catura, therefore, may be assigned to the second half of the 15th century (See Encyclopédie de la Musique, pp. 266, 271).

— Fox Strangways in his *Music of Hindostan 1914*, p. 103 puts Damodara between 1560-1647 A. D., while on p. 74 he assigns the date 1625 (?) to the Saṁgītadarpaṇa.

— Atya Begam, following possibly Fox Strangways assigns 1625 A. D. to the Saṁgitadarpaṇa.

— The work is represented by many Mss in different libraries. Aufrecht gives the following references to some of the Descriptive Catalogues :—

— I. O. 1709, 2231, 2399 (fr.) and 2410 (fr.).

— Oxf. 200[b], 201[a].

— L. 2507.

— Bik. 519, 520.

— Burnel 60[a].

— Gov. Or. Libr. Madras 102.

संगीतदर्पण Saṁgitadarpaṇa

No. 321 441. / 1892-95.

Size.— 13 in. by $4\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 54 leaves ; 9 lines to a page ; 35 letters to a line.

Description.— Country paper, thick and in good condition ; Devanāgarī characters ; clear, bold, uniform and legible handwriting ; borders ruled with double red lines ; red ink used for double daṇḍas and marking out the colophons of chapters and other portions of the text ; folio 1 somewhat brittle and hand-soiled ; the Ms contains the following chapters:—

Chapter	I	स्वरगताध्याय	Colophon on fol. 10
,,	II	रागविवेकाध्याय	,, ,, ,, 20
,,	III	प्रकीर्णकाध्याय	,, ,, ,, 23
,,	IV	प्रबंधाध्याय (colophon on fol. 31 is misleading as it states the chapter as वाद्याध्याय.	
,,	V	वाद्याध्याय text wanting	
,,	VI	तालाध्याय	,, ,, ,, 54

Some of the works and writers on music and another subjects mentioned in the work are the following:—

रत्नाकर (fol. 31); विज्ञानेश्वर (fol. 3 and 31); कात्यायन (fol. 31); विनोद (fol. 31); चूडामणि (fol 32); मणिदर्पण (fol. 33); राजमृगांक (fol. 45); सरस्वतकिंठाभरण (fol. 44); आंजनेय (fol. 3, 32, 35); कल्लिनाथ (fol. 11); सोमेश्वर(मतं) (fol. 12); हनुमन्मत (fol. 12 and 46); रागार्णवमतं (fol. 12, 13); हरिभट्ट (fol. 32); शिवाकिंकर (fol. 38).

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Catura Dāmodara, son of Lakṣmīdhara.

Subject.--- Music.

Begins.—

प्रणम्य शिरसा देवौ पितामहमहेश्वरौ ।
संगीतशास्त्रसंक्षेपः सारतोयं मयोच्यते ॥ १ ॥ etc.

Ends.—

॥ अथ विपरीतप्रस्तारः ॥
इष्ट सर्वद्रुतं रूपं प्राकृत्वा विन्यसेत्ततः ॥
लघुद्रुतस्याधो द्रुतस्योपि च किं पुनः ॥
लगं प्लुतं पुंसस्थस्य लद्वयाधो गुरुं न्यसत ॥
तद्वद्गणप्लुतपूर्वस्य लघोरेकाकिनी पि च ॥
प्लुतो गरुद्वस्याधो लघुप्लुतपरस्य च ॥
गरोरेकाकिनस्तद्वाद्विषिः सर्वप्लतावधिः
॥ इति विपरीतप्रस्तारः ॥

इति श्रीमत्पंडितदामोदरविरचिते संगीतदर्पणे षट्तालाध्यायः ॥ ६ ॥
मस्त्रिगुरुस्त्रिलघुश्चमकारो भादिगुरुः पुनरादिलघुर्यः । जो गरु मध्यगतोरल-मध्यः सोंतगुरुः कथितांतलघुस्तः । गुरुरेको गकारस्तु लकारो लघुरेकक: ॥ १ ॥

म न भ य ज र स त
भूमि सर्प चद्र जल रवि अग्नि काल आकाश
श्रीप्रदैः । आयुष्क । कीर्ती । वृद्धि । रोग । मृति ।
स्थान । निर्द्धनत्वकर । त कृत प्रदः प्रदः भगः

References.— See remarks on No. 320.

संगीतदर्पण Saṁgitadarpaṇa

No. 322 1027. 1884-87

Size.— 9 in. by $4\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 86 leaves; 10 lines to a page; 29 letters to a line.

Description.— Country paper, brittle and in a decaying condition; musty in appearance; Devanāgarī characters; clear and legible hand-writing; folio 15 is without number; folio 41 missing; the number of folio 87 possibly destroyed with the broken corner; the total number of folios was originally 87 out of which one is lost; the Ms contains the following chapters:—

Chapter				Colophon
,,	I	स्वरगताध्याय	fol.	13
,,	II	रागाध्याय	,,	24
,,	III	प्रकीर्णाध्याय	,,	28
,,	IV	प्रबंधाध्याय	,,	38
,,	V	वाद्याध्याय	,,	43
,,	VI	तालाध्याय	,,	70
,,	VII	नृत्याध्याय	,,	87

Age.— Saṁvat 1719.

Author.— Catura Dāmodara, son of Lakṣmīdhara Bhaṭṭa.

Subject— Music.

Begins.—

प्रणम्य शिरसा देवौ पितामहमहेश्वरौ ।
संगीतशास्त्रसंक्षेपः सारतोयं मयोच्यते ॥ १ ॥ etc.

Ends.—

॥ अथ गोंडली ।
वाद्यप्रबंधैः कठिनैस्त्यक्तमेलादिभिस्तथा ।
गीतैः सालगसूडुस्थैः प्रबंधैश्च ध्रुवादिभिः ॥

लास्यां गैरन्वितं यत्र नृत्यं यद्दृतमानतः ।
परस्वयं गायति वाद्यं त्रिवलीं वादयेत्स्वयं ॥
त्रिवलीधारणं स्कंधे ग्राम्यत्वं कुर्वते स्त्रियः ॥ ६० ॥
गायंती त्वशारीरा सैव स्यान्मूकगौंडली ।
गौंडल्या मंडनं प्रोक्तं तज्ज्ञैः कर्णाटदेशजं ॥ ६१ ॥
॥ इति गौंडलीनृत्यं ॥

इति श्रीमल्लक्ष्मीधरभट्टसुतचतुरदामोदरविरचिते संगीतदर्पणे नृत्याध्यायः समाप्तः ॥ ॥ समाप्तोयं संगीतदर्पणाख्यो गं(ग्रं)थः॥ ॥ सं० १७१९ आश्विनकृष्णसप्तमी सोमे लिखि शिवदत्तामिश्रसूनुहरिनाभेन श्रीमद्व्यावहारिकशोभाचंद्रार्थे ॥ श्रीनारायणाय मुनये गालवाश्रमवासिनो रामभक्ताय सर्वत्रपंडिताय नमोनमः ॥ १ ॥ श्रीपरमात्मने .....

References.— See remarks on No. 320.

संगीतदर्पण
(रागाध्याय)

Saṁgītadarpaṇa
(rāgādhāya)

No. 323

644.
1899-1915.

Size.— 10½ in. by 5 in.

Extent.— 5 leaves ; 13 lines to a page ; 32 letters to a line.

Description.— Country paper, some what musty in appearance; all folios broken in the middle but repaired by pasting paper slips ; Devanāgarī characters ; hand-writing legible ; borders ruled with double red lines. The Ms comprises the 2nd chapter called *rāgādhyāya* of the Saṁgītadarpaṇa of *Damodara* and a few more verses from a subsequent Chapter. Possibly this is 2nd प्रकरण of रागाध्याय (? रागाध्याये द्वितीयः)

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Catura Dāmodara, son of Lakṣmīdhara.

Subject.— Music (2nd chapter of Saṁgītadarpaṇa called rāgādhyāya)

Begins—

" ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ रागप्रकरणं ॥
योयं ध्वनिविशेषस्तु स्वरवर्णविभूषितः ॥
रंजको जनचित्तानां स रागः कथ्यते बुधैः ॥ १ ॥
रागछायानुरागित्वाद्रागांगमिति कथ्यते ॥
भाषा छायाश्रिता ये तु भाषांगस्तेन हेतुना ॥ २ ॥ "

Ends.—

" एषां श्रुतिस्वरग्रामजात्यादिनियमो न हि ॥
नानादेशगतछायादेशीरागस्तु ते मताः ॥ १ ॥
इति श्री लक्ष्मीधरसुतचातुरदामोदरविरचिते संगीतदर्पणे रागाध्याये द्वितीयः ॥

गीतं वाद्यं नर्तनं च त्रयं संगीतमुच्यते ॥
मार्गदेशीविभागेन संगीतं द्विविधं स्मृतं ॥ १ ॥

... ...

... ...

प्रसारखंड मेरुश्च नष्टोद्दिष्टप्रबोधकः
स्वरसाधारणं जातिसाधारणमतः परं ॥ ८ ॥
॥ इति संपूर्ण ॥ श्लोकसंख्या १४० ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥

Reterences.— See remarks on No. 320.

संगीतपारिजात

Saṁgītapārijāta

No. 324

1028.
1884-87.

Size.— $10\frac{5}{8}$ in. by $4\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 20 leaves; 8 lines to a page; 26 letters to a line.

Description.— Country paper, somewhat thick and in good condition; Devanāgarī characters; clear, bold and legible handwriting; only folios 1 to 5 have borders ruled with double red lines, so also edges ruled with single red lines; double *daṇḍas* in red ink only found on folios 1 to 5; throughout topical headings are in red ink; the Ms is incomplete;

topical headings found in the available portion of the Ms are:—

Folio	Topical heading	Folio	Topical heading
3	उद्देशः	18	जितप्रसन्नादि
8	स्वरप्रकरणम्	,,	सोमप्रसन्नमध्यः
8	ग्रामलक्षणम्	,,	ग्रीवः
16	मूर्छनाप्रकरण	,,	भालप्रस्तारः
17	षाडवौडव मूर्छनाप्रस्तारनष्टो-द्दिष्टप्रकरणम्	19	प्रकाशः प्रसादः
		,,	स्थायिगताः अलङ्काराः
,,	वर्णलक्षणम्	,,	विस्तीर्णः
18	भद्रप्रसन्नादि	,,	निष्कर्षः
,,	नन्दप्रसन्नादि	,,	बिन्दुः etc.

it is not clear if the last folio of the Ms is folio No. 20 as it is without folio number and there does not appear to be continuity of the subject-matter.

Age.— The Ms, though in good condition, appears to be old.

Author.— Ahobala, son of Kṛṣṇapaṇḍita (latter half of the 17th century-see IA-XLI, p. 157, 160.

Subject.— Music.

Begins.—

श्रीगणेशाय नमः ॥

छंदोमयं गरुत्मंतमारूढं सत्पयासह ।
स्तूयमानं दिवो कोभिः पारिजातहरिं भजे ॥ १ ॥
संगीतपारिजातोयं सर्वकामप्रदो नृणाम् ।
अहोबलेन विदुषा क्रियते सर्वसिद्धये ॥ २ ॥

Ends.— folio 20

इति गौरी ॥ ९ ॥

गौरीमेलसमुद्भूता मल्हारीनिस्वरोङ्किता ।
आरोहणे गहीना स्यात् षड्जादिस्वरसंभवा ॥

मरिमपधसरिसधसध etc. ... ...
.....इति मल्हारी ॥ १० ॥ पंचमोरिपही... ... ...

(incomplete)

References.— Aufrecht does not record any other Mss of the work except Rgb 1028 which is the Ms described above.

Editions— (1) Saṁgītapārijāta in the *Kāvyamāla Series Bombay.*

The work was translated into Persian in A. D. 1724. Fox Strangways puts this work in the "*early 18th cent.*" (*Music of Hindostan 1914* p. 74). Atya Begam considers the work to be "*A little later than 1625 A. D.*" (Music of India 1925, p. 13).

(2) *Saṁgītpārijāta* (published in Aruṇodaya, Part I, No. 24, 1890-pp. 18), Calcutta.

„ Poona 1897, p. 134.

„ — a treatise on Ancient Hindu Music by Ahobala, edited and published by Pandit Jibanand Vidyasagar, Calcutta, Saraswati Press, 1884.

— See Encyclopédie de la Musique, p. 272.

संगीतरत्नाकर Saṁgītaratnākara

No. 325 $\frac{979.}{1887\text{-}91.}$

Size.— 11½ in. by 5 in.

Extent.— 298 leaves (many of them in fragments and damaged); 10 lines to a page; 39 letters to a line.

Description.— Country paper, much worn out and brittle; Devanāgarī characters; bold, clear and legible hand-writing; borders ruled with double and triple red lines; colophons of all chapters in red ink; text marked throughout with single and double red daṇḍas; last folio slightly torn away at the corner; folio 1 of the copy appears to be a later insertion as it is white and in quite different hand-writing

and in a sound condition ; some portion of the text on folios 3[b] and 4[a] blotted out owing to the sticking of paper ; corners of some folios moth-eaten; folios 15, 16, 17 and 18 contain diagrams ; folio 22[a] has a broad margin, about $\frac{1}{3}$ of the page being quite blank; folios 24 to 28[a] have a blank margin in the middle ; folios 22 to 34 which give ग्रामs and मूर्छनाs etc. have 314 vertically written columns; Missing folios:—68, 69, 70, 74, and 75, 101, 102, 103, 112 and 119. Moth-eaten and damaged folios are:— 82, 84, 83, 81, 80, 103 102 112 101, 99, 98, 97, 96, 95, 73, 72, 94, 92, 91, 90, 89, 87, 86, 68, 69, 70, 74, 119, 78, 79 etc. missing folios are present in fragments only, some having their numbers, others with the numbers lost in the moth-eaten portions ; the Ms from folio 100 onwards appears to be in tact.

Folio 127 torn at the bottom ; folios 153 to 169, 185, 201, 214, 221, 239, 241, 243, 247, 295, moth-eaten partially; colophons of the seven chapters of the work will be found on folios as under:—

Chapters	I	folio 64	स्वराध्याय
,,	II	this is not traced owing to damage to folios.	
,,	III	122	प्रकीर्णकाध्याय
,,	IV	138	प्रबंधाध्याय
,,	V	169	तालाध्याय
,,	VI	223	वाद्याध्याय
,,	VII	298	नृत्याध्याय

Age.— Saṁvat 1689 (= A. D. 1633).

Author.— Śārṅgadeva (between A. D. 1210 and A. D. 1247). See IA-XLI-p. 159 ; Keith HSL, p. 466.

Subject.— Music.

Begins.—

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

ब्रह्मग्रन्थिजमारुतानुगतिना चित्तेन हृत्पङ्कजे ।
सूरीणामनुरञ्जकः श्रुतिपथे योऽयं स्वयं राजते ॥
यस्माद्रागविभागवर्णरचनालंकारजातिक्रमो ।
वंदे नादतनुं तमुद्धरजगद्गीतं मुदे शंकरम् ॥ १ ॥

Ends.—

आरिराधयिषोः साधून् किं प्रजाविभवेन मे ।
गतामाराधयंति स्म तिर्यंचोपि कवीश्वराः ॥
न विद्यादर्पतो ग्रंथप्रवृत्तिर्मम किं त्विदम् ।
विद्वन्मानसवासाय गंतुं पाथेयमास्थितं ॥ छ ॥

इति श्रीमदनविद्याविद्याविनोदश्रीश्रीकरणाधिपतिश्रीसोढलदेवनंदननिशंकशार्ङ्गदेवविरचिते संगीतरत्नाकरे नृत्याध्यायः समाप्तः ॥ शुभं भवतु ॥ छ ॥ संवत् १६८९ वर्षे पौषमासे शुदिपक्षे २ श्री भौमवासरे अद्येह गूर्जरि धरित्र्यां लिखितोयं संगीतरत्नाकरः ॥ छ ॥ श्री ॥ छ ॥

References.— The work is represented by many Mss in different libraries; see Aufrecht part I, p. 686(a), II, p. 164(a), III, p. 143(a).

Editions— Anandashram Sanskrit Series No. 35, edited by (1) Mangesh Ramakrishna Telang with commentary कलानिधि of चतुरकल्लिनाथ in 2 Vols. 1896 and 1897 with Sanskrit introduction.

(2) Text with Singa Bhūpāla's commentary pp. 47 (1891) Calcutta [Published in अरुणोदय pt. i, No. 17 (1890 to 1897) edited by Rasika Mohan Chattopādhyāya].

See *Winternitz* GIL, p. 534; *Keith*, HSL, 464.

Encycl. de la Musique, p. 271 (a).

संगीतरत्नाकर
(पिंडप्रकरण)

Saṁgītaratnākara
(piṇḍaprakaraṇa)

No 326

407.
1882–83.

Size.— $9\frac{1}{4}$ in. by $5\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 8 leaves ; 11 lines to a page ; 32 letters to a line.

Description.— Country paper in good condition ; Davanāgarī characters ; clear, bold and legible hand-writing ; borders ruled with double lines ; the Ms comprises only the 2nd *prakaraṇa* of the Saṁgītaratnākara which is described as पिंडोत्पत्तिप्रकरण in the printed edition in the Anandashram Sanskrit Series (1896).

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Śārṅgadeva (vide remarks on No. 325).

Subject.— Music (2nd prakaraṇa called पिंडोत्पत्तिप्रकरण of chapter I of Saṁgītaratnākara called स्वराध्याय).

Begins.—

" गीतं नादात्मकं वाद्यं नादव्यक्त्या प्रशस्यते
तद्वयानुगतं नृत्यं नादाधीनमतस्त्रयं ॥ १ ॥ "

Ends.—

" गेयं वितन्यते लोके रंजनं भवभंजनं
गत्यातिमभिधास्यामनस्याश्रुत्यादिहेतुतां ॥

इति श्रीसंगीतरत्नाकरे पिंडप्रकरणं शारीरं समाप्तं ॥ शुभं भूयात् ॥ लेखकपाठकयोः ॥ यादृशमितिन्यायान्नमे दोषः ॥ श्री ॥ छ ॥ श्रीरामचन्द्र-स्मरणात्मुक्तिः ॥

References.— See remarks against No. 325.

संगीतरत्नाकरटीका
(संगीतसुधाकर)

Saṁgītaratnākaraṭīkā
(Saṁgītasudhākara)

No. 327

406.
1882–1883.

Size.— $9\frac{3}{4}$ in. by $4\frac{1}{4}$ in.

Extent.— About 35 fragmentary leaves ; about 11 lines to a page ; 45 letters to a line.

Description.— Country paper in a torn and decaying condition and musty in appearance ; traces of yellow pigment noticeable on some folios ; Devanāgarī characters ; hand-writing bold but not legible being faded away ; borders marked in two or three lines in red ink; some colophons and lines written in red ink ; paper grown very brittle and undergoing rapid decay ; folios are in a fragmentary condition making it difficult to trace what portion is covered by them ; colophons of 3rd and 4th chapter found in a rather illegible form; some of the folios are made up by pasting one on the other.

Age.— Not given; but the Ms appears to be very old.

Author.— Siṅgabhūpāla (Siṁhabhūpāla or Śiṅgaphūpāla).

" This Siṅga appears in all likelihood to be Siṅgaṇa ; and the commentary was either written by him or dedicated to him by a dependant." (See R. G. B. Works–Vol. III, p. 156).

— See pp. 37–38 (R. G. B.–Report 1882–83). Siṅgaṇa was the most powerful of the Yādava princes of Devagiri and reigned from 1131 to 1169 Śaka *or 1209 to 1247 A. D.* " (p. 40).

Subject.— Music, being commentary on the Saṁgītaratnākara of Śārṅgadeva.

Begins.— As the fragments are mixed up and faded away the beginning cannot be traced.

Ends.— The end also cannot be properly traced. However, the following colophon appears to be the ending portion of the Ms. "इति गीतदोषाः ॥ छ ॥ इति श्रीमदन्ध्रमंडलाधीश्वरप्रतिगंडभैरव श्रीअनवोतं.....न भुजबलभीम श्रीसिंगभूपाल विरचितायां संगीत-रत्नाकरटीकायां संगीतसुधाकराख्यायां प्रबंधाध्यायश्चतुर्थः समाप्तः ॥ ॥ छ ॥ छ ॥ शुभमस्तु लेखकपाठकयोः भद्रमिति ॥ छ ॥ (See p. 222 of R. G. B. Report for 1882-83)

References.— Aufrecht gives the following Mss of the work besides the one described here:—

—NW 612 ; Sūciptra 74 ; Oppert 6259 ; AS, p. 211 (by Bhīmabhūpāla).

—See p. 271, Encycl. de la Musique.

संगीतरत्नाकर (?) Saṁgītaratnākara

No. 328 646 (c). 1899–1915.

Size.— $5\frac{1}{4}$ in. by $9\frac{1}{2}$ in.

Extent.—20 leaves ; 24 lines to a page ; 17 letters to a line.

Description.— Country paper ; Devanāgari characters ; clear and legible hand-writing ; the Ms begins on folio 19 and ends on fol. 38 ; the name 'संगीतरत्नाकर' mentioned in the following colophon:--

" इति श्रीविट्ठलेन विरचितायां संगीतरत्नाकरः समाप्तोयं शुभं भूयात श्री श्री "

It is doubtful if the name संगीतरत्नाकर as given in this colophon is correct, especially in view of the omission of a substantive for the adjectival phrase 'विट्ठलेन विरचितायां'. The mention of 'विट्ठल' is found in the following verses.

(i)-- On folio 19 on which the Ms begins:—

" यदैकस्वरतश्चांत्योगांत्यधारा ततोन्यथा
मालाप्रस्तारक इति विट्ठलेन प्रकीर्तितः ॥ ८४ ॥ "

(ii) — folio 20

' इति नष्टं नष्टबोधगतायेंकास्तानंत्यांकेषु पातयेत
शिष्टउद्दिष्टसिद्धिसादित्यभाषत विठ्ठलः ॥ ८९ ॥

Age.— The Ms appears to be old.

Author.— Apparently *Viṭṭhala* as stated in the colophon. It is not clear if this Viṭṭhala is identical with *Puṇḍarīka Viṭṭhala*, author of Rāgamālā.

Subject.— Music ; rāgas, their forms and peculiarities etc. The following verse introduces the treatment of *rāgas*:—

folio 24 :—

" अनंतत्वात्तु रागानां प्रत्येकं वक्तुमक्षमः
केषांचिन्मतमाश्रित्य कतिरागान्वदाम्यहं "

Begins.— foll. 19

" किंचित्क्(क्र ?)म विलिख्यादौ पूर्वपूर्वपरादधः
स्वरः स्थाप्यः स चेदग्रे तत्तत्पूर्वस्वरो भवेत् ॥ ८१ ॥
प्रस्तारो वामतः कार्य्यपुरस्तुपरिवार्त्तिनः
मूलत्क्रमत्क्रमात्पृष्टे शिष्टानप्रस्तार ईदृशः ॥ ८२ ॥
क्रमात्पूर्वस्वरस्यांकसंख्यात्यादिस्वरावलिं
अंत्यादधोधो विलिखेत्कृतं त्यक्त्वा क्रमो भवेत् ॥ ८३ ॥
यदैकस्वरतश्चांत्योपांत्यधारा ततोन्यथा
माला प्रस्तारक इति विठ्ठलेन प्रकीर्तितः ॥ ८४ ॥
इति प्रस्तारः

Ends. — folio 38

अथ माधवी ४०
भाले तिष्ठति चंदनस्य तिलकं कर्णद्वये कुंडलं
तांबुलं वदनेस्य शुभ्रवसनं माला च वक्षस्थले
कर्णाटोप्युरुच्य मालवयुतो देशावला द्राविडो
माधौ वेद युतः स्वरः ज्ञ तरुणः श्रीविष्णू(णु)पूजारतः ॥ ७४ ॥
इति श्लोकसंज्ञा ४३१ इति श्रीविठ्ठलेन विरचितायां संगीतरत्नाकरः
समाप्तोयं शुभं भूयात् श्री श्री

References.— Mr. Fox Strangways in his "Music of Hindostan" p. 105 ascribes a work "संगीतवृत्तरत्नाकर" to Puṇḍarīka Viṭṭhala. It is a matter for investigation if the present work, which is styled as संगीतरत्नाकर only in the colophon, is identical with or is connected in any way with the संगीतवृत्तरत्नाकर mentioned by Mr. F. Strangways.

संगीतरत्नाकर-कलानिधि

Saṁgītaratnākara-kalānidhi

No. 329

247.
1883-84.

Size.— 10 in. by $4\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 102 leaves; 10 lines to a page; 40 letters to a line.

Description.— Country paper, in a decaying condition and very brittle; edges of folios broken down; Devanāgarī characters; clear, bold and legible hand-writing; some portion of the text written in red ink here and there; the Ms contains *two* adhyāyas only; the Ms is incomplete; borders of many folios containing page numbers having been torn off, it is difficult to decide which folios are missing; appearance very old and musty; colophon of chapter I is on folio 86 and that of chapter II on the last folio.

Age.— The Ms appears to be very old.

Author.— Catura Kallinātha, son or Lakṣmaṇācāiya oi Lakṣmīdhara. Kallinātha wrote this commentary "by desire of *Praudha* or *Pratāpadeva*, king of Vijayanagara from A. D. 1456 to 1477".

(Wilson : *Theatres of the Hindus*, vol. I, p. xxii, (3rd edn.) quoted by B. A. Pingle in his *Indian Music* (1898)-p. 222).

Subject.— Music, commentary on the *Saṁgītaratnākara* of *Śarṅgadeva*.

Begins.— The Ms has no beginning, the first 3 pages being lost.

folio 4 —

" ग्रामेत्यादि ग्रामाः षड्ग्रामादयः
तेषां विभागः वर्णाः स्थाय्यादयः etc. "

Ends.—

" चतुरः कल्लिनाथार्यो गानवि.....शेषवित
शेषं रागविवेकस्य लक्षणैरित्यपूरयत् ॥ १ ॥
॥ छ ॥ इति श्रीमदभिनवभरताचार्यरायवैकारतो(डरम)ल्लश्रीमल्लक्ष्मणाचार्यनंदनचतुरकल्लिनाथविरचिते संगीतरत्नाकरकलानिधौ रागविवेकाध्या .....द्वितीयः समाप्तः ॥ छ ॥

Here appear 2 more lines of the beginning of the 3rd chapter.

References.—

Editions— *Saṁgītaratnākara* with com. by *Caturakallinātha* edited by Pandit Mangesh Ramkrishna Telang (of Bombay) Poona, Anandashram Press, 1897, 2 vols., 1,000 pages.

— See *Encyclopédie de la Musique* Part I, p. 271 (a).

— R. Simon thinks that one Deva Rāya III, a son of Deva Rāya II, was in existence and reigned from A. D. 1444 till at least 1449. Kallinātha wrote his commentary when he was reigning.

(vide JRAS-1902-pp. 661-63 and ZDMG, LV. 1902, p. 131).

संगीतरागकल्पद्रम Saṁgītarāgakalpadruma

No. 330 980. 1887-91.

Size.— $10\frac{1}{4}$ in. by $5\frac{3}{8}$ in.

Extent.-- 31 leaves ; 12 lines to a page ; 37 letters to a line.

Description.— Modern paper ; Devanāgari characters ; clear, bold and legible hand-writing ; borders ruled with triple red lines ; edges (right and left) ruled with single red lines ; some topical headlines smeared with red pencil ; incomplete; folios 1 to 9 appear to comprise the 3rd chapter viz. प्रकीर्णकाध्याय of the संगीतरत्नाकर of शार्ङ्गदेव as it appears to have been incorported in the present work as one of its chapters. This is clear from the following lines taken from the beginning and end of the chapter:—

fol. 1 — " अथ श्रीकृष्णानंदव्यासदेवरागसागरोद्भवसंगीतरागकल्पद्रुमे संगीतसंहितायां प्रकीर्णाध्यायः प्रार(रं)भ(भो?)स्य तथा च संगीतरत्नाकरे etc.

fol. 9 — " इति श्रीमद्र(न)वयाविद्याविनोदश्रीकरणाधिपतिः श्रीसोढलदेवनंदनश्रीमन्निकश (श्रीमन्निःशङ्क)श्रीशाद्विदेव(श्रीशार्ङ्गदेव)विरचिते संगीतरत्नाकरे प्रकीर्णकाध्यायः तृतीयः

इति श्रीकृष्णानंदव्यासदेवरागसागरोद्भवसंगीतरागकल्पद्रुमे संगीतायां (=संगीतसंहितायां) संगीतरत्नाकरे प्रकीर्णकाध्यायः

The work संगीतरागकल्पद्रुम proper appears to begin after this (possibly interpolated) chapter. The following are some of the works and authors mentioned or quoted from in the work :—

नारदसंहिता (fol. 10); संगीतभाष्य (fol. 10, 19); शिवसंगीतरत्नाकर (fol. 10); विज्ञानेश्वर (fol. 10, 27); विष्णुपुराण (fol. 10, 19); संगीतनारायण (fol. 10); शिवसंगीत (fol. 10); संगीतदर्पण (fol. 10, 22); सरस्वतीसंगीत (fol. 10); ब्रह्मसंगीत (fol. 10); नारायणसंगीत (fol. 10); आंजनेय (fol. 12, 20, 28); संगीतलक्ष्मीनारायण (fol. 10); संगीतरत्नाकर (fol. 19); संगीतमहोदधि (fol. 19, 21); नारदसंहिता (fol. 20) संगीतसंहिता (fol. 21); संगीतसार (fol. 22); संगीतचन्द्रिका (fol. 22); बृहत्संगीतरत्नाकर (fol. 22); हनूमन्मत (fol. 22); भरतमत (fol. 22); नारदसंगीत (fol. 22); संगीतासि(सिं ?)धु (fol. 22); संगीतपारिजात (fol. 22);

---

1 Cf. the statement of the Ms itself:—

fol. 9—" ॥ श्रीमद्हरिहंतायनमः ॥ श्रीअमरानंदव्यासदेव तस्यात्मज श्रीहरिानंदव्यासदेव तस्यात्मज श्रीकृष्णानंदव्यासदेव रागसागरोद्भव संगीतरागकल्पद्रुमनामक ग्रंथप्रारंभः । "

कात्यायन (fol. 27); संगीतार्णव (fol. 27); शिवाकिंकर (fol.28); रत्नाकर (fol. 28); चूडामणि (fol. 28); मणिदर्पण (fol. 28).

" इति श्रीकृष्णानंदव्यासदेव(वेदव्यास ?)रागसागरोद्भवसंगीत-रागकल्पद्रुमे संगीतरत्नाकरे संगीतसहितायां तालाध्यायः "

Age.-- The Ms is a modern copy of an old Ms.

Author.— Kṛṣṇānanda Vedavyāsa, son of Hīrakānanda Vedavyāsa, and grandson of Amarānanda Vedavyāsa.[1]

Subject.— Music.

Begins.—

॥ श्रीजिनेंद्राय नमः ॥

" अथ श्रीकृष्ण(ष्णा)नंदव्यासदेवरागसागरोद्भवसंगीतरागकल्पद्रुमे संगीत-संहितायां प्रकीर्णाध्यायः प्रारंभस्य तथा च संगीतरत्नाकरे

अथप्रकीर्णकं कर्णारसायनमनाकुलं ।
देशी मार्गाश्रयं वक्ति शंगीदेवो (शार्ङ्गदेवो) विदांवरः ॥
वाग्धातुरुच्यते गेयं धातुरित्यभिधीयते ।
शब्दानुशासनज्ञानाभिधानप्रवीणता ॥ छंदः ॥ "

Ends.—

" उत्तरपंचपाणिश्च पद्पितापुत्रकेत चेत ।
एषां पातकलायोगं श्रेयसे व्याहरामहे ॥ १०५ ॥ "
आद्यवर्णे पातकलानिङ्गवर्यभाषत
चत पुटैत्वेककले शंससा यथाक्रमं ॥ १०६ ॥
यद्वा शताशतातालं शंपायाद्विर्नतवोदह
अत्यंतेदद्वयचाचपुटे चापि मनेर्मत ॥ १०७ ॥
इति एकतालचाचपुटः नुनेरे संततताल शतालौ द्विरनन्तरं.....
(incomplete)

References:-- Aufrecht mentions no other Ms of the work except the present one.

---

1 folio 9— " पौत्रोहोममरानन्द वेदव्यासाद्विजन्मनः ।
पुत्रश्च हीरकानन्द वेदव्यासस्य धीमतः ॥
कृष्णानंदाभिधो वेदव्यासो नत्वा सरस्वतीं ।
रागकल्पद्रुमं नाम कुर्वे ग्रंथं सतां मुदे ॥

संगीतराज Saṁgītarāja

No. 331 365. 1879-80.

Size.— $10\frac{5}{8}$ in. by $4\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 17 leaves ; 9 lines to a page ; 32 letters to a line.

Description.— Country paper, some what thin and smooth ; Devanāgarī characters ; clear, bold and uniform hand-writing ; borders ruled with quadruple black lines ; the Ms is incomplete, only folios 7 to 23 (both inclusive) being extant ; occasional use of पृष्ठमात्रा ; the divisions of the text as indicated by colophons are as under :—

				Colophon on folio
1	पाठ्यरत्नकोश—अनुक्रमणिकोल्लास—(प्रथमः)		द्वितीयपरीक्षण called आरंभसमर्थन	8^a
2	,,	,,	तृतीयपरीक्षण called संगीतस्तुति	8^b
3	,,	,,	चतुर्थपरीक्षण called अनुक्रमणिक	11
4	पदोल्लास		पदपरीक्षणं प्रथमं	13^a
5	,,		वाक्यपरीक्षणं द्वितीयं	13^b
6	,,		रसपरीक्षणं तृतीयं	20^a
7	,,		परिभाषापरीक्षणं चतुर्थं	fol. 23^b

(पदोल्लास समाप्तः)

Age.— The Ms appears to be much old.

Author.— Kumbhakarṇa Mahīmahendra, king of Mewad completed his संगीतमीमांसा alias संगीतराज about 1440 A. D.

(See M. R. Kavi's remarks JAHRS-III-2, 3 and 4, p. 203).

Subject.— Music.

The संगीतराज is in five sections of पाठ्य, गीत, वाद्य, नृत्य and रस. The whole work is not available.

Begins.— folio 7

" प्रोक्ताः स्यारितौ चरिधौ स्वरौ ।
अनुदात्तौ ततस्तस्माज्जगतोप्यस्य हेतुता ॥ ६७ ॥
अंगत्वेनाथवा स्यास्तु प्रामाण्यं तत्वमृर्त्विजां ।
चयेपि क्रांतयाहोमविधानात् पटकेन च ॥ ६८ ॥
मानातरमधिगतो गायतीति विधिस्फुटः ।
" इति श्रीराजाधिराजमहीमहेन्द्रश्रीकुंभकर्णविरचिते **पाठ्यरत्न-कोशे अनुक्रमणिकोल्लासेआरंभसमर्थनं** नाम द्वितीयं परीक्षणं "

Ends.— folio 23

" इति श्रीराजाधिराजश्रीकुंभकर्णविरचिते **संगीतराजे पाठ्यरत्न-कोशे** पदोल्लासे परिभाषा नाम चतुर्थं परीक्षणं परिपूर्णं पदोल्लासश्च समाप्तः ॥ ॥ छ ॥

छंदानुवृत्तिकारीणि यस्य छंदांसि जाग्रति ।
तमछंदकृतं वंदे स्वछंदं गिरिजापतिं ॥ १ ॥

This is followed by two more ślokas and the Ms remains incomplete.

References.— Under **पाठ्यरत्नकोश**, Aufrecht mentions only one Ms of the work viz. P. 15 which is identical with the Ms described above. Mr. M. R. Kavi states [1] **संगीतराज** and **संगीतमीमांसा** ascribed to Kumbhakarṇa are identical and that the work extends over 16000 ślokas. Under the title **संगीतमीमांसा** Aufrecht mentions a Ms (K. 96)[2] while under **संगीतराज** he mentions another Ms (K. 96)[2] The first of these Ms had 275 leaves while the second had 87 leaves.
The B. O. R. I. Ms described above is only a fragment.

---

1 JAHRS-III-2, 3 and 4, p. 203.
2 Catalogue of Mss in C. P-p. 96 (1874).

संगीतसारोद्धार Saṁgītasāroddhāra

No. 332 838.
1886-92.

Size.— $13\frac{1}{8}$ in. by $7\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 16 leaves; 15 lines to a page; 51 letters to a line.

Description.-- Country paper, in good condition and whitish in appearance; Devanāgarī characters; bold, uniform and legible hand-writing; complete in 7 prakaraṇas as under:—

1.	स्वर प्रकरण	folio	1-2
2.	राग ,,	,,	2-3
3.	प्रकीर्ण ,,	,,	3-4
4.	गीत ,,	,,	4-8
5.	वाद्य ,,	,,	8-9
6.	ताल ,,	,,	9-11
7.	नृत्य ,,	,,	11-16

The following writers on music have been mentioned:— On fol. 1— भरत, काश्यप, दत्तिल, मतंग, विशाखिल, कोहल, राह (हु)ल, रावण, लोल्लट etc.

On folios 6 and 8— शार्ङ्गदेव.

Age.— The Ms does not appear to be very old.

Author.— Kīkarāja, son of सज्जन and शारदा and belonging to कपोलवंश

Subject.— Music.

Begins.--

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ६ ० ॥

आनंदाब्धिमनेकजन्मसुकृतप्राप्तैकलभ्यं मुनि ।
प्रौद्यन्मानसराजहंसमनघं वैकुंठकुंठीरवं ।
ब्रह्मेंद्रादि सुरार्च्चितांघ्रियुगलं सद्भक्तिचिंतामणिं ।
णाविंदं कलवेणुवादनपरं दिव्यांगरागं भजे ॥ १ ॥

आसीदुद्यदुदारधीरचरितः श्रीमान्कपोलान्वये ।
साधुसज्जनसंज्ञकः कृतिजनप्रोद्गीयमानोदयः ॥
उद्भूताविविधप्रदानजलधेरात्तर्य्यभूमंडलं ।
प्राप्ता विष्णुपदं विभाति भुवने यत्कीर्ति भागीरथी ॥ २ ॥
तदात्मजनिरंजनसाविबुधगीतकीर्तिः ।
सदा क्षितीश्वरगणार्चितो जगति कीकराजः कृती ।
परस्परजिगीषया वसति यत्र विद्याचयः ।
चतुर्भुजपरायणो जयति शारदानंदनः ॥ ३ ॥
यशोदयांचिततनुः सत्यासक्तमनाः
सदाशुदर्शनप्रियः कीकराजः कृष्णांशसंभवः ॥ ४ ॥
भरतकस्य(श्य)पदत्तिलयाष्टिका-
र्जुन समीरणतुंबुकनारदाः
मुनि मतंगविशाखिलकंबला-
श्वर तपकोहलराहलरावणाः ॥ ५ ॥
व्याख्यातारो भारतीये ये चान्ये लोल्लटादयः ।
अगाधबोधमंथेन तेषां मतपयोनिधिं ॥ ६ ॥
सम्यगालोड्य कृतिना सज्जनानंददायिनी ।
कीकराजेन संगीतसारोद्धारे विधीयते ॥ ७ ॥

Ends.—

" गीतवादित्रनृत्यानां रक्तिः साधारणो गुणः ।
अतो रक्तिविहीनं यन्न तत्संगीतमुच्यते ॥ ६८ ॥
तस्मादतिप्रयत्नेन रक्तिमत्सर्वमाचरेत् ।
त्रयाणामेकवाक्यत्वे रक्तिर्भवति नान्यथा ॥ १६९ ॥
स्वात्तं हरिणाक्रांतं उद्भक्त्याकामरहितधर्म्मेण ।
दृष्टामाद्दाशि वदने स्थिता च वा कीकराजस्य ॥ १७० ॥

इति श्रीमत्कपोलवंशावतंसमधुश्रीसज्जनात्मजसकलविद्याविशारद-महनीयचरितमहायशशारदानंदनकीकराजविरचिते संगीतसारोद्धारे नृत्य-प्रकरणं सप्तमं समाप्तं ॥ शुभं भवतु ॥ कल्याणमस्तु लिप्यकृतं लिछमीनारायण गौड

References.— Aufrecht mentions no other Ms of the work except the present one. The following are Mss of संगीतसारोद्धार mentioned by Aufrecht but the author is हरिभट्ट and not कीकराजः—

— B. 527 ; Oppert II, 4372 (author not stated).

— Madras XXII, No. 13017 (this is Telugn commentary on संगीतदर्पण).

C—NĀṬYA

दशरूपक | Daśarūpaka

No. 333 | 86 / 1919-24.

Size.— $11\frac{7}{8}$ in. by $1\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 15 leaves; 10 lines to a page; 49 letters to a line.

Description.— Palm-leaf; Malayālam characters; legible handwriting; the Ms is complete in four *prakāśas* and is in good condition. The text of this Ms appears to be incorrect. It shows slight variations from Hall's text in his Bibliotheca Indica edition. The Ms was acquired from the Travancore state; folio-numbers are marked by letters.

Age.— The Ms appears to be not very old.

Author.— Dhanañjaya.

Subject.— See remarks on No. 334 below. The Ms contains text only. The title of the Ms in the printed list viz. "दशरूपके नाट्यलक्षणे रसविचारः" is incorrect as it pertains only to one chapter while the work is complete in four chapters.

Begins.—

हरिः ओम्

नमस्तस्मैगणेशाय यत्कण्ठः पुष्करायते ।
मदाभोगघनध्वानो नीलकण्ठस्य ताण्डवे ॥
दशरूपानुकारेण यस्य माद्यन्ति भावकाः ।
नमस्सर्वविदे तस्मै विष्णवे भरताय च ॥
कस्यचिदेव कदाचिद्दयया विषयं सरस्वती विदुषः
घटयति कमपि तमन्यो व्रजति जनो येन वैदग्धीम् ॥
उध्दृत्योध्दृत्य सारं यमखिलनिगमान्नाट्यवेदं विरिंच(चि)-
श्चक्रे यस्य प्रयोगं मुनिरपि भरतस्ताण्डवं नि(नी)लकण्ठः ।

शर्वाणीलास्यमस्य प्रतिपदमपरं लक्ष्मकः कर्तुमीष्टे-
नाट्यानां किन्तु किंचित्प्रगुणरचनया लक्षणं संक्षिपामि ॥
व्याकीर्णे मन्दबुद्धीनां जायते मतिविभ्रमः ।
तस्यार्थस्तत्पदैस्तेन संक्षिप्य क्रियतेऽञ्जसा ॥
आनन्दनिष्य(स्य)न्दिषु रूपकेषु व्युत्पत्तिमात्रं फलमल्पबुद्धिः ।
योऽपीतिहासादिवदाह साधुस्तस्मै नमः स्वादु पराङ्मुखाय ॥
अवस्थानुकृतिर्नाट्यं रूपं दृश्यतयोच्यते ।
रूपकं तत्समारोपाद्दशधैव रसाश्रयम् ॥
नाटकं सप्रकरणं भाणः प्रहसनं डिमः ।
व्यायोगसमवाकारो(वकारौ)वीथ्यंकेहामृगा इति ॥
अन्यत् भावाश्रयं नृत्यं नृत्तं ताललयाश्रयम् ।
आद्यं पदार्थाभिनयो मार्गो देशी तथा परम् ॥
मधुरोद्धतभेदेन तत् द्वयं द्विविधं पुनः ।
लास्य ताण्डवरूपेण नाटकाद्युपकारकम् ॥
वस्तु नेता रसस्तेषां भेदको वस्तु च द्विधा ।
तत्राधिकारिकं मुख्यमंग(गं)प्रासंगिकं विदुः ॥
अधिकारः फलस्वाम्यमधिकारी च तत्प्रभुः ।
तन्निर्वर्त्यमभिव्याप्ति वृत्तं स्या.....

Colophon on folio ($\frac{\text{ल}}{\text{ण}}$)[b]

इति धनंजयकृते दशरूपके नाट्यलक्षणे वस्तुविचारो नाम प्रथमः प्रकाशः ॥ —

Folio (ल)[a]

इति धनंजयकृते दशरूपके नाट्यलक्षणे नेतृविचारो नाम द्वितीयः प्रकाशः ॥ —

Folio ह [b]

इति दशरूपके प्रबन्धकलक्षणं नाम तृतीयः प्रकाशः ॥ —

Ends.—

विक्रमार्यैः ।

उत्साहभूस्स च दयारणदानयोगा-
त्त्रेधा किलात्र मतिगर्वधृतिप्रहर्षाः ॥

चीभत्सुः(त्सः) कृमिपूतिगन्धिवमथुप्रायैर्जुगुप्से(प्सै)कभू·
रुद्वेगीरुधिराद्य(न्द्य) कीकसवसामांसादिभिः क्षोभणः ।
वैराग्याज्जघनस्तनादिषु घृणाद्दशुद्धा(द्धो)नुभावैर्वृतो
नान्या(सा)वक्रविकृणनादिभिरिवेणोवि(वेगार्त्ति)शंकाऽयः ॥
क्रोधो मत्सरवैरिवैकृतमयैः(मयैः) पोषोऽस्यारौद्रो रसः(नुजः)
क्षोभश्चा(स्वा)धरदंशन(कम्प)भ्रुकुटित्स्वेदास्य रागैः पुनः(युतः) ।
शस्तोल्लासविकत्थनाशु(नां स)धरणीघातप्रतिज्ञाग्रहै-
स्त(र)त्रामर्षमदौस्मृतिश्चपलताऽसूयौग्र्यवेगादयः ॥
विकृताकृतिवाग्वेषैरात्मनो वा(थ) परस्य वा ।
हासः स्यात्परिपोष(षो)स्य हास्यस्त्रीविकृति(स्त्रिप्रकृति)श्रितः(स्मृतः) ॥
स्मितमिहविकासिनयनं किंचिल्लक्ष्य द्विजं तुहसितं स्यात ।
मधुरस्वरं विहसितं साधु(स)शिरः कंपमु(मिदमु)पहसितम ॥
अपहसितं साश्राक्षं विक्षिप्तांगभवत्यतिहासितम् ।
द्वे द्वे हसिते चैषां ज्येष्ठे मध्येऽधमे क्रमशः ॥
निद्रालस्यश्रमग्लानिमूर्छास्तद् व्यभिचारिणः(श्वसहचारिणः) ।
अतिलोकैः पदार्थैः स्याद्विस्मयात्मारसोऽद्भुतः ॥
कर्मास्य साधुवादाश्रुवेपथुस्वेदगद्गदाः ।
हर्षावेगधृतिप्राया भवन्ति व्यभिचारिणः ॥
विकृतस्थन(स्वर)त्वादेर्भयभावो भयानकः ।
सर्वांगवेपथुस्वेदरोषवैवर्ण्य(शोषवैचित्य)लक्षणः ॥
दैन्यसंभ्रमसम्मोहत्रासाद्या(दि)स्तत्सहोदराः(रः)
इष्टनाशादनिष्टाप्ते(प्तौ)श्शोकात्मा करुणोऽनुतम ॥
निश्वासोच्छ्वासरुदितस्तंभप्रलपितादयः ।
तस्या(स्वापा)पस्मारदैन्याधिमरणालस्यसंभ्रमाः ॥
विषादजडको(जडतो)न्मादचिन्ताद्याव्यभिचारिणः ।
प्रीतिभक्त्यादयोभावा मृगया क्षादयोरसाः ॥
हर्षोत्साहादिषु स्पष्टमन्तर्भावान्नकीर्तिताः ।

Here omits verses 78 and 79 of Hall's edition.

... ...

विष्णोस्सुतेनापि धनंजयेन
विद्वन्मनोरागनिबद्ध(निबंध)हेतुः ।

आविष्कृतं मुंजमहीशगोष्ठी
वैदग्ध्यभाजादशरूपमेतत् ॥

Colophon

इति श्रीमद्धनंजयकृते दशरूपके नाट्यलक्षणे रसविचारो नाम चतुर्थः प्रकाशः ॥ —

दशरूप
with
अवलोक

Daśarūpa
with
Avaloka

No. 334

592.
1887-91.

Size.— 10$\frac{3}{4}$ in. by 5$\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 61 leaves; 14 lines to a page; 39 letters to a line.

Description.— Country paper; Devanāgarī characters; clear and legible but somewhat incorrect hand-writing; complete; borders ruled twice in red ink, once in double lines, the right and left edges of leaves being ruled with single lines; red ink used for double and single *daṇḍas* marked throughout the text as also for the beginning and the colophon of the Manuscript and the colophon of the first Prakāśa only. The Ms consists of four *prakāśas* or chapters, chapter I comprising folios 1 to 18, chapter II folios 19 to 33, chap. III folios 33 to 40, and chapter IV, folios 41 to 61.

Age.— The Ms appears to be not very old.

Author.— Dhanika, son of Viṣṇu. According to Haas he was a contemporary of Dhanañjaya. According to another view, the author of the Daśarūpa and its commentator were one and the same person.

Subject.— A commentary in prose on the Daśarūpa, one of the most inportant works on Hindu dramaturgy composed by Dhanañjaya in the last quarter of the 10th century A. D. Haas observes in his Introduction to the edition of the Daśarūpa (p. XXV): " The real merit of Dhanika's Avaloka lies in the occasional lengthy discussions of disputed and obscure points and in his collectron of illustrated quotations many of which are of value in obtaining a clear conception of the principles of Hindu dramaturgy ".

" A practical, condensed and systematic manual " of the principles of Dramaturgy based on the authority of Bharata. (S. K. De-Sanskrit Poetics Vol. I, p. 131).

The Ms contains the text of Daśarūpa with the commentary of Dhanika.

Begins.--

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

गोपालाचार्याय नमः ॥ सदाचारं प्रमाणयता ॥ अविघ्नेन प्रकरण-समाप्त्यर्थमिष्टदेवतायाः । प्रकृताभिमतयोश्च देवतयोर्नमस्कारः कृतिना क्रियते । श्लोकद्वयेन ॥

। नमस्तस्मै गणेशाय यत्कंठः पुष्करायते ॥
मदाभोगघनध्वानो नीलकंठस्य तांडवे ॥ १ ॥

यस्य कंठः पुष्करायते । मृदंगवदाचन(र)ति ॥ घनध्वानो निविडध्वनिः । नीलकंठस्य शिवस्य तांडवे । उद्धतनृत्ये अत्र श्लेषाक्षिप्यमाणोपमाछाया-लंकारः ।

Colophon of first chapter (folio 18).

इति श्रीदशरूपकारलोके ध्व(ध?)निककृतौ प्रथम प्रकाशः ॥ १ ॥

Colophon of second chapter (folio 33).

॥ इति विष्णुसूनोर्ध्वनिकस्य कृतौ दशरूपावलोके नेतृप्रकाशो नाम द्वितीयः प्रकाशः ॥ छ ॥

Colophon of third chapter (folio 41).

!! इति श्रीविष्णुभट्टसूनोर्ध्वनिककृतौ दशरूपावलोके नाटकादिलक्षण-स्तृतीयः प्रकाशः ॥

Ends.—

अथ करुणः ।

इष्टनाशादनिष्टाप्तौ शोकात्मा करुणोनुतम् ॥

निःस्वासोछ्वासरुदितस्तंभप्रलापितादयः ।

तस्या पर्स्मनदैत्यादि मरणालस्य संभ्रमाः ।

विषादजडतोन्मादचिंताद्याव्यभिचारिणः ।

इष्टस्य बंधुप्रभृतेर्विनाशादनिष्टस्य तु बंधनादेः प्राप्त्या शोकप्रकर्षकः करुणः तमन्विति तदनुविभावनिःश्वासादि कथनम् । व्यभिचारिणश्चापस्मारादयः ॥

इष्टनाशात्करुणो यथा ॥

अपि जीवित नाथ जीवसीत्यभिधायोत्थितया तयाधु(?)रः ॥

ददृशे पुरुषाकृति क्षितौ हरकोपानलभस्य केवलं ।

इत्यादि रतिप्रलापोऽनिष्टावाप्तेः सारिकायां बंधनाद्यथा रत्नावल्यां

प्रीतिभक्त्यादयो भावा मृगयाक्षादयो रसाः ।

हर्षोत्साहादिषु स्पष्टमंतर्भावान्न कीर्तिताः

स्पष्टं । षट्त्रिंशद्भूषणादीनि सामादीन्येकविंशतिः

लक्ष्मसंध्यंतराख्यानि सालंकारेषु तेषु च

विभूषणं चाक्षरसंहतिश्च शोभाभिमानौ गुणकीर्त्तनं च ॥

इत्येवमादीनि षट्त्रिंशत्काव्यलक्षणानि ।

साम चोपप्रदानं चेत्येव मादीनि संध्यतराण्येकविंशतिरुपमादिष्वलंकारेषु हर्षोत्साहादिष्वंतर्भूतत्वान्नापृथगुक्तानि । [रम्यं जुगुप्सितमुदारमथापि नीचमुग्रं प्रसादिगहनं विकृतं च वस्तु ॥ यद्वाप्यवस्तुक विभावकभाव्यमानन्तन्नास्ति यन्न रसभावमुपैति लोके ।

विष्णोः सुतेनापि धनंजयेन विद्वन्मनोरागनिबंधहेतुः ॥

आविःकृतं मुंज महीश गोष्टीवैदग्ध्यभाजा दशरूपमेतत् ॥

॥ छ ॥ ॥ इति श्रीविष्णुसूनोर्ध्वनिककृतौ दशरूपावलोके चतुर्थः प्रकाशः ॥ छ ॥ शुभमस्तु ॥ ॥ श्रीरस्तु ॥ ॥ ॥

After this portion the following verse is written in a different hand-writing and in somewhat faint ink:—

नालोकनीयानि मुखानि पापिनां ते जीवनीयास्तु न इत्थ(त्य)सद्दयाः

रात्रौ प्रसुप्तेषु जनेषु वारिदाः प्राज्यानि वर्षंति जलानि सर्वतः ?

References.— (i) The work has been critically edited by *George C. O. Haas* with Introduction, translation, notes and Index in the Indo-Iranian Series Vol. VII published by the Columbia University, New York (1912). The Edition contains a lengthy Introduction giving a detailed account of the author and his work.

Other editions of the work:—

(ii) *By Fitz Edward Hall,* Calcutta 1865 (Bibliotheca Indica) Haas calls this edition "very satisfactory" (in general).

(iii) by *Jīvānanda Vidyāsāgara,* Calcutta 1878-merely a reprint of Hall's text with misprints and inaccuracies, with no prefatory material or Index.

(iv) *K. P. Parab,* Nirnayasagar Press, Bombay 1897—most practical of the three editions; contains a detailed table of contents, a list of works quoted in the commentary and an index of citations from other authors.

See-Catologue of Sanskrit Mss in Bodleian Library, Oxford, 1864, p. 203[a], No. 484.

— India Office Catalogue Part III, p. 321 No. $\frac{396}{1129}$

— Weber's Catalogue of Berlin Mss, 1886 No. 1716.

– Burnell's Catalogue of Tanjore Mss p. 56[a] (the title of the commentary is given as *Daśarupāvaloka*).

— Rice's Catalogue of Mysore and Coorg Mss (1884) p. 284 records the title of the commentary as *Daśarūpāvalokana.*

— See also chapters XI (pp. 129–135) of Sanskrit Poetics by S. K. De (1923) on "Dhanañjaya and Dhanika". Dr. De deals with the dates of Dhanañjaya and Dhanika, the question of their identity or otherwise and rejects the hypothesis of identity. He also gives a complete Bibliography of the Daśarūpaka and commentaries including printed editions and Mss (pp. 134-135).

— Sanskrit Poetics Vol. II, chap. VIII, (pp. 326–355) contains a discussion of the views of Dhanañjaya on the nature and function of *rasa* in poetry.

— See *Das indische Drama* (1920) by Sten Konow, p. 2.

— Winternitz, GIL, p. 20.

दशरूप
with
अवलोक

Daśarūpa
with
Avaloka

No. 335

706.
1886–92.

Size.— 11¼ in. by 4⅝ in.

Extent.— 102 leaves ; 8 lines to a page ; 41 letters to a line.

Description.— Country paper ; Devanāgarī characters ; clear, legible and fairly correct hand-writing ; margin all round painted with yellew pigment and borders ruled with double lines in black ink and the interval filled in with red ink ; double and single *daṇḍas* in the text marked with red ink ; red ink smeared for marking out certain letters or words prominently in the text ; folio 36 appears to be a later insertion as its margin is neither painted with yellow pigment nor red ink used for the daṇḍas and the border lines. It is somewhat whitish in appearance with slightly diffrent hand-writing ; fol. 37, No. 36 in different handwriting is put below the original No. 37 perhaps to indicate the newly inserted fol. 36; the paper has become worn out and brittle and the corners of leaves broken slightly in some cases; marginal notes in smaller hand-writing given here and there; comlete ; corner of folio 31 torn but restored; folios 46 and 47 seem to have been originally cut asunder but subsequently restored by substituting the damaged halves by fresh pieces of country paper and copying the contents of the original halves on them and painting margins with yellow pigment to make them appear like the original

halves. This is clear from the absence of the use of the red ink in the restored halves; corrections are sometimes made with yellow pigment and sometimes with deep black ink; the first chapter comprises folios 1 to 31; second, fol. 32 to 56; third, fol. 57 to 68; fourth, fol. 68 to 102.

Age.— Saṁvat 1683.

Author.— The author of Daśarūpa is Dhanañjaya, son of Viṣṇu and that of the commentary *Avaloka* or *Daśarūpāvaloka* is Dhanika, son of Viṣṇu.

Subject-- See remarks on No. 334.

Begins.--

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

इह सदाचारं प्रमाणयद्भिरविघ्नेन समाप्त्यर्थमिष्टायाः(ष्टयोः ?) प्रकृताभिमतयोश्च देवतयोर्नमस्कारः क्रियते श्लोकद्वयेन ।

नमस्तस्मै गणेशाय यत्कंठः पुष्करायते ।
मदाभोगघनध्वानो नीलकंठस्य तांडवे ॥ १ ॥
दशरूपानुकारेण यस्य मायंति भावकाः ।
नमः सर्व्वविदे तस्मै विष्णवे भरताय च ॥

॥ इति ॥ यस्य कंठः पुष्करायते मृदंगवदाचरति ॥ मदाभोगेन घनध्वानो निबिडध्वनिर्नीलकंठस्य शिवस्य तांडवे उद्धते नृत्ते तस्मै गणेशायनमः । अत्र च खंडश्लेषाक्षिप्तमाणोपमाछायालंकारः । नीलकंठस्य मयूरस्य तांडवे मन्द्रमेघध्वनिर्यथा पुष्करायते ॥ इति प्रथमः ॥

Ends.—

॥ अथ करुणः ॥

॥ इष्टनाशादनिष्टाप्तौ शोकात्मा करुणो नुतं ।
निःश्वासोद्श्वासरुदितस्तंभप्रलपितादयः ॥
स्वापापस्मारदैन्याधिमरणालस्यसंभ्रमाः ।
विषादजननोन्मादविनाद्या व्यभिचारिणः ॥

इष्टस्य बंधुप्रभृतेर्विनाशादनिष्टस्य तु बंधनादेः प्रायो शोकप्रहर्षः करुणः ॥ तमन्विति अनुभावनिःश्वासादिकथनं ॥ व्यभिचारिणश्चापस्मारादयः ॥

॥ इष्टनाशात्करुणो यथा ॥

अयि जीवितनाथ जीवसीत्यभिधायोत्थितया पुनः पुनः ॥
ददृशे पुरुषाकृतिः क्षितौ हरकोपानलभस्म केवलं ॥

॥ इत्यादि ॥ रतिप्रलापोनिर्वाप्तेः सागरिकाया बंधनाद्यथा रत्नावल्यां प्रीति-भक्त्यादयो भयसृगयाक्षादयो रसः ॥

हर्षोत्साहादिषु स्पष्टमंतर्भावान्न कीर्त्तिता ॥

॥ स्पष्टं ॥ षड्विंशद्भूषणादीनि सामादीन्येकविंशतिः ।

लक्ष्य संध्यंतरांगानि सालंकारेषु तेषु च ॥
विभूषणं चाक्षरसंहतिश्च
शोभाभिमानौ गुणकीर्त्तनं च ॥

इत्येवमादीनि षड्विंशत्काव्यलक्षणानि ॥ सामभेदः प्रदानं चेत्येवमादीनि संध्यंतराण्येकविंशति ॥ उपमादिष्विवालंकारेषु हर्षोत्साहादिष्वंतर्भावान्न-पृथगुक्तानि ॥

रम्यं जुगुप्सितमुदारमथापि नीच-
मुग्रं प्रसादिगहनं विकृतं च वस्तु ॥
यद्वाप्यवस्तुकविभावकभाव्यमानं
तन्नास्ति यन्न रसभावमुपैति लोके ॥
विष्णोः सुतेनापि धनंजयेन
विद्वन्मनोरागनिबंधहेतुः ॥
आविष्कृतं मुंजमहीश गोष्ठी
वैदग्ध्यभाजा दशरूपमेतत् ॥ ॥ छ ॥

॥ ॥ श्रीविष्णुसुनोर्धनिकस्य दशरूपावलोके चतुर्थः प्रकाशः ॥ संवत् १६८३ समये मार्गशीर्षशुक्लपूर्णिमायां जगद्विख्यातकीर्तिश्रीशेषकासिम-महाशयार्थं रामकृष्णदीक्षितेन लेखितं शोधितं च लिखितं रूपनारायणकाय-स्थेन ॥ शुभं ॥ शुभं भवतु सर्वजगतः ॥

On the blank side of the last folio viz 102 the following endorsements are to be found:—

॥ श्रीमुरलीधराय नमः ॥ दशरूपकपत्र १०२
श्रीसर्वविद्यानिधानकवींद्राचार्यसरस्वतीनां दशरूपकपुस्तकम् ॥

नाट्यदर्पणसूत्र Nāṭyadarpaṇasūtra

No. 336 352.
1892-95.

Size.— $10\frac{3}{4}$ in. by $4\frac{3}{4}$ in.

Extent.— 10 leaves; 9 lines to a page; 42 letters to a line.

Description.— Country paper in good condition; Devanāgarī characters; hand-writing beautiful, clear, legible and uniform; complete; पृष्ठमात्रास used occasionally; the work consists of four chapters or '*vivekas*' as under :—

Folios	Chapter	Title
1-4	I	'नाटकनिर्णयो प्रथमो विवेकः'
4-6	II	'प्रकरणाद्येकादशरूपनिर्णयो विवेकः'
6-8	III	'वृत्तिरसभावाभिनयविचारः तृतीयो विवेकः'
8-10	IV	'सर्वरूपकसाधारणलक्षणनिर्णयो नाम चतुर्थो विवेकः'

The Ms contains the text only and not the commentary.

Age.— The Ms appears to be not very old.

Author.— Rāmacandra and his confrére Guṇacandra. The colophons refer to the work as 'रामचंद्रगुणचंद्रविरचिते'. Very little is known about Guṇacandra. Both were the disciples of Hemacandra. Rāmacandra lived probably from 1100 to 1175 A. D. (See Introduction to the Edition of the work in the GOS-1929 p. 3).

Subject.—Science of Dramaturgy unlike the Daśarūpaka of Dhanañjaya. Rāmacandra divides dramas into *twelve* kinds. He follows the Daśarūpaka in many instances but no where does he refer to it by name or to its author Dhanañjaya.

Begins.—

॥ ॐ ॥ श्रीसर्वज्ञाय नमः ॥
चतुर्वर्गफलं नित्यं जैनीवाचमुपास्महे ।
रूपैर्द्वादशभिर्विश्वं यया न्याय्ये धृतं पथि ॥ १ ॥

the rest as in the GOS edition.

Ends.—

" नृपास्त्रियां शुभं दत्ता सेनांतं पणयोषिति ।
पुष्पादिवाचकं चेटशब्दं चेटे मङ्गलकीर्तनम् ॥
रूपस्वरूपं विज्ञातुं यदीच्छत यथास्थितं ।
संतस्तदानीं गृह्णीत निर्मलं नाट्यदर्पणं ॥*

इति श्रीरामचंद्रगुणचंद्रविरचिते नाट्यदर्पणसूत्रे सर्वरूपकसाधारणलक्षण-निर्णयो नाम चतुर्थो विवेकः समाप्तः ॥ श्री ॥

* in the GOS edition this verse is omitted in the text portion. It appears as the last of the five verses appearing at the end of the commentary by Rāmcandra and Guṇacandra on the Nāṭyadarpaṇasūtra.

References.— The work is edited by G. K. Shrigondekar and L. B. Gandhi in the G. O. Series-with an English Introduction and indices–in two vols. (Vol. I–1929)-Baroda–This edition is based *on a single Ms* from Agra and contains both the text and the commentary by Ramacandra and Guṇacandra.

— See also JA (1923) where Prof. Sylvain Lèvi brought this work to the notice of the public for the first time and where he gives copious extracts from the commentary.

नाट्यशास्त्र Nāṭyaśāstra

No. 337 — 69. / 1873–74.

Size.— 11½ in. by 5⅜ in.

Extent.— 237 leaves ; 11 lines to a page ; 39 letters to a line.

Description.— Country paper ; somewhat thin, whitish and glazed ; Devanāgarī characters ; legible hand-writing ; yellow and red pigment used for marking out verse-numbers, *daṇḍas*, and some words and phrases ; good many folios moth-eaten in the borders, in some cases the text being materially damaged ; yellow pigment used for corrections in the Ms ; colophons of chapters marked out by smearing red pigment ; folio 69[b] quite blank while 69[a] half blank containing the following endorsement in the margin:— "गतमत्र पत्रं ग्रंथोयं काठियावाड प्रदेशस्थोऽमरेलीपुरे गोस्वामी श्रीलाल मणिजी विट्ठलनाथानां गृहेति ॥"

The endorsement tells us that one leaf from the original being lost, has not been copied. It also tells us that the original of the present copy is with Gosvāmi Śrī Lālamaṇiji Viṭṭhalnātha, a resident of Amarelipura in Kathiawar; there are in all 36 chapters. Some of them have been wrongly numbered. No colophons have been recorded for chapters X, XVIII, XXI, XXIX, and XXXII. Chapters XX and XXVIII have been doubly numbered in their colophons. Colophon for chapter X must have been in the original Ms on the folio not copied in the present Ms as is clear from the marginal endorsement on folio 69[a] referred to above. Omissions of colophons for the remaining four chapters viz, XVIII, XXI, XXIX and XXXII can be explained away by the two cases of double numbering of chapters XX and and XXVIII ; on each folio the number of the folio has been marked on the right-hand margin at the top and on the left-hand margin at the bottom. See Madras Catalogue No. 12999. Here it is remarked that the work is devided into 37 Adhyāyas. Mr. M. R. Kavi's preface to his edition of the work in the Baroda Series also mentions 37 chapters according to the Northern or later recension but only 36 according to the Southern or earlier texts (Preface p. 6). Abhinavagupta himself states that the work consists of 36 chapters, though he himself comments upon the 37th chapter. The 37th chapter may be an addition by Abhinava or by one of the Vārtikakaras

Age.— Samvat 1931.

Author.— Attributed to Bharata.

Subject.— Dramaturgy and allied topics. An ancient work dealing with the art of dancing, singing, gesticulation, dramatic representation, construction and arrangement of theatres etc. For outline of the different chapters of the Nāṭyaśastra see Winternitz GIL, iii, pp. 7f and Kane HAL pp. vi-vii. See also S. K. De— Sanskrit Poetics Vol. I pp. 23-44 where he discusses the date of Nāṭyaśāstra and the qustion how far the extant version of the work represents the original text. He also deals with the commentators on Bharata (pp. 37 to 44). On p. 44 is given a described Bibliography of printed editions and Mss.

Begins.—

॥ ॐ नमो श्रीगणेशाय ॥
प्रणम्य शिरसा देवौ पितामहमहेश्वरौ ॥
नाट्यशास्त्रं प्रवक्ष्यामि ब्रह्मणा यदुदाहृतं ॥ १ ॥
समाप्तजप्यं व्रतिनं स्वसुतैः परिवारितं ।
अनध्याये कदाचित्तं भरतं नाट्यकोविदं ॥ २ ॥
मुनयः पर्युपास्यैन मात्रेयः प्रमुखा पुरा ।
पप्रच्छुस्ते महात्मानो नियतेंद्रियबुद्धयः ॥ ३ ॥
यो यं भगवता सम्यक् कथितो वेदसंमितः ।
नाट्यवेदः कथं चायमुत्पन्नः कस्य वा कृते ॥ ४ ॥
कत्यंगः किं प्रमाणश्च प्रयोगश्चास्य कीदृशः ।
सर्वमेतद्यथातत्वं भगवन्वक्तुमर्हसि ॥ ५ ॥
तेषां तद्वचनं श्रुत्वा मुनीनां भरतो मुनिः ।
प्रत्युवाच ततो वाक्यं नाट्यवेदकथां प्रति ॥ ६ ॥
भवद्भिः शुचिभिर्भूत्वा तथावहितमानसैः ।
श्रूयतां नाट्यवेदस्य संक्षेपो ब्रह्मनिर्मितः ॥ ७ ॥
पूर्वं कृतयुगे विप्रा वृत्ते स्वायंभुवेंतरे ।
त्रेतायुगे संप्रवृत्ते मनोर्वैवस्वतस्य च ॥ ८ ॥
ग्राम्यधर्मे प्रवृत्ते तु कामलोभवशं गते ।
इर्ष्या क्रोधादि संमूढे लोके सुखितदुःखिते ॥ ९ ॥
देवदानवगंधर्व रक्षोयक्षमहोरगैः ।

जंबुद्वीपे समाक्रांते लोकपालप्रतिष्ठिते ।
महेंद्रप्रमुखैर्देवैरुक्तः किल पितामहः ।
क्रीडनीयकमिच्छामो द्र(दृ)श्यं श्रव्यं च यद्भवेत् ॥
न वै वेदविहारोयं संश्राव्यः शूद्रजातिषु ।
तस्मात् सृजापरं वेदं पंचमं सार्ववर्णिकं ।
एवमस्त्विति तानुक्त्वा देवराजं विसृज्य च ।
सस्मार चतुरो वेदान् योगमास्थाय तत्ववित् ।

Ends.—

" मंगल्यं ललितं चैव
य इदं श्रृणुयान्नित्यं प्रोक्तं चेदं स्वयंभुवा ।
कुर्यात्प्रयोगं यश्चैवमथवाधीतवान्नरः ॥
या गतिर्वेदविदुषां या गतिर्यज्ञकारिणां ।
यागतिर्दानशीलानां तां गतिं प्राप्नुयाद्धि सः ।
दानधर्मेषु कीर्त्यते सुमहत्फलं ।
प्रेक्षणीयप्रदानं हि सर्वदानेषु शस्यते ।
न तथा गंधमाल्येन देवा मुह्यंति पूजिताः ।
यथा नाट्यप्रयोगस्थैर्नित्यं तुष्यंति मंगलैः ।
गांधर्वचेह नाट्यं च यः सम्यक्परिपालयेत ।
स ईश्वरगणेशानां लभते सद्गतिं परां ।
एवं नाट्यप्रयोगे बहुविधिविहितं कर्म्मशास्त्रप्रणीतं
नोक्तं यद्यत्र लोकादनुकृतिकरणात्संविभाव्यं तु तद्ज्ञैः ।
किं चान्यत्संप्रपूर्णा भव सुमतीनटहर्भिक्षरोगा
शांतिर्गोब्राह्मणानां भवतु नरपतिः पातु पृथ्वीं समग्रां ।
महापुण्यं प्रसस्तं च लोकानां नयनोत्सवं ।
नाट्यं शास्त्रं समाप्तेदं भारतस्य यशोवहं ॥

इति भारतीये नाटयशास्त्रे गुह्याविकल्पो नामाध्यायोष्टात्रिंशस्समाप्तश्चायं नंदि-भरतसंगीतपुस्तकं ॥ शुभं भवतु । लिखितमिदं व्याससदनादिभिस्तैरेव शोधितं यथा प्राते पुस्तकं संवत् १९३१ मिति आश्विनशुद्ध दशम्यां भौमवासरे सुकाम बीकानेर नगरे ॥

References.— *Editions* (Copied from S. K. De — Sanskrit Poetics Vol. I, p. 44).

(1) Kāvyamālā 42, 1894 (adhyāyas 1 to 37); probably based on No. 68 and 69 of 1873-74 of Govt. Ms library.

(2) Traitè de Bharata sur le thèâtre texte Sanskrit, edition critique par Johanny Grosset, précèdèd d'une prèface de Paul Regnaud, Tome i. première partie. Paris 1898 (ch. 1-14) dans Annales de l' Universite' de Lyon.

(3) Adhyāyas 18, 19, 20 and 24 published by F. Hall in his edition of the Daśarūpaka in Bib. Ind., Calcutta 1865.

(4) Adhyāya 28 in contribution a' l'etude de la musique hindone par J. Grosset, Paris 1888, dans Bibl. de la Faculte' der Letters de Lyon, Vol. 6.

(5) Le 17 me, chapitre du Bhāratīya Nāṭyaśāstra, publie' par P. Regnaud dans Annales du Muse'e Guimet I (1880).

(6) La Métrique de Bharata, text Sanskrit de deux chapitres du Nāṭyaśāstra par P. Regnaud dans Annales du Musée Guimet II (1881).

(7) Textes Sanskrits des 6 me et 7 me chapitres, dans Rhetorique Sonskrite par P. Regnaud, Paris 1884.

(8) Nāṭyaśāstra of Bharata edited by Profs. Batuknath Sharma and Baladeva Upādhyāya, Kashi Sanskrit Series No. 60, Benaras, 1929.

— The preface tells us that the edition is based on a critical comparison of two recensions.

— An Introduction by Pandit Gopinath Kaviraj is to follow this edition of the text only.

— This edition gives 36 chapters of the work.

(9) Nāṭyāśāstra with the commentary of Abhinavagupta, edited with a Preface, Appendix and Index by M. R. Kavi (Gaikwar Ori. Series No. XXXVI)-Vol. I-1926, Central Library, Baroda.

The present is the first Volume out of the 4 Vols. announced. It comprises text and commentary of 7 chapters only. It is based on 40 copies obtained from different parts of India. There are two recensions of the text. All the copies obtained in the Telugu, Tamil, Kanarese and Malayalam

districts represent the earlier or Southern recension. The Kāvyamālā edition and the two copies of the work in the Bikaner Library represent the later or Northern recension. The Northern recension seems to be more ancient but contains many interpolated portions.

(10) Nāṭyaśāstra-chapters XVIII, XIX, XX XXXIV (pp. 199–241 of Hall's edition of Daśarūpa - Bib. Ind. Series 1865).

See Des. Catalogue of Mss in the Govt. Ori. Mss Library Madras Vol. XXII-pp. 8730-32, Nos. 12999, 13000 and 13001.

— Catalogue of Bikaner Mss-p. 510 No. 1092. This is an incomplete Ms-203 folios.

— Bibliography of the Sanskrit Drama by Schuyler, Colembia 1906-hardly exhaustive.

— *Das Indische Drama* by Sten Konow, 1920 vide pp. 1 and 2.

नाट्यशास्त्र

No. 338

Nāṭyaśāstra

39.
1916–18.

Size.— $13\frac{3}{8}$ in. by $8\frac{3}{8}$ in.

Extent.— 209 leaves ; 20 lines to a page ; 13 to 16 letters to a line.

Description.— Foolscap paper ; Devanāgarī characters ; legible and clear hand-writing ; corrections made in red ink ; contains the following chapters:—

Chapter	I	Folios	1–10	
,,	II	,,	10–16	
,,	III	,,	16–18	— Comprise only a portion as is clear from the copyist's endorsement "एतावानेव उपलब्धः"

Chapter	IV	,,	1–31
,,	V–VI	,,	32–47—The portion begins with "अथ....पञ्चमोऽध्यायः" and ends with इति..षष्ठोऽध्याय."
,,	VII	,,	48–75 (folio 76 blank)
,,	VIII	,,	77 - 94
,,	XV	,,	95–108
,,	XVI	,,	109–132
,,	XX	,,	133–152
,,	XXII	,,	152–162
,,	XXIII	,,	163–191— incomplete as is clear from the copyist's endorsement "एतावानेव उपलब्धो ग्रन्थः"

copy made on one side of the paper only.

Age.— This is a copy of a Ms in the Govt. Ori. Mss Library, Madras. Folios 1 to 18 were completed on 8-8-16, while 1 to 191 were complted on 20-8-16.

Author.— Attributed to Bharata.

Subject.— Dramaturgy and allied topics (see remarks on No. 337).

Begins.—

॥ श्रीः ॥

अथ भरतनाट्यशास्त्रे ॥ प्रथमोध्यायः ॥

पताकस्त्रिपताकार्धपताकः कर्तरीमुखः ।
मयूराख्यार्धचन्द्रश्च अराळः शुकतुण्डकः ॥
मुष्टिश्च शिखरश्चैव कपित्थकटकामुखः ।
सूचीमुखं पद्मकोशो बाणसर्वशिरस्तथा ॥
मृगसीर्षे(र्शीर्षे)सिंहमुखो लाङ्गूल अलपल्लवः ।
चतुरो भ्रमरश्चैव हंसास्यो हंसपक्षकः ॥

संदश्यो मुकुला चैव ताम्रचूडस्तु तत्परः ।
इत्यसंयतहस्तानां नामलक्षणमीरितः ॥

॥ पताकहस्तलक्षणम् ॥

प्रसारिनी चाङ्गुलीनामङ्गुष्ठस्य च कुञ्चनात् ।
पताकाख्यकरः प्रोक्तं कराधिकविचक्षणैः ॥

End of folio 18

॥ विनियोगः ॥

तन्निद्रामदमूर्च्छासु चिन्तायां च प्रयुज्यते
स्कन्धदौ किञ्चितोत्क्षिप्य भ्रान्तामाशात्रिकं मतम् ।
एतावानेवोपलब्धः

Chapter IV begins on folio 1

भरतनाट्यशास्त्रम्

एवं तु पूजनं कृत्वा मया प्रोक्तः पितामह ।
आज्ञापय प्रभो क्षिप्रं कः प्रयोगः प्रयुज्यताम् ॥
तथेत्युक्तो भगवता पूर्वं योऽमृतमन्थनः ।
एतदुत्थानजननं सुरप्रीतिकरं महत् ॥
योऽयं समवकारस्तु धर्मकामार्थसाधकः ।
मया प्रतिगृहीतो यो विद्वान् संप्रयोगः प्रयुज्यताम् ।
तस्मिन्समवकारे तु प्रयुक्ते देवदानवाः ॥
हृष्टाः समभवन् कामभावानुदर्शनात् ।

End of Chapter XXIII on folio 190-1

यदन्तःपुरसंबन्धं कार्यं भवति नाटके ॥
शृङ्गाररससंयुक्तं तत्राप्येष विधिर्भवेत् ॥
न कार्यं शयनं रङ्गे नाट्यधर्मं विजानता ॥
केनचिद्वचनेनार्थो नामच्छेदो विधीयते ॥
यथा स्वपेदर्थवशात् एकान्तसहितोऽपि वा ॥
चुंबनालिङ्गनं चैव तथा गुह्यं च यद्भवेत् ॥
दन्तच्छेद्यं नखच्छेद्यं नीवीप्रासनमेव च ॥
स्तनाधराविमर्दं च रङ्गमध्ये न कारयेत् ॥
भोजनं सलिलक्रीडा.....

एतावानेवोपलब्धो ग्रन्थः

References.— See remarks on No. 337.

नाट्यशास्त्र Nāṭyaśāstra

No. 339 36. / 1916-18.

Size.— 13⅓ in. by 8¼ in.

Extent.— 116 leaves ; 20 line to a page ; 16 letters to a line.

Description.— Foolscap paper ; Devanāgarī characters ; verses numbered in English with red ink upto folio 32 ; corrections also made in red ink ; clear and legible hand-writing ; contains the following chapters:—

Chapter	IV	Folios	1	to	37	ताण्डवलक्षण
,,	VI	,,	37	,,	56	रसविकल्प
,,	VII	,,	57	,,	88	रसभावव्यञ्जक
,,	VIII	,,	89	,,	104	उपाङ्गविधान
,,	X	,,	105	,,	114	शरीराभिनय
		,,	115— Some incomplete verses.			

paper ruled in pencil before writing ; copy made on one side of the paper.

Age.— This is a copy of a Ms in the Madras Oriental Mss. Library and bears the date of its completion viz. 21-9-1915 and the impression of the name-stamp of that Library.

Author.— Attributed to Bharata.

Subject.— Dramaturgy and allied topics (see remarks on No. 337).

Begins.—

॥ श्री ॥

॥ भारतशास्त्रे चतुर्थोऽध्यायः ॥

(1) एवं तु पूजनं कृत्वा मया प्रोक्तः पितामहः ।
आज्ञापय प्रभो ! क्षिप्रं कः प्रयोगः प्रयुज्यताम् ॥

(2) तथेत्युक्तो भगवता योजयामृतमन्थनम् ।
एतदुत्साहजननं सुरप्रीतिकरं महत् ॥
(3) योऽयं समवकारस्तु धर्मकामार्थसाधनम् ।
मया ग्रथितो विद्वन् ! संप्रयोगः प्रयुज्यताम् ॥
(4) तस्मिन् समवकारे तु प्रयुक्ता देवदानवाः ।
हृष्टाः समभवन् सर्वे कर्मभावानुदर्शनात् ॥
(5) कस्य चित्त्वथकालस्य मामाहाम्बुजसंभवः ।
नाट्यं संदर्शयामोऽद्य त्रिनेत्राय महात्मने ॥

Ends.—

" इत्येतदङ्गजं प्रोक्तं लक्षणं चैव कर्मभिः ॥
अतःपरं प्रवक्ष्यामि चारिव्यायामलक्षणम् ।
इति भारतीये नाट्यशास्त्रे शरीराभिनयो नाम दशमोऽध्यायः
एवं पादस्य जङ्घाया उरोः कट्यास्तथैव च ।
समानकरणं या तु सा चारीत्यभिसंस्थिता ॥
विद्धानोपगतश्चान्यो तथा यश्च परस्परम् ।
यस्मादङ्गसमायुक्तः तस्माद्व्यायाम उच्यते ॥
एकपादप्रचारो या सा चारीत्यभिसंज्ञिता ।
द्विपादक्रमणं यत्तु करणं नाम तद्भवेत् ॥
करणानां समायोगात् खण्डमित्यभिधीयते ।
खण्डैः त्रिभिश्चतुर्भिर्वा संयुक्तं मण्डलं भवेत् ॥
चारिभिः प्रस्तुतं नृत्तं चारिभिश्चेष्टितं तथा ।
चारिभिः शस्त्रमोक्षं च चार्यो युद्धे च कीर्तिताः ॥
यदेतत्प्रस्तुतं नाट्यं तच्चारिष्वेव संस्थितम् ।
न हि चार्याविना किञ्चिन्नाट्ये ह्यङ्गं प्रवर्तते ॥
तस्माच्चारिविधानस्य संप्रवक्ष्यामि लक्षणम् ।
एतावानेवोपलब्धः

References.— See remarks on No. 337.

नाट्यशास्त्र Nāṭyaśāstra

No. 340 37. 1916–18.

Size.— $13\frac{3}{8}$ in. by $8\frac{3}{8}$ in.

Extent.— 105 pages or 101 leaves ; 19 lines to a page ; 22 letters to a line ; pages 1 to 8 constitute 4 folios only.

Description.— Foolscap paper ; Kanarese characters ; corrections made in red ink ; paper ruled in pencil before copying ; clear and legible hand-writing ; contains the following chapters:—

Chapter	I	Folios	1–14	नाट्योक्तिः
,,	II	,,	14–26	प्रेक्षागृहलक्षणम्
,,	III	,,	26–36	रंगदैवतपूजनम्
,,	IV	,,	37–69	ताण्डवलक्षणम्
,,	V	,,	70–90	पूर्वरंगविधानम्
,,	VI	,,	91–105	रसविकल्पः

All the folios are stitched together by twine thread ; copy made on one side of the paper only ; the following folios are of shorter size than the rest:— (5–6), (7–8), 51 and 52. The following pages are written upon on both the sides of the folio and the total of such folios is 4 only:—

Pages	Folio
1–2	1
3–4	2
5–6	3
7–8	4

The two cover-folios are extra ; the cover-page contains in Devanāgarī characters contents of the copy in red ink and other information in blue-black ink.

Age.— A modern copy made between 1916 and 1918.

Author.— Attributed to Bharata.

Subject.— Dramaturgy and allied topics (see remarks on No. 337).

Chapter 1

Begins.--

शुभमस्तु ॥ श्रीशारदाम्बायै नमः ॥
प्रणम्य शिरसा देवौ पितामहमहेश्वरौ ।
नाट्यशास्त्रं प्रव..... ॥
.....पानेन मैत्रेयप्रमुखाः पुरा ।
पप्रच्छुस्ते महात्मानः नियतेन्द्रियबुद्धयः ॥
यो(ऽ)ब भगवता सम्यग्यजितो वेदसंमतः ।
नाट्यवेदः कथं ब्रह्मन्नुत्पन्नः कस्य वा कृते ॥
कत्यङ्गः किं प्रमाणश्च प्रयोगश्चास्य कीदृशः ।
सर्वमेतद्यथातत्त्वं भगवन्वक्तुमर्हसि ॥
तेषां तु वचनं श्रुत्वा मुनीनां भरतो मुनिः ।
प्रत्युवाच ततो वाक्यं नाट्यवेदकथां प्रति ॥
भवद्भिः शुचिभिर्भूत्वा कथा वाञ्छितमानसैः ।
श्रूयतां नाट्यवेदस्य संभवो ब्रह्मनिर्मितः ॥
पूर्वं कृतयुगे विप्रा वृत्ते स्वायंभुवेऽशके ।
त्रेतायुगे च संप्राप्ते मनोर्वैवस्वतस्य तु ॥
साम्यधर्मप्रवृत्ते तु कामलोभवशं गते

Ends.—

एवं भवत्विति प्राह द्रुहिणः सर्वदेवतैः ।
रङ्गपूजां कुरुष्वेति मामेवं समबोधयत् ॥

Colophon.— इति भारतीये **नाट्योक्तिर्नाम** प्रथमोऽध्यायः ॥

Chapter 2

Begins.— भरतस्य वचः श्रुत्वा प्रत्यूचुर्मुनयस्ततः ।
भगवन् श्रोतुमिच्छामो यजनं रङ्गसंश्रयम् ॥

Ends.— एवमेतेन विधिना कार्यं नाट्यगृहं बुधैः ।
अत ऊर्ध्वं प्रवक्ष्यामि पूजामेतां यथाविधि ॥

Colophon.— इति श्रीभारतीये नाट्यशास्त्रे प्रेक्षागृहलक्षणं नाम द्वितीयः

Chapter 3

Begins.— श्रीरामाय नमः ! तृतीयाध्यायप्रारंभः ॥
सर्वलक्षणसंपन्ने कृते नाट्यगृहे शुभे ।
गायो वसेयुः सप्ताहं सह जप्यपरैर्द्विजैः ॥

Ends.— एवमेवं विधिर्दृष्टो रङ्गदैवतपूजने ।
न वै नाट्यगृहे कार्यं प्रेक्षायां न प्रयोक्तृभिः ॥

Colophon.— इति भारतीये नाट्यशास्त्रे रङ्गदैवतपूजनं नाम तृतीयो०

Chapter 4

Begins.— एवं तु पूजनं कृत्वा मया प्रोक्तं पितामह ।
आज्ञापय प्रभो क्षिप्रं कः प्रयोगः प्रयुज्यताम् ॥

Ends.— एवमेष विधिसृष्टस्ताण्डवस्य प्रयोगतः ।
भूयः किं कथ्यतां विप्रा नाट्यवेदविधिं प्रति ॥

Colophon.— इति भारतीये नाट्यशास्त्रे ताण्डवलक्षणं नाम चतुर्थो०

Chapter 5

Begins. भरतस्य वचः श्रुत्वा नाट्यसंतानकारणम् ।
पुनरेवाब्रुवन्वाक्यमृषयो हृष्टमानसाः ॥

Ends.— एवं वः कथितं सम्यक् पूर्वरङ्गविधानया ।
किमन्यत्संप्रवक्ष्यामि यथाभीष्टं द्विजोत्तमाः ॥

Colophon.— इति भारतीये नाट्यशास्त्रे पूर्वरङ्गविधानं नाम पंचमो०

Chapter 6

Begins.— पूर्वरङ्गविधिं श्रुत्वा पुनराहुस्तपोधनाः ।
मुनयो भरतं सर्वे पश्च प्रश्नान् ब्रवीहि नः ॥

Ends.— एवमेते रसा ज्ञेयास्त्वष्टौ लक्षणलक्षिताः ।
अत ऊर्ध्वं प्रवक्ष्यामि भावानामपि लक्षणम् ॥

Colophon.— इति श्रीभारतीये नाट्यशास्त्रे रसविकल्पो नाम षष्ठोऽध्यायः ॥

References.— See remarks on No. 337.

नाट्यशास्त्र Nāṭyaśāstra

No. 341 68. 1873-74.

Size.— 11½ in. by 5½ in.

Extent.— 260 leaves; 10 lines to a page; 33 to 42 letters to a line.

Description.— Country paper; Devanāgarī characters; clear and legible hand-writing; borders marked with double red lines; colophons of chapters smeared with red ink so also certain words to mark them out; hand-writing not uniform throughout; the last folio, viz. 260 contains a picture of Śivaliṅga in the middle of the page; yellow pigment used for corrections; borders of folios 68 to 79 (both inclusive) not marked with double red lines; folio 80 blank; folio 176 numbered twice; folios 168 and 169 together; folio 79^a almost blank. No. 337 and the present Ms appear to have been copied from the same original. This fact in proved by identcal omissions in both the copies, for instance the portion of the original left out on folio 69^a ot No. 337 has also been left out in the present Ms on folio 79^b and the blank folio 80.

No colophons have been recorded for chapters X, XVIII, XXI, XXIX and XXXII. Chapters XX, XXVIII and XXXI have been doubly numbered as is clear from the colophons. With the exception of the double numbering of chapters XXXI, which is to be found in the present Ms, the remaining cases of omissions and double numbering are identical with those found in No. 337. The total number of chapters is 36 only as in the case of No. 337.

Age.— Saṁvat 1930. No. 337 which is dated Saṁvat 1931 and this Ms appear to have been copied from the same original.

Author.— Attributed to Bharata.

Subject.—Dramaturgy and allied topics (see remarks on No. 337).

Begins.—

" ॐ नमो श्रीगणेशाय नमः ॥
प्रणम्य शिरसा देवौ पितामहमहेश्वरौ ॥
नाट्यशास्त्रं प्रवक्ष्यामि ब्रह्मणा यदुदाहृतं ॥ १ ॥
समाप्तजप्यं व्रतिनस्वसुतैः परिवारितं ॥
अनध्याये कदाचित्तं भरतं नाट्यकोविदं ॥ २ ॥

मुनयः पर्युपास्येनमात्रेयप्रमुखाः पुरा ॥
पप्रच्छुस्ते महात्मानो नियतेंद्रियबुद्धयः ॥ ३ ॥
यो यं भगवता सम्यक् कथितो वेद सम्मितः ।
नाटयवेदः कथं वायमुत्पन्नः कस्य वा कृते ॥ ४ ॥
कत्यंगः किं प्रमाणश्च प्रयोगश्चास्य कीदृशः ।
सर्वमेतयथा तत्त्वं भगवन्वक्तुमर्हसि ॥ ५ ॥

Ends.—

" मंगल्यं ललितं चैव..... ॥
य इदं श्रुणुयान्नित्यं प्रोक्तं चेदं स्वयंभुवा ॥
कुर्यात्प्रयोगं यश्चैवमथवाधीतवान्नरः ॥
या गतिर्वेदविदुषां या गतिर्यज्ञकारिणां ॥
या गतिर्दानशीलानां तां गतिं प्राप्नुयाद्धि सः ॥
दानधर्मेषु सर्वेषु कीर्त्यते सुमहत्फलं ॥
प्रेक्षणीयप्रदानं हि सर्वदानेषु शस्यते ॥
न तथा गंधमाल्येन देवा मुह्यंति पूजिताः ॥
यथा नाटयप्रयोगस्थौर्नित्यं तुष्यंति मंगलैः ॥
गांधर्व(र्वे ?) चेह नाटयं च यः सम्यक्परिपालयेत् ॥
स ईश्वरगणेशानां लभते सद्गतिं परां ॥
एवं नाटयप्रयोगे बहुविधिविहितं कर्म्मशास्त्रप्रणीतं
नोक्तं यच्चात्र लोकादनुकृतिकरणात्संविभाव्यं तु तज्ञैः ॥
किं चान्यत्संप्रपूर्णा भव सुमनसाना भवतु नरपतिः पातु पृथ्वीं समग्रां ॥
महापुण्यं प्रशस्तं च लोकानां नयनोत्सवं ॥
नाट्यशास्त्रं समाप्तेदं भरतस्य यशोवहं ॥

॥ इति भारतीये नाट्यशास्त्रे गुह्यविकल्पो नामाध्यायोष्टत्रिंशत्समाप्तश्चायं नंदिभरतसंगीतपुस्तकं ॥ शुभमस्तु ॥ संवत् १९३० समय फाल्गुन शुद्ध रूपाणिमिश्र.

References.— See remarks on No. 337.

नाट्यवेदविवृत्ति
(अभिनवभारती)

Nāṭyavedavivṛtti
(Abhinavabhāratī)

No. 342

38.
1916-18.

Size.— $8\frac{1}{2}$ in. by $13\frac{1}{4}$ in.

Extent.— 73 leaves ; 20 lines to a page ; 20 letters to a line ; 2 title pages in the beginning extra.

Description. — Foolscap paper ; Devanāgarī chapters ; legible hand-writing ; contains the following chapters:—

Chaprer	I	Folios	1-56	नाट्योत्पत्तिः
,,	II	,,	57	no colophon
,,	III	Folio	73	

Folio 31 to 40 are in the following order:—

31, 34, 32, 33, 36, 37, 35; 39; 38; 40. All the folios are stitched together by a thread ; copy made on one side of the folio only.

Age.— A modern copy made between 1916–18.

Author.— Abhinavagupta.

(*His date*: "end of the 10th and the beginning of the 11th century " (See S. K. De— Sanskrit Poetics Vol. I p. 119. — The champion of the '*rasa-dhvani*' thory in Poetics according to which there could be no poetry without '*rasa*'.

Subject.— An "elaborate and stupendous " commentary on Bharata Nāṭyaśāstra, probably inspired by his teacher Bhaṭṭa Tota or Tonta who is cited frequently in the work.

(See S. K. De — Sanskrit Poetics Vol. I, p. 118).

— See also p. 10 of M. R. Kavi's Preface to his edition of the text and commentary (in the Baroda Ori. Series) Vol. I. He remarks : " No complete copy of the commentary in a single volume has been hitherto discovered. " Commentary on chapters VII and VIII is not available.

Begins.—

॥ श्री ॥ आचार्याभिनवगुप्तविरचिता नाटचवेदविवृतिः

.....करोति

वन्दे तमान्तमहमिन्दुकलावंतसम् ।

षड्विंशकात्मकजगद्गनाद्यभास-

संविन्मरीचिचयचुम्बितबिम्बशोभम् ॥

षड्विंशकं भरतसूत्र.....

... ...

.....नाटचवेद

तत्त्वार्थमर्थिजनवाञ्छितसिद्धिहेतोः ॥

माहेश्वराभिनवगुप्तपदप्रतिष्ठः

संक्षिप्तवृत्तिविधिना विशदी करोति ॥

उपादेयस्य सम्पाठस्तदन्यस्य प्रतीकनम् ।

स्फुटव्याख्या विरोधाना..... ॥

... ... ।

... ...ख्या प्रकारोऽत्र समाश्रितः ॥

भरतमुनिरुचितदेवतानमस्कारपूर्वकम

... ...

... ...

... ...

भिधेयगुणीभावेन प्रयोजनं मुख्यया वृत्त्या प्रतिजानानो

विशेषणद्वारेण गुरुपर्व.....

प्रणम्य शिरसा देवौ पितामहमहेश्वरौ ।

नाटचशास्त्रं प्रवक्ष्यामि ब्रह्मणा यदुदाहृतम् ॥ १ ॥

पितामहोऽत्र न पितुः पिता महेश्वरश्च न राजादिरिति देवशब्दः । एतच्च नाशङ्कनीयम । प्रसिद्धेः । एको वि..... त्तदुपज्ञंभण्डप्रवृत्तिरिति तावेषात्रा-धिदैवतं गुरू चेति नमस्कार्यौ । लक्ष्मीपतिस्तु यद्यपि वृत्तीनां निर्माता, तथापि पितामहादि.. ....णस्यानुचितत्वादसत् । तस्मात् प्रणमनं प्रह्वीभावः । कायेन वाचा मनसा च आद्यः शिरसेति दर्शितः । द्वितीयो देवावित्यनेन

प्रणम्य... ... ...

....यमभिनयो न च

नाट्यधर्मिरूपश्चतुर इव भुजादावूर्ध्वादिभिन्नहस्त्यभिनयोऽपि प्रदर्शनीय एव ।
मानसी तु प्रह्वता वा .....
रण्यात् प्रश्नासङ्गतिरुत्तरग्रन्थस्य चानुपपत्तिः । 'दृश्यं श्रव्यं च यद् भवेत्' ।
'जग्राह पाठ्यमृग्वेदादि'त्यादेर्गन्थं प्रत्य.....

End of Chapter I on folio 56

.....ता अर्पाति । मण्डपाध्यायस्य द्वितीयस्योपोद्घात करोतीति विशेषः ॥

त्रिणेत्रपादाब्ज(स्त ? स)दास्तवोद्भवत्
प्रसादभाक् स्फुटमिह नाट्यशासने ।
प्रवर्तितेयं हृदये महाधियां
प्रकाशतामभिनवगुप्तभारती ॥

इति महामहेश्वराभिनवगुप्ताचार्यरचितायामभिनवभारत्यां भारतीयनाट्यशास्त्रविवृत्तौ नाट्योत्पत्तिः प्रथमोऽध्यायः ।

Ends.—

पीठे स्तम्भन्यासमाह

षडन्यानन्तरे चैव पुनः स्तम्भान् यथादिशम् ।
विधिना स्थापयेत् (तत्स्थो ? त, ज्ञो)दृढान् मण्डपधारणे ॥

उपरि रङ्गपीठमुखोपलक्षितस्य वा न नेपथ्यगृहं ॥ वारुण .....ण इत्युक्तं भवति । रङ्गपीठस्य यत पृष्टं रङ्गशिरः तत्र द्वितीयामिति राज्ञपेक्षया एकवचनम् । तेन द्वा.....शिरसि नेपथ्यतवाच्च ? प्रवेशाय.....कर्तव्यं, चकारादन्य.....वस्यार्थं जनप्रवेशनद्वारं । त्रीणि वा कार्याणि मतान्तरे । इति सङ्गृहीतं भवति । सर्वग्रहणाद(तृ ? न्यू) नाधिक्यमत्र दर्शयन् विकृष्टे स्तम्भानामाधिक्यमभ्यनूजानीते त्र्यश्ररङ्गपीठ इति । रङ्गमध्य इति रङ्गोऽत्र तच्छिरः अत्र पूजितापि तस्य.....यागो भविष्यति । आहुतिराह वनं तत त्वाहवनं तथा सत्याहुतिः स्यात् । दी.....(अ ? कु)म्भस्य विनियोगमाह—

भिन्यादिति । उद्विग्नमानस इत्यनवधानरूपं लक्ष्यते । नवे (नव्य नाटय ?) गृह इति । मण्डपशे(षो ? ष) स्वमेवोक्तम् । प्रेक्षायां चेति नवायामिति कचित् । सम्य(न्ध)..... पूजा कार्येति । अन्ये तु प्रेक्षारम्भे सर्वथा पूजा कार्येत्याहुरिति शिवम् ॥

इत्थं तृतीयमध्यायं ग्रन्थिस्थानेषु योज (येत् ? यन्)
बुध्द्वाभिनवगुप्तोऽहं शिवतातत्त्वचुंहितः ॥

इति महामहेश्वराभिनवगुप्तविरचितायां भारतीयनाट्यशास्त्रविवृताभि(नव)
भारत्य. . . . . .तृतीयोऽध्यायः

References.— For Abhinavagupta and his place in Sanskrit Poetics see De's Sanskrit Poetics Vol. I, pp. 117-19 and for the bibliography p. 120 where Dr. De remarks "The Trivandrum Palace Ms contains only ch. 1–6, 9-13, 18 and 19. The Ms in the possession of Dr. Ganganath Jha of Benares of which he kindly furnished the present writer with a transcript, contains 1-6, 7 (incomplete), 8-31; but there are numerous gaps especially in the last few chapters. It follows in general the Trivandrum Ms. A Ms has been recently acquired for the Madras Govt. Oriental Ms Library which is also incomplete. An edition of chaptets vi and vii (on *rasa* and *bhāva*) is in preparation by the present writer. *This voluminous but learned commentary deserves to be published.*

Editions.— Tha text of the Nāṭyaśāstra together with Abhinavabhāratī edited by Mr. M. R. Kavi has been announced in 4 Vols. in the G. O. Series, Baroda, out of which No. XXXVI was published in 1926 as Vol. I, and No. LXVIII as Vol. II, in 1934.

Mr. Kavi remarks in the Preface (p. I).—

"The commentary unfortunately being incomplete chapter VII in this volume and chapter VIII in the next one had to be printed without it".

— Keith History of Sanskrit Literature Preface p. xvii) remarks about Baroda edition: "Of Abhivagupta's important commentary on the Nāṭyaśāstra we have now the beginning of an edition, which unhappily is fundamentally uncritical".

— Indian Historical Quarterly, vol. iii, pp. 859-68.

— Andhra His. Res. Society Journal Vol. III (Parts 2, 3, 4)-p. 200-article by M. R. Kavi "The chief merit in Abhinava is that he never skips over difficult passages."

नाट्यशास्त्रविवृत्ति (अभिनवभारती)

Nāṭyaśāstravivṛtti (Abhinavabhāratī)

No. 343 — 41. 1925-26.

Size.— $8\frac{3}{8}$ in. by $13\frac{3}{8}$ in.

Extent.— 531 leaves; 28 to 30 lines to a page; 25 to 31 letters to a line; title page and the page of contents extra.

Description.— Foolscap paper; Devanāgarī characters; clear and legible hand-writing; copy made on ruled paper and on one side of the folio only; the following N. B. is added to the contents page by the copyist:—

"*N. B.*— This is copied from the Ms in Benares Library. The Ms in Benares Library was copied at Trivandrum and subsequently collated with a Ms in the Govt. Oriental Library, Madras. The Benares Ms consisted of two volumes, the first being a bound one containing 620 pages with additional loose 92 pages placed in several chapters. All these contained 19 chapters out of which 8th cannot be found. The second volume contained two loose sets of 78 and 189 pages. This contained next 12 chapters the last i. e. 31st being incomplete".

The copy contains the following chapters:—

Chapter	Folios	Title
I	1–29	नाटयोत्पत्ति
II	30–30	मण्डपाध्याय
III	41–42	रङ्गपूजनम्
IV	42–93	ताण्डवविधान
V	93–110	incomplete
VI	110–116	रसाध्याय

Chapter	Folios	Title
VII	156–159	incemplete ; contains the following N. B.— " इति उपरि १० कारिकाणां वृत्तिर्नष्टा तावता च अध्यायसमाप्तिः । भूयान् ग्रन्थो मातृकायां न लिखित इति भाति ।
VIII	not found	
IX	159–179	आङ्गिकाध्याय
X	179–185	चारीविकल्पः
XI	185–186	मण्डलाध्यायः
XII	186–197	गत्यध्यायः
XIII	197–205	कक्ष्यावृत्तिधर्माभिधानं
XIV	205–213	छंदोऽध्यायः
XV	213–216	वृत्तपञ्चदशोऽध्यायः
XVI	216–244	लक्ष्यालंकारदोषगुणाध्यायः
XVII	244–256	काकुविधानं
XVIII	257–285	दशरूपविधानं
XIX	285–321	no title given in the colophon.
XX	322–329	वृत्यध्यायः ।
XXI	329–334	आहार्याध्यायः
XXII	334–	No end
XXIII	–360	No beginning (वैशिकः अध्यायः)
XXIV	360-362	स्त्रीपुंसोपचारः
XXV	363–371	चित्राभिनयः
XXVI	372–375	प्रकृतिविकल्पाध्यायः
XXVII	375–379	सिद्ध्यध्यायः
XXVIII	379–383	incompelte
XXX	384–416	ततातोद्यविधानम्
XXX	419–426	सुषिरातोद्यम्
XXXI	427–531	incomplete

Age.— A modern copy completed on 31st December 1925 from a Ms in the Benares Library (See N. B. under Description given above).

Author.— Abhinavagupta
(See remarks on No. 342).

Subject.— A commentary on Bharata's Nāṭyaśāstra. (See remarks on No. 342).

Begins.—

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ अभिनवभारती ॥

" भारतनाट्यशास्त्रव्याख्या "

" अभिनवगुप्तविरचिता "

॥ अध्यायः प्रथमः ॥

यस्तन्मयान् हृदयसंवदनक्रमेण
द्राक्चित्रशक्तिगणभूमि विभागभागी ।
हर्षोल्लसत् परविकारजुषः करोति
वन्दे तमां तमहमिन्दुकलावतंसम् ॥
षड्विंशकात्मकजगद्गगनावभास-
संविन्मरीचिचयचुम्बितबिम्बशोभम् ।
षट्त्रिंशकं भरतसूत्रमिदं विवृण्वन्
वन्दे शिवं श्रुति तदर्थविवेकिधाम ॥
विश्वबीजप्ररोहार्थं मूलाधारतया स्थितम् ।
सर्वशक्तिमयं वन्दे धरणीरूपमीश्वरम् ॥
सद्विप्रकोकवदनोदितनाट्यवेद-
तत्त्वार्थमर्थिजनवाञ्छितसिद्धिहेतोः ।
माहेश्वराभिनवगुप्तपदप्रतिष्ठः
संक्षिप्तवृत्तिविधिना विशदीकरोति ॥
उपादेयस्य संपाठस्तदन्यस्य प्रतीकनम् ।
स्फुटव्याख्या विरोधानां परिहारः सुपूर्णता ॥
लक्ष्यानुसरणं श्लिष्टवक्तव्यांशविवेचनम् ।
संगतिः पौनरुक्त्यानां समाधानसमाकुलम् ॥
संग्रहश्चेत्ययंव्याख्या प्रकारोत्र समाश्रितः ॥

भरतमुनिरुचितदेवतानमस्कारपूर्वकं अभिधेयगुणीभावेन प्रयोजनं मुख्यया वृत्त्या प्रतिजानानः विशेषद्वारेण गुरुपर्वक्रममर्थाक्षिप्ततया चाभिधेयप्रयोजनं तत्संबधान् दर्शयति—

प्रणम्य शिरसा देवौ पितामहमहेश्वरौ ।
नाट्यवेदं प्रवक्ष्यामि ब्रह्मणा यदुदाहृतम् ॥

Beginning of chapter VII (incomplete) on folio 156—

॥ अथ सप्तमोऽध्यायः ॥

स्थायीप्रबुद्धहृदये व्यभिचारिभूतः
कामाकुलासुजनतासुमहानुभावः
अन्तर्विभावविषयोरसमात्रमूर्तिः
श्रीमान् प्रसन्नहृदयोऽस्तु मम त्रिणेत्रः ॥

End of chapter VII on folio 159—

अत्रोत्तरं विभाव्यन्त इत्यादि वागादयोऽभिनया येषां स्थायिव्यभिचारिणां ते वागाद्यभिनयसहिताविभाव्यन्ते विशिष्टतया ज्ञायन्ते यैस्ते विभावाः अभिनयानां ह्यनेकहेतुजत्वं तद्यथा हर्षार्थिदिभ्यः हासघर्मधूमरोगादिभ्यो बाष्पः तद्बाष्पात् किं प्रतीयन्तां विभावास्तु इत्येव निश्चयः अत एव··· ··· ··· ···

Beginning of chapter XXII on folio 334—

॥ श्रीरस्तु ॥

अथ द्वाविंशोऽध्यायः ॥

भेदेनात्माभिमुखतां नयन्तद्भेदकारणम् ।
सामान्याभिनयाकारगर्वमूर्ति शिवं नुमः ॥

There is no end for chap. XXII.

There is no beginning for Chapter XXIII.

End of Chapter XXIII on folio 360—

" वैशिकपुरुषाधिकारे प्रवृत्तमध्यायं प्रकृते उपयोजयति योषितामिति नाटक इति दिव्यवेद्यानां तत्र भावान्यताकादिह तत्वेन चेति शिवम्"

अध्यायो वैशिकः सोऽयं त्रयोविंशतिपूरणः
कृतोऽभिनवगुप्तेन भद्रगन्थिपदक्रमः

इति श्रीमहामाहेश्वराभिनवगुप्ताचार्यविरचितायां नाट्यवेदविवृतावभिनवभारत्यां वैशिकः त्रयोविंशोऽध्यायः समाप्तः

End of Chapter XXVIII (incomplete) on folio 383--

पूर्वरङ्गे तत्र हि देवतापरितोषादेव सिद्धिः तदेतदुक्तं गीतिज्ञो यदि योगेन नाप्नोति परमं पदम् रुद्रस्यानुचरो भूत्वेति केचित् तस्यार्थस्य.....

End of Chapter XXXI (incomplete) folio 531—

एतदुपसरन्नेव योजयति "स्थानादित्व निमित्तानीत्यर्थः" नानावस्था नित्यपरिसंख्ये यावान्तरभेदानिति यावत् यस्त्वादिमध्येऽक्सरभावो प्रधानमित्याह रसभावौ समीक्ष्यत्विति "तुरन्येभ्योऽनयोर्विशेषकः" न केवलं नीतिभावोऽत्र रञ्जनोपयोगित्वात्प्रधानं यावत्कार्यभावोऽपि कृतरसगतस्य वाच्येनास्पृष्टस्यानुभावस्याभिचार्यादेः पुराणामिति दर्शयति, अतिवाक्यैस्तु न ब्रूयात्तानि गीतैरुदाहरेत् यस्त्वाशिकि.....इत्यर्थः, कान्यपातैवर्णयितुं कुताश्चिन्निमित्तान्न शक्यन्ते ते गीतवाद्यैरुदाहर्तुं कथयितुं शक्याः तर्हि नाटककाव्यवद्गीतकाव्ये सद्धि तदङ्गनिर्वहणादि प्रयाससंभवः तैरेवेति राजादिवर्णनया नताङ्गानेऽपि तत्सदृशं सादिवर्णनेन तैरेव तु कार्यार्थैः अन्ये रौपम्यसंश्रयैरित्युक्तम, तत्र कस्य केनौपम्यमिति प्रस्तावयितुमाह ध्रुवानामाश्रया इति वर्णनीया इष्टतैवौपम्यं सादृश्यं तदेवगुणः प्रकृतोपयोगासंभवप्राप्तिरौचित्यं, येषामित्यर्थः' कस्य किमुचितमिति दर्शयति, आदित्यसोमपवना इत्यादि, अत्रापि प्रतापह्लादकत्व शैघ्र्यायवान्तरं राजेरन्येष्य, एवं सर्वत्र ग्रहाजीवादयः उक्तवृषगास्त्रिस्यादयः काला इति शस्यागाहुः"

अपूर्णोऽयं ग्रन्थः

"Copied from the Ms of Benares Library. The Ms in Benares Library was copied at Trivandrum and subesequently Collated with a Ms in the Govt. Oriental Library, Madras" 31st December 1925.
B. O. R. Institute, Poona.

References.— See remarks on No. 342.

नाट्यसर्वस्वदीपिका — Nāṭyasarvasvadīpikā

No. 344 — 41. 1916-18.

Size.— 10 in. by 5⅞ in.

Extent.— 64 leaves ; 10 lines to a page ; 37 letters to a line.

Description.— Country paper; Devanāgarī characters; clear, bold and legible hand-writing; borders ruled with double red lines; folios 1 to 5 containing the list of contents have three colulmns; folios 12, 13 and 14 are numbered twice; folio 12 (doubly numbered) blank on one side; folio 14^b $\frac{3}{4}$th blank; folios 26, 29 and 44 not numbered; folio 47^b, blank; folio 57 half-blank; last folio 61^a $\frac{3}{4}$th blank; fol. 61^b blank. The list of contents ends on folio 5^a with the following remarks :— "एतत्पर्यंतं आदिभरतशास्त्रं अस्य ग्रंथस्य नाम नाट्यसर्वस्वदीपिका". Further on folio 5^b the list enumerates the divisions and subdivisions of the work as under:—

5 *Skandhas* (viz समवायस्कंध, शिक्षास्कंध, भावनिरूपणस्कंध, उल्लासस्कंध, वैशेषिकस्कंध).

32 *Adhyayas*

221 *Prakaraṇas*

The colophons of chapters as found in the work are as under:—

Folio —	*Title of Chaptr*
11 —	'संकेताध्याय'
14 —	'सभोद्धारादिपेरण्यां ताष्टप्रकरणं नाम द्वितीयोध्यायः'
18 —	'आचार्यनटादिमार्दीगिकात्तं नवप्रकरणं नाम तृतीयोऽध्यायः'
23 —	'(इत्थं रचितोत्र भरते महापंचमस्त्वांध्रवचोर्ध्वविहितो बुधेनाथ अधायवरोन्वेदपदस्सटीकोहेराज नारायणसिद्ध-शिवयोगिनाथेन सममन्वयपदेन रम्यं) इति पंचमस्सर्गः'

Possibly the bracketed portion of the above colophon was written by the scribe who transcribed the original work in Āndhra characters (आंध्रवत्रः) into the present Devanāgarī copy. *

25	—	'नाट्यानां नाट्यांगसमाग्न्यादि हस्तादि देवतांत्तसप्तप्रकरण निरूपणं नाम षष्ठोऽध्यायः"

* The Ms of आदिभरत in Govt. Ori. Library Madras is in Āndhra characters (See Catalogue 1894, p. 108, No. 590).

28 — 'पूर्वरंगादिसभास्तवांतपंचप्रकरणनिरूपणं नाम सप्तमोध्यायः'

32 — नाट्यभेदप्रकरणं नाम अष्टमोध्यायः

From this folio onwards no colophons are fonnd but beginning of chapters as under:—

fol. 34 — श्रीगणेशाय नमः — "तालानां कथयामि लक्षणमहं etc."

fol. 44 — do — 'अस्थानदक्षिणे भागे स्थित्वा तत्र सभापतिं etc.'

fol. 57 — श्रीरामाय नमः etc.

Some of the above colophons begin as under:—

"इति श्रीआदिभरतशास्त्रे समवायस्कंधे नाट्यसर्वस्वदीपिकायां"

The only स्कंधs referred to in these colophons are समवायस्कंध and शिक्षास्कंध.

Perhaps the आदिभरतशास्त्र consisted of 5 स्कन्धs, ३२ अध्यायs and २२१ प्रकरणs (and 6000 *Ślokas*) as noted at the end of the list of contents and corroborated by the following verses on folio 10.

"सर्वाणि भरते नामोद्देशप्रकरणानि तु ।
तत्रैकविंशद्विशतं (२२१) द्वात्रिंशाध्यायसंख्यकं (३२) ।
श्लोकानां षट्सहस्राणि (6000) स्कंधाः पञ्च विनिर्मिताः ॥
समवायस्ततः शिक्षा स्कंधो भावनिरूपणं ।
(१) (२) (३)
उल्लास वैशेषिक इति स्कंधानामेष निर्णयः ॥
(४) (५)

The following works on music have been mentioned:—

तालकलाविलास, चतुरसभाविलास, संगीतमणिदर्पण, संगीतचूडामणि, संगीतविद्याविनोद, —(fol. 37); सरस्वतीकंठाभरण, उत्तमचूडामणिकार, —(fol. 38); संगीतरत्नाकर, संगीतार्णव —(fol. 56).

The following extract (from folios 7-8) furnishes some information about the author and the purpose of the present work :—

"तच्छास्त्रं शिथिलीभूतं जनैश्चित्तप्रमादिभिः ।
पुनरुद्धारयाम्यद्य प्रज्ञया दैवलब्धया ॥

सशास्त्रोद्धारकः इत्याशंक्य **नारायणः शुद्धशिवश्रीरामानंदयोगिराट्** प्रभुर्वीरस्त्यागी विद्याभोगींद्रो गुरुर्देवोहि षोडशैतानि नामैकमेकस्यैव भविष्यति इति ग्रंथकर्तुः भविष्यर्थे वरदस्यः इदानीं प्रस्तुतोपयोगमनुसरन्नाह—

वैद्यप्पमंत्रितनयः कोकिलांबा तनूभवः

नारायणः सिद्धशिवयोगिराजो विराजते

वरकोटिकलपूडिवंशजो ब्रह्मवेत्ता(ज्ञ) सकलसुकलश्रीवत्सगोत्रः कवींद्रः भरतमखिलमापस्तंबसूत्रः पवित्रः स्फुटतरमकरोत्तं योगि**नारायणार्यः** देवस्सनामेति करोन्नाट्यसर्वस्वदीपिका संग्रहीतुस्तस्य कवेरारंभस्सूच्यते—

वैद्याह्वयं स्वगुरुनाथमहं प्रणम्य
सम्यङ्निधाय हृदि सांबशिवांघ्रिपद्मं ।
संस्तुत्य देवमुनिपूर्वकविं मुदामुं
व्याकर्तुमादिभरतं स्फुटमारभामि ॥

Only the following colophon on folio 25 mentions the name of the author.

"नारायणसिद्धशिवश्रीरामानंदयोगीराजविरचिते अधिभरते नाट्यानां नाट्यांगसामग्र्यादि हस्तादि देवतांत सप्तप्रकरणनिरूपणं नाम षष्टोध्यायः"

The Ms contains text of Ādibharata and commentary Nāṭyasarvasvadīpikā. As we have no Ms of आदिभरत before us it is not possible to say how far the text of the work is continuons in the present copy or whether the text is quoted in part only.

Age.— The manuscript appears to be not very old.

Author.— *Nāṭyasarvasvadīpikā* appears to be a commentary on the *Ādibharata*. The author of *Ādibharata* appears to be Nārāyaṇa (alias Rāmānanda Yogirāja) who was the son of the minister "**वैद्यप्प**" and his wife '**कोकिला**(म्बा). He belonged to the **वरकोटिकलपूडि** family of **वत्स गोत्र**.

The author of the **नाट्यसर्वस्वदीपिका**, in the verse "**वैद्याह्वयं... आरभामि,**" bows to his preceptor by name **वैद्य** and commences his exposition of **आदिभरत**. It is not clear who is the author of the **नाट्यसर्वस्वदीपिका**.

Subject.— Dramaturgy (Nāṭya).

Begins.—

श्रीनाथवाक्पतिसुराधिपसेवितांघ्रिः
सिंधूरभासुरतनुर्गिरिजासहायः ।
कोटिस्रशेखरविधुः करुणारसाढ्यं
मां पालयेपरशिवः प्रियशाङ्करस्थः ॥

एषा ग्रंथकर्तुस्सोपासितदेवता ध्यानानुरूपा नांदि, नरपतिशेषां चिन्नाद्यां पदनियमो नाभ्युगतः आशीर्नमस्क्रियावस्तुनिर्देशो वापि तन्मुखामिति प्रामाण्यात् । ततः आशीर्वादनांदी करोति ।

भ्रश्यद्विश्वं भरणभ्रमितभुवनभृत्कुंभिकुंभिनसानि
तृष्यत्तारांणिरिंखद्धरणिधरशिरश्रेणिशिर्यद्रिपंति
दिक्क्रीणांदन्वतोपेद्रवदमरमृचक्रचंचद्रियंति
व्यसंत्तुव्यापदस्कंत्रिपुरविजयिनः तांडवाडंबराणि

एषा आशीर्वादरूपा नांदि । अत्र प्रारंभग्रंथार्थस्सूचितः । अथ नमस्कारानांदीं करोति ।

आंगीकं भुवनं यस्य नाचिकं सर्व वाङ्मयं ।
आहार्यं चंद्रतारादि तन्नमस्सात्विकं शिवं ॥

एतं नमस्कारनांद्यामपि आरब्धग्रंथार्थे जातकश्च भवति अनंतरं वस्तुनिर्देशप्राधान्यानांदीमाह ।

ब्रह्मतालधरोरिस्तु पटहि विणाधराभारति ।
वंशास्यौशशिभास्कराभृतिरताश्रीरेवमेते स्थिताः ॥
नंदी भृंगरिटीमृदुंग्गललितौ गेयो मुनिस्तुंबुरु ।
शंभुर्नृत्यकरांबुजो विजयते नाट्यं सदेवं भजे ॥

Ends.—

" पताकस्य कनिष्टाया याम्रांगुष्टे निवेदनं ।
तमेव ताम्रचूडाख्यवदंति भरतादयाः ॥

विनियोगं ॥

लोकत्रये त्रिशूले च गणनेति ददर्शने ।

फलके च रसे युद्धे ॥

देवजातौ शंखवर्णे ताम्रचूडकरं विदुः ॥ २४ ॥

इति असंयतहस्तप्रकरणं समाप्तं ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ श्रीरस्तु ॥

References.— There is a work called आदिभरतम् in Govt. Oriental Library, Mysore.

— See Catalogue 1894, p. 108.

आदिभरतम् श्रीभरताचार्यप्रणीतम् (572) आ. ८५ प. असमग्रम्.

— See also Oppert No. 4991.

आदिभरतप्रस्तार— alaṁkāra-the subject-matter is stated to be Nāṭyaśāstra of Bharata (भरतशास्त्र).

भरतशास्त्रग्रन्थ Bharataśāstragrantha

No. 345 $\frac{40}{1916\text{-}18.}$

Size.— 13¼ in. by 8½ in.

Extent.— 30 leaves ; 20 lines to a page ; 20 to 23 letters to a line.

Description.— Foolscap paper; Devanāgarī characters; folios 21, 24, 28, 29 and 30 contain a few lines in *Telugu* characters ; corrections made in red ink; legible and clear hand-writing; copy made on one side of the paper only ; paper ruled in pencil before copying ; folios are numbered in the middle of the page at the top ; right and left borders ruled with single pencil lines ; the following works have been referred to in the copy.

अमर, शब्दार्णव, कविकण्ठपाक (श ?), नानार्थदीपिका, भागवत (folio 1); काव्यप्रकाश (fol. 2 and 4); हरिभक्तिसुधोदय (fol. 3); सङ्गीतचूडामणि (fol. 3 and 10); भगवद्गीता ('भगवद्वचनानुरोधेन') (fol. 4); प्रसन्नराघवव्याख्या by the author himself (अस्मत्कृत) (fol. 6); सङ्गीतरत्नाकर (fol. 6, 18); रागदीपिका, रत्नमाला (fol. 8); रसकरि(लि ?)का, भावप्रकाश (fol. 13); ऋतुक्रीडाविवेक, भावप्रकाश (of शारदातनय ? 1175-1250 A. D.) (fol. 14); भरत- (fol. 18, 17 and 24); सामुद्रिक, रङ्गलक्ष्मीविलास (fol. 18); " भरतार्णवकोविदैः " (fol. 21).

Age.-- A modern copy made in 1916 (completed) on 23rd October 1916).

Copied by K. Venkatasubbasastry.

Compared by K. Venkatasubbsastry with S. Venkatasastry on 23-10-16.

Author.-- Not given, the copy having no colophon.

Subject.-- Dramaturgy (Nāṭya). The portion covered up by the present copy deals with dancing (Nṛtya), singing (Gīta), gesticulation etc.

Begins.—

श्रीः ॥ भरतशास्त्रग्रन्थः ॥

अनुरागम् । गुणे रागे द्रवे रस इत्युभयत्राप्यमरः । विषयाः । रूपादयः । रूपं शब्दो गन्ध-अमीत्यमरः । पाटली पाटलिः पाटलामोघाकाचस्थालीफलेरुहेत्यमरः । पुंस्युत्तंसवतंसौ द्वौ कर्णपूरेपि शेखर इत्यमरः । व्रजगोष्ठाध्वनिवाहा इति । " क्रमस्तुपादविन्यासे वेदपाठान्तरे विधाविति " शब्दार्णवे । अनन्यजन्मा कुसुमेषु रनन्यजः इत्यमरः । तमालस्य । कालस्कन्धस्तमालस्यात्तापिच्छोपीत्यमरः ॥ कविकण्ठपाके कथितम् ।

" वर्णं गणश्च काव्यस्य मुखे कुर्यात्सुशोभनम् ।
कर्तृनायकयोस्तेन कल्याणमुपजायते ॥
संविदारिष्टसम्पत्तिकरयोरेव सम्भवेत् ।
स गणेन समायुक्तो सर्वकामफलप्रदः॥

इति मानिषदे प्रभालक्ष्योर्वाणी नयोस्सरस्वतीति नानार्थदीपिका ।

Ends.—

संयोग.....कालः सकलस्तालसंज्ञकः in telugu characters (అ. ॥ आयोक्तालमु संयोगवियोगालु अनिरेण्डुविधमुलु, अविव्याप्ति अन्नितालमुन्नितालसंज्ञ अनियेरुदबलनु तकारः)·····

दशप्राणात्मकं तालं यो जानाति स तत्ववित् ।

in telugu characters (అ ॥ तागा दशप्राणालु तेलियवलनु

कालो=यः । यति प्रस्तार=तः

उपर्युपरि विन्यस्तं पद्मपत्रशतं सकृत् ।
यः कालसूचिसम्भेधास्तक्षणं परिकीर्तितः ॥

लवरष्पक्षणश्चैव क्षणर.....श्च काष्टाभिः ।
अष्टौकाष्टानिमेषश्च निमेषैरष्टभिः कला ॥
तालाख्यान्तु चतुर्भागं चतुर्भागमनुद्रुतम् ।
अनुद्रुताभ्यां बिन्दुस्यात् बिन्दुभ्यान्तु लघुर्भवेत् ॥
लघुर्द्वंद्वं गुरुश्चैव त्रिलस्सतु उच्यते ।
ल चतुष्टश्चनिश्शब्दं इत्येते कालनिर्णयः ।
इति कालगतिः प्रोक्तः ता पूर्वसूरिभिः ।
अ ॥ पद्मपत्रशतम्, in telugu Characters (नूरु तामर आकुलु । ओकरे कुमीद ओकरे गुगा). . . . . .

References.--Aufrecht mentions two Mss of भरतशास्त्र (music) by रघुनाथ viz. (i) Burnell 606 and (ii) Oppert II, 4099. The subject of No. 4099 as given by Oppert is *Natya*. The Tanjore Ms described by Burnell is fragmentary. Perhaps No. 4099 of Oppert and the present copy may be identical.

भरतार्णव Bharatārṇava

No. 346 42. 1916-18.

Size.— 13½ in. by 8¼ in.

Extent.— 69 leaves + one blank leaf; 20 lines to a page; 18 letters to a line.

Description.— Foolscap paper; Devanāgarī characters; copy made on one side of the paper only; paper ruled in pencil before copying: corrections made in red ink; clear and legible hand-writing; pages numbered in English; page 20 blank; the contents of the copy are the following:—

Pages

1-22 — देवताभिनय.

23-24 — प्रकीर्णाभिनय.

From 34th to 43rd page we find a chapter of the भरतार्थ-चन्द्रिका. It begins—

" । नन्दिभरतोक्तसंकराध्यायः ।

वक्ष्ये सङ्करहस्तानां हस्तयोगानुसारणम् ।
का(ला ?)क्ले(ङ्ग ?)लोऽधोमुखो यत्र गोस्तने द्राक्षके भवेत् ॥

Ends.—

" अर्थे तु युज्यते ह्यग्रे पताकश्चेत्प्रचालितः ।
अन्येषामपि धातूनामौचित्येन नियुज्यते ॥
भरतार्थचन्द्रिकायां भूधरराजस्य दुहितृरचितायाम् ।
नानार्थमुद्रहस्तो सुमते बहुविधोऽस्ति तत्र संक्षिप्तम् ॥

इति श्रीनन्दिकेश्वरविरचिते पार्वतीयप्रयुक्तभरतचन्द्रिकानानार्थ प्रकरणं समाप्तमासीत् "

This portion of भरतार्थचन्द्रिका is identical with that of Ms No. 13009 of the work in the Govt. Ori. Mss Library, Madras (vide p. 8737 of Vol. XXII of Descr. Cata. 1918).

pages 43 to 52 — " भरतार्णवे सुमतिबोधकसंयुतहस्तप्रकरणं नाम द्वितीयोऽध्यायः "

„ 52 to 60 — " भरतार्णवे सुमतिबोधने असंयुतहस्तप्रकरणं नाम प्रथमोऽध्यायः "

Age.— A modern copy made in 1915 from a Ms in the Govt. Ori. Mss Library, Madras.

Author.— The work is attributed to Nandikeśvara. It is supposed to be a condensed version of Nandikeśvara's work by Sumati treating of dramatic gestures and *tāla*. Compare the following verse on folio 4 :—

" आलापचारां वक्ष्येहं देशीपद्धतिमाश्रिताम् ।
भरतार्णवमामन्थ्य सुधामिव समुद्धृताम् ॥ "

Subject.— Dramaturgy, particularly dramatic gestures (abhinaya) and *tāla*.

Begins.—

॥ श्री ॥

॥ भरतार्णवः ॥

" कश्चिन्निपुणसंमतः । गायको गायनीपात्रं प्रवेशो नृत्यमन्दिरे । ते सर्वे मिलिताः कुर्युः । प्रथमं रङ्गवादनम् । अनुवृत्तिर्मुखलक्षणम् । तु लये सपूरणम् । ताश्च वृत्तिरित्येते । भवन्ति कुलजा गुणाः ॥

अङ्गेनालम्बयेद्गीतं हस्तेनार्थप्रदर्शनम् ।
चक्षुर्भ्यां भावयेद्भावं पादाभ्यां तालनिर्णयः ॥
यतो हस्तस्ततो दृष्टिर्यतो दृष्टिस्ततो मनः ।
यतो मनस्ततो भावो यतो भावस्ततो रसः ॥

Ends.— folio 34

" महातेजश्च कीर्तिश्च ब्रह्मचर्यं तथैव च ॥
पुरुषायुषमन्नं च यशोवृद्धिर्यथाक्रमम् ॥ "

(from folio 34 to 43 is a copy of भरतार्थचन्द्रिका).

Begins.— folio 43

॥ नृत्तहस्तप्रकरणम् ॥
अतः परं प्रवक्ष्यामि नृत्तहस्तानुसारणम् ।
उद्देशस्तु क्रमास्तेषां उद्वृत्तस्तलवक्त्रगः ॥

Ends.— folio 66

ताभिश्च शिक्षिता नार्यो नाना जानपदाः सदा ॥
एवं पराशरात्प्राप्तं ततो लोके प्रतिष्ठितम् ।
(अतः परमान्ध्रभाषामय्यः काश्चन पङ्क्तयः)

शब्दशृङ्गारलक्षणम्
॥ आंध्रभाषामयी ॥

भरतस्य वचः श्रुत्वा प्रत्यूचुर्मुनयस्तु तम् ।
... ...
... ...
नराणां यत्नतः कार्याः लक्षणोपक्रिया क्रिया ।
॥ अतः परमान्ध्रभाषा ॥

Begins. — folio 61 श्रूयताम् etc.

Ends.—

" देवतानां भवेज्ज्येष्टं नृपाणां मध्यमं भवेत् ।
शेषाणां प्रवृत्तीनां तु कनीयस्तु विधीयते ॥
विषाग्रहानां सर्वेषां तच्चैव हि निबोधन ।
टीका-आन्ध्रभाषामयी

Copied and Compared — 30-9-15. Govt. Ori. Mss Library Madras.

References — See S. K. De-Sanskrit Poetics - I p. 3 (foot-note).
— Madras Des. Catalogue No. 13006-08.
— Oppert I, 8128.

रसकौमुदी Rasakaumudī

No. 347 303 / 1880-81.

Size.— $9\frac{3}{4}$ in. by 4^{1} in.

Extent.— 45 leaves; 9 lines to a page; 24 letters to a line.

Description.— Country paper, somewhat musty in appearance; many folios moth-eaten, portion of the text being thus lost; Devanāgarī characters; occasional use of पृष्ठमात्राs; bold, clear and legible hand-writing; borders ruled with double black lines; numbers of leaves and verses marked out with red pigment, so also the colophons of chapters; subject-headings marked out with red pigment; total folios wanting between 53 and 119 are 22 viz. 62, 67-73 (both inclusive); 82-93 (both inclusive) 98 and 99; first 52 folios are also wanting; colophons of different chapters appear as under:—

Folio	54	"पूर्वखंडे वाद्याध्यायः चतुर्थ :"	IV Chap.
,,	95	"उत्तरखंडे रसवर्णनाध्यायः"	VII ,,
,,	101	उत्तरखंडे षोडशशृंगारवर्णन–अध्यायोष्टमः	VIII ,,
,,	111	"उत्तरखंडे षट्ऋतुवर्णनाध्यायो नवमः"	IX ,,
,,	119	"उत्तरखंडे राजनीतिवर्णनाध्यायो दशमः"	X ,,

The above analysis shows that the following portions have been lost in the missing folios :—

Chapters 1, 2, 3 ; portion of chapter IV.
,, 5, 6, ; portion of chapter VII.
portion of chapter VIII. (folios 98, 99).

The work consists of 10 chapters in two *Khaṇḍas* (*purva khaṇḍa* and *uttarakhaṇḍa*); chapters VII, VIII, IX and X available in the copy belong to the उत्तरखंड while chapters 1 to 4 and perhaps 5 and 6 belong to the पूर्वखंड. All the available colophons for chapters read as under :—

"इति श्रीमन्नाटचशास्त्रे श्रीकण्ठकविविरचितायां रसकौमुद्यां"

Folios 53 to 56 deal with *tālas*; folios 57 to 100 deal with *Karaṇas, aṅgahāras* etc. in the manner of the 4th chapter of the Nāṭyaśāstra of Bharata; folios 100 to 111 deal with *Śoḍaśaśṛṅgāra-varṇana* and a rhetorical description of the six seasons and folios 111 to 119 deal with *nṛpanīti* or rules of kingly life and behaviour, which don't properly fit in this treatise, the major portion of which deals with '*Nāṭya-śāstra*' as stated in all colophons.

Age.--Saṁvat 1652.

Author.-- Śrīkaṇṭha Kavi.

Subject.— Nāṭyaśāstra as mentioned in the colophons.

The work appears to be a combination of *Sāhitya* and *Saṁgīta* written by the poet Srīkaṇṭha to commemorate the love of his patron Jam, for these two arts as mentioned in verse 36 in the colophon. Jam mentioned in verse 36 is the grandson of Jam Raval of Navanagar who founded the present line of the Jams of Navanagar in A. D. 1540.

The श्र शल्य king mentioned in the verse 36 and the preceding one is none else than *Jam satarsal* who reigned from 1569 A. D. to 1608. The paesent copy, therefore, written when both श्रीकण्टकवि and his prtron श्र शल्य king were living. The work must have been written between A. D. 1569 and A. D. 1596 the date of the present copy.

First 52 folios are missing; some folio, from fol. 53 onwards are moth-eaten at the corners, hence the following extract from 53 which is not lost in the moth-eaten part of the same is here given :--

. . . . . । इति संख्या ॥
अथ ताले गुरुादिष्टान् दश संचान् ब्रुवेधुना ।
अन्योन्यतालयोर्योगे संचारः संच उच्यते ॥
॥ लक्ष्यजाः साधका सम्यक् तं जानाति परेन च
कल्पश्चित्राद्दरौदिगि दिगिश्चैव (र्द्धि) कर्त्तरी ।
कर्त्तुर्धुरूटदयाख्या झें (?) कृतिर्मिश्रकस्त्विति ।
कल्पोद्भवाः पाटवर्णास्ते ते थैत्वितीरिताः ।
वर्णाः स्युस्ताक्रिडा इति चित्रे गिडदगाः परे ।
पाटाश्चादर संज्ञे तु धरगिडामताः
संचे दिगि दिगौ प्रोक्ताः पाटौ दिगि दिगीति च ॥

सूरिभिरर्द्धकर्त्तव्यो तकवे वृत्तिमता क्रमात ।
तृतीयतुर्यसंचाभ्यां कर्त्तरीति निगद्यते ।
तुरटोरथ संजाता वर्णाधरि गिडा इति ।
दये स्याद्दद दद्देति झेंक्रतौ झेमिति स्मृतः ।
संचानां मिश्रणान्मिश्रः सोपिनानाविधोमतः
इति दश संचाः ॥ इति ताला ॥

End of folio 61 (v. 31) 3rd line "। लोलच्चा . . . . . "
Beginning of of folio 63—. . . . . नाट्यकारणं ॥ ४० ॥

End of folio 66—" अन्योन्यौ स्कंधदेशस्थावुत्संगस्वात्स्वसंमु- "
Beginning of folio 74—" . . . . . पुष्पादिभिः क्रमात "

End of folio 81—" ॥ ७९ ॥ इति ललाटतिलकं ॥ ४९ ॥
Beginning of folio 94—" . . . . . ये कोलाहलं केकिनं । "

End of folio 97—" मालाकारमनोभवस्य पयसो यंत्रहि नाभी ह्रदा
दुर्वर्त्तु रसावारिभूरिमिथुनप्रेमद्रुसेका--"
Beginning of folio 100—
" हस्ताभ्यां विहितं सरोरुहदृशा तद्वीटिकाबंधनं
तस्माकिंचिदगूढगूढकुचयोर्द्वंद्वं समुज्रृंभते ॥ २२ ॥

Colophon--

" श्रीकण्ठनाम्नारचिता नरेन्द्र-
योग्यारसाला रसकौमुदीयं ।
नव्यार्थभव्या रसिकेन सेव्या
काव्यानुसंधान विधानधन्या ॥ ३४ ॥
अत्यतोत्तुंग पीनस्तनकनकघटे वीक्ष्य कुंजे सुरारेः ।
कस्तूरी चारुनीरैर्विरचितमकरीं मंजुलां चंद्रमुख्याः ।
यस्त्रातुं कंटपीते व्यधितविधुमणिव्रातमालाममुष्या ।
राधां प्रत्यस्यहास्यं हिमकराकिरणप्रोज्वलं पातु भक्तान् ॥ ३५ ॥
भामां क्रूर करिक्रमैरतितरां रिंगत्तुरंगोत्करां
चंचच्चारु रथा मदोत्कटभटां सेनां विधायद्रुतं ।
हत्वा यः परिपंथिपुंजमकरोद्भीद्वारकां निष्करां
सत्कीर्त्तेः किल शात्रुशल्यनृपतेः पारो न पुण्यांबुधेः ॥ १० ॥
सम्यक शास्त्रपरंपरा प्रतिपदन्यासक्रिया प्रोल्लस-
द्विद्यापात्रविनोदरंगरसिकः श्रीशत्रुशल्यो नृपः ।

तत्तत्कामकलाकलापकुशलः संगीतसाहित्ययोः ।
दक्षस्तांडवडंबरप्रमुदितो जामश्चिरं जीवतुः ॥ ३६ ॥
अस्तीयं रसकौमुदी रसविदां संतोषसंपादिनी
रे धीरा धरणीतलेति विपुले यत्रापि कुत्रापि च ।
आस्ते क्षोणिपतिः सुरद्रुमसमो दाता रसग्राहक-
स्तत्रैनां पठतो जनस्य सुलभा गांगेयासिद्धिः करे ॥ २७ ॥
कृष्णार्पणां मे रसकौमुदीयं विचिपयावलि चित्रितास्तु ।
कवीश्वराणां किल कंठपाठे लग्ना सती तिष्ठतु सा यथेष्टं ॥ ३८ ॥

इति श्रीमन्नाट्यशास्त्रे श्रीकंठकविविरचितायां रसकौमुद्यामुत्तरखंडे राजनीतिवर्णनाध्यायो दशमः ॥

संवत् १६५२ वर्षे आषाढ शुदि ४ सोमे लषितं ॥
यादृशं पुस्तके दृष्ट्वा तादृसं लषितेमयाः
मम शुधमशुधं वाः मम दोषो न दीयते ॥ १

श्रीरस्तु कल्याणमस्तुः ॥

References.— This is the same Ms referred to by Aufrecht (i, 494[a]) See SanskritPoetics — i, 319 where Mr. S. K. De has included Śrī kaṇṭha among minor writers on Alaṁkāra.
The present work is different from the रसकौमुदी of घासीरामपण्डित which describes the characteristic features of the nine different *rasas* (Madras Catalogue No. 12921 Vol. XXII).

APPENDIX I.

INDEX OF AUTHORS.

N. B.—(1) Anonymous works are not included in this appendix.
(2) The numbers denote the Serial No. of the works described and not the pages.

Abhinavagupta : Locana, commentary on Dhvanyāloka.... 184–90
Abhinavabhāratı, comm. on Nāṭyaśāstra 342–3
Ahobala, son of Kṛṣṇapaṇḍita : Saṁgītapārijāta 324
Amarendra, disciple of Jinadatta Sūri : Kaviśikṣāvṛtti, commentary on Kāvyakalpalatā 50
Amṛtānanda : Alaṁkārasaṁgraha 23
Ānandavardhana : Dhvanyāloka or Sahṛdayāloka 183–90
Ananta Paṇḍita : Vyangyārthakaumudī, a commentary on Rasamañjarī 231–5
Appayya Dīkṣita, son of Raṅgarāja : Kuvalayānanda 143–55
Citramīmānsā 176–9
Vṛttivārtika 279–85
Āśādhara : Alaṁkāradīpikā, a commentary on Kuvalayānanda of Appayya Dīkṣita 152–4
Triveṇikā 180–1

Baladeva : Sṛṅgārahāra 295
Baladeva Vidyābhūṣaṇa : Sāhityakaumudī, a comm. on Kāvyaprakāśa 111
Kāvyakaustubha 51
Bālakṛṣṇabhaṭṭa : Alaṁkārasāra 32–3
Bhānudatta : Alaṁkāratilaka 7
Rasamañjarī 213-19, 229-33, 236
Rasataraṅgiṇī 203–4

Bharata : Nāṭyaśāstra 337–41
Bharata (?) : Gītālaṁkāra 310
Bhāskara Sūri : Sāhityadīpikā, a commentary on Kāvyaprakāśa 112
Bhīmasena Dīkṣita : Kuvalayānandakhaṇḍana 156
Sudhāsāgara, a commentary on Kāvyaprakāśa 114
Bhojadeva : Sarasvatīkaṇṭhābharaṇa 296–9
Bhūdeva Śukla : Rasavilāsa 243–4

Catura Dāmodara : Saṁgītadarpaṇa 320–3
Catura Kallinātha : Saṁgītaratnākarakalānidhi 329
Ciraṁjīvabhaṭṭa : Kāvyavilāsa 120–21

Daṇḍin : Kāvyādarśa 122–3
Devanātha Tarkapañcānana : Kāvyakaumudī, a commentary on Kāvyaprakāśa 79
Devaśaṁkara : Alaṁkāramañjūṣā 10–11
Deveśvara : Kavikalpalatā 47–9
Dhanañjaya : Daśarūpaka 333–5
Dhanika : Avaloka, a commentary on Daśarūpaka 334–5
Dharmasudhī : Sāhityaratnākara 308

Gadādharabhaṭṭa, son of Gaurīpati and grandson of Dāmodarabhaṭṭa : Rasikajīvana 247
Gaṅgārāma Jaḍi : Rasamīmānsā 238
Naukā, a comm. on Rasataraṅgiṇī 205
Gopālabhaṭṭa : Rasikarañjanī, a comm. on Rasamañjarī 226–30
Govinda, son of Sonodevī and Keśava : °Pradīpa, a comm. on Kāvyaprakāśa 85-93, 95
Guṇaratnagaṇi : Sāradīpikā, a comm. on Kāvyaprakāśa 105

Harinātha, son of Viśvadhara : Kāvyādarśamārjana, a comm. on Kāvyādarśa 124
Hariprasāda Māthura, son of Gaṅgeśa : Kāvyārtha-gumpha 131
Hemacandra : Kāvyānuśāsana and vṛtti 127

Indrajit : Rasikapriyā 248-54

Jagannātha : Resagaṅgādhara 198–202
Jayadeva : Candrāloka 163-71
Jayanta Bhaṭṭa : Kāvyaprakāśadīpikā, a comm. on Kāvyaprakāśa 80-81
Jayarāma Nyāyapañcānana : Kāvyaprakāśaṭikā 118
Jayaratha : Alaṁkāravimarśinī, comm. on Alaṁkāra-sarvasva 28-31
Jayaratha : Alaṁkārodāharaṇa, ... 34-35
Jinavardhana or Jayavardhana : a comm. on Vāgbhaṭālaṁkāra 266–74
Jīvarāja Dīkṣita, son of Vrajarāja : °Setu, a comm. on Rasataraṅgiṇī 208–9
Jñānapramoda Vācakagaṇi : A comm. on Vāgbhaṭālaṁkāra 278

Kamalākarabhaṭṭa, son of Rāmakṛṣṇabhaṭṭa : Kāvya-prakāśaṭīkā 119
Kāmarāja Dīkṣita : Kāvyenduprakāśa 142
Karṇapūragosvāmi : Alaṁkārakaustubhaṭīkā 6
Keśava Miśra : Alaṁkāraśekhara 20–22
Kīkarāja, son of Sajjana and Śāradā : Saṁgītasāroddhāra 332
Kṛṣṇānanda Vedavyāsa, son of Hīrakānanda Vedavyāsa : Saṁgītarāgakalpadruma 330
Kṣemendra : Kavikaṇṭhābharaṇa 40–41

Kṣemendra, son of Prakāśendrapaṇḍita : Aucityavicāra.... 39
Kuṁbhakarṇa Mahīmahendra : Saṁgītarāja 331
Kuśaladhīra : a comm. on Rasikapriyā 255

Maheśvara (Nyāyālaṁkāra Bhaṭṭācārya) : Ādarśa or Bhāvārthacintāmaṇi, a comm. on Kāvyaprakāśa 75
Mallarāja : Rasaratnapradīpikā 239-40
Mallinātha : Taralā, comm. on Ekāvalī 38
Mammaṭa : Kāvyaprakāśa, 55-74,104, 116-18
Śabdavyāpāravicāra 288
Miśra Ratneśvara : Ratnadarpaṇa, a comm. on Sarasvatīkaṇṭhābharaṇa 300
Mukula : Abhidhāvṛttimātṛkā 1-2

Nāgeśabhaṭṭa : Rasamañjarīprakāśa, a comm. on Rasamañjarī 223-5
Nāgojībhaṭṭa : Udyota, a comm. on Kāvyapradīpa of Govinda 95
Namisādhu : Kāvyālaṁkāraṭīkā 133-5
Nandikeśvara : Bharatārṇava 346
Nānyadeva : Sarasvatīhṛdayālaṁkāra 312
Narahari Sarasvatī Tīrtha, younger son of Mallinātha: 96-8
Bālacittānurañjinī, a comm. on Kāvyaprakāśa 16-8
Narasiṁha Ṭhakkura : Narasiṁhamanīṣā, a comm. on Kāvyaprakāśa 82
Nemasāha, son of Bhīmasāha : Sāhityasudhā, a comm. on Rasataraṅgiṇī 206-7

Paramānanda Cakravartin : °Vistārikā, a comm. on Kāvyaprakāśa 99-101
Pauṇḍarika Rāmeśvara : Rasasindhu 245
Prabhākarabhaṭṭa, son of Mādhavabhaṭṭa : Rasapradīpa 211
Pradyotanabhaṭṭa : °Prakaśa Śaradāgama, a comm. on Candrāloka of Jayadeva 173-4

Pratihārendurāja : °Laghuvṛtti, a comm. on Kāvyālaṁkārasārasaṁgraha 141
Puṇḍarīka Viṭṭhala : Rāgamālā 313-5
Ṣaḍrāgacandrodaya 318
Puñjarāja : Kāvyālaṁkāraśiśuprabodha 140

Rājahaṁsopādhyāya : a comm. on Vāgbhaṭālaṁkāra 277
Rājānaka Ānanda : °Nidarśana, a comm. on Kāvyaprakāśa 83-4
Rajānaka Kuntala : Vakroktijīvita and ṭīkā 256
Rāmacandra and Guṇacandra : Nāṭyadarpaṇasūtra 336
Rāmacaraṇa : a comm. on Sāhityadarpaṇa 306-7
Ratnakaṇṭha : Sārasamuccaya, a comm. on Kāvyaprakāśa 113
Ratnākara : Dhvanigāthāpañjikā 182
Ratnamaṇḍanagaṇi : Mugdhamedhākarolaṁkāra 195
Rucaka : Saṁketa, a comm. on Kāvyaprakāśa 102-4
Rudra : Śṛṅgāratilaka 289-90
Rudraṭa : Kāvyālaṁkāra or Rudraṭālaṁkāra 132-3
Rūpagosvāmin : Ujvalanīlamaṇi 36
Ruyyaka : Alaṁkārasarvasva 24-7
Sahṛdayalīlā 301-2

Śaṅkhadhara : Kavikarpaṭīkaracanā 42-6
Śārṅgadeva : Saṁgītaratnākara 325-6
Śeṣacintāmaṇi : Parimala, a comm. on Rasamañjarī 217-22
Siṁhadeva : a comm. on Vāgbhaṭālaṁkāra 274-5
Singabhūpāla : Saṁgītasudhākara 327
Rasārṇavasūdhākara 246
Śobhākara (?) : Alaṁkāraratnākara 15-7
Somanātha, son of Mudgala : Rāgabodhaviveka with comm. 317
Someśvara : Kāvyādarśa, a comm. on Kāvyaprakāśa 76
Śrīkaṇṭhakavi : Rasakaumudī 347
Śrī Vatsalāñchana : Sārabodhinī, a comm. on Kāvyaprakāśa 106-10
Kāvyaparīkṣā 54

Trimalla, son of Vallabhabhatta : Alaṁkāramañjarī 8-9
Tripāthī Śivarāma : Rasaratnahāra 241-2
Lakṣmīvihāra, a comm. on Rasaratnahāra 242
Udbhaṭa : Kāvyālaṁkārasārasaṁgraha 141
Umāpati : Aumāpatam 309
Vāmana : Kāvipriyā, Kāvyālaṁkārasūtravṛtti 136-9
Vāgbhaṭa I : Vāgbhaṭālaṁkāra 257-66; 276
Vāgbhaṭa II : son of Nemikumāra and Vasundharā :
Alaṁkāratilaka, a comm. on Kāvyānuśāsana.... 128-30
Vaidyanātha : Pratāparudrayaśobhūṣaṇa 191-4
Vaidyanātha Pāyaguṇḍe : Ramā, comm. on Candrāloka of Jayadeva 172
Laghukuvalayānanda 287
Vaidyanātha Tatsat, son of Rāmabhaṭṭa : Udāharaṇacandrikā, a comm. on Kāvyaprakāśa 77-8
Prabhā, a comm. on Kāvya-Pradīpa of Govinda 93-4
Alaṁkāracandrikā, a comm. on Kuvalayānanda 157-61
Vidyādhara : Ekāvalī 38
Vidyārāma : Rasadīrghikā 210
Vijayānanda : Kāvyādarśaṭīkā 123
Viśvanātha : Sāhityadarpaṇa 304-5
Viśveśvara, son of Lakṣmīdhara : Samañjasārthā 236
Alaṁkārakaustubha 5
Alaṁkāramuktāvalī 12-14
Viṭṭhala : Saṁgītaratnākara 328
Viṭṭhaleśvara : Śṛṅgārarasamaṇḍana 291-4
Yāmuna or Yāmuneya : Kāvyādarśavyākhyā 126

APPENDIX II

INDEX OF WORKS

N. B.— The figures refer to the Serial No. of the works described and not to the pages.

Abhidhāvṛttimātṛkā, by Mukula 1–2

Alaṁkārakārikā 4

Alaṁkārakaustubha, by Viśveśvara 5

with comm. by Karṇapūragosvāmin 9

Alaṁkāralakṣaṇa, by Śaṁbhūnātha 19

Alaṁkāramañjarī, by Trimmala 8-9

Alaṁkāramañjūṣā, by Devaśaṁkara 10–11

Alaṁkāramuktāvalī, by Viśveśvara 12–4

Alaṁkāraratnākara, by Śobhākara 15–7

Alaṁkāraratnākaraprākṛtagāthāsaṁskṛtīkaraṇa 18

Alaṁkārasaṁgraha, by Amṛtānanda 23

Alaṁkārasāra, by Bālakṛṣṇabhaṭṭa 32-3

Alaṁkārasarvasva, by Ruyyaka 24–7

Alaṁkāraśekhara, by Keśavamiśra 20–22

Alaṁkāratilaka, by Bhānudatta 7

Alaṁkāravimarśinī, Alaṁkārasarvasvavyākhyā, by Jayaratha 28–31

Alaṁkārodāharaṇa, by Jayaratha 34

by Śobhākara (?) 35

Arthālaṁkāra 3

Aucityavicāra, by Kṣemendra, son of Prakāśendra-paṇḍita 39

Aumāpatam, by Umāpati (?) 309

Bharatabhāṣya called Sarasvatīhṛdayālaṁkara, by Nānyadeva or Nānyapati, king of Mithila 312
Bharatārṇava, by Nandikeśvara 346
Bharataśāstragrantha 345

Candrāloka, by Jayadeva 163-71
with ṭikā Ramā by Vaidyanātha Pāyagunde 172
with ṭikā ◦Prakāśa Śaradāgama, by Pradyotanabhaṭṭa 173-4
Candrālokaparyāya 175
Citramīmānsā, by Appayya Dikṣita 176-9

Dakṣiṇīrāgamālā 311
Daśarūpaka, by Dhanañjaya 333
with Avaloka, by Dhanika 334-5
Dhvanigāthāpañjikā, by Ratnākara 182
Dhvanyāloka or Sahṛdayāloka, by Ānandavardhana 183
with Locana, by Abhinavagupta 184-90

Ekāvalī, by Vidyādhara, ... 38
with comm. Taralā by Mallinātha 38

Gītālaṁkāra, by Bharata 310

Kavikalpalatā, by Deveśvara 47-9
Kavikaṇṭhābharaṇa, by Kśemendra 40-41
Kavikarpaṭīkaracanā, by Śaṁkhadhara 42-6
Kāvyadarpaṇa, by Jenā (?) 52-3
Kāvyādarśa, by Dandin 122
with comm. by Vijayānanda 123
comm. Kāvyādarśamārjana, by Harinātha, son of Viśvadhara ... 124
comm. Śrutānupālinī 125
comm. by Yāmuna or Yāmuneya 126

Kāvyakalpalatāvṛtti called Kaviśikṣāvṛtti, by Amaracandra, disciple of Jinadatta Sūri 50
Kāvyakaustubha, by Baladeva Vidyābhūṣaṇa, ... 51
Kāvyālaṁkāra or Rudraṭālaṁkāra, by Rudraṭa 132
with comm. by Namisādhu 133-35
vṛtti Kavipriyā, by Vāmana 136-39
Kāvyālaṁkārasārasaṁgraha with commentary °Lghuvṛtti 141
Kāvyālaṁkāraśiśuprabodha, by Puñjarāja 140
Kāvyānuśāsana
with comm. Alaṁkāracūḍāmaṇi, by Hemacandra 127
comm. Alaṁkaratilaka, by Vāgbhaṭa II, son of Nemikumāra and Vasundharā 128-30
Kāvyaparīkṣā, by Śrī Vatsalāñchana 54
Kāvyaprakāśa, by Mammaṭa 55-63
and Vṛtti 64-74
comm. Ādarśa or Bhāvārthacintāmaṇī, by Maheśvara 75
Saṁketa called Kāvyādarśa, by Someśvara 76
Comm. Udāharaṇacandrikā, by Vaidyanātha, son of Rāmabhaṭṭa, ... 77-8
Comm. Kāvyakaumudı, by Devanātha Tarkapañcānana 79
Comm. °Dīpikā, by Jayantabhaṭṭa ... 80-81
Comm. Narasiṁhamaniṣā, by Narasiṁha Thakkura 82
Comm. Nidarśana or Śitikaṁthavibodhana, by Rājānaka Ānanda 83-4
Comm. °Pradīpa, by Govinda, son of Somodevī and Keśava 85-92

Comm. Kāvyapradīpa with Ṭīkā Prahhā, by Vaidyanātha Tatsat 93-4
Comm. Kāvyapradīpa with Udyota, by Nāgojībhaṭṭa 95
Comm. Bālacittānurañjinī, by Narahari Sarasvati Tīrtha, younger son of Mallinātha 96-8
Comm. °Vistārikā, by Paramānanda Cakravartin 99-101
Comm. Saṁketa, by Rucaka 102
Comm. -- do by Māṇikya Candra 103-4
Comm. Sāradīpikā, by Guṇaratnagaṇi 105
Comm. Sārabodhinī, by Śrī Vatsalāñchana 106-10
Comm. Sāhityakaumudī with a ṭippaṇa called Kṛṣṇānandinī, by Baladeva Vidyābhūṣaṇa .... [illegible]
Comm. Sāhityadīpikā, by Bhāskara Sūri .... [illegible]
Comm. Sārasamuccaya, by Ratnakaṇṭha .... [illegible]
Comm. Sudhāsāgara, by Bhīmasena Dīkṣita .... [illegible]
Comm. (anonymous) 115
with a ṭippaṇa 116-17
with comm. by Jayarāma Pañcānana 118
Comm. by Kamalākarabhaṭṭa, son of Rāmakṛṣṇabhaṭṭa 119
Kāvyārthagumpha, by Hariprasāda Māthura, son of Gaṅgesa 131
Kāvyavilāsa : by Ciraṁjīvabhaṭṭa 120-21
Kāvyenduprakāśa, by Kāmarāja Dīkṣita 142
Kuvalayānanda, by Appapya Dīkṣita, son of Raṅgarāja 143-51
with comm. Alaṁkāradīpikā by Aśādhara, son of Rāmjībhaṭṭa 152-54

with comm. (Anonymous) 155
Comm. Alaṁkāracandrikā, by Vaidyanātha Tatsat 157-61
Comm. (Anonymous) 162
Kuvalayānandakhaṇḍana, by Bhīmasena Dīkṣita 156

Laghukāvyaprakāśa, with comm. 255
Laghukuvalayānanda, by Vaidyanātha Pāyaguṇḍe 287
Lakṣaṇanirūpaṇa 286

Mugdhamedhākarolaṁkāra, by Ratnamaṇḍanagaṇi 195
Mugdhamedhālaṁkāravṛtti 196

Nāṭyadarpaṇasūtra, by Rāmacandra and Guṇacandra 336
Nāṭyasarvasvadīpikā, a comm. on the Ādibharata 344
Nāṭyaśāstra, by Bharata 337-41
Comm. on, called Abhinavabhāratī, by Abhinavagupta 342-3

Pratāparudrayaśobhūṣaṇa, by Vidyānātha 191-4

Rāgamālā, by Puṇḍarīka Viṭṭhala 313-14
by Jīvarāja Dīkṣita 315
Rāgarāgiṇīsvarūpāṇi 316
Rāgavibodhaviveka, by Somanātha, son of Mudgala 317
Rasabindu 212
Rasadirghikā, by Vidyārāma 210
Rasagaṅgādhara, by Jagannātha Paṇḍita 198-202
Rasakaumudī 197
Rasakaumudī, by Śrikaṇṭhakavi 347
Rasamañjarī, by Bhānudatta 213-16
with comm. Parimala, by Śeśacintāmaṇi 217-19
only Parimala 220-22
Comm. Rasamañjariprakāśa, by Nāgeśabhaṭṭa 223-25

Comm. Rasikarañjanī, by Gopālabhaṭṭa 226–28
with Rasikarañjanī 229-30
with comm. Vyaṅgyārthakaumudī, by Ananta Paṇḍita 231–33
only commentary 234–35
with comm. Samañjasārthā, by Viśveśvara 236
Commentary (Anonymous) 237
Rasamīmānsā with Chāyā, by Gaṅgarāma Jaḍi 238
Rasapradīpa, by Prabhākarabhaṭṭa, son of Mādhavabhaṭṭa 211
Rasaratnahāra, by Tripāṭhī Śivarāma 241
with comm. Lakṣmīvihāra 242
Rasaratnapradīpikā or Rasaratnapradīpa, by Allarāja or Mallarāja 239-40
Rasārṇavasudhākara, by Śiṅghabhūpāla 246
Rasasindhu, by Pauṇḍarīka Rāmeśvara 245
Rasataraṅgiṇī, by Bhānudatta 203-4
with comm. Naukā, by Gaṅgārāma Jaḍi 205
comm. Sāhityasudhā, by Nemaśāha, son of Bhīmasāha 206–7
comm. °Setubandha, by Jīvarāja Dīkṣita 208-9
Rasaviḷāsa, by Bhūdeva Śukla 243–4
Rasikajīvana, by Gadādharabhaṭṭa, son of Gaurīpati and grandson of Dāmodarabhaṭṭa 247
Rasikapriyā, by Indrajit 248-53
with Vivaraṇa, by Kuśaldhira 254
Rudraṭālaṁkāra, see Kāvyālaṁkāra

Śabdavyāpāravicāra, by Mammaṭa 288
Ṣaḍrāgacandrodaya, by Puṇḍarīka Viṭṭhala 318
Sāhityadarpaṇa, by Viśvanātha Kavirāja 304–5

comm. by Rāmacaraṇa 306-7
Sāhityaratnākara, by Dharmasudhī 308
Sahṛdayalīlā, by Ruyyaka 301-2
Saṁgītadarpaṇa; by Catura Dāmodara, son of Lakṣmīdhara 320-22
do (Rāgādhyāya) 323
Saṁgītapārijāta, by Ahobala, son of Kṛṣṇapaṇḍita 324
Saṁgītarāgakalpadruma, by Kṛṣṇānanda Vedavyāsa 330
Saṁgītarāja, Kumbhakarṇa Mahīmahendra 331
Saṁgītaratnākara, by Śārṅgadeva 325-28
do (Piṇḍaprakaraṇa) 326
Comm. Saṁgītasūdhākara, by Singabhūpāla 327
Comm. Saṁgītaratnākarakalānidhi, by Catura Kallīnātha 329
Saṁgītasāroddhāra, by Kīkarāja, son of Sajjana and Śāradā 332
Saṁkīrṇarāgāḥ 319
Sarasvatīkaṇṭhābharaṇa, by Bhojadeva 296-99
Comm. Ratnadarpaṇa, by Ratneśvara Miśra 300
Śṛṅgārahāra, by Baladeva 295
Śṛṅgārarasamaṇḍana, by Viṭṭhaleśvara or Viṭṭhala Dīkṣita 291-94
Śṛṅgāratilaka, by Rudra 289-90
Triveṇikā, by Āśādhara 180-81
Ujvalanīlamaṇi, by Rūpagosvāmin 36
Ujvalanīlamaṇikiraṇaleśa 37
Vāgbhaṭālaṁkāra, by Vāgbhaṭa I 257-65
with comm. by Jinavardhana 266
only comm. do 267-73

comm. by Siṁhadeva 274-75
with a Tippaṇa 276
comm. by Rājahaṁsopādhyāya 277
comm. by Jñānapramoda Vācakagaṇi 278
Vakroktijīvita, by Rājānaka Kuntala 256
with comm. by the author 256
Vṛttivārtika : by Appayya Dīkṣita 279-85

APPENDIX III

CORRESPONDENCE TABLE

(Old) MS No.	New Serial No.
Collection of 1866-68	
151	247
Collection of 1868-69	
15	257
Collection of 1869-70	
3	130
57	96
80	259
111	312
Collection of 1871-72	
92	92
93	86
Collection of 1872-73	
39	82
40	109
41	120
42	123
43	220
Collection of 1873-74	
63	1
64	141
65	50
66	76
68	341
69	337
70	135
71	137

(Old) MS. No.	New Serial No.
Collection of 1874-75	
19	239
Collection of 1875-76	
224	2
225	3
226	4
227	16
227 (A)	15
228	17
229	18
230	28
231	30
232	31
233	29
234	20
235	21
236	25
237	24
238	26
239	27
240	34
241	35
242	63
244	81
245	110
246	84
247	102
248	132
249	166
250	172
251	174
252	173
253	182
254	183
255	188

(Old) MS. No.	New Serial No.
256	187
257	189
258	222
259	190
260	136
261	285
262	283
263	288
265	302
266	301
Collection of 1879–80	
202	291
205	41
207	297
365	331
Collection of A 1879–80	
88	214
Collection of 1880–81	
53	134
67	299
300	129
301	47
303	347
304	295
Collection of 1881–82	
22	157
23	32
39	147
40	152
60	181
64	186
153	127
Collection of A 1881–82	
351	169

Old) Ms. No.	New Serial No.
Collection of 1882–83	
205	73
206	60
207	118
208	101
209	106
210	140
211	155
215	233
216	284
217	289
406	327
407	326
650	241
651	204
653	258
Collection of A 1882–83	
31	67
32	98
33	83
35	154
159	133
211	307
Collection of 1883–84	
112	64
113	115
114	114
115	153
116	175
117	236
247	329
281	277
662	217

(Old) MS. No.	New Serial No.
Collection of A 1883-84	
102	113
103	108
104	90
105	94
107	146
Viśrāma I	
203	191
206	207
207	227
209	143
244	229
245	234
276	317
568	151
Collection of 1884-86	
272	33
279	45
285	66
286	58
287	79
288	75
289	89
290	128
336	210
337	243
357	292
363	298
364	300
626	272
Collection of 1884-87	
518	10
519	11
520	48
521	97
522	80
523	59
524	61
525	88
526	131
527	139
528	138
529	163
530	200
531	199
532	206
533	240
534	280
535	38
536	54
537	70
538	91
539	145
540	219
541	238
1026	313
1027	322
1028	324
1371	262
1372	266
Collection of 1886-92	
657	196
661	8
663	44
669	65
670	71
671	117
672	107
673	87

(Old) MS. No.	New Serial No.
674	56
675	55
679	148
680	149
681	161
682	162
696	168
697	177
706	335
764	211
765	213
766	231
767	237
768	221
779	255
780	264
808	290
815	308
837	320
838	332

Collection of 1887-91

374	42
453	226
474	294
585	160
586	14
587	36
588	39
589	52
590	170
591	179
592	334
593	184
594	244
595	245
596	281
597	279
598	304
599	306
600	13
601	142
602	193
603	203
977	310
978	316
979	325
980	330
1400 (b)	265
1462	248

Collection of 1891-95

318 (2)	37
467	43
689	6
690	159
691	9
692	51
693	74
694	57
695	105
696	121
697	122
700	201
701	202
702	209
703	212
704	215
705	228
706	224
708	286
709	282

(Old) MS. No.	New Serial No.
711	111
712	303
1412	270
1413	269
1471	253
1472	254
Collection of 1892-95	
327	40
328	49
352	336
392	293
405	5
406	158
407	19
408	22
410	164
411	167
414	297
415	208
416	232
417	242
418	250
419	273
420	268
421	274
422	12
440	319
441	321
Collection of 1895-98	
325	46
349	315
370	7
371	53
372	116
373	124
375	195
376	225
377	230
378	218
379	252
380	305
384	311
Collection of 1895-1902	
423	72
424	68
425	103
426	77
427	178
428	100
429	119
430	93
437	144
445	150
472	216
473	223
477	287
478	275
747 (i)	251
748	249
834	271
Collection of 1898-99	
10	62
Collection of 1899-1915	
430	23
435	85
444	165

(Old) MS. No.	New Serial No.
445	171
446	176
448	180
454	185
485	260
486	276
644	323
646 (a)	318
646 (b)	314
646 (c)	328
789	278

Collection of 1902–07

148	78
149	95
150	156
163	194
164	192
171	198
177	235
233	261
234	267

Collection of 1907–15

89	246

Collection of 1916–19

31	99
33	104
36	339
37	340
38	342
39	338
40	345
41	344
42	346

Collection of 1919–24

78	309
86	333
108	69
109	112
110	126
111	125
113	205
114	256
115	263
116	296

Collection of 1925–26

41	343